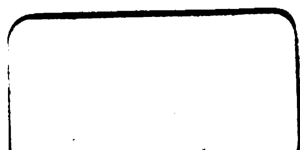

Gerhard Schønings
Norges Riges Historie

Tredie Deel,

indeholdende

Rigets Historie

fra

Kong Hagen Adelstein-Fostres Død

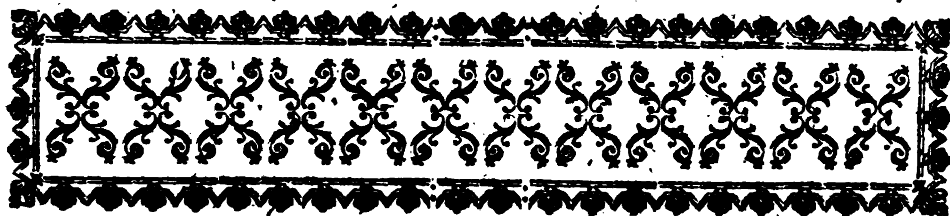
til

Kong Olaf Tryggvesøns Ankomst

til Regieringen.

Kiøbenhavn, 1781.

Trykt paa Gyldendals Forlag.

Fortale.

Da det desværre er min Skiæbne, at opleve den ene Vens Død efter den anden, saa har jeg og maat friste den, at tabe en af mine beste og ældste Venner, nevnlig Forfatteren af dette Skrivt. Min Pligt er det at yde ham Berømmelse, ikke for derved at forævige ham, thi det giøre hans egne udødelige Fortienester, men for at opfylde Venskabs Lov, og det paa rette Sted, i Fortalen for det Minde han har stiftet sig. Gerhard Schøning, denne vort Nordens Polybius, er fød 1722 den 2 Maji udi Lofodens Fogderie i de Norske Nordlande paa Gaarden Schatnæs i Bornæs Menighed, af Fader Andreas Schøning, Forpagter over den Kongelige Tiende i Lofodens og Vesteraalens Fogderier, og Moder Marthe Ursin, en Præste-Dotter fra Bornæs. Hans Fader, som var en vel studeret

Mand, holdt ham først hiemme til Studeringer fra hans tiende Aar, men hans fornemste Skolegang holdte han hos sin Farbroder, Herr Elias Schøning, Præst paa Bornæs, som dimiterte adskillige til Academiet, en streng Mand, men derhos en duelig Lærer. Derfra kom han sidst i Aaret 1739 efter hans Død igien til sin Moder, som imedens var bleven Enke, og underviste sine tvende Brødre Christian Fris, som døde før han kom til Academiet, og Claudius Ursin, om hvilken mere siden, og kom efter et Aars Forløb til Tronhiems Skole, hvor da Benjamin Dass var Rector, en alvorlig, retskaffen og høist duelig Lærer. Det vor Schøning behagede ham, er ei hans mindste Ros, thi Dass lod aldrig nogen Feil, nogen Last, nogen Efterladenhed ustraffet, eller ubemærkt, hvorvel han brugte mere Irettesættelse og Formaninger end Færle, og ei heller lod han nogen Dyd være ubelønnet. Han saae lige saa meget paa Disciplenes gode Sæder, som paa deres Lærvillighed og Flid. Og hvor kunde da Schøning andet end behage ham, han som altid var flittig, agtpaagivende, anstændig, lydig, ordentlig, han som med den beste Opførsel foreenede den utrætteligste Stræbsomhed. Efter at han havde været noget over 3 Aar i Tronhiems Skole, blev han 1742 sendt til Kiøbenhavns Universitet, hvor han den 31 Julii blev efter foregaaende Prøvelse indskreven blant Studenternes Tal, og siden tog han den saa kaldte Examen Philosophicum, saa og den theologiske Attestats, hvorefter han og prædikede til Demis, og blev 1748 creeret til Magister; var og Decanus ved det

femte

femte Bord paa Klosteret. Daſſ underſtøttede ham, thi Schøning var fattig, en Skiæbne han har havt tilfælles med mange ſtore Mænd. Uden Daſſ havde han ei kunnet udholde at opholde ſig længe i Kiøbenhavn, dette for Studerende ſaa dyre Sted; dog holdt han det for ſin Pligt ei at legge ſin Velgiører den hele Byrde paa, til hvilken Ende han antog ſig private Informationer, hvorved han vel tabte noget af Tiden til egne Studeringer, men derimod giorde ſig beqvem til Underviisning, i hvilken det ofte beroer mere paa en tydelig og god Maade at lære fra ſig, end paa vidt udſtrakt Kundſkab. Saaledes underviſte han den endnu levende Kammerraad Collett til første Examen; den afdøde bekiendte Poet og Borgemeſter i Tronhiem Bredal udi Mathematiqven, ſaa og Profeſſor Bloch, der ſiden blev Provſt ved vor Frue Kirke, hans trende Sønner in literis humanioribus, af hvilke den eene nu er Biſp i Ribe. Og intet Under var det at han kunde underviſe i ſaa mange Ting, da han flittigen beſøgte Profeſſorernes Lectier, og Collegier, og hørte iblant andre Ancherſen i det latinſke Sprog, Munthe i det Grækiſke, Kall i det Hebraiſke og Bang i Theologien, og lagde ſig ſaaledes efter mere end een Videnſkab, da han afſkyede den dovne Tænkemaade, ikkun at ſtudere een Ting, vel vidende, at den ene Videnſkab rækker den anden Haand, og at de tilhobe indbyrdes trænge til hinanden. Derfore var han og ikke uerfaren i Phyſiqve, Mathematiqve, Jure, Philoſophie, da han med Rette holdt for, at ingen kunde blive en ſtor Lærd, en dyb Tænker, uden grundig Indſigt i Geometrie,

Metaphysique, Logic. Han var hel stærk i det latinske Sprog, og skrev en ren og god latinsk Stil, og var der vel neppe nogen latinsk Autor, som han ei havde læst. I det grækiske Sprog var han og meget bevandret, og havde læst alle Historieskriverne, samt Homerus, Demosthenes &c. Det Hebraiske havde han og lagt sig saa meget efter, som udkræves til et Skole-Embede, hvortil hans Attraae gik. Af nyere Sprog forstod han hel vel Tydsk og Fransk, endskiønt han ikke gierne talte dem. Det Svenske vil jeg ikke nævne, da det er let for hver en Dansk og Norsk. I det Engelske og Italienske var han ikke ukyndig, og kunde temmelig vel forstaae deres historiske Værker. Med al Flid lagde han sig og paa det Islandske, eller Nordens gamle Sprog, som er umisteligt for enhver nordisk Oldforsker, thi hans Drift var fornemmelig til Historien og Antiqviteter, i sær Nordens, hvorudi han og erlangede en mageløs Kundskab, som ingen for ham har besiddet angaaende de ældre Tider, og vel neppe nogen efter ham opnaaer; saasom han med al sin Videnskab foreenede en ugemeen Skarpsindighed, og en Tænkekraft, der trængde ind i de forborgenste og meest mørke Alderdommens Afgrunde. Som en der havde opofret sig til Skole-Embede, var og en mere end almindelig Kundskab i Theologien ham nødvendig. Dog denne øfte han fornemmeligen ved egen Eftertanke af Bibelen selv og af Kirkehistorien, og ei meget af Theologernes Systemer, mindre af deres Compendier. Han kunde derfor aldrig lide den stridbare Theologie, det kiættergiørende Væsen, den scholastiske Spidsfindig-

sindighed, men elskede tvertimod Fred og Eenfoldighed, og ønskede stedse at man alene var bleven ved Bibelens Ord, uden at indlade sig i kunstige Beskrivelser og Udleggelser. Grotius, Erasmus, Melanchton, Buddeus, Musæus vare hans Ledere. Han troede med dem, at Religionen bestod mere i at handle, end i at gruble. Derfore var han lige langt fra Kiættermagerie og Fritænkerie, beholdt altid en sand Ærbødighed for Guds Ord, som ingen Last giorde ham afsmagelig, bar altid Høiagtelse for lærde og sagtmodige Geistlige, og tænkte aldrig at deres Indkomster vare for store. Til sin privat Præceptor valgte han den nu afdøde Etatsraad og Professor Møllman, som besad den mest udstrakte Bogkundskab, og som var villig til at meddele vor Schøning den. Vor udødelige og i Sandhed store Gram, vilde derfor og have havt ham til Famulus ved Kongens Bibliotheqve, men blev deri forhindret ved sin alt for tidlige Død 1748. Som den første Frugt af sin Indsigt i Oldsager udgav han i Anledning af Bryllupper imellem Herr Munthe, Professor i det grækiske Sprog, og Jomfrue Kaasbøl, en Afhandling paa Dansk om vore Fædres Bryllupper, trykt til Kiøbenhavn 1750 i 4to., hvorudi han allerede gav en Prøve paa hvad Mand han vilde blive med Tiden. Den berømmelige Rector Dass var imedens ved adskillige tilstødende Fortredeligheder bleven kied af Skole-Embedet, og som han mente, at en ung Mand kunde bedre gaae dem i Møde, saa bragte han det ved sin Nærværelse i Kiøbenhavn derhen, at han 1751 den 15 Januarii fik Lov til at afstaae det

til

til sin kiære Schøning, imod at forbeholde sig en vis aarlig Afgift, hvoraf han dog siden eftergav det halve, da vor Schøning giftede sig. Saa fast var hans Venskab, rar Gierning altid, og mest i vore Tider. Da de begge i det Aar 1751 reiste op til Tronhiem fulgte jeg med dem, og besaae vi da tilsammen Friderichshald, Moss, Christiania, Drammen, Kongsberg, og alt Landet underveis lige til Tronhiem, hvor Dass overgav ham Skolen i den beste Tilstand, saa at maaskee neppe nogen i begge Riger kunde lignes med den. Og fra denne Tid af vedvarede Venskabet imellem mig og begge disse Mænd bestandig, og skylder jeg dem meget af det jeg veed. Dass forlod Tronhiem 1753, og reiste til Kiøbenhavn, og nød jeg derfore ikke hans Omgang igien førend 1765, da jeg og drog did. Udi Kiøbenhavn havde han ideligen Omgang med de lærdeste og beste Mænd, Hersleb, Harboe, Hielmstierne, Lüxdorph, Anchersen, Erichsen, Langebek, og flere. I Aaret 1768 overfaldt ham et Slag, hvorover han 1769 begav sig til Sorøe, hvor hans Schøning da var Professor, men flyttede derfra 1773 atter til Kiøbenhavn, hvor han 1775 døde i Majo. En Mand der ved at danne mange dueligе Discipler, ved ufortrøden at gaae andre Lærde til Haande, ved sin strænge Dyd og ved sin ugemene Skiønsomhed har stiftet mere Nytte end mange ved deres Skrifter. Med Schøning derimod, som forblev i Tronhiem, hvor jeg og opholdt mig, formedelst mit Giftermaal med Frøken Angel, vedvarede min Omgang uafbrudt, indtil vi begge forlode Tronhiem i Aaret 1765, jeg for at ophold

holde

holde mig i Kiøbenhavn, og nyde den hidindtil havte Stønderingers Roe, og han for at blive Professor Historiarum & Eloqventiæ i Sorøe. Udi al den Tid vi vare sammen i Tronhiem saae jeg ham bestandig tvende Gange om Ugen hos mig, og vare vi da i det mindste sammen fire Timer. Denne Tid anvendte vi til at lære os indbyrdes det Engelske og det Italienske Sprog, men i sær at overveie Nordens gamle Historie, hvor vi da undersøgte de vanskelige og mørke Begivenheder, som deri forekomme. I de fleste bleve vi eenige, og dem vi bleve ueenige om, er jeg nær ved at ansee for uopløselige. Jeg maae bede Læseren om Forladelse, at jeg her indmænger mig selv, men deels kan Schønings Levnet ei skrives uden at omtale mig, og deels maae jeg giøre det for at vise min Adkomst til at være hans Levnetsbeskriver. Ovenmeldte Tid nyttede jeg og til at lade mig undervise af ham i det Islandske Sprog, som dog alene skeede ved at læse Snorro sammen. Endskiønt han havde et tungt og vanskeligt Embede, saa anvendte han dog al sin øvrige Tid paa sit store Øiemeed engang at skrive Norges Historie, ligesom han og søgte at giøre mig beqvæm til at skrive Dannemarks. Til den Ende læste han uophørlig, og giorde mange Udtoge. Til den Ende udgav han adskillige Skrifter, som dermed havde Samfund, nevnlig: Forsøg til den gamle Geographie af Norge, Kiøbenhavn 1751, 4to., hvor han dog kun alene fik Finmarken afhandlet. Et grundigt og vel udarbeidet Skrift, som det Kiøbenhavnske Videnskabers Sælskab lod oversætte paa Fransk ved Parthenay, og vilde give i Trykken,

ken, men ikke er skeet formedelst mig ubekiendte Aarsager. Derefter udgav han til Tronhiem 1762 Beskrivelse over Tronhiems Dom-Kirke i 4to., hvilken fordum i ganske Norden berømte Bygning, men hvoraf den halve Del nu ligger øde, han med utrættelig Flid besaae, opmaalte og aftegnede til alle dens Deele, samt af Brevskaber og Skribenter oplyste dens Merkværdigheder. Noget for den Tid fattede endeel lærde Mænd i Dannemark den Beslutning at udgive Levnetsbeskrivelser over berømmelige Danske og Norske Mænd efter de Mønstre, som findes i de Engelske Biographier, der paa Tydsk ere oversatte under den grundlærde Baumgartens Opsigt. Dette blev tilmeldet Schøning og mig af da værende Major Scherewien, siden Conferenceraad og Landsdommer i Fyen, hvilken lærde og grundærlige Mand er død der 1779 i December. For at fyldestgiøre vor Vens Forlangende, satte vi os til Arbeidet. Jeg fuldfærdigede de Danske Konger, Knud den Store, Erik Eyegod og Erik Emun; og Schøning den Norske Konge Harald Haardraade, og Tronhiemske Erkebisp Eysten deres Levnetsbeskrivelser. Men da vi vare færdige dermed gav vor Ven os tilkiende, at hans andere Medarbeidere havde forladt dette Værk. Da vi nu ansaae vort Arbeide for ei aldeles uværdigt at legges for Publici Øine, saa lode vi det trykke 1757 til Kiøbenhavn i 4to. under Navn af: Forbedringer til den gamle Danske og Norske Historie, og bestyredes Correcturen af vor fælles Ven Dass, som og giorde Registeret. Ved disse Arbeider blev Schønings Navn bekiendt, saa at han i det

Fortale.

Aar 1758 blev udvalgt til Medlem af det Kongelige Danske Videnskabers Sælskab, i hvis 8 Tome hans Afhandling om Nordlysets Ælde findes, hvor han udførligen viser, at dette Lufttegn har allerede været de gamle Græker og Romere bekiendt, og ei sielden ladet sig see. Imidlertid var den berømmelige Gunnerus bleven Biskop i Tronhiem. En Mand af utrættelig Iver for Videnskabernes Beste, en grundig Philosoph og Theolog, som gierne vilde giøre sit Fødeland Norge lige saa berømt og oplyst i Videnskaber, som de mest bekiendte Europæiske Lande ere det. Til den Ende foreslog han strax efter sin Ankomst 1758 Schøning og mig at oprette et lærd Sælskab, saaledes at vi tre skulde strax begynde med at skrive, den ene meddele den anden det, og naar man havde nogle Afhandlinger færdige, da lade et Bind trykke, uden just at vente paa flere Medarbeidere, for det første; dog blev det ei besluttet at giøre det til et egentligt Sælskab før 1760. Som en Frugt deraf udkom til Kiøbenhavn 1761 i 8vo. den 1 Del, hvorudi findes af Schøning to Afhandlinger, om Uaar og om Korn-Magaziner, hvilket sidste Stykke i sær indeholder herlige Forslag, som i det hele vare meget tienlige for Norges Rige, at de bleve iværksatte. Overalt var vor Schøning en ivrig Patriot, og søgte baade ved Skrifter, og Raad og Daad at ophielpe sit Fædreneland, til hvilken Ende han meget lagde sig efter de oeconomiske Videnskaber. Imidlertid voxede Sælskabet til i Lemmer, som man kan see af de følgende Dele, og fik i det Aar 1767 Navn af det Kongelige Norske Videnskabers Sælskab.

Fortale.

I den 2 Del trykt Kiøbenhavn 1763 findes af Schøning en Afhandling om den Venetianske Adelsmands Petri Qvirini Skibbrud i Nordlandene 1432; saa og en anden, bestaaende i Anmerkninger til Capitaine Wangensteins Kort over Norge. Til den 3 Del trykt 1765 meddeelte han Beretning om det Meldalske eller Lykkens Kobberværks Opfindelse, hvilket han saa meget bedre kunde giøre, som han i nogle Aar var dets Med-Directeur, nevnlig fra 21 November 1758 til 3 Julii 1765. I den 4 Del er intet af ham, men i den 5, trykt 1774, findes hans Lovtale holdet i Sælskabets Forsamling udi Tronhiem den 1 Martii 1774 over den fortreflige og store lærde Mand, Biskop Gunnerus, som døde paa sin Visitats-Reise den 23 September 1773 udi Christiansund. En Lovtale, som upaatvileligen bør regnes iblant de smukke. Men nu forlod han endeligen Tronhiem, sit saa inderligen elskte Tronhiem, hvilket han og saa meget havde hædret, for at modtage Professoratet i Sorøe, endskiønt han i Indkomster tabte ved dette Bytte, og blev han til dette Embede beskikket den 22 Februarii 1765. Til saadan Beslutning var den sande og eeneste Aarsag denne, at vi ei kunde skilles ad, endskiønt vi ikke saaes saa ofte som vi ønskede, da han var i Sorøe, og jeg i Kiøbenhavn, hvorvel jeg om Sommeren 1766 og 1767 opholdt mig meget der, og han ogsaa jævnligen kom ind til Kiøbenhavn, naar hans Embeds Forretninger det vilde tillade. Der udarbeidede han til sine Forelæsninger et Udtog af den Danske Historie, som gaaer til 1770, og fortiente at see Lyset. Der lagde

de han sidste Haand paa sin overmaade lærde Afhandling om de gamle Grækers og Romeres Kundskab angaaende de nordiske Lande, som findes i den 9 Tome af det Danske Videnskabers Sælskabs-Skrifter, og hvoraf de i den 10 og 12 Tome sig befindende Afhandlinger om de sammes Kundskab efter Ptolemæi og indtil de saa kaldte midlere Tider, er en Fortsættelse, og er Jornandes den sidste Skribent han der har afhandlet, hvortil ogsaa kan i visse Maader regnes den Afhandling om Darii Hystaspis Tog til Scythien, som staaer i den 10 Tome. I Anledning heraf kom han i Strid med den lærde Professor Schlözer i Göttingen, som havde oversat og indrykket den i Algemeine Welt-Histories 31 Del med nogle tilføiede Erindringer, hvorimod Schøning lod udgaae Anmærkninger under Navn af Sigurd Sigurdsen, Sorøe 1773, 8vo. Med hvad Flid han udi Sorøe haver forestaaet sit Embede, og underviist Academisterne, det vidne de Navne Reventlau, Lowzow, Hauch, Wormskiold og flere, som ved hans og de andre Professorers Forelæsninger ere blevne duelige Mænds Navne. I de Aar 1773, 1774 og 1775 giorde han en lærd Reise til Norge paa Kongelig Bekostning; Kongen skiænkede ham den 19 December 1772, 500 Rdlr. til Reisen, og er hans Pas udstæd den 9 Maji 1773 af Ober-Hofmesteren Geheimeraad Reitzenstein i Sorøe. Og atter blev ham den 21 April 1774 skiænket 1000 Rdlr., da Arve-Prindsen var i sær meget forncoiet med hans nedsendte Anmærkninger over Norges Tilstand. Denne Reise skede for at besee hvad Alderdoms Levninger der

endnu ere tilovers, hvortil han af sig selv føiede mange oeconomiske Anmærkninger. Og i begge disse Henseender igiennemreiste han Tronhieims og Romsdals Amter, Gudbrandsdalen, Hedemarken, Romerige, Smaalandene, og havde i flere Aar bleven ved at bereise Norge, dersom han ei af Kongen var bleven den 23 Augusti 1775 beskikket til Geheime Archivarius i den uforglemmelige Langebeks Sted, som Døden berøvede os den 16 August 1775, da dette hans nye Embede udfordrede hans Nærværelse i Kiøbenhavn, saasom ham tilligemed var overdraget at udgive Corpus Diplomaticum, og at fortsætte Scriptores rerum Danicarum, hvilket dog ved Rescript af 17 Junii 1776 blev forandret saaledes, at Scriptores bleve mig overdragne, og ham derimod Udgaven af Snorre Sturlesson. Som en Frugt af denne Reise har det første Hæfte seet Lyset i Kiøbenhavn udi 4to. Aar 1778, hvorudi Klæboe og endeel af Guldalen beskrives, og med Trøkningen af det andet, som handler om Sundmør og Romsdalen, var allerede vidt kommet, da hans Sygdom standsede det. Men hans vigtigste Værk er det Norske Riges Historie, hvoraf som en Forløber udkom: Afhandling om de Norskes og endel andre nordiske Folks Oprindelse, Sorøe, 4to. 1769. Og siden den Norske Histories første Del indtil Harald Haarfager, Sorøe, 4to., 1771, og anden Del, Historien om Harald Haarfager, Erik Blodøxe, Hakon Adelsteen, Sorøe 1773, og endeligen nu denne tredie Del, Kiøbenhavn 1781, om Harald Graafeld og Hakon Jarl, alle i 4to. Dette vigtige Værk havde han fore-

sat sig at udføre lige til vore Tider, men Døden har berøvet os saa kostbar en Skat, hvortil ikkun nogle Excerpter findes. Og har man Aarsag at frygte for, at der maaskee i nogle Aarhundrede ei vil findes den, der med lige Held bliver i Stand til at bringe dette Værk til Ende. Thi enhver upartisk og kyndig maae tilstaae, at alt hvad Skarpsindighed, Eftertanke, møisommelig Undersøgelse, udbredt Læsning, Sandheds Kiærlighed kan tilveiebringe, er her anbragt. Stilen er tydelig, ordentlig, mandig, og, hvor Tildragelserne det taale, smuk. Polybius var hans Mønster, og ham har han søgt at følge, da han ansaae ham for den ypperste Historieskriver. Snorro var hans fornemste Veiviser, dog ei anderledes end at han ofte retter, forbedrer og forlader ham, naar han synes Sandhed at fordre det. Dersom dette Værk var bleven bragt til Ende, tviler jeg paa, at noget Land havde kunnet opvise Mage dertil i Tilforladelighed, Omstændelighed, og Tingenes dybe og nøie eftertænkte Undersøgning. Da det behagede Hans Kongelige Høihed Arve-Prinds Friderich at ville lade udgive Nordens ypperste Historieskriver Snorro paa sin Bekostning, saa faldt Valget, som naturligt, paa en Schøning, der og udarbeidede den latinske Oversættelse i de tvende første Tomer, som komme ud til Kiøbenhavn 1777 og 1778 i Folio. Fortalen er og af ham, ligesom Charterne og Genealogierne. Med den tredies Trykning standsede det ved hans Død i Harald Haardraades Historie, men dog er bleven fundet efter ham indtil det 9 Kapitel i Magni Barfods Historie. Fortsættelsen af Værket er ble-

ven

ven betroet Justiceraad Thorlacius, Rector ved Kiøbenhavns Skole, af hvis Haand man kan vente den lige saa god, som Begyndelsen, da han baade er en indfød Islænder, og desuden en meget god Latiner. Give Gud at man og kunde see hans Norske Historie ligesaa hældig fortsat, men det er umueligt. I det Sælskab, som udgiver Islandske Skrifter af Arnæ Magnæi Samlinger, var han et Medlem, siden den 12 Junii 1776, og havde Del i Udgaven af Hungurvaka, for hvilken han haver giort Fortalen. Hans øvrige Levnets Omstændigheder ere, at han den 5 Maji 1756 indlod sig i Ægteskab med Frederica Hveding, en Dotter af Justice-Raad Hveding i Tronhiem, som dog ei haver glædet ham med Børn. I det Danske Sælskab til Historiens og Sprogets Forbedring blev han allerede 1751 den 3 April udvalgt til Medlem, og af det historiske Institut i Göttingen 1772 den 25 Januarii. Hans Kongelige Majestæt behagede det 1774 den 29 Januarii at tillegge ham Justiceraad Titel, dog hans største Titler ere hans Skrifter, og hans førte Liv; Skrifter, der ævig ville blive ved, naar de blot titulerede Personer, og Slægter, ere ævig forglemte. Foruden de forhen opregnede har han og udgivet Disputationes 4 de origine Philosophiæ orientalis, Havniæ 4to. 1744—47, som er hans første Skrift, og hvorudi han for det meste har fulgt Bruckers Historia Philosophiæ. Om Agerdyrkningens Forbedring i Norge, Kiøbenhavn, 8vo. 1758, hvorudi ere mange skiønne Ting, men hvor han, maaskee henreven af Kiærlighed til Fædrenelandet,

driver

driver Norges Fordele for vidt. Oratio de antiqvissima reipublicæ constitutione, Regum speciatim potentia & auctoritate apud gentes boreales, Soræ, 4to. 1765. Oratio de antiqvo succedendi jure, ib. 4to. 1767. Betragtning over Kong Friderich den Femtes Begravelse, ib. 4to. 1766. Tale paa Christian den Syvendes og Carolinæ Mathildæ Bryllupsdag, Soræ, 4to. 1766. Programma de festo, post occidui solis reditum in Septentrione, olim celebrato, Soræ, 4to. 1766. Programma de anni ratione apud reteres Septentrionales, Soræ, 4to. 1766. Oratio ad solennia Coronationis Christiani 7 & Carolinæ Mathildæ, ib. 4to. 1767. Fundamenta narrationis Herodoti de Scythia, i 3 Programmata 1768, 1769, 1770. 4to. Programma de Sinu Codano & monte Sevo. ib. 4to. 1772. Han har og megen Del i den smukke tractatus Oeconomico-Physicus de habitu Norvegiæ ad agriculturam, som hans Broder Claus Ursin Schøning, der siden døde 1768. som Sorenskriver i Salten udi Nordlandene, udgav til Kiøbenhavn 1754 i 8vo. Men foruden alle disse opnævnte har han og efterladt sig følgende utrøkte: 1) De Normannis, som han har forfærdiget endog førend han blev Rector; et Skrift, som han vel ei selv ansaae endda for udarbeidet nok til at legge for Publici Øine, da han omarbeidede og omskrev alt hvad han gav i Trøkken tvende ja ofte trende Gange, men som dog efter mit Skiøn fortiener det meget bedre, end mange andre. 2) Hans Reise i Norge udi 9 Bind, som vidst i Trøkken ville udgiøre omtrent 27 Hæfter, hvoraf det ene kun er trøkt, og det andet næsten

færdigt, og hvorhen og kan regnes mange andre geographiske Efterretninger om bemeldte Rige, samt Excerpta, hvilke alle han med megen Møie har samlet. Og er denne Reise i saadan Stand, at den uden synderlig Forandring kan trykkes. 3) Tronhiems Byes Beskrivelse, som dog bestaaer meest i Samlinger, hvoraf ikke meget er sammenhængende skrevet, undtagen om Stadens Historie i sær, og om Munkholmen. 4) Forelæsninger over den almindelige Historie fra Verdens Skabelse til omtrent 1500. 5) Ditto over den Danske Historie indtil 1770. 6) Ditto over den Europæiske Historie fra den Westphalske Fred til 1748. 7) Om Procopii Kundskab om vort Norden, som en Fortsættelse om Romeres og Grækers Kundskab om samme Sag. Desuden ere der en Mængde Excerpter til den Norske Historie i sær, saa og nogle til den Danske, og deriblant undertiden endog smaae Afhandlinger. Foruden alt dette har han og efterladt sig 80 tegnede Charter, deels smaae, deels store over Norge, og dets Provincer, deels af ham selv forfattede, deels udcopierede af ham. Til Slutning vil jeg føie nogle Træk til om denne store Mand. Han var af maadelig Legems Størrelse, noget bleg og mager, vel voxen, meget behændig, og skikket til Legems Øvelser, alvorlig af Udseende, af temmelig god Helbred indtil Aar 1778 i April, da han blev angreben af en Betændelse i Leveren, hvoraf han dog kom sig nogenlunde, men blev den 27 September 1779 pludseligen overfalden af en Betændelse i Underlivet, som efterhaanden slog ud til en ordentlig Svindsot, der tærede ham langsom bort, og hvor-

af

af han døde den 18 Julii 1780. Naar han var hos sine Venner var han munter og opromt, eller og talte han om lærde Ting, efter Omstændighederne. Han var en meget god Egtefælle, hvilket hans efterladte Frues Sorg noksom bevidner. Imod sine Underhavende var han lemfældig, imod Fattige godgiørende, og hvor meget jeg end har kiendt ham, har jeg dog aldrig ved den ideligste Omgang kunnet opdage nogen Feil hos ham. Til Bevis paa hans Uegennyttighed kan dette tiene, at, da hans Svigermoder døde, overlod han den Del, ham efter hende kunde tilfalde, til sin Frues tvende ugifte Søstre, endskiønt han ikke var rig. Af alle Lærde agtede han Leibnitz høiest, og af hans Skrifter i sær hans Theodicee; og erindrer jeg mig endnu med Fornøielse den Tid, da han bragte mig til at læse den. Han yndede og meget den berømte Rousseau's Sætning om Menneskets større Lykke i den naturlige Stand, end i den slebne, hvorvel han derhos tilstod, at Videnskaber ere Mennesket i dets nærværende Tilstand umistelige og fornødne. Og havde vi angaaende denne Rousseau's Mening om Menneskets Lyksalighed i hans naturlige Tilstand, ofte en venskabelig Strid. Den bekiendte Abbed St. Pierre's Sætning om al Krigs Afskaffelse, elskede han saa meget, at han var nær ved at troe dens Mulighed. For de Svenske bar han megen Høiagtelse, i sær for deres oeconomiske Videnskaber, og overalt elskede han Lærde af hvad Land og Religion de end vare. Udi sin Sygdom viste han sig meget taalmodig, og var altid i alle Ting fornøiet med Guds Vilie. Han var en Hader af alle

 unyt-

unyttige Hoflighheds Beviisninger, og Hoitideligheder, af alle overflodige Zirather, hvorfor han ikke heller læste Poeterne med den Henrykkelse, som mange andre, og dømte maaskee lidet for umildt om Comoedier og Romaner, hvorvel han derfor ikke gandske forkastede dem. Han var uden Stolthed og Indbildning om sig selv, meget tilbøielig til at sætte Priis paa andres Arbeider, og til at rose dem. Fredelige og lærde Geistlige ærede han, ligesom han derimod flyede de trættekiære og opblæste, og afskyede al Strid, endog i Religionen, vel vidende, at sielden noget got deraf kommer. Med de beste og lærdeste Mænd havde han Omgang og Fortrolighed, af hvilke nu ere døde en Hielmstierne, Mølman, Langebec, Klevenfeld, Gram, Dass, Wöldike, Kall, Gunnerus, Schlegel, Schytte, Temler, og flere, og endnu leve en Erichsen, en Guldberg, en Lürdorph, en Vogelius, en Kofod, en Treschow, en Obelitz, en Harboe, en Jessen, en Wedel, en Holm, en Friis, en Müller, en Carstens, en Rothe, en Jacobi, og flere. Mange raadførte sig i deres Skrifter med ham, helst udi historiske Ting, saasom en Strøm, da han arbeidede paa sin Sundmørs Beskrivelse, en Krog, som har beskrevet Nordfiord, men hvilket Værk endda ikke har seet Lyset, og en Schnabel, der til Videnskabernes Tab er død alt for tidlig, og derved ei har til Ende bragt sin Beskrivelse over Hardanger. Uden Schøning havde jeg ikke heller kunnet fremtræde med de Værker, hvordan de end ere, som nu see Lyset. I ham og Langebec haver jeg tabt mine beste og sikkerste Veiledere og Lærere, og længe

for-

forhen en Holberg, og en Gram. Til sine andre Fortienester har han og lagt denne, at skiænke sin gandske Bogsamling til det Kongelige Norske Videnskabers Sælskab i Tronhiem; hvorimod og Hans Kongelige Majestæt har skiænket hans Enkefrue en klækkelig Pension. Rector Dass havde foræret ham sin Samling af Danske Bøger, paa Vilkaar at forøge den, og at det altsammen siden skulde tilhøre Tronhiem. Dette, endskiønt kun mundtlige Løfte, hvorvel en ærlig Mand ingen Forskiel giør paa mundtlige og skriftlige Løfter, har han et alene opfyldt, men endog udvidet, ved at bortskiænke alle sine Bøger, hvoriblant ere mange gode og vigtige, til samme Sælskab. Til Erindring af saa ypperlig en Mand opsatte jeg strax disse faae Linier:

Flentibus Musis
Langebeckio adempto
Apollo dixit:
Ne flete Sorores
Schöningius vivit.
Nunc Schöningio sublato
Plorantibus Musis
Complorat Apollo
Et Tacet.

Dog det nytter ikke at begræde saadan Mands Forlis; det er ikke nok; Nei langt bedre er det at betræde hans Fodspor, at løbe den Bane han har løbet, for nogenlunde at opnaae ham, men hertil vil Arbeide, Flid, Vaagenhed, Utrættelighed; Comoediers, Clubbers og Spille-Sælskabers alt for jævnlige Brug, thi hvo vil nægte den tilbørlige, den maadelige, føre sandeligen ei til Ærens Tempel, formaae ei at stille nogen ved Siden af en Schøning.

P. F. Suhm.

Den
Norske Histories
Tredie Deel,
indeholdende
Riigets Historie
fra
Kong Hagen Adelsteins-Fostres Død
til
Kong Oluf Tryggvesøns Ankomst
til Regieringen.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Det 1 Kapitel.

Det Norske Riiges Historie under Kong Harald Graafelds, eller under Eriks Sønners og Dronning Gunhilds Regiering.

---

§. 1. I den næst foregaaende Deel, af vor Norske Historie, have vi seet det Norske Riiges Stat at oprettes, derpaa at vakle, at trues med Kuldkastelse, men atter at stadfæstes. Det første var skeet, under en Harald Haarfagers vel anlagte og langvarige Regiering; under en Erik Blodøxe begyndte vel Staten at vakle: men en Hagen Adelsteens-Foster stadfæstede den paa nye. Sidstmeldte stridbare, tappre, kloge og høistelskede Regent satte ei alleene Riiget i forige Forfatning, men bragte det ogsaa til den Høidt af Magt og Anseelse, at det kunde trosse alle Anfalde, baade af eegne og fremmede Fiender, og ei alleene byde begge sine mægtige Naboer Spidsen, men ogsaa giøre anseelige Erobringer i deres Lande. Dette kunde ei andet, end opvække bemeldte Naboers saavel Opmærksomhed, som Misundelse, Indledning.

 og

og det maatte bringe dem paa det Anslag, at nedtrykke igien dette mægtige Naboe-Rige, der i saadan Hast, i en Tid af mindre end hundrede Aar, var steget saa hoit i Veiret. Saa længe en Kong Hagen sad ved Roret i Norge, vare alle de Forsøge, man derpaa giorde, aldeeles frugtesløse: men da det kom i endeel, deels svage, deels voldsomme og blodtørstige Regentes, samt i en listig, forhadt og herskesyg Qvindes Hænder, saa har en lang Række af indbyrdes List, Vold, Underfundighed og Efterstræbelser indenlands, foreenede med en udenlandsk Førstes herskesyge Hensigter, bragt det saa vidt, at bemeldte saa meget blomstrende og mægtige Stat kom, for en stor Deel, under et fremmed Herredomme, og var nær ved Bredden af sin Undergang.

Tilstanden efter Kong Hagens Død.

§. 2. Desse Ting skulle udgiøre Indholdet af følgende Deel af vor Historie, som vi nu ville foretage os. Kong Hagen var død, som vi tilforn have berettet, og Tilstanden i Norge, ved dette alt for hastige Dødsfald, af følgende Beskaffenhed. Over den østre Deel af Vigen, eller over de Lande, som ligge østen for Follo-Fiorden, var Tryggve Olafssøn Under-Konge eller Regent; over Vestfold, med endeel tilgrændsende Lande, regierede Gudraud Biørnssøn; begge nysbemeldte vare Fættere og Kong Hagens Brødre-Sønner; paa Uplandene vare adskillige Konger, hvis Navne de Gamle ei have optegnet; men over Throndelagen, ventelig ogsaa over Halogaland, eller nu værende Nordlande a), med dertil hørende Finmark, førte Sigurd Jarl Herredom-

a) I den Danske Oversættelse af Snorre staaer udtrykkelig, at Sigurd Jarl, foruden det Throndhiemske, ogsaa besad ald Nordland, pag. 92. Sagen er uden Tvil rigtig, men uvist, om det har staaet i Claussens Original, eller det er Tillæg af ham selv. Vel forbeholdte de gamle Konger sig selv gemeenligen Finmarken, i sær Handelen med Fin-

indenummet, som havde sin Bopæl paa det gamle Konge-Sæde Hlade b). Alle desse havde været Kong Hagens fortrolige Venner og trofaste Tilhængere; de kunde endnu med Rette ansees som Hoveder for hans Partie; og de havde derover meget at frygte for, saavel af deres egne Landsmænd, som af fremmede, ved den forestaaende Forandring, i Hensigt til Regieringen i Riiget, hvilken Kong Hagen, efter derom tilforn anførte Beretning, havde paa sit yderste overdraget til sine Broder-Sønner, til Kong Harald og hans Brødre, Printser, der deels vare opdragne, deels længe havde opholdet sig ved Kong Harald Blaatands Hof i Danmark, med hvilken Kong Hagen havde næsten bestandig ført Krig. Af desse Printser kunde derfor bemeldte Kong Hagens Tilhængere, ei spaae sig meget godt; de havde Aarsag at frygte; men Kong Harald Erikson og hans Brødre ei mindre Aarsag at frygte for dem. Deels havde de Føie til at søge Hævn, for hvad Kong Erik Blodøxe havde begaaet imod deres Forældre og nær Forvante, deels vare de i Besiddelse af anseelige Lande, især Sigurd Jarl, som foruden meere besad heele Throndelagen, hvor Rigets fornemste Styrke, i de Tider, havde sit Sæde.

§. 3. Desse Printser havde da baade Føie og Evne, til at sætte sig imod Kong Eriks Sønner, for at udelukke dem fra *Kong Harald den anden, kaldet Graafeld.*

A 3

Finnerne, som et Regale: men at de mægtige Hlade-Jarle have været i Besiddelse af Halogaland med tilhørende Finmark, sees og saa deraf, at da efter Kong Oluf Tryggvesons Fald, Norge blev deelt mellem de tre mod ham foreenede Regente, tilfaldt Halogaland Erik Jarl. Snorre i Olafs Trygg. Saga, Kap. 130. Uden Tvil har deri den Forøgelse af Magt og Riige bestaaet, som Kong Hagen lovte Sigurd Jarl, da han blev Konge. Snorre i Hakons Saga, Kap. 1.

b) See Ol. Tryggv. Saga, 1 Deel, Kap. 29. og Snorre i Harald Graafelds Saga, Kap. 1.

fra Regieringen i Norge. Men, alt dette uagtet, komme dog Kong Harald og hans Brodre, i Følge af Kong Hagens sidste Villie, til Riiget, efter hans Død, uden mindste Modstand, og uden at nogen, enten af ovennævnte Printser eller andre, giorde den mindste Bevægelse, enten for at udelukke ham fra Riiget, eller for selv at naae Eenevolds-Regieringen: saa stor Ærbødighed bar man for den saa høit elskte Kong Hagens Villie, ogsaa efter hans Død. Dog maatte de nye Regente forpligte sig til, deels at holde de Love ubrødelige, som Kong Hagen havde udgivet, samt lade alle og enhver derefter nyde Ret og Skiæl, deels at alle Høvdinger, alle de forige Regente i Riiget, skulde beholde de Værdigheder, de havde faaet af benævnte Konge, samt de Lande og Riiger, han havde tildeelt dem bb). Imod desse Løfter bleve Eriks Sønner, eller rettere, den ældste af dem, Kong Harald, efter den af Harald Haarfager udgivne Grundlov, antagen og erkiendt for Riigets øverste Regent, for Monark og Over-Konge. Dog vovede ei Kong Harald, eller hans Brødre, sig til at opslaae deres Residence, enten i det Throndhiemske, eller iblandt Vikbæringerne: paa begge Steder havde deres Forældre allereede længe tilforn giort sig forhadte; paa begge Steder boede nu en Mængde store, mægtige og anseelige Mænd; desse og begge Steders Regente havde bestandig holdt Kong Hagens Partie, imod Eriks Sønner, og altiid været
A. 963. 64. hans Venner c). Den første Vinter, eller det første Aar, efter Regieringens Tiltrædelse, havde de derfor ei meere af Riiget i fuld Besiddelse, end kun dets middelste Deel, saasom Hordeland, Rogaland, Sogn, Fiordafylke, samt begge Morene og Romsdal, med endeel tilhørende Districter, over hvilke deres Fader, Kong Erik, tilforn havde regieret, det øvrige

bb) Saa staaer i den haandskrevne Thomas-Skinna.
c) See Snorre nys anførte Sted, og Olafs-Saga, Kap. 30.

norrige var, paa den søndre og østre Kant, i forbenævnte Kongers, Tryggves og Gudrauds Eie, som besadde heele Viken, fra Goth-Elven, til Lindesnes, eller mueligt endnu længer, liige til Sire-Aae; men paa den anden Kant var heele Throndelagen tilliige med Halogaland, eller nu værende Nordlande, samt heele Finmarken, under Sigurd Jarls Herredømme; saa at Kong Harald og hans Brødre, af bemeldte Lande, for det første, ei bekomme de Eenevolds-Kongen eller Over-Regenten tilhørende Skatte, Landskylde eller andre Rettigheder.

§. 4. Riiget var da, for det første, deelt imellem adskillige Regente, af omtrent liige Magt og Myndighed, imellem bemeldte Konger i Viigen, Sigurd Jarl og endeel andre Konger, som da regierede paa Oplandene, paa den eene, og mellem Kong Harald med hans Brødre, paa den anden Siide. Sidstmeldte faae i Historien gemeenlig Navn, af Eriks Sønner eller Gunhilds Sønner; og af dem vare endnu tilovers, Harald, som da var den ældste, samt tilliige den tapperste og stridbareste, den anseeligste, den meest agtede og ærede iblandt dem d), den, som Eenevolds-Regieringen, efter deres Farfaders, Kong Harald Haarfagers Indretning eller udgivne Grund-Lov, egentlig tilkom e), og som dertil, af nysnævnte sin Farfader, liige fra Fødselen og Vuggen af, var bleven opnævnt f). Den anden var Ragnfrod; den tredie Erling, eller som han kaldes i Olaf Tryggvesons Saga, Erlendr; den fierde Gudrod; den femte Sigurd, med Tilnavn Slefa, (Snot eller Sagel g)). Desse vare nu

Den nye Regierings Forfatning.

Kong

d) See anførte Olafs-Saga, Kap. 29.
e) See vor Norske Historiens 2den Deel, S. 191. §. 52.
f) See Snorre i Harald Haarfagers Saga, Kap. 45.
g) Torfæus og fleere oversætte det med Hugorm eller Slange.

Kong Eriks Sønner, hvilke alle tilhobe, med et Slags fel- les Ret, felles Myndighed, tiltraadde Regieringen, og fore- stillede samtlig Eenevolds-Regenten, eller en af fleere regie- rende Konger bestaaende Forsamling, hvis Hoved Harald var, som den ældste iblandt dem, som derfor ogsaa var iblandt dem den første, den fornemste i Ordenen, men som for Re- sten synes intet viidere Fortrin, i Hensigt til Magt og Myn- dighed, at have havt for de andre. Denne Indretning kan vel synes, ei at have været ganske overeensstemmende med den, af deres Farfader, Kong Harald Haarfager, udgivne Grund- Lov, i Følge af hvilken, een alleene burde være Eenevolds- Regent; nysnævnte Konge havde ogsaa dertil udtrykkelig op- nævnt sin Sønneson Harald alleene, efter hans Faders Kong Eriks Død, naar den indfaldt h): men da værende Omstændigheder maae have giort et Slags Forandring der- nødvendig, og bemeldte Indretning er uden al Tvil skeet efter Overlæg og af vigtige Aarsager, deels og fornemmelig, for derved at giøre Arve-Følgen til Eenevolds-Herredømmet des sikkrere, i den Blodpriske Familie, og for derfra des bedre at kunne udelukke de andre Printser, af Harald Haarfagers Familie; deels for at forekomme Riigets viidere Deeling, saavelsom Split mellem Printserne og Brødrene paa den eene, og deres Forening med de andre Printser, paa den anden Siide; deels for at spare, naar skee kunde, Omkostninger paa mange særskilte Hoffer at underholde; og deels, for at kunne, med foreenede Kræfter, des eftertrykkeligere sætte sig imod Under-Kongernes Foretagender, af den øvrige Kong Harald Haarfagers Familie, af hvilke foruden foromtalte Konger, Tryggve og Gudraud, adskillige den Tiid fandtes paa Oplandene i).

§. 5.

(h) See bemeldte Norske Histories 2den Deel, S. 192. §. 52. See og Snorre i Harald Haarfagers Saga, Kap. 45.

i) See Torf. Hist. Norveg. Par. 2. Lib. 6. cap. 1. pag. 258.

Forlig og Fred slut-tet.

§. 5. Kong Harald Erikson, med Tilnavn Graafeld, om Anledningen, til hvilket Navn paa et andet Sted k) videre skal meldes, blev da vel, efter Kong Hagens Død, Enevolds-Regent over heele Norge, men han maatte deele denne øverste Magt og Myndighed, med sine Brødre; altsammen uden Tvil fornemmelig efter deres Moders, den myndige, snedige og herskesyge Dronning Gunhillds Anlæg og Anslage, som ei alleene mængede sig i Regierings-Sagerne, men havde ogsaa deri meest at sige l), gemeenligen kaldet Konge-Moder. Ved Regieringens Tiltrædelse skulde vel intet have været hende og hendes Sønner kiærere, end strax at have kunnet støde de andre Konger og Regente i Norge, fra deres Riiger, eller fra de dem tildeelte Lande: men de indsaae lettelig, at denne Sag var for det første ugiørlig: saa svage vare deres egne Kræfter, saa stor derimod hines Magt, da ved dem, som Kong Hagens Tilhængere og Venner, Undersaatternes Hierter bleve bestandig hængende. For at kunne derfor sætte dem selv i Sikkerhed paa Thronen, og for at forekomme indbyrdes Krig og Urolighed i Riiget, hvorved de selv vilde staae meest Fare, maatte de da søge, at bringe Sagen til Fred og Forliig. Næste Vinter, efter Ankomsten til Norge, og efterat de der havde tiltrædet Regieringen, sendte til den Ende Gunhillds Sønner Gesandte, til deres Fættere, Kongerne paa Vestfold og i Viiken, om indbyrdes Fred og Forliig; og denne blev strax sluttet, paa det Vilkaar; at i Følge af Kong Haralds Grund-Lov, og Kong Hagens derefter giorte Indretning, skulde bemeldte Konger fremdeles beholde de Riiger og Lande, de havde, men betale deraf de halve Indkomster, til Gunhillds Sønner, og erkiende dem

k) See efterfølgende §. 35. i dette Kapitel.
l) See Olafs-Saga, anførte Sted, Kap. 29.

dem for deres Over-Konger eller Eenevolds Regente m). Ved Mellem-Mand og mellemgaaende Gesandte, blev ligeledes et Forliig tilveiebragt, imellem Kongerne og Sigurd Jarl, under samme Vilkaare, som forommeldte: Sigurd Jarl skulde erkiende dem for Eenevolds-Regente, men derimod beholde for sig de Lande og det Herredømme, som Kong Hagen havde tilstaaet ham; hvilket alt, som vore gamle Skribente her lægge til n), med Eed, paa begge Sider, blev stadfæstet; saa det synes, at Sigurd Jarl, som slug og forsigtig, har ei villet lade sig nøie med blotte Løfter, Haandslage og Forsikkringer, men fordret Eed af Kongerne.

Den brydes igien.

§. 6. Sigurd Jarl havde ogsaa billig Aarsag, at bruge Forsigtighed: han kiendte alt for vel Dronning Gunhillds samt hendes Sønners Sindelav; han vidste hvor lidet man kunde troe deres Ord og Løfter; og Udfaldet viiste, at denne snedige Mand havde tænkt ret, lad være den af ham brugte Forsigtighed var forgieves. Sigurd Jarl var just den, som Kongerne havde fornemmelig at frygte for; han var meest i Stand, til at sætte sig imod deres Hensigter; paa ham havde derfor Dronning Gunhilld sit Øie, al sin Opmærksomhed, fornemmelig hendendt; og ham maatte man see at rydde af Veien, forend man kunde foretage noget imod de andre Printser, eller gaae viidere i sit Forehavende. Endskiønt derfor, ved nys omtalte Forliiger, Freden indenlands syntes at være sat paa en nogenledes sikker Fod, og al Aarsag til Ueenighed dempet, saa varede det dog ikke længe, forend den onde, arglistige og herskesyge Dronning Gunhilld, i Hensigt, at faae alle dem ryddede af Veien, der vare at ansee som Hovder, for hendes og hendes Sønners Modstandere, tog sig for

m) See Snorre i Harald Graafelds Saga, Kap. 1.
n) See Olaf Tryggvesøns Saga af Flatøyar-Bok, Kap. 30. pag. 28.

for at sætte alle sine, til den Ende, optænkte Anslage og Maskiner i Gang, hvortil hun giorde Begyndelsé, paa følgende Maade.

§. 7. Med hendes Sønner, pleiede hun ofte at holde Raads Forsamlinger og Samtaler o), Regieringens Sager angaaende, og deraf tog hun engang Anledning at tiltale dem saaledes: „ Hvad er vel Eders Hensigt, og hvad tænke „ I, angaaende Regieringens Førelse og Forvaltning, i saa „ vigtig en Deel af Riget, som Throndhiem er; I prange „ vel, med Konge-Navn, med Titel af Eenevolds-Regente, „ den samme, som Eders Forfædre have ført: men hvad er „ det, I besidde af Riiget? en liden Landstrækning, en „ Strimmel Land, kun en ringe Deel deraf, saa at I derover „ ei ere i Stand til at holde, uden et ringe Antal Krigsfolk. „ Heele Viiken have Tryggve og Gudraud i deres Eie, og de „ have den med nogen Ret, i Hensigt til deres Herkomst, som „ deres Arve-Riiger, deres Forfædres Besiddelser: men Sigurd Jarl regierer, eene i alle Ting, over heele Throndelagen, Eders Fæderne-Arv; og der har han sat sig paa „ Thronen, som Eder burde tilkomme. En Jarls Magt og „ Værdighed er nok for ham, dermed bør han lade sig nøie; „ og veed jeg derfor ikke, hvad Pligt der paaligger Eder, at „ lade ham besidde saa stort et Herredømme, eller lade ham „ skille Eder ved en saa anseelig Deel af Riiget. Er det „ ikke urimeligt? I maae fare hvert Aar, til fremmede Lande, ud paa Krigstoge og Søerøverier: men I lade imidlertid, her indenlands, andre fratage Eder Eders Fædrene-Arv. At styrte en Jarl fra Sædet, at knække Halsen paa „ ham, det skulde Eders Farfader, Kong Harald Haarfager, som Du, Harald, er opkaldet efter, have anseet for

Ved Dronning Gunhilds Raad.

 „ Bømme-

o) See Snorre i Harald Grafelds Saga, Kap. 3.

„ Børne-Spil, for en ringe Ting, han som udryddede eller
„ underkuede saa mange Konger i Norge, og siden regierede
„ alleene over det heele Riige, indtil sin høie Alderdom. „
Ikke er, svarede hertil Kong Harald, som den ældste og for-
nemste, som den, til hvilken Talen især var stilet, „ Sigurd
„ Jarl at ansee for saa-let at tage af Dage, som at slagte en
„ Kalv eller et Kiid. Sigurd Jarl nedstammer fra en stor
„ og mægtig Familie; han har om sig mange mægtige Fræn-
„ der og Paarørende; selv besidder han stor Forstand og Klog-
„ skab; han er ogsaa overalt elsket og blandt Almuen afholdt;
„ og hvad bliver da Følgen, hvis han kommer under Veir
„ dermed, at vi have noget fiendtligt fore imod ham? Alle
„ Thrønder ville, som een Mand, staae ham bi; vort heele
„ Foretagende vil da, til vor Skam og Skade, blive til intet;
„ p) og desuden synes det mig ei raadeligt, for nogen af os
„ Brødre, at betroe os i Thrøndernes Hænder, eller opslaae
„ vor Residence iblandt dem „ q). I dette har du aldeeles
Ret, var Dronning Gunhilds Svar herpaa: „ men vi
„ skulle vide at tage Sagen paa en ganske anden Fod, og ei
„ indlade os i for stor Vidtløftighed. Til den Ende skal Du,
„ Harald, tilliige med din Broder Erling, og med mig, op-
„ slaae vor Residence, for tilkommende Vinter, paa Nord-
„ mør, og der ville vi passe paa den beqvemmeste Leilighed,
„ til

p) Det er rimeligt, at Kong Harald her har sigtet til den Throndhiemske Konge, Halfdan den Svarte, som med Thrøndernes Hielp saae sig i Stand til at byde Kong Harald Haarfager selv og hans heele Magt Spidsen. Torfæus har derfor indført dette i Kong Haralds Tale, som noget, hvorpaa han blandt meere beraabte sig., see anførte Sted pag. 240.: men vi ville ei anføre meere, end hvortil de gamle Skribentere selv give Anledning.

q) Uden Tvil i Hensigt til det, som Dronning Gunhild havde begaaet, mod deres forige Konger. See Nor. Histor. 2den Deel. §. 70. S. 263. 264.

„ til at sætte vort Anslag i Værk.„ Dette Raad, som sigtede til Sigurd Jarls Undergang, blev af alle samtykt, samt Sagen besluttet, og strax iværksat r).

§. 8. Men man havde en gammel Ræv at fange; derover maatte man gaae varsom tilværks, og de beste Midler udtænkes. Endelig udfandt man et, som syntes at være det tienligste. Sigurd Jarl havde en meget yngre Broder, ved Navn Griotgard s), der stod langt under ham, i Hensigt til Værdighed og Anseelse, som den, der ikke stod i Ieneste

Venskabstiftes mellem Kongerne og Sigurd Jarl.

r) See herom Snorre paa anførte Sted. 3. Olaf Tryggvesøns Saga, 1te Deel, Kap. 32. pag. 29. og Torfæus paa anførte Sted, Kap. 2. pag. 240.

s) Herved møder en ei liden Vanskelighed, i Hensigt til Tiidsregningen, som maae afhielpes. Efter vor Regning, blev Sigurd Jarl dræbt Aar 965; hans Fader Hakon Jarl omkom ved Aar 883, Norske Hist. 2den Deel, S. 76, da Sigurd efter ham blev Jarl; lad denne da kun have været 12 Aar gammel: yngre kunde han vist ei være, naar han skulde blive Jarl; lad hans meget yngre Broder Griotgard være fød, end og Aaret efter hans Faders Død, eller Aar 884: saa skulde Sigurd Jarl have været fød Aar 871, og 94 Aar gammel, da han blev dræbt, men Griotgard ved samme Tiid, en gammel Mand, af 79 Aars Alder. Dette er vel ei ganske urimelig, mindre umueligt; gammel maae Sigurd Jarl være bleven, da de Norske endnu kalde Fanden Gammel Siurd, uden Tvil efter vor Sigurd: men dog giver Historien os ei mindste Anledning til at troe, at Sigurd, men endnu mindre Griotgard have været saa gamle, da Sigurds Død indtraf. Men skulde da vor Tiids-Regning herved kuldkastes? skulde Kong Hagen Adelsteens-Fostre være død for Aar 963, som Torfæus har paastaaet? skulde det bekiendte Hafursfiords Slag, og efter det Monarkiets Oprettelse i Norge endnu sættes længere ned i Tiden, end vi have giort? det er ingen Følge heraf. Vor Tiidsregning kan hermed gierne bestaae; det viser kun, at her er feilet i den Omstændighed, at vi have sat Atle Jarls og Hakon Jarls Død for bemeldte Hafursfiords Slag, i det Sted, den burde være sat, efter bemeldte Slag, og muelig en temmelig Tiid efter det; hvilket vor skarpsindige Torfæus ogsaa har indseet. conf. Historiæ Norv, Par. 2. pag. 124. lib. 2. cap. 10.

neste ved Hoffet, og endnu ikke førte nogen hoi Æres-Titel. Thi vel er det ei at tvile paa, at blandt vore gamle Forfædre, ligesom blandt de gamle Tydske, jo har været Adel og Adelskab, og langt meere deraf, end nu, eftersom man da ventelig ei vidste af fleere Stænder, end Adel og Trælle; ei heller kan negtes, at der jo gaves fød Adel: saadanne vare alle de saa kaldte Bønder eller Odels-Bønder, det er alle, som enten eiede eller beboede Jordegods og Gaarde paa Landet, hvilke udgiorde den nederste Klasse blandt Adelen; saadanne vare ogsaa alle de saa kaldte Haulder, det er Bønder, som for hine foromtalte deri havde et Slags Fortrin, at deres Jordegodse ei vare kiøbte eller arvede fra fremmede, men havde længe gaaet i Arv, i samme Familie, Mand efter Mand. Desse havde adskillige Rettigheder frem for hine t), og udgiorde den anden Klasse af Adelen. Men anderledes havde det sig, i Hensigt til den tredie eller øverste Klasse iblandt vor gamle Adel: her galdt ikke Fødsel, ligesom den i Almindelighed, iblandt vore Forfædre, galdt langt mindre, end egne Fortienester, og Titler af Jarl, Herse, Leensmand, hvilke udgiorde bemeldte Klasse, og kaldtes med et almindeligt Navn Høfdinger eller Rikismænd, vare ei arvelige. En Jarls eller en Herses Søn blev derfor ei anseet for meere, end enhver anden af den ringere Adel, eller en Bonde, og kaldtes, hvis han boede paa Landet, Bonde, saa længe han ei stod i Hoffets eller Kongens Tieneste, eller han ei havde forhvervet sig nogen af bemeldte hoie Æres-Titler. Dette maatte skee, ved Tapperhed især, ved Helte-Bedrivter, ved erhvervet Duelighed, til at forrette en Jarls, en Herses, en Leensmands Bestillinger; det kaldte man, at føre sig i Ætten: „Sialfur verdur dn thik i ætat færa„ sagde Hagen Jarl til Sigmund u), det

Adelen og deres Klasser, i de ældste Tider.

t) See de gamle Norske Love, især Gulathings-Loven.
u) See Oluf Tryggvesons Saga, 2den Deel, Kap. 107. pag. 117.

det er, giore sig beqvem, til at opnaae sin Families, sine Forfædres Æres-Trin eller Æres-Titler, ved Hof- eller Krigs-Tienester, ved Tapperhed, ved Forretninger, som udkrævede Hurtighed og Mod, Duelighed og Forstand. Herfra var vel neppe nogen undtagen: men jo høier man var af Byrd, jo nærmer Regieringen især paarørende, jo større Adgang og Rettighed ansaae man sig dog for at have til bemeldte Æres Titler; og i saadanne Omstændigheder var forbenævnte Griotgard. Han var endnu Bonde, eller boede paa Landet x), men holdt en temmelig Deel Krigsfolk eller Huuskarle i sin Tieneste, i Hensigt, vel at samle sig Riigdomme, men tillige, at indlægge Ære, og giore sig berømt: men dette uagtet, var han endnu ikke, uvist af hvilken Aarsag, af sin Broder ophøiet til nogen af bemeldte Æres-Titler. Dette har Griotgard uden Tvil været fortrydelig over, og denne Omstændighed vidste man derfor at føre sig til Nytte. For at lokke Sigurd Jarl i Snaren, eller giore ham sikker, paa den ene, for at trække Griotgard ind i Partiet imod ham, paa den anden Side, sendte Kong Harald et Gesandtskab til dem begge, med de venligste Hilsener og store Foræringer. Gesandtskabet indfandt sig først hos Sigurd Jarl; det forsikkrede, paa Kongernes Vegne, paa Kong Haralds især, at denne intet heller ønskede, end at kunne oprette med Jarlen, det samme fortrolige Venskab, som havde været imellem ham og Kong Hagen; og til den Ende indbød man ham nu til et Giæstebud hos Kongen, for der at kunne des nøier knytte deres Venskabs-Baand. Sigurd Jarl tog vel paa det høflig-

ligste

x) Som jeg meener, enten paa Moltun, fordum Moldatun, som ligger et Stykke Vesten for Agdenes, eller maaskee retter i Selven, fordum Solvo, beliggende strax inden eller Synden for bemeldte Agdenæs.

sigste imod Gesandtskabet, han lod ved det samme y) Kongen takke, for sit Tilbud, samt forsikkre om sit Venskab, og sendte ham fra sin Side store Foræringer: men han undskyldte sig for at komme selv til Kongen, under Paaskud af sine mange Forretninger. Efter forrettet Ærinde hos Jarlen, begave Kongens Gesandte sig derfra, til Griotgard, med samme venlige Hilsen, samme Venskabs Tilbud, og med liige saadanne Foræringer, som de havde tilbragt Jarlen, hans Broder. Griotgard tog ei længe i Betænkning at tage imod den ham tilbudne Ære; han indfandt sig ogsaa, til den bestemte Tid, hos Kongen og Dronning Gunhild; og han blev af dem, med de største Æres-Beviisninger imodtagen. Ei nok dermed: Venskabet imellem dem gik saa vidt, at han blev brugt og antagen, i Kongernes Sammenkomster og Raadslagninger, som de holdte blandt dem alleene, og der, under en forstilt Fortrolighed, deelagtiggiort i deres hemmelige Raad og Anslage.

Anslag oplagt mod Sigurd Jarl. § 9. Alt dette skeede af dem, for at kunne desbedre efterhaanden trække Griotgard ind i deres Hensigter; og det lykkedes dem. Til den Ende, blev engang, efter overlagt Raad mellem Kongen og Dronningen, Talen bragt hen paa Sigurd Jarl; man forestillede, ved den Leilighed, Griotgard, hvor lidet han blev agtet, af sin Broder Jarlen, og hvad Uret denne giorde ham, da han endnu ikke havde villet ophøie ham til nogen anseelig Værdighed, eller tillægge ham nogen Æres-Titel; uden Tvil har man lagt til, at dette skeede

y) Jeg følger her Snorre. Olafs-Saga, paa anførte Sted, Kap. 33. pag. 30, fortæller Sagen, som Sigurd Jarl selv sendte, fra sin Side, et Gesandtskab til Kongen, med bemeldte Venskabs-Forsikkring, og med Foræringer: men det løber omtrent ud paa et og det samme; begge Deele kunne være vigtige, begge skeete.

Reede af Jarlen, for at kunne trække alle Ting til sig og til sin Søn Hagen; derved fik man den betydende Griotgaard bragt i Harnisk imod sin Broder; og da man mærkede, hvad Indtryk dette giorde, paa hans opirrede Sind, forsømte man ikke at forestille ham de store Fordeele, som han kunde vente sig, ved at træde over til deres Partie, imod Jarlen: han skulde blive ophøiet til Jarl; det samme Riige, samme vidtstrakte Lande og Herredømme, som hans Broder nu havde, skulde han faae, til Belønning; og herved lod den Ære- og Pengegierrige Griotgaard sig forblinde. Mod Løfte, om bemeldte store og anseelige Fordeele at vinde, blev han sin egen Broders Forræder; og han lovede, underhaanden og saa hemmelig, som meest mueligt var, at ville udspeide Jarlens Foretagender, Veie, Opholds-Steder, især nøie udforske, naar beleiligst var, at overrumple ham, og strax derom give Kongen og Dronningen Underretning. Efterat de herom, paa begge Sider, vare blevne eenige, reiste Griotgaard igien fra Hoffet, med store Foræringer, og begyndte strax at udspeide alle Leiligheder, til at fremme sit Løfte, og derved tillige sin store forventede eller forestaaende Lykke.

§. 10. Lykken syntes ogsaa selv at ville fremme hans Forehavende, og det paa følgende Maade. Det var en af vore gamle Kongers eller Regentes fornemste Forretninger, selv at reise, til visse Tider, omkring i Riiget, og i dets Provincer, en Forretning, med hvilken de derfor altiid begyndte deres Regiering. Foer da Kongen over Landet: hedder det, om Kong Hagen Adelsteens-Foster, strax efterat han af Throenderne var bleven udnævnt til Konge z); ei at tale om fleere Exempler. De Svenske Kongers saa kaldte Eriks-gata,

De gamle Kongers Giestebude, Gaarde og Leene.

z) See Snorre i Hakons Saga, Kap. 1ste og 2det.

gata, eller retter, Riks-gata, er og bekiendt, den Reise, de burde giøre omkring i Riiget; saa snart de vare blevne Regente. Under desse Reiser, burde Kongerne selv være tilstede paa Thingene; selv høre Undersaatternes Klager og Ankemaale; selv, eller ved deres Jarler, dømme dem imellem; selv forestaae de høitidelige Offringer, paa de store Fæstdage; selv undersøge, besee, og giøre sig underrettede om alle Ting, Regieringen angaaende. I Norge, vare desse Reiser saaledes indrettede, at Turen gik om, hvert tredie Aar, eller at inden tre Aars Forløb, havde Kongen reist det heele Riige over: „Det havde været de forige Kongers Sædvane, siger „Snorre a) at fare, hver tredie Vinter, over Upland til „Giæstebude.„ Skulde noget indrettes, forandres, paabydes, skeede det da; havde Kongen nogen at tiltale, lod han ham stævne til sig; havde nogen en Sag at foredrage, eller noget hos Regenten at forrette, indfandt han sig; hvorved da Undersaattene bleve befriede fra at giøre lange og kostbare Reiser. Men herover havde de gamle Konger ingen vis og bestandig Residence, skiønt dog gierne et eller andet Sted, hvor de fornemmelig havde deres Boepæl, og som deres Hiem, sær Vinteren over. „Kongen drog tilbage til Throndhiem, heder det om Harald Haarfager b), blev der Vinteren over, og kaldte det stedse siden sit Hiem. Der byggde „han en meget stor Hoved-Gaard, Hlade kaldet.„ Derimod vare, for Kongerne, visse beqvemme Gaarde, af de største, de fornemste, udseete i hver Province, paa hvilke de, under bemeldte Reiser, havde deres Boepæl, deres Underholdning. „Kong Anund, siger Snorre c), lod opbygge „sig Gaarde, i et hvert stort Herred i Sverrig, og drog om-

„kring

a) See Olaf Helges Saga, Kap. 72.
b) See Snorre i Haralds Saga Harfagre, Kap. 9de.
c) See Ynglinga Saga, Kap. 37.

„kring i Landet„. Saadan var Indretningen overalt her i Norden; saadan ogsaa i Engelland. Den gamle Engelske Skribent Beda d) nævner en Kongens Gaard, kaldet Adregin, en anden in Loidis, nok en in campo-domo e). Paa desse Gaarde holdte Kongerne visse Fogder, kaldede Armænd f), som forestode der Huusholdningen, og i Kongernes Nærværelse, besørgede Anretningerne. Men foruden desse Gaarde vare til Kongernes Indkomster, og til Beqvemhed for dem, under bemeldte Reiser, endnu lagde visse Godser; hvilke de overlode, som Forleeninger, til deres Venner, eller til andre store og fortiente Mænd, under det Vilkaar især blandt andre, at de skulde imodtage Regenten, under hans Reiser, anrette for ham Giæstebude, og underholde ham med hans Folge, i en vis Tiid, som var fastsat i Lovene, hvilke ogsaa bestemte, hvor stort Regentens Følge, i saadant Tilfælde, skulde være. „Da Kong Oluf den Hellige derfor drog over Oplandene, med et Folge af 300de bevæbnede Mænd, lagde de der værende Under-Konger ham det til Last, „at „han drog om Landet med en Krigsmagt, og ikke med det „Folge, som Lovene tilstode„ g). Vi have ogsaa, i Kong Harald Haarfagers Historie h) seet Exempel derpaa, i den Fortrydelse, som Atle Jarl yttrede derover, at bemeldte Konges Hofmænd komme 100de Mænd stærke til Giæstebudet, da de burde kun være 60. Desse Leene bleve ellers, af ommeldte Aarsage, kaldte Veitslor, Giæstebude eller Giæstebuds-Leene; og derom er det at forstaae, naar i vore gamle Historier saa ofte meldes, om Kongernes Reiser til Giæste-

 bude,

d) See hans Histor. Eccles. Lib. 2. cap. 14. & alibi.
e) See og herom Westmonasteriensis, Flor. Histor. p. 192. og 93. ad an. 975.
f) See Snorre, i Olaf Helges Saga, Kap. 123.
g) See Olafs Saga Helga, Kap. 73.
h) See Kapit. 1. §. 16. pag. 55.

bude, fra det ene Sted, til det andet, at man skulde troe, de intet andet havde at bestille, end at lade sig tractere; hvorover Peder Clausson, paa et Sted i) ret nok oversætter Ordet Veitslor, ved Giæstebude, samt Foring og Holding: thi at taka Veislor bliver her gemeenlig det samme, som at søge ind, hos vedkommende Leensmænd, for der at have Tilhold og Underholdning. Et ganske andet Slags Leene derimod vare de egentlig saa kaldte Leene, eller Krigs-Leene, bestaaende i visse Indkomster, af en Province, et vist Fylke, som Regenten overdrog til sine Jarler og sine Herser især, mod at forestaae, i bemeldte Province eller Fylke, i hans Fraværelse, alle Regierings-Sager, som Regenten tilkom, men især at holde, til hans Tieneste, et vist Antal Krigsfolk, som de, i paakommende Tilfælde, selv skulde anføre. Dog vare med desse Krigs-Leene forommeldte Giestebuds-Leene eller Veitslor ofte forbundne, som sees af Atle Jarls Exempel k); hvilket tillige viser, at naar Regenten blev hindret, fra at komme, til den saa kaldte Veitslo eller Giestebud, maatte Vedkommende, i dets Sted, betale ham Penge, saa mange, som Giestebudet ellers skulde have kostet l). Hvilket uden Tvil ogsaa har havt Sted, naar enten visse uvedkommende af de Store i Riget, eller endeel andre, men uden for deres Tour, indbøde Regenten til Giestebud hos sig, hvor han, i een eller flere Dage, ofte med sit heele Følge, blev tracteret m).

Sigurd Jarl dræbes.

§. 11. Hidindtil omtalte, blandt vore gamle Regenter, vedtagen Sædvane, var den, som gav Griotgard Anled-

i) See hans Danske Oversættelse af Snorre, pag. 47.
k) See vor Norske Histories [illegible] Deel, pag. 5[illegible].
l) See og Snorre, i Olafs Saga Helga, Kapit. 74.
m) See foruden andre Steder, Snorre, paa nysanførte Sted, Kap. 174.

ledning og Leilighed, til at udføre det Anslag, der var aftalt imellem ham og Kongerne. Om Høsten, efterat forommeldte Venskab var stiftet, mellem Kong Harald og Sigurd Jarl, foretog denne sig en Reise, ind til Stiordal eller Stordalen n), for der at fare omkring i Gjæstebude; og derfra drog han, i samme Erinde, ud til Oglu eller Augla o), ventelig i Forsæt, at begive sig derfra videre til Guldalen p). Tilforn pleiede Jarlen, saa ofte han reiste, og ellers at have et stort Følge af bevæbnede Mænd om sig, for derved at være sikker mod fiendtlige Efterstræbelser: men nu, efterat det nye Venskab var oprettet, imellem ham og Kongerne, ansaae han dette som unødvendigt, og havde derfor med sig kun et lidet Følge. Dette saaer den paa alle Leiligheder opmærksomme Griotgard at vide; han giver strax Kongerne Underretning derom, forsikkrende derhos, at neppe vilde nogen bedre Leilighed gives dem, til at udføre deres Forehavende mod Jarlen; og de ere strax dertil færdige. Kong Harald og Kong Erling stige om bord, paa fire vel bemandede Skibe, som de, til dette Forehavende, havde hist færdige liggende; med dem seile de, om Natten Ao. 965.

i Stiær-

n) Denne vidtløftige Dalstrækning, en af de største og frugtbareste i Nordenfieldske, begynder 3 Mile omtrent Østen for Staden Trondhiem, og strækker sig derfra ligesom op til Grændserne af Jamteland. Den udgiorde, i gamle Dage, et af de otte Fylker i Trondelagen, og dens Indbyggere regnedes blandt Ut-Throenderne.

o) Her meenes uden Tvil den Gaard Augla i Klæbo; hvorom videre, i min Norske Reise, 1ste Hefte.

p) I den Danske Oversættelse af Snorro, af Ped. Claussøn, p. 92. staaer at Sigurd Jarl drog fra Grindal, til Gula; og dette har vel J. Ramus havt for Øine, naar han beretter i sin Norriges Historie, II B. p. 107. at Sigurd Jarl var til Giest paa Oglo i Guldalen eller Stordalen. Begge Deele ere urigtige: Oglu eller Augla har vist ikke ligget paa noget af bemeldte Steder, men rettest i Klæbo.

i Skiærne-Skin og klart Veir, ind ad Throndhiems Fiord; under Veis q) møder dem Griotgard, som slaaer sig i deres Selskab; og derpaa tøge de alle tilsammen Veien, hen til Augla, hvor Sigurd Jarl, som meldt, var i Giæstebud, og hvor de ankomme mod Skutningen af Natten. Her omringe de strax Gaarden, med deres Folk, paa det ingen skulde komme derfra, sætte Ild paa den, og lægge den, tillige med Jarlen og hans heele Folge, i Aske. Efter hvilken Forrekning de, uden viidere Ophold, i Dagbrækningen, strax forlade Stedet, begive sig til deres Skibe, og drage saa tilbage igien til Møre, hvor Kongerne uden Tvil maae have hadt deres Boepæl, enten paa Gaarden Moltun, tilforn Moldatun kaldet, eller paa noget andet Sted, ei langt fra Agdenæs; men Griotgard, som det synes, boet paa Gaarden Solvo, nu Selven, som ligger tæt hos bemeldte Agdenæs, men sønden for det r).

§. 121.

q) I endeel Haandskrifter staaer, at Griotgard mødte dem ved Augla, eller da de komme didhen.

r) Nordmør synes i de Tiider, at have strakt sig forbi Agdenæs og et Stykke længer ind i Throndhiems Fiord, til det Sted omtrent, hvor Grandse-Skiellet nu er, mellem Ørelands- og Statsbygdens Giælde. Selven har følgelig da hørt til Nordmør; og der berettes Griotgard, Jarl paa Halogaland, uden Tvil vor Griotgards Farfader, at være bleven dræbt af en Bærserk, og begraven i Griotgards-Haug, Sønden for Agdenæs. See vor Norske Histor. 2 Deel, p. 459. og Landnama, nyeste Oplag, p. 29. Det synes ellers mærkeligt, at Hakon Jarl paa Hlade, har opkaldet sin yngre Søn efter sin Fader, og ei den ældre, som ellers var brugeligt, men kaldet denne Sigurd, et Navn, som ei var giængs i hans Familie. Sigurd er da ventelig opkaldet, skulde man troe, efter en af hans Hustrues Forfædre, enten efter Sigurd Hiort, eller Sigurd Orm i Øie, eller Sigurd Ring, for at give hende Fortrinnet, som en fød Konge-Datter. Men dette er dog ei saa: hertil kan gives endnu en anden, en nærmere Aarsag, denne nemlig, at Hakon

§. 12. Denne Tildragelse skede, efter Are Frodes, eller efter den ældste Islandske Skribents, Are Prestes Torgilsons Beretning, 2de Aar efter Kong Hagens Død, følgelig, efter vor Regning, Aar 965 omtrent; og om den udelader den store Skalld, Eyvind Skalldaspiller sig saaledes, i hans Haleygia-tall: Følgerne deraf.

Og Landets Regente
Toge fra den Sigurd,
Som gav Farmatyrs s)
Svaner og Fugle t)
Af Haddings Mænds Blod u)
Overflødigt at drikke,
Livet, paa Oglo.
Og den gavmilde,
Midt udi Ilds-Luen,
Skibenes Styrer
Blev uforfærdet
Skilt ved Livet,
Da Landets Førster,
Denne Tyrs Slegtning,
I Freden ilde svigede.

Men denne Tildragelse, saa snart den blev bekiendt, bragte heele Throndelagen i Allarm. At svige og dræbe en midt i Freden,

kon Jarls ældste Søn virkelig heed Griotgard, men omkom Sø-slaget hos Solskiel, s. Norske Histor. 2 Deel, S. 73; til hvis Erindring hans Fader siden lod opkalde sin yngste Søn, og give ham Navn af Griotgard. Sigurd var altsaa ei virkelig den ældste af Hakons Sønner, men kun den ældste blandt dem, som overlevede ham.

s) Det er Othins.

t) Ørne, Svaner, hvorved forstaaer Poeten Ravnene.

u) Herved forstaaes enten Stridsmænd i Almindelighed, eller de Danske især, hvis man med Saxo vil ansee Hadding for at have været de Danskes Konge. Det sidste, troer jeg, er det rimeligste.

Freden, den man havde sluttet Forliig og Venskab med, det blev den Tiid i Almindelighed anseet for Nidings Værk, men at begaae saadan Gierning mod Sigurd Jarl x), for den største Dumdristighed. Denne nedrige og voldsomme Fremfært havde derover langt fra ei den Virkning, som Dronning Gunhild og hendes Sønner havde venelig formodet sig, men den tiente tvertimod kun til at giøre dem meere forhadte, især blandt Thronderne. Sigurd Jarl havde staaet i stor Yndest, blandt det heele Folk; y), for sin store Forstand, var han berømt og navnkundig over heele Norge; og han havde mange Tilhængere, mange og mægtige Paarørende, fær i Throndelagen z). Saa meget derfor som dette, tilliige med Gierningens Hæslighed i sig selv, var Kong Harald og hans Brødre hinderligt, i at indhøste den Nytte, af dette Foretagende, som de havde ventet sig, saa meget derimod var det Sigurd Jarls Søn, den unge Printz Hagen og hans Sag beforderligt. Denne Printz var opkaldet efter den saa høit yndede Kong Hagen a); han opholdt sig, da dette skeede, i det Throndhiemske; og han var da, som Torfæus meener, kun 15, som Olaf Trygvesons Saga siger b), 20, eller som Thomas Skinna melder, henimod 20, men efter andres Beretning c), hen ved 25 Aar gammel; hvilket sidstanførte best kommer overeens med vor Reg-

x) Han kaldes i et Fragment af Norege Konunga-Sögor, Sigurd Hyrna Jarl, eller den hornede Jarl; til hvilket Navn, om det ellers er rigtigt, jeg ingen rimelig Oprindelse veed at give.
y) See Olaf Tryg. Saga, Kap. 34. pag. 31.
z) See den Danske Oversættelse af Snorre, p. 92.
a) See Nor. Histor. 2 Deel, p. 283.
b) Paa anførte Sted. I endeel Exemplarer af Olafs Saga Helga staaer: næsten 20 Aar.
c) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. lib. 6. cap. 4. pag. 244. og Oluf Tryggv. Saga, 1 Deel, p. 31.

Regning d). Saa snart var ei bemeldte Gierning ved Rygtet bleven bekiendt, forend den heele Almue kom i Allarm; over heele Throndelagen reiste sig saa stort et Opløb, saadant Krigs-Bulder, at alle Skibe, saa mange som vare tienst-dygtige, strax bleve satte ud paa Soen; en mægtig Krigsmagt blev paa den Maade samlet, og alle søgte hen til den unge Hagen, som da opholdt sig i det Throndhiemske e), og som man strax eenstemmig udvalgte til Anfører. Ved dette fandt Hagen Leilighed, og blev sat i Stand til at kunne søge Hævn; han gaaer derfor, med sin Flode, strax ud ad Throndhiems Fiord, for at opsøge sin Faders Mordere: men desse ansee det ei for raadeligt, at oppebie hans Ankomst paa Nordmør; de trække sig derfor tilbage derfra, hen til Romsdalen og Sunmør; og didhen fandt Hagen det ei raadeligt at forfølge dem. Han vendte derfor tilbage til Throndhiem, over hvilket Land, tilliige med hvad meere hans Fader havde besiddet, han ei alleene blev antagen til Jarl eller Regent, i sin Faders Sted, men vidste ogsaa, ved Throndernes Understøttelse, saa vel og saa eftertrykkelig at forsvare dette sit Herredømme, at i en Tiid af 3 Aar, maatte Kongerne see sig skilte ved alle Indkomster, af det Throndhiemske, og vovede ei engang at komme inden for Agdenæs, eller ind om Throndheims-Minne f), Indløbet til Throndhiems Fiord.

§. 13. Saa ilde lykkes det gemeenlig for Svig, Ondskab og Meeneederie. For Resten var dette ei det eneste, men K. Haralds og hans Brødres Character.

d) See Norske Histories 2den Deel, p. 283.

e) Snorre siger, i Harald Graafelds Saga, Kap. 6: ind i Throndheimi, i indre Throndelagen.

f) See Olaf Tryggv. Saga, Kap. 34. Side 31.

men endnu desuden mange fleere Ting, som giorde den Blodøxiske Familie og dens Regiering forhadt, skadelig for det Almindelige, og for det heele Riige tilsidst meget ulykkelig. Vel besadde Kong Harald og hans Brodre adskillige, efter de Tiiders Forfatning, Tænke- og Levemaade især, priisværdige Egenskaber, som kunne ziire en Regent, Egenskaber, hvori de lignede deres Fader g): de vare store af Væxt, deilige og anseelige af Person, stærke, hurtige og frimodige Striidsmænd, vel drevne i alle Slags da brugelige Krigs-Ovelser h), tappre og ei mindre lykkelige, i deres Krige, naar man undtager dem, de førte med deres Farbroder, Kong Hagen: men alle disse skinnende Egenskaber bleve fordunklede, ved deres egen og deres Moders Underfundighed, Troeløshed og Ondskab ei mindre, end ved deres Grumhed, umaadelige Gierrighed, Vold, Tyranie, og Lovenes Forkrænkelse, Laster som giøre alle dem afskyelige, hvilke dertil ere hengivne, men meest dem, som sidde paa Thronerne, hoit ophoiede over andre. Kong Erik Blodøxe, Dronning Gunhilld, og deres Born, havde vel i Engelland antaget den Christne Religion, som tilforn er berettet i), de bekiændte sig ogsaa udvortes til den: men denne deres nye Religion brugte de allene, som en Maske, som et Skiul for deres Ondskab, uden at den forandrede eller forbedrede deres Tænkemaade; og derpaa viiste de Prøver nok, efterat de havde tiltrædet Regieringen i Norge. Der lode de vel enhver, i Religions-Sager, troe og tænke, hvad ham best syntes, og den Christne, den hedenske Religion syntes at være dem omtrent liige kiær; i det mindste udrettede de intet til Christendommens Forfremmelse k): men under

Religionens Tilstand.

Skin

g) See Nor. Hist. 2 Deel, pag. 238. 231.
h) See Snorre i Harald Grafelds Saga, Kap. 2. og i Hakonar Saga Goda, Kap. 10.
i) See den Nor. Hist. 2den Deel, p. 301.
k) See Snorre i Harald Grafelds Saga, Kap. 2.

Skin af at ville fremme den, nedbrøde de dog Afguds-Temple-ne, hvor de kunde komme afsted dermed, spildede Offrene, og forstyrrede Afguds-Tienesten; ei af nogen Religions Iver, men for at stille deres umættelige Gierrighed; det skeede, kun for at røve Templenes Riigdomme, for at riive deres Indkomster til sig l); derved tabte den Christne Religion langt meere, end den vandt; og Kongerne selv giorde sig kun derved, iblandt Almuen, des meere forhadte. Dette Had forøgedes derved, at endskiønt de, ved Riigets Tiltrædelse, havde lovet alle Undersaatte, at haandhæve de Love, som Kong Hagen havde udgivet m), saa holdte de dog ei over bemeldte Love, uden hvor det syntes at være til deres egen Fordeel, men handlede i alle Ting efter eget Tykke. Hertil kom endnu dette: at endskiønt Kongerne vare ofte i eet Selskab tilsammen, reiste omkring, i eet Følge n), og holdte tilhobe kun een Hofstat, saa skeede det dog undertiden, enten de giorde det, for desbedre at kunne opnaae deres Hensigter, eller af Mistanke til hinanden, der gierne fødes af Underfundighed, at hver af dem holdt sit Hof, for sig selv, sine Hofmænd og Huuskarle, hvis Antal maatte være saa meget meere anseeligt, jo større deres Mistilliid var, enten til dem selv indbyrdes, eller til andre, hvis Fiendskab de havde paadraget sig, ved deres Vold, List og Uretfærdighed, eller ved deres utaalelige Gierrighed o). Dette maatte nødvendig forøge deres og Riigets Udgivter: Kongerne vare mange; hver af dem skulde holde en talriig Hofstat; dertil udfordredes store Bekostninger, større, end som deres Indkomster kunde bestriide; disse maatte derfor tages af Undersaatterne; og derover bleve

D 2 mange

l) See Claussøns Danske Oversættelse af Snorre, S. 90.
m) Saa staaer i et Fragment af Kong Oluf den Helliges Saga.
n) See Snorre, paa sidst anførte Sted, Kap. 2.
o) See Oluf Tryggvesøns Saga, 1 Deel, Kap. 31. S. 29.

mange af dem fattige og udarmede, allerhelst da Riiget var saa ulykkeligt, at det, under denne vanheldige Regiering, blev tilliige plaget, af en usædvanlig stor Hungers Nød.

Tildragelser mellem Kong Harald og Eyvind Skalldaspil- ler.

§. 14. Saa megen Uroelighed og Forvirring, som denne uordentlige Regiering foraarsagede overalt i Riiget, næsten ligesaa forvirrede vare Sagerne ved Hoffet. Kong Hagen havde, paa sit yderste, for det heele Riige, som han da afstod, til Kong Harald og hans Brødre, udbedet sig alleene den Gunst, den Billighed af dem, at de vilde antage sig hans Paarørende og Venner, hans Hofmænd, Skalde og Klæmper p). Denne saa billige Begiering ansaae Kong Harald for raadeligst at efterkomme, for ved Riigets Tiltrædelse at sætte sig i Yndest hos Folket, og udslette, om skee kunde, Erindringen af det forbigangne. Men dette var vanskeligt at tilveiebringe. Kong Harald og hans Brødre antoge vel den forrige Konges Hofmænd og Skalde, i deres Hof, deres Tieneste, hvorved deres Partie syntes saa meget meere at bestørkes: men deres og den afdøde Konges Sindelav og Opførsel var for meget uliig, det forrige Had og Fiendskab, mellem Partierne, endnu i alt for frisk Erindring dertil, at Gemytterne kunde foreenes. Kong Hagens Hofmænd erindrede sig, med Længsel og Giemmelse, deres afdøde Herres Venlighed, hans Gavmildhed, hans Belevenhed, og hans andre fortreffelige Egenskaber, som de næsten alle savnede hos deres nye Herrer; og det smertede dem, at see sig giorte liige ved dennem, de saa ofte havde overvundet. Ei mindre gik det Kong Haralds og hans Brødres Hofmænd til Hierte

p) See Snorre, i Hakonar Saga, Kap. 32. Torfæi Hist. Norv. loco recens cit., cap. 1. p. 238. og vor Norske Hist. 2den Deel. S. 406.

Hierte q), at deres forrige Fiender, af hvilke de havde lidt saameget, i Hensigt til Gods og Venner, til Saar og Skrammer, til Flugt og Nederlag, skulde nu, i Sæde og Værdighed, i Fordeele og Belonninger, giøres liige med sig, der have været fattige, mens hine levede i Overflødighed, landflygtige, mens hine, blandt deres Venner, sadde hiemme, i Fred og Rolighed. Dette opirrede Gemytterne, paa begge Sider, imod hinanden, og begge Partiers Skalde oppustede, ved deres Vers, den under Asken ulmende Ild. Efter foromtalte Slag paa Stord, havde Glum Geirsson, Kong Haralds Hof-Skald, en Mand af stor Anseelse, i et Vers, ophøiet Kong Haralds Tapperhed, i bemeldte Slag, men især den Hævn, han havde faaet, for Kong Gamles Død, ved Kong Hagens Nederlag, og ved at give hans Blod Ravnene til drikke r). Saa kiær og behagelig som den Viise var Kong Harald og hans Partie, saa megen Fortrydelse opvakte den hos Kong Hagens forrige Hofmænd og Venner, fornemmelig hos den store Skald Eyvind Skalldaspiller, som ved den Anledning sammensatte foromtalte s) Vers, om Kong Hagens Død, kaldet Hakonar-Mal t), hvori han meget ophøyer den afdøde Konges mange Bedrivter, hans mange Seiervindinger, og hans store Tapperhed, udviist især, i Slaget paa Stord u). Dette Vers blev ei mindre agtet

og

q) See Torfæus paa nysanførte Sted. Han anfører vel ei sin Sagsmand, har vel ei heller nogen: men med Omstændighederne er det ganske overeensstemmende.

r) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 1.

s) See den Nor. Histor. 2den Deel, Side 408. 413.

t) See Snorre, i Hakonar Saga, Kap. 33.

u) I Claussøns Danske Oversættelse anføres adskilligt meere S. 89, som Eyvind i sit Vers skal have indført, Kong Erik, Dronning Gunhild, og deres Sønner til Last, hvilket kan riimelig nok deri have været indført, eftersom Kong Harald tog sig Tingen saa nær, at

han

og anseet, end det Glum havde giort, og det kom strax i alles Munde, i deres især, som havde været paa Kong Hagens Partie, men Kong Harald derimod stotte det saaledes for Hovedet, at han for denne Gierning tillagde Eyvind Livs-Sag, og vilde have ham paa det haardeste afstraffet. Men Eyvind stod i stor Anseelse, blandt de fornemste i Landet, og var desuden Kongerne selv nær beslegtet, som Kong Harald Haarfagers Dotter-Dotters-Son x). Adskillige af hans Venner, som stode tilliige i Anseelse hos Kongerne, bragte derfor Sagen til Forliig imellem dem, paa det Vilkaar, at Eyvind skulde blive Kong Haralds Skald, som han tilforn havde været Kong Hagens y), og til Forsoning, for sin Forseelse, sammensætte et Vers, til Kongens Berommelse. Dette skeede; Eyvind blev Kong Haralds Skald; han sammensatte ogsaa strax et Vers, ham til Ære, hvori han beromte ham, for hans Tapperhed og Krigs-Bedrifter: men Eyvind giorde det, med saa kolde, saa almindelige Udtrykke, at Kong Harald ei kunde være ret synderlig fornoiet, med hans Lov Sang; og paa sin Siide blev Eyvind ei heller fornoiet. Han opholdt sig vel en Tiid lang, ved Kong Haralds Hof: men Hoffets Maximer, og den Levemaade, man der forte, var ikke efter hans Sind; især var han meget misfornoiet, med Kong Haralds og hans Brodres Karrighed: han maatte nu alt for meget savne, en Kong Hagens gavmilde Haand; han begav sig derfor bort fra Hoffet, og uagtet den Fare, i hvilken han tilforn havde været, kunde han

han derfor tillagde Eyvind Dods-Sag: men da det ei staaer i det gamle Hakonarmal, vi endnu have tilovers, har jeg gaaet det forbi. Kan og være, at Oversætteren, efter hvad ham syntes at være riimeligt, har selv tillagt visse Omstændigheder.

x) See den Nor. Histor. 2den Deel, pag. 389. og den her tilfoiede Slægte-Tavle, No. 1.

y) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 1.

han ei undlade, at give sin Misfornøielse tilkiende, i et Par Vers, af det Indhold omtrent: „At i heele Kong Hagens „Levetid, bare Stridsmændene det røde Guld, paa deres „Arme: nu nedgrov man det under Mulden; saa længe „Kong Hagen regierede, skinnede Guldet paa Skaldenes „Hænder: nu skiulte Jorden det „ z). Saa snart dette Vers kom Kong Harald for Øren, og han til visse fik viide, at Eyvind var dets Forfatter, kunde det ei andet, end opvække stor Fortrydelse hos ham. Han lader strax Eyvind sende Bud og Befalning at komme til sig, han bebreider Skalden hans Utroeskab, og forestiller, hvor ilde det sømmede, at opføre sig saaledes imod Kongen, efterat have svoret ham Troskab, og efterat Eyvind var bleven hans Mand. Eyvind forsikkrer vel i et Vers; „at han ei var Kongen utroe: en „Herre havde han kun havt, forend han kom i Kong Haralds „Tieneste; aldrig ynskede han sig den tredie; og aldrig hav„de han leget med tvende Skiolde, (været falsk, hængt Kap„pen paa begge Skuldre) men han fulgte endnu trolig Kong „Haralds Folk, hans Partie, skiønt han nu blev gam„mel „ a). Men dermed vilde Kong Harald ei lade sig nøie; Eyvind maatte overlade til ham, eene at dømme dem imellem, i denne Sag; og Dommen udfaldt saaledes, at Eyvind, (han som i sit Vers havde viist sig saa misfornøiet derover, at der i Kong Haralds Hof, var saa lidet Guld for Skaldene at faae) skulde nu, for at forsone sin Brøde hos Kongen b), overlade til ham, det beste og kiæreste Guld-Stykke, der var i hans Eie, en prægtig og kostbar Guldring, eller

z) Man seer heraf, at man har beskyldt Kong Harald og hans Brødre for at være saa yderlig gierrige, at de af Karrighed nedgrove deres Guld og Penge i Jorden; hvilket maae alsaa i de Tider ei have været usædvanligt.

a) See Snorre, i Haralds Saga, Kap. 1.

b) See Snorre, i Heimskringla, i Haralds Saga, Kap. 1.

eller retter, et Guld Armbaand, som blev kaldet Molde, fordi det, for lang Tiid siden, var opgravet af Mulden eller Jorden. Dette Klenodie, der var Eyvind saa meget kiærere, som hans Fader længe havde eiet det, maatte han nu afstaae til Kongen, for derved at formilde hans Vrede, og fornye deres forige Venskab, hvorom han ogsaa i et Vers giorde Fordring. Det blev ham uden Tvil ogsaa tilstaaet: men han fandt det dog ei for raadeligt, at blive ved Hoffet; han drog hiem igien, var stedse bedrøvet over Kong Hagens Død, og kom ei meere, saavidt Historien b-etter, for Kong Haralds Øine c). Hvori mange, der tilforn havde staaet i den afdøde Konges Tieneste, efterfulgte hans Exempel d).

Krig mellem Kongerne og Hagen Jarl.

§. 15. Dette viiser os temmelig nøie det Norske Hofs Tilstand ved de Tiider, og Regieringens Forfatning. Ved de anførte Omstændigheder, saavel uden, som inden Hoffet, kunde ei andet skee, end at Regieringen, i mange Maader, maatte blive forhadt, Regenternes Partie svækkes, og deres Fienders Tal daglig forøges. Ei under derfor, at den unge Hagen Jarl paa Hlade saae sig i Stand til, ei allene at byde Kongerne Spidsen, men ogsaa at tvinge dem til Fred og Forliig, under Vilkaare, som vare ham anstændige. Efter sin Faders Drab, havde han nødt dem at trække sig fra Nordmør tilbage til Romsdalen og Sunnmør, som tilforn er berettet e); begge Parter havde siden Speidere ude paa begge Siider, for at udforske hinandens Foretagender f); og det brød ud til en aabenbare Krig imellem dem, som vel blev ført med afvexlende Lykke, men dog saaledes, at Kongerne, i den

c) See Snorre nys anførte Sted.
d) See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. cap. 1. pag. 293.
e) See foregaaende §. 12te.
f) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 6.

den Tiid Krigen varede, ei vare mægtige til at hæve noget af de Kongelige Indkomster af Throndelagen, eller vovede at komme inden Agdenes; med den Eftertryk blev Hagen Jarl af hans Frender og Thronderne understøttet. Dette varede saaledes ved i 3 Aar, fra Ao. C. 965 til 967 omtrent, til megen Skade, for Landet og Undersaatterne. Desse lede meget derved; i de mellem de stridende Partier forefaldende mange Søe-Træfninger g), bleve mange paa begge Siider nedlagde, og ellers adskillige Fiendtligheder udøvede: men endelig bleve Undersaatterne, paa begge Siider, keede deraf; de kunde ei længer taale den fordervelige Krig mellem Borgerne indbyrdes; og adskillige af de forstandigste Mænd, som lagde sig der imellem h), bragte endelig et Forliig og en Fred til Veie, der blev sluttet under de Vilkaare, at Hagen Jarl skulde beholde det Riige, de Lande og Forleeninger i Throndhiem, som hans Fader havde besiddet, mod at svare Kongerne deraf det samme, som Sigurd Jarl havde tilforn svaret Kong Hagen, og at Griotgard, tilliige med endeel fleere, som Hagen dertil opnævnte, til Straf for deres Brøde, mod Sigurd Jarl, skulde gaae i Landflygtighed i); hvorimod Kongerne skulde nyde samme Magt, Myndighed og Rettigheder, som bemeldte Kong Hagen for dem havde havt. Hvilket Forliig, med de stærkeste og helligste Forsikkringer, paa begge Siider, blev fuldkommen stadfæstet. Fred sluttes.

§. 16. Saa liden Nytte havde da Kongerne og Dronning Gunhild, af dette deres Foretagende mod Sigurd Tilstanden under Freden.

g) See Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 34. p. 31. Hos Snorre, paa anførte Sted, Kapit. 6, staaer: nogle Træfninger.
h) See Torfæi Histor. Norveg. loc. cit. pag. 242. cap. 4.
i) Saa siger Thomas-Skinna.

gurd Jarl, af deres Meeneederie, List, Vold og Underfundighed: intet var vundet for dem, meget tabt for Landet og Undersaatterne. Men Ondskab hviler aldrig; forgieves Forsøge opirre den kun meere, og forøge dens Opmærksomhed paa alle Leiligheder, alle Midler, som kunne tiene, til dens Forehavende at udføre. Ved bemeldte Fred, syntes vel den indvortes Rolighed i Riiget nu at være fuldkommen igien oprettet; den unge Hagen Jarl og Dronning Gunhilld syntes nu ogsaa at være blevne de fortroligste Venner, saa vel vidste de, paa begge Sider, at spille deres Ruller; det gik endogsaa saa vidt, som en gammel Skribent beretter k), at Dronning Gunhilld giorde Hagen Jarl, i Begyndelsen, adskillig Hielp og Understøttelse; og saaledes vedvarede det i 3de Aar, at Riiget var i Rolighed: men imidlertiid forsøgte bemeldte tvende Personer Styrke med hinanden, i Svig, i Rænker og Underfundighed, hvilke Forsøge gemeenlig havde det Udfald, at Hagen deri var Gunhillds Overmand l); Venskabet mellem dem kunde følgelig hverken være oprigtigt, ei heller blive bestandigt; man bær bestandig Mistanke til hinanden, som yttrede sig ved alle Leiligheder; og det udbrød endelig igien til aabenbar Fiendskab imellem dem, paa følgende Maade.

Den brydes. §. 17. Medens forommeldte Fred vedvarede, giorde Hagen Jarl en Tour til Oplandene, enten under en Reise fra

Ao. 967. Throndhiem af didhen m), eller rettere under hans Tilbagekomst fra Danmark n), hvor han den Tiid havde været,

omtrent.

for-

k) Et Fragment blandt A. Magnæi MSSter af Noregs Konunga Sögon.
l) Saa siger nys anførte Fragment.
m) Saa beretter Snorre paa anførte Sted, Kap. 9.
n) Dette beretter den saa kaldte Thomas Skinna hos Torfæus, Histor. Norv. Part. 2. lib. 6. cap. 5. og et Fragment af Kong Oluf den Helliges Saga.

formodentlig enten paa et Krigs-Tog i Øster-Søen, eller i Hensigt at giøre sig bekiændt ved det Danske Hof, hvis Venskab var ham magtpaaliggende, i hans nærværende Omstændigheder, saavel for der at finde et sikkert Tilflugts-Sted i paakommende Tilfælde, som for at forebygge, at Dronning Gunhilld og hendes Sønner ei derfra skulde, hvis en nye Krig udbrød, faae Understøttelse og Hielpe-Tropper, som tilforn i Kong Hagens Tiid var skeet. Hagen Jarl naaede sin Hensigt: han blev paa det kiærligste imodtagen; et nøie Venskab stiftedes mellem ham og Kong Harald i Danmark o); og herom maae bemeldte Dronning have faaet sikker Underretning, eller hun maae af visse Omstændigheder have fattet Mistanke om Anslage, der vare sammensmiddede, imod hende og hendes Sønner, mellem det Danske Hof og Hagen Jarl, hvilke hun ansaae for raadeligst at qvæle i Fødselen, og bedre at forekomme, end selv at overrumples, allerhelst da hun i bemeldte Mistanke blev bestørket af følgende Tildragelse. Da Hagen Jarl, fra omtalte Tog eller Reise, tog om Høsten Veien giennem Oplandene, holdt han der paa Hedemarken, en Sammenkomst med foromtalte

 tvende

o) Det forekommer mig ei urimeligt, at den Hielp og Understøttelse, som Dronning Gunhilld berettes at have giort Hagen Jarl, i Begyndelsen af deres Venskab, har just bestaaet deri fornemmelig, at hun har skaffet ham Adgang til det Danske Hof, muelig heller for at skade, end gavne ham, men vori Hagen har vidst at tage hende med Fordeel, og derved blandt andet, viist sig at være hendes Mester i Rænker og Træskhed. Mueligt ere allerede den Tiid af ham visse Anslage blevne smiddede ved det Danske Hof, men som enten Dronning Gunhilld har vidst for det første at forekomme, eller ei ere komne ret til Modenhed, førend i de seenere Tider. Det Venskab, som berettes at have været mellem Hagen Jarl, og Kong Harald i Danmark, som endnu Hedning, see følgende §. 38, kan ei vel henføres til andre eller seenere Tider, end disse, men viiser tillige, at bemeldte Konges Omvendelse ei kan være skeet, før Aar 966. See videre følgende §. 25. Not. pp).

tvende Konger, Kong Tryggve og Kong Gudrod i Viken, som ogsaa med den da værende Regent over Gudbrandsdalen, Dala-Gudbrand, eller Gudbrand i Dalene kaldet, der uden Tvil, i det mindste paa Mødrene Siide, maae have nedstammet fra de ældgamle Gudbrandsdalske Regente, og været en Dotterson, eller rettere en Dotters Sønneson af den Gudbrand Herse p), som i Kong Harald Haarfagers første Regierings Tider omkom i de Krige, der mod nysnævnte Konge, af de Oplandske Printser bleve førte. Under bemeldte Sammenkomst holdte forbenævnte Førster adskillige lange og hemmelige Samtaler med hinanden; i hvilke endelig blev besluttet, at et nøie Forbund og Venskab skulde være dem imellem, og den eene, i paakommende Tilfælde, komme den anden til Hielp; hvorefter hver reiste hiem til sit q). Saasnart Dronning Gunhild og hendes Sønner finge Underretning herom, fattede de strax, af foromtalte Omstændigheder, den Mistanke, at de forenede Førster havde indgaaet bemeldte Forbund imellem sig, for at berøve dem, ved Forræderie, fra Riiget. Man holdt herover adskillige Raadslagninger, og man besluttede at forekomme de forenede, i deres Anlæg, at faae dem, det snareste skee kunde, ryddede af Veien, men dertil at bruge List og Behændig-

p) See Norges Historie 2den Deel, pag. 25.

q) Vore gamle Skribente ere meget sparsomme, i at opgive Tingenes rette Sammenhæng, eller viise deres Driv-Fiedre, hvilke maae som oftest have været dem selv ubekiendte. Herover forestilles Tingene ofte fra en uret Siide, ofte i en anden Sammenhæng, end hvori de have tildraget sig, ofte fra en Syne-Punct, som giver dem Anseelse af Fabler eller Urigtighed. Efter alle Omstændigheder at dømme, maae denne nu omtalte Sammenkomst have havt et langt vigtigere Diemærke, end en blot Forlystning; og uden Tvil har Hagen, som tilforn er erindret, funedet paa et Anslag i Danmark, sigtende til at faae Gunhild med hendes Sønner, ved de Danskes Hielp, drevne fra Riiget, eller ryddede af Veien.

dighed. Som besluttet, saa iverksat, og det paa følgende Maade. Næste Foraar, efterat omtalte Sammenkomst var holdt paa Heedemarken, lode Kong Harald og hans Broder Kong Gudrød offentlig bekiendtgiøre, at de følgende Sommer agtede at fare ud paa Søerøverie, og denne Gang at giøre et Tog enten i Vester-Havet, eller i Øster-Søen, som deres aarlige Sædvane var. Til dette forestaaende Tog bleve alle behørige Ting satte i Beredskab; man samlede dertil de fornødne Folk og Tropper; man lod Skibene sætte ud paa Søen, og man udrustede dem: men forend Reisen gik for sig, skulde efter den da brugelig Sædvane, et Gilde eller et Giestebud holdes, som blev kaldet Brotfarar-Øll, eller Burtferdar-Aull, d. e. Bortreise-Giestebud. I dette Giestebud blev stærkt drukket, og faldt, over Drikke-Skaalene, Talen paa adskillige Materier, endelig ogsaa paa at giøre Sammenlignelse mellem adskillige berømte Mænd, hvis Fortienester man veiede mod hinanden; og faldt denne Tale tilsidst paa Kongerne selv. „Kong Harald, sagde da „en af de tilstedeværende, er den ypperligste blandt alle sine „Brødre, og han bær Priisen for dem alle tilhobe, i alle „Tilfælde.„ Over denne Kong Haralds Roos, blev Kong Gudrød heftig fortørnet, han erklærede, at han i ingen Ting vilde give sin Broder Kong Harald det ringeste Fortrin, og sagde, at han var færdig til strax at viise Prøver derpaa. Kong Harald blev ogsaa paa sin Side forbittret, Hidsigheden tog alt meere og meere til, og den gik endelig saa vidt, at begge Brødre sprunge op fra Bordet, grebe til deres Vaaben, og udfordrede hinanden til en Eene-Kamp r). Men de meest forstandige iblandt de tilstedeværende, de som

An. 963.

 vare

r) See herom Snorre, Kapit. 9, i Harald Graafelds-Saga. Oluf Tryggvesons Saga. Kap. 27. S. 33. Torfæi Hist. Norveg. l. c. cap. 5. pag. 244.

vare mindst drukne, løbe dem imellem og skilte dem ad. Men dog blev Giæstebudet hævet, og hver begav sig, i samme Hidsighed, til sit Skib.

Dronning Gunhilds og hendes Sønners snedige Anslag.

§. 18. Alle tilstedeværende giorde sig den Tanke, at Venskabet mellem bemeldte Brødre var for den Gang aldeeles ude, og intet Haab meere tilovers, at de skulde giøre hinanden Selskab paa det forestaaende Tog. Skribenterne fortælle ogsaa Sagen, som skeet af blot Tilfælde, og vi have efter dem fortaalt den, paa samme Maade: men Udfaldet viser tydelig, at dette heele Optog er skeet, efter overlagt Raad, mellem Kongerne selv, under en paatagen Maske, sammenspunden af Dronning Gunhild, for derunder at kunne, i alle Tilfælde, des bedre skiule, saavel for andre, som for dem, det egentlig galdt, den rette Hensigt med Toget. Efterat Kong Harald og Kong Gudraud vare komne om bord paa deres Skibe, sloge de løs, men toge Veien, hver til sin Kant, Kong Harald ud til Havs, liige mod Vesten, som den, der agtede at giøre et Tog i Vester-Havet: men Kong Gudraud seilede langs Landet, den almindelige og sædvanlige Leed, først Øster ud til Viken; siden over Follo-Fiorden, og saa hen til de Kanter, hvor Kong Tryggve havde sin Residence, som var en Sønnesøn af Harald Haarfager, men Søn af Kong Olaf, kaldet Geirstada-Alf s), følgelig en Fetter af Kongerne i tredie Leed, der havde efter sin Fader faaet de Lande, Romeriige t), Vestfold og Vingulmark, som Arve-Riger at regiere over, men tilliige Alfheim, eller nu værende Bahuus-Leen af Kong Hagen, som et Statholder-

s) See Nor. Hist. 2den Deel, p. 187. 193.

t) Til dette Sted sigter uden Tvil Theodoricus Monachus, de Regibus Norv. cap. 4. pag. 16. hvor han siger, at Kong Tryggve regierede paa Upland.

derskab u). Kong Tryggve var for Resten en mægtig Første, tapper og stridbar, riig og gavmild, og han blev af Viikværingerne anseet, som best skikket, til at føre det heele Riiges Regiering, eller til at være Eenevolds-Regent x); men derover blev han desmeere frygtet af Kongerne, Gunhilds Sønner, og des heller var det dem derom at giøre, at faae ham ryddet af Veien. Efterat Kong Gudraud derfor var kommen over til Viiken, sendte han strax fra sig et Gesandtskab til Kong Tryggve, for hvilket tvende Mænd vare Hoveder, begge af det Navn Thord, den eene kaldet Ingelæifarson, den anden Eigilæifarson, begge vel bekiendte med Kong Tryggve, men begge uviidende om det Forræderie, som man mod ham havde opspundet. Med desse fremsender Kong Gudraud sin Hilsen til Kong Tryggve, tilbyder ham sit Venskab, og indbyder ham til sig, for at giøre Selskab paa det Søerøver-Tog, som Kong Gudraud havde føre i Øster-Søen. Tilbudet stod Kong Tryggve vel nok an; her var Leilighed at indlægge Ære, at samle Rigdomme: men man maatte frygte, at under dette Forslag kunde et hemmeligt Bedraggerie ligge skiult, da man kiændte Dronning Gunhilds og hendes Sønners Underfundighed, og Kong Tryggve tog derover, for det første, i Betænkning, at modtage Tilbudet, eller aflægge det Besøg hos Kong Gudraud, hvortil han var indbudet. Hans Dronning Astrid giorde ogsaa alt hvad hende mueligt var, for at raade ham fra bemeldte Besøg, og hun skal blandt andet have søgt at afskrække ham derfra, ved en Drøm, hvori hende syntes, at hendes kostbare Ring var brækket i tvende Stykker, og at Blod randt

u) See Norske Hist. 2den Deel pag. 334.
x) See Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 37. pag. 33.

raadt af dem begge y). Men Kong Tryggve troede Gesandterne saa vel, hvis Ærlighed han kiændte, desse forsikkrede ogsaa sig ei andet at vilde, end at Kong Gudraud i denne Sag handlede ærlig og oprigtig; man kunde af det, som havde tildraget sig mellem ham og hans Broder, ei forestille sig andet, end saa var; og man hørte, at han var ankommen kun med et lidet Følge, saa Kong Tryggve derover satte al Frygt til Side, og besluttede at besøge Kong Gudraud, for at aftale Sagen med ham, angaaende det foreslagne Tog. Han træder til den Ende om bord paa en Skude, og begiver sig hen til Kong Gudraud, hvilken han finder for sig, uden for Sotanes z), ved et Sted, Viggin a) kaldet, hvor Sammenkomsten venteligt mellem dem skulde holdes: men da Kong Tryggve, i Selskab med 12 af sine Mænd, vilde begive sig hen til Samlings-Pladsen, bliver han uforvarende overrumplet, af Kong Gudrauds dertil udsatte Folk, med sit Følge nedlagt, og derefter begraven paa det Sted, som siden blev kaldet Tryggva-Hrør, det er Tryggves Dynge eller Tryggves Høi b). En Gierning, som oprørte alles Gemytter mod Kong Gudraud og hans Brødre, men fornemmelig hans tvende Gesandters, de tvende

Kong Tryggve dræbes.

y) Desse Omstændigheder fortæller Olafs Saga, paa nys anførte Sted, hvilke ei allene ere riimelige, men ogsaa fornødne, for at kunne ret fatte Sagens Sammenhæng, lad være Snorre, for at være kort, har gaaet dem forbi.

z) Dette Sted ligger i nu værende Bahus-Leen, i Søndre-Viiken, eller i det af de gamle saa kaldte Ranarike, og er et Forbierg, som stikker temmelig langt ud i Vester-Havet.

a) See Torfæi Histor. Norv. l. c. p. 245. I Olafs Saga kaldes Stedet Veigena, og hos Snorre Veigina.

b) Stedet ligger paa den efter Kong Tryggve ogsaa opkaldte Øe, Tryggver-Øe, paa en høi Bierg-Knol, hvor Kong Tryggves Høi ligger i Midten, men hans 12 Medfølgeres Høie rundt der omkring, alle omsadte med 5 til 6 store aflange og firekantede Stene. See Oedmans Bahus-Läns Beskrifning, pag. 297.

tvende uskyldige Thorders Hierter, der havde ladet sig bruge som Redskabe, til at fremme denne nedrige Gierning: denne bebreidede de ham derfor offentlig, forbandede hans og hans Brødres Utroeskab, saavel mod andre, som mod deres egne Frender, og forlode strax hans Selskab, som en Samling af næsten lutter Skarns Pak og onde Mennesker; men hvorover Kong Gudraud og hans Brødre bleve dem siden meget fiendske c).

§. 19. Kong Gudraud var saaledes lykkelig, i at udføre sit Anlæg, sit Forehavende, mod Kong Tryggve d): men Kong Gudraud dræbes.

c) Thomas Skinna beretter, at dette skeede 6 Vintre efter Sigurd Jarls Fald; i hvilken Beretning jeg troer en Feiltagelse at have Sted, og at her er sat Sigurd Jarls Fald, i Stedet for Kong Hagens Fald, saa meget mere, som i Koninga-Sagerne, trykte paa Vikingsborg, staaer S. 16, at denne Tildragelse skeede tre Aar efter Sigurd Jarls Fald; hvilket nøie stemmer overens med vor Regning. See videre følgende not. d). Det foranførte Fragment af Noregs Koninga Søgur fortæller, at om Kong Tryggves Død var ulige Beretning. De fleeste ansaae vel den nu anførte Fortælling derom, at være den rigtigste: men dog vare der de, som vilde meene, at Kong Tryggve blev dræbt af Bønderne, paa et Thing, fordi hans Regiering syntes dem at være for haard. Saa vidt bemeldte Skrift. Men her har man vist forbyttet vor Kong Tryggve med en ældre, og taget feil af Personerne: Thi som Snorre fortæller i Olafs Saga Helga, Kap. 81, have de Svenske engang styrtet 5 Konger i en Kilde, paa Mule-Thing, for deres Stolthed og Egenraadighed. Hvorimod berettes om en Kong Tryggve i Norge og en Kong Dag i Dannemark, som længe havde ført Krig med hinanden, at Undersaatterne paa begge Siider tvunge dem omsider til at giøre Fred, hvilken de siden bestandig vedligeholdte. See Kristnisaga XI cap. pag. 58.

d) Som berettes i et Fragment af Olafs Saga Helga, skeede dette 6 Aar efter Sigurd Jarls Fald; hvilket ei kommer ganske overeens med vor Regning. Uden Tvil er her sat: efter Sigurd Jarls Fald, i Ste-

men imidlertid forsomte ei heller Kong Harald at fuldføre hvad han havde foretaget sig at iverksætte. Efterat have fortsat sin Seilats saa langt imod Vesten, ud til Havs, at han var kommen uden om alle Skiær og Øer, vendte han ogsaa Cursen øster ud, holdt sig bestandig langt fra Landet, men seilede endelig ind i Viigen, og kom ved Natte-Tiider ind for Tunsberg, hvor Kong Gudraud havde sin Residence, liigesom hans Fader Kong Biorn for ham havde havt e). Her udspeider Kong Harald, at nysnævnte hans Frende var da just i et Giæstebud, ei langt fra Byen; dette anseer han, som en ynskelig Leilighed, til at udføre sit Forehavende; han setter derfor dette strax i Værk; begiver sig samme Nat, med sin Krigsmagt, hen til det Sted, hvor Kong Gudraud var, og omringer Gaarden. Denne gaaer ham vel med sine Folk i Møde, han sætter sig til Modværge, og gior sit Beste, til at forsvare sig; men Magten paa begge Siider var alt for uliige, og det varede ei længe, forend Kong Gudraud blev selv nedlagt, tilliige med en stor Deel af hans Hofmænd eller Huuskarle. Saa Kong Gudraud da omkom paa samme Maade, som hans Fader Kong Biorn, og mueligt paa samme Sted, eller ei langt derfra.

Krig mellem Kongerne og Hagen Jarl.

§. 20. Saaledes var Kong Harald ei mindre heldig, i at udføre sit Forehavende, sit blodige Forsæt, end hans Broder havde været; begge havde nu mættet deres Blodtørstighed; begge faaet Hevn over deres Modstandere i Viiken

i Stedet for: efter Kong Hagens Fald: thi at man undertiden har forbyttet disse 2de Tildragelser med hinanden, det sees af Olafs Saga Tryggvasonar, 1 Part, Kap. 59, S. 56, hvor siges, at fra Kong Hagens Død til Kong Harald Graafelds Fald vare XII, og fra Sigurd Jarls Død, til bemeldte Dødsfald XIIII Aar, hvor disse 2de Tildragelser ere aabenbar forbyttede med hinanden.

e) See den Norske Historie 2den Deel, pag. 203.

Viiken, hvor de, foruden bemeldte tvende Konger, deels toge mange andre Hovdinger, deres Paarørende, af Dage, deels nødde dem til at gaae i Landsflygtighed f), og dermed var deres forstilte Uvenskab strax til Ende. De opsøge nu hinanden, det snareste skee kunde, de foreene deres Krigsmagt, og da nu ingen meere var for Haanden, som paa de Kanter kunde eller turde giøre dem Modstand, saa underlægge de sig heele Viiken. Dette banede dem Vei, til at udføre Resten af deres Forehavende, og satte dem i Stand til at angribe den værste og mægtigste af deres Modstandere, den som nu eene var dem i Veien, den mægtige og underfundige Hagen Jarl. Deres listige Anlæg, som de nu for en Deel havde udført, havde vel ogsaa været stilet paa ham g); de havde søgt at betiene sig af samme Midler mod ham, som de havde brugt mod hans Fader, Sigurd Jarl h); og de overlagde Sagen hemmelig med Hagens Farbroder, foromtalte Griotgard Jarl i), til hvilken de lovte store Fordeele og Belonninger, hvis han kunde rydde Hagen Jarl af Veien; men denne havde stedse Lykken paa sin Siide, selv var han dem ogsaa alt for klug, og i alle Tilfælde saa forsigtig, som den, der altiid

f) Saa beretter Thomas Skinna.

g) Efterfølgende om Griotgards Forsøg, mod Hagen Jarl, fortælles i P. Claussøns Oversættelse af Snorre, pag. 98. uden Tvil efter det Exemplar, han har brugt. Vel findes det ikke hos nogen anden, saa vidt jeg veed, men Tingenes heele Sammenhæng og alle Omstændigheder giøre Fortællingen fuldkommen riimelig.

h) Dette er høyst riimeligt, og ei at formode, at da Dronning Gunhild og hendes Sønner giorde Anlægget mod Kongerne i Viiken, de da skulle have glemt Hagen Jarl, som Hoved-Personen i Tragoedien.

i) Som Thomas Skinna beretter, hos Torfæus, Histor. Norvg. Par. 2. lib. 6. cap. 4. blev Griotgard med fleere, som Hagen Jarl selv opnævnte, dreven i Landsflygtighed, da foromtalte Fred mellem ham og Kongerne blev sluttet. Dette er rimeligt, og venteligt tillige, at Kongerne, da Freden mellem dem og Hagen Jarl blev brudt, have strax kaldet Griotgard tilbage af hans Landsflygtighed.

tiid havde sin Faders Exempel for Øine, at intet paa den Maade kunde udrettes k). Man maatte derover beslutte at bruge Magten, især efterat Dronning Gunhilds og Kongernes Anlæg var blevet enhver bekiendt, ved forommtalte Tildragelser i Viken. Kongerne opbyde til den Ende en stor Krigsmagt og Skibe i Viken, og man gior nu ei meere nogen Hemmelighed deraf, at med disse store Tilrustninger, denne store Krigsmagt, var sigtet paa Hagen Jarl l), som man agtede at giøre et Besøg i Throndhiem. Saasnart Hagen faaer Underretning herom, lader han strax opbyde en Krigsmagt og de fornødne Skibe, med dem gaaer han til Møre, hvor han taer paa det grummeste afsted, med at røve og plyndre, med at dræbe baade rige og fattige, med at ødelægge alt hvad ham forekom. Griotgard Jarl, som der af Kongerne var sat til Landeværn, til at forsvare Landet m), udbød

k) Man kan formode, at imens Kong Harald og Kong Gudraud udførte Anlægget mod Kongerne i Viken, har Dronning Gunhild, ei lagt Hænderne i Skiødet, men tillige med Griotgard, som muligt nu var bleven forligt igien med sin Broders Søn, arbeidet mod Hagen Jarl. Vennelig er vore gamle Skribentes foranførte Beretning, at Dronning Gunhild og Hagen Jarl ofte have prøvet Styrke med hinanden i Rænker og Underfundighed, hvori Hagen dog blev hendes Mester, tildeels at forstaae om denne Tilds Tildragelser: men dog vedkomme de uden Tvil, for det meeste, langt seenere Tider. See følgende 3die Kap. §. 38.

l) See Olafs Saga l. c. S. 35. Kap. 39. og Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 12.

m) Snorre, l. c. Kap. 15. henfører vel dette til seenere Tider, da Hagen Jarl anden Gang maatte rømme Riget; men her maae vist nok atter være skeet en Forbyttelse. Hagen var den Gang selv i Besiddelse af Møre: Gunhilds Sønner kunde ei komme norden om Stat, siger han selv, l. c. Kap. 13.; og hvorledes kunde da Griotgard det være Landeværn, paa Kongernes Vegne? desuden er det ei rimeligt, hvad der fortælles, at Hagen Jarl den Gang skal have plyndret og røvet paa Møre, et Land, som da var i hans egen Besiddelse: men alt dette angaaer den Tiid, da han første Gang maatte rømme Riget.

udbod vel en Krigsmagt, hvorom Kongerne havde sendt ham Befaling: men Hagen gaaer ham uforfærd i Møde, det kommer imellem dem til en Søe-Træfning, og i den bliver ei alleene Griotgard Jarl selv, med en stor Hob andre, men ogsaa tvende hans Sønner nedlagde n). Efter hvilket at have forrettet, Hagen Jarl gav Bøndernes eller Almuens Krigsmagt, som han havde opbudet af Throndelagen, Afskeed for den Gang, eller Tilladelse at drage hiem igien, men med sine øvrige Krigsfolk blev han fremdeles ved at røve og plyndre, eller fare, som det heeder, med Hærskiold, over Romsdal og begge Mørene, havende overalt sine Speidere ude, ogsaa paa den søndre Siide af Stat, for i Tiide at blive advaret om Kongernes Ankomst. Disse maae imidlertiid, ved at samle til sig Folk af alle Provincer, langs Landet, hvor de fore frem, eller af visse andre nu ubekiendte Tilfælde, være blevne opholdte, i Viiken, eller under Veis paa andre Steder, længer end de selv havde formodet; herover gik Høsten samt følgende Vinter forbi o), forend de nærmede sig Stat, og komme med deres heele Krigsmagt til Fiordene; hvorom saa snart Hagen Jarl blev underrettet ved sine Speidere, at de der kun ventede paa Bør, for med den at seile nord

Han nedlegger Griotgard Jarl.

Ao. 970.

n) See Olafs Saga, S. 38. Kap. 43. Snorre siger, l. c. Kap. 15. at tvende Jarler omkomme der tillige med Griotgard; muligt vare hans Sønner ogsaa Jarler. I et skrevet Exemplar af Olafs Saga Helga staaer, at Hagen giorde dette, da han en Sommer drog ud paa Søerøverie i Øster-Søen, og dræbte da trende af Gunhildes Sønner: men heri maae være en Feiltagelse, da man veed hvilke Gunhildes Sønner vare, da de komme til Regieringen, og hvad Endeligt de have faaet. Ingen af dem omkom i bemeldte Slag.

o) Dette berette vel vore Skribente ei udtrykkelig, men det er dog let at slutte af Snorres Beretning, i Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 2. at Gunhildas Sønner havde Striid med Hagen Jarl, om Høsten og følgende Vinter, efter Kong Tryggves Død.

men maae rømme Landet.

nord om Stat p), og hvor stor deres Krigsmagt var, ansaae han det, for den Gang, ei at være raadeligt, at giøre dem viidere Modstand, men best at viige for Overmagten q). Den Modvind, som ophøldt hans Fiender, synden for Stat, var ham i dette Oiemærke beforderlig, og ved Hielp af den seiler han afsted med sin Flaade, for ud forbi nysnævnte Forbiærg, men saa langt fra Landet, at man derfra ei kunde see Seilene paa hans Skibe, eller Fienden blive ham vaer. Han fortsætter derefter sin Kaas, langs de Norske Kyster, for det første liige til Danmark, men derfra viidere til Øster-Søen, hvor han anvendte den heele følgende Sommer paa Søerøverier, hvilke han drev der rundt omkring, paa Sverrig, paa Gautland, paa Windland eller Venden, og Kurland, samt paa Kysterne øster ud om Eysyslu (Øsel) og saa derfra tilbage rundt omkring til Danmark r). Dette Riige lod denne snedige Prints stedse være urørt, men søgte derimod, ved store Foræringer, ved vigtige Tienesters Beviisninger, ved gode Raadforelser, og ved sin behagelige Omgang, at vinde Kong Haralds Venskab, eller at trække ham til sit Partie s). Det var Hagen vel bekiendt, hvor stor en Ven de Norske Konger havde havt i Kong Harald, hvor mægtig Understøttelse de havde af ham; og derfor maatte det være ham meget derom at giøre, at sætte sig fast i den Danske Konges Yndest, for enten, ved hans Hiælp, at faae et nyt Forliig bragt til Veie, mellem sig, og de Norske Konger, eller retter for at stille

p) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 12.

q) Dette bliver den rette Aarsag til Hagen Jarls Flugt, et hvad Oddur Munk beretter, nemlig at Dronning Gunhilld drev ham af Landet, fordi han ei havde kundet udføre hendes Anlæg mod den unge Prints Olaf; hvorom videre i det efterfølgende.

r) See Olafs Saga l. c. S. 36. Kap. 41.

s) Saa siger Fagurskinna hos Torfæus, Hist. Norv. Part. 2. lib. 6. cap. 10.

skille dem ved Kong Haralds Venskab, ved bemeldte Understøttelse, der var hans Anslage saa meget i Veien.

§. 21. Paa denne Maade søgte da Hagen Jarl at oprette det Forliis, han havde giort i Norge, eller at bane sig Veien dertil. Men imidlertid forsømte ei heller Kongerne der at betiene sig af hans Fraværelse, til at udføre deres Forehavende mod Throndhiem, og der at underlægge sig heele Landet. Siden opholdte de sig der temmelig længe, næsten den heele Sommer over, og inddreve imidlertiid af Bønderne, eller Almuen, de Kongelige Skatte og Landskylde, hvilke de der tilforn ei havde faaet: men mod Slutningen af samme Sommer drog Kong Harald, med endeel hans Brødre, og med den Krigsmagt, som havde fulgt dem fra Viiken, til de østlige eller sydlige Kanter t) af Riiget, og lode efter sig Sigurd Slefa og Gudrand, som Konger over det Throndhiemske. Med denne Forfatning og desse Indretninger var vel fornemmelig sigtet paa Hagen Jarl, for des bedre at kunne sætte sig imod hans Forehavende, da man vist maatte formode sig af ham et Besøg, især i det Throndhiemske; man feilede ei heller i denne Formodning, men man havde uden Tvil mindst forestillet sig, at det skulde skee paa den Maade, og fra den Kant, som Udfaldet viiste at det skeede fra. Efterat benævnte Jarl havde for den Gang fuldført sine Søerøver-Toge i Øster-Søen, blev det hans Forsæt, og det havde det uden Tvil været, ligefra hans Bortreise af, at vende tilbage til det Throndhiemske om Høsten, naar Kongerne ei længer kunde holde de Tropper samlede, som de havdeført med sig til Throndhiem, men havde givet dem Afskeed. Til at udføre

Hans Søerøver-Toge i Øster-Søen.

t) Østlig og sydlig bruges ofte af de gamle Skribente i Flæng: undertiden siges Sverrig at ligge synden, Danmark østen for Norge, undertiden tvertimod.

fore dette Forsæt valgte han en Reise-Tour, som vel i ældre Tider havde været brugelig, men var nu ei meget giængs, og han gaaer, til Throndhiem, ei giennem Øresund, men først op ad den Botniske Bugt, til Helsingland, hvor han sætter sine Skibe paa Land, og siden derfra igiennem Jamteland, over Fiæld-Kiolen.

Han kommer tilbage til Throndhiem.

Denne Reise-Tour er mærkværdig, fornemmelig i den Henseende, at den giver os Oplysning, om nysnævnte Lands politiske Forfatning, som den var ved de Tider, hvilken er os ellers ubekiændt.

Jamtelands Forfatning i den Tiid.

I den foregaaende anden Deel af vor Norske Historie, have vi vist u), at Jamteland underkastede sig Kong Hagens Lydighed og den Norske Krone; at saa mange blandt Indbyggerne i Helsingland, som vare af Norsk Herkomst, deri efterfulgte hines Exempel; og at benævnte Konge gav de Lande deres første Lov og Lands-Ret: men Historien melder ikke noget derom, hvordan bemeldte Landes Forfatning har været, under følgende, under Kong Harald Graafelds og Hagen Jarls Regiering. Foromtalte Jamter og Helsinger nedstammede fra Thronderne; med desse førte hine bestandig Omgang og Handel, og dertil var ingen Deel af Norge dem meere beqvem, end just det Throndhiemske. Med Throndhiem er det da rimeligst at benævnte Provincer, paa hiin Side Kiolen, have staaet i nøie Forening, under een Regiering, og under samme Leens-herre, saaledes som skeet er i seenere Tider, hvad Jamteland angaaer; og dette Land, tilliige med omtalte Deel af Helsingland, maae i Forening med Throndelagen have staaet under Sigurd Jarl paa Hlade hans Regiering, og følgelig, efter hans Død, være bleven hans Søn Hagen Jarl til Deel. At dette er rigtigt, bestyrkes noksom af Hagen Jarls foromtalte Reise-Tour. Han driver først Søeroverie i Sverrig, gaaer

u) See §. 77. pag. 291. 92.

gaaer derefter samme Høst til Helsingland, sætter der sine Skibe paa Land, formodentlig hos nu værende Sundsvall, eller ogsaa hos Hudviksvall, og lader dem der blive efter sig. Men hvor urimeligt alt dette, og hvor uforsigtigt af en Hagen Jarl, hvis omtalte Lande havde den Tiid staaet under en anden Regiering end hans egen, eller under den Svenske? da at tage Veien igiennem Helsingland og Jamteland, efterat have øvet Fiendtligheder i Sverrig, da at sætte sine Skibe op i et fiendtligt Land, da at betroe dem i Helsingernes Hænder, som vare hans Fiender? Jamteland, hvis Indbyggere dreve undertiden Søerøverie i Sverrig selv x), og om ei det heele, saa dog en Deel af Helsingeland, den især, som man nu kalder Medelpad, maae da, i Kong-Harald Graafelds og Hagen Jarls Tiid, have staaet under Norge, eller været dermed foreenede.

§. 22. Her kunde altsaa Hagen Jarl, uden Frygt eller Fare, tage Veien over Fiæld-Kiølen og saa viidere til det Throndhiemske. Did var han ei saa snart ankommen, forend han strax fra alle Kanter fik et stort Tilløb af Indbyggerne, og blev derved i en Hast sat i Stand til at udruste og bemande en Flaade. Med den var det hans Forsæt at gaae Kongerne i Møde: men saa snart desse faae Underretning om Hagens Ankomst, om Thrøndernes Opstand, om deres Udrustninger, ansee de det for raadeligst, strax at stige om bord paa deres Skibe, og med dem droge de ud af Throndhiems Fiord. Efter deres Bortreise begav Hagen Jarl sig ud til Hlade, hvor Kongerne have uden Tvil havt deres Residence, medens de sadde i det Throndhiemske, men hvor Hagen nu atter opslog sin Boepæl og forblev Vinteren over. Ao. 971.

Hagen Jarl sætter sig atter fast i det Throndhiemske.

Imid-

x) See foregaaende 2den Tome, i Tillæget §. 7. S. 451.

Imidlertiid opholdte Kongerne sig for det første paa Møre, hvorfra de imellemstunder giorde Anfald paa Hagen Jarls Lande og Tilhængere, som de hiemsøgte med Rov, Brand og Mord; men hvori denne fra sin Siide blev dem intet skyldig. Dette vedvarede en Tiid lang y) til Landets og Undersaatternes store Skade, da Hagen Jarl imidlertiid vel opholdt sig, de fleeste Vintre over, i det Throndhiemske z), men de fleeste Sommere anvendte han paa at driive Søeroverie i Øster-Søen, paa den Maade, at han fra det Throndhiemske af gik over Kiolen, giennem Jamteland og Helsingland, til den Botniske Bugt, og der om bord paa sine Skibe: men undertiiden blev han hiemme ogsaa Sommeren over, naar Omstændighederne det udfordrede, hvor han da holdt en mægtig Krigsmagt paa Beenene, foer med den i Ledings-Tog, og forsvarte sig mod Kongerne med den Eftertryk a), at de ei kunde sætte sig fast norden for Stat, og vare endnu mindre i Stand, til at fæste Fod i det Throndhiemske, hvor de i høi Grad vare forhadte, for deres Gierrighed og Tyrannie, men Hagen Jarl derimod ei mindre elsket, af Indbyggerne, som trolig holdte hans Partie, og gave ham Navn af Hagen den Gode. Kongerne maatte derover lade sig atter nøie med den Deel af Riiget, som strækker sig fra Stat til Goth-Elven; hos hvilken Elv de vel imellemstunder opsloge deres Boepæl, i Staden Kongahello, hvor de gamle Konger, over den østre Deel af Viiken, foromtalte Kong Tryggve især, synes at have havt deres Sæde; der finder man at Dronning Gunhilld og Kong Harald en Tiid have boet

y) Den Danske Oversættelse pag. 97. sætter i 3 Aar: men her har man, uden al Tvil forbyttet Tiiderne, nærværende med hvad som skeet var under Hagen Jarls forrige Tilhold i det Throndhiemske.

z) See Snorre i Harald Grafelds Saga, Kap. 13.

a) See Olafs Saga. Kap. 42, pag. 37. og Danske Oversættelse af Snorre, pag. 97.

boet b): men de opholdte sig dog som oftest og fornemmelig paa Rogaland og Hordaland, imellemstunder især i den Fiord-Strækning, som nu fører Navn af Hardangur, samt i endeel andre Districter, som ligge midt i Riiget c): men imidlertiid var det deres Forretning, næsten hvert Aar, saa ofte de nemlig ei havde med Hagen Jarl, eller andre saadanne at bestille, at de droge ud paa Søerøverier, nu i Øster-Søen, nu i Vester-Havet, nu til andre Steder, især til Biarmeland, hvorhen Kong Harald engang fortælles at have giort et Tog, da han, i Anledning af de der øvede Fiendtligheder, maatte udholde en skarp Træfning med Biarmerne, paa Vinaa-Bakke. I den gik han dog af med Seieren, efterat have giort et stort Nederlag paa Fienden, streifede siden vidt omkring i Landet, og samlede sig derved et overmaade stort og riigt Bytte, som Kong Haralds Hof-Skald, Glum Geirason bevidner, i den Sang, han til Kong Haralds Berømmelse har sammensat, Grafeldar Drapa kaldet d). Saadanne Krigs-Toge foretoge Kongerne sig vel ofte af et Slags Lyst eller Sædvane, eller af Begierlighed efter at indlægge Ære, men dog som oftest, deels af Gierrighed, af Lyst til at sammendynge store Rigdomme, hvilken hos dem gik saa vidt, at de nedgrove deres Penge i Jorden, deels ogsaa af et Slags Fornødenhed: Kongerne vare mange, alle vilde føre en stor Hofstat, denne kostede meget, meget ogsaa de idelige Krige, de maatte føre, og hvortil maatte holdes mange Stridsmænd, en Mængde Hofmænd og Kiæmper, saavel til Krigs-Togene, som til deres eget Forsvar. Det sidste var saa meget meere fornødent

Kongernes Søe-Toge.

b) See herom Niala, Kap. 3. og Torfæi Histor. Norveg. l. c. cap. 18, pag. 266.

c) See Snorre, anførte Sted, Kap. 7.

d) See Snorre, anførte Sted, Kap. 14, og den Danske Oversættelse Side 97.

dent, som de blandt Undersaatterne, blandt de store i Riget især, giorde sig alt meere og meere forhadte, ei alleene ved bemeldte deres Giærrighed, ved foromtalte deres Grumhed og Ondskab, men desuden ogsaa ved endeel andre Udyder; hvorpaa følgende skal tiene til Exempel.

Anledning til Kong Sigurds Død.

§. 23. Paa Hordeland havde Kongerne gemeenlig deres Tilhold, som tilforn er berettet, uden Tvil paa de Gaarde, Afreksstad, Utstein, Sæheim, Fitjom, hvor Kong Harald Haarfager havde havt sit Sæde; der opholdte de sig enten tilsammen, eller een af dem; og der havde Kong Sigurd Slefa engang opslaaet sin Bopæl. Paa Hordeland boede ogsaa samme Tiid en meget riig, mægtig og anseelig Mand, en af de fornemste i Landet, en Herse, som nedstammede fra de gamle Hedemarkiske Konger, fra Kong Norr selv og hans Søster Goa *). Denne Mand, der havde i mange Ting et stort Fortrin frem for andre e), heed Thorkell, men bliver gemeenlig, med sit Til- eller Øge-Navn, alleene kaldet Klyp f) eller Klyp Herse, og var en Søn af en Thord Herse eller Thord Harde g), men Sønnesøn af den mægtige Ketill Horda-Kare h). Klyps Hustrue Olufa eller Alofa var ogsaa af en meget fornem og anseelig Familie, og beslægtet med de mægtigste Familier nordenfields, som af hosføiede Tabel kan sees i). Kong Sigurd, som

*) See hans Slægts-Register, Tab. 2.

e) Saa siger Saga af Thorde Hredu, Kapit. 1. S. 59.

f) Snorre og andre give ham ei andet Navn end Klyppur, men i Flatevar-Bok, i Noregs Konunga-Saga kaldes han Thorkell.

g) See Torfæi Histor. Norv. l. c. cap. 9. pag. 251. I Olafs-Saga Tryggv. l. c. kaldes han Thord Hredu, men det er vel urigtigt, hans yngste Søn heed Thord Hredu.

h) Om ham see Snorre l. c. cap. 14. Olafs Saga 1 Part cap. 42, og 2 Part cap. 19.

i) See bemeldte Tab. 2. I Saga af Thorde Hredu staaer, at Olufa var en Dotter af Skieggen Reykium (Reykium,) hvori ogsaa stikker en Feiltagelse.

som var en stridbar Herre, tapper og mandig af Udseende, men vegelsindet, ødsel, overdaadig, og især meget Qvindekiær, saa at han gierne satte al Agt for andre Ting til Side, naar det var ham om at fyldestgiøre den Begiærlighed k), havde fattet Kiærlighed til Olufa, og den skulde fornøies. I dette Øiemærke sender han Bud efter Klyp Herse, og overdrager ham det Erinde, at reise over til Engelland, for der at indkræve en Skat eller en Giæld, som den Engelske Konge Adalrad ɔ: Ethelred var Kong Sigurd skyldig l), som en Forretning, hvortil saadan en Mand, som Klyp, var allerbest skikket. Klyp paatager sig Forretningen, reiser over til Engelland, og bliver der af Kong Adalrad vel imodtagen, for hvilken Klyps Navn og Rygte var tilforn bekiendt. Hos ham opholder Klyp sig Vinteren over, sætter sig imidlertiid i hans Gunst, og opbær endelig, da Tilbagereisen skulde foretages, sit Erinde for Kongen. Her faaer han vel af ham den Erklæring at høre, at Kong Adalrad var Kong Sigurd intet skyldig, han agtede ei ved Penge at tilkiøbe sig Gunhillds Sønners Venskab, og at det var gaaet dem ilde, som tilforn vare ankomne i saadant Erinde: dog vilde han, for Klyps Skyld, sende endeel Penge. Klyp taer imod Pengene, han og Kong Adalrad indgaae et nøie Venskab med hinanden, og følgende Foraar reiser han, med bemeldte

Ao. 974. omtrent.

k) See herom foranførte Flatøyar-Bog.

l) Formodentlig maae denne Skat eller Giæld have havt sin Oprindelse fra Kong Sigurds og hans Brødres Søerøver-Toge til Engelland, eller deres Krigs-Tieneste der i Landet, formodentlig under den mægtige Engelske Konge Edgar, som trak mange af de fremmede, i sær af de saa kaldte Danske i sin Tieneste, i saadan Mængde, at han derover af endeel blant sine egne blev lastet. Wilh. Malmesb. de gestis Regum Angliæ. Lib. 3. Blandt disse maae vor Sigurd have været, og derfra omtalte Giæld have reist sig, som Sigurd nu krævede af hans Søn Ethelred, der strax efter sin Faders Død var af nogle bleven, Aar 975, udvalgt til Konge.

meldte Penge og meget andet Gods tilbage til Norge, hvor han fandt Sagerne i en anden Forfatning, end han havde formodet: Efter Klyps Bortreise lader Kong Sigurd hans Hustrue Olufa heute til sig, som endeel berette m), eller reiser selv hen til hendes Gaard; der bliver han vel imodtagen, et prægtigt Giæstebud tillaves for ham, hvori om Aftenen, efter de Tiiders Sædvane, blev stærkt drukket: men om Natten efter bryder den drukne Kong Sigurd ind i Olufas Senge-Kammer, og sover der hos hende, imod hendes Villie og Samtykke n); hvorefter han reiser derfra, og som endeel berette o) tager Olufa med sig, som han beholder indtil hendes Mands Tilbagekomst. Rygtet om denne skammelige Gierning opirrede ei lidet Almuens Gemytter imod Kongerne, og giorde dem endnu meere stinkende, end de vare tilforn. Da Kong Harald derover med bemeldte hans Broder, Kong Sigurd, følgende Høst droge op paa Vors, for der at holde Thing med Bonderne p), rottede Almuen sig der sammen, i det fulde Forsæt, at tage dem af Dage, hvilket de ogsaa vist nok havde fuldfort, dersom Kongerne ei havde i Tiide reddet sig med Flugten. Dog undgik Kong Sigurd ei derved den ham forfølgende retfærdige Hævn.
Ao. 975. Klyp Herse var kommen hiem fra Engelland, han var der bleven imodtagen af hans Hustrue Olufa q) samt andre Ven-

m) Saaledes foranførte Flateyar-Bok: men hin Beretning er vel den rigtigste, som Snorre og fleere have fulgt.
n) See Snorre, anførte Sted, Kap. 14.
o) See Torfæi Histor. Norveg. l. c. p. 254. Dette kan vel nok foreenes med hin Fortælling.
p) Ventelig paa den Gaard Vang, hvor Hoved- eller Fylkes-Kirken, for benævnte Fylke, siden blev sat.
q) I Flateyar-Bok berettes, at Olufa søgte at stille Klyp tilfreds, og tilbød sig at ville bøde eller sone for hvad hun havde forseet sig imod ham. Det kan være, og er ei urimeligt, at Kong Sigurd, ved store Løfter, kan have formaaet hende dertil.

Venner, af dem opmuntres han til at søge Hævn, især af sin yngste Broder Thord Hredu, og han beslutter at udføre den, især da han havde faaet vide, at Kongerne, efter deres foromtalte Flugt fra Vors, havde skilt sig fra hinanden, og Kong Harald begivet sig til Hardanger, men Kong Sigurd sat sig paa Alrekstad r). Dette lættede for ham hans Foretagende. Til at fuldføre det, samler han til sig en Mængde af sin Slægt, sine Paarørende og Venner, for hvilke en Vemund Volabriotr bliver Anfører, der uden Tvil maae have nedstammet fra Vemund den Gamle i Sogn. Med desse begiver han sig til bemeldte Alfreksstad s), der faae de vide, at Kongen sad i et Giæstebud t), og nu over Drikkebordet; det var følgelig just den Tiid, da han gav Audience, og de sætte sig derfor i Forfatning, til at fuldføre deres Forsæt, med Aftale, at den som sidst kom ind, skulde først igien gaae ud, og saa viidere hver i sin Orden, den eene efter den anden. Klyp Herse var selv fremst i Spidsen, han gaaer først ind i Salen, efter ham hans Brødre, Thord. Steingrim, Eyolf, saa de øvrige i Rad efter hinanden, alle iførte deres fulde Rustning, deres Hielme, Brynier, Skiolde,

r) See Snorre, anførte Sted, Kap. 14.

s) I Thord Hredes Saga staaer, at de begave sig til Uplandene, hvorved her ei kan forstaaes uden Lande og Stæder i Almindelighed, som ligge op i Landet fra Søesiden af. Jeg vil helst troe, at Klyp har boet paa Øen Stord, eller der i Nærheden, og at Kong Sigurd har været paa Fitjom, da omtalte Tildragelse skeede med Klyps Hustru.

t) I Flateyar-Bok fortælles, at Klyp stævnede Thing, at Kong Sigurd indfandt sig der paa Thinget, og at Klyp der udførte sin Hævn imod ham: men det er neppe rimeligt, uden for saa vidt, at Klyp kan have stævnet et Thing, for at raadslaae med sine Venner, og opmuntre sine Underhavende til at være behielpelige, i den Hævn, som skulde søges.

de, samt dragne Sværde i Hænderne, og Klyp stiller sig frem for Kongens Bord. Her tager han frem de Penge og andre kostbare Sager, som han havde fort med sig fra Engelland, dem leveret han Kongen, og spør, om han ei vel havde forrettet sit Erinde. Kongen forsikkrer, at han med Klyps Forretning var vel fornoiet: nu har jeg da, siger derpaa Klyp, forrettet den eene Deel af den Pligt, mig paaligger, og hugger i det samme Kongen over Hovedet med Sværdet u), saa han klov ham ned i Hærderne x), og denne segnede dod ned paa Bordet. De haste derefter ud af Salen, det snareste de kunne: men i det samme bliver Klyp huggen ihiel, enten af en Erling den Gamle y), eller af en Sigurd z), eller af hans egen Fetter Hroalld Augmundsøn a), som var Kongens Hofmand, og stod hos hans Side ved Bordet, men hine ei toge sig vare for b). Hroald dræber endnu desuden en anden af Klyps Folge, en Eyvind Valthiofsson, men bliver selv huggen tverts over af Klyps Broder, Thord Hredu, som med sit Folge seer sig derpaa omringet af de Kongelige Hofmænd, hvilke grebe til deres Vaaben, og satte hæftig an paa hine: Men disse forsvarte sig saa vel, at de endelig komme ud paa frie Mark, og derfra, uden at forfolges viidere, hiem til deres c). Men her maatte de ei længe blive i Rolighed: Dronning Gunhilld søgte strax Hævn, sæt imod Olufa, som maatte flye over til Jisland,

u) Flateyar-Bok siger, at det skede med en Øxe, og at Klyp havde den skiult under sin Kappe.

x) Snorre beretter, at Klyp stak Kongen igiennem med sit Sværd.

y) Saa fortæller Snorre, l. c. Kap. 14.

z) Saa siges, i Compendio chronicorum hos Torfæus l. c. pag. 251.

a) See Saga af Thorde Hredu. Flateyar Bok siger, at Klyps Farbroder Augmund giorde det, Hroallds Fader, hvilket vel er en Feiltagelse.

b) See Sagan af Þordi Hredu, Kap. 2.

c) Flateyar-Bok beretter, at Augmund blev derefter af Klyps Frender indebrændt, andre at det skede med hans Søn Hroalld.

Jisland, paa en Bodvar Þorsteinssøns Skib, med hvilken hun siden givtede sig. Hævn søgte og Kong Harald, som da var nord i Landet, hvor han lod strax stævne Thing, Klyps Brødre der erklære fredløse, og deres Gods at være forfaldet under Kronen; hvorover desse følgende Sommer ogsaa maatte flotte over til Jisland, hvorhen de førte overmaade store Riigdomme, i Løsøre og andre Sager, med sig d).

§. 24. Saaledes forfulgte den retfærdige Hævn Kong Sigurd, og afstraffede ham for hans voldsomme og uanstændige Foretagende, udøvet mod en af de største og mægtigste Familier i Riiget. Vore gamle Historie-Skrivere fortælle ellers anførte Tildragelse, som skeet, medens Hagen Jarl endnu var i Landet: men jeg vil heller troe, at den først er skeet, efterat bemeldte Jarl anden Gang havde begivet sig ud af Landet, da Kongerne havde meere frie Hænder, mindre at frygte for, allerhelst da foranførte Saga af Thorde Hredu beretter e), at Kong Harald Graafeld var nord i Landet (i det Throndhiemske) da Kong Sigurd blev dræbt paa Hordeland, og at han for den skyld ei saa snart kunde udføre sin Hævn, som han gierne vilde, imod Klyp og hans Tilhængere. Kongerne havde nu atter en Tiid lang maattet taale, at Hagen Jarl havde heele Throndelagen med flere Lande, den heele nordre Deel af Riiget, liige indtil Stat, i sin Besiddelse; han og Dronning Gunhilld have atter længe prøvet Styrke med hinanden; og han havde denne Gang som tilforn, med megen Behændighed vidst at forsvare sig mod alle hendes Rænker, mod alle Kongernes Angrebe. Det var

Hagen Jarl forlader atter Norge, og gaaer til Danmark.

d) See Sagann af Þordi Hredu, anførte Sted. Ventelig er det da først skeet, at de have udøvet bemeldte deres Hævn mod Augmund eller Hroald.

e). See det 2det Kapitel.

var for disse ei alleene et stort Skaar, i deres Magt, deres Ære og Anseelse, men ogsaa et betydeligt Savn i deres Indkomster, at Hagen Jarl, paa bemeldte Maade, et alleene var i fuld Besiddelse af alle de Throndhiemske Districter og alle dermed foreenede Lande, men hindrede dem end ogsaa fra at fæste fast Fod, norden for Stat, det er, skilte dem ved den tredie Deel omtrent af heele Riiget. Herpaa var det dem vanskeligt, om ei ugiørligt, at raade Bod, saa længe den snedige og mægtige Hagen Jarl var i Landet; alle de derpaa giorte Forsøge vare blevne frugtesløse; og de maatte lade ham beholde, hvad han havde inde: men nu bliver han atter sat i de Omstændigheder, at han maae forlade Landet; Tilstanden i Danmark, en Foreening, han der havde sluttet med Kong Harald, udfordrer, at han maae gaae didhen, med sin Krigsmagt. Til den Ende opbydes Folk overalt i det Throndhiemske, Skibe udrustes, en Flaade bemandes, og med dem gaaer Hagen Jarl først for ud til Morene, men siden seiler han langs de Norske Kyster lige til Danmark, hvor han strax begiver sig hen til Kong Haralds Hof, og bliver af ham paa det beste imodtagen f).

Kongerne beinægtige sig atter det Throndhiemske.

Saasnart Kong Harald og hans Brødre finge Kundskab herom, søge de strax at føre sig Leiligheden til Nytte, for at opnaae deres Hensigt med det Throndhiemske; de lade, til den Ende, opbyde Skibe og Folk, i de sydlige Provintser i Riiget; de samle allevegne fra en stor Krigsmagt sammen, for hvilken Kong Harald og Kong Gudrand blive Anførere, og med den trække de sig hen mod det Nordenfieldske, i Forsæt at angribe Throndhiem; de finde der, ved deres Ankomst, nu ei ringeste Modstand, de lægge derfor det heele Land under sig paa nye, og oppebære der, af Indbyggerne, ei alleene de aarlige, de sædvanlige Skatter, Landskylde og andre

f) See Snorre, i Harald Graafelds-Saga, Kap. 15.

andre Kongelige Rettigheder, men tvinge dem desuden til at betale sig store Böder, for det forbigangne, eftersom Kongerne i lang Tiid havde faaet lidt eller intet af det Throndhiemske g), saa længe Hagen Jarl havde havt Landet i Besiddelse, og der, fornemmelig nu til sidst h), holdt en stor Krigsmagt paa Beenene, understöttet af Thronderne og af deres Medhold. Med dette og med andre Forretninger, opholdte Kongerne sig i det Throndhiemske, liige indtil Hösten: men mod Efteraaret drog Kong Harald tilbage derfra til det Sondenfieldske, til de östlige Kanter af Riiget, med de Krigsfolk, som der havde hiemme, og lod sin Broder Kong Erling eller Erlend, med sin Krigsmagt, blive tilbage, for at forsvare det Throndhiemske, imod Hagen Jarls formodentlige nye Forsöge.

§. 23. Paa saadan Maade komme nu Kongerne atter i Besiddelse af det Throndhiemske, og bleve igien eene raadige over det heele Riige. Men herved forekomme tvende Ting, som ere næsten ubegribelige, dersom Tingene have gaaet frem i den Tour, i hvilken vore Skribente fortælle dem, eller beroet blot paa de Omstændigheder, som forekomme i deres Fortællinger. (1) At Hagen Jarl, medens han nu denne Gang besad det Throndhiemske, og havde Kongerne til Fiender, dog turde vove selv at forlade Landet, og drage de fleeste Sommere ud paa Söeroverie i), hvorved han satte Landet blot for Fiendernes Overfald; (2) at Kongerne ei betiente sig af den Leilighed, som Hagen Jarl derved gav dem i Hænderne, eller ei strax udförte det mod ham og mod det Throndhiemske, som de dog nu udrettede, og vare (Visse i Historien forekommende Vanskeligheder hæves)

g) See Snorre, anförte Sted, Kap. 16.
h) See Snorre, anförte Sted, Kap. 13.
i) See foregaaende §. 22de.

vare i Stand til at udrette: thi vore Skribente fortælle Tingen saaledes, som Kong Harald og hans Brødre droge med deres Krigsmagt mod Hagen Jarl, endnu medens han var i Landet, og tvang ham til at forlade det, paa samme Maade, som forige Gang. Enhver indseer lettelig, at her maae have været vigtige Aarsager, visse Omstændigheder, der have afholdt Kongerne fra bemeldte Foretagende, paa den eene, sat Hagen Jarl i Sikkerhed, paa den anden Siide: men man finder intet derom hos de gamle Skribente; desse Aarsager ere derfor ubekiændte, og man maae af visse andre Tildragelser, af Omstændighederne især i Naboe-Riigerne, søge at udfinde dem. Indenlands eller i Norge selv kunne de ei have været; de maae da have beroet paa visse Omstændigheder udenlands, eller i de tilgrændsende Lande, i Sverrig tildeels, men fornemmelig i Danmark. Vi have tilforn fortaalt, i Kong Hagens Historie k), at denne Konge havde Stridigheder, med de Svenske, men især med Gotherne, at han forsvarede sig i Besiddelsen af Værmeland, og at han riimelig har sat sig i Besiddelse tillige af en Deel af Vester-Gothland selv l). Desse Besiddelser have Kong Harald og hans Brødre ventelig søgt at forsvare; heraf har reist sig Striid og Ueenighed med Gotherne og de Svenske m); og Kong Harald med Dronning Gunhild har derover opslaaet deres Residence i Kongahelle, paa Grændserne af Gothland n). Her maatte de da have deres fornemste Krigsmagt, Styrken af Riigets Krigshær; og derover kunde Hagen Jarl være sikker for det Throndhiemske. Men uden Tvik

k) See den Norske Histories 2 Deel, p. 304. 312.

l) See nysanførte Sted, pag. 330.

m) Man finder ei allene at Hagen Jarl har drevet Sverøverie paa Sverrig, men at ogsaa andre Norske have giort det samme, hvorom viidere i Tilhanget. See imidlertiid noget viidere herom i følgende §. 35.

n) See Niala eller Niäls Saga.

Tvil har dog denne mest forladt sig paa den Ueenighed, der havde reist sig mellem Kongerne i Norge og Kong Harald i Danmark. Herom tie vel Historie-Skriverne, men adskillige Omstændigheder giøre dog Sagen høist rimelig. Kong Harald i Danmark var den Norske Kong Haralds Fosterfader, de stode derover i den nøieste Forening, og Kong Harald Gormsøn gav ei alleene benævnte hans Fosterson store Forleeninger i Danmark, men understøttede ham ogsaa adskillige Gange med anseelige Hiælpe-Tropper, medens Kong Hagen Adelsteens-Foster regierede i Norge. At den Danske Konge har giort dette, uden Hensigter til egen Fordeel, uden Haab om noget derved at vinde, er ei rimeligt, han som ryddede sin egen Broder af Veien, for eene at faae Danmark, han som lod sin Broder-Søn bringes til Slagter-Bænken, for ei at tildeele ham noget af Riget, han som opofrede sin Fosterson, for at rive hans Lande til sig, hvorom siden. Man lægge hertil, at Kong Harald Gormsøn, som nedstammede fra den Sigurdske eller Lodbrokske Familie, syntes at besidde Eiendoms- og Arve-Ret, til anseelige Lande og Districter i Norge o), efter Sigurd Ring, Regner Lodbrok og Sigurd Orm i Oie, hvilke efter endeel vore gamle Skribentes Beretning p), skal have eiet det meeste af nu værende Søndenfieldske, alt til Dofre-Field og Lindesnes, eller, som om sidstnævnte især berettes, heele Viigen og Agder, til Lindesnes, med en stor Deel af Uplandene. At en Herre af den Character, i bemeldte Omstændigheder, har vidst at betiene sig af Tiiden, og at han af den trængende Harald Graafeld har betinget sig visse Fordeele, er derfor høist riimeligt; end meere, Saxo siger det udtrykkelig q), at

H 3 Harald

o) See Norske Hist. 1ste Deel Kap. 6. §. 9. S. 373. og §. 20. S. 400.
p) See foregaaende §. 15.
q) See hans Historia Dan. Lib. 10. pag. 181, edit. Stephanii.

Harald Gunhilds Søn lovte Kong Harald i Danmark at betale ham Skat, hvis denne vilde understøtte ham imod Kong Hagen. Sagen er derfor vist rigtig nok, og riimeligt, ei alleene at Harald Eriksøn har lovet, men ogsaa en Tiid lang betalt Skatten, som Saxo siger, i 3 Aar. Desse tre Aar kunne ei have været de tvende Aar, i hvilke Harald Eriksøn regierede, for Sigurd Jarls Død; da havde han kun en ringe Deel af Riiget, da vare hans Kræfter dertil for svage: men de maae regnes fra den Tiid han havde sluttet Fred med benævnte Jarl, samt Kongerne i Wigen, og de 3 Aar igiennem, i hvilke han maatte holde ud med Hagen Jarl r): i den Tiid havde det været for farligt for Kong Harald i Norge at holde Skatten tilbage: men han faaer Fred med Hagen Jarl, han seer sig fast paa Thronen i Norge, men Danmark indviklet i en Krig med den mægtige Keiser Ottho den 1ste s), og nu fatter han det Forsæt, at riive sig løs fra en Forbindelse, som han i Nøds Tilfælde var bleven tvungen til at love, i hvilket Diemærke de da værende Omstændigheder i Danmark ere ham særdeles gunstige t). Kong Harald Gormsøn havde kuldkastet det af Keiseren hos Eideren oprettede Marggrevskab, og giort Indfald i Saxen;
Ao. 968. efter sin Tilbagekomst fra Italien, angriiber derfor Keiseren Dan-

r) See Pattr af Ragnars Sonum.

s) Paa denne Maade stadfæster den Norske Historie den Meening, som vore tvende ypperlige Mænd, Gram og Suhm have antaget, See Notæ in Meursium pag. 146, og Throndhiemske Samlinger, 5te Bind pag. 38, at Keiser Ottho den 1stes Tog til Danmark er skeet efter Ao. 965.

t) Dette siger Saxo selv udtrykkelig, og at det skeede i Tillid til Saxernes Waaben (deres Krig imod Kong Harald i Danmark), lad være han her atter tager Feil af Personen, og tillægger Hagen Jarl det, som egentlig tilkom Kong Harald Graafeld. Paa Hagen Jarl kan det slet ikke passe sig, at han stolede paa Saxerne, da han var paa de Danskes Partie imod dem, men meget vel paa Kong Harald.

Danmark med en Krigsmagt ud; og Kong Harald maae gaae denne mægtige Fiende i Møde: men han bliver overvunden x), og maae lade sig døbe eller antage den Christne Religion, tilliige med sin Krigsmagt og sin Familie. Men de Danske vare ilde tilfreds med den Forandring; de vakle længe imellem deres gamle og nye Religion y), og Keiseren maae derover, med sin Krigsmagt, blive staaende, i en Tiid af et halvt Aar, paa Grændserne af Danmark eller i bemeldte Riige. Her betiener Kong Harald Graafeld sig af Leiligheden, Omstændighederne saavel i Danmark, som i Norge, give den beste Anledning dertil, og Dronning Gunhilld, der tilforn forgieves havde smigret, det meeste hun kunde, for Hagen Jarl, for at have ham paa sit og sine Sønners Partie, om Harald Blaatand skulde foretage noget mod Norge, forgieves anvendt alle sine Rænker, for at faae ham i Snaren, forgieves ogsaa smigret sig i det Haab, at Kong Harald i Danmark var hendes og Sønners oprigtige Ven, anseer det for raadeligst, nu da Kong Harald havde nok at bestille med sig selv og sine egne Sager i Danmark, nu da han havde indgaaet et nyt Venskab med Hagen Jarl z), nu da man havde Anledning til at troe, at imellem bemeldte Konge, Hagen Jarl, og Kongerne i Viigen, Anslage vare smiddede, som sigtede til hendes eller Sønners enten Skade eller Fornærmelse, at føre sig desse Omstændigheder til Nytte, at betiene sig deraf, som en gyldig Aarsag, til at holde inde med den tilforn til Kong Harald i Danmark betalte Skat, og for Resten til at søge Hævn, og forekomme alle mod sig smiddede Anslage. Hagen indgaaer, som tilforn er berettet, under

w) See foranførte Notæ Grammii in Meursium, pag. 158.
x) Det bevidner det gamle Langfedaatall. See Torfæi Trifolium, pag. 29.
y) See Theodoricus de Niem, i bemeldte Noter, pag. 147.
z) See foregaaende §. 17.

under sin Tilbagereise fra Danmark, et noie Forbund med Kongerne paa Oplandene. Enten nu dermed var sigtet paa Kong Harald Graafeld og hans Brodre, hvilket da værende Omstændigheder giore heel riimeligt, eller ikke, saa havde dog bemeldte Konger Anledning nok til at fatte Mistanke, i Hensigt til Sagernes da værende Forfatning med Danmark; de ansee det derover for raadeligst, at forekomme deres Fiender, og det beqvemmeste Middel dertil, lovligt eller ulovligt,
Ao. 969. at være det beste; de dræbe Kongerne, de drive Hagen
Ao. 970. Jarl af Landet; og de qvæle dermed det mod dem smiddede Anslag i Fødselen: men Hagen Jarl kommer strax tilbage, uden Tvil forsikkret om Understottelse fra Danmark; her vare nu alle Ting komne igien i Rolighed; Kong Harald i Norge og hans Brodre have Aarsag at frygte, fra den Side; de maae derover lade Hagen Jarl, en Tiid lang besidde det Throndhiemske i Ro, og de maae opholde sig ved de sydlige Grændser af Riiget, for at have et vaaget Oie, saavel med Gothernes Foretagender, som med Danmark. Dette veed Hagen Jarl; han er derover saa tryg, at han forlader selv det Throndhiemske, og begiver sig paa Soerover-Toge.
Ao. 973. Men her forandres atter Skuepladsen: Keiser Ottho den 1ste doer, og i hans Sted kommer Ottho den 2den paa Thronen; det varer ei længe forend Kong Harald i Danmark rager i Trette og Krig med den nye Keiser, da han, for at understotte Hertug Henrich i Bayeren, gior et nyt Indfald i de Saxiske Lande a); og Keiseren truer Danmark med Krig. Her faaer nu Kong Harald Gormsson nok i sin egen Deel; efter en imellem ham og Hagen Jarl sluttet accord, opfordrer han denne til Hielp, imod Keiseren; Ha-
Ao. 975. gen Jarl kan fra Danmark nu ei vente sig Understottelse, han anseer det derover for raadeligst, at give alting i Norge

til

a) See Grammii Notæ ad Meursium, pag. 148.

til Priis for det første, for at komme Kong Harald til Hielp, for siden, ved hans Understøttelse, at tage det forlorne tilbage; og i det Forsæt gaaer han, som tilforn er berettet, med sin Flaade til Danmark.

§. 26. Efter denne hans Bortreise satte Kongerne sig, som tilforn er berettet, i Besiddelse af hans Lande, uden viidere Modstand: men de vunde ei ret meget derved, nøde ei heller længe Nytten deraf. Landet havde lidt meget ved de borgerlige Krige, ved Kongernes Gierrighed, ved deres Tyrannie og Voldsomheder; næsten den heele Tiid igiennem, i hvilken Kongerne, Eriks Sønner regierede, havde Landet været plaget af dyre Tiider; desse havde tiltaget alt meere og meere b), jo længer deres Regiering vedvarede; og de giorde meget dertil, at deres Regimente blev Undersaatterne næsten til Afskye og Skræk. Efter de Tiiders Tænkemaade ansaae man saadan Plage, som det kiendeligste Tegn paa Himmelens Vrede mod Regenterne; og kunde vel Guderne, maatte man tænke, andet end være fortørnede, efterat man havde, som tilforn er berettet, nedrevet deres Templer, og forstyrret deres Offringer c), kunde de andet, end straffe? Især tog Nøden og Hungeren overhaand, ved de Tiider, hvorom vi nu sidst have handlet, da Hagen Jarl anden Gang maatte romme Landet, og blev virkelig en af Hoved-Aarsagerne, som giorde Ende paa bemeldte Kongers Herredømme. End ogsaa ved høieste Sommers Tiid indfaldt da saadant Uveir, især paa Halogaland, at Landet laae der overalt bedekket med Snee, og at man maatte ligesom om Vinter-Tiide, sætte Kreaturene inde paa Staaldene, og der give dem Foder.

Morge plages af en svær Hungers Nød.

Svalens

b) See Snorre i Harald Grafelds Saga Kap. 17.
c) See Snorre nysanførte Sted, Kap. 17.

Skalets Frygt og Redsel d)
Nu kommer frembrivende:
Birkens Hind e) vi maae holde inde,
Midt om Sommer-Tide,
Som Finnerne pleie giore."

var derfor forommelte berommelige Skalds, Eivind Skalda-spillers, Sang herom, da han, ved bemeldte Tid gik ud af sit Huus, og Sneen drev ham i Dinene. Fiskerierne endogsaa sloge feil; et Tilfalde, som ellers sielden eller næsten aldrig træffer ind i Norge, i de saa kaldte haarde Naringer; Fisken og Silden syntes ligesom at ville skye Landet og Kysterne. Paa Island var ved samme Tid Hungeren saa stor, at man der spiste Rafne, Ræve, med andre deslige nædelige Ting, og at endeel lode drabe gamle Folk, som ved Arbeide ei formaaede at skaffe sig selv Næring, eller styrte dem ned fra Klipperne f). Tilsidst blev Hungerens Nod næsten almindelig, og Almuens Vilkaare saa slette, at Bonderne vare ei meere i Stand til at betale Kongerne den aarlige Rettighed af deres Gaarde. Desse skrabede vel ikke desto mindre fra hine til sig, alt hvad de kunde faae; dette gik ofte til Mord, til Landsforviisning, for dem især, som ei vilde taale saadan deres Adfærd g): men dog var det ofte vanskeligt, ofte meget besværligt, ogsaa for Kongerne selv, at skaffe deres Hofmænd og Huuskarle, samt ovrige Hofsindere, den fornodne Underholdning h). Mange i Riget af Almuens Folk dodde derfor af Hunger, andre af de fornemste, især paa Halogaland, eller i nu værende Nordlande, maatte sælge deres kost-barste

d) Saa kalder Poeten Sneen og Vinteren.
e) Saa kalder han Kreaturene, som æde Birke-Knoppe, Birke-Quiste.
f) See Landnama i Appendix.
g) See Olaf Tryggvesons Saga, 1ste Deel Kap. 44, og Torfæi Histor. Norveg. l. c. pag. 259. cap. 15.
h) See Snorre, i Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 15te.

bareste Eiendeele, for at skaffe sig Underholdning. Især gik det saaledes foromtalte Eyvind Skaldaspiller, der nu levede paa Landet, paa sin Gaard, paa bemeldte Halogaland. Denne fortræffelige Skald havde sammensat et Vers eller en Sang, Islænderne til Ære, hvilken behagede dennem saa vel, at til Belønning derfor giorde heele Almuen paa Island et Sammenskud paa Althinget, bestaaende deri, at hver Bonde gav dertil en Skat-Penning, der veiede 3 Penge i), og var af god Gehalt k). Efterat desse Penge vare, paa bemeldte Althing, indsamlede, blev videre besluttet, at dette Sølv skulde, af Guldsmede, endnu nøiere renses, og saa en saa kaldet **Feldar-Dalkur**, (en Borde, en Brem til en Kiortel eller Kappe, besat med Sølv-Knappe eller Sølv-

 Malien)

i) Næsten ingen Ting er saa meget uvis og indviklet, som Værdien af de gamles Penge, og deres Beregning, da den efter forskiællige Tider har været meget forskiellig. Skribenten siger at Skatte-Pengen holdt 3 veiede Penge. Man har da giort Forskiel paa veiede Penge og talte Penge, ligesom paa veiet Mark og talt Mark. Kong Hagens Frostathings Lov og hans Biarkø-Ret befaler, see Pauses Samling af gamle Norske Love, p. 159 og 266. T. 1, at 30 Penge skulde vare i hvert Øre; og af det 8de Kap. i samme Frostathings Lov, pag. 77, sees tydelig, at 8te Øre gik paa en veiet Mark. En Mark holdt da 240 Penge; men den holdt og 16 Lod, eller efter vor nu varende Regning, omtrent 8te Rdlr. eller 748 ß. Følgelig har hver veiet Penge giældet omtrent $3\frac{1}{10}$ ß. efter vor Regning, og hvad enhver Bonde gav været $9\frac{3}{10}$ Skilling. Noget efter de Tider, hvorom her handles, vare paa Island 3860 Bønder, (man holder rimeligst for, at denne Bøndernes Optælling paa Island er skeet ved Aar 1102. see Hungurvaka, S. 53, not. (34) og Are Frodes Islendinga-Bok, pag. 64. edit. Busssei; et Tal, som man med temmelig Vished kan antage for det samme, som var ved den Tiid, da denne Forærings skeede, da Are beretter, pag. 20, at i 60 Aar blev Island gandske bebygget, og siden ei vidders end da; følgelig har den heele Foræring beløbet sig, i vore Penge til henimod 400 Rdlr., hvilket var, efter de Tider, vist nok noget anseeligt.

k) Hvitur i Sckør, heeder det, eller huid i Skaaret. Man har da prøvet Sølvet ved at skiære derudi.

Malter) deraf forfærdiges. Dette skeede, bemeldte Borde blev meget kunstig udarbeidet, og den veiede 50 Mark, efterat Arbeids-Lønnen derfor, af bemeldte indsamlede Penge, var betalt l). Borden blev derpaa sendt Eyvind til en Foræring: men nu maatte han, i foromtalte almindelige Nød og Hungers Tiid, hugge den i Stykker, for at kiøbe sig Qvæg og Madvare, til sit Huuses Fornødenhed. Næste Aar derefter vedvarede endnu den forige haarde og besværlige Tiid: men nu søgte dog en Deel Sild ind under Ud-Øerne; Eyvind bemandede derfor en Skude, med sine Huuskarle og sine Landbønder, og lod dem drage ud paa Sild-Fiskeriet: men dette vilde dog ei forslaae, til hans store Families Underholdning; efterat næsten alle hans Eiendeele vare udgivne, til at indkiøbe derfor Mad-Varer, maatte han endelig see sig nødt til at griibe endogsaa til sin Bue, sine Piile, og for Sild at bekomme, overlade dem til andre m).

Anledning til Navnet Hardangur.

§. 27. Af dette nu fortaalte kan enhver slutte, hvor stor Hungers-Nøden har været, og hvor slet Tilstanden, paa Halogaland især, eller i de nordlige Deele af Landet: men den var ei meget bedre paa andre Steder i Riiget, især paa Hordaland, hvor Kongerne gemeenlig pleiede at opholde sig, hvilke formedelst deres store Hofstat, ved den Mængde Krigsfolk, som de bestandig havde om sig, giorde de i sig selv besværlige Tiider endnu meere besværlige for Landet; saa at en Fiorde-Strækning, paa bemeldte Hordaland, i hvilken Kongerne som oftest havde deres Tilhold, da de der neppe kunde finde Næring for deres Folk og Hofstat, derover fik det Navn

l) Dette stemmer vel nok overeens med vor anførte Regning, og viiser, at vi heller have giort den noget for liden, end for stor.

m) See Snorre anførte Sted, Kap. 18, og Torfæi Histor. Norveg. loc. cit. cap. 15. pag. 260.

Navn Hardangur n), det er, den haarde Egn eller Fiord; en Omstændighed, der tilliige med fleere, endelig trak deres Fald og Undergang efter sig, allerhelst da de ved deres Voldsomheder, deres Omgang med Undersaatterne, gave selv Anledning dertil, og deres Fiender Leilighed til at vove alting imod dem. Vi have tilforn seet o), hvorledes det gik Kong Harald selv og Kong Sigurd paa Vors; vi have fortaalt, hvad der siden vederfores sidstnævnte Konge paa Alrekstad; og bedre gik det ei Kong Erling i det Throndhiemske. Her havde bemeldte Konge opslaaet sin Boepæl p), i Tanke formodentlig, at forsvare Landet mod et nyt Angreeb af Hagen Jarl, og for tilliige at holde Thronderne i Ave. Men mueligt kiændte Kong Erling ei ret de Folk, med hvilke han her havde at bestille. Foruden de forige Boder, som Bonderne i det Throndhiemske maatte betale ham og Kong Harald, paalagde denne deres nye Herre dem svære Afgivter i andre Ting, og trykkede dem paa det haardeste. Dette var meere, end saa haarde og stive Karle, som Thronderne da vare, vel kunde taale; de knurrede for det første derimod; da dette ei vilde hielpe, holdte de Sammenkomster og Raadslage med hinanden; de faae imidlertiid Bud fra Hagen Jarl, ved nogle hans Mænd, han hemmelig dertil havde udsendt, med det Raad, at de skulde dræbe Kong Erling, og med det Løfte, at han vist næstkommende Sommer skulde komme hiem igien til sit Riige q); og dette giver dem end meere Mod, til at udføre deres Forehavende. Bonderne rottede sig følgende Vinter sammen, deres Folk opvoxte til en anseelig Krigsmagt,

Ao. 974.
Ao. 975.
Kong Erling dræbes.
Ao. 976.

n) See Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 57. S. 54. Snorre i samme Konges Saga, Kap. 11. Ped. Clausøns Norriges Beskrivelse S. 71.

o) See foregaaende §. 23.

p) See foregaaende §. 24.

q) See Snorre, i Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 8de.

magt, og med den begave de sig hen til det Sted, hvor Kong Erling da var i et Giæstebud, hvilken de der angribe. Her kommer det til en Træfning, og i den bliver bemeldte Konge, med en stor Deel af hans Følge nedlagt r).

Hagen Jarls Character.

§. 28. Paa denne Maade omkom nu atter en af Kong Eriks Sønner, og saaledes blev Kongernes Kredit og Partie alt meere og meere svækket: hvorimod Hagen Jarl vidste mesterlig at føre sig da værende Omstændigheder, saa vel uden- som indenlands, til Nytte, for at naae sine store Hensigter. Denne Prints staaer nu færdig at træde ind paa en større Skueplads, end han tilforn havde betraad; det vil derfor ei være af vor Vei, at vi lære noiere at kiende ham. Hagen Jarl havde alle de Fordeele paa sin Siide, som kunne danne en stor Regent, hvad enten man seer hen til hans Herkomst og Fødsel, eller hans Opdragelse og Tiidernes Omstændigheder, eller hans eegne personlige Egenskaber. Han nedstammede, paa den eene Siide, fra Guderne selv og fra Othin s), paa den anden, deels fra de fornemste Konge-Familier i Norge og Danmark t), deels og paa Qvinde-Siiden, fra Kong Harald Haarfager selv u); hans Forfædre havde, fra de ældste Tiider af, været regierende Herrer over heele Halogaland, og tilliige, som det synes, over en Deel af Rommedalen; hans Farfader, hans Fader og han selv havde desuden længe, som Jarler, bestiddet heele Throndelagen, den mægtigste og fornemste Deel af Riiget i de Tiider; efter den

r) See Snorre nys anførte Sted, Kap. 8.
s) See hans Stam-Tavle, i vor Afhandling, om de gamles Tids-Regning.
t) See den Norske Histories 2den Deel, pag. 433.
u) See nysanførte Sted, pag. 124. Saxo gior ham til en Søn af Kong Harald Graafeld, venteligen fordi han var denne Konges Eftermand i Regieringen; saa skiødesløs har denne Skribent været i sine Beretninger.

den af Kong Harald Haarfager fastsatte Grund-Lov, tilkom ham, som en Descendent fra nysnævnte Konge, fuldkommen Ret til et Jarlsdomme i Riiget; og derover havde han store og vel grundede Prætensioner imod Kongerne, som havde drevet ham fra bemeldte Besiddelser. Af sin Fader, den kloge og listige Sigurd Jarl, havde han lært Regierings-Kunsten fra Grunden af; og dersom Underfundighed, List, Rænker, Færdighed i at bedrage andre, eller i at paatage sig en fremmet Person, udgiøre en Deel af bemeldte Kunst, havde han, frem for nogen anden, selv havt den beste Leilighed, til at faae den største Øvelse deri, under Dronning Gunhillds og hendes Sønners Regiering. Han var derfor en stor Mester i alt dette: men for Resten besad Hagen Jarl mange, især efter de Tiiders Forfatning og Tænkemaade, store og priisværdige Egenskaber. Af Skabning var han den deiligste Mands Person, man vilde see; vel kun middelmaadig høi, men af velskabte, føre og stærke Lemmer, fra Hoved til Fødder, hvilke han til forekommende, til Krigs Forretninger især, havde dannet ved idelige Krigs- og Legems-Øvelser, i hvilke alle han var en stor Mester x); og alle disse herlige Fordeele havde den gavmilde Natur desuden prydet, med et gult Skiæg y), en stor Zirat i de Tiider, og med et deiligt gult Haar, som hang hannem ned over Skuldrene. I de fleste Ting var intet saa vanskeligt, som han jo vidste at fuldføre, at afværge eller forekomme; i at hitte paa gode Raad, i at fatte de beste Anslage, overgik han alle andre; han var desuden dybsindig, eftertænksom, derhos venlig i Tale og Omgang med enhver, altiid af et muntert Sind, veltalende og taalmodig, gavmild og arbeidsom, men grum imod

x) See Olaf Tryggvesons Saga i Flateyar-Bok, 1 Part, Kap. 41, S. 36.
y) See Snorre, i Olafs Saga, Kap. 8, og Torfæi Hist. Norv. Part. 2. Lib. 8. cap. 35, pag. 355.

imod sine Uvenner, ei alleene i Krig, i Træfninger, men ogsaa i at sammenspinde imod dem, de farligste, de fordervfeligste Ranker og Anlægge.

Han hielper Kong Harald i Danmark mod Keiseren.

§. 29. Af desse Egenskaber var den Prints, som nu en Tiidlang skal blive Hoved-Personen i den Norske Historie, og i de mærkværdige Forandringer, som i den Norske Stats Forfatning sig tildroge. Vi have tilforn z) seet denne Prints at begive sig til Danmark, og didhen maae vi følge efter ham, for noget nøiere at betragte de Omstændigheder, som have trukket ham didhen fra Norge, som gave siden de Throndhiemske Mood, til at sætte sig op imod Kongernes heele Magt, og som giorde, at Hagen Jarl, saa vist og til en bestemt Tiid, kunde love dem sin Hiælp og sin Nærværelse, som tilforn er berettet. Vi erindre os af det foregaaende, at Kong Harald i Danmark var paa nye bleven indviklet i Krig med de Tydske, eller med Keiser Ottho den 2den; bemeldte Konge havde tilforn forsøgt den Tydske Keisers Vaaben; han vidste hvad der udfordredes til at giøre en saa mægtig Første Modstand; og han seer sig derfor om efter fremmed Hiælp. Hagen Jarl havde just ved de Tider giort sig berømt ved sine mange Søerøver-Toge, han havde ogsaa forhvervet sig Kong Haralds Venskab, eller han stod formodentlig allerede da i et Slags Forbund med ham, imod de Norske Konger a); han havde da været, siger en af vore gamle Skribente b), stundom først i Danmark hos Kong Harald,

z) See den foregaaende §. 26.

a) Mærkværdigt er hvad Kong Oluf i Sverrig sagde til Hialte, at da Gunhillds Sønner bleve ulydige mod Kong Harald, bleve de tagne af Dage, Snorre i Olafs Saga Helga, Kap. 71. De have altsaa virkelig staaet i en Forbindelse med Kong Harald, som de have brudt, og hvilket Brud har kostet dem Livet.

b) Et Exemplar af Olafs Saga Helga MSSt.

rald, stundum røvet i Øster-Søen. Det synes mig derfor heel riimeligt, og best overeensstemmende med alle Omstændigheder, at en stor Deel af de Tildragelser da ere skeede, som Skribenterne henføre til een Tiid, til seenere Tider, temmelig længe efter Kong Harald Graafelds Død, at især Forbundet mellem Kong Harald i Danmark og Hagen Jarl da er blevet sluttet, imod Kong Harald Graafeld, under de Vilkaare, som siden skulle omtales, og at Kong Harald Gormsson da har betinget sig Hiælp af Hagen Jarl mod Keiseren, mod Løfte, at bemeldte Jarl skulde faae sine forige Lande eller Besiddelser i Norge tilbage, og endnu fleere dertil. Hagen gaaer derpaa til det Throndhiemske, herfra og fra Halogaland, eller af heele Norge, som bemeldte Strækning i de ældste Tider kaldtes, samler han, som tilforn er berettet, en stor Krigsmagt sammen c), og med den gaaer han til Danmark, hvor An. 976. han saaledes staaer Kong Harald bie, at endskiønt Keiser Ottho vel fandt Middel til at indtage Dana-Virke, fornemmelig ved Hertug Bernhards og Grev Henriks Raad, som Ditmarus af Merseborg beretter d), hvilken levede kort efter de Tider, saa maatte han dog for det meeste, med uforrettet Sag vende tilbage e). Hvorefter Hagen Jarl, da Toget var til Ende, lader en Deel af sine Tropper gaae tilbage til det Throndhiemske, eller til deres Hiem, men selv bliver han tilbage i Danmark.

Hans listige Anlæg mod Kong Harald i Norge.

§. 30. Imidlertiid gaaer, som tilforn er berettet, Kong Harald Graafeld og hans Brødre, med en Krigsmagt

c) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 13.
d) See Torfæi Trifolium Histor, pag. 36.
e) See J. Grammii Notæ ad Meursium, pag. 148. Similem fugæ reditum habuit, siger Saxo, loc. cit. pag. 182.

magt, fra Vigen til Throndhiem, som Hagen Jarl denne Gang godvillig havde forlagt, et som forige Gang nødtvungen, (af een Tildragelse have Skribenterne her giort tvende, eftersom Omstændighederne denne og forige Gang, da Hagen Jarl maatte flygte, vare saa meget liige) og de bemægtige sig det heele Land. Men det var langt fra Hagen Jarls Tanker, at lade dem blive i rolig Besiddelse deraf. Han havde nu fuldkommen vundet Kong Harald Blaatands Venskab, han kunde være forsikkret om hans Bistand, og nu var det ham ei blot derom at giøre, at han kunde faae sine Lande tilbage, det vidste han af Erfarenhed ei at være saa vanskeligt, men fornemmelig at udvide dem, og skaffe sig Kongerne af Halsen. Til dette henvendte han nu alle sine Tanker, og disse vare dermed saa stærkt, saa jævnlig indtagne, at han derover blev sengeliggende f), hendrev heele Nætter uden Søvn, og spiiste eller drak ei meere, end hvormed Livet nogenledes kunde opholdes g). Der vare kun meget faae, som han tillod at være om sig, dem alleene, hvilke han vidste at være sig særdeles troe; og dette gik endelig saa vidt, enten det skeede tilfældigviis, eller Jarlen selv vilde at saa skulde skee, at man mistænkte ham for at være henfalden til et Slags Raserie. I denne Tilstand blev han besøgt af Kong Harald selv; men han end ogsaa kunde ei faae Hagen i Tale, mueligt efter oplagt Raad imellem dem, og maatte med uforrettet Sag gaae derfra h). Endelig havde Hagen Jarl faaet sin store Maskine sammensmeddet, og den satte han i Gang paa følgende Maade.

§. 31.

f) Denne Maade har og saa andre blandt de hedenske brugt, naar de havde vigtige Anslage for, blandt dem Thorgeir, Lovmand paa Island, da den Christne Religion der skulde indføres. See Are Frodes Islendinga Bok S. 42, Kap. 7.

g) See Snorre, i Olafs Saga Tryggvasonar, Kapit. 8.

h) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. Lib. 6. cap. XI.

§. 31. I Danmark og ved det Kongelige Hof opholdt sig den Tiid en Prints af den Kongelige Familie, ved Navn Harald, som var en Broder-Søn af Kongen, men en Søn af dennes ældre Broder, af Knud nemlig, kaldet Dana-Ast. Denne Prints havde, efter de Tiders Sædvane, længe sværmet om til Søes paa Søeroverier, under hvilke han havde samlet sig saa store Riigdomme, en saadan Mængde af Guld især, at han derover fik Navn af Guld-Harald: men han var nu endelig bleven keed af den Forretning, og hans Forsæt derover, at slaae sig til Rolighed. Efter Ankomsten til Kong Haralds Hof havde han stiftet et nøie Venskab, eller hvad endnu meere var, et Staldbroderskab, med Hagen Jarl, og for ham, som sin fortrolige Ven, aabenbarede han dette sit Forsæt, samt det Anslag, han havde fattet, som en Prints, fød af en ældre Broder, end Kong Harald, at fordre af denne den Deel i Riiget, som han syntes sig med Rette at tilkomme. Hagen Jarl indsaae enten strax den Indflydelse, som denne Sag, denne Paastand kunde have, i hans store Anlæg at udføre, eller tænkte kun for det første, at giøre sig og sine Raad desmeere fornødne for Kong Harald; han opmuntrede derfor Guld-Harald, som spurde ham til raads i denne Sag i), til at fordre sin Deel i Riiget, saa meget meere, som Kong Harald, hvis hans ældre Broder, bemeldte Knut, havde levet, skulde aldrig have kommet paa Thronen i Danmark k), læggende til, at hvis han ei fodrede sin Deel i Riiget, kunde han ei vente at faae den, og naar han havde talet med Kongen derom, vidste han, hvorefter han sig havde at rette l). Guld-Harald følger hans Raad; i Overværelse af mange af

Han betiener sig deri af den Danske Prints, Guld-Harald.

K 2 de

i) See Snorre i Olafs Tryggvesøns Saga, Kap. 8.
k) See Torfæi Histor. Norv. nys anførte Sted, S. 254.
l) See Snorre nys anførte Sted.

de fornemste i Riiget, som vare begges Venner, fordrer han af Kongen den halve Deel af Danmark, som ham ved Fødsels-Ret tilkom m): men han faaer af den herover hæftig fortørnede Kong Harald et Svar, han ei havde ventet sig; denne erklærer, at han heri ei agtede at handle anderledes, end hans Forfædre, en Kong Gorm, en Harde-Knut, en Sigurd Orm i Oie, en Regner Lodbrok, af hvilke aldrig nogen havde understaaet sig at fordre saadant; og med dette Svar kommer han tilbage til Hagen Jarl, høist misfornøiet, i det fulde Forsæt, at søge sin Ret med Sværdet i Haanden. Jarlen raader ham at bruge Forsigtighed, ei at lade sig mærke for nogen med sit Forsæt, hvorved hans Liv kunde sættes i Fare, ei at foretage noget, forend han vel havde veiet sine Kræfter, men naar det var skeet, da at haste, at stræbe til Maalet, Midlerne dertil maatte være gode eller onde, lovlige eller ulovlige. Harald forsikkrer, at saa skulde skee, at han heller med eegen Haand skulde tage Kongen af Dage, ham som vilde betage ham sin Ret til Riiget, end lade denne sin Ret falde, og gaaer dermed sin Vei. Men imidlertiid havde Printsens Paastand opvakt Eftertanke og Bekymring hos Kong Harald; denne vidste af Erfarenhed, at Hagen Jarl var klog, forstandig, en Mand, der i de vanskeligste Tilfælde vidste at give de beste Raad; til ham begiver derfor Kongen sig n), fortæller ham hvilken Paastand Guld-Harald havde bragt paa Bane, hvad Svar ham der-

m) See Olafs Saga 1 Deel, S. 52, Kap. 55. og Torfæus l. c. pag. 254. og Snorre.

n) Hagen Jarl maae altsaa den Tiid have staaet op igien af sit Leie, han maae da følgelig allerede have sammensnivdet sit store Anlæg. Dette med flere Omstændigheder giver mig Anledning til at troe, at Hagen Jarl har selv været den, der først har bragt Guld-Harald paa det Anslag, at forlange af Kong Harald sin Deel i Riiget. Begges foranførte Samtale synes tydelig at pege didhen.

derpaa var givet, og aabner for ham sit eget Forsæt, som var, at lade bemeldte Harald strax tage af Dage, saafremt han fremturede i sin Paastand. Her havde nu den snedige Hagen Jarl faaet Sagerne i en Tour, som han gierne eller helst ønskede: han havde vundet begge Parters Fortrolighed, begge spurte ham til Raads; og her havde han da den beste Leilighed til at lempe Sagerne saaledes, at de skulde udfalde til hans Fordeel, eller befordre hans store Anlæg. Som forundret over Guld-Haralds Paastand, som bekymret tillige for Kongen, i Hensigt til de farlige Omstændigheder, i hvilke han ved bemeldte Paastand kunde sættes o), raadde han vel Kong Harald fra, at deele Riiget med Guld-Harald, det var mod hans Ære, et Foretagende, der aldeeles stridde mod hans Faders Kong Gorms Stats-Maximer, som stedse forøgede sit Riige, aldrig formindskede det; saadant ønskede han aldrig maatte skee p), saa længe han var ved Kong Haralds Hof: men denne maatte ogsaa vel see sig for, paa den anden Siide; hvilken Skam og Bagtale vilde Kongen paadrage sig, ved at tage sin egen Fetter og Broder-Søn af Dage, som alle vilde ansee for uskyldig; hvor let kunde ei saadant foraarsage et Oprør, en Opstand i Riiget, i Hensigt til den store Yndest, i hvilken Prints Haralds Fader q) havde staaet hos Almuen? „Men hvad Raad kan Du da „vel give mig, spurgte derpaa Kongen, og hvilket Middel „skal her bruges? jeg skal ikke deele Riiget med min Fet„ter, for at stille ham tilfreds, og jeg skal ei heller rydde „ham af Veien.„ Kom til mig, var Hagens Svar, efter

 „nogle

o) See Torfæi Hist. Norveg. loc. cit. pag. 255.

p) Det var ei heller overeensstemmende med hans Hensigt eller Anlæg, som derved var bleven kuldkastet.

q) Denne havde derover faaet det Tilnavn Dana Ast, de Danskes Yndest og Kierlighed.

„ nogle Dages Forløb, da jeg muelig skal være i Stand, „ til at give i denne vanskelige Sag, et godt Raad.„

Han raader, at man ved denne skal rydde den Norske Kong Harald af veien.

§. 32. Med dette Svar gaaer Kong Harald og hans Følge deres Vei. Den snedige Hagen, som uden al Tvil allerede i Forveien havde udtænkt og overlagt den heele Sag, stiller sig her atter an, som fuld af dybe Tanker og vigtige Raadslagninger; han gaaer atter til Sengs r); han vaager baade Nætter og Dage; han holder sig adskilt fra alt Selskab, og han tillader næsten ingen at komme til sig; med saadan Iver antog han sig Kong Haralds Sag. Efter nogle faae Dages Forløb indfinder denne sig paa nye hos Hagen, og spørger, hvad Raad han nu vidste at give, i den tilforn omtalte Sag? „ Paa denne, var Hagens Svar, har „ jeg tænkt baade Nætter og Dage: men jeg finder endnu „ intet Raad bedre, end dette, at Du alleene beholder det „ Riige udeelt og ubeskaaret, som Din Fader for Dig eiede, „ og Du tiltraadde efter ham; hvorimod Du maae skaffe „ Din Frende et andet Kongeriige, som kan være ham an„ stændigt.„ Hvad for et Kongeriige, spurgte den sig her„ over forundrende Kong Harald, skal det være, som jeg skal „ kunne overlade min Fætter, naar jeg skal beholde Dan„ mark udeelt for mig alleene? Det er Norge, Herre, sva„ rede Hagen: de der værende Konger ere forhadte blandt „ Undersaatterne, af det heele Folk, og hver Mand vil dem „ ilde, hvilket de ogsaa have vel fortient.„ Norge, var „ herpaa Kong Haralds Svar, er et baade stort og haardt „ Land, Indbyggerne ere desuden haarde og striidbare, og „ derfor ei godt, at søge dem, med en fremmet Krigsmagt, „ hvilket vi selv have erfaret, da Hagen Adelsteens-Foster „ der regierede: vi tabte der da mange af vore Folk, og vi „ vunde

r) See Snorre nysanførte Sted, Kap. 10.

„ vinde aldrig Seier s). „ Desuden forestillede Kong Harald, at Harald Eriksson var hans egen Foster-Søn, den han selv havde knæsat. „ Det er mig vitterligt nok, gav „ Hagen herpaa til Svar, at Du haver giort Gunhillds Sønner baade ofte og megen Tieneste: men hvor ilde have de „ ei lønnet Dem derfor t)? I denne Sag skulle vi og lettere „ naae vort Øiemærke, end at føre den heele Danske Krigs„ magt over til Norge. Send et Gesandtskab over til Din „ Foster-Søn, Kong Harald, indbyd ham til Dig, for at „ faae de Lande igien til Leen, som han og hans Brødre have „ tilforn havt her i Danmark; naar det skeer (naar de komme hid over) skal det ei vare længe, forend Din Brodersøn „ Harald skal finde Leilighed at vinde Riiget i Norge fra Harald Graafeld „. Her forestillede atter Kong Harald, hvor ilde det dog vilde anstaae ham, at svige sin egen Foster-Søn u): men Hagen Jarl gav ham derimod at betænke, om det vel ei skulde bedre anstaae hans Undersaatte, de Danske, at han dræbte en Norsk Søerøver, end en Dansk Mand, hans egen Brodersøn. Endelig naaer Hagen Jarl sit Øiemærke; efter en lang Samtale bliver besluttet, at Hagens Raad, i hvor skammeligt det end var for Kong Harald, dog skulde

s) Her have vi det, der egentlig har afholdet Kong Harald fra at søge Norge med Krig, ei Mangel paa Lyst dertil, ei fordi han ansaae sig ingen Ret eller Aarsag at have dertil, men Frygt for de Norskes Stridbarhed. Hvad Kong Harald lægger til, angaaende sin Foster-Søn, strider ei hermed. At tugte Kong Harald Graafeld, at tvinge ham til Skat at betale, har den Danske Konge vel kundet ynsket sig i Stand til; ei just at drive ham gandske fra Riiget, som var Hagen Jarls Forslag.

t) Man finder ei, at Kong Harald Graafeld eller hans Brødre have i nogen Maade tilføiet Kong Harald Blaatand eller hans Lande mindste Skade. Her maae da Hagen have sigtet til deres Opsætsighed mod ham, i at nægte ham den lovede Skat.

u) See hvad herom tilforn er anført, i Norske Histor. 2 Deel, pag. 217.

skulde følges, og alting derom imellem dem aftalt. Nu stod da allene tilbage, at man kunde bringe Guld-Harald paa Partiet, paa samme Meening, og det kostede Hagen Jarl ei megen Umage. Han forestiller bemeldte Harald, da denne paa nye indfinder sig, hvilken Møie han havde giort sig, for hans Skyld; at Kong Harald vel ei var at formaae til at overdrage ham noget af Danmark; at man dog i Stedet for den halve Deel af Danmark, nu vilde skaffe ham et langt større Riige, nemlig heele Norge; at Hagen der vilde giøre Fellesskab og vedliigeholde forrige Staldbroderskab med ham, ved at staae ham bie af alle Kræfter; at naar Harald først havde faaet Norge, skulde han siden let kunne faae Danmark dertil, da Kong Harald nu allerede var gammel, og havde kun een Søn, som han selv ei yndede, som desuden ei var fød uden af en Slavinde; og ved desse Forestillinger lader denÆre- og Herskesyge Harald sig let forblinde, saa at han samtykker i desse Hagens Forslage; og Sagen bliver derpaa imellem Kong Harald, Hagen Jarl og Guld-Harald aftalt og besluttet.

Dette eftertommes.

§. 33. Nu havde Hagen Jarl faaet Sagerne i den Tour, den Gang, han ynskede, han kunde med Føie giøre sig det beste Haab, eller være forsikkret, om et lykkeligt Udfald; og nu sender han da formodentlig foromtalte x) hemmelige Budskab til Thrønderne, at de skulde rydde Kong Erling af Veien, med vis Forsikring om hans Hiælp og Tilbagekomst. Efterat foromtalte Foreening var sluttet, sender ogsaa Kong Harald et prægtigt Gesandtskab til Norge, hvor Gesandterne blive af Kong Harald Graafeld meget vel imodtagne. Desse frembringe for det første den Tidende, at Hagen Jarl vel var i Danmark, men i den Forfatning, at han laae syg, og var falden

x) See foregaaende §. 27.

falden i et Slags Raserie y). Siden fremkomme de med deres egentlige Erinde, under den venligste Hilsen, fra Kong Harald i Danmark til hans Fosterson, at i Hensigt til den slette Tilstand, i hvilken Naboe-Riiget Norge var sat, ved den usædvanlige lange Hungers Nod, og for at understotte sin Foster-Son med hans Brodre, hvis Indkomster meget maatte lide, hvis Skat-Kammer udtommes, ved Riigets saa slette Tilstand, havde han anseet det for raadeligst, at Kong Harald i Norge begav sig med sin Hofsat til Danmark, opholdt sig der en Tiid lang, og fik imidlertiid de Lande, den Deel af Jylland især til Leen, som Kong Harald og hans Brodre tilforn havde besiddet; hvorom Kongerne, ved mundtlig Samtale mellem hinanden i Jylland, viidere skulde foreenes z). I en sammenkaldet Raadsforsamling, forestillede Kong Harald dette Budskab for Dronning Gunhild, for sine Brodre og ovrige Venner, og man var her af uliige Meeninger. Nogle blandt dem, de klogeste, de forstandigste især, ansaae dette Gesandtskab, denne Indbydelse, som mistænkelig a), og raadde fra den foreslagne Reise til Danmark, i Betragtning af Sagernes da værende Forfatning der i Riiget: men andre og de fleeste raadde dertil, fornemmelig i Hensigt til den svære dyre Tiid, som trykkede Landet overalt, og som næsten intet overlod til Underholdning, endogsaa for Kongernes egen Hofstat og Krigsfolk, især i Hardanger, hvor de da opholdte sig; hvorimod

Kong Harald Graafeld lokkes i Snaren.

y) Herom var formodentlig allereede Rygtet i Forveien kommet til Norge, udspredt af Hagen selv.

z) See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. pag. 257.

a) Dette viiser atter, at der maae have været Misforstaaelse mellem Riigerne: hvorfor skulde man ellers frygte for noget, fra Kong Haralds Side i Dannemark, hvis man ei havde forseet sig imod ham, og Forseelsen været stor?

imod Tilstanden i Danmark var nogenledes taalelig, saa derfra kunde ventes Hiælp og Tilforsel, dersom Kong Harald der fik det tilbudne Leen og Deel i Regieringen b). Herover bliver Kong Haralds Reise didhen besluttet, og man lader Gesandterne reise tilbage, med den Beskeed, at til næstkommende Sommer skulde Kong Harald Graafeld indfinde sig hos sin Foster-Fader i Danmark, for at imodtage det af ham giorte Tilbud. Denne Beslutning blev ogsaa iværk-
A. 977. sat; næste Sommer derefter lader Kong Harald i Norge trende Krigs-Skibe c) udruste, hvoraf hvert var bemandet med 80 Krigsmænd, det eene under Anførsel af den i forige Historie saa ofte omtalte og berømte Arinbiorn, Herse i Fiordene, denne Kong Erik Blodøxes og hans Families tro Tilhænger; og med dette ringe Følge tiltræder Kong Harald Reisen, som gaaer for sig, fra Viigen over til Liimfiorden i Jylland. Her lander han ved Hals, faaer der at høre, at Kong Harald Blaatand var underveis didhen, og beslutter derfor sammesteds at oppebie hans Ankomst: men ham mødte der en ganske anden Sammenkomst, end den han formodede sig. Guld-Harald havde udrustet 9 vel bemandede Krigs-Skibe, med dem laae han allereede færdig, for at passe paa Kong Harald Graafelds Ankomst, i Forsæt at udføre imod ham det foromtalte opspundne Forræderie, og med bemeldte Skibe, hvilke efter Foregivende vare udrustede til et Søerøver-Tog, begiver han sig, til den Ende, til Hals, hvor han strax udfordrer Kong Harald til Strid. Denne, som stedse færdig og uforfærdet i deslige Tilfælde, gaaer imod Udfordringen, uagtet han seer Fienden at være sig saa ulige

meget

b) See Olafs-Saga anførte Sted, Kap. 57. S. 54. og Snorre i Olafs Saga Tryggvesonar, Kap. 11te.

c) En Codex af Heimskringla eller Snorre har 6 Skibe; saaledes ogsaa Olafs Saga i Flateyar-Bok, Kap. 58.

meget overlegen; han bringer strax sine faae Folk i Land, hvor han sætter dem i Slagtordning, opmuntrer dem til Tapperhed; og selv sætter han sig fremst i Spidsen for dem. Her skyede den uforfærdede Harald ingen Fare, men hug om sig til begge Siider, og fegtede med stor Tapperhed, hvilken med ei mindre Roos ophøies i den Sang, som den Skalld Glumur har sammensat til hans Ære, kaldet Graafeldar-Drapa d). Men Overmagten var alt for stor, Striden derfor aldeeles uliig, og endskiønt Kong Harald vel blev ved at forsvare sig med samme Tapperhed, til det yderste, saa maatte han dog omsider ligge under. Han faldt, hvorom bemeldte Skalld saa siger:

Han nedlægges af Guld-Harald.

„Flaadens mægtige Behersker,
„Den Elsker af Krigs-Skibe,
„Maatte legge sig slagen
„Paa Limfiordens viide Strandbred„;

med ham faldt ogsaa i dette Slag, saavel bemeldte Arinbiørns Herse e), som den største Deel af Kong Haralds Folk. Men forend dette skeede, fortæller man, at Kong Harald, da han saae sine Folk at falde, og mærkede tilliige saavel det mod ham sammenspundne Bedragerie, som dets Ophavsmand, tiltalede sin Fiende, Guld-Harald saaledes: „Jeg „kan ei andet, min Rabne, end lee, naar jeg betragter, af „hvor liden Varighed den Seier vil blive, som Du kan tilveiebringe, om Du her nedlægger mig. Jeg mærker, at „dette er sammenspundet af min Frende, Hagen: men vær

d) See Snorre, paa nysanførte Sted, Kap. 13.

e) Denne berømmelige Mand, som havde været Kong Haralds og hans Børns Foster-Fader, som tillige med dem tilbage til Fædrenelandet, fik da Fiordafylkene, sine forrige Forleeninger igien, og blev lykønsket dertil af sin gamle Ven, Eigill Skallagrimsson, i et Vers, som denne da sammensatte ham til Ære, til hans Velgiørers Berømmelse. See Eigla, Kap. 58.

„ Du forsikkret, at han skal hævne min Død, og at han skal „ lægge Dig ved mine Fødder, naar jeg er bleven dræbt f). Saa spaaede Kong Harald, og Udfaldet viiste, at hans Spaadom var rigtig.

Denne angribes derpaa og dræbes af Hagen Jarl.

§. 34. Ligesom Guld-Harald havde udrustet forommeldte Skibe, under Foregivende af et forestaaende Søerøver-Tog, saa havde Hagen Jarl ogsaa, under samme Skin, udrustet sin Flaade, bestaaende af 12 store Krigs-Skibe: men hans rette Øiemed var henvendt til et gandske andet, til et langt vigtigere Forehavende. Hidindtil havde denne snedige Herre sat kun en Deel af sit underfundige Anlæg, af sin kunstige Maskine i Gang: men det som var hans store Øiemærke, hans egentlige Hensigt, havde han indtil nu holdt hemmeligt for sig selv, for at giemme det til den behørige, den beleilige Tiid, og den var nu kommen. Guld-Harald havde, som tilforn er berettet, efter Aftale blandt de tre forenede Førster, begivet sig paa Reisen, for at angriibe og nedlægge den Norske Konge: men neppe var dette skeet, forend Hagen Jarl strax begiver sig hen til Kong Harald Blaatand, og tiltaler ham saaledes: „ Nu frygter jeg, at efterat vi have giort „ vort Beste, ville vi dog komme til at liide derfor. Guld- „ Harald, Din Frende vil vist nok blive færdig med Kong „ Harald Graafeld, og dræbe ham; for den Sags Skyld „ have vi et behov at være bekymrede: men han opnaaer sit „ Øiemærke, han nedlægger Kong Harald; han bliver der- „ paa Konge i Norge; og hvad meener Du da vel, at der „ vil skee? at Guld-Harald skal blive Dig troe, at han ei „ meere vil tænke paa Danmark, ei paa sin Ret til det „ Riige?

f) See herom Torfæi Histor. Norv. loc. cit. cap. 15. pag. 259. Olafs-Saga, Kap. 59, S. 55. Et Fragment af Noregs Konunga-Sögur beretter ogsaa samme.

„ Riiget han, som turde i Dit Hof, i en offentlig For-
„ samling, da han ingen Magt havde i Hænderne, paastaae
„ den halve Deel i Riiget med Dig; han, som forleden
„ Vinter forsikkrede for mig, at han med eegen Haand skulde
„ tage Dig af Dage, hvis Du ei efterkom hans Begie-
„ ring g). Denne Prints, af dette Sindelav imod Dig,
„ bliver nu Konge i Norge; han faaer derved tilstrækkelig
„ Magt i Hænderne; og mon han ei skal faae i Sinde at
„ betiene sig af den imod Dig? jo vist nok: men hyd mit
„ Raad. Jeg skal rydde Din Frende Harald af Veien; jeg
„ skal med Eed forbinde mig til at anvende mine Kræfter, al
„ min Formue, paa at undertvinge Dig Norge; jeg skal
„ stedse holde det Riige under Din Lydighed; og jeg skal
„ deraf betale Dig Skat. Dette alleene vil jeg betinge mig,
„ at Du lader Dig læt forsone, for det, paa Din Fetter af
„ mig begangne Drab, og at Du sætter mig til Din Jarl,
„ over Norge. Herved skal Du paa eengang rydde en far-
„ lig Prætendent af Veien, erobre et heelt Kongeriige, og
„ saaledes blive Konge over tvende store Riiger, langt mæg-
„ tiger, end Din Fader var for Dig. „ Den af Frygt for
Guld-Harald paa den eene, af Ære- og Erobrings-Syge,
paa den anden Side, indtagne Kong Harald var til dette
læt overtalt; han samtykker i alt; Hagen Jarl haster for-
noiet og vel tilfreds afsted, for at udføre sit Forehavende;
og han kommer til Hals, kort efterat Kong Harald Graa-
feld var nedlagt. Her finder han sin Staldbroder Prints
Harald med sine Folk, af forige haardnakkede Slag svækkede
og afmægtige; Seieren bliver ham derfor læt, og Prints
Harald selv fangen, hvilken Hagen Jarl lader derpaa op-
hænge i en Galge. Efter hvilken Forretning denne begiver

 sig

g) Snorre i Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 14.

sig tilbage til Kong Haralds Hof, forsoner der det paa hans Frende begangne Drab, og bliver, efter Aftale derom, med ham vel igien og venlig forligt.

Kong Harald Graafelds Character.

§. 35. Paa saa nedrig en Maade, og ved saadan en Række af List, Ondskab og Bedragerier, blev da Kong Harald Graafeld tagen af Dage, vist nok ei uforskyldt, i Hensigt til hvad han havde fortient af den ressende Retfærdighed, for hans eegne, hans Brødres og Families saa ofte brugte Bedragerier, for deres Opførsel mod saa mange af Undersaatterne, mod deres eegne Brødre og Frender, mod Sigurd Jarl og fleere, hvilke de deels uskyldige, deels mod Eeder og Pligt havde taget af Dage: men saa meget, som hans Død kan, i Hensigt hertil, ansees for at være vel forskyldt, saa meget fortiener Maaden at lastes, hvorpaa den skeede. Kong Harald var, ligesom den deiligste, den anseeligste, den mandigste, saaledes ogsaa, medens han regierede, den fornemste blandt sine Brødre, og Hovedet for dem: men han var ogsaa tilliige, uden Tvil, især efter Kong Gamles Død, den striidbareste og tapperste blandt dem, den, paa hvilken al deres Magt og Anseelse fornemmelig beroede; denne faldt derover ogsaa med ham, og den kunde ei meere reises, som Kong Harald i Danmark derom skal have spaaet h). Alle Kong Eriks Sønner vare mandige og stærke, store og striidbare: men i Tapperhed, i Krigs-Kunster, og i alle derhen hørende Øvelser, overgik dog Kong Harald baade dem og fleere; hvoraf den Skald Glumur Geirason, berømmer ham i følgende Vers:

„ Kunde den Helt, som ofte
„ Med Sverdet gik frem i Striiden,

„ Frem

h) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. Lib. 6. cap. 15. pag. 259.

„ Frem for andre Konger,
„ Tolv store Krigs-Idrætte i). „

Kong Harald var ei fri for store Feil, og for Feil, hvilke anstaae en Tyran, ei en Regent: han var grum, gierrig, blodtørstig og underfundig; men han besad ogsaa mange Dyder, og synes at kunne regnes blandt de vanheldige Regenter, der ere blevne onde og fordervede, ved ondt Selskab, ved Forførere og slette Exempler meere, end ved deres eegen Tilbøielighed. Saa gierrig, som Kong Harald var, og saa haard, som han gemeenlig viiste sig, mod Bonder og Almuen i Almindelighed, saa rund og gavmild, saa god, saa føielig, saa omgiængelig var han mod sine Hofmænd, mod sine Huuskarle og sit Krigsfolk, hvilke derover bare stor Kierlighed for ham k); og saa grum han var mod sine Uvenner, saa lystig i Samqvem, saa ydmyg og beleven, og saa tienstagtig mod andre, paa hvilket sidstmeldte haves følgende Exempel. Kong Harald opholdt sig som oftest, i de middelste Rigets Provincer, saasom paa Rogaland, paa Hordeland, og i Hardanger, som tilforn er berettet. Da Kongen en Sommer, paa sidstnævnte Sted, havde opslaaet sin Boepæl, hender det sig, at et Kiøbmands Skib fra Island, laddet med Vaarfælder l), kommer til Norge, og seiler ind i Hardanger, hvor Styrmanden paa Skibet hørte at Hoffet da opholdt sig, og hvor man formodede at faae god Afsætning

Anledning til Navnet Graafeld.

i) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 2det.

k) See Olafs Saga, Kap. 44. S. 33.

l) Torfæus Histor. Norv. loc. rec. cit. cap. 4. pag. 243 beretter, at disse Vaarfælde vare Teppiner eller Kiortle, giorte saaledes, at man om Dagen kunde iføre sig dem, om Natten bruge dem, som Dekker over sig, og at de have været af vævet Tøi. Det første er vel rigtigt nok, men ei det sidste. Jeg vil troe, de have været giorte af Skind med Ulden eller Haarene paa, tienlige til bemeldte Brug. Kan del være, at de tildeels have været overtrukne med vævet Tøi.

ning paa sine Varer, formedelst den der værende Folke-Mængde. Men Udfaldet svarte ei til hans Formodning: adskillige komme vel til dem, for at kiøbslaae, men ingen vilde kiøbe dem deres Vaarfælder af. I denne Forlegenhed begiver Styrmanden, eller Anføreren for Skibet, der tilforn havde været kiendt af Kongen, sig hen til ham, og klager for ham sin Vanlykke. „Jeg skal, sagde da Kong Harald, „komme om bord paa dit Skib, og forsøge, om jeg kan „hielpe Dig af med dine Varer.„ Dette skeer; Kong Harald kommer med et stort Følge, paa en Skude, fuld af Folk; han beseer Varerne, taer fat paa en Feld, der var graae, eller en Graafeld, og spør Styrmanden, om han vil forære sig den? Gierne, svarte han, baade den og fleere. Kong Harald tager derpaa Felden, lader sig den iføre, eller lagde den om sig, og stiger derpaa ned igien i sin Skude. Her faae nu alle Lyst at kiøbe af Iislændernes Varer, og førend Kongen drog derfra, var ingen i hans heele Følge, som jo havde kiøbt sig sin Graafeld. Ei nok dermed: inden faae Dages Forløb vare saa mange komne, for at kiøbe Vaarfælder, at der var neppe nok deraf at faae, for den halve Deel m). Saa liige ere Menneskene sig til alle Tider; og saa meget kan en Konges Exempel udrette, end ogsaa i smaae Ting. Dette Tilfælde var ellers det, som gav Anledning dertil, at Kong Harald fik det Til- eller Øge-Navn, Graafeld; paa hvis Gavmildhed og lempfældige Sindelav, end ogsaa mod dem, der havde giort ham Uret, vi kunne endnu anføre fleere Exempler, saasom af en Nitur, en Hordr Grimkillsson, en Thorgils fra Iisland og andre, om hvilke viidere i Tillæget; og hvor Kongeligt var ei dette Ord, i Haralds Mund: „Jeg har, sagde han, „til

m) See Snorre nys anførte Sted, Kap. 7. og den Danske Oversættelse, pag. 94.

„ til benævnte Rutr, da denne forlangte hans Hiælp, til at „ faae sin Arv i Norge, lovet hver Mand her i Landet, at „ jeg skal lade ham nyde Loven, at jeg skal fremme hans „ Ret, det vil jeg giøre „ n). Men vi erindre os, at vi skrive et Riiges Historie, ei en Konges Levnets-Beskrivelse, og giemme derfor det øvrige til Anhanget. Her føie vi endnu dette til, at Kong Harald var en Regent, der sin heele Regierings-Tiid igiennem var idelig i Bevægelse, idelig indviklet i Uroligheder, i Forretninger og i næsten bestandige Krige, nu hiemme, nu udenlands, nu med sine egne Landsmænd, nu med Fremmede, sig eller Riiget, som oftest, til ingen Hiælp eller Nytte, men derimod til Skade og Bekostning for Undersaatterne, som en gammel Skribent siger o). Vi have tilforn seet ham paa et Krigstog til Biarmeland p), muelig allene for at giøre Bytte, kanskee ogsaa i anden Hensigt tilliige, for at forsvare de Norskes gamle Ret og Eiendeele paa de Steder, sær i Finmarken. Denne Nordens yderste Kant maatte saaledes fylde hans Rovbegierlige Hænder, men det maatte ogsaa de andre Verdens Kanter giøre. Nu giorde han Krigs- eller Søerøver-Toge i Vester-Havet, nu i Øster-Søen; nu fegtede han i Irland, hvor den saa kaldte Kormaks-Saga udtrykkelig beretter, at han førte Krig og holdt mange Træfninger, Kap. 15; nu i Danmark, hvor han under Skaane, i en stor Søe-Træfning, overvandt en Deel Søerøvere, muueligt de Danskes Fiender q), mueligt Danske selv, som havde foruroliget de Norske

Kong Haralds Krigs-Toge.

n) See Niala eller Nials Saga, Kap. 6.
o) See Olaf Tryggvesøns Saga i Flateyar-Bok, 1 Deel, Kap. 44, S. 38.
p) Om dette Tog vidner ogsaa Kormaks-Saga, Kap. 19.
q) See Torfæi Histor. Norv. l. cit. p. 260.

ske Kyster r); nu førte han Krig i Gautland, uden Tvil i Anledning af en med Gotherne opkommen Trætte, enten om Vermeland, som endnu i hans Formands Tiid var Norge skatskyldig s), eller om en Deel af Vester-Gothland selv, som Kong Hagen tilforn havde bemægtiget sig t). Adskillige af Gotherne foruroligede derfore de Norske Kyster, saasom en Atle, Arnvid Jarls Søn, en Vandill og en Karl, Siolf den Gamles Sønner fra Ost-Gothland u), med fleere, som af de Norske bleve nedlagde: men Kong Haralds eget Tog til Gothland var af Betydenhed, det satte Gotherne i stor Bevægelse, og det løb af, ei uden deres store Skade og Nederlag x). Af ei mindre Betydenhed maae det Krigs-Tog have været, som Kong Harald foretog sig, til Skotland og til Hialltland; til sidstnævnte Land, som var et med Orkenøerne forbundet Jarls-Leen, under den Norske Krone y), kan det ei være skeet, for at giøre Bytte, men uden al Tvil for at tvinge desse Øer til Lydighed igien under de Orkenøiske Jarler, med hvilke Kong Harald var nær besvogret z): men til Skotland kan Toget være skeet, vel deels og alleene for at giøre Bytte, men ogsaa tilliige i samme Øiemeed, som til Hetland, for at hiælpe de Orkenøiske Jarler, for at forsvare deres i Skotland giorte Erobringer a), og sætte dem faste i de Besiddelser, som de der havde.

§. 36.

r) See foregaaende 25 §, i dette Kapitel.
s) See Norske Histories 2den Deel, S. 311. 314. 330.
t) See Norske Hist. nys anførte Sted, S. 330, 336.
u) See Niala, Kap. 5 og 6, samt Kap. 29.
x) See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. pag. 260.
y) See Norske Hist. sammesteds, S. 122 og 159, og Torfæus loc. cit.
z) See Norske Hist. sammesteds, S. 364.
a) See Norske Hist. sammesteds, S. 160.

§. 36. Alt dette lærer os da at kiende Kong Haralld, ei allene som en dristig Regent, der har havt baade Mod og Iver, til at forsvare sig, sit Rige og sin Ret, mod sine Fiender og mod Naboerne paa alle Kanter, men ogsaa som en meere mægtig Potentat, end man vel skulde kunne forestille sig ham at have været, i et Riige, der var omringet af deels fiendsk-sindede deels usikkre Naboer, i lang Tiid plaget af Hungers Nød, samt trykket af saa fordervelig en Fiende, som borgerlige Krige og indvortes Uroligheder ere. De mange Omstændigheder, de kunstige Anlægge, den store Hemmelighed, som maatte bruges, og det Svar, Kong Haralld Gormsson gav Hagen Jarl, paa hans Forslag, at erobre Norge, viise ogsaa tydelig nok, at Kong Harald Graafeld ei har været en svag, ei en afmægtig Regent, ei engang, da han og Riiget vare i deres sletteste Forfatning. Det var ogsaa ei for Magten, han maatte bukke, men for det hæsligste Bedragerie og de skammeligste Rænker. Kong Harald Graafelds Død indfaldt, efter vore beste Historie-Skriveres Beretning, enten 15 Vintre, fra Kong Hagen Adelstens Fostres Fald at regne, men 13 Vintre efter Sigurd Jarls Død, eller 14 Aar, efter den først nævntes, 12 Aar, efter den andens Fald, da Olaf Tryggvesøn var 8te Aar gammel b). Det første beretter Snorre c), det andet Olaf Trygguasons Saga i Flateyar-Bok d), og begge beraabe sig heri, paa den gamle troværdige Are Frodes, eller Are Prestes Thorgilssons Vidnesbyrd, af Indhold, at Hagen Jarl var, som den første anfører det, 13, som den anden, 12 Aar Jarl over Throndhiem, hans fædrene Riige; forend Kong

Kong Harald Graafelds Døds-Aar.

b) See Olafs Saga Trygguasonar 1. D. Kap. 46, S. 39, som her lægger til, at han var fød Aar 969 efter Christi Fødsel.
c) See hans Saga Olafs Trygguasonar, Kap. 13.
d) See nys anførte Sted, Kap. 59. S. 56.

Kong Harald Graafeld omkom, og at i benævnte Konges sex sidste Regierings-Aar, førte Gunhillds Sønner og Hagen Jarl Krig med hinanden om Norge, og dreve hinanden vexelviis ud af Landet e). Begge desse Beretninger eller Regninger kunne læt foreenes, naar man alleene antager, hvad som er almindeligt i deslige Ting, at den ene nemlig, eller Snorre, har regnet brudne, den anden derimod heele Aar; og naar det skeer, maae efter vor Tiids-Regning, Kong Haralds Død indfalde Aar 977. Dette stemmer overeens med alle foranførte Omstændigheder i hans Historie; det stemmer ogsaa overeens med nys anførte Vidnesbyrd, at Olaf Tryggveson var 8te Aar, da Kong Harald Graafeld faldt, men fød Aar 969; og til ældre Tiider kan dette Dødsfald paa ingen Maade henføres, som tydelig er at see af følgende. (1) I Appendix til Landnama berettes, strax i Begyndelsen, at 80 Aar, efter Kong Harald Graafelds Fald, indfaldt en stor Dyrtiid paa Jisland, samme Aar, i hvilket Isleif blev viet til Biskop, i Kong Harald Haardraades Tiid; men nu beretter Are Frode f), at Isleif var Bisp i 24 Aar, og at han døde 80 Aar efter Kong Olaf Tryggvesøns Fald; dette indfaldt Aar 1000de, hvilket er en afgiort Sag, hvorom alle ere eenige: Isleif er følgelig Død Aar 1080; han er viet til Bisp Aar 1056 eller 1057; og 80 Aar derfra tilbage regnede, faaer man just det Aar 977. (2) Beretter Olaf Tryggvesøns Saga g), at Hagen Jarl var half tritugur (25 Aar gammel) da hans Fader

e) Her kan ved Navnet, Norge, atter el andet forstaaes, end det Throndhiemske og Halogaland. Om et andet Norge har Hagen Jarl aldrig ført Krig mod Gunhillds Sønner, og man finder ingensteds, at han, i den Tiid, har fordrevet Kongerne fra heele Norge, uden allene fra det Throndhiemske Norge.

f) See hans Schedæ eller Islendinga Bok, edit. Bussæi, Kap. 9. S. 56.

g) See dens 1ste Deel, Kap. 186. S. 238.

Fader blev dræbt, men 58 Aar, da han selv døde; men nu indfaldt Hagen Jarls Død Aar 996 omtrent, hvilket med temmelig Vished kan fastsættes, som siden viidere skal viises: han er da fød Aar 938 eller 939; hans Fader dræbt, Aar 964 eller 965, naar man regner brudne Aar, eller sætter at Forfatteren har her brugt runde Tal, sat half-tritugur for 26 omtrent; og naar 13 Aar dertil regnes, er Kong Harald Graafeld følgelig dræbt Aar 977. (3) Siger det saa kaldte Noregs Konunga-Tall, i Flateyar-Bok, at Hagen Jarl regierte i 20 Aar, siden Harald faldt, tilforn 8te Aar, som Jarl i Throndhiem. Hagen døde Aar 996, som tilforn er viist, følgelig er, efter dette Vidnesbyrd, Kong Haralds Fald skeet Aar 976, eller 977, naar man sætter, at her, som ellers ofte, er brugt det runde Tal 20, for 19, noget paa det tyvende. At jeg her (4) ei skal melde derom, at efter foranførte Tildragelse, mellem Kong Sigurd Slefa og Klyp Herse h), kan Kong Harald Graafeld ei være dræbt, førend Kong Ethelred var kommen paa Thronen i Engelland, hvilket ei skeede førend Aar 975. Thi Kong Ethelred skal have levet til 1015 omtrent i), og regieret i 37, eller som vore gamle Skribente berette k), i 38 Aar; hvilke regnede fra 1015, eller da Middel Alderens Skribente ofte have regnet tvende Aar meere, end som skeer efter vor brugelig Tiids-Regning, fra 1013, udkommer det Aar 977 eller 975, da Kong Ethelred maae være kommen paa Thronen l), og i hvilket sidst anførte eller foregaaende Aar, efter Sammenhængen

 ivor

h) See foregaaende §. 23, i dette Kapitel.

i) See Hr. Camer-Herre Suhms Afhandling om Kong Svends Døds-aar, i Vidensk. Selsk. 8de Tom. S. 117.

k) See Olaf Tryggvesøns Saga, 1 Deel, Kap. 51, S. 48.

l) Kong Ethelred kom ei egentlig til Regieringen, førend Aar 979: men han blev dog Aar 975, efter hans Faders Edgars Død, af endeel antagen til Konge, tillige med hans Broder Edvard.

i vor foranførte Historie m), Klyp Herse just maae være sendt over til Engelland, til Kong Ethelred, et Par Aar omtrent forend Kong Harald Graafeld blev dræbt; hvis Døds-Aar følgelig, ogsaa efter de Engelske Skribentes Beretning, og efter vor Histories Sammenhæng med den, ei kan sættes for 977. Alt hvad herimod kan indvendes bestaaer deri, at bemeldte Tildragelse, mellem Kong Ethelred og Klyp Herse, er skeet medens Ethelred endnu var Prints, og at vore Skribente have kaldet ham Konge, per prolepsin, som det heeder: men dette er en blot vilkaarlig Sætning, og intet viidere, og kan saa meget mindre have Sted, som Ethelred var den Tiid endnu næsten et Barn.

Tvilsmaale mod vor Regning.

§. 37. Af meere Betydenhed synes endeel andre Tvilsmaale at være, som kunne giores mod vor Regning. I det saa kaldte Sæmund Frodes Noregs Konunga-Tall, i Flateyar-Bok, tillægges Kong Harald Graafeld en Regierings-Tiid af ei fleere end 9 Aar; i et Fragment af Noregs Konunga-Søgur n), siges han at have regieret i 10 Aar; og Theodoricus Monachus beretter o), at han regierede i 12 Aar. Men desse Beretninger ere af saa meget mindre Betydenhed mod vor Regning, som de modsige sig selv indbyrdes, allerhelst saa længe man ei veed, hvorledes eller hvorfra og hvorhen de have regnet. Den første og anden Beretning er omtrent den samme, og reiser sig, uden al Tvil, alleene derfra, at man ei har regnet de 6 Aar, i hvilke Gunhillds Sønner og Hagen Jarl stride om Norge, og dreeve hinanden vexelviis ud af Landet, som tilforn er berettet, af Aarsag at man ei ret har forstaaet det her af de gamle Skallde

m) See bemeldte §. 23.
n) Det er paa Pergament in 4to, og findes blandt Ar. Magnæi MSSta.
o) De Regibus vet. Norvegiæ. Cap. 4, pag. 9.

de brugte Ord, Norge, og anseet det for at betyde heele Norges Riige. Omtrent af samme Aarsag har Theodoricus Monachus sat 12 Aar, som Kong Haralds Regierings-Tiid, og ei villet regne de 3 Aar, som ginge bort, forend han kom til rolig Besiddelse af Riiget. Paa saadan Maade kan da hine foranførtes Regninger foreenes med min. Men dermed ere endnu ikke alle Vanskeligheder hævede: mellem min og Torfæi Regning er en Forskiæl af et mindre end 15 Aar, i det han henfører Kong Harald Graafelds Dødsfald til Aar 962 p). Det som her først og fornemmelig har bragt vor ypperlige Skribent paa denne Regning, har uden Tvil været dette, at i stedet for Snorre og Gunlaug Monk berette, som tilforn er anført, at Hagen Jarl var 13 Vintre Jarl over Throndhiem, hans fædrene Riige, forend Kong Harald Graafeld faldt, har Torfæus læst: han var 13 Vintre borte fra sit fædrene Riige, forend Kong Harald faldt; hvoraf han da har dannet sig denne Regning: Jon Loptssons gamle Encomiast q), man kan lægge til, Sæmund Frode selv r) og Are Frode s), bevidne at Hagen Jarl regierede i 33 Aar; Hagen døde Aar 995, eller retter 996; følgelig er han kommen til Regieringen Aar 962 eller 963; han var borte fra Throndhiem i 13 Vintre, forend Kong Harald

Torfæi Regning.

p) See hans Histor. Norveg. P. 2. Lib. 6. cap. 16. pag. 263.

q) See Torfæi Histor. Norveg. loc. cit.

r) I foranførte Noregs Konunga-Tall i Flateyar-Bok.

s) See Oddur Munck i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 22. S. 99, hvor han beretter, ligesom anførte Encomiast, at Hagen regierede i 33 Aar, fra Kong Harald Graafelds Død, hvor han og den gode Encomiast maae vist nok have husket feil, eller ei forstaaet de gamle ret, og sadt 33 Aar, fra Kong Haralds Død, i stedet for 33 Aar fra Kong Hagen Adelsteens Fosters Død af: thi Hagen Jarl døde 58 Aar gammel; har han da regieret 33 Aar allene, 15 til 13 med Kong Harald, tilsammen, 48 eller 46 Aar, skulde han have været 12 eller 14 Aar, naar hans Fader døde, og dog siger Olafs Saga, han var 25 eller 26 Aar gammel.

Harald Graafeld faldt, af den Tiid, i hvilken denne regierede; følgelig faldt nysnævnte Kong Harald Aar 962, og følgelig er Kong Hagen Adelsteens-Foster død Aar 949. Men i hvor meget Torfæus end har søgt at forkorte sidst nævnte Konges Regiering, saa mærkede han dog, at paa denne Maade giorde man for meget deraf; hvorover han vil, at i Stedet for de 15 Aar, i hvilke Snorre beretter at Kong Harald Graafeld regierede, skal sættes 12, og for 13 eller 12 Aar mellem Sigurd Jarls og Kong Haralds Drab, 10 Aar t), paa det Kong Hagen Adelsteens-Foster saaledes kan døe 951 omtrent, og Kong Harald Graafeld Aar 962. Men dette, troer jeg, gaaer vist ikke an. Vil man tage sig den Frihed, at giøre saadanne Forandringer, i de af de gamle, de troværdigste Skribente, udtrykkelig opnævnte Aar, i de af dem selv fastsatte Aars og Tiids-Længder, saa rokker man aldeeles den sikkerste, den, næsten eeneste Støtte, paa hvilken vor gamle Tiids-Regning skal, med nogen Sikkerhed, kunne bygges, og saa ligger her alle Ting over Ende. Desuden seer enhver, at denne Regning kan umuelig bestaae, med foranførte Vidnesbyrd, at 80 Aar, fra Kong Haralds Død af, indfaldt en svær Dyrtiid paa Iisland, da Kong Harald Haardraade regierede: Thi naar 80 Aar lægges til 962, faaer vi det Aar 1042; men da var Harald Haardraade endnu ei Konge i Norge, blev det ei heller, førend Aar 1046 u); og endnu mindre kan Torfæi Regning forenes med det Aar 1057, hvori Bisp Isleif blev viet, som tilforn er viist. Vel beretter Oddur Monk, i Kong Olaf Tryggvesons Historie x), at Hagen Jarl betalte Skat til Kong Harald i Danmark, i 13 Aar, og at paa det 13de Aar, (efter

t) See hans Histor. Norv. l. c. cap. 15, pag. 259.
u) See Forbedringerne til den Danske og Norske Historie, pag. 288.
x) See det 15de Kap. pag. 68.

(efter Harald Graafelds Død) stod Slaget i Jylland, mellem Keiser Ottho den Røde, paa den eene, Kong Harald i Danmark og Hagen Jarl paa den anden Siide; og dette bemeldte trettende Aar, siger Torfæus, sig i sit Trifolio tilstrekkelig have beviist, at være Aar 976; hvorfra, naar man regner 13 Aar, maae Kong Harald Graafeld følgelig være dræbt Aar 962 eller 963. Dette Beviis synes være temmelig bindende, og at bestyrkes derved, at Olaf Tryggvesøn, som var kun 8te Aar gammel, da Kong Harald Graafeld blev dræbt y), var med i nys omtalte Slag, og da allerede en gift Mand, hvorover Kong Harald kan ei være dræbt Aar 977, Olaf Tryggvesøn ei fød 969. Denne er den betydeligste Indvending mod vor Regning, og vist nok, saavel at ved Aar 976 har staaet et Slag, mellem Keiser Ottho den 2den og Kong Harald i Danmark, som og at Hagen Jarl har været med i Slaget, paa benævnte Konges Partie z). Men Spørsmaal; er dette det Slag, hvori Olaf Tryggvesøn var tilstede, paa Keiserens Partie? stod det 13 Aar efter Kong Harald Graafelds Fald? Begge Deele, troer jeg sikkert, bør besvares med Nei; og naar saa skeer, bortfalder bemeldte Indvending. Vist nok har man her atter forbyttet eller blandet Tiiderne og Tildragelserne med hinanden, men især forbyttet Kong Haralds Fald med Kong Hagen Adelsteens-Fostres Død. Ligesom Oddur Munk med fleere have derfor sat 33 Aar imellem Hagen Jarls og Kong Harald Graafelds Fald, hvilket er en Feiltagelse, og bringer heele Tiids-Regningen i Uorden, hvorimod mellem Kong Hagen Adelsteens-Fosters Fald og Hagen Jarls Død, 33de Aar rigtig nok ere forløbne; saa sætter han her atter,

y) See Olafs Saga Tryggvasonar i Flateyar-Bok, 1 Deel Kap. 59. S. 56.
z) See foregaaende §. 29, i dette Kapitel.

atter, at fra Kong Harald Graafelds Død, indtil Slaget mellem Keiser Ottho den 2den eller Rode, og Kong Harald Blaatand, vare 13 Aar, i Stedet for det kunde hede: mellem bemeldte Slag og Kong Hagen Adelsteens Fostres Død. Om der mellem den Krig, som benævnte Keiser førte mod Dannemark, og Keiser Ottho den 3dies Tog didhen, kunne regnes 12 til 13 Aar, bliver siden nøiere at undersøge, men saa meget vist, at bemeldte Oddur Monk maae have havt Beretninger, om et meget seenere Slag, mellem en Keiser Ottho og Kong Harald Blaatand, end forommeldte Slag mellem denne og Keiser Ottho den 2den var, Aar 976, naar han siger, at Jomsvikingernes Tog til Norge, Aar 994 omtrent, skeede ganske kort efter Krigen med Keiseren a); hvilket ei passer sig paa en Mellem-Tiid af en Snees Aar omtrent. I hans Beretning, at Hagen Jarl betalte Kong Harald Blaatand Skat, i 13 Aar, er uden Tvil ogsaa en Feiltagelse og Irring. At Hagen Jarl har saa længe betalt Skat, kan jeg neppe troe, i Hensigt, deels til Saxonis Beretning, at Harald betalte Skat kun i 3 Aar, og at Hagen siden faldt fra, deels til vore ældste Skribentes, blandt dem Gunlaug Monks Vidnesbyrd b), at Hagen Jarl kun for eengang, og det forud, betalte Kong Harald 3 Aars Skat, af det Guld, som han bekom efter Guld-Harald, med Tillæg, at Hagen Jarl ingen viidere Skat betalte til Kong Harald, naar man undtager, at han engang sendte ham 50 Falke c). Det er derfor helst troligt, at da vore gamle Skribente have brugt Romer-Tall, her da af eller hos Oddur Monk, ved en Læse- eller Skrive-Feil, er sat XIII i Stedet for III; eller retter, at bemeldte 13 Aar et egentlig

a) See hans Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 51e, S. 69.
b) See Olaf Tryggvesons Saga i Flateyar-Bok, Kap. 80, S. 82.
c) See sammesteds, Kap. 81, S. 83.

angaae den Tiid, i hvilken Hagen Jarl betalte Kong Harald Skat, men den, som hengik, forend bemeldte Jarl rev sig gandske løs fra al videre Forbindtlighed med ham. Men dette henhører egentlig til det følgende Kapitel af vor Historie; hvorfor vi ville lade det fare indtil videre, og forend vi gaae lenger frem, afgiøre en anden Post, som er af Betydenhed i Kong Haralds Historie.

Dronning Gunhilds Døds Maade.

§. 98. Efter Kong Harald Graafelds Død finder man vel berettet d), at Dronning Gunhild og hendes Sønner droge fra Norge over til Orkenøerne: men mærkeligt er det, at hverken under det Tog, som hendes Søn, Kong Rangfred, næste Aar efter Kong Haralds Død, giorde til Norge, ei heller siden, finder man det mindste meldet om denne betydelige Person, som ellers havde saa megen Deel i alle vigtige og offentlige Forretninger. Er hun da død paa Orkenøerne, næste Aar efter sin Søns Kong Haralds Drab? derom melde vore Skribentere ikke det allermindste; eller skal man troe, hvad Olafs Saga i Flateyar-Bok, hvilken her beraaber sig paa ældre Skribenter, paa troverdige Mænds Vidnesbyrd herom e), hvad Theodoricus Monachus f) og hvad et Fragment af Noregs Konunga-Sogur paa Pergament g) beretter om hendes Afgang, som bestaaer i følgende? Da efter Harald Graafelds og Guld-Haralds Drab, Venskabet mellem den Danske Konge og Hagen Jarl var paa det høieste, og Hagen regierede over Norge, paa Harald Gormssons Vegne, var der mellem ham og Gunhild Konge-Moder undertiiden stort Venskab, men undertiiden igien prø-

N 2 vede

d) See Snorre i Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 16.
e) See 1 Part, Kap. 120, S. 137.
f) See hans Histor. Regum Norveg. cap. 6.
g) Blandt Ar. Magnæi MSSta.

vede de Sterke med hinanden, i Svig, Renker og alle Slags Kunst-Grebe, i Forsæt at tage hinanden af Dage, hun, for at styrke sine overblevne Sønners, Kong Gudmunds og Rangfreds Partie, han, for at komme til Norge h), og blive der eene regierende i), hvorover han endelig, for at faae Gunhild først ryddet af Veien, opspændt dette Bedragerie. Han sender et Gesandtskab til Kong Harald i Danmark, som da var hans fortroligste Ven, saasom endnu hedensk k), med Begiering, at han vilde skrive hende et Brev til, deri begiere hende til Egte, love at hun skulde, i alle Ting, faae raade og regiere med ham, som hun selv vilde, hun som forstod sin Regierings Kunst saa vel; at han haabede, Danmark skulde under saa fornuftig en Dronning blive lykkelig; hun var nu gammel, han ogsaa, og derfor begge hinandens Lige, saa de allerbest kunde komme overeens l). Dette bliver man paa begge Siider eenig om, Kong Harald skriver Dronning Gunhild et Brev til, af det Indhold, som Hagen Jarl havde dicteret, beder deri, at om Forslaget stod hende an, hun da strax vilde komme, og vilde han da holde Bryllup med hende, med al den Pomp og Høitidelighed, som i hans Riige kunde tilveiebringes. Den

h) Hvorledes komme til Norge? da Forfatteren selv, og S. Olafs Saga paa nysanførte Sted, har allerede fortaalt, at han var bleven Norge mægtig.

i) Dronning Gunhild og hendes Sønner have da venteligt vidst at sætte sig i den Forfatning, at nogen Tiid gik forbi, førend Kong Harald og Hagen Jarl kunde begive sig til Norge.

k) Theod. Monachus l. c. Men hvorledes hedensk, da han selv foran har fortaalt, at han var bleven omvendt til den Christne Religion? Her ere da Tiderne og Omstændighederne forbyttede med hinanden, og hvad som var skeet i Hagen Jarls Regierings Begyndelse, henført til seenere Tider, og indviklet i Tildragelserne efter Kong Harald Graafelds Død.

l) See Theod. Monachus paa anførte Sted.

Den gamle Ære- og Herskesyge Gunhilld lader sig af dette glimrende Tilbud forblinde, hendes Fornøielse derover betog hende al Eftertanke, og hun reiser med et anseeligt Følge til Danmark: men her finder Gunhilld, i Stedet for Brude-Sengen, sin Død og sin Grav bereed. Kong Harald lader hende, efter Ankomsten, strax gribe, og befaler, at hun skulde nedsænkes i en Pøl eller i et dybt Morads. Saaledes berette bemeldte Skribente, at Dronning Gunhillds Endeligt har været: men Torfæus anseer denne deres Beretning for at være falsk og urigtig. Hvor urimeligt, siger han, er det ei, at en saa snedig, en, i Rænker og Bedragerier saa øvet og gammel Person, som Dronning Gunhilld, der nylig ved List og Underfundighed havde mistet sin Søn, skulde nu saa læt lade sig af Kong Harald lokke igien ind i Snaren? eller at hun, en gammel Kielling, skulle ville tænke paa at gifte sig, nu da hun var ubeqvem til Ægteskab m)? Den sidste Indvending er vist af ingen Betydenhed. En gammel Kielling, en Kone til Alders, faaer Lyst til at træde i Brude-Seng, hvor ofte er ei det skeet, i ganske andre Hensigter, end for at avle Børn, af langt mindre bevægende Aarsager, end for at forhverve sig derved en Krone? hvor ofte er saadant ei skeet, mellem en gammel Kone og en ung Mandsperson, end sige mellem Personer, begge gamle, begge omtrent af liige Alder? Lad Dronning Gunhilld derfor, da dette skal være skeet, have havt sine 70 Aar paa Bagen, skiønt jeg neppe kan troe hun har været saa gammel; lad hende have været lidt derover n): dette skulde dog vist nok ei have holdt hende fra at samtykke i det, af Kong Harald foreslagne Ægteskab, der saa høilig smigrede hendes Ære- og Herske-Syge, og hvorved hendes Hensigter saa meget kunde

 befor-

m) See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. cap. 16, pag. 263.
n) See Norske Histor. 2den Deel, S. 233. §. 62. og S. 237.

befordres. Det andet er meere betydeligt, men dog ei tilstrækkeligt til at kuldkaste saa gamle Skribentes Vidnesbyrd. Vore gamle Skribente ere ofte korte i deres Fortællinger; desse sætte de ofte ud af deres rette Sammenhæng; og skiønt Hoved-Sagen, som de fortælle, er i sig selv rigtig, feile de dog ei sielden i visse Omstændigheder, hvorved Tingen selv faaer Anseelse af Urigtighed. Vel kan det derfor synes urimeligt, saaledes som de anførte Skribente nu fortælle Sagen, at Dronning Gunhild, der havde havt saa mye Prøver, paa Kong Haralds og Hagen Jarls Ondskab og Underfundighed, skulde saa let lade sig bevæge, til at fæste Tro til Kong Haralds Tilbud, eller at en Person, saa fuld af Rænker, saa træsk og underfundig, skulde ville betroe sig og sit Liv i dens Hænder, der nylig, under-Venskabs Skin, paa saa nedrig en Maade, havde ladet sin egen Foster- og sin egen Broder-Søn tage af Dage. Men foranførte Skribentes Fortælling selv viiser jo tydelig, at de have famlet i Tiden, i Omstændighederne, eller at de ei ret kiendte de fleeste af dem? at der f. e. er gaaet en temmelig Tiid forbi mellem Kong Harald Graafelds Død, samt Kong Harald Blaatands og Hagen Jarls paafulgte Tog til Norge, i hvilken Dronning Gunhild har giort sig al optænkelig Umage, for at forsvare sine overblevne Sønner paa Thronen, Hagen derimod, for at komme til Norge, som Skribenterne selv sige; at Harald Blaatand kan have vidst, at fremstille Tildragelsen mod Kong Harald Graafeld, som en Sag, hvori han var ganske uskyldig; at han, for end viidere at bedrage, har lovt Haralds Brødre sin Beskyttelse; og at han endelig, efter Hagens Tilskyndelse, som uden Tvil den Tiid havde forladt Danmark o), paa det Bedrageriet kunde skee des sikkre-

o) Skribenterne sige, at Sagen mellem ham og Kong Harald er, som giennem

skrivere, har giort Dronning Gunhilld bemeldte Tilbud. Skulde det, under desse Omstændigheder, som Skribenterne selv deels berette, deels stemme noie overeens med Tiden, Tingen og andre Omstændigheder, vel være urimeligt, at Dronning Gunhilld har med Glæde imodtaget det? Vist ikke. Jeg kan i det mindste neppe troe andet, end Tingen jo maae være rigtig, og at den saaledes, som fortaalt er, maae have tildraget sig. Eller hvis nogen Tvil endnu skulde være tilovers, hvis man vil meene, at man sætter alt for meget forud, saa lad os kun sætte denne Omstændighed, at Skribenterne her have taget Feil i Tiiden, og hvor ofte er ei det skeet? at bemeldte Forslag, til Dronning Gunhilld, er skeet enten kort tilforn eller samme Gang, da Kong Harald Blaatand lod indbyde sin Foster-Søn, den Norske Kong Harald, at komme til sig, til Danmark, og at hun har giort sin Søn Selskab didhen: saa falder alt det paaberaabte urimelige, i foranførte Beretning, bort paa engang og af sig selv. Sagen bliver derfor vist nok rigtig, den maae have tildraget sig, paa en af desse Maader, riimeligst paa først anførte; og Dronning Gunhilld var virkelig en saa betydelig Person, at der nødvendig maatte tænkes paa, først at faae hende ryddet af Veien, som anførte Skribent siger, forend man kunde naae sit Øiemeed. Vel melder Snorre intet om denne Tildragelse: men hvor mange Ting, hvor mange Omstændigheder har han ei forbigaaet, hvilke derfor ei bør ansees for urigtige? Mueligt er denne Tildragelse med Dronning Gunhillds Død, som meget andet om hende, allereede i hans Tiid bleven paa Jisland fortaalt med de Omstændigheder, som

nem Sendebudde. Hagen Jarl har da ei været personlig tilstæde, eller man har bildt Folk det ind, at han var bortreist; og det kan have givet Skribenterne Anledning til at berette, at han og Kong Harald efter Harald Graafelds Død, vare strax reiste til Norge.

som have giort den mindre sandsynlig, i denne oprigtige Skribents Oine, end den virkelig i sig selv var; muligt er Tildragelsen og skeet saa hemmelig, at faae have vidst, paa hvilken Maade hun var kommen af Dage; da for Resten intet anføres derom.

Om hun har været Kong Harald Blaatands Hustrue?

§. 39. At Dronning Gunhilld har ellers staaet i nær Foreening med Kong Harald Blaatand, om ei været hans Hustrue, det viise adskillige Omstændigheder, men som af Skribenterne ere blevne urigtig anførte. Endeel af dem, saasom Adam af Bremen især p), og andre, der have udskrevet ham, blandt dem vor Arild Hvitfeld q), kalde Haralds Dronning Gunhilld, og berette, at hun, tilliige med Harald, er døbt, enten Anno 948, eller 952, som Annalista Saxo r) sætter. Denne Haralds Dronning viide ei de Jislandske Skribente, ei Saxo, noget om at sige, men kalde hans Dronning Gyritha; hvoraf man har taget Anledning at tillægge ham tvende Dronninger. Det kan muligt saa være, at han har havt tvende: men muligt og, at den ham tillagde Gunhilld har ingen anden været, end den ofte omtalte Kong Erik Blodøxes Dronning, Kong Harald Graafelds og hans Brødres Moder. Det er bekiendt, at denne drog eller flydde, ei fra Norge til Danmark med bemeldte Kong Erik, som et Fragment af Noregs Konunga-Sogur s) beretter, men efter Kong Eriks Død, fra Orkenøerne over til Danmark, og det, efter vor Regning, ved Aar 952 omtrent t); man veed ogsaa, at Kong Harald i Danmark da antog

p) See hans Histor. Eccles. Lib. 2. cap. 19.
q) See hans Danske Krønike, Tom. 1. pag. 101.
r) See Throndhiemske Samlinger, 5 Deel, S. 34.
s) I en liden Qvart, blandt Ar. Magnæi MSSta.
t) See Norske Hist. 1den Deel, S. 300. §. 80.

antog hendes Søn Harald til sin Fosterson, eller hadde allereede tilforn giort det; Dronning Gunhilld havde vel i Engelland antaget den Christne Religion: men hun var da mueligt alleene bleven primsignet, som da meget var brugeligt, og er først bleven døbt i Danmark, tillige med Kong Harald, enten dette nu skeede Aar 952, eller Aar 965 u), eller rettest ved Aar 967 x). Alt dette kan da have givet Skribenterne Anledning, enten til at ansee denne Gunhilld for Kong Haralds virkelige Dronning, da hun var Moder til Harald Graafeld, men denne en Søn af hin Harald, eller at forbytte hende med Gyritha, og tillægge hin hvad denne virkelig tilkom, deriblant de mange Dyder, for hvilke Adam af Bremen roser Kong Harald Blaatands Dronning Gunhilld. Men naar Hvitfeld siger y), at Kong Erik Blodøxe fik Gunildam til ægte, Kong Harald Gormssøns Søster, hvori endeel fleere have efterfulgt ham, kan man ei vel giette, hvad dertil kan have givet Anledning, uden en, pur af en Hukommelses Feil, sig reisende Vildfarelse.

§. 40. Dronning Gunhilld, siger foranførte Fragment af Noregs Konunga-Sogur, var liden til syne, men stor af Raad. Vist nok have faae Dronninger besiddet fleere ypperlige baade Sinds og Legems Egenskaber, men og faae fleere Laster. Hun var maadelig høi, eller kun liden af Væxt, men overmaade deilig af Ansigt, af en prægtig Legems

Dronning Gunhillds Character.

u) Som Megnum Chronicon Belgicum beretter.
x) Som Albericus Monachus sætter in Chronico, S. 15. Adam af Bremen synes paa nys anførte Sted, Lib. 2. cap. 2. at henføre det til Anno 948, hvilket og skeer i Joh. Otthonis Catalogo Episcoporum Bremensium, in Menckenii Scriptor. rer. German. Tom. 2. pag. 780.
y) See anførte Sted, S. 94.

gems Dannelse, og ei mindre prægtig, i hendes Klædedragt og øvrige Opforsel, derhos i høi Grad skarpsindig, slug, vittig, indsigtsfuld, forstandig og klygtig, venlig i Tale, lystig og munter i Omgang, snaksom og veltalende, føielig, hielpsom og gavmild, mod dem, som vidste at læmpe sig efter hendes Sind: men mod dem, som satte sig imod hendes Tilbøieligheder z), var hun ei i mindre Grad haard og tyransk, derhos hoist utroe, falsk, underfundig, grum af Gemytte, hævngierrig, arg og ondskabsfuld, ære- og penge-gierrig, hærskesyg og løsagtig, saa at hun, for at føie og mætte desse sine onde Tilbøieligheder, ofte satte Ære og al Følelse af Pligt eller Venskab, af Eed, Løfter og Forbindelser, af Skam og Undseelse til Siide a). Desse Egenskaber, foreenede sammen hos en Person, der havde saa stor Deel i Regieringen, som Dronning Gunhilld længe havde, kunde ei andet, end trække de skadeligste Følger efter sig, saavel for hende selv og hendes, som for det Almindelige, og Norge maatte, til sin største Skade, længe føle Virkningen deraf. Dronning Gunhilld havde giort sig almindelig forhadt; muéligt har man derfor, i mange Tilfælde, afmalt hende og hendes Gierninger, med sortere Farver, end de fortiente: men ofte skal hendes Ondskab have gaaet saa vidt, at hun ei alleene selv, uden Skye, udøvede den, især mod dem, som syntes i nogen Maade at have forseet sig imod hende, men tillod ogsaa, eller saae igiennem Fingre dermed, at andre øvede Vold, end og mod uskyldige. En Søerøver, ved Navn Socke, kan heri tiene til Exempel. Dette onde Menneske, stolende paa den Yndest, i hvilken han havde vidst at sætte sig, hos Dronning Gunhilld og hendes Sønner, skal have

z) See Niala, Kap. 3, S. 5.
a) See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. cap. 16. pag. 265. Norske Hist. 2den Deel, S. 238–301.

have sat Ild paa uskyldige Personers Huuse, dræbt andre, og pint adskillige til døde b), uden Sag, uden nogen deres Brøde, givende dem, der spurgte om Aarsagen til saadan Fremfart, kun det Svar, at det skeede paa sin Søerøver-Maneer; hvilke Folk ei vare bundne til Lovene. Skulde man kunne troe et Sagn, der endnu skal være giængs paa Jisland, har Dronning Gunhilds Løsagtighed gaaet saa vidt, at Ærbarhed forbyder os at tale derom c). Men uden al Tvil er dette en pur Digt: neppe kan man troe, at vor Norden har, i de ældre Tiider, kiændt eller øvet saadant; og muèligt er meget tillagt, meget efter Sædvane overdrevet, meget ogsaa opdigtet, i hvad Skribenterne berette, angaaende hendes Omgang, deels med en Olaf Pa, fra Jisland, deels med en Rutur, i hvis Selskab hun skal have hendrevet Aftenen, ved at drikke med ham, Natten, ved at sove hos ham d), deels med fleere. Hvormed vi ei ville opholde os: men her til Slutning kun erindre dette. At ligesom vore gamle Skribente intet melde om Kong Harald Graafelds Giftermaal eller om nogen hans Dronning, saa finder man ei heller nogensteds berettet, at han har efterladt

O 2. sig

b) See Torfæi Histor. Norv. l. c. pag. 271. cap. 19. Her maae dog mærkes, at hvad denne Sokke giorde paa Halogaland mod Thorvald og Ingialld, skede i Kong Hagen Adelsteens Fosters Tiid, og kan derfor ansees, som noget, der skede af Rigets Fiender, i Krigs-Tiider. Hvorom viidere i Anhanget. See Torfæus l. c. pag. 466.

c) See Torfæi Hist. Norveg. loc. cit. cap. 18. pag. 267. og cap. 19. pag. 271.

d) See herom Niala eller Nials Saga, Kap. 3. Rutur var fød i Norge, af en Norsk Fader, Herjolf, og af en Jislandsk Moder Þorgierdur, giennem hvilken han var af Konge-Ætt: thi hun var en Dotter af den Skotske Konge Þorstein Røde, der nedstammede fra Regner Lodbrod. See Laxdæla og Niala.

sig Børn. Naar Joh. Baemeister derfor fortæller e), at Pribislav, de Venders Første, havde til ægte Petrissa, en Dotter af Kong Harald den 2den i Norge, som efter Konge-Tallet skulde være vor Harald Graafeld, kan dette ei passe sig paa ham, men efter Tiiden og andre Omstændigheder, rettest paa Kong Harald den 4de, eller Kong Harald Gille. Det derimod, som staaer i den saa kaldte Bothonis Chronicon f), at Arnold, Greve i Flandren, fik til ægte Adala, en Dotter af Kong Heribart i Norge, ved Aar 981, synes bedre at passe sig paa Kong Harald: men mueligt kan dog retter her være meent, enten Hagen Jarl, eller en af de da værende Norske Under-Konger; hvorom intet med Visshed kan fastsættes.

e) See hans Animadverf. ad Marefcalli Thurii Annales Herul. & Vandal. in Westphalen. Monum. Cimb. Tom. 1. pag. 505.

f) See Leibnitii Scriptor. Brunsvic. Tom 3. pag. 313.

Det

Det 2 Kapitel.

Det Norske Riiges Historie, under Kong Harald Gormsson, og Hagen, som Jarl.

Overgang til Historiens Fortsættelse.

§. 1. Norge havde nu, en Tiid lang, liidt overmaade meget, paa meere end een Maade, ved en forfærdelig Hungers Nød, ved indbyrdes Krige, ved dets eegne Regenters Voldsomheder, Giærrighed, Meen-Eeder og Tyrannie. Dette satte Riigets Tilstand i den yderste Forvirring. Landet var derover blevet yderlig forarmet; mange af dets Konger, dets Printser og andre af de ypperste Mænd, dræbte, fordrevne og landsflygtige; dets Skatte udtømmede; dets forige Velstand, under en Hagen Adelsteens-Foster, derved forandret til en næsten almindelig Elendighed; og den beste blandt dets, for den største Deel, slette Regente, endelig ryddet af Veien, ved en lang Række af List og Intriguer; sammensmiddede af en regiere-syg Printz. Denne Printz, for hvilken intet Middel syntes utilladeligt, naar det kun kunde bringe ham til Maalet, vidste med den Behændighed at indrette siine Sager, med det Anlæg at sammensmidde sine vidt udseende Hensigter, og med den Kunst at spille sin Rulle, at hans Hoved-Øiemeed stedse blev skiult, indtil han saae sig beqvem Lelighed, til at udføre det. Dette Øiemeed var Eenevolds-Regieringen over heele Norge; denne søgte han at forskaffe sig, ved en fremmed Potentates Hiælp; og derfor havde han hidindtil, liigesom arbeidet kun for ham og andre. Kong Harald Graafeld havde han ved

Guld-Harald, ryddet af Veien: det var skeet, deels for at hielpe sit betrængte Fædreneland, deels for at fremme nysnævnte Printses Hensigter; bemeldte Prints tog han siden selv af Dage: det giorde Hagen, ei for sin eegen Skyld, saa vilde han det skulde ansees, men for at tiene Kong Harald Blaatand, for at befrie ham fra en farlig Prætendent, for at skaffe ham et nyt Kongeriige; Dronning Gunhilld fik han, ved List og Behændighed, tagen af Dage: det skeede, for at rydde alle Hindrings-Steene af Veien for Kong Harald Blaatand, i at faae Herredømmet over Norge. Den eene Deel af sin Rulle havde da den listige Hagen spillet, ved at lokke en hærske-syg og lættroende Regent, til at besudle sine Hænder, med sin eegen Foster-Søns, og siden med sin eegen Broder-Søns Blod: men den anden, den fornemste Deel deraf, Hoved-Rullen selv, den for hvilken hin var kun som en Forløber, den som ogsaa skulde spilles, paa Kong Harald Blaatands Bekostning, blev opsat til den beqvemme Tiid, og da udført; som Sammenhængen af følgende Historie viidere skal viise.

Hagen Jarls viidere Anlægge.

§. 2. Hagen Jarl, efterat have nedlagt Guld-Harald, var kommen tilbage til Kong Harald Gormsøn, som tilforn er berettet a); han havde, efter den derom forud giorte Aftale, forliigt sig igien med benævnte Konge, i Hensigt til det Drab, han havde begaaet paa Guld-Harald, Kongens Broder-Søn; og dette havde han forsonet, uden Tvil, ved at betale til ham en Deel af det store Bytte i Guld, som Hagen Jarl havde faaet, efter Guld-Haralds Nederlag. Alt dette Bytte havde Jarlen Ret at tilegne sig, som Seierviinder, efter de da giældende Love eller indførte Vedtægter; og denne Ret kunde eller vilde derfor Kong Harald saa meget

a) See det foregaaende Kapitel, §. 34.

meget mindre gjøre ham stridig, jo meere han trængte til at trække Hagen ind i sine Fordeele, eller nu behøvede hans Hiælp, saavel til at undertvinge sig Norge, som siden til at blive i bestandig Besiddelse deraf b). Bemeldte Bytte var ellers saa stort, at dets Liige havde man neppe tilforn seet i Norden c), i een Mands Eie. Tvende Kister vare fyldte med Guld, saa store og saa svære, at tvende stærke Karle neppe kunde løfte hver af dem; og denne Mængde Guld havde Printz Harald, i lang Tiid, under sine Søerøver-Toge, i de sydlige Lande, sammenskrabet: men som nu altsammen faldt i hans Banemands Lod, i Hagen Jarls Hænder, tilliige med den overvundne Printses heele Flaade, og hans øvrige Eiendeele. Hagen vidste ogsaa, paa den rette Maade, til sin Fordeel, at benytte sig af dem; muligt have hans vidt udseende Overlæg end og, for en stor Deel, været stilede paa desse Riigdomme: han havde lovet Kong Harald Skat af Norge, naar han blev Kongens Statholder derover; denne skal have bestaaet i 100 Mark Guld og 60 Falke eller Høge d); og den betalte han nu, af bemeldte Guld-Haralds Riigdomme, strax forud, for trende Aar paa eengang, sigende derhos, at neppe vilde han nogensinde, efter den Tiid, blive bedre i Stand til at betale Skatten, end han da var e). Uden al Tvil var det da allereede hans Agt, aldrig meere at betale den, men kun herved, som ved en Lokke-Mad, des vissere at trække Kong Harald, hvis Magt han endnu trængte til, ind i sine Fordeele. Thi vel var Kong Harald Graafeld

b) See Torfæi Histor. Norveg. loc. cit. cap. 16. pag. 261.

c) See Torfæus sammesteds, og Olafs-Saga, i Flateyar-Bok, 1 Deel, Kap. 80, S. 82.

d) Man seer heraf, at Falke-Fængeriet har allereede den Tiid været giængs i Norge; og er altsaa meget gammelt her i Norden.

e) See Olaf Tryggvesons Saga i Flateyar-Bok, loc. cit. S. 82.

feld ryddet af Veien; heri var Hagens Hensigt opnaaet: men uden al Tvil feilet fra den deri, at man, efter Anlægget, ei havde tillige faaet hans Brødre, og især den snedige Gunhilld, lokkede ind i Snaren. Hertil behøvede Hagen Jarl u-omgiængelig Kong Haralds Hiælp, og ei mindre fornøden var den ham, til at undertvinge heele Norge, hvilket Rige, alle foranførte ufordeelagtige Omstændigheder uagtede, dog endnu var mægtigt nok til at kunne forsvare sig, saa man vovede for meget, ved at bruge Magten, især saa længe den træske, den behændige Gunhilld sad ved Roret. Dette indsaae Hagen Jarl; og denne listige Prints vidste saavel at anlægge sine Sager, at han endelig, paa ovenanførte Maade, fik denne farlige Person ryddet af Veien.

Kong Harald Blaatand gaaer med en Flaade til Norge.

§. 3. Da dette var skeet, syntes man for det meeste at have Spillet vundet, og at det aftalte Tog til Norge kunde med Fremgang foretages. Kong Harald lader, til den Ende, Krigsfolket opbyde over alt sit Rige, sin heele Flode udruste f), og han gaaer over til Norge, med 600 g) eller 700 h) Skibe, hvoriblandt foruden en stor Deel Proviant- og andre saadanne Skibe, en Høb Norske Krigsskibe maae have været. Hagen Jarl, bestyrket ei alleene af Guld-Haralds, men ogsaa af Kong Harald Graafelds Skibe, maae have anført en Flaade, af nogle og tyve til tredive Skibe; paa Toget vare desuden tilstede mange af de fornemste

f) Torfæus lægger til, loc. cit. cap. 16. pag. 261. at dette skeede i muesligste Hast, for at komme til Norge snarere, end Rygtet, om Kong Harald Graafelds Fald: men herom melde vore gamle Skribente slet intet; Sagen var desuden i sig selv neppe giørlig, at kunne saa stille og i saadan Hast opbyde og samle et heelt Riges Krigsmagt.
g) Saa siger foranførte Olafs Saga, Kap. 60. S. 56; og Snorre i Olaf Tryggv. Saga, Kap. 15.
h) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 107.

nemste og mægtigste Høvdinger i Norge, som for Gunhilds Sønners Voldsomheder, vare blevne nødte til at rømme deres Fædreneland; men blandt dem var især mærkværdig en Prints Harald, kaldet Grænske, den siden saa meget bekiendte Kong Oluf den Helliges Fader. Kong Harald Grænske. Denne Prints var en Søn af foromtalte Kong Gudraud paa Vestfold i), der havde avlet ham med sin Dronning Cæcilia k), og kaldet ham Harald, efter sin Faderfader. Ao. 958. Harald var til Lykke ei hiemme, da hans Fader blev dræbt, men paa Hadeland eller Grænland, der formodentlig maae have udgiort en Deel af Kong Gudrauds Riige, hvor han blev opfostret, hos en mægtig og anseelig Leensmand, ved Navn Hroe eller Hroar, kaldet hin Hvite l), hvorover han siden blev kaldet Harald Grænske. Her var Hroes Søn Hrane, siden kaldet Vidforle, eller den Vidtbereiste, af lige Alder omtrent med Harald; Hrane blev derfor hans Foster-Broder; og i Selskab med ham, samt nogle faae andre, tog Harald, efter sin Faders Død, Flugten til Uplandene m), hvor han en Tiid lang opholdt sig hemmelig hos sine Venner og Paarørende, som en Deel berette, i en Tiid af 2de Aar n); men her var han bestandig Fare underkastet, for at falde i Dronning Gunhilds og hendes Sønners Hænder, som søgte at udrydde den Kongelige Familie i Riiget, tilligemed alle dem

i) See foregaaende Kap. §. 19.
k) Navnet viiser, at hun uden Tvil maae have været en udenlands Princesse. De fleeste anføre et hendes Navn; dette skeer kun i Pattr Haralds Grænska i Flateyar-Bok. Torfæus loc. cit. cap. 6. pag. 246.
l) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. IX.
m) See Snorre nys anførte Sted. Olafs Saga i Flateyar-Bok, Kap. 39. siger at han flydde til Grænland, som er urigtigt.
n) Saa siger Pattr Haralldz Grænska, i Flateyar-Bok, og Thomas-Skinna.

dem, som enten havde giort sig skyldige i nogen Forseelse imod dem, eller af hvilke de kunde frygte for nogen Opstand i Riiget at kunne yppes. Prints Haralds Paarørende og Venner ansaae det derover for raadeligst, at han forlod Norge. Dette skeede. Med sin Fosterbroder, benævnte Hrane, begiver han sig over til Sverrig, og der søger han Leilighed at komme ind i et Søerøver-Selskab, for paa denne, en Helt, en Prints da anstændigste Maade, at samle Riigdomme, at indlægge sig Ære. Dette kunde for en Prints, af Haralds Egenskaber, ei være vanskeligt at tilveiebringe: han var, efter sin Alder, stor og stærk, høi og anseelig, skiønt ei ældre end 12 til 13 Aar, da dette skeede o). Blandt de mægtigste og anseeligste Mænd i Sverrig, som ei beklædde nogen høi Æres-Post i Riiget, men levede som Bønder paa Landet, var den Tiid en Thoste den fornemste, gemeenligen kaldet Skoglar-Thoste. Denne Mand var en af de Tiiders store Krigs-Helte, og drev meget flittig Søerøveriet; han søgte derfor Prints Harald hen til, slog sig i hans Selskab, giorde ham næste Sommer Følge, paa et Søerøver Tog, og opførte sig under Toget saaledes, at han derved satte sig i stor Yndest og Anseelse, saavel hos Thoste selv, som hos alle andre. Prints Harald forblev derover hos Thoste, ei alleene følgende Vinter, men ogsaa siden, i en Tiid af 5 Aar, efterat han forlod Norge p). Imidlertiid fortsætter han sine Søerøver Toge, han bliver ved dem bekiendt, saavel for andre, som for Hagen Jarl, og denne indseer strax, hvor meget det vilde føie hans Hensigter, at

faae

o) Han var 11ve Aar omtrent, siger Torfæus, anførte Sted, Kap. 5. S. 246, da hans Fader blev dræbt, og to Aar var han paa Oplandene. Han er da fød 959 eller 958.

p) Dette vidner Pattr Haralds Granska i Flateyar-Bok, hvormed og Thomas-Skinna, samt Snorre i den Danske Oversættelse stemmer overeens.

faae Harald trukket til Partiet, imod Gunhilds og hendes Sønner. Han lader ham derfor, enten ved Kong Haralds hente fra Sverrig over til Danmark q), eller rettes, da han under et Søerøver-Tog i Øster-Søen, uden Tvil næste Sommer, efterat Kong Harald Graafeld var dræbt, træffer Prints Harald, faaer han ham, ved store Kofter overtalt, at følge med sig til Danmark, hvor de følgende Vinter overlagde med hinanden, hvorledes de kunne faae Gunhilds Sønner drevne fra Riiget, eller ryddede af Veien r). Til hvilket at faae udvirket, ingen kunde for nærværende Tiid være meere skikket, end Prints Harald, i Hensigt til de mange Venner, Paarørende og Velyndere, som han havde overalt i Viigen og paa Oplandene, ved hvis Hielp og Tilskud Kong Haralds og Hagen Jarls Partie vilde ligesaa meget bestarkes, som Gunhilds Sønners aftage og svækkes.

Harald Blaatand antages til Konge i Norge. An. 978.

§. 74. Udfaldet viiste, at den snedige Hagen heri ei havde tænkt eller handlet uret. Kong Harald gaaer, i Selskab med Prints Harald, med Hagen Jarl, og med omtalte fleere Norske Høfdinger, over til Viigen i Norge, og der bliver han, uden mindste Modstand antagen til Konge s), ventelig ei mindre ved Hielp af Prints Haralds og Hagen Jarls Forestillinger, end formedelst det almindelige Had, som man bar til forige Regiering. Derpaa faaes fornemmelig Prøve, da Kong Harald kom over til Tunsberg, og

 det

q) Saa siger Torfæus, anførte Sted, Kap. 16. S. 262, men uden at melde, paa hvad Grund.

r) Dette berettes i den saa kaldte Thomas-Skinna hos Torfæus, Kap. 10. S. 253, og viiser Rigtigheden af hvad tilforn er berettet, nemlig at Norge er, ei strax efter Kong Harald Graafelds Fald, blevet indtaget af Kong Harald Blaatand og Hagen Jarl, men at eet Aars Tiid har omtrent gaaet bort, forend dette kunde blive iværksat.

s) See Snorre, i Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 13.

det der blev bekiendt, at han førte did med sig Prints Harald, en Søn af Landets forrige Konge Gudrød, men Sønnesøn af den høit elskte Kong Biørn. Fornøielsen derover var almindelig, og didhen samlede sig derfor til ham en stor Mængde af Indbyggerne, fra alle Kanter. Her lader da Kong Harald den unge Prints, som nu, eller efter da Harald Graafeld blev dræbt, var omtrent 18 Aar gammel t), give Konge-Navn; han overdrager ham ei alleene hans fædrene Riige, Vestfold, med dertil hørende, men han lægger desuden ogsaa Vingulmark, som Kong Tryggve tilforn havde havt u), samt heele Agder, liige indtil Lindernes, dertil, uden al Tvil, efter Aftale mellem ham og Kong Harald, efter en foregaaende Betingelse, af Prints Harald, der for Resten fik bemeldte Lande at regiere over, med samme Rettigheder og Fordeele, under samme Vilkaare, med hvilke hans Frænder og Forfædre tilforn havde besiddet dem, eller som Kong Harald Haarfager havde tilstaaet sine Sønner. Paa denne Maade blev Harald Grænske en mægtig Regent, mægtiger end hans nærmeste Forfædre havde været: Men endnu større vare de Fordeele, som Hagen Jarl vidste at vinde, ved denne Forandring. Til ham overlod Kong Harald alle de Krigsfolk, som havde samlet sig til ham, i Viigen og ved Tunsberg, for med deres Hielp at bekrige og fordrive Gunhilds Sønner; til ham afstod benævnte Konge den heele Landstrækning af Norge, fra Lindesnes indtil Throndhiem, eller de syv Fylker, Rogaland, Hordaland, Sogn, Fiordefylke, Sundmøre, Romsdal og Nordmøre, med dertil hørende, ei alleene under samme Vilkaare, med samme Kongelige Ret og Myndighed, hvormed Kong Harald Haarfager havde

Erklærer Harald Grænske for Konge over Vestfold, Vingulmark og Agder.

Hagen Jarl faaer visse Lande og Rettigheder.

t) See Saga Olafs Helga, Olaf Tryggvasonar Saga, i Flateyar-Bok, Kap. 60, S. 57, og Snorre, i Olaf Tryggvesøns Sage, Kap. 15.

u) See Norske Histories andet Deel, S. 280.

havde overdraget disse Lande, til de Kongelige Printser, hans Sønner, men ogsaa desuden, med dette anseelige Tillæg, at overalt i benævnte Fylker og Provincer skulde Hagen Jarl faae til Eiendom alle Kongens Gaarde og til dem hørende Landskylde, liigesom han havde det i Throndhjems hvilket betydelige District, med dertil hørende Nummedal, Halogaland og Finmark, Hagen Jarl uden al Tvil har faaet qvit og frie v), som sin Fædrene-Arv, eftersom Skribenterne intet melde derom, at de ere ham af Kong Harald overdragne. Endnu ei nok dermed; Hagen Jarl betingede sig desuden Ret, til at have de Kongelige Indkomster, og saa meget af Kongens Penger, som han behøvede, naar en fiendtlig Krigsmagt kom i Landet, eller Riget mod den skulde forsvares x). Hvilket altsammen, efter da værende Forfatning, er formodentlig blevet afgiort og fastsat, paa et almindeligt Thing, paa det saa kaldte Hauga-Thing hos Tunsberg; hvorfra Kong Harald Blaatand gik med sin Flaade og sin heele Krigshær tilbage til Danmark.

§. 5. Paa denne Maade var da Hagen nu kommen vidt nok, i at opnaae sit større Øiemeed, sin Hensigt, men endnu ikke kommen til Enden og til Maalet deraf; hvilket maatte opsættes til en beqvemmere Tiid. Kong Harald havde vel faaet Konge-Titel over Norge, men ikke beholdt næsten alt. Af hvad han der egentlig besad, var kun Vigen, men for det meste deelt med Harald Grænske, og derover sige vore gamle Skribenter, at Kong Harald Blaatand regierede

 i Norge

v) J. Ramus i hans Norr. Historie S. 113, siger at Hagen fik Throndhjems Leen og Helgeland quit og frie, uden at melde Grunden for denne Beretning. men Sagen er dog vel i sig selv rigtig, da dette maatte være det første og fornemste, Hagen betingede sig.

x) See Snorre sidst anførte Steds Olaf Tryggvesøns Saga i Flateyar-Bok, Kap. 60, (K. 57.) og Torfæus, T. II. Kap. 26. pag. 262.

i Norge over Viigen, indtil Ribarbit y), eller fra Elven (Goth-Elven) af, og Vesterud til Egersund z). Om eller hvor vidt hans Herredomme har strakt sig til og over Oplandene, er uvist, skiønt riimeligt, at de der værende Regente have erkiendt ham for Over-Konge. Men for Resten var Hagen Jarl den, paa hvilken næsten eene alle Ting i Norge fornemmelig beroede. Det meeste af Riiget; det heele Nordenfieldske, næsten fra Lidandsnes af og indtil Riigets yderste Grændser mod Gand-Viken eller det Hvide-Hav, havde han faaet at regiere over, deels med en uindskrænket Myndighed, som Throndhiem, Halogaland, Finmark, med didhen hørende, deels som et nyt Tillæg til hans forige Besiddelser, de for opregnede syv Fylker eller Provincer; hvorom den gamle Skald, Einar Skalaglam, saa synger i sit Vers, om Hagen Jarl, kaldet Vellekla a)

„ Siu Fylkers Land under sig lagde
„ Hin Guldets ypperlige Vogter,
„ Det giorde, at Landet ham tilvendte
„ Sit Ansigt, men fra Qvinden b) vendte.

Desuden var han, over det heele Riige bleven Kongens Statholder; paa dennes Vegne havde han overalt at befalle; og han kunde, ved visse Tilfælde især, raade over alle de Kongelige Indkomster c). Heraf kan enhver domme, hvor vidt hans, og hvor vidt Kong Haralds Myndighed har strakt sig i Norge. Kong Harald lod sig ogsaa noie med at være bleven antagen til Konge i Vigen; han drog som tilforn er berettet, derfra tilbage til Dannemark; og overlod til Hagen

Jarl

y) Snorre i Magnus Erlingsons Saga, Kap. 2.
z) Saa staaer, i den Danske Oversættelse af Snorre, pag. 474 og 492.
a) See Snorre i Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 16. S. 203. i det nye Oplag.
b) Poeten meener her Dronning Gunhild.
c) See Snorre i Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 25.

Jarl at udrette Hoved-Sagen, ved Norges Erobring, at fordrive derfra de endnu overblevne Konger, Kong Harald Graafelds Brødre, Kong Ragnfred og Kong Gudrød. Til den Ende gaaer Hagen med sin Flaade, og med de Tropper, han havde samlet i Vigen, nord efter, for at angribe dem; disse forsøgte vel at sette sig i Forsvars-Stand, ide lode strax opbyde Folk og Skibe: men det gaaer nu dem, som det fordum gik deres Fader, Kong Erik i lige Tilfælde, at faae vilde afsynde, at alle holdede til det nye Partie; de Folk og Skibe, de finge samlede, vare langt fra ei tilstrækkelige til at giøre den mægtige Hagen Jarl Modstand; altsaa maae da gribes til det samme Middel, hvoraf bemeldte deres Fader tilforn havde betient sig, at pakke sammen, at forlade Landet, og gaae med de Folk og Skibe, de kunde faae samlede, over til Orkenøerne, hvor en af Thorfinn Jarls Sønner, gift med deres Søster Ragnhilld, da regierede d). Efter deres Bortreise, blev det Hagen Jarl en saa meget lettere Sag, at undertvinge sig alle de Fylker eller Provincer, som Gunhildes Sønner egentlig havde besiddet, i den midderste Deel af Riiget, tilliige med alle andre Nordenfields liggende Lande. Allesteds, men fornemmelig i det Throndhiemske, blev han nu saa meget meere velkommen, jo meere forhadt og for Landet ulykkelig den forige Regiering havde været; paa de fleeste Steder opvakte hans Ankomst saa meget større Fornøielse, som han allevegne, hvor han foer frem, i alle de Districter, han underlagde sig, lod udgive den Befalling, at den hedenske Religion, eller Forfædrenes gamle Guds-Dyrkelse, skulde blive ved Magt, den forige derimod øvede Vold eller Tvang ophøre, Gudernes Templer samt Offringer igien oprettes eller vedligeholdes, og ingen understaae sig, deri at

giøre

d) See Snorre nys anførte Sted, Kap. 16. Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 51. S. 57, og Norske Hist. 2den Deel, S. 364.

giøre under Himlen. Hvorom ogsaa denne kom, at ved Hagens Tilbagekomst i Landet, synes vel forige Vanheld at forsvinde, den forige Velstand at komme tilbage, og alle Ting at forandres til det bedre. Nu begyndte der den svære Hungers Nød at ophøre; om Høsten næst efter fik man mødent Korn overalt, hvor man havde saaet; om Vinteren faldt et meget rigt Silde-Fiskerie langs Kysterne af det heele Riige; og næste Vaar efter var Landet saa vel forsynet med Sæde-Korn, at de fleeste Bønder kunde tilsaae deres Jorde og Agre, hvorved i en Hast gode og frugtbare Tider i Landet fremkomme, i Stedet for den forige Misvext og Hungers Nød. Efter den da værende Erkiendelse e), kunde saaledes ei andet, end forhverve den nye Regent en almindelig Yndest og Hoiagtelse: Hagen var Gudernes Ven; ved ham, ved hemeldte hans Anordninger vare de fortørnede Guder blevne forsonede; og ved at fornye den gamle Gudsdyrkelse, ved at opreise igien de under forige Regiering nedrevne Templer, de ødelagde Altere, havde han sat Landet i sin forige blomstrende Tilstand; hvorom forbenævnte Einar Skalaglams følgende Vers her fortiener at anføres:

„Den, som brave Krigsmænd vil kiende,
„Alle, den store Thors sande Dyrkere,
„Han var den, som mægtig befallede,
„Templerne vedligeholdes og Gudernes Dyrkelse;
„Da Thor den mægtige over Hav alle
„Giorde bekiendt, at Jotnerne f) vare dræbte.
„Guderne man da seer, selv bestyre
„Denne Krigens lykkelige Fremgang.

„De

e) See Norske Hist. 1ste Deel, Kap. 6te §. 4.

f) Jotnerne beskrives i Edda og paa andre Steder, som Asernes og Gudernes Fiender; hvorfor Poeten her kalder Gunhild og hendes Sønner, som Gudernes Fiender, Jotner.

„ De glæde Krigsmænd, som giorde hans Nytte,
„ Til deres Offringer nu vende tilbage;
„ Med Gudernes Hielp og meget fortrenges
„ Den unge Heltes Magt og Anseelse.
„ Jorden nu bær, som forhen, sin Grøder
„ Thi Fyrsten befaller sine Hofstadere,
„ Med Glæde igien at ville oprette
„ Gudernes tilforn nedlagde Dyrkelse.
„ Nu er derfor det heele Jarlen
„ Norden for Vigen Land beliggende
„ Underlagt, og den tappre Strids-heltes
„ Hagens Rige vide udstrekket „

Ei under derfor, at Hagen Jarls første Regierings-Tid fandt saa almindeligt Bifald, og at den forhvervede ham Tilnavn af den Gode. Uden Tvil har man anseet den saa høit elskte Kong Hagen og hans lykkelige Regiering nu igien at være oplivet i denne unge Hagen, og derfor hins Tilnavn med Rette at tilhøre denne.

§. 6. Hagen Jarl satte sig nu saaledes fast i Regieringen over Norge, og fæstede sin Borpæl paa Hlade i Throndhiem, hvor han blev næste Vinter over g), samme Vinter, da Gunar fra Hlidarenda i Island, som det synes h), var i hans Hof: men imidlertid forsømte ei heller de forige Regente, Kong Gudrand og Kong Ragnfred, deres Ret eller Tiltale til bemeldte Rige, hvilket de vel havde forladt, men i den Tanke, at tage det tilbage. Saasnart derfor den næste Vinter, efter deres Undvigelse, var forbi

Kong Ragnfreds Forsøg at tage Norge tilbage.

g) See Snorre, i Harald Graafelds-Saga, Kap. 16.

h) See Nials Saga, Kap. 32. conf. Kap. 29.

forbi i), beslutede de derpaa at giore et Forsøg. Til den Ende havde Kong Ragnfred vidst at samle til sig i Orkenøerne, vistnok af Norske Misfornøiede, af Landsflygtige eller Søerøvere, en saa anseelig Krigsmagt, at han saae sig i Stand, til at vove bemeldte Forsøg. Hans Krigsmagt
A. 979. bestod af skiønne udvalgte Tropper, hans Skibe vare store, og med dem gaaer han over til Norge. Efter Ankomsten der, formodentlig ved Rogaland eller Hordaland, hvor de fleeste hans bekiendte og Venner vare, faaer han viide, at Hagen Jarl var nord i Throndhiem, hvor denne opholdt sig næste Vinter, efter sin Tilbagekomst k), rimelig paa Hlade; Kong Ragnfred seiler derfor, langs Kysterne, længer nord forbi Stat, og begynder, efter Ankomsten til Sundmør, der at røve og plyndre, for at tvinge Indbyggerne til Lydighed. Han naaer og derved, for en Deel, sin Hensigt: her skeede da, som gemeenlig i lige Tilfælde, at naar en Krigsmagt angriiber et eller andet District, søge de, som ere meest udsatte for Fiendens Vold og Overlast, at redde og hiælpe sig paa hvad Maade, de best kunne l). Mange gave sig derfor under Kong Ragnfreds Lydighed. Men imidlertiid bringer Rygtet eller Speidere Tidende, om dette fiendtlige Indfald, til Hagen Jarl i Throndhiem; denne lader derover strax Hærør opskiære, en Krigsmagt opbyde, sine Skibe bemande; alt dette faaer han i en Hast færdigt, thi alle vare [illegible] færdige

i) Jeg følger her Snorre i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 17, skiønt i et Fragment af Noregs Konunga-Sagur staaer, det skeede otte Vintre efter Harald Graafelds Fald. Skal man troe, Skribenterne her tale, om 2de adskilte Toge? Det er ei urimeligt, i Henseende til den store Forvirring, der er i Harald Graafelds og Hagen Jarls Historie: men noget vist herom tør jeg ei sætte.

k) See Snorre, ovenanførte Sted, Kap. 16.

l) Saa heder det i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 62, S. 58, og hos Snorre, paa anførte Sted, Kap. 17.

færdige til hans Tieneste; og han skynder sig ud ad Throndhiemts Fiord, for at gaae Fienden i Møde. Denne træffer han, ved de nordlige Grændser af Sundmøre; og der kommer det da strax til en Søe-Træfning mellem dem. Efter den da til Søes brugelige Tactik, lagde man, i saadanne Tilfælde, Stavn mod Stavn, efterat man havde bundet Skibene tilsammen, og man fegtede fra Stavnene af; dette skeede nu ogsaa: men Udfaldet vilde denne Gang ei svare til Hagens Formodning, eller hans sædvanlige Lykke. Han havde vel en større Krigsmagt, fleere Skibe, end Kong Ragnfred, men derimod havde denne i Krig længe øvede Folk, og større Skibe; Striden blev derover meget haard, Seieren en Tiid lang uvis: men endelig begyndte Hagens Folk at tabe. I det Sund, hvor Træfningen holdtes, gik en temmelig stærk Strøm, som drev begge de stridende Flaader ind mod Landet; denne Omstændighed vidste her Hagen Jarl at føre sig til Nytte: han lod Strømmen sætte sin Flaade ind imod Landet, og sine Folk hiælpe til med Aarene; den fiendtlige Flaade fulgte efter: men deres Skibe stak meget dybere, end Hagens; de turde derfor ei komme Landet saa nær, som han; hvorimod denne, saa snart man mærkede, at Skibene naaede Grunden, sprang strax over borde med sine Folk, lod Skibene trække op mod Landet, det længste skee kunde, paa det Fienden ei skulde bemægtige sig dem, satte derpaa sine Folk i Slagtordning, paa den derhos liggende slette Mark, og indbød Fienden til en nye Træfning: men dette Tilbud vilde Kong Ragnfred ei imodtage. Han vidste, at Hagen Jarl var ham vidt overlegen, i Folke-Mængde; han havde billig Aarsag at frygte, det var ogsaa uden al Tvil Jarlens Hensigt, med det giorte Tilbud, at inden føie Tiid skulde hans Partie blive endnu langt meere bestørket, ved Tilløb fra alle omliggende Steder; og derfor

Han overvinder Hagen Jarl i en Søe-Træfning.

vilde et heller Hagen Jarl paa sin Side giøre noget vildere Forsøg til Søes, allerhelst da Fienden, ved sine store Skibe var ham saa meget overlegen. De skiltes derfor ad, for denne Gang, efterat de endnu en lang Tiid havde angrebet hinanden, med Pile og Skild, og hver drog til sin Kant, Kong Ragnfred nemlig tilbage, sønder ud forbi Stat, til Hørdeland, men Hagen Jarl til det Throndhiemske.

Anmærkninger over dette Tog.

§. 7. Vore gamle Skribentere nævne et Stedet, hvor dette Slag har staaet; men rimelig er det holdt, ved Mundingen eller Indløbet til Romsdals Fiord, ved de nordøst paa Sundmør beliggende, saa kaldte Nordøer, formodentlig under Flemsøen, eller som andre kalde den, Skuløen. Her gaaer fra og igiennem bemeldte Romsdals-Fiord en stærk Strøm ud mod Havet, eller fra østen vester ud m); denne har under Slaget drevet Flaaderne hen til Skuløen, mod den især, paa den østre Ende af Øen liggende Gaard Røgliie n); og her maae det være skeet, at Hagen Jarl har gaaet i Land, efterat have sat sine Skibe paa Grund, paa den høie Sandgrund, som her ligger ved Strandbredden; her kunde derfor Kong Ragnfred, med sine store Skibe, ei lande; Hagen gaaer derover langs Strandbredden med sine Tropper, og Ragnfred lader sin Flaade drive for Strømmen længer ud, mod Gaarden Langved, hvor man beqvemt kan lande, end ogsaa med store Fartøier; her sætter Hagen sine Folk i Orden paa den der værende slette Mark; her indbyder han Kong Ragnfred til en Træfning til lands; her lægger denne sine Skibe ved Stranden, det nærmeste skee kunde; her skyde de en Tiid lang paa hinanden, og her lader Hagen siden, i de der endnu til syne værende mange Kiæmpe-

Hoie,

m) Herom er jeg bleven underrettet, ved Brev, fra Hr. Hans Strøm.
n) See H. Strøms Sundmørs Beskrivelse, 2den Deel, pag. 19.

Höie, alle sammenkastede af Steene, men af forskiællig Störrelse, ei mindre, end 150 omtrent i Tallet o), sine döde begrave, saavel de, hvilke der vare faldne, som de, der laae slagne paa Skibene: hvorimod Kong Ragnfred, forend han gik til Seils igien, formodentlig har landet, ved den paa Öens vestre Side beliggende Gaard Flem, og der ladet sine ihielslagne begrave i endeel af de Kiæmpe-Höie, som der findes opkastede p). Efter Tilbagekomsten fra Slaget, satter sidstnævnte Konge sig atter fast, i sine og sine Brødres forige Besiddelser, i de synden for bemeldte Stat liggende Districter, Fiorde-Fylke, Sogn, Horde- og Rogaland: men i den Tilstand kunde Sagerne ei længe blive, og Hagen Jarls Hensigt især umuelig tillade, at Kong Ragnfred skulde blive i bemeldte Besiddelser, i hvor megen Umage end denne giorde sig derfor, ved at holde en stor Krigsmagt om sig, heele Vinteren igiennem, ved at foretage sig, saa snart Vaaren begyndte, en Reise giennem alle benævnte Districter, ved der at opbyde Skibe og Krigsfolk, til sin Tieneste, til det forestaaende Tog, foruden bemeldte Krigsmagt, han tilforn havde. Paa denne Maade fik Kong Ragnfred vel en mægtig Krigshær samlet; han blev med Skibe, med andre til Toget fornødne Ting vel udrustet q): men alt dette var dog ei tilstrækkeligt, til at imodstaae den mægtige Hagen Jarl, der opholdt sig denne, ligesom forige Vinter, i Throndhiem, formodentlig paa Hlade, og var paa sin Side ei mindre omhyggelig, for at sætte sig i vedbørlig Forfatning, til det forestaaende Tog. Saavel af heele Throndelagen, Riigets da værende Styrke, som af Halogaland, Naumdalen, Morene, Romsdal, samt af alle Öe-Leene, fra Byrdo

 af

o) See nylanførte Sundmørs Beskrivelse.
p) Sammesteds, S. 21.
q) See Snorre, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 18.

af r) Indtil Stat, lod han samle en meget stor Krigsmagt, og en mægtig Flaade, bestaaende af langt bedre og større Krigs-Skibe, end de vare, han forige Gang havde ladet opbyde og samle i en Hast. Den gamle Skalld Einar Skalaglam beretter, at Hagen Jarl da havde en Krigsmagt, der var samlet af fire Folk-Lande s), og i sit Følge syv Jarler t), hvilke bragte en Krigshær tilsammen, som var overmaade stor u).

§. 8.

r) Det er uvist, hvad de gamle have forstaaet ved Navnet Byrdo. Det synes at have været et fordum bekiendt Sted, et Grændse-Skiel mellem det Throndhiemske og Halogaland: thi da Kong Olaf Tryggvesøn drog fra Throndhiem til bemeldte Halogaland, siges der at han drog ud ad Throndhiems Fiord, siden nord forbi Byrdo, og saa nord til Halogaland. Snorre i Ol. Trygg. Saga, Kap. 84. Eller retter har det om ei i de ældre, saa dog i de seenere Tider, været et Grændse-Mærke, mellem det Throndhiemske og Naumudal, da i Olaf Trygguasonar Saga, Kap. 63. staaer, at Hagen Jarl havde en stor Krigsmagt af Halogaland, og af Naumudal, og saa fra Byrdo af alt til Stat. Man seer af Edda, i de saa kaldte Kenningar, at Byrdo har været en Øe; og deraf bliver det ei urimeligt, at ved Navnet Byrdo have de gamle forstaaet den Øe Biørey eller Byrey, som ligger ei langt fra de nu værende Grændser mellem Numedalen og det Throndhiemske, og har fordum været bekiændt af sine mægtige Beboere, som eiede anseelige Godser, kaldede Biørp-Gods.

s) Folkland har da bemærket og indbefattet meere, end det de gamle kalde Fylke, mindre end Piod-land, som bemærkede et heelt Rige, samlet af fleere Folk-lande. De fire Folklande, som Poeten her sigter til, maae have været: Halogaland, Naumudal, Throndhiem, og Mørene med Raumsdal.

t) Formodentlig have 2de Jarler været paa Halogaland, med tilhørende Finmark, 1 over Nommedalen, 3de over Throndelagen, og 1 over Mørene og Romsdal; eller muligt kun 2de over Throndelagen, men 1 over Søe-Landene, fra Byrdo til Stat.

u) See Snorre og Olafs Saga Trygguasonar, i Flateyar-Bok, paa anførte Steder.

§. 8. Alle desse store Tilrustninger vare, fra Hagen Jarls Siide skeede, i den Hast, med den Hurtighed, at han nu blev i Stand til at gaae sin Fiende i Møde, til at opsøge ham, ei at lade sig, som tildeels skeede forige Gang, af ham hiemsøge; hvilket i de Tiider blev anseet, ei alleene som et Kiændemærke paa Frygtagtighed, men ogsaa som et ondt Tegn. Med sin Flaade gaaer Hagen, til den Ende, sønder ud om Stat; der faaer han vide, at Kong Ragnfred var med sin Flaade inde i Sogn; og strax sætter han Kursen did-hen. Hin lod sig ei heller længe søge; han gaaer paa sin Siide Fienden i Møde; og de træffe hinanden, ved det For-biærg Thinganæs, som ligger paa den søndre Siide af Mundingen til Sogne-Fiorden, paa Grændserne mellem Sogn og Hørdeland, hvor Hagen Jarl havde allereede ladet afstikke Val-Pladsen, og lod ham nu indbyde til en Træfning. Kong Ragnfred modtager Tilbudet; begge Krigshære møde hinanden paa bemeldte Sted, efterat de havde forladt deres Skibe; og her kommer det imellem dem til et haardnakket Feldtslag: men Hagen Jarls Krigsmagt var langt større, end hin Ragnfreds; Seieren bliver derover paa hans Siide; efterat have mist 300 af sine beste Krigsmænd, seer Ragn-fred sig nødt at vige tilbage til sine Skibe; og med dem maae han atter rømme Norge, mod hvilket Rige han og hans Broder skal siden, som Thomasskinna beretter, have giort adskillige Forsøge. Venteelig har han, efter dette mislingede Forsøg, begivet sig tilbage til Orkenøerne, og hendrevet sin øvrige Tiid paa Søerøverier og Krigs-Toge, under hvilke han da imellemstunder maae have besøgt Norge, og der øvet Fiendtligheder, især mod Hagens Paarørende og fornemste Tilhængere. Men mærkeligt er, at hans Broder, Kong Gudraud, som dog levede længe efter desse Tiider, ei giorde ham Selskab, paa foromtalte Norske Tog. Hvad kan der-til

Anden Træf-ning mellem Kong Ragn-fred og Ha-gen Jarl.

Ao. 980.

Kong Ragn-fred overvun-den og nødes til at forlade Norge.

til have været Aarsag? Skal man troe, at han har fulgt sin Moder til Danmark, og at han der en Tid lang er bleven holdt fangen? Det er el urimeligt: men dette, tilliige med mange flere Omstændigheder i denne Tiids Historie, er os nu ganske ubekiændt.

Hagen Jarls Givtermaal.

§. 9. Efterat Hagen Jarl, paa bemeldte Maade, havde tvunget Kong Ragnfred til at forlade Norge, og begive sig tilbage til Orkenøerne, gav han den store Krigsmagt, som han havde fort norden fra med sig, Afskeed eller Frihed at gaae hiem igien: men da man kunde vente sig et nyt Besøg fra Orkenøerne, helst i de mellemste Districter af Riiget, blev han selv tilbage, i de synden for Stat beliggende Provincer, for at være ved Haanden, og opholdt sig der, saa vel følgende Høst, som Vinteren derefter, for at bringe alting til Rolighed, og endelig skaffe Riiget den længe ønskte Fred x). Historien melder ei, hvor længe Hagen Jarl den Gang har opholdt sig paa bemeldte Kanter, men formodentlig har han der udtrukket Tiden, det længste skee kunde, for enten at afværge Eriks Sønners nye omtalte Fiendtligheder i Riiget, eller under Skin af Frygt for et nyt fiendtligt Indfald, deels at kunne des længer hæve de Kongelige Indkomster, til Krigs-Omkostningerne at bestriide, deels undgaae at betale til Kong Harald den udlovede Skat. Dette gav i Fremtiiden Anledning til Ueenighed imellem dem: men imidlertiid havde Hagen allerede spillet sin Rulle saa vel, at han kunde for det første dermed være fornøiet, og slaae sit Sind til Rolighed. Endskiønt han var en stor Elsker af Kiønnet, saa havde han dog endnu ikke indladet sig i noget ordentligt Egteskab; og dette satte han nu derfor i Værk. Paa Møre, iblant Oil paa Sundmøre, og venteligt paa den bekiændte Gaard

x) See Olafs Saga Trygguasonar, 1 Deel, Kap. 63, S. 59.

Haarek Gidske; havde han en meget anseelig og anseelig Mand, en Herse, til Leensmand formodentlig, ved Navn Skage Skofteson, der uden Tvivl maae have nedstammet fra en ældre Skage Skofteson, fra den, som i Kong Harald Haarfagers Tiid, flygtede fra Norge over til Island y), i Anledning af den Ueenighed, han var kommen i med den, over Romsdal og Nordmøre da regierende Eystein Glumra z). Bemeldte Skages Dotter Thora a), et meget deiligt Fruentimmer, begierede nu b) Hagen og fik til Egte; hvorimod han givtede sin egen Dotter, Ragnhild c), med nys navnte sin Hustrues Broder, Skofte Skageson. Derved stiftedes et dobbelt Svogerskab, samt en fortrolig Venskab imellem Jarlen og Skofte. Af Kiærlighed til sin Hustrue, den unge Thora, bar Hagen Jarlen en Yndest for hendes Familie, for alle hendes Frender, hvilke han agtede og ærede, frem for andre: men ingen var ham dog kiærer, end benævnte Skofte, som vidste at danne sig efter Jarlens Sindelav. Han ophøiede derfor Jarlen til sin Leensmand; ham gav han store Forleeninger paa Møre; ham giorde han deelagtig i sine Anslag;

y) See Landnama. 3 Deel, Kap. 16. S. 253, det nye Oplag.
z) See Norske Histor. 1ste Deel, [illegible]
a) Det synes meget rimeligt, at de i den Norske Historie saa meget bekiendte Arnesønner, have været af denne Skages Familie, da de Navne Skofte og Thora vare blands dem meget gængse. See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 380 og S. 395.
b) I den Danske Oversættelse af Snorre staaer S. 109, at dette skeede, efter sidst omtalte Tog, mod Kong Ragnfred. Efter Tiden i Snorres Fortælling, maa det da ogsaa være skeet: men Torfæus sætter Norv. Hist. 2. c. pag. 275. cap. 3. at det var skeet længe for den Tid, uden at melde, paa hvad Grund. Selv forekommer det rimeligst, at Tingen er skeet, i den Orden omtrent, hvori Snorre fortæller den.
c) Fagurskinna kalder hende Ingeborg. Torfæus loc. cit.

[illegible] og saa især de være sammen paa nogle Skibe. Dog, paa nogen Reise, maatte altid Skoptes Skib ligge i Havnene, næst hos Jarlens, og ingen understaae sig at lægge sit Skib i det Rum, som var Skopte forbeholdet; hvilket gav Anledning til følgende Tildragelse.

Under en Reise, som Hagen Jarl en Winter giorde igiennem Oplandene, [illegible] den Tid han har holdt forommeldte Sammenkomst med Kongerne i Viigen d), havde han paa et Sted, hvor han var til Giæst, Samqvem med et Fruentimmer af ringe Herkomst e), der af ham blev frugtsommelig, og fødde en Søn, som hun kaldte Erik. Denne bragte hun til Jarlen, som [illegible] erklærede Barnet for at være sit, og bød det opfostre, hos en af sine fornemme Venner, hos en Thorleif, kaldet den Spake, eller den Wise, som da boede i den Throndhiemske Provintz Medaldal. En meget riig, mægtig og anseelig Mand,
Ao. 969. den uden al Tvil maae have været en Sønnesøn af den ældre Thorleif den Wise, der gik Kong Halfdan Svarte til Haande, at forfatte Heidsivia-Loven g), eller den Uplandske Lov, der gieldte paa Uplandene i Norge, liigesom nys nævnte hans Sønnesøn havde været Kong Hagen Adelsteens Foster behielpelig, i at forfatte Gulathings og Frostathings Lov, med flere h). Den yngre Thorleif den Wise var, og den, som gav

d) See Snorre, i Harald Graafelds Saga, Kap. 8de.
e) See det foregaaende 1ste Kapitels §. 17.
f) Torfæus beretter efter Fagurskinna, at Hagen var da kun 15 Aar gammel, loc. cit. cap. 5. p. 243. og cap. 17. pag. 264; dette kan ei være, efter Torfæi egen Regning, som sætter at Hagen var 15 Aar, da hans Fader blev dræbt, l. c. cap. 4. p. 242, fra hvis Død til den Tildragelse her omtales, maae i det mindste have været en Tid af 5 Aar. Det viiser Historien selv.
g) See Norske Hist. 1 Deel, Kap. 6. §. 31. S. 431 og §. 32. S. 439.
h) See Norske Hist. 2den Deel, S. 287.

gik [illegible] Foster-[illegible], [illegible] Lovkyndig paa Island, [illegible] og Underviisning, [illegible] at sammenskrive den første Lov for Island [illegible]. Hos denne Mand blev den unge Erik opfostret, og der fik han en Opdragelse, som lagde Grund til de Dyder, hvilke [illegible] siden viiste saa mange Prøver paa, og som ved hans naturlige gode Egenskaber bleve rette [illegible]. Her tiltog han meget hastigt i Kraft og Størrelse, [illegible] og [illegible] [illegible], [illegible] tillige [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Øvelser og Krigs-Kunster; derimod var han ei meget [illegible] af sin Fader k) [illegible] formedelst sin ringe [illegible], paa Moderens Side, eller formedelst deres [illegible] [illegible]-[illegible]fenhed. l) [illegible] [illegible] [illegible] 10 til [illegible] [illegible] gammel, [illegible] var allerede [illegible] [illegible], at han [illegible] begyndte at [illegible], i [illegible] og Ledings-Toge, og derover [illegible] Hagen [illegible] ham, geleidet af sin Foster-Fader, [illegible] sig Selskab paa et Ledings eller Krigs-Tog, som han foretog sig, en [illegible] [illegible], efterat [illegible] [illegible] var [illegible]-Jarlens [illegible] eller [illegible] [illegible], tog Thorleif han med paa sit [illegible] [illegible] med [illegible] af [illegible] til Toget var [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tide saae [illegible] fornødne [illegible] m). [illegible] Toget begyndte, i som det synes, fra Throndhjem af; [illegible], som allerede [illegible] og [illegible] [illegible] [illegible] der [illegible] [illegible] [illegible] gav han [illegible] for [illegible], som [illegible] af [illegible] [illegible] [illegible] der af, og at han havde det [illegible], [illegible] et [illegible] [illegible] forlanget det anderledes; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], som Thorleif [illegible], [illegible] [illegible] han [illegible] var [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

k) [illegible]
l) See Snorre i Harald Graafelds Saga, Kap. [illegible]
m) See Snorre, i Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 19. Dette [illegible] [illegible] overeens med [illegible] Regning, og [illegible] [illegible] [illegible] 980, og Hagens Sammenkomst med Kongerne paa Upland, have vi tilforn, Kap. 2. §. 17. henført til Ao. 968.
n) See Snorre i [illegible] Saga, Kap. [illegible]

[illegible] Havn, [illegible] ved Jarlens eget Skib. [illegible] Her- de dog [illegible], indtil man naaede Mere eller Sundmere n), hvor Skofte, med sit paa det beste udrustede og bemandede Langskib, nærmer sig Jarlens Flaade, som da allerede havde lagt sig i Havn. Her bliver Skofte vaer, at en anden havde indtaget det Rum, som var ham bestemt, hvor han var vant at ligge; han raaber derfor strax, at man skulde lægge derfra, og [illegible] ham Pladsen; men Erik er strax færdig med Svar, og befaler ham, at begive sig heller til et andet Sted. Dette hører Jarlen, han fortørnes hæftig over den Myndighed, som Erik her tiltog sig, at han ei vilde vige for Skofte, og han raaber derfor dem til paa Thorleifs Skib, at de strax skulde komme Leiet for Skofte, truende dem med Hug og Slag, hvis de ei strax adlydde. Thorleif, som kiendte Jarlens Gemytte, hans Vredes Hastighed, hans Grumhed i at straffe, befaler her strax sine Folk, at de skulde støde Skibet løs, og lægge fra dette Sted, og Skofte indtager sin sædvanlige Plads. Denne sin Svoger vilde Jarlen som meget heller have om sig, som Skofte synes ret at have været efter hans Sind, og som han især altid vidste at fortælle noget nyt, at bringe Jarlen Kundskaber, og at udsprede hvad som gik for sig i Landet; hvorover man gav ham Navn af Tidende-Skofte, til hvilket han saa meget mere [illegible] som Jarlen, hvis han først fik noget Nyt at vide, strax igien deelte det med Skofte, saa at denne derover altid vidste at fortælle noget deraf til andre. Denne Fortrolighed stadfæstede meget Venskabet mellem ham og Jarlen: men den Tort, som ved bemeldte Tildragelse var skeet den unge Prints Erik, var større, end den kunde forglemmes, og kunde, efter de Tiiders Tænkemaade, ei vel forsones, uden ved Blod; saa der maatte tænkes paa Havn. Næste Vinter,

n) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. [illegible]

ter, efterat bemeldte var skeet, opholdt derfor den unge Erik sig vel hos sin Foster-Fader: men efterfølgende Foraar forsyner han sig med en Hob Huuskarle og Hofmænd, saadanne som Printserne i de Tider gemeenlig pleiede at have om sig, for med deres Hielp at udføre sit Forehavende. Med disse bemander han, til den Ende, et Krigs-Skib, paa 15 Rum, som ham var blevet foræret af hans Foster-Fader, vel forsynet og udrustet med alle fornødne Ting; med dette Skib gaaer han ud fra Throndhiem, og han tager Kursen til Sundmør. Her træffer han Skopte, med et Skib af samme Størrelse, men neppelig et saa vel udrustet og bemandet, under en Reise, som han pleiede at giøre mellem sine Gaarde, angriber ham strax, og fægter med den Tapperhed, at Skopte bliver nedlagt; hvorom den Skald Eyjolf, kaldet Dadaskald, eller den ypperlige Poet, saaledes har siunget: An. 981.

„ Silde om Dagen, med den unge Herse,
„ Drog med lige Følge Helten den unge;
„ Da den unge Strids-Helt Skopte nedlagde,
„ Gav Ulvens Foglyster Rov-Fuglene Føde o).

Efter Skoptes Død, ved hvilken Erik havde vundet sit Sier-mærke, giver han alle dem af hans Folk, som endnu vare tilovers, Liv og Fribed: men for ham selv at blive lenger i Norge, var nu ei raadeligt; han seiler derfor, langs Kysterne af bemeldte Riige, liige til Danmark, begiver sig der til Kong Haralds Hof, og bliver hos ham Vinteren over: men næste Foraar derefter, sender nysnævnte Konge ham op til Norge, giver ham Titel af Jarl, og overdrager ham der Romerige og den østre Deel af Viigen p), eller nu værende An. 982.

 Bahus-

o) Snorre, i Olafs Saga Tryggv. Kap. 26. S. 210.

p) Saa stader i den Danske Oversættelse af Snorre, S. 110, og det troer jeg at være rigtigt. I Originalerne, som vi nu have, staaer Vingul-

Bahus-Leen, til at regiere over, som Kong Harald da maae have forbeholdt sig selv især z), under samme Vilkaare, og med de samme Rettigheder, som forrige Under- eller Skatte-Konger der vare tilstaaede; saa at Erik paa denne Maade da blev en mægtig Regent.

§. 11. Enhver, som med Eftertanke følger forommeldte Fortælling eller Historiens Sammenhæng, tvivler jeg ej, vil let indsee, at Venskabet, mellem Kong Harald Blaatand og Hakon Jarl, maae allereede, da bemeldte Krig var, være blevet koldt, eller ogsaa forandret til Fiendskab. Man veed ei tilvisse, ei eegentlig, hvori Foreeningen om Skatten og Oppelandene af Norge, mellem benævnte Prinser har bestaaet. Hagen tilbød sig, som vi tilforn have seet, at blive Kong Haralds Statholder, og at betale ham Skat af Norge; dette beretter Snorre, men ikke hvori denne Skat bestod, hvor længe han betalte den. Derimod fortæller Olafs Saga Tryggvasonar i Flateyar-Bok, at Skatten bestod i 60 Mark Guld og 60 Falke; at Hagen forud betalte den for 3 Aar, men siden ei videre, uden at han eengang sendte Kong Harald 50 Høge q); og at han lovte at komme bemeldte Konge eengang til Hielp i Danmark, med den heele Norske Krigsmagt, men selv at indfinde sig, naar paakrævedes. Paa samme Maade omtrent beretter Theodoricus Monachus r), at Hagen lovte at betale Kong Harald hvert Aar 20 Falke, og naar fornødent giordes, da at komme ham til Hielp, med sin heele Flaade; hvormed Oddur Munk ogsaa stemmer overeens.

gulmark og Romerige: men det kan neppe være rigtigt, da tilforn er berettet, Kap. 15, af Snorre selv, at Vingulmark blev overdragen til Kong Harald Grænske. See §. 4. i dette Kapitel.

q) See 1 Deel, S. 82, Kap. 90.

r) See de Regibus vetustis Norvegiæ, cap. 5, pag. 10.

overeens, ved at berette om Hagen Jarl, at han lovte Kong Harald Hielp, naar behøvedes s). Saa ulige ere Skribenternes Beretninger i denne Sag. Men enten feiler jeg alt for meget, eller give disse ulige Beretninger tilkiende, at her meldes om meere end een Ting, om fleere Tildragelser; de viise uden al Tvil, at Hagen Jarl meere end eengang har faldet fra Kong Harald, og at de tvende Gange have sluttet Forlig med hinanden, angaaende Skatten og Hielpen af Norge, første Gang da Kong Harald Graafeld blev dræbt, men atter igien trende eller fleere Aar derefter. Sandt nok, vore Skribente melde intet derom, ei heller berette de, at Hagen Jarl meere end eengang faldt fra, nemlig efter det store Tog mod Keiser Otho i Danmark. Men det er ei mindre vist, at Hagen Jarls Historie er af vore gamle Skribente bleven meget forvirret, at Underretningerne om hans Bedrivter ofte findes indviklede og forbyttede med hinanden; og at man, af Mangel paa behørig Kundskab, har undertiden trukket fleere Tildragelser sammen til een; som af foregaaende Historie noksom kan skiønnes; og samme seer man her overalt at stikke frem. Hagen Jarl, siger man, udruster en Flaade, han drager med den i et Ledings-Tog: men mod hvem, da ingen Fiender var i Landet, da Gunhilds Sønner allerede vare fordrevne? Erik tager Flugten, just til Kong Harald i Danmark, og her bliver denne Hagens rebelske Søn ei allene vel imodtagen og beskyttet, men ogsaa aflagt med store Forleeninger, og sat ved Siden af sin fortørnede Fader. Kunde vel noget af alt dette have havt Sted, hvis Venskabet mellem Kong Harald og Hagen endda havde været ved Magt, hvis de ei vare blevne Fiender? Viiser det ikke tvertimod, at Hagen Jarl maae have frygtet for et fiendtligt Besøg af Kong Harald, og at denne har søgt at bestørke sit

s) See Torfæi Histor. Norveg. loc. cit. cap. 16. pag. 262.

sit Partie i Norge? De trende Aar, for hvilke Hagen Jarl havde betalt Skatten forud, vare nu allerede forløbne; man kræver den af ham; men han nægter at betale, enten under Forevending af Krigs-Omkostningerne, som maatte giøres mod bemeldte Gunhilds Sønner, eller maaskee rettest, fordi han havde betinget sig Statholderskabet over heele Norge, men Kong Harald, imod den Betingelse, forbeholdt sig heele Viigen, og de Kongelige Indkomster deraf. At dette er rigtigt, kan neppe paatviles, naar man lægger nøie Mærke til denne vor gamle Skribentes Beretning, at Kong Harald regierede i Norge over Viigen, fra Got-Elven af, indtil Nygarbit t). Kong Harald havde jo faaet heele Norge i sin Magt; og kan dette derfor vel sige andet, end at han besad bemeldte Strækning, med en større Rettighed, paa en anden Maade, end Resten af Norge, at han regierede over den, som fuldkommen Herre og Konge? Men heraf tog Hagen Jarl Anledning til at unddrage sig fra Skatten at betale, først for den største Deel, siden for den aldeles; undertiiden betalte han lidt, undertiiden intet. Som Olafs Saga Tryggvasoner beretter u), sendte han til Kong Harald kun eengang 50 Høge, men ingen videre Skat; hvilket ei lidet fortrød bemeldte Konge, som derover gav Norge Navn af Hauk-Ey, eller Høge-Øen x). Efter en anden Beretning, som findes, deels i den saa kaldte Thomas-Skinna y), deels i visse haandskrevne Exemplarer af Olafs Saga Helga, oppebar Hagen Jarl, saa længe han havde med Krigen at bestille mod Gunhilds Sønner, alle Kongens Indkomster af

Norge,

t) See Snorre i Magnus Erlingsøns Saga, Kapit. 2det.
u) Anden Deel, Kap. 80. S. 82.
x) See Oddur Munk hos Torfæus, Histor. Norveg. Par. 2. lib. 6. cap. 16. pag. 262.
y) See Torfæus paa nys anførte Sted, Lib. 7. cap. 8. pag. 287.

Norge, men siden sendte han Kong Harald kun noget af Skatten, saasom Heste og Høge, men undertiden slet intet.

§. 12. Hagen Jarl søgte vel altsaa at komme til Endemaal alt nærmer og nærmer, at unddrage sig efterhaanden fra Kong Haralds Lydighed, og at giøre sig uafhængig: men dertil var Tingen ei endnu moden nok, ei alle Omstændigheder føielige, enten i Norge, eller i Danmark. Hist havde Hagen Jarls egen Søn vovet at sætte sig op imod ham; denne var der sat ham ved Siden, som Jarl, som Kong Harald Blaatands Statholder over en Deel af Viken, og her var ligeledes Kong Harald Grænske en troe Tilhænger af den Danske Konge z), hvilken uden Tvil havde der flere af samme Sindelav. Alle disse Omstændigheder vare ufordeelagtige for Hagen Jarl, men derimod opmuntrede de Kong Harald i Danmark, til at søge Hævn, eller at bringe Hagen til Lydighed igien. Kong Harald, siger Thomas Skinner a), satte Hagen Jarl til rette, fordi han ei rigtig betalte Skatten, og endelig hiemsøgte han Norge med en Krigs-Flaade, da Hagen faldt fra, men ei Harald Grænske. men Olafs Saga Helga b) beretter, at Kong Harald blev vred, fordi Hagen holdt inde med Skatten, og drog til Norge, hvor han tog ilde afsted, indtil Hagen Jarl forligte sig igien med ham, og holdt siden Venskab med ham, saa længe han levede. Beretninger, som vakle imellem tvende adskilte Tildragelser, mellem hvad nu skeede, og hvad som skeede temmelig længe derefter. Kong Harald Blaatand gik engang til Norge, med sin Flaade, for at tugte Hagen

z) Det siger Olafs Saga Helga med Ord, som her strax efter anføres.
a) See Torfæus nys anførte Sted.
b) Efter endeel haandskrevne Exemplarer.

gen Jarl, det beretter alle Skribente eenstemmig: men de feile i Tiden; hvad Snorre og efter ham Skribenterne i Almindelighed fortælle, som skeet, efter Toget i Jylland, mod Keiser Ottho den 2den, henhører ei didhen, men til de Tider, hvorom vi nu handle, som af nysanførte Skribentes Beretninger tydelig kan sluttes. Kong Harald samler, da Trusler og Erindringer hos Hagen Jarl intet vilde udrette, en mægtig Flaade, som endeel berette at have bestaaet af
Ao. 982. 1200 de Skibe c); han gaaer med den over til Norge d); saasnart han var kommen Lindesnes forbi, eller han naaede Hagen Jarls Riige e), som det heeder, de Lande, der stode under hans Herredømme, begynder han der at udøve Fiendtligheder, efter de Tiiders Krigs-Maade, med Røven og Plyndren, med Mord, med Skiænden og Brænden; han farer saaledes afsted, langs Strækningen af Søe-Kysterne, det heele Land igiennem, liige inptil de Øer Solunder, som ligge uden for Mundingen til Sogn; og han farer overalt frem med saadan Ødelæggelse, at i Læradal f) i Sogn bleve kun 5 Gaarde staaende ubrændte, men for Resten overalt saa vidt, som denne hans ødelæggende Fremfart naaede, alle forladte af deres Beboere, hvilke under denne Ødelæggelse, reddede sig selv, samt deres Familie og Gods, ved at tage Flugten, til Skovene, til øde Marke og Fielde.

§. 13. Man har megen Anledning til at troe, adskillige Omstændigheder viise det næsten tydelig, at Kong Harald

c) Saa siger Olafs Saga Tryggvasonar i Flateyar Bok, 1 Deel, Kap. 121. S. 136, og den Danske Oversættelse af Snorre, S. 127.
d) Uden Tvil har da den unge Erik Jarl fulgt med ham, over til Vilken, og er der af ham bleven sat til Jarl, som tilforn er berettet.
e) Snorre, i Olaf Tryggvesons Saga, Kap. 95.
f) I Stedet for Læradal, staaer i Peringskiolds Heimskringla,Væradal, og i den Danske Oversættelse, Vaardal.

Harald har altsaa dette sit Tog til Norge holdt, de saa kaldte Jomsvikinger, om hvilke siden noget meere skal meldes, i Følge med sig, de have muelig udgiort den sterkeste, den fornemste Deel af hans Krigsmagt, og at derfor dette Tog er, i adskillige Ting, blevet forbyttet med det, som bemeldte Jomsvikinger, under Haralds Eftermand, Kong Svend, giorde til Norge: saa adskilte ere Skribenternes Beretninger om sidstmeldte Tog, i Hensigt til adskillige Omstændigheder, skiønt de i Hoved-Sagen komme overeens. Saxo vidner g) at Kong Harald Blaatand udsendte den Julinske Søerøver-Bande mod Hagen, for at afstraffe den Foragt, som denne havde viist imod ham; paa selv samme Maade, som Snorre taler om Toget, under Kong Harald, at de Danske begyndte med deres Ødelæggelser i Norge, saasnart de komme i Hagen Jarls Riige h), taler han ogsaa derom, under Jomsvikingernes Tog, at de begyndte at røve, da de komme til Rogaland, i Hagens Riige i), skiønt heele Norge da var benævnte Jarls Riige; nogle berette, at Hagen var i Throndhiem, da han fik Efterretning om Jomsvikingernes Ankomst, andre at han var paa Sundmør; Snorre siger begge Deele, og derved tildeels sig selv imod k); endeel give den, som bragte ham Budskab om Fiendens Ankomst, Navn af Ogmund Hvide, andre af Geirmund. Disse forskiellige Beretninger synes tydelig tilkiendegive, at af tvende lige Tildragelser have Skribenterne giort een: men at Geirmund har været den, som under forommeldte Kong Haralds Tog bragte bemeldte Budskab, viise andre Omstændigheder; Jomsvikingerne, siger Snorre, begyndte ei at øve Fiendtlig-

S 2 heder

g) Hist. Historia Danica, pag. 183. edit. Stephanii.
h) See Olaf Tryggvesons Saga, Kapit. 35.
i) See nys anførte Saga, Kap. 40.
k) See bemeldte Saga, Kap. 40. sammenlignet med Kap. 39.

heder i Norge, førend de komme til Rogaland; andre sige, at de begyndte dermed i Tunsberg; begge Deele kunne være rigtige: men det sidste angaaer det egentlige store Jomsvikingiske Tog til Norge, hvorom siden; det første derimod Jomsvikingerne, under Kong Haralds Tog, som selv ridde Vigen, som jod den derfor være unært, og begyndte først Fiendligheder, da han naaede Rogaland. Her eller paa Jederen l) angreb hans Folk, blandt andre Steder, benævnte Geirmunds Gaard, denne undkommer vel, men med Forlis af sin eene Haand, og i Følge af nogle faae Mænd gaaer han strax om bord paa en let Skude, med hvilken han haster afsted, for at bringe Hagen Jarl Budskab, om dette fiendtlige Besøg. Denne opholdt sig ved de Tider meget paa Sundmør, ventelig for at være ved Haanden, om noget nyt Forsøg skulde skee af Gunhilds Sønner, muligt ogsaa fordi hans Hustrues Venner der boede, og der var en af hans Hoved-Gaarde Borgund m), ei langt fra hvilken et Tempel stod opbygget Thorgierdr Hørgabrud til Ære n), og hvor Hagens Borg, Slot eller Huus, hvad man vil kalde det, skal have staaet paa det Sted, hvor Iildhuset paa Gaarden nu staaer, hvilket Sted man endnu kalder Borja eller Borgen o). Her eller noget andensteds paa Sundmør opholdt Hagen Jarl sig, da Geirmund bringer ham Budskab om en fiendtlig Krigshærs Ankomst i Riget fra Danmark; Hagen vil ei troe det: men Geirmund viser frem sin afhugne Haand; derved bliv Hagen Jarl overbeviist, at Tingen var sand; og han foier strax de fornødne Anstalter til, at samle [illegible] Skibe

l) Der siger den Danske Oversættelse af Snorre at Geirmund boede. S. 133.

m) See Olafs Saga Tryggvasonar, i Flateyar-Bog, 1. Deel, Kap. 142. S. 124.

n) See nys anførte Olafs Saga, Kap. [illegible]

o) Saa har Hr. [illegible]

Skibe og Folk. Han udsender Krigsbud allevegne omkring, satte selv afsted, for at drive paa Sagen, alle Fiorde igiennem, ind langs den eene, ud langs den anden Side, er baade Nat og Dag paa Færde, og har Speidere ude paa alle Kanter, for ei at overrumples p). Saa hurtig, saa drivtig var Hagen Jarl, naar Omstændighederne udkrævede det; han bragte det derfor strax saa vidt, at han inden kort Tiid fik en Krigsmagt samlet; og nu anseer Kong Harald det ei for raadeligt, at gaae videre, da han fornam, at Hagen laae med en mægtig Flaade norden for Stat q). I desse Omstændigheder finder man det paa begge Sider tienligst, at slutte Forlig, som Olafs Saga Helga beretter, og det indgaaes denne Gang, formodentlig med de Vilkaar, at Hagen Jarl vel fremdeles skulde betale Skatten, eller en Deel deraf, men derimod ei være forbunden at komme Kong Harald, med den Norske Krigsmagt til Hielp, uden eengang, end saa ofte forlangtes; Vilkaar, som Hagen Jarl her indgik, deels muelig af Nødvendighed, men fornemmelig for at udfinde en beqvemmere Leilighed, eller giøre flere Anlægge, saavel til at rive sig løs, fra denne Forbindtlighed, som til at søge Hævn.

§. 14. At dette har virkelig været Hagens Anlæg, skal Udfaldet og følgende Historie vise. Det første, han nu toeg sig for, var at sætte den ødelagde Deel af Riget i forige Stand igien, hvilket fornemmelig bestod, i de afbrændte Gaardes Opbyggelse. Men imidlertiid laae Kong Harald med sin Flaade i Solunder, i Forsæt at giøre, med den, et Tog over til Island, for at hævne den Spot, man der havde tilføiet ham, ved en Nid-Viise, en Sang, som Is-

p) See Snorre, i Ol. Tryggv. Saga, Kap. 37.
q) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 128.

lænderne have været til Haan, til Spot og Vanære, i Anledning af en dem i Danmark tilføiet Uret eller Skade. Vi have tilforn, paa et andet Sted r) udførlig beskrevet denne Øes første Beboelse af de Norske; vi have ogsaa seet, hvilke store og anseelige Mænd der fæstede Boepæle, og i hvilken Mængde de Norske flyttede did over, hvilket giorde, at efter 60 Aars Forløb var Øen saa stærkt beboet, som den ingensinde meere blev s). Fra disse nedstammede adskillige fornemme Familier, blandt hvilke Are Frode opregner disse, som de anseeligste t). Paa Østerlandet, de saa kaldte Sidumen, hvilke nedstammede fra Hrollaug, en Søn af Rognvalld Møre-Jarl, og vare altsaa beslægtede med de Norske, de Danske og Svenske Konger, samt med de Nordmanniske Hertuger, siden Konger i Engelland u); paa Synderlandet, de af Gaarden Mosfell saa kaldte Mosfellinger, som regnede deres Herkomst fra Ketillbiørn Ketilsøn fra Naumedallen, der satte sig ned paa den Gaard Ytre-Mosfell x), og var beslægtet med de mægtige Hlade-Jarler i Norge; paa Vesterlandet, Breidefiordingerne, saa kaldte, fordi de nedstammede fra Audur, Ketill-Flatnefs Dotter, der nedsatte sig i Breidefiord, og vare af de Ørkenøiske Jarlers Familie y); og paa Norderlandet, Eyfirdingerne, der regnede deres Herkomst fra Helge Magre, der fæstede Boepæl i Eyafiord, og var af de Irlandske Kongers Familie z). Alle disse, med mange fleere, havde forladt deres Fædreneland, deres Venner, deres Eiendeele og Boepæle, af Til-

boie-

r) See den Nor. Histories 2den Deel, S. 97—117.
s) See Are Frodes Islandinga-Bok, S. 20.
t) See nys anførte Sted, S. 12.
u) See Nor. Hist. 2den Deel, S. 461. og S. 68. 69. §. 20.
x) See sidstanførte Sted, S. 457.
y) See sammesteds, S. 464.
z) Ogsaa sammesteds, S. 460. 435.

[illegible] Frihed, som de agtede over alt; De vare [illegible] fra det Nordenfieldske a), hvor den gamle Jotiske Frihed eller Selvraadighed havde mest fæstet Rødder, og varede længst; denne Friheds Aand bragte de med sig over til Island; enhver ankommende, af Stand og Vilkaar, indtog det for sig den Landstrækning og de Boepæle, som Leilighed og Evne dem anviste; og de første Indbyggere stode der, saa vidt man veed, i intet borgerligt Samfund med hinanden, men levede [illegible] under et Slags Patriarchalsk Herredømme. Enhver af de mægtigste, som komme over til Øen, førde didhen et stort Følge med sig, mange Tienere, en Hob Slaver; til dem uddeelte de visse Stykker af de Landstrækninger, som de havde indtaget eller bemægtiget sig; derved bleve disse deres Landboer, Tilhængere eller Undersaatter; mange af de mindre formuende, eller af ringere Stand, søgte ogsaa hos dem Forsvar og Beskyttelse; og deraf opkomme smaae Førster eller Hovdinger, for eet eller fleere Districter, saavel i geistlige, som verdslige Sager, [illegible] Præster, [illegible] Dommere. De bleve selv kaldte Goder, deres Embede og Myndighed Godord, deres Undersaatter Godordsmænd. Bemeldte Embede var arveligt, dog var det [illegible] Mo-nodie, som Fader kunde efterlade sin Søn; det kunde lovligen sælges, afhændes, eller overlades til andre; og [illegible] alle, som [illegible] satte sig i Anseelse, og søgte [illegible] over andre, at forskaffe sig eet eller fleere b) af desse Godorder, enten ved Arv, eller Kiøb c), eller Afstaaelse. Omtalte Goder oprettede Templer ved deres Gaarde, besatte

ogsaa

a) Ligeledes [illegible], S. 11[illegible]

b) Der vare omtrent 9 i hver Fierding. See Anmærkningerne til Christni-Saga, pag. 92.

c) Priisen beretter Sturlunga-Saga, 3 Bog, 37 Kap. at have varit 960 Lod Sølv omtrent. See og Andersens Island. [illegible], S. 472—476.

[illegible] Thinge, og hvilke de i rigtige [illegible] sig; [illegible] paakommende [illegible] Retter og [illegible] de [illegible] deres Sager paakiendte, [illegible] de [illegible] mest [illegible] og erfarne d). Her syntes da vel, i disse Maader, at være et Slags Regierings-Form; her vare Regenter og Undersaatte, en Gudsdyrkelse, Rettergange med videre: men dette var kun i det enkelte; betragter man Tingen i det heele, var her, for det første et Slags Anarchie; ingen vel [illegible] fastsat Regiering, og saa snart Uenighed reiste sig imellem saadanne smaae Tyranner indbyrdes, laae Retten gemeenligen i Sværd-Slagen, saa at Landet derover blev opfyldt med Røven og Plyndren, med Mord, Brand, Nederlage og andre Voldsomheder e). Dette vedvarede henimod 60 Aar omtrent, og man forstod tilsidst, at herpaa nødvendig maatte raades Bod, især ved en almindelig og af alle vedtagen Lov. Man foraarsagede til den Ende en af de viiseste, de lovkyndigste Mænd paa Landet, en Ulfliot, som nedstammede fra Hordaland, og igiennem ham fra de gamle Hedemarkiske Konger f), at forfatte en for det heele Land almindelig Lov, hvorefter alle burde rette sig. Ulfliot, som da var 60 Aar gammel, paatager sig Forretningen; han reiser til den Ende over til Nor-
Ao. 926. cir. g) ge, til Hordeland især, hans gamle Fædreneland; han opholder sig der i tre Aar h), raadfører sig imidlertiid i denne vigtige Sag, med sin Morbroder, Thorleif den Viise, den

d) See Arnesens Islandske Rettergang, S. 4.

e) See Landnama paa adskillige Steder, og fleere af de gamle Islandske Sogur. Man har iblandt andre Exempel derpaa i en Porbiørn, som røvede endeel deres Gods fra, [illegible] med Vold andres [illegible] eller [illegible] havde dem en Tiid hiemme hos sig, og sendte dem derefter tilbage. See Sagan af Havarde Isfirding.

f) See Landnama, pag. 70 og 299. ed. nov.

g) See Are Frodes Schedæ, S. 20. Kap. 3.

h) See Landnama, 4 Deel, S. 300. edit. nov.

den samme, som Kong Hagen Adelsteens-Foster siden betiente sig af slige Tilfælde i), til den nye Islandske Lov at forfatte, lægger man den gamle Gulathings-Lov til Grund k); deri lægger man til, tager fra, eller forandrer, efter som Tingen eller Omstændighederne det udfordrede; og med denne saaledes nye forfattede Lov, som siden blev kaldet den Ulfliotske Lov, gaaer Ulfliot tilbage til Island. Men her var det ei nok at have faaet en nye Lov; skulde den naae sin Hensigt, maatte den sættes i Virksomhed; og dette kunde ei skee, uden visse, saavel for det heele Land, som i ethvert District, indrettede Thingsteder. Af saadanne havde vel tilforn været endeel paa Landet, der tildeels og vare almindelige for fleere Districter, saasom Kialarnes-Thing paa Sønderlandet, sat paa Kialarnes, af Thorstein, en Søn af Ingolf, som først bebyggede Island l), efter Helge Biolas, Orlaugs paa Esjuberge og fleere forstandige Mænds Raad m); Thorsnes-Thing, ogsaa Thingnes-Thing kaldet n), indrettet af Thorolf Mostrarskiæg, for Borgfiordingerne, som siden blev flottet op under det Biærg Hallfell, og et almindeligt Thing, for Vester-Fiordene, sat dertil af Thordr Geller o), hvor endnu i seenere Tiider, den forige Domring (en med Steene omsat Plads) var at see, hvori den Steen stod, paa hvilken de bleve dræbte, som der til Offere vare dømte p); Thinget i Svafadardal paa Nor-

i) See den Norske Histories 2den Deel, S. 288.
k) See Are Frodes Schedæ, S. 14. Kap. 3. Der har altsaa været en langt ældre Gulathings-Lov, førend Kong Hagen udgav sin.
l) See Are Frodes Schedæ, S. 16.
m) See Landnama, S. 309.
n) See Anmærkningerne til Gunlaugs-Saga, S. 29.
o) See Eyrbyggia, Kap. 5, 13, og Landnama, 2den Deel, Kap. 12. S. 45.
p) See Eyrbyggia, Kap. 10.

Norderlandet q), og maaskee fleere: men nu maatte Tingene meere udspüdes, meere ordentlig indrettes, og de beqvemmeste Steder burde dertil udvælges. Til den Ende formaaer Ulfliot sin Foster-Broder, en Grim Geitskoe, til at overfare den heele Øe, for hvilken Umage han af hver Mand faaer en Penning, hvoraf han siden gior en Foræring til Templene r), og man sætter ei alleene, efter Ulfliots og samtlige Øens Indvaaneres Raad og Samtykke, en høieste Ret, et almindeligt Thing, det saa kaldte Al-thing paa Thing-
An. 928. valle, ved Oxer-aa, paa Sønderlandet, som det dertil beqvemmeste Sted, men man deeler ogsaa, dog først nogen Tiid derefter s), den heele Øe, i fire Deele eller Fiordinger, og hver Fiordung igien i visse Thingsteder eller Thinglave, nemlig Nordlendinga-Fiordung i fire, Østlendinga-Fiordung kun i tvende t), men Sunlendinga- og Vestlendinga-Fiordung, hver i trende; og man fastsatte, at i hvert Thinglav skulde være tre Templer u), hvoraf endeel tilforn havde været paa Landet, saasom et af Thorolf Mostrarskiæg bygt paa Thorsnæs x); et andet, opsat paa Kialarnes af Thorgrim y); Freyes Tempel paa Thveraa z), og fleere.

§. 15. Saaledes blev en Lov forfattet for Iisland, en Regierings-Form der indført, og til første Lavmand eller
An. 930. øverste Dommer Ulfliot selv udvalgt a); efter hvilken fulgte

Hramn

q) See Arnesons Islandske Rettergang, S. 9.
r) See Are Frodes Scheda, S. 16.
s) See nysanførte Sted, S. 18.
t) See Finni Johannæi Hist. Eccles. Isl. Tom. 1. pag. 17.
u) See Landnama, 4de Deel, S. 300, Kap. 7. edit. nov.
x) See Landnama og Eyrbyggia.
y) See Bua-Saga, Kap. 2.
z) See Vigaglums Saga, Kap. 9.
a) At Ulfliot var Lavmand, siger Are selv, Kap. 3.

Hrafinn eller Hrafn, en Søn af Ketill Hæng fra Romedalen, som havde Embedet i 20 Aar; men dennes Eftermand var Thorarin Raga-broder, en Søn af Olef Hialte, det ogsaa var Lavmand i andre 20 Aar; efter hvilken fulgte Thorkell Mane, en Søn af forommeldte Thorstein Ingolfsson, der forte Lavmands-Embedet i 15 Aar, og fik deri til Eftermand en Thorgeir Thorkelsson af Liosavatn b), som havde det i 17 Aar. Dette Embede var ei arveligt, ei heller bestandigt hos een, før i de seenere Tiider; det var Lavmandens Forretning, at dømme i de Sager, hvor Under-Dommerne ei kunde; det tilkom ham ogsaa at udgive, forandre, udvide, indskrænke og forklare Lovene: men dette, med alt andet af Betydenhed, maatte skee med de fornemste Hovdingers Raad, Stemme, Villie og Samtykke. Her blev da dannet en nye Republik, en frie Stat, som havde sine Love, sin fastsatte Regierings-Form, der var Aristocratisk. Men her var intet Over-Hoved, som havde Magt til at dempe den forige Selvraadighed, Partie-Aand og den af de saa kaldte Hovdinger ovede Næve-Ret. Denne blev for det meeste endnu ved; Partierne modte ofte hinanden bevæbnede paa Al-thinget c), man holdt der Træfninger med hinanden, man søgte, ved Vold, ved List, ved Rænker, ved Bestikkelser, at hindre Lovenes Iværksættelse, og deraf reiste sig mange Uordener, megen Forvirring. Men imidlertiid var Landet dog i en temmelig blomstrende Tilstand; de Store, de saa kaldte Hovdinger, der paa Oen, vare stolte af deres Frihed, af den Anseelse, i hvilken de stode udenlands, ved fremmede, sær ved det Norske Hof, som Hof- eller Hirdmænd, som Hof-Skallde; og mange af dem besadde anseelige Riigdomme, som de forhvervede sig, deels ved deres mange

Ao. 950.

Ao. 970.

Ao. 985.

b) See Are Frodes Schedæ, S. 20, Kap. 3. og S. 30, Kap. 5.
c) See Niala, Vandamanna, Hænsna-Thorers Saga, og flere saadanne.

mange Udenlands-Reiser d), deels ved bemeldte deres Hof-, eller ved Krigs-Tienester, men især, ved deres Skibsfart, deres Handel og Kiøbmandskab, som de dreeve paa adskillige Lande, vel fornemmelig paa Norge, ligesom de Norske dreeve en vidtløftig Handel paa Jisland, men dog ogsaa paa Danmark, paa Hetland og Orkenøerne, paa Engelland, Skotland og Irland e). Herved skulde deres Eiendeele og Riigdomme fornemmelig forhverves, herved vedligeholdes; og jo føleligere for dem var det Tab og det Skaar, som dem deri skeede. Under Kong Harald Gormssøns Regiering i Danmark, hænder det sig, at et Jislandsk Skib strandede paa de Danske Kyster; Ladningen bliver vel biærget: men den der værende Kongens Bryde, eller Gaards-Foged f), ved Navn Borge eller Birger, bemægtiger sig Godset, og lægger det, som Vrags-Gods, under Kongen eller Kronen. Godsets Eiermænd melde sig derom hos Kong Harald; de besværge sig ofte, ved deres Sendebud, over den Uret, dem heri var skeet: men altid forgieves g). Dette fortrød saaledes Jislænderne, og det heele Land tog sig det saa nær, at da man paa anden Maade ei kunde søge Hævn, fastsatte man det paa Althinget, som en Lov, at for hvert Næs paa Øen, skulde digtes en Viise, Kong Harald samt bemeldte hans Bryde til Spot og Forhaanelse. Denne af heele Almuen vedtagne Beslutning blev, om ei i det heele, dog for en Deel iværksat, og uvist om fleere, men dog denne følgende Viise sammensat og siunget:

Naar-

d) See *Johan. Erici* Tract. de peregrinatione Islandorum.

e) See Kloamanna-Saga og fleere.

f) Brite kalder Snorre det, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 35, hvilket Ord her uden Tvivl bemærker det samme, som Armadr i Norge, en Embedsmand, der undertiden blev tagen af frigivne Trælle, som sees af Porer Sels Exempel, i Olafs Helga Saga hos Snorre, Kap. 128.

g) See Snorre, nys anførte Sted, og den Danske Oversættelse, S. 128.

Naarsomhelst Skiolden brød i mange Stykker
Den af Mord vilde berygtede Kong Harald,
Da blev til Vox denne Vendernes Morder
Forandret, under en Hingstes Skikkelse:
Men den Biergboer, den heslige Birger,
Den af Land-Vætterne forskudte, den Niding,
Dette saae alle Landets Indvaanere,
Løb ham i Møde, til en Maar forandret.

Denne Viise kom Kong Harald for Øren, og han kunde ei andet, end blive derover paa det høieste forbittret. Han satte sig ogsaa for at søge Hævn, og ham syntes Tiden og Stedet dertil at være beqvemmest, da han, som tilforn er berettet, efter Toget mod Hagen Jarl, laae med sin Flaade i Solunder, uden for Sogne-Fiorden h), hvorfra falder den korteste Overfart til Iisland: men her var et stort Hav at fare over, et ubekiændt Land, der skulde søges; og derover skal han have formaaet en Fin i), eller en Trollmand k), til at fare over til Iisland, for at udspeide Havets og Øens Beskaffenhed. Denne paatog sig Forretningen, han skal, i paatagen Skikkelse af en Hval, have begivet sig didhen, men fundet alle Fielde, alle Høie, alle Dale fulde af Landvætter, færdige til Landets Forsvar, saa han derfor ei kunde sætte Fod paa Øen. Da han vilde gaae ind ad Vapnefiorden, (paa Østerlandet) kom en Drage imod ham, med et Følge af mangfoldige Ormer, Padder og Øgler; da han vilde lægge ind i Eyafiord, mødte ham saa stor en Fugl, at

 deris

h) Hvor høist ubetænksomt og voveligt af Kong Harald, at ville gaae med sin Flaade over til Iisland, mens Hagen Jarl laae med en mægtig Flaade i Nærværelsen, dersom Sagerne den Tiid stode imellem dem, som Skribenterne gemeenlig berette? Vist nok maae der altsaa være sluttet et nyt Forliig mellem dem, saaledes som før er sagt.
i) Saa staaer i den Danske Oversættelse af Snorre, S. 128.
k) See Snorre paa anførte Sted, og Knytlinga-Saga, Kap. 3.

dens Vinger rakte, paa begge Siider, til Dålens Fielde, og med den en stor Skare af større og mindre Fugle; nu foer han vester ud om Landet, for at gaae ind i Breidafiord: men en forskrækkelig stor Oxe dred ham tilbage; derpaa vilde han stige i Land paa Reikianes paa Sønderlandet: men en Jotun, en Berg-Rise, med en stor Jærn-Stav i Haanden, i et Følge af fleere Jotner, nødde ham at viige l) derfra; langs Østerlandet saae han ei andet end Sand og øde Strækninger, med en forfærdelig brydende Søe-Gang der uden for; og for Resten var Havet, mellem Norge og Jisland, saa stort og farligt, at det med Krigs-Skibe ei kunde overfares. Ved denne Beretning, eller ved denne Fabel, om den til Jisland udsendte Troldmand, have venteligt Kong Haralds Raadførere og Krigs-Overster søgt at bringe den lettroende og overtroiske Kong Harald fra sit Forsæt, da andre Forestillinger ei vilde nytte, saasom at Krigshæren og Flaaden, paa saa stort et Hav, ei kunde holdes sammen, at Indbyggerne paa Jisland vare haarde eller stridbare m), at Landets Havne vare de Danske ubekiændte, at det i sig selv var høit, steilt og vanskeligt at bestiige n); den giorde ogsaa sin gode Virkning: Kong Harald lod sit Forsæt fare, at hiemsøge Jisland, hvor Brodhelge den Tiid boede i Vopnafiord, Eyolf Valgersøn i Eyafiord, Thord Gellir i Breidafiord, Thorodd Gode i Olfuse; og han gaaer med sin Flaade hiem igien til Danmark.

§. 16. Fordeelen af dette Tog, for Kong Harald, var da liden eller ingen, og som Skribenterne fortælle os Tingen, har han derpaa ei udrettet andet, end at ødelægge Søe-

l) See Snorre, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 36.
m) See Olafs Saga Tryggvasonar, af Flateyar-Bok, 1 Deel, Kap. 131.
n) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 128.

Søe-Strækningen af Norge, fra Lindesnes til Stat. Men uden al Tvil er adskilligt meere forefaldet, som man her enten har forbigaaet, eller henført til andre Tiider og Steder. En vis Skribent beretter o), at Hagen Jarl, efter dette Kong Haralds Tog, faldt fra; Forfatteren af Olafs Helga Saga bevidner derimod, at han siden holdt Venskab med Kong Harald, saa længe han levede. Begge Deele kunne, hver i en vis Hensigt, være rigtige. Den første Beretning deri, at Hagen Jarl, siden den Tiid slet ingen Skat meere betalte: det siger Snorre udtrykkelig p); det siger ogsaa Olaf Tryggvesons Saga af Flateyar-Bok, som lægger til, at Hagen var, efter den Tiid, eene regierende over heele Norge q). Men den anden Beretning kan og for saa vidt være rigtig, at Hagen, endnu som Ven, kom efter den Tiid Kong Harald til Hielp, mod Keyser Ottho, som siden skal meldes. Det er ei at tvile paa, Hagen Jarls heele Anlæg, hans Maade at gaae frem paa, kun Skridt for Skridt, giør det høist rimeligt, at han, under det sidst sluttede Forliig med Kong Harald, har vidst at betinge sig fleere eller nye Fordeele, allerhelst hvis Kong Harald, som Saxo melder, har sendt de Julinske Søerøvere, eller Jomsvikingerne, ud imod ham, og desse ere, i et Søeslag paa Sundmør, af ham blevne overvundne, en Sag, som de hos Skribenterne forekommende meget forskiellige Beretninger, om Omstændighederne ved det store Jomsvikingske Slag imod Hagen Jarl, hvorom siden, giøre meget rimelig. Men hvilke Fordeele kunde vel Hagen Jarl her betinge sig, som han ei tilforn havde, uden enten Frihed for den udlovede Skat, eller den Deel af Norge, som han

o) See Morkinskinna i Torfæi Histor. Norv. Par. 2. Lib 7. cap. 8. pag. 287.

p) See hans Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 36, ved Slutningen.

q) See edit. Schalh. 1 Part, Kap 121.

han endnu ei havde, den som Kong Harald havde forbeholdt sig selv, Viigen? Det første har han ventelig ei villet eller kundet betinge sig, da Kong Haralds Tog just for den Sags Skyld var skeet: Skatten vidste han, man kunde love, men betale, som tilforn, kun med Ord, med blotte Løfter, eller med en Snees Falke. Det har da været det andet, han har betinget sig, Viigen nemlig, ved hvilken at faae, han er bleven eene regierende over heele Norge, som foranførte Skribent siger; en Beretning, som giøres upaatvilelig, ved dette den gamle Skalds, Einar Skalaglams Vidnesbyrd, i den Sang Vellekla, han har digtet om Hagen, at dennes Riige, efter Harald Graafelds Død, strakte sig end ogsaa til og over Viigen; forstaae ei strax, da blev Viigen vist nok Kong Haralds, ei Hagens, men just efter dette sidste Forliig; om nogen anden Tiid kan dette ei forstaaes. Hvilket end videre stadfæstes, af den hos Snorre, i den Danske Oversættelse r) forekommende Beretning, at Harald Grænske var Hagen Jarls Under-Konge, paa Vestfold og Uplandene; en Sag, som ei kan henføres til de næste Tiider efter Harald Graafelds Død, da Kong Harald Blaatand selv eiede de Lande, selv indsatte der Harald Grænske til Konge, selv beskikkede Hagens Søn Erik til Jarl over Romeriige, som tilforn er berettet; og endnu mindre kan dette forstaaes, om Tilstanden efter Hagens Seier mod Jomsvikingerne, da Harald Grænske var død: Hagen Jarl er altsaa, just efter omtalte Kong Haralds Tog til Norge, bleven Eier af Viigen; en Provints, som jeg troer, at Kong Haralds Søn og Eftermand paa den Danske Throne, Svend, en Tiid har besiddet, som hans Faders Statholder: thi Snorre siger udtrykkelig s), at efter Slaget hos Svolld, hvori Kong Oluf Tryggveson omkom, fik Kong Svend i Dan-

r) See S. 181.

s) See hans Olafs Saga Tryggvasonar, Kap. 130.

Danmark eene Riigen, som han tilforn havde havt. Som Konge havde Svend den Tiid ei havt Riigen, det er vist; han maae da have havt den, som Jarl, som Statholder. Det er bekiendt, at denne Prints levede i næsten bestandig Ueenighed med sin Fader, fordi denne ei vilde tilstaae ham en Deel af Danmark; for at stille ham tilfreds maae da Kong Harald have overdraget ham Riigen i Norge, og det kort efterat han var bleven Konge i Norge, ved Aar 878 omtrent: men Svend var endnu, som tilforn, misfornøiet; dette maae den snedige Hagen, han som var saa opmerksom paa alle Ting, der kunde være ham til Fordeel, have betient sig af, og uagtet han tilforn havde lagt Venskab med Svend, og til Prøve derpaa kaldet en af sine Sønner Svend, et Navn, som var ellers ganske ubekiendt i hans Familie, vel mueligt ogsaa holdt Svends Partie imod Kong Harald, hvorover denne, for at betale liige med liige, antog sig Hagens oprørske Søn Erik, dog under sidstomtalte Forliig med Kong Harald, ei betænkt sig længe paa at forlade Svends Partie, under Betingelse af at faae Riigen; hvorved den listige Prints indsaae at han kunde vinde en dobbelt Fordeel: han blev, paa den eene Siide, eene raadig over Norge, og paa den anden vilde den herved tiltagende Ueenighed, mellem Kong Harald og hans Søn, skaffe dem, i Danmark selv, saa meget at bestille, at Hagen kunde giøre, hvad han selv vilde i Norge.

§. 17. Hagens Formodning slog ham ei feil: han var en Prints, som saae dybt ind i Tingen, og af Omstændighederne kunde forud see deres Følger, eller trække dem der udaf til sin Fordeel. Ved denne Tiid, eller ved bemeldte Anledning, synes det mig rimeligst være skeet, at Kong Harald har sat sin Søn Svend til Statholder over Skaane;

 at

at denne, der immer tragtede efter, at faae virkelig Deel med sin Fader i Riiget, har ei alleene vedligeholdt Venskabet med Hagen Jarl, men og forbundet sig med Sverrig; at ved den Leilighed er det bekiændte Mode paa Dalleholmen blevet holdet, om det er holdet, el ved den Tiid, som den opdigtede Pave Agapeti Bulla medfører, og et Grændse-Skiel sat mellem Skaane og Sverrig; at kort efter er Kong Harald, af sin Svoger, den Svenske Prinds Styrbiørn, bleven tvungen til at følge med paa et Tog til Sverrig, mod Kong Erik Sighrsæll, under hvilket benævnte Prinds omkom i Slaget paa Fyrisvall t); at Kong Erik, for at hævne sig paa Kong
Ao. 983. Harald, har siden foretaget sig et Tog til Danmark, Svend giort felles Sag med ham, begge drevet Kong Harald fra Riiget, som da maatte flye til Jomsborg, og deelt Danmark mellem sig; og at Hagen Jarl, for desbedre at bestørke sig paa alle Kanter, har ved samme Leilighed, indgaaet et nøie Venskab og et Svogerskab med den gamle Kong Erik i Sverrig. Denne Konge havde giftet sig med foromtalte u) Skoglar-Tostes Dotter Sigrid, siden kaldet Storraade, et ei mindre deiligt, end herskesygt og hoimodigt Fruentimmer, og avlet med hende Olaf, som siden blev Konge efter ham i Sverrig, gemeenlig kaldet Sønske eller Skotkonning: men de vare af alt for ulige Sinds Beskaffenhed; af denne eller en anden mildre rimelig Aarsag, som anføres i Olafs Saga Tryggvasonar x), blev Giftermaalet mellem dem ophævet, og

t) Torfæus har in Trifolio viist, at dette Slag har staaet, mellem 980 og 984. pag. 80, rimeligst som jeg troer, mellem 982 og 983: thi Kong Erik døde 10 Aar derefter, mod Slutningen af Hagen Jarls Regiering, der endte i Begyndelsen af Aaret 996, som siden skal vises.

u) See den 3die §. i dette Kapitel.

x) See 1 Part, Kap. 63. p. 60. See og Oddur Mønk, i Olaf Tryggvasons Saga Kap. 2. S. 7.

og Kong Erik saae sig om efter en anden Dronning. Da
Hagen Jarl en Sommer giorde en Reise til Sverrig, for at
besøge Kong Erik, havde han i sit Selskab en af sine Døttre
ved Navn Audur, uden Tvil avlet uden for Egteskab, et
meget deiligt Fruentimmer, og hun stod Kong Erik saa vel
an, at han begierede og fik hende til ægte; en Sag, som
Skribenterne vel synes at henføre til ældre Tider, men som
jeg sikkert troer rettest høre herhid y): thi nys nævnte Dron- Ao. 984
ning Sigrid blev opfostret tillige med forommelte Harald
Grænske, Kong Oluf den Helliges Fader, og var altsaa for-
modentlig af eens Alder med ham, eller lidt ældre; men han
var fød ved Aar 958 omtrent z); og følgelig kan Dronning
Sigrid, om man end sætter, at hun var fød ved Aar 956,
ei have været mere end 28 Aar gammel, da dette skiede.

§. 18. Paa denne Maade vidste Hagen, at sætte sig ei alleene i Sikkerhed fra Sverrigs Side, men ogsaa i den Forfatning, at han derfra, i paakommende Tilfælde, kunde vente Hielp og Undsætning. [illegible] Kong Erik i Sverrig og Hagen Jarl, finder man ogsaa, af andre Beretninger, at have holdt godt Venskab med hinanden, Kong Erik engang at have sendt Hagen Jarl tvende Bersærke, som en kon. Foræring a); Hagen med ham at have holdt Sammenkomst ved Landemærket b). Med alt dette saae denne sig dog sat i den Stand, at

[illegible] U 2 [illegible] han

[illegible]

y) See nysanførte Olafs Saga, ved Slutningen af Kapitlet. I følge Torfæus regner, Histor. Norveg. P. 2. Lib. 7. cap. 8. pag. 287, har Kong Erik endnu levet Aar 984; som Kammer-Herre Suhm, til Aar 986. Trondh. Saml. 5te Bind. S. 863; men som jeg troer, ogsaa nogen Tiid derefter, liige indtil 992 eller 993. See følgende §. 39. mod Slutningen.

z) See foregaaende §. 3. i dette Kapitel.

a) See Eyrbyggia, Kap. 36, og Torfæi Trifolium Historicum, pag. 84.

b) See Niala, cap. 83, pag. 133.

han ei alleene kunde tænke paa sit eget Riges indvortes Forfatning, men ogsaa udstrække sine Tanker, til de længst bortliggende Provincer. I den forrgaaende 2den Deel have vi berettet, at Kong Harald Haarfager bragte Sudurøerne under sin Lydighed c), og betroede Regieringen derover til visse af sine Jarler d); man har Aarsag at troe, at bemeldte Øer, ogsaa under Kong Erik Blodøxes Regiering, have erkiendt de Norske Kongers Over-Herskab e), venteligen ogsaa Kong Harald Graafelds og hans Brødres: men siden synes de at have giort et Forsøg paa at rive sig løs fra deres Forbindtlighed med Norge, især efterat Kong Harald var dræbt, de overblevne Eriks Sønner drevne fra Riget, og Hagen Jarl næsten bestandig indviklet i Uroligheder, især med Danmark, eller den i sin Tiid mægtige Kong Edgar i Engelland, at have betient sig af Leiligheden i Norge, til at underlægge sig desse med fleere Øer i Vester-Havet: thi om ham berettes, at han eengang paa en Baad, som han selv styrede, lod sig roe af otte sine Under-Konger, blandt hvilke var Maccus, Konge over mange Øer f); han holdt en mægtig Flaade i Søen, som af en Deel regnes at have været 3600 Skibe stærk, og det som er det mærkværdigste, saa siger han selv i et Brev eller et diploma, udstedt Aar 964 g), at han havde undertvunget sig alle Øer i det store Hav, tilligemed deres meget grumme eller stridbare Konger, lige indtil Norge, samt den største Part af Irland, med Staden Dublin. Fra bemeldte Sudur-Øer var derfor i endeel Aar Norge ingen Skat betalt; og den betaltes ei gierne, uden ved Tvang, uden Krav.

c) See S. 156.
d) See S. 156 og 149.
e) See Sammesteds, S. 257.
f) See Rogeri Hovedeni annales ad an. 974. 975. og Florentii Vigorniensis Chronicum ad an. 975.
g) See Wilkins Concil. Brit. Tom. I. pag. 239.

Krav. Det synes ei urimeligt, at de Norske Konger, som langt fraværende, have overdraget, om ei Herredømmet over Suduroerne, som man finder at have havt deres egne Jarler, saa dog Fuldmagt, paa deres Vegne, at oppebære eller inddrive Skatten deraf, til Jarlerne paa Orkenøer, og at desse, for deres Umage dermed, bleve deelagtige i endeel af Skatten h); det som i Niala i) fortælles om Kara Solmundarson, at han, som Sigurd Jarls Hofmand paa Orkenoerne, drog først didhen med Skatten af Suduroerne, og bragte den siden til Norge, stadfæster dette: men de Orkenoiske Jarler vare selv ofte vakklende i deres Troskab, mod den Norske Krone, Tingen kom derover saavel, som af andre Aarsager, ofte i Uorden, og paa den var Hagen Jarl betænkt at raade Bod; hvortil ham gaves folgende Leilighed. Fra Jisland var, endnu i Harald Graafelds Tiid, en Mand, ved Navn Thorgils Orrabein, kommen over til Norge, for der at soge sin fædrene Arv, hvilken Thorgils var en Sonne-Søn, af den bekiendte, fordum mægtige Atle Jarl i Sogn og Fiordene k), og mueligt en Søn af Hastein, som nedsatte sig paa Jisland l). Thorgils landede ved Hordeland, han begav sig til en riig eller mægtig der boende Mand, ved Navn Olaf, og blev hos ham Vinteren over m). Samme Vinter reiste Kong Harald omkring paa Hordeland, til Giæstebuder, og kom, blandt andre Steder, ogsaa til benævnte Olaf. Under de adskillige da brugelige Leege og Ovelser, med hvilke man der fornoiede Kongen samt hans Folge, viiste Thorgils saadan Kunst, saadan Størke og Behændighed, at

 Kon-

h) See Torfæi Historia Orcadum, pag. 29.
i) See Kap. 85 og 87. 90.
k) See om ham Norske Histories 2den Deel, S. 55 og 57.
l) See Sammesteds, S. 115.
m) See den saa kaldte Floamanna Saga, og af den Torfæus, Histor. Norv. Par. 2. Lib. 7. cap. 3. pag. 276.

Kongen selv lagde Mærke dertil, spurgte om hans Herkomst, hans Erinde, og efter indhentet Kundskab derom, raadde Thorgils, at melde sig, angaaende den Arv, han søgte, hos Dronning Gunhilld, som nu eiede de Gaarde, eller det Gods, som Thorgils meente at være sin fædrene Arv, efterat de for længe siden vare lagde under Kronen. Thorgils følger dette Raad, han melder sig hos Dronningen, og han havde uden Tvil været lykkelig i sin Ansøgning, dersom han havde villet giøre hvad hun forlangede, nemlig at træde, som Hofmand, i Kongens Tieneste. Dette Forlangende, troer jeg, var ei ugrundet eller ubilligt: men Thorgils undskyldte sig derfor; og derover blev Dronning Gunhilld saa forbittret, at hun med Foden stødte Thorgils bort fra Thronen, læggende til, at Thorgils var ei værd den ham tilbudne Ære, paa hvilken han ei vidste at sætte den tilbørlige Priis; den Arv, han søgte, skulde han derfor aldrig faae. Dette uagtet viiste Kong Harald sig dog saa naadig mod ham, at han ei alleene førærede ham en Sum Penge, samt andre Sager, hvormed han kunde sættes i Stand, til at anlægge en Handel, men befallede ham ogsaa, at besøge sig, naar han kom tilbage, fra hans Kiøbmands-Reise, dog paa en Tiid, naar Dronningen ei var tilstede. Imidlertiid mens Thorgils er ude paa bemeldte Reise, skeer forommtalte Stats-Forandring i Riiget; efter Tilbagekomsten fra Reisen, paa hvilken Olaf havde giort ham Selskab, og efter Ankomsten til Wigen, faaer han næstfølgende Høst at viide, at Hagen Jarl var bleven regierende Herre i Norge. Her raadfører han sig med sin Vert, en Biørn ved Navn, om han skulde, sin Arv angaaende, melde sig hos Jarlen; denne forestiller ham vel Sagen, som meget vanskelig, i Betragtning af Jarlens umættelige Gierrighed: men han lover dog, at ville forebringe hans Erinde; han holder sit Løfte, og han bringer

Thor-

Thorgils for Jarlen. Hagen fatter strax Undest for ham, og befaller ham at blive ved Hoffet, indtil Leilighed gaves at undersøge hans Sag. Thorgils gior som Jarlen befaller; han opholder sig en Tiid lang ved Hoffet; og ved den Leilighed kommer han der i Bekiendtskab med en af Hofmændene, med en Thorsteen, kaldet Hvite, fra Sogn, hvis Gaarde og Jordegods der laae, tæt hos de Gaarde, hvilke Thorgils søgte, som sin fædrene Arv. Med denne bandt Thorgils et noie Venskab, ved at giore ham adskillige Foræringer, og han blev tillige, samme Tiid, en fortrolig Ven af en anden berømt Norsk Mand, den der da værende Grønlands første Opfinder, Erik Raude. Dette kom siden Thorgils meget vel til pas. Da denne, efter nogen Tiids Forløb, atter fremdragte sin Sag for Jarlen, faaer han dette Svar: „Din Opførsel, sagde Jarlen, staaer mig meget vel an; „men jeg har sat mig for at forsøge, hvor vidt dit Mod og „din Tapperhed strækker sig; viiser du derpaa tilstrækkelig „Prøve, skal du naae dit Ynske, og hvad du forlanger. „Nu skal Du derfor reise, i mit Ærinde, til Sudurøerne, „og der inddriive den Skat, som i næstafvigte 3de Aar ei er „bleven betalt.„ Her bad vel Thorgils Jarlen, at see sig om en meere duelig Mand, som kunde være Hoved for dette Gesandtskab, da han gierne skulde følge med: men Jarlen svarte, at bemeldte Forretning var just den, han vilde overdrage til Thorgils: thi ved den skulde han faae Leilighed nok, at viise Prøver paa hvad han duede til. Thorgils saae nu, at ingen Undskyldning vilde hielpe; han forlanger da, at Thorstein Hvite maatte blive hans Reise-Staldbroder; og det tilstaaer Jarlen ham, hvis Thorstein selv vilde. Denne er villig dertil; de reise afsted; og de have vel tvende Krigs-skibe, men som med Krigsfolk vare slet bemandede. Efter Ankomsten til Sudurøerne, kræve de vel Skatten, men de

faae

faae kun en ringe Deel deraf, og de begive sig, mod Høsten derfra, for at gaae over til Skotland: men underveis liide de Skibbrud, og komme vel selv derfra med Livet, men tabe baade Skibe og Gods. Paa Katanæs havde den Tiid en Jarl, ved Navn Olaf; da denne faaer høre, at de vare Hagens Hofmænd og af hans Folk, lader han dem alle indbyde til sig; de tage imod Tilbudet, og blive hos ham Vinteren over, meget vel holdne og tracterede.

§. 19. Bemeldte Olaf har uden al Tvil været en Vasal af Hagen Jarl, af de Norske Konger og Regente, men middelbar, giennem de Ørkenøiske Jarler, som besadde Katanes med fleere Districter i Skotland. Vi have, i den næst foregaaende Deel, af den Norske Historie n), seet at benævnte Skotske Provints, tillige med endeel fleere, er bleven erobret, af den Orkenøiske Jarl Sigurd; hans Eftermænd havde siden de Lande en lang Tiid i Besiddelse o), dog som Vasaller af Norge; de satte over disse Lande deres egne Jarler, blandt hvilke man finder hos de gamle optegnet en Dungard eller Dungall, der har været besvogret, med de Ørkenøiske Jarler, ved Giftermaal, mellem hans Dotter Grielad og Thorfinn, Jarl paa Orkenøe p), samt foruden ham foromtalte Olaf; og til ham har uden Tvil Thorgilses og Thorsteins Reise, til Skotland, været stilet, for at nyde hans Hielp, i at udføre deres Forehavende. De funde hos ham den fornødede Tienstfærdighed; og de forbunde ham til end viidere Tieneste, ved følgende Tildragelse q). Paa Kysterne af Katanæs røvede den Tiid en

for-

n) See S. 160.
o) See sammesteds, S. 168 og 170.
p) See dette og sammesteds, S. 464.
q) See herom *Arngrimi Jonæ* Chrymogæa Lib. 2. Geneal. 6. pag. 150.

forfærdelig Norsk Søerøver eller Viking, ved Navn Surtr, ogsaa kaldet Jarnhaus; denne truede det heele Land med Ødelæggelse af Ild og Sværd, dersom Olaf Jarl ei gav ham sin Søster Gudrun til ægte: men dette vilde Jarlen ei tilstaae ham; derover bliver han af Surtr udfordret til en Eenekamp; men Thorgils gaaer i hans Sted. Surtr var berygtet for at være en slem Troldmand, der ved sit Syn alleene kunde forhexe, døve eller paa anden Maade giøre sin Fiendes Sværd udueligt. Thorgils forsyner sig derover med tvende Sværde: det eene skiuler han hemmelig i Jorden, paa den berammede Kampe-Plads; det andet fører han med sig. Surtr møder, han forhexer vel Thorgilses Sværd, det han førte i Haanden: men denne griber strax derpaa til det andet, et berømt Sværd, Bladen kaldet, hvormed han gaaer løs paa sin Fiende, og nedlægger ham. Denne Seier indlagde ei alleene Thorgils megen Ære, men satte ham ogsaa i Stand til at udføre sit Forehavende, med Suduroerne, med den behørige Eftertryk. Efter Surturs Død, bliver han, i Følge af Eenekampenes Love, Eier af hans heele Efterladenskab, af hans Skibe, af hans Vaaben og Tilrustninger, af hans Krigs- og Søe-Folk; foruden Jomfruen, der ogsaa blev ham til Deel; saaledes udrustet gaaer han igien over til Suduroerne; disse Øer bringer han da til Lydighed, til at erkiende Hagen Jarls Herredømme, til at udbetale den heele for tvende Aar resterende Skat, og med den gaaer han tilbage til Norge, hvor han nu, af Hagen Jarl, til Belønning for saa vel udrettet Erende, faaer de Gaarde, det Jordegods, som hans Fædre havde eiet i Sogn, men Kong Harald Haarfager, efter deres Undvigelse til Island, havde lagt under Kronen.

Suduroerne skatskyldige under Hagen Jarl

§. 20. Hagen Jarl vidste da saaledes at bringe Suduroerne igien til Lydighed, til den ældgamle Skatskyldighed under

under Norge, hvilken de ei alleene fra Kong Harald Haarfagers Tiider havde været underkastet, som tilforn er viist, men ogsaa fra endnu ældre Tiider, fra Aar 700, om ei før r), da desse Øers Regent, saa ofte en nye Konge kom til Regieringen, i den Deel af Norge, til hvilken desse Øer da henhørte, maatte betale ham 10 Mark Guld s), og ei meere, i de ældre Tiider ventelig, i de seenere derimod, maatte en aarlig Skat betales, som foregaaende udviiser. Anledningen hertil havde været, at som den gamle Skribent Girallduß beretter, „ vare de Norske et Folk, der frem for „ alle andre streifede omkring paa Havet, og vare vante til „ Søerøverie, saa at alle deres Krigs-Toge skeede til Søes, „ alle deres Krige og Træfninger til Skibs; næsten alle Øer „ i Nord-Havet, skiønt de laae andre Lande langt nærmere, „ (end Norge), alle de, som laae norden for Ulster og Gal-„ lovay, saasom de Orcadiske og mange andre, lagde derfor „ de Norske under deres Herredomme „ t). Dette var Hagen Jarl bekiendt; saa snart Leiligheden det tillod, drog han derover Omhue for, at Sudurøerne især, som længst bortliggende, ei skulde unddrage sig fra heimeldte, eldgamle Skatskyldighed; og de maatte betale ham deres Skat, saa længe han sad ved Roret i Norge, som kan sees af Niala, der beretter u), at ved de Tiider, da Kong Svend Tveskiæg sad paa Thronen i Danmark, ved Slutningen altsaa af Hagen Jarls Regiering, blev Skatten af Sudurøerne Hagen Jarl tilført, ved en Kare Solmundarson, fra Island, en

Son-

r) See Pontani Discussiones Histor. Lib. 1. cap. 19. pag. 115. og Torfæi Orcades, pag. 29.

s) Saa siger den gamle Chronicon Roberti de Monte ad an. 1167, hos Pontanus paa nys anførte Sted.

t) See hans Topographia Hiberniæ Dist. 2, cap. 11.

u) See dens 82, 85, 87, og 90 Kapitel.

Sønnesøn af Thorbiorn Jarla-Kappe x), som bragte den først til Orkenø, siden til Norge y); ved hvilken Tiid en ved Navn Gille var Jarl over Sudurøerne, der havde Nereide, en Søster af Sigurd den 2den, Jarl paa Orkenø, til ægte z). At Hagen Jarl har strakt sin Omhue ogsaa til Orkenøerne og Hetland, er ei at tvile paa, skiønt derom intet meldes. Man finder alleene, at de af ham fordrevne Norske Konger, Eriks Sønner, toge hidhen deres Tilflugt; og til dem er det rimeligt at han, enten ved Forlig, eller vel en stiltiende Tilstaaelse, har overladt disse Øer, til et Opholds-Sted, fornøiet med, ei af dem at blive forurolliget i Norge selv; en Sag, hvorom det maatte være ham saa meget meere at giøre, som han intet godt kunde formode sig fra Kong Harald i Danmark, til hvilken den udlovede Skat nu ligesaa lidt, som før, blev udbetalt, og som Norden blev truet med et Angreeb fra Tydskland af, fra den da regierende Tydske Keiser, Otho den 3die.

§. 21. Kong Harald i Danmark havde selv, i disse Maader, givet Anledning dertil. Denne Prints var af maadelig Forstand a), ligesom hans Søn og Sønnesøn; i Klogskab og Skarpsindighed stod han langt bag efter en Hagen Jarl, men lignede ham i Ære- og Herske-Syge. Kong Harald var tapper b) og ei mindre begierlig efter at udbrede sit Rige, sit Herredømme, ubekymret liigesom Hagen, paa hvilken Maade det skeede, naar han kun derved naaede Maalet | Anledning til Kong Harald Blaatands Krig med Keiser Otho den 3die.

X 2

x) See Torfæi Orcades, pag. 28.

y) See Niala, Kap. 90.

z) See sidst anførte, Kap. 90.

a) See Knytlinga-Saga, som siger dette, Kap. 20.

b) See nysanførte Saga, Kap. 1.

let c). For at bane sig Vei til Thronen, skal han have ryddet sin ældre Broder, den af Folket saa hoit elskte Knud Dana-ast, af Veien d); hvorved han tillige blev sin egen Faders, den gamle Kong Gorms Banemand, som døde af Sorg over [illegible] sin Søns Død; for at befæste sig paa den ved Blod erhvervede Throne, opoffrede han sin egen Broder-Søn; for at udvide sit Rige, lod han sig bevæge til at forraade sin Foster-Søn, og til at lokke ham ind i det Garn, som List, Falskhed og Herskesyge havde opstillet for ham. En af de fornemste, de mægtigste Mænd i Danmark, en Ake, eller Aage i Fyen, lod han, uden denne Mands mindste Brøde, af en slet Mistanke, som ingen Grund havde, selv myrde med hans hele Følge, og hans Gods, som han førte med sig, lægge under Kronen e); for at udvide sit Riges Grændser med Tydskland, anfaldt han det af Keiser Ottho den 1ste ved Eideren oprettede Marggrevskab, hvorved han paatrak sig og Riget en Krig, der ei paa andre Vilkaare kunde endes, end at Kong Harald, med sit hele Rige, skulde forlade Forfædrenes gamle Religion, og træde over til en anden f). Ved at blande sig i de Tydske Urolig-

c) Dudo de St. Quintino giver ham et ganske andet Skudsmaal, see Grams Noter ad Meursii Hist. Dan. p. 149, not. (a), som i en vis Henseende kan være [illegible]. Fordi man siger, at Kong Harald [illegible] og for at mætte denne Begierlighed, begik adskillige Laster, derfor negter man ham ei sine Dyder, visse gode Egenskaber. Han havde desuden indført den Christne Religion i Danmark, og det var alt nok til at giøre ham stor i de Tiders Skribenters Øine.

d) See Olaf Trygg. Saga af Flateyar-Bok, 1 Part, Kap. 77. 78.

e) See sammesteds, S. 138, Kap. 123.

f) See foregaaende Kap. §. 25. Langfedgatal sætter Kong Haralds Omvendelse, ved Aar 950. S. Torfæi Trifol. pag. 29. Flateyar Annal henfører den til Aar 949. Adam af Bremen, til Aar 948. See sammesteds, S. 31. men rettest angreeb Keiser Ottho 1ste Danmark ei førend Aar 965, og Kong Harald er først døbt Aar 966 eller endnu sildigere. See Grammii Notæ ad Meursium, pag. 154 og 158.

Uroligheder, mellem Keiser Ottho den 2den eller den Rode, og Hertug Henrik af Beyeren, da han angreeb Saxen; og ved den Leilighed, udplyndrede Landet, trak han sig atter en nye Krig paa Halsen, fra hvilken han dog, ved Hagen Jarls Hielp, temmelig vel udreedede sig g): men dette maae dog have lagt Grund, til den tredie Krig, som satte ei alleene Danmark, men tilliige heele Norden i Bevægelse; enten nu Kong Harald selv har dertil givet Anledning, hvilket hans foromtalte urolige Sindelag giver Anledning til at formode, eller Krigen har reist sig fra de Tydskes Siide. Kong Harald var vel dreeven fra Riiget, som tilforn er berettet h): men han kom tilbage, understottet af de striidbare Jomsvikingers Hielp i); han fordriiver Svend k); og han sætter sig igien paa den Danske Throne. Dette, den Hielp han vist kunde vente fra Norge, den Understottelse tilliige, ham mueligt var lovet fra Sverrig, kan altsammen have givet Kong Harald Mod til at vove noget mod Tydskland. Men riimeligst er det dog, at den Krig, hvortil her sigtes, og hvorom nu skal tales, er forst begyndt fra de Tydskes Siide, efter Keiser Ottho den 2den var dod, hans Eftermand Ottho den 3die kommen paa Thronen, og denne maae, enten for at fuldfore, hvad Keiser Ottho den 2den forgieves havde forsogt, eller for at udbreede den Christne Religion, ei alleene over heele Dannemark, men ogsaa til de ovrige Nordiske Riiger, eller ved en anden Anledning, have foretaget

Ao. 984. & 985.

Ao. 983.

 sig

g) See foregaaende §. 29, i det forste Kapitel.
h) See foregaaende §. 17, i dette Kap.
i) See Philalethi Throndhiemske Samlinger 5te St. S. 44.
k) Fra denne Tid af, meener jeg, bør Kong Svends fra Landet Flygtighed maae regnes, som Saxo omtaler; rimeligt synes det mig ogsaa at Kong Erik i Sverrig, efter foregaaende Forening med Kong Harald, om at behielpe en Deel af Danmark, har hiulpet til at fordrive Svend.

sig et Krigs-Tog til Danmark. Dette kan af adskillige Omstændigheder sluttes og giøres beviisligt, lad være de gamle Skribente, især de Tydske, ei saa ganske tydelig melde derom. Der regierede 3de Keisere efter hinanden, alle af det Navn Ottho l); de førte alle Krige med Danmark, alle i samme Oiemeed, alle med Kong Harald: hvor let kan det da være skeet, at man har forbyttet Tiden og Personerne; at man har sat det eene for det andet; at man har henført, hvad som vedkom Keiser Ottho den 3die, til de 2de forige? Men ventelig vil, hvis man skal antage dette, meere anføres, end blotte Formodninger; vi ville da forsøge at finde Beviiser.

Beviis, at Keiser Ottho den 3die har giort et Tog til Danmark.

§. 22. Her maae da merkes: At Ditmar af Merseborg, med fleere Tydske Skribente, berette, at under Keiser Ottho den 2dens Tog til Danmark, blev Dannevirke indtaget, og det ved Hertug Bernhards og Grev Henriks Hiælp: hvorimod vore Skribente berette, at Danevirke blev brændt, og at det skeede efter den Norske Prints Olaf Tryggvesons Raad og Anslag m); disse uliige Omstændigheder tilkiændegive adskilte Tildragelser. Nysnævnte Prints kan desuden ei have været med paa Keiser Ottho den 2dens Tog: efter vore gamle Skribentes Beretning, og efter den tilforn anførte Tids-Regning, som vi meene tilstrækkelig at være beviist, er han fød først Aar 969; det Tog paa hvilket Dannevirke, ved hans Hiælp, blev indtaget, kan da ei have været Toget under Keiser Ottho den 2den, hvilket gik for sig

l) Kammer-Herre Suhm har fundet det hos gamle Skribente, som han har berettet mig, at alle de 3de Keisere, af det Navn Ottho, have tillige ført Navn af den Store, og hvor meget kan ei det allene have giort til at forbytte dem med hinanden.

m) See Torfæi Trifolium pag. 50.

sig Aar 976, men det maae være skeet under Keiser Ottho den 3die. At denne giorde et Løfte, at omvende de Danske til den Christne Troe, at anvende derpaa sex Aar, om det giordes fornødent, og at han til den Ende foretog et Tog til Danmark, vidner Olaf Tryggvasons Saga af Flateyar-Bok udtrykkelig n). At Keiser Ottho den 3die førte Krig med de Danske, og at han undertvang dem, beretter ogsaa Adam af Bremen o), hvis Vidnesbyrd, lagt til andres, ei kan andet, end være af Vægt. Theodoricus Monachus stemmer dermed overeens, naar han taler, først om Keiser Ottho den Røde, og hans Handel med Danmark, for Dronning Gunhillds Død, siden atter om Keiser Ottho, som den der, 10 Aar efter Dronning Gunhillds Død, angreeb Kong Harald, og bragte heele Danmark til den Christne Religion p); en Sag, som ei kan passe sig paa Keiser Ottho den 2den, der i alt ei regierede længer, end i 9 til 10 Aar. Hertil kommer endnu: at en gammel Jislandsk Annal henfører Danmarks Omvendelse til Aar 980 q), følgelig efter Keiser Ottho den 2dens Tog didhen; at Keiser Ottho den 3die har udstædt, Aar 988, et Privilegium for Kirkerne i Danmark r); at sidstnævnte Keiset har, i Forbund og Foreening med Bolislaus, Konge i Polen, giort sig Slavien, eller Venden, paa hin Siide Oderen, skatskyldig s); at som Oddur Munk beretter t), betalte Hagen Jarl Skat til Kong Harald i Danmark,

n) See 1ste Part, Kap. 81, S. 82, og Grammii Notæ ad Meursium, pag. 149, not. c. Torf. Trifolium, pag. 37.
o) See hans Hist. Eccles. cap. 19. Lib. 2. in Lindenbrogii Script. Rer. Sept. og cap. 30. pag. 24.
p) See de Regibus vet. Norveg. pag. 11 og 12.
q) See Grammii notæ ad Meursium. pag. 158 og Torfæi Trifol. pag. 35.
r) See nysbemeldte Notæ, pag. 153.
s) See Helmoldi Chronica Slavorum, Lib. 1. cap. 15, in Leibnitii Script. Rer. Brunsvic. Tom. 2.
t) See hans Olaf Tryggvesons Saga, Kapit. 15, Siide 68.

mark, i 12 til 13 Aar, men paa det 13de Aar stod Slaget i Jylland mellem Keiseren og bemeldte Kong Harald: dette maae altsaa have staaet Aar 988 eller 989, og den Krig, her omtales, være fort, under Keiser Ottho den 3die, ei den 2den, da Hagen ei kan være bleven Kong Harald skatskyldig, forend Aar 976 eller 977, som den af os tilforn fastsatte Tidsregning udviiser; saa meget meere, som nysnævnte Oddur Monk, paa et andet Sted beretter u), at Jomsvikingernes Tog til Norge skeede kort efterat Krigen, mellem Keiseren og Kong Harald, var fort: bemeldte Jomsvikingske Tog, til Norge, skeede vist ei forend 994; og følgelig maae der være fort en Krig mellem den Tydske Keiser og Kong Harald, efter Keiser Ottho den 2dens Tog til Danmark, efter Aar 976, ved de Aar 988 eller 989: thi fra 989, til 994, kan siges at være en kort Tid, men ei fra 976 til Aar 994.

Keiser Ottho den 3dies Tog til Danmark.

§. 23. Saavidt jeg kan begriibe, viiser da alt dette tilstrækkelig, at Keiser Ottho den 3die har fort Krig med Kong Harald, og giort et Tog til Danmark, enten Anledningen dertil har været bemeldte Keisers Foretagende mod Venden, hvor Kong Harald havde anlagt den Stad og Kolonie Jomsborg, og endnu ældre Danske Konger giort sig en stor Deel af Landet skatskyldig, eller hans Forsæt, at bringe, ei alleene heele Danmark, men og, som jeg sikkert troer, heele Norden, Norge tilliige og Sverrig, til den Christne Religion. At hans Anlæg har været stilet paa Norge, skal siden tydelig viises: men her komme vi til bemeldte Krigs-Historie, som er denne. Efterat adskillige Danske Konger vare, af Keiseren, bragte til den Christne Religion at antage, men havde igien forkastet den, drev endelig Keiser Ottho den Unge eller 3die,

u) See nys anførte Saga, S. 69.

Hvis det saa blev, at den Christne Troe blev over heele Danmark ved fastsatte Love antagen x). Til dette at udvirke, giorde han det høitidelige Løfte, ganske at omvende Danmark, og derpaa at anvende sex Aar, om det før ei kunde skee; dette sit Forsæt gior han, ved Gesandter, bekiendt for Kong Harald: men Harald afslaaer hans Forlangende; denne ruster sig til Krig, laer Dannevirke stærk befæste og besætte, sin Krigsmagt opbyde, og sender strax Bud til Hagen Jarl i Norge, (som jeg troer, ogsaa til Kong Erik i Sverrig) til næste Foraar at komme sig til Hiælp. Efter den seeneste, mellem Kong Harald og Hagen Jarl sluttede Foreening, kunde Hagen ei undslaae sig herfor, eller maaskee retter, vilde han ikke: uden Tvil har Keiserens forommeldte Løfte strakt sig, saavel til Norge og Sverrig, som til Danmark; og derfor have Stats- og Religions-Hensigter her meere drevet Værket, hos Hagen Jarl, som ellers ingen Slave var af sine Løfter, end bemeldte Foreening. Ved Vaarens Ankomst opbyder han derfor en Krigsmagt, over sit heele Rige, og med den gaaer han til Danmark y). Her bliver han af Kong Harald paa det venligste imodtagen; han træffer der fleere Hovdinger for sig, som alle vare komne Kong Harald til Hiælp z); og denne gaaer, med de Norske An. 986.

og

x) See Olaf Tryggnasonar Saga, af Flateyar-Bok, 1ste Part, S. 66, Kap. 68, og Kap. 81, S. 82.

y) See Olafs-Saga nys anførte Sted. Oddur Monk siger, at han havde en Flaade paa 100 Skibe: men det vedkommer Hagens sidste Tog til Danmark.

z) Blandt dem uden Tvil ogsaa Kong Erik i Sverrig. Mærkeligt er ellers, at Kong Boleslav i Polen, der stod i Forbund med Keiseren, var ogsaa en Bunds-Forvante, af Kong Erik i Sverrig, som vetus Scholiastes, ad Adami Bremensis Hist. Ecclesiast. Lib. 2. pag. 22. not. (22) beretter.

og andre Hielpe-Tropper, Fienden i Møde. Imidlertid havde Keiseren rykket an mod Grendserne af Danmark: her mode nu begge Krigshære hinanden; det kommer til en Træfning a); den varer ved den heele Dag igiennem, med stort Nederlag paa begge Siider, dog meest paa Keiserens; med Nattens Ankomst sluttes en Stilstand paa 3 Dage: men derefter bliver Slaget igien fornyet til Lands; man fegter atter liige indtil Aftenen, men nu med det Udfald, at Keiseren, efterat have stridet med stor Tapperhed, maae tage Flugten til sine Skibe, hvor han sender sit blodige Spyd ud i Søen b), og giør derhos det høitidelige Løfte, saaledes anden Gang at komme til Danmark, at enten skulde han formaae, at bringe Landet, til den Christne Religion, eller skulde han lade sit Liv derover. Keiseren gaaer derefter om bord paa sine Skibe, og hiem til Saxen; men Kong Harald og Hagen Jarl raadslaae siden flittig med hinanden, og blive især eenige derom, at den bekiendte Voll, Dannevirke, som den Jydske Konge Godofred havde anlagt eller forbedret, og Haralds Moder, Dronning Thyra Danebod, end viidere befæstet, hvilken Voll gik tverts over Landet, fra det eene Hav til det andet, mellem Eideren og Slien c), skulde paa nye opbygges d), eller sættes i fuldkommen Stand, til at modholde et fiendtligt Angreeb; dette skeer, og derefter reiser Hagen Jarl hiem igien til Norge.

§. 24.

a) Som berettes i den Danske Oversættelse af Snorre, stod den til Søes, S. 121.

b) Knytlinga-Saga siger, at dette Slag stod hos Dannevirke, S. 1, altsaa ved Eyderen omtrent.

c) See Olaf Tryggvesøns Saga, 1ste Part, Kap. 82, S. 83.

d) Denne Omstændighed bekræfter hvad tilforn er anført, at Dannevirke under forrige Krig med Keiser Otho den 2den blev ødelagt.

§. 24. Men her maae han atter være betænkt paa et nyt Tog til Danmark. Efter Tilbagekomsten fra det første Danske Tog, gior Keiser Otho de alvorligste Anstalter, til at fuldføre sit Løfte; han samler til den Ende en overmaade stor Krigsmagt sammen af Saxen, fra Franken og Frisland; Kong Bogislav af Polen og Venden tilbringer ham en anseelig Deel Hielpe-Tropper; fra Holsteen faaer han ogsaa Tilstød af en samlet Krigsmagt; og med denne mægtige Krigshær, som bestod af et stort Antall Rytterie, men af endnu fleere Fodfolk e), sætter Keiseren sig i Bevægelse, for at angribe Danmark, enten næste Foraar, efter forige Tog f), eller retter, tree Aar derefter g). Kong Harald, herom underrettet; sender strax Bud, saavel til Sverrig, til Kong Erik, om Hielp h), som fornemmelig til Hagen Jarl, med tillagde Erindring, at forrig, det ham syntes, havde han saa meget trængt til Jarlens Understøttelse, hans Raadsførsel, hans Krigsmagt, som nu; han maatte derfor strax komme. Hagen Jarl, som vidste Keiserens Anlæg, indsaae selv Nødvendigheden i) af at sætte sig derimod af alle Kræfter, men han indsaae ogsaa tillige, hvilket tienligt Middel her gaves ham i Hænde, til at udføre det store Diemeed, hvortil han bestandig havde sigtet, det hvorfor han havde sat alle foromtalte Maschiner i Gang, at sætte sig og Norge aldeeles i Frihed. Til den Ende samler han strax sin Krigsmagt sammen; han gaaer med 100de Skibe til Danmark k); men han lader der, i en Havn, sin heele Flaade blive efter sig, medens han

Kong Harald maae eftergive Skatten af Norge.

Ao. 989.

Y 2 selv,

e) See Snorre, i Ol. Tryggv. Saga, Kap. 25.
f) Saa siger Ol. Tryggu. Saga af Flateyar-Bok, Kap. 83. 1 Deel.
g) Saa beretter Oddur Munk, Kap. 12. S. 51. Knytlinga-Saga siger ogsaa, at det sidste Tog skeede nogen Tiid efter det første, Kap. 1.
h) Dette synes at være riimeligt, efter endeel Omstændigheder, hvorom siden.
i) Saa siger bemeldte Olafs Saga. S. 84.
k) Ogsaa dette sammesteds, Kap. [illegible]

selv, med et Følge af 12 Mænd, begiver sig hen til Kong Harald. Denne, høist fornøiet over hans Ankomst, taer imod ham paa det beste, roser hans Mildhiærhed, denne hans Venskabs Prøve, ved at komme til Hiælp, i saa betydelig en Nød, og forlanger, at den Norske Krigsmagt strax skulde rykke an mod Fienden. Men her taer Jarlen Masken reent af, og laer Kong Harald høre følgende Erklæring: „Her er, „sagde han, en anden Sag imellem os, som først maae af„giøres. Med mine Raad, mine Anslage, skal jeg i alle „Ting gaae Dig til Haande: det har jeg lovet; disse 12 „Mænd, som her ere i mit Følge, skulle ogsaa være Dig til „Hiælp og Tieneste, naar og hvor Du det behøver: men for „Resten er jeg Dig til intet videre forbunden; med mindre „jeg selv vil; jeg er eengang kommen Dig til Hiælp, med „min hele Krigsmagt, efter den imellem os sluttede For„eening l); og dermed faaer det nu være nok „. Kongen tilstod, at Jarlen havde Ret, i hvad han sagde: men jeg haaber, sagde han til, at Du, for det Venskabs Skyld, der er imellem os, efterkommer mit Forlangende. „Gierne „for min Person, svarede den snedige Hagen, men jeg har „ingen Ret, ingen Magt, at paalægge mine Krigsfolk denne „Tieneste: at forsvare mit Land og mit Riige, dertil sige „de sig at være forbundne, ei at fegte, enten for andre Kon„ger, eller for Dig, til Danmarks Forsvar, og for saadant „at sætte deres Liv i Fare, uden at vinde derved for sig selv „enten Ære eller Fordeel. „ Da Kongen, for at faae den Hiælp, han saa høilig trængte til, i Hensigt til den meget overlegne Magt, som Keiseren havde paa sin Siide, spurgte Jarlen ad, hvorved han da kunde formaae ham og hans Krigsmagt til Bistand? „ Her er, svarede Hagen, som nu tog „Bladet reent fra Munden, kun eet Middel hertil for Haan„den,

l) See foregaaende §. 13, i dette Kapitel.

„ den, dette nemlig, at Du først eftergiver al den af Norge „ resterende m) Skat, og dernæst lover, at Norge skal aldrig „ herefter være skatskyldigt til Danmark. Dersom Du ei „ vil indgaae dette, vil den heele Krigsmagt, jeg har ført „ hid med mig, drage tilbage til Norge; jeg alleene, og de „ 12 Mand, som her ere i mit Følge, vi skulle blive her til„ bage, og giøre Dig den Hielp, vi kunne paa begge Siider „ blive færdige om„. Kongen, som nu indsaae Jarlens heele Anslag, tilstod, at han i Kløgskab og Snedighed langt overgik alle andre, men beklagede, at her forelagdes ham 2de haarde Kaar, og at han her sattes i den største Forlegenhed. „ Du maae selv see dertil, sagde da Jarlen, selv vælge: men „ saa meget synes mig jeg kan indsee, at Skatten af Norge „ vil lidet nytte Dig at faae, dersom Du mister Livet i Dan„ mark. Af tvende onde Kaar maatte nu Kongen vælge det, som efter Sagernes nærværende Forfatning syntes at være det mindst onde; han lover at opfylde den Norske Krigsmagts Forlangende; paa et Thing, en Sammenkomst, bliver Sagen imellem dem paa begge Siider afgiort, med Haandetag, og med de sædvanlige Forpligtelser; paa Kong Haralds Siide loves, ei meere at fordre nogen Skat af Norge, paa de Norskes, at staae hannem bi, med al deres Magt; og siden blive desse, i et prægtigt Giæstebud, paa det beste tracterede.

§. 25. Paa denne Maade naaede endelig Hagen Jarl Maalet, det store Oiemeed, hvortil han bestandig havde sigtet, og til hvilket at opnaae, han vel havde betient sig af Kong Haralds Lættroenhed, Herske-Syge og Erobrings-Lyst, som et uomgiængelig fornødent Redskab, dog med det Forsæt, vel

Det andet Tog mod Keiser Otho den 3die.

m) Hagen Jarl havde altsaa ei heller efter sidste Foreening betalt nogen Skat.

vel med første, den beste Leilighed, at rive sig løs fra al Forbindtlighed med ham, men deri at gaae Skridt for Skridt, langsom og vyrsom til verks. Efter bemeldte Sammenkomst og Forening, sætter man sig i Forfatning, at tage imod Keiseren n): den Danske Flaade lader man gaae til Eideren o), og til den at understøtte, samler Kong Harald selv alle sine Tropper i Jylland p); den Norske Flaade lader man derimod lægge sig i og ved Slien, og med de Norske Tropper, som først færdige, Dannevirke besætte; hvilken Voll var af følgende Beskaffenhed. Mellem Slien og Eideren var trukken en meget høi og stærk Voll, opført af Steene, Torv og Træer, og der uden for var trukken en Grav, 10 Favne breed, og ligesaa dyb q), hvilken Voll, ved hver 100de Favnes Mellemrum, havde en Port, der var forsynet, med eet Kastel oven over r), med tvende ved Siiderne s), men foran hver Port eller Borge-Leed, med trende Broer lagde over Graven t). Denne Voll var altsaa overmaade stærk; Keiseren, som med sin Krigsmagt og Flaade var kommen til Eideren, og der gaaen i Land, anseer det derover ei for raadeligt at angribe en saa stærk Fæstning, der var besat med Nordmænd; han vover derimod et Forsøg mod den Danske Flaade; dette lykkes, saa at den Danske Flaade maae viige til-

Dannevirkes Beskrivelse.

n) De gamles Fortælling om dette Tog er temmelig indviklet. Ventelig er meget deri forbyttet med de forrige Toge, under Ottho den 1ste og 2den. Paa følgende anførte Maade kan det best sættes ud af hinanden.

o) See Olafs Saga, af Oddur Monk, Kap. 12. S. 53.

p) See Olaf Tryggvas. Saga af Flateyar-Boken, 1ste D. Cap. 84. S. 85.

q) Saa siger Oddur Munk paa nys anførte Sted. S. 51.

r) Saa staaer i den Danske Oversættelse af Snorre, S. 122; og i Olafs Saga, af Flat. B., at der var eet Kastel til hver Portes Forsvar,

s) Saa siger Snorre, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 25.

t) See om Dannevirke noget meere, i det Kiøb. Viid. Selsk. Skriv. 1 Deel, S. 126 og 144.

tilbage w): men dermed var ei stort vundet, saa længe Dannevirke ei var indtaget, og saa længe den Norske Flaade laae i Slien, færdig at angribe Keiseren bag fra, hvis han vovede et Indfald over Eideren ind i Jylland, hvor Kong Harald stod med den Danske Krigsmagt, færdig at tage imod ham. Herover lader han sin Flaade ogsaa vove et Forsøg, mod den Norske, ved Slien x): men det vil ei lykkes, og de Keiserlige maae vige tilbage; desse angribe derpaa Dannevirke: men ogsaa her havde Hagen Jarl føiet saadanne Anstalter, deels ved at besætte Fæstnings-Værkenes Taarne og Kasteller, tilliige med Vollene selv, deels ved at anføre sine Nordmænd til Modværge overalt, hvor meest fornødent giordes, hvor de hæftigste Anfalde skeede, at Keiseren, efterat have tabt en anseelig Deel af sin Krigsmagt, maae med uforrettet Sag vende tilbage til sine Skibe y). En Tildragelse, om hvis Rigtighed man har saa meget mindre Aarsag at tvile, som den gamle Skalld, Einar Skalaglam, der selv levede ved de Tider, der mueligt selv var med i Krigen z), vidner i et Vers, kaldet Vellekla, der er giort til Hagen Jarls Berømmelse, ei alleene, at denne drog til Danmark, med sin Krigsmagt, for at komme den Danske Konge til Hielp, men ogsaa, at han der, med stor Tapperhed, forsvarede Dannevirke; at han med Keiseren holt tre Træfninger; og at denne maatte vige tilbage a). Keiseren fandt altsaa her en haardere Nød at knække, end han havde formodet;

og

w) See Oddur Munk sammesteds som før S. 53.

x) Ogsaa dette hos Oddur Munk, som synes tilkiendegive, at den Keiserlige Flaade, efter Slaget med den Danske, er gaaen norden om Jylland, for at angribe den Norske.

y) See Olafs Saga af Flat. Bok, l. c. og Snorre paa nysanførte Sted.

z) Faa Aar derefter vaar han med Hagen Jarl i Slaget mod Jomsvikingerne.

a) See Snorre, i Olaf Tryggvas. Saga, Kap. 25.

og dette, med fleere tilstødende Omstændigheder, satte ham i en ei liden Forlegenhed. I den Keiserlige Leir, begyndte man at frygte for Mangel; for saa stor en Krigsmagt var næsten ei meere Proviant tilovers, og fra omliggende Steder intet at faae, da de Danske havde derfra ladet bringe alt hvad til Føde kunde være tienligt. Keiseren gik derover til Raads med sine fornemste Krigs-Anførere, hvad man, i desse Omstændigheder, skulde gribe til? at gribe til Hestene, at slagte og æde dem, det eeneste Middel, man kunde tye til, hvis man vilde blive, ansaae Keiseren for at være Christne uanstændigt; at vende hiem, med uforrettet Sag, var striidigt mod hans Ære, hans Løfte, hans Værdighed og Anseelse. Her vare da næsten uovervindelige Vanskeligheder, paa begge Sider: men de bleve dog endelig overvundne, ved en Norsk Printses Raad og Anslage, hvis Historie vi her kortelig maae fortælle, forend vi kunne gaae viidere.

Olaf Tryggvesons Fødsel.

§. 26. Vi erindre os da fra det foregaaende en Kong Tryggve b), der var en Sønneson af Kong Harald Haarfager, men en Søn af Kong Olaf, kaldet Geirstada-Alf c), hvilken Tryggve blev ved Forræderie, af Dronning Gunhilld og hendes Sønner, tagen af Dage. Tryggves Dronning heed Astrid, der vel ingen fød Princesse var, men dog et meget deiligt Fruentimmer, og derhos ei mindre forstandig, veltalende, retsindig, stor og prægtig i al sin Opførsel d), samt af Kongelig Herkomst: thi vel var hendes Fader Erik, kaldet Biodaskalle, som boede paa Offrustad eller

b) See den 18de §. i det 1ste Kapitel.
c) See Norske Hist. 2den Deel, S. 187, og 193.
d) See Olafs Saga Tryggvasonar af Flatøyar-Bok, 1ste Part, Kap. 37. S. 33.

eller Obrostad e), kun Leensmand, skiønt en af de mægtigste og anseeligste i Norge, men han nedstammede dog fra den berømte Vikinga-Kares Familie paa Vors f), og igiennem denne, længer hen, fra Kong Regner Lodbrok g). Dronning Astrid havde, for Kong Tryggves Død, født ham tvende Døttre, Ingebiørg og Astrid, og da han blev dræbt, var hun frugtsommelig. Astrid kiendte Dronning Gunhilds Sindelav, og vidste hendes Hensigter; hun anseer sig og sit tilkommende Foster derfor ei sikker nok, for hendes Efterstræbelser, men samler i en Hast, saa snart hun fik Kong Tryggves Død at vide, alle Penge, alle kostbare Sager sammen, og dermed taer hun Flugten, i Selskab især med hendes gamle Foster-Fader Thorolf, kaldet Lusaskegg h). Astrid holdt sig siden i Skiul, og Thorolf var stedse om hende, mens de andre Tienere vare ude, for at udspeide, hvad hendes Efterstræbere toge sig for, hvor de vare i); og da Fødsels-Tiden kom, laer hun sig, til desto meere Sikkerhed, bringe ud paa en Holme, i det store Vand Raund k), hvor hun føder et Drenge-Barn, hvilket Thorolf

Ao. 968.

Ao. 968. eller Ao. 969.

e) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. Lib. 6. pag. 244. hvor der staaer, Offrustad i Viigen, men bør være: paa Jæderen.

f) See hosføiede Stamme-Tabelle.

g) See Norske Histor. 2den Deel, S. 483.

h) Et Fragment af Noregs Konunga-Sagor, blant A. Magnæi MSter, fortæller, at hun flyede, efterat have født sin Søn Olaf, til Orkenøerne, hvorhen hun kom med 3 Skibe, og blev der i 3 Aar, men sendte siden, da hun frygtede ei der at kunne være skiult, Barnet fra sig med benævnte Thorolf, som førte det hemmelig med sig til Norge o. s. v. en Fortælling, som viiger gandske fra alle andres, og synes ei at være rimelig.

i) See Snorre, i Ol. Tryggu. Saga, Kap. 1.

k) See Olafs Saga Trygg. i Flat. Bok. 1ste P. Kap. 46, 39. Det Vand Raund ligger mellem Hadeland og Ringerike.

rolf overøser med Vand, og kalder, efter Barnets Farfader, Olaf. Dette skeede enten Efteraaret, Aar efter Christi Fødsel 968, eller om Foraaret l), Aar 969 m); og siden blev Astrid paa samme Holme den hele Sommer over: men Høsten kommer, Nætterne blive mørke, Dagene korte, Vejret koldt; og man nødes til at forlade Stedet. Igiennem ubeboede Steder, og langt fra Bygden liggende Veie, begiver man sig da derfra; man reiser alleene om Natterne; og endelig en Aften meget silde kommer man til Obrostad, hvor Dronning Astrids Fader Eirik boede. Her lader hun ved et hemmeligt Bud sin Fader underrette om sin Ankomst; denne tager imod hende og hendes Følge; og hun med hendes Søn, samt Thorolf og tvende Opvarterskèr, blive der hemmelig Vinteren over; de øvrige af hendes Følge indlægges paa andre Steder. Herover kunde Dronning Astrids Opholds-Sted ei længe blive dulgt; og Rygtet derom kommer Dronning Gunhilld samt hendes Sønner for Øren. Neppe har nogen Prints været udsat for større Farer, fleere Forfølgelser og Efterstræbelser, end vor Olaf, lige fra Moders Liv af. Saasnart Kong Harald og Kong Gudraud havde udført deres

l) Saa staaer hos Torfæus, paa anførte Sted, Kap. 7. S. 247. Oddur Munk derimod beretter, at Oluf Tryggveson blev fød, samme Aar, i hvilket hans Fader blev dræbt. See hans Olufs Saga, Kap. 22. Det kan være, og er maaskee det retteste. Efter dette skulde Olaf Tryggveson være fød sidst i Aaret 968, og hans Moder følgende Sommer over have været paa omtalte Holme, for des bedre at blive i Skiul, hvoraf man laneligt har troet, at han da først var fød.

m) Saa siger Olafs Saga Tryg. af Flateyar-Bok udtrykkelig, paa mit anførte Sted, føyende til, at det var i Keiser Otthos den Stores 42de Regierings-Aar, men i den Engelske Konge Edmunds 1ste Riiges-Aar. At Olaf er fød 969, vidner ogsaa bemeldte Fragment af Noregs Konunga-Sögur, ved at berette, at han var 27 Aar gammel, da han kom til Norge; thi kom han Aar 996, er altsaa fød 969 eller 968: thi han kom først i Begyndelsen af Aaret 996 til Norge.

deres Anlæg udi Kongesæde i Viken, begave de sig strax til Kong Tryggves Gaard, for at opleede Astrid: men hun var borte; ingen vidste hendes Opholds-Sted; dog gik Rygtet, at hun var frugtsommelig, og dette Rygte ansaae den ybtænkende Dronning Gunhild for riimeligt, ogsaa for rimeligt, at hun havde faaet en Søn. Dette giorde hende heist opmærksom: men de Krigs-Uroligheder, i hvilke hun og hendes Sønner bleve indviklede med Hagen Jarl, skaffede hende for det første andet at tænke paa, end derom at anstille Undersøgelser, den første Vinter, efter Tryggves Fald. Dog sender hun følgende Foraar Speidere ud, saavel til Uplandene, som til Viken; her faae de høre, at Dronning Astrid var paa Obrostad, at hun opfødde en Søn, avlet med Kong Tryggve: thi dette vidste Mange n), blandt fleere havde Rygtet udspredt det; og denne Tidende bringe de til Dronning Gunhild, som strax føier alle muelige Anstalter, til at blive den unge Prints mægtig.

§. 27. Til en af hendes fornemste Venner, en for Resten viis og mægtig Mand, ved Navn Hakon o), overdrager hun strax den Forretning, at drage hen til Obrostad, for derfra at bringe med sig Kong Tryggves Søn; og dertil forsyner hun ham med et Følge, af 30 Mænd, alle paa det beste udrustede med Klæder og Vaaben. Han drager afsted, — Han efterstræbes af Dronning Gunhild.

n) See Oddur Monk i Olaf Tryggves. Saga, Kap. 1.

o) Mueligt har man kaldet ham Hakon den Riike, og dette giver endeel, som *Theodor. Monachus*, de Regibus Norv. cap. 4. p. 10, Odder Monk, Kap. 1. og fleere, see Lagerbrings Svenske Rikes Historie, 1ste Deel, S. 177, Anledning at giøre ham til een Person med Hagen Jarl selv; en Sag, som med Rette modsiges af Forfatteren til Olafs Saga i Flateyar-Bok, 1ste Deel, Kap. 63. S. 59. Snorro selv har ogsaa anseet den for urigtig, da han intet melder derom.

og nu er han allerede ei langt fra Obrostad, da nogle af Eriks Venner blive hans Ankomst vaer og underrettede om hans Erinde; desse sende strax Budskab derom til Obrostad; det kommer der silde om Aftenen; og strax samme Nat lader Erik sin Dotter, med hendes Søn, et lidet Følge, og en troe Veiviiser p) reise afsted, befallende dem at føre hende og Søn til hans gamle Ven og fortrolige Staldbroder Hakon den Gamle i Sverrige q), i Selskab med hvilken han, mens begge vare unge, havde i mange Aar faret paa Søeroverie r). De reise strax deres Vei; næste Aften komme de til en Bygd eller Herred, kaldet Skaun eller Skogn; og der søge de Herberge, paa en stor Gaard, hos en ved Navn Biørn, en riig og mægtig Mand, men en slet Vært, et ondt og arrigt Menneske, som derover førte det Tilnavn Eiturqveisa. For ei at blive kiendte, vare de ankomne fremmede slet klædde; Biørn dreve dem derover bort af Gaarden; og nu maae de begive sig til en anden Gaard, Vitlum s), Virkom t), eller Vithom u) kaldet, hvor en Mand boede, ved Navn Thorstein, som tog vel imod dem, og beværtede dem paa det beste. Imidlertiid var Gunhilds Gesandt Hakon tiidlig om Morgenen, efter Astrids Afreise, kommen til Offrustad; her spørger han strax efter Astrid og hendes Søn; da man siger dem ei at være der, randsager han Gaarden overalt, baade ude og inde; dermed gaaer en lang Tiid bort, uden at man finder noget: men endelig faaer han Nys om Astrids Reise, og hvad

p) I den Danske Oversættelse af Snorre staaer, at Eirik gav hende et Følge med af 30, S. 100: men det er uden Tvil urigtigt, og vedkommende have her feilet, mellem dette og Hakons Følge.
q) I den Danske Oversættelse af Snorre kaldes han Jarl, S. 100.
r) See Olafs Saga af Flat-Bok, l. c. Kap. 48. S. 41.
s) Saa staaer i sidst anførte Saga.
t) See Snorre i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 3.
u) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. Lib. 6. cap. 7. pag. 247.

hvad Vei hun havde taget. Hakon skynder sig da afsted, han kommer samme Aften, men silde, til forbenævnte Biorns Gaard, spør der, som ellers overalt, efter Astrid, faaer ogsaa af Biørn at vide, at til ham var ankommet et Følge af Stakkarle, som han havde drevet fra sig, og maatte nu være paa en af de næst omliggende Gaarde: men Hakon slaaer sig, for det første, til Rolighed. Imidlertiid kommer en af forbenævnte Thorsteins Tienere, der havde været i Skoven, til Biorns Gaard, forbi hvilken hans Vei laae, han seer der en Hob fremmede, store Tilberedelser, faaer deres Erinde at vide, og fortæller sin Huusbonde det. Denne mærker heraf, baade hvilke de fremmede vare, som vare i hans Huus, som ogsaa, i hvilken Fare de stode. Da den tredie Deel af Natten var kun tilbage, vækker derfor Thorstein de fremmede op, stiller sig an, som heftig vred, tiltaler dem meget haardt, og befaller dem strax at pakke sig af Gaarden. De maae adlyde; og Thorstein følger dem paa Veien: men her aabenbarer han dem Aarsagen til sin Opførsel, hvad han havde faaet at viide; og han anviiser dem et Sted, hvor de kunde stikke sig af Veien, og være i Sikkerhed, for det første, en Holme, bevoxen med høie Rør, der laae i et stort Vand x), men Søe-Bredden saa nær, at man kunde vade did ud. Her befaller Thorstein dem at blive, indtil han selv indfandt sig hos dem; han skynder sig derpaa hiem til sin Gaard; og didhen kommer endelig Hakon, efterat have faret fra den eene Gaard, til den anden, og allevegne spurgt efter Astrid. Thorstein tilstaaer, at hos ham havde endeel fat-

 tige

x) Oddur Monk beretter, at denne Holme laae i det Vand Miors eller Mizsen, Kap. 1. S. 3. Et vist District paa Romeriige er i fordum Dage ogsaa kaldet Skaun eller Skogn: men saa maae Skribenterne have feilet i Tiden, som let kan være skeet, og meere end een Dag været gaaet forbi, mellem Astrids Reise fra Obrestad, og hendes Ankomst til Romeriige.

tige Reisende været, men som vare reiste deres Vei, længe for Dag y); efter Hakons Anmodning, følger han med, for at opsøge de flygtige; han leder efter dem med stor Fliid, men fører Hakon tverts afsides fra det Sted, hvor de vare. Denne leder derfor længe, næsten den heele Dag igiennem, men finder intet; intet viidere var nogetsteds om Astrid at faae udspurgt; og derfor maae han, med uforrettet Erinde, vende tilbage til Dronning Gunhilld. Men følgende Nat indfinder den ærlige Thorstein sig hos Astrid, han fører med sig trende Heste, læssede med Mad-Varer, samt andre fornødne Sager, og han forsyner hende tillige, med troe og Veien vel bekiændte Leedsagere, hvilke fulgte hende lige til
An. 969. Sverrig, til bemeldte Hakon den Gamle, hos hvilken hun blev vel imodtagen, og efter hendes Stand og Værdighed paa det beste medhandlet z).

Eftersøges ogsaa i Sverrig.

§. 28. Men dermed blev hun ei frie for Efterstræbelser, for Dronning Gunhillds Forfølgelse, for hvilken hendes Opholds-Sted ei længe kunde blive skiult. Ved sine Speidere faaer hun viide, at den unge Prints Olaf var i Sverrig; strax sender hun atter sin Ven Hakon, med et anseeligt Følge a), med den kiærligste Hilsen, med Venskabs For-

y) Oddur Monk beretter, at Þorstein foregav, de endnu sove, og ledte siden i 2 til 3 Timer efter dem, i Huset, derpaa i Skoven, hvor han end og narrede Hakon, ved at lægge uformerkt en Trælindes Barn, under Roden af et Træe, og siden foregive, det var skeet af andre, for at drive Spot, baade med sig, og de andre søgende. See og Olafs Saga, af Flat. Bok, Kap. 48, S. 43.

z) See Snorre i Olaf Tryggvasonar Saga, Kap. 3. Olaf Saga Tryggvasonar af Flateyar-Bok, paa nys anførte Sted, S. 44, og Oddur Monk, Kap. 1. S. 6.

a) Oddur Monk bliver immer ved at tale om denne Sag, som skeet ved Hagen Jarl, om hvilken han beretter, at han ved den Leilighed blev

den

Forsikring, og med prægtige Foræringer til Kong Erik Sigursøll i Sverrig, i Hensigt at faae hos ham den, til hendes Forehavende at udføre, fornødne Understøttelse. Hakon bliver der vel imodtagen, efter Anmodning om Hielp, giver Kong Erik ham med sig et Følge af 1000de bevæbnede Mænd b), for med den fornødne Eftertryk, at kunne udføre sit Ærinde, hos Hakon den Gamle: men denne faaer imidlertiid, ved sin Søn Regnvalld, som stod i Tieneste ved det Svenske Hof, og i kiert Venskab hos Kongen, Underretning om Hakon den Norskes Ankomst og Ærinde; strax trækker han til sig en Skare af 300 bevæbnede Mænd, for at drive tilbage Magt med Magt, om det giordes fornødent: men han taer, for det første, vel imod Dronning Gunhillds Gesandt. Da denne, paa nysnævnte Dronnings Vegne, indbyder den unge Prints Olaf, under de venligste Ord og Hilsener, til de Norske Kongers Hof, for der, som Dronning Gunhillds egen Søn, at faae en hans Stand værdig Opdragelse, og med Tiden Deel i det Riige, ham ved Fødsels-Rettighed, overdrog Hakon først den Sag til Printsens Moder c); men da denne plat ud negtede at samtykke deri, afslog han aldeles Gesandtens Forlangende, og lod ham forstaae, at efter saa mange af Dronning Gunhilld udviiste Prøver paa List, Ondskab og Underfundighed, havde man her ei mindste Aarsag at sætte nogen Tilliid til hendes Ord og

den Vinter over, hos den Svenske Konge, og at denne, da fik han hans Dotter Andur til ægte, Kap. 2. S. 8. Men dette kan neppe bestaae med Tiids-Regningen. Kan dog muueligt være, at Hagen Jarl har havt nogen Deel, i desse Anlæg med Prints Olaf, for at komme i Venskab igien med Dronning Gunhilld, og at deraf har reist sig den Frygt, han siden baer for denne Printz, saa [illegible] den Umage, han giorde sig, for at faae ham ryddet af Veien.

b) See Oddur Munk, Kap. 2, S. 8.

c) See Snorra paa ovenanførte Sted, Kap. 4.

og Løfter, hvor fagre, hvor venlige og smiggrende de end syntes at være d). Med denne Beskeed maae Gesandten reise tilbage til Kong Erik; og denne gav da tilkiende, at saadan Modtagelse, saadant Udfald paa Gesandtens Erinde havde han i Forveien ventet, af Hakon den Gamle, han som i en Trette, for ei længe siden, med Kongen selv, havde gaaet af med Seieren. Den Norske Gesandt laver sig herover til Hiemreisen; dog agter han først at vove et nyt For-
An. 970. søg, og at overrumple Hakon den Gamle uforvarendes; efter Forlangende udruster Kong Erik ham atter, men med et større Følge, med et Følge paa 200 e) til 300de f) Mænd; og med det begiver han sig til Hakon den Gamles Gaard, i Forsæt, at bortføre Prints Olaf, enten Hakon vilde, eller ei: men denne finder han ei uberedt. Hakon afslaaer ham atter hans Begiering; og da Gesandten, herover fortørnet, lader i Vrede endeel haarde Ord og Trusler falde, blir han af en den gamle Hakons Træl, en stor, stærk, men tillige ond og arrig Karl, ved Navn Bufte eller Bursti, ei alleene overfuset med en Hob Skieldsord, men ogsaa udsat for den Skam, at blive slagen af en Træl, der truede ham med en Møg-Skovl. For at undgaae den Skam, anseer da Gesandten det for raadeligst, at viige tilbage. Han begiver sig derfra, først til Kong Erik, men siden hiem til Norge, hvor han bringer Dronning Gunhild den Tidende, hvormed hun blev særdeles ilde tilfreds, at han havde i Sverrig vel seet den unge Prints Olaf, men i Henseende til sit Erende intet kundet udrette g).

§. 29.

d) See Olafs Saga Tryggves. af Flatøynar-Bok, Kap. 49, S. 45.
e) Saa siger Oddur Munk, Kap. 2, S. 11.
f) Saa siger nysnævnte Olafs-Saga.
g) See Olafs Saga Tryg. i Flat. Bok, Kap. 49, S. 44—46; Stirvere paa anførte Steder den Danske Oversættelse af ham, S. 101.

§. 29. Dronning Astrid og hendes Søn undginge da saaledes den listige Gunhilds Efterstræbelser: men de undginge ei derved nye Farer og Gienvordigheder, som lurede paa dem. For at undgaae Dronning Gunhilds og hendes Sønners Vold og Overlast, maatte i deres Regierings-Tiid mange af de fornemste, de mægtigste Mænd i Riiget, eller deres Sønner, forlade Norge, og enten gribe til Søerøveriet, eller gaae i udenlandske, i fremmede Herrers og Regenters Tieneste h). Blandt disse var Sigurd, en Søn af forbenævnte Eirik paa Obrostad, men Broder til Dronning Astrid, hvis Brødre desuden vare, en Jostein, en Karlshofut, en Thorkell Dyrdill, alle store og duelige Mænd, men uvist, om de alle have været Astrids fulde Brødre, eller ei. Sigurd, der uden Tvil var den ældste blandt dem, begiver sig til det af vore Forfædre saa kaldte Gardarike, Holmgard eller Holmgardarike i), en Deel af nu værende Rusland, hvor da, især over det Novogrodske k), regierede en Konge, ved Navn Valdemar eller Wlodimir, en Søn af Svetoslaw, som for det første havde kun den tredie Deel af Riiget, men efterat hans Broder Oleg var dræbt af den tredie og ældste Broder, Jaropolk, denne igien af Valdemar selv, blev eene regierende over da værende Rusland. Hos bemeldte Valdemar træder nu Sigurd i Tieneste, og i den opfører han sig saaledes, at foruden den store Ære og Anseelse, til hvilken han opsvinger sig ved Hoffet, for- Ao. 970.

h) See ovs anførte Olafs Saga, S. 47. Kap. 50.

i) Holmgard synes vore Forfædre at have kaldet det Novogrodske især, med de der norden for liggende Districter; Gardarike derimod den sydlige Deel af Rusland, det Kiovske. Dog ere begge Navne ofte forbyttede med hinanden.

k) See Nestors Jahrbücher, von Scherer, S. 88.

forinden de mange Rigdomme, han forhvervede, og foruden de store Jordegodse, ham af Kongen bleve forærede, bleve først adskillige Provincer betroede til hans Bestyrelse, og endelig, som Oddur Munk beretter, det heele Riges Forvaltning overdraget i hans Hænder l). Dette kan ei komme nogen urimeligt eller utroligt for, som veed, hvor meget Waregerne, de Norske og andre fra vor Norden, den Tiid havde at sige i Gardarike eller Rusland. Rygtet, om bemeldte Sigurds Magt og Anseelse, kommer endelig hans Søster, Dronning Astrid for Øren; her fatter hun Lyst, at begive sig, med sin Søn, over til ham, ventelig saavel i det Forsæt, derved des bedre at sættes i Sikkerhed mod Dronning Gunhillds Efterstræbelser, som for at finde Understøttelse, baade i bemeldte og andre Tilfælde; og hun udrustes, af Hakon den Gamle, med alle til Reisen fornødne Sager.
A. 972. Reisen gaaer for sig, efterat Astrid havde været 2de Aar i Sverrig, da den unge Olaf var 3de Aar gammel; og de gaae bort paa et Kiøbmands-Skib, men ere saa vanhældige, underveis at støde, ved den Øe Eitsisla eller Øsel m), paa en Søerøver-Bande, fra Estland. Disse plyndre Skibet, giøre alle, som ere der inden borde, til Slaver, saa mange, som ei blive dræbte, og deele Slaverne imellem sig. Her bliver den unge Prinds Olaf revet ud af hans Moders Arme; begge blive sølgte som Trælle, og Olaf har det Vanheld, med den gamle Thorolf, og med dennes Søn, Thorgils, at falde i en barbarisk Estlænders Hænder, ved Navn Klerkon. Denne anseer Thorolf for uduelig til Arbeide; ham slaaer

l) See Oddur Monk, Kap. 5, S. 16. Hvitfeld, i hans Dannemarks Historie, 1ste Tome, S. 97. henfører dette til Dannemark, og beretter at Olaf blev der opfødt, og siden Regent der i Landet; en Beretning, som jeg ei veed, hvorfra han har taget.

m) Saa siger foranførte Fragment.

slaaer han derfor ihiel: men Olaf og Thorgils følger han, hver for en god Buk, til en anden Mand, Kleikor kaldet, og denne dem igien til den 3die, der heed Reas n). Denne Reas fatter megen Kiærlighed for den unge Olaf, og opdrager ham som sin eegen Søn, men Thorgils maae arbeide med de andre Trælle. Efter nogen Tiids Forløb, hænder det sig, at Olafs Morbroder, forommeldte Sigurd, udsendt af Kong Valdemar til Estland, for der at indkræve de Kongelige Skatter, kommer med et anseeligt Følge o), til den Bye, i hvilken Reas boede; her møder han den unge Ao. 977.
Olaf, som da havde været 6 Aar i Estland, og følgelig var omtrent 8te Aar gammel; dennes Klædedragt, som var smuk og anseelig, hans Øiesyn, Miner og Ansigts Dannelse, hvori var noget høit og ædelt, noget som ei lignede den Estlandske Folkefærd p), hans øvrige Legems Dannelse, og hans artige Opførsel, da han traadde frem og med megen Anstændighed hilsede paa Sigurd og hans Følge, giørde denne opmærksom, allerhelst da Olafs Udtale tilkiendegav, at han maatte være en Udlænding, ei af den Estlandske Folkefærd. Efter giorte Spørgsmaale derom til Olaf, faaer Sigurd da hans Navn, hans Fædreneland, hans Forældre, Maaden paa hvilken han var kommen til Estland, og hans Skiæbne der i Landet at vide; han bliver af alt dette fuldkommen overbeviist, at denne unge Person var hans Søster-Søn, og hos Reas, som meget nødig vilde miste den unge

Olaf,

n) Oddur Munk kalder ham Eres eller Heres, Kap. 4. S. 16. 19. men hans Søn Reas. Hans Hustrue heed Rekon eller Rethon.

o) See Snorre i Olaf Tryggv. Saga. Kap. 6, og Olaf Saga Tryggv. i Flat. Bok, Kap. 52. S. 59.

p) See Olafs Saga i Flat. Bog, S. 49, som beretter, at Sigurd saae, det Olafs Ansigt ei lignede en Estlænders. Estlænderne maae da, efter denne Beretning, have været af en ganske anden Folkefærd, end vore Nordiske Forfædre; og dette er rigtigt.

Olaf, bringer han det, skiønt ei uden megen Møie, saa vidt, at han fik Olaf, tillige med hans Fosterbroder Thorgils frie-kiøbte, den sidste som for een, men Olaf selv for 9 q) eller for 12 Mark r) Guld, en efter de Tiiders Maade meget høi Priis eller Løse-Penge.

§. 30. Paa saadan Maade fik den unge Printz Olaf sin Frihed igien. Sigurd bragte ham siden til sit Huus, men holdt der hans Slægt, hans Familie og Historie hemmelig, af Aarsag, som Oddur Munk siger, at efter en i Gardarike vedtagen Lov, maatte uden Kongens Villie og Vidende, ingen Konge-Søn, ingen af Konge-Ætt der opfødes s). Men det varede ei lenge, forend man fik vide, hvo Olaf var, ved følgende Anledning. Under een Spatseretour, som den unge Olaf en Dag giorde paa Torvet, kiender han der forommelte Klerkon igien, som havde dræbt hans Fosterfader, den gamle Thoralf, og den Øxe i hans Haand, hvormed Drabet var skeet; t) og hele opblussede hans Blod af Forbittrelse, af Begierlighed efter Hevn, en Hævn, som fra den spæde Ungdom af hans ædle Forfædre indprentet; han løber strax til Klerkon, hugger med en liden Øxe, han bar i Haanden, hin Hovedet i to, indtil Hiernen, og tager derpaa Flugten til Sigurds Huus, til hvilken han fortæller hvad som var skeet. I Henseende til den da i Russland værende

Lov,

q) Saa siger Oddur Munk. See og Torfæi Hist. Norveg. Par. 2. pag. 351.

r) See Olafs Saga paa anførte Sted, Kap. 52.

s) Saa berettes i et Fragment af Norges Konninga Sogur.

t) Nysmeldte Fragment beretter, at Olaf snappede Øxen af Klerkons Haand, og dræbte ham dermed; og Oddur Munk, Kap. 9, S. 21, med mindre Rimelighed, at Sigurd var selv Olaf behielpelig i denne Gierning, at han lod bringe Klerkon ud af Staden, og at man der leverte Olaf en stor bred Øxe, med hvilken han afhug Klerkon Hovedet.

Løn, at den, som udi foregaaende Dom skikte vegen den Livets skulde uden Skaansel døe, tager Sigurd, for at redde den unge Olafs Liv, i denne Nød sin Tilflugt til Dronningen, en høist forstandig, meget elsket, beilig og godgiørende Princesse u), hos hvilken Sigurd stod i stor Anseelse; han fortæller hende kortelig, hvo Olaf var, hvad han havde giort, i hvilken Fare han var bested, og beder Dronningen paa det indstændigste, at redde hans Liv. Saasnart den unge Olaf kom Dronningen for Øine, saaer hun strax Ynkest for ham w), saa deilig en Dreng, siger hun, bør et Drab; og hun befaller strax, at alle de, som vare tilstede i hendes Hof, alle hendes Hofmænd og Huuskarle skulde gribe til Vaaben, for at forsvare Prinds Olaf. Dette Anslag haver ogsaa høist fornøden. [illegible] Mannen, hvis Forsværd [illegible] det paa [illegible] Hvor [illegible] Ravn [illegible]

[illegible]

w) Vore Skribentere beretten, at hun heed Allogia eller Aelogia, med hvilket Navn de synes at have sigtet til den bekiendte Olga. Men Olga var allerede død Aar 955, hun havde [illegible] [illegible] hendes [illegible] [illegible] hende. Men et Person vore Skribenteres Fortælling sæt urigtig? vist [illegible], de have tem feilet i disse Omstændigheder; og hvor urettigst, er dette det for bestridelsen for de ældre Løgnere og Digtere? Hvor ofte begaaes ikke i vore saa kaldte oplyste Tider, Mistagelser af langt større Betydenhed, f. e. naar man skriver at Snorre er den første Svenske Historie-Skriver, og at han har udgivet sin Historie i Stokholm 1697. See Einleitung z. Nestors Annalen, S. 15. Men Skribentere have ikke feilet i Navnet Olga eller Allogia; thi, saasnart bekiendt, have jo tillagt Olga Søns Swantoslavs Dronning, hvilken Swantoslav blev bestandig Hedning og Regent efter sin Moder, men dræbte Aar 972, da hans Søn Wlodomer, som var Regent i Novogrod, maatte flye over til hin Side Havet (Øster-Søen) hvorfra han vendte, i Selskab med en Hob Væringer, tilbage. Den Tyk ogsaa vor Sigurd, er kommen tilbage: thi saaledes skeede det atter Aar 980 da han blev siden Storfyrste over hele Rusland. See anførte Annalen, S. 84 og 96.

x) I den Danske Oversættelse af Snorre staaer, S. 117, at Olaf var da 12 Aar: men her er feilet, og det hører til mange seenere Tider.

kon y) begangne Drab, rotter sig sammen; man søger efter den skyldige, for at lade ham afstraffe paa Livet; og man faaer omsider vide, at han var i Dronningens Gaard. Alle søge da didhen; de finde der en Hob bevæbnede Krigsfolk for sig, og det seer ud til indbyrdes Striid og Blods-Udgydelse, da Kong Waldemar z), underrettet derom, rækker an med sine Hofmænd, og afværger det. For at jævne Sagen, det beste man kunde, beskikkes visse Mænd, til at dømme deri; disse dømme Olaf til en anseelig Penge-Mulct; den betaler Dronningen for ham, og dermed blev alting igien stille; men den unge Olaf var dog ei uden Fare, for Fremtiden. Dronningen havde fattet den Kierlighed for ham, at hun beholdt ham i sit Hof. Men i Gardarike var den Tiid, ved en Lov fastsat, at inden Riigets Grændser maatte ingen fremmed Prints, ingen af Kongelig Byrd opfødes, eller sig der længe opholde, med mindre det skeede, med Regentens Tilladelse. Herover aabenbarer nu Sigurd, for Dronningen, Sagens heele Sammenhæng med den unge Olaf, hans Herkomst, den lange Forfølgelse, han havde udstaaet, hans Landsflygtighed, Anledningen til hans Ankomst til Gardarike, og anmoder hende om, at give Kongen Underretning derom. Dette skeer, og den unge Olaf bliver, ved den Leilighed antagen i Kong Waldemars Hof a).

§. 31.

y) Klerkon skal have været af en stor Familie, selv en anseelig Mand. See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 111.

z) See Theodoricus Monach. de Regibus Norveg., cap. 7. pag. 13. Af endeel berettes, deriblandt ogsaa i et Fragment af Olaf Tryggvesøns Saga, at Kongen var selv paa Almuens Partie i Begyndelsen, at Olaf blev kastet i Fængsel, men at han ved Dronningens Hielp blev udfriet derfra. Dette kan være, og lad forenes med anførte Fortælling.

a) Denne Fortælling er den naturligste, og uden al Tvil den rette. Oddur Monk har her, Kapit. 5, S. 22, indblandet endeel fabelagtige Omstændigheder, for derved desmeere at ophøie sin Helt: men disse giøre et Historien selv usand eller urigtig.

§. 31. Her faaer nu Olaf en Opdragelse, som er hans Fødsel anstændig, og han kommer ind paa en Bane, hvor ham gives Leilighed til fuldkommen at udvikle de herlige Sinds og Legems Egenskaber, hvormed han af Naturen var udrustet. I en fortræffelig Legems Dannelse og Ansigtets Deilighed, havde han ingen sin Lige; i Størke og Størrelse, i Legems- og Krigs-Øvelser, baer han Prissen, frem for alle sine Landsmænd, for alle dem, som levede i hans Tider b); og i alt dette, ligesom ei mindre i Viisdom og Forstand, i Manddom og Duelighed, til alt hvad han foretog sig, i et hurtigt Begreb og modne Indsigter, overgik han, i sin Ungdom, alt hvad som kunde ventes af hans Alder. Hertil hjalp ei alleene denne unge Printses eeget fortræffelige Naturel, men ogsaa tillige den Opdragelse, han blev given, i Kong Waldemars Hof. Denne Herre, der elskede ham, som sin egen Søn c), oplærte ham selv, ei alleene i alle Hoffets Sæder og Artigheder, men ogsaa i alle da brugelige Vaaben-Kunster, i alle Slags Legems- og Krigs-Øvelser d), hvori den unge Prints forhvervede sig en usædvanlig og næsten utrolig Færdighed; og derved vandt han ei alleene Kongens og Dronningens Yndest, men satte sig

b) See Olafs Saga Tryggues. i Flateyar-Bok, Kap. 55, S. 51, og Snorre, Kapit. 7.

c) Endeel beretter, at til den Yndest, som Dronningen og Kongen tillige fattede for ham, vare de i Forveien blevne beredde, ved visse, for hans Ankomst til Gardarike, skeede Spaadomme. See Olafs Saga, i Flat. Bog, Kap. 50, S. 47, og Kap. 64, S. 61. Man kan, om man vil, regne dette til forommeldte fabelagtige Omstændigheder, uden derved at skade Historiens Troeværdighed.

d) I Vigsimi, siger Olafs Saga, paa anførte Sted, det forklarer Peder Claussen i sin Danske Oversættelse, S. 111, med Fegten og Skiermen, hvorved man kan snart dræbe sin Fiende; og i Aarkdaskab (det staaer ei i Olafs Saga) det er Kunst, at antaste og angaae sin Fiende.

sig noget i stærke Hoiagtelse, hos de ypperste, de forstandigste Mænd, hos de fornemste Hovdinger i Riget. Ei Under derfor, at en Prints, af bemeldte Egenskaber, fattede Lyst og Forsæt, at vise sig, saa snart skee kunde, paa
An. 981. de Tiiders store og fornemste Skueplads. Da han var 12
eller eller 15 Aar gammel e), begierte han, af Kong Woldemar,
An. 983. at blive udrustet med de behørige Skibe og Krigsfolk; dette bliver ham tilstaaet; han faaer en, vel ei stor, men udvalgt Krigsmagt f) at anføre; efter den blandt de Tiiders Søe-Haner brugelige Maade, gives ham, som fød Konge-Søn, af hans Underhavende, strax Konge-Titel g), lad være han ingen Lande havde at regiere over; han hendriver 3de Aar paa disse Søe-Røver-Toge h); men siden foretager han sig Ting, af langt større Betydenhed, og han anvender sit første Krigs-Tog, den første Sommer, paa at bringe de Stæder, de Borge, og de Lande igien under Kong Waldemars Lydighed, som enten derfra havde revet sig løs, eller andre Hovdinger og tilgrendsende Konger lagt under sig i). Her viiste nu Olaf de sterkeste Prøver, som kunde ventes, ei allene

ne

e) Oddur Monk beretter, Kap. 32, at Olaf var 6 Aar i Estland, 9 Aar i Gardarike, altsaa maae han have været mod 15 Aar, da han begyndte sine Søe-Toge; eller rettest, maae han have været 12 Aar gammel, da han begyndte Søetogene, 15 da han siden foretog sig Krigen til Lands, mod de frafaldne, i hvilken 3de Aar, som efterfølgende Fortælling udviiser, bleve henbragte. Lige Tiid, lige Omstændigheder have her atter giort, at disse adskilte Toge ere giorte til eet.

f) Den har uden Tvil bestaaet, for det meeste, af de saa kaldte Wareger, af Tropper, her fra Norden. At disse have tient Kong Woldemar, vidner Nestor selv. See anførte Sted, S. 95, 96, 98.

g) See Olafs Saga, i Flat. Bok, S. 62, Kap. 65.

h) See følgende §. 32. not. b).

i) Dette stemmer treffelig overeens med den Russiske Historie. Nestor vidner paa anførte Sted, S. 97 og 99, at Wolodomir førte Krig med adskillige Naboe-Folk, fra Aar 981 til 985.

ke paa Tapperhed, men ogsaa paa sin Kundskab og Færdighed, i Krigs-Væsenet, til at anføre en Krigsmagt: nogle af bemeldte Konger og Hovdinger nedlagde han, andre fordrev han fra de Lande, de havde bemægtiget sig; i alle de mange og store Træfninger, han ved den Lelighed maatte holde, gik han derfra med Seieren; og ved sin Tilbagekomst, følgende Efterhøst, bragte han Kongen og Dronningen et overmaade rigt Bytte, bestaaende i Guld, Sølv, Ædelsteene, kostelige Klæder og andre kostbare Sager. Med alt dette stadfæstede han endnu meere det Venskab, den store Yndest, hvori han stod ved Hoffet; hans Anseelse tiltog alt meere og meere iblandt Folket; og hans Rygte udbreedte sig, ei alleene i Rusland, men ogsaa over heele Norden. Tree Aar efter hinanden, var han med saadanne Krigstoge bestandig sysselsat, og i dem, den heele Sommer igiennem, idelig i Feldten, indtil han endelig bragte, alle frafaldne eller fratagne Lande, tilbage under Kong Waldemars Lydighed k); men hver Høst førte han hiem med sig, for Kongen og Hoffet, et stort Bytte, anseelige Rigdomme ogsaa for sig selv; og derved saavel, som ved de Forleeninger, han fik af Kongen, blev han endelig sat i den Stand, at han, efter da værende Printsers og andre store Hovdingers Maade, kunde for sig selv holde en Hof-Stat, og selv underholde en anseelig Deel Hofmænd og Huuskarle, som han bestandig havde om sig l), og som, for det meeste, bestode af Nordmænd, og Gauter og Danske m).

§. 32.

k) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. pag 334.
l) Torfæus siger, loc. cit., at han blev sat over det heele Hof; hvilket jeg ingensteds har funder hos de gamle.
m) Saa siger anførte Fragment af Noregs Konunga-Sögur.

§. 32. Men her gik det tilsidst, som sædvanligt ved Hofferne. Den store Ære, de mange Rigdomme, som vor Olaf henved indsamlede sig, opvakte ham efterhaanden mange og store Misundere. Disse forestillede Kong Woldemar, hvor farlig denne fremmede Prints, der besad saa stor Magt, saa herlige Egenskaber, kunde blive for Riget, for Kongen selv; de glemme ei, at føre ham det fortrolige Venskab til Gemytte, der var imellem Olaf og Dronningen; og de søge at indprente ham Mistanke, saa vel derover, som til den Omhue, Dronningen bar, for at samle de dueligste Krigsmænd til sit Hof, hvilket hun, efter den blandt store Herrer da brugelige Skik, holdt adskilt fra Kongen, med hvilken hun, i den Sag, ligesom kappedes. Til disse Forestillinger begyndte Kongen endelig at række Ørene, og de gjorde det Indtryk hos ham, at hans forige Venskab for Olaf blev koldt, hans Sind og Opforsel mod ham ganske forandret. Dette mærkte Olaf, han forlanger derover af Dronningen Tilladelse at reise fra Rusland, foregivende sit Forsæt at være, at reise til Norge, hvor hans Forfædre havde regieret, hvor han efter dem havde Ret til Riget, hvor han altsaa kunde vente sig en større Lykke, end i Gardarike. Det kan ogsaa være, det er rimeligt nok, at Olaf, opmuntret af Rygtet om forbemeldte Ueenighed, om den Krig, der havde reist sig, mellem Kong Harald i Danmark og Hagen Jarl, har virkelig havt i Sinde, at forsøge sin Lykke i Norge, men er bleven hindret derfra ved det mellem dem sluttede Forlig. Dronningen samtykker derfor i hans Begiering; hun forskaffer
Ao. 985. eller Ao. 986. o) ham af Kongen den forlangte Afskeed n); og han gaaer med sine Folk og Skibe til Øster-Søen, hvor han en Tiid lang

fører

n) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 112.

o) Har Olaf været 9 Aar i Gardarike, foruden de 6, han var i Estland, maae han være reist derfra sidstmeldte Aar.

Svarmer om, paa det da giængse Søerøverie, og blandt andre Steder angriber Borgundarholm, hvor han gior Landgang, plyndrer, holder en Træfning med Indbyggerne, vinder Seier, og ligger siden for Anker, uden for Landet, i Forsæt at gaae tilbage til Gardarike p). Men her reiser sig en Storm, som driver ham til Kysterne af Venden, (venteligt til Øst-Venden eller nu værende Bag-Pomeren) hvilket Land da stod under forommeldte Polske Konges Bogeslai Herredømme, som vore Skribenter kalde Burisleif, hvis Datter Geira, Enke efter en der tilforn værende Høvding, under Titel af Dronning, nu førte Herredømmet over den Deel af Landet, hvor Olaf landede. Denne slaaer her sine Telte op paa Strandbredden, tager fredelig afsted, og giver sig ud for en fremmed Kiøbmand, under Navn af Olaf eller Ole hin Girdske, eller den Gardarikiske. Men hans anseelige Person, hans Følge, hans mange Krigsskibe, viiste tydelig, at han maatte være af stort, af Kongelig Herkomst, og selv en mægtig Hær-Konge q). Den Borg, hvori Geira boede, laae ei langt fra det Sted, hvor Olaf havde opslaget sine Telte; hun bliver, af sin kloge Raadgiver og Hofmester, Dixin kaldet, herom underrettet, og efter sammes Raad, lader hun den fremmede med hans Folk, indbyde til sin Borg, for der at blive Vinteren over. Høsten var den Tiid for Haanden, Storm og ondt Veir begyndte at regiere, Olaf tog derfor med Glæde imod Tilbudet; han kommer, og hans Person, hans Opførsel, staaer Geira, dennes vor Olaf saa vel an, at efter bemeldte Dixins Tilskyndelse, bliver Ægteskab mellem dem besluttet, og med hendes Faders Villie fuld-

p) [illegible] havde han da fornummet, at Fred og Forlig var igien sluttet, mellem Kong Harald og Hagen Jarl. See Oddur Munk, Kap. 6. S. 18. og Olafs Saga Tryggwas. 1 Part. Kap. 65. S. 63.

q) See Olafs Saga, af Flat. Bok, Kap. 66, S. 64.

byrdet. Her blev da Olaf en regierende Herre tillige med Geira, og han viiste strax, at han var det værdig. Af sin Dronning fraaer han, at adskillige Stæder og Herreder, som tilforn havde betalt hende Skat, havde revet sig løs fra hendes Lydighed; her gior han strax et Vinter-Tog, for at tvinge dem igien til Lydighed; dette lykkes ham; under en Hærfærd giennem Venden, større end nogen for han havde giort, som bevidnes i det gamle Vers Rekstefia r), undertvinger han sig ikke faa faldne Stæder; men han tager derved i den yderste Livs Fare, i Beleiringen for en meget stærk og befæstet Stad. Her stillte Indbyggerne sig ansi, som de godvillig vilde overgive Staden; de aabne Porten; Olaf rykker ind i Staden; men da han, med nogle faa af sine Folk s) var kommen det ind, slaae de Porten til, omspende ham med store Bommer og Skaader, og angribe ham derpaa fra alle Kanter. Men her kom hans store Hurtighed, hans uforsagde Mod, ham til Hielp. Paa den indvendige Side vare Stadens Muure ei meget høie, men paa en vis Sted; [illegible] vakker han sig, raaber til sine Folk, at alle skulde følge hans Exempel, svinger sig op paa Muuren, springer derfra ned paa hin Side, uden Skade, ved det Jorden derunder var blød, skiønt Muurene meget høie, og modtager selv sine Folk. Staden blev strax indtagen, alle dens Indbyggere dræbte, og et stort Bytte giort.

§. 33. Med Seier, med vel forrettet Erinde, vendte derpaa Olaf til sit Hiem, tilbage til Dronning Geira; men

Da

r) See nysanførte Olafs Saga, Kap. 67.

s) Oddur Munk beretter, at han blev [illegible] med 60 Mand, Kap. 18, S. 38. Han lægger til, at efter enddeels Meening, skulde denne Stad have været Jomsborg selv; men den Meening er vist nok urigtig.

Da han havde været omtrent 3 Aar i Venden, døer denne hans Dronning hame fra t). Dette gaaer Olaf saa nær til Hierte, at han forlader Venden, gaaer om borde igien paa sine Skibe, i Forsæt at begive sig til Gardarike, og løber under veis ind under de Danske Kyster, hvor han, med faae Mand gior Landgang, for at tage sig Strandhug u); men her overfalde Indbyggerne ham med en stor Krigsmagt; han er i den største Livsfare, hvorfra han vel undkommer, men som berettes x), ei uden et sært Mirakel; og han skal, i denne Nød, have giort det Løfte, at omvende sig til den Christne Religion, hvis han undkom derfra med Livet y). Efter Ankomsten til Holmegard, bliver han der af Kong Waldemar og Dronningen vel imodtagen; han opholder sig den Vinteren over z), og der skal han, i en Drøm, være erindret om, at drage til Grækenland, for der at blive omvendt. Kong Olaf skal fra Ungdommen af have havt en Afskye for Afguderiet a), som man og finder at endeel andre have havt; ventelig har han, ei alleene i Rusland, hvor den Christne Religion allerede ved den bekiendte Olga, var for en Deel bleven indført, men ogsaa under sit Tilhold i Venden b), faaet en Forsmag derpaa; og derfor er det ei urimeligt, saavel at han har giort bemeldte Løfte, som at han, efter Ankomsten til Gardarike, har giort en Reise til Grækerland. Der faaer han et Kund-

No. 986. eller No. 988.

No. 988.

t) See Oddur Munk, Kap. 9. Snorro, og Olafs Saga af Flat. Bok, Kap. 89. S. 93.

u) Kreatur at slagte, og andre ædende Varer, som man kom over.

x) See Oddur Munk og Olafs Saga, paa nys anførte Steder.

y) Detta vidner Theodoricus Mon. de Regibus Norreg. cap. 7. pag. 13.

z) See Olafs Saga af Flat. Bog, Kap. 89. S. 93.

a) See bemeldte Olafs Saga, Kap. 64. S. 61. Kap. 88. S. 91.

b) Kristnisaga berætter Kap. 4, at den bekiendte Thangbrand, som siden blev Kong Olafs Hof-Præst, kom til ham i Venden. Olafs Saga Kap. 88. S. 92. at Kong Olaf blev kiendt med Thangbrand i Saxen. Men det angaaer vel seenere Tider.

stadt om den Christne Religion c); der bliver han, som de kaldte det, Primsigned d) eller tegnet med det Christne Korses Mærke, og det lover en Bisp, ved Navn Paul, ham, at ville komme til Rusland, for at omvende Landet, hvis Regieringen ei satte sig derimod. Kong Olaf reiser derpaa tilbage til Gardarike, hvor Kong Valdemar saavel som Dronningen endnu vare Hedninge e); han formaaer der først Dronningen, siden Kongen selv, som giorde endeel Modstand, samt det heele Folk, at give deres Løfte, deres Samtykke, til at ville antage den Christne Religion; nu blive Budskabe sendte til Konstantinopel, for at fremme den Hensigt f); og Bisp Paul kommer derfra til Gardarike, hvor Kong Valdemar bliver døbt g), med sit Hof, og det heele Folk. Efter hvilken Forretning og vigtige Tieneste, Kong Olaf tager sin Afskeed fra Kong Valdemar og Dronningen, fra det Russiske Hof, hvor han tilforn havde været i 9 Aar h),

c) Mange Varæger vare da allerede blevne der omvendte. See Nestors Aarbøger, S. 98.

d) See forommeldte Olafs Saga, Kap. 90, S. 95.

e) See Oddur Munk, Kap. 6, S. 27. Dermed stemmer ogsaa den Russiske Historie fuldkommen overeens. See Nestor loc. cit. S. 103.

f) Dette bevidnes af Nestor, S. 98.

g) Efter den Russiske Historie, blev Valdemar først omvendt Aar 987. og døbt 988.

h) See Olafs Saga, Kap. 53. S. 51. Oddur Munk, Kap. 22, S. 98, siger at Kong Olaf var 9 Aar i Gardarike, førend han drog til Venden; vel er dette ikke rimeligt; thi saa faaer han en Alder af henimod 18 Aar, førend han gifter sig med Geira; hvilket bedre passer sig, end at han da var kun 15 Aar. Vel sige begge bemeldte Skribentere, Oddur især, S. 27, at han var kun 12 Aar, da han begyndte sine Krigstoge, og Snorro, at de varede i 3 Aar; altsaa skulde Olaf have været kun 15 Aar, da han drog til Venden; men jeg troer, han har begyndt sine Søerover-Toge, da han var 12 Aar gammel, drevet dem i 3 Aar, men endnu 3 Aar ført Krig til Lands, underbunget de frafaldne Folk, og da just indlagt sig den Ære, den Magt og Anseelse, som opvakte hos dem den Misundelse, for hvilken han maatte vige.

nu atter eet eller meere, og bliver til Afreisen herfra, af Kongen ei alleene aflagt med store, med prægtige Foræringer, men ogsaa udrustet med de fornødne Folk og Skibe i).

§. 34. Kong Olaf var den Tiid omtrent 20 Aar gammel; han havde, ved bemeldte Bedrivter ei alleene giort sig navnkundig i Gardarike, i heele Norden, men Rygtet derom havde ogsaa udbreedet sig til hans Fædreneland, til Norge k). At en Prints, af Kong Olafs Egenskaber, der havde saa stor Ret til sidstnævnte Rige, har passet paa alle Leiligheder, til at udføre denne sin Ret, er ei at tvile paa, og rimeligt derfor, at hans saa hastige Reise fra Gardarike har just været sillet paa Norge, hvor han havde faaet viide, at Regenten selv var fraværende, at Landets fornemste Høvdinger, dets Styrke og beste Krigsmagt nu vare i Danmark. Men han forsøger først Lykken i Østersøen, ventelig for at giøre Bytte, mueligt ogsaa for at indhente nøiere Kundskaber l). Først gaaer han over til Skaane, giør der Landgang, holder en Træfning med Indbyggerne, som satte sig til Modværge, faaer Seier, og giør et stort Bytte. Siden seiler han langs Kysterne af Øster-Gautland, hvor han træffer paa et m), endeel Jamter tilhørende Kiøbmandsskib; det angriber han, erobrer det, efter en tapper Modstand, en haard Træfning, hvori de fleeste af Skibets Besætning omkomme, og borttager alt det Gods, som derpaa fandtes. Derefter giør han Landgang paa Gothland selv; han kommer derfor ogsaa An. 989.

i) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 112, og Oddur Munk, Kap. 10. S. 45.
k) See Oddur Munk, ovenanførte Sted.
l) See Snorre i Olafs Saga Trygg. Kap. 24, og Olafs Saga af Flat. Bok, Kap. 85, S. 86.
m) Torfæus siger i Histor. Norv. Part. 2 lib. 8. cap. 23. pag. 336. at Skibene vare tvende.

ogsaa her i Træfning med Indbyggerne; men Kong Olaf slaaer dem af Marken, og gjør atter et rigt Bytte; hvilket alt bevidnes af den gamle Poet, Halfred Vandrædaskalld n). Endelig bringer Rygtet ham Efterretning, angaaende forommeldte Krig hos Dannevirke o), hvor han hører, at Keiser Ottho hoilig trængte til Hiælp og Undsætning, at hans Svigerfader, Kong Boleslaus, eller Burisleif, var selv tilstede. Vor Olaf seer her en viid Mark at aabnes for sig, paa hvilken megen Ære kunde indiægges, et stort Bytte indsamles, og som mueligt var ham det fornemste, hans største Modstandere, Kong Harald i Danmark og Hagen Jarl, enten overvindes og dræbes, eller saa svækkes, at de ei skulde hindre hans Hensigt. Han haster derfor afsted til Danmark, til Slien især, hvor Keiseren laae med sin Krigsmagt; vidhen bringer han med sig 6 Krigsskibe, besatte med 300 eller 360 bevæbnede Stridsmænd p); og han tilbyder Keiseren sin og sine Folkes Tieneste. Keiseren, som den Tid var bestedt i forommeldte Forlegenhed q), og som da holdt Raad med sine, om de tienligste Midler derimod, tog med Glæde imod hans Tilbud, og spurgte blandt andre ogsaa vor nys ankomne Olaf til Raads. Under Betingelse og Løfte, at Keiseren, samt de andre Krigs-Anførere, vilde følge det givne Raad, raader da vor Olaf: at først skulde den heele Krigshær faste i 6 Dage, og imidlertid paakalde de Christnes Gud om Hiælp; siden skulde alle Mand, fra den næmeste Skov, bringe frem Riis og tør Veed, for dermed at fylde

n) See Snorre og Olafs-Saga paa anførte Steder. I Halfreds Vers sættes Skaane, som det sidste Sted, Kong Olaf besøgte paa denne Tour; og saaledes maae det i sig selv og have været.
o) See foregaaende §. 25. i dette Kapitel.
p) See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. pag. 342. og Oddur Monk, Kap. 12, S. 54.
q) See foregaaende §. 25.

fylde foromtalte dybe og breede Grav, uden for Dannevirke; dernæst alle tomme Vand-Kar, man havde i Leiren, der beløbe sig til 8000 i Tallet r), opfyldes med tørre Spaaner, med Tiære samt andre brændende Materier; og paa den Maade et Forsøg giøres, at sætte Dannevirke i Brand, og lægge den i Aske. Dette Raad blev af alle anseet for det beste, og man sætter det strax i Værk. Efterat alle Ting vare dertil fremskaffede, deeler man, en Aften silde, Krigshæren i tvende Hobe: den eene lader man angribe Dannevirke, med Skud, med Steene og Valslynger; den anden rykke frem til Voldene, med bemeldte fra Skovene hentede Riis, Greene, Qviste, samt med store Broer, giorte til at kaste over Graven s), og med bemeldte Kar, der vare fyldte med allehaande Ild-fængende Materier, og antændte, som alt tilhobe blev slængt ind paa de op til Volden kastede Riis- og Qvist-Knipper. Dette lykkedes: bemeldte Knipper bleve først antændte, desse antændte siden de Træer og de Stokke, hvormed Dannevirkes Volde, især dets Kasteller eller Taarne, vare fortømrede; og desse fattede Ilden saa meget hastigere t), som der samme Tid reiste sig en stærk Blæst fra Synden, i det Sted, at forige Dag havde Veiret været meget stille. Herover kommer den heele Voll i Brand, inden følgende Morgen, laae Dannevirke overalt i Aske; og til sidst falder en stærk Skybregn, ved hvilken Ilden overalt saaledes udslukkes, og Jorden saa afkioles og opbløde, at man kunde gaae over den afbrændte Voll, ligesom der ingen Ild havde været.

§. 35.

r) See Oddur Monk, Kap. 12, S. 55.
s) Ogsaa dette hos Oddur Monk, paa nysanførte Sted.
t) See Olafs-Saga Trygguas. af Flat-Bok, Kap. 85, S. 88.

Hagen Jarl gaaer tilbage til Limfiorden.

§. 35. Paa denne Maade vidste da Kong Olaf, ved sit snilde Raad, at rydde den Hinder af Veien, som syntes at ville giøre Keiseren det umueligt, at udføre sit Anslag mod Danmark: men nu var Dannevirke lagt i Aske, nu derved Veien aaben for Keiseren ind i Jylland; og han rykker strax der ind, deels ved at lade sine Folk gaae over Graven, ved Dannevirke u), paa bemeldte derover kastede Broer; deels ved at lade dem paa sine Skibe sætte over Slien x): thi her var nu ingen Hagen Jarl meere, ingen Norske Skibe, i det mindste ei saa mange, at de kunde giøre behørig Modstand; og det af denne Aarsag. Efterat Keiser Ottho var kommen til Danmark, sender han, saa snart han fornemmer, at Hagen Jarl var did ankommen med sin Krigsmagt, tvende sine Jarler, af hvilke den eene heed Urgophriotr y), den anden Brimilsker z), med 30 Skibe a), vel udrustede baade med Folk og Vaaben, over til Norge, til Viken især, for at bringe bemeldte Riige til den Christne Religion, medens Hagen Jarl var fraværende b). Om dette maae nysnævnte Jarl endelig være bleven underrettet; han kunde, som en ivrig Tilhænger af den hedenske Religion, ei andet, end ansee dette Foretagende, som høist skadeligt, for den gamle Gudsdyrkelse; som en skarpsindig Politicus, maatte han ogsaa betragte det, som en Sag, der sigtede til noget meere, end til Religionen alleene, der kunde have Indflydelse i Norges

ges

u) Saa siger Oddur Monk, Kap. 12, S. 56.

x) Dette beretter Snorre, Kap. 26, og Olafs Saga Tryggvas. Kap. 85. pag. 89.

y) Hos Oddur Monk, Kap. 12, S. 49. heeder han Urguphriotr.

z) Nysmeldte Oddur kalder ham, paa anførte Sted, Brimilskatur.

a) Oddur Monk siger, paa bemeldte Sted, at de vare kun 12.

b) Endeel Haandskrevne Kroniker berette, at Kong Harald i Danmark udsendte selv bemeldte Jarler til Norge, for der at fremme den Christne Religion. See Torfæi Trifolium, pag. 40.

ges Frihed, som et Anlæg af Keiseren, giort i Henſigt at undertvinge ſig bemeldte Rige; og uden Tvil har Sagen ſaa været i ſig ſelv. Dette kunde derfor ei andet, end allarmere bemeldte Jarl paa det høieſte, allerhelſt da den Norſke Prints Olaf juſt ved ſamme Tiid, juſt da Hagen Jarl havde drevet de Keiſerlige tilbage, ſom tilforn er berettet, ankom til den Keiſerlige Leir c); og dette maatte nødvendig bringe ham til et Foretagende, ſom vore Skribente vel fortælle d), men uden at melde det mindſte om Anledningen dertil, og ſom ſynes meget beſynderligt, med mindre man betragter Sagen, fra foranførte Siide. Midt under ſin Seiervinding, juſt da han havde nødt Keiſeren at viige tilbage, forlader Hagen Jarl paa engang alle Ting; efterat have ladet Dannevirke, ſamt alle dets Kaſteller vel beſætte med ſine Folk og Tropper, gaaer han pludſelig tilbage til Limfiorden e), for derfra at ſeile hiem til Norge, hvor bemeldte og muelig fleere Omſtændigheder udfordrede hans haſtige Tilbagekomſt. Men her bliver han længe opholdt af Modvind, og Dannevirke imidlertiid paa foromtalte Maade ødelagt. Her nødes da hans Folk, ſom havde holdt Dannevirke beſat, at trække ſig tilbage, at ſøge hen til den Danſke Krigshær; med den og med bemeldte Tilſkud af Hagen Jarls Krigshær, gaaer Kong Harald vel Keiſeren i Møde, for at ſætte ſig til Modværge; han binder tve Gange an med de Keiſerlige, med Kong Olaf f), men han bliver ligeſaa mange Gange ſlagen af Marken, nød at viige tilbage, og alt meere og meere ſvækket, ved det Keiſeren lod ſaa haſtig, ſom han rykkede frem,

Kong Harald ſlutter Fred med Keiſeren.

 ſaa

c) See Oddur Monk, Kap. 12, S. 53.
d) See Snorre i Olafs Saga, Kap. 25.
e) See Snorre paa anførte Sted, og Olafs Saga af Flat. Bok. Kap. 86.
f) Saaledes beretter Oddur Monk, Kap. 12, S. 57. men Snorre paa foranførte Sted, og Olafs Saga tale kun om eet Slag.

saa hastig ogsaa alle Indbyggerne i Landet christne; hvorover Kong Harald maatte endelig trække sig tilbage lige indtil Limfiorden, og sætte sig paa den Øe Marsey eller Maars, hvorfra Gesandtere bleve sendte til Keiseren, for at handle om Fred. Dertil var Keiseren villig; et Møde, en Sammenkomst blev til den Ende berammet, det største Møde, som nogensinde havde været i Danmark g); og paa det bragte Keiseren det, for det første, saa vidt, at Kong Harald forbandt sig til, at lade alle sine Undersaatte, over heele Dannemark, omvende til den Christne Religion.

Keiser Ottho den 3dies Tog til Danmark viidere oplyst.

§. 36. I denne Sammenhæng, troer jeg, at hidindtil omtalte Keiser Ottho den 3dies Tog til Danmark har gaaet for sig, og at Skribenternes uliige Beretninger, om denne vigtige Tildragelse, paa denne Maade, best kunne foreenes, og komme Sandheden nærmest. Vist nok maae visse Tildragelser, fra de forige Keiseres Toge til Danmark, alle skeede mod Kong Harald, alle i samme Øiemærke, alle af Personer af samme Navn, være blevne indviklede i Skribenternes Beretninger om det sidste: det sees især tydelig, af denne deres Beretning om Kong Harald, at han, under det sidste Tog blev selv omvendt, selv døbt, og hans Søn Svend da døbt, tilliige med ham h), en Beretning, som vist nok her ikke kan have Sted, og henhører til langt ældre Tider, til Keiser Ottho den 1stes Tog. Men derimod bliver det vel liigesaa vist, at mange Omstændigheder, henhørende til det sidste Tog, ere af Skribenterne blevne forglemte, eller satte ud af deres rette Sammenhæng, hvorved Historien, sær om

g) Saa siger Oddur Monk, paa foranførte Sted, S. 58.

h) Det siger Knytlinga-Saga, cap. 1, og Snorre i Olafs Saga, Kap. 28. derimod melde Olafs-Sagaerne intet derom, men kun, at Kong Harald selv blev omvendt og døbt.

om Hagen Jarls Omvendelse til den Christne Religion, som vi nu skulle tage os for, er bleven mørk og indviklet. Den gamle Skalld, Einar Skalaglam, vidner, at Hagen Jarl, i Krigen med Keiser Ottho den 3die, hialp sin Maag, sin Sviger-Søn, Kong Erik i Sverrig; i Flateyar-Bok berettes, at det bekiændte Mirakel, som gemeenlig berettes at være skeet, for at omvende Kong Harald i Danmark, er skeet for Kong Erik i Sverrig, som derefter lod sig døbe; og som Adam af Bremen beretter i), der her beraaber sig, saavel paa andres, som Kong Svend Estridsøns Fortælling, har bemeldte Kong Erik ført Krig med Keiser Ottho den 3die, men blev overvunden, omvendt i Danmark til den Christne Troe, og faldt siden fra den igien k). Her er da meere end en blot Formodning, det kan ansees for høist riimeligt, for vist, at bemeldte Kong Erik i Sverrig har, som tilforn er erindret l), tilliige med Kong Harald i Danmark, og med Hagen Jarl i Norge, havt Deel i Krigen mod Keiser Ottho. Denne Keisers Anlæg var stort; han ansaae det selv saa stort, at dertil kunde behøves en Tiid af tree til sex Aar m); det maae da have sigtet til heele Nordens Omvendelse, og heele Norden derfor forbundet sig imod ham. Men riimeligt er det tilliige, at dette Forbund er blevet splidt, og at Kong Harald har ei til Enden opført sig mod de andre, som en troe Bundsforvant: thi alle Omstændigheder synes viise, at Kong Harald, efterat hans Flaade var ved Eideren overvunden

 af

i) See hans Histor. Eccles. Lib. 10, pag. 23, i Lindenbrogii Scriptor. Rerum Septentrionalium.

k) At her er meent Kong Erik Sigursæl i Sverrig, sees af Skribentens Beretning, at Kong Svend (Tveskieg) fik hans Hustru, Kong Olafs Moder til ægte.

l) See den foregaaende §. 23.

m) See Olafs Saga af Flat-Bok, Kap. 81, S. 3. Odder Munk sætter kun 3 Aar, Kap. 12, S. 49.

af Keiseren, har indgaaet een hemmelig Fred med ham, paa sine Bundsforvantes Bekostning. (1ste) bar han intet godt Hierte til nogen af dem, ei til Kong Erik, fordi han havde bemægtiget sig en Deel af Danmark, og været Kong Haralds oprorske Søn behiælpelig; ei til Hagen Jarl, fordi han havde forholdt ham Skatten af Norge, og nu tvunget ham til, ganske at frasige sig den. (2det) Efterat Hagen Jarl, seeneste Gang var ankommen til Danmark, sender Keiseren foromtalte sine Jarler til Norge. Dette kan neppe være skeet, uden efter overlagt Raad med Kong Harald; det var ellers alt for voveligt. Af den Aarsag have ei alleene endeel Skribente tillagt dette Kong Harald selv n), men de have end og-saa (3die) berettet, at mysnævnte Konge lod en stræng Befalling udgaae, til alle Indbyggerne i Viiken, at de skulde forlade den hedenske Gudsdyrkelse, antage de Christnes Troe og Religion, og siden bestandig at holde sig til den o). Desuden havde Kong Harald (4de) for længe siden antaget den Christne Religion, denne var allereede temmelig udbredt i hans Riige; og naar saa var, naar nysnævnte Konge tænkte og handlede saaledes, som nylig er anført, skulde han da vel giøre den yderste Modstand mod Christendommen? det kan man neppe troe. Da man af foranførte seer, at Skribenterne have i visse Ting forbyttet Kong Erik i Sverrig med Kong Harald, vil jeg heller troe, at foromtalte Træfninger, som i Jylland bleve holdte, efter Dannevirkes Ødelæggelse, ere holdte af Keiseren, ei mod Kong Harald, det er en Omstændighed, som hører til ældre Tiider, til Ottho den 1stes eller den 2dens Tog, men mod Kong Erik og de Norske. Den Svenske Konge bliver overvunden, han lader sig derfor overtale, muelig af Kong Harald selv, mueligt af Kong Boge-

n) See Torfæi Trifolium Historicum pag. 40.
o) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. lib. 7. cap. 7. pag. 285.

Bogesland, som var hans Bundsforvant p), at antage den christne Troe, at lade sig døbe; og nu havde Keiseren vundet sit Diemærke, i Hensigt til Danmark og Sverrig: men endnu var Norge, endnu Hagen Jarl tilbage, denne fraværende, hint Riige langt fraliggende; hvorover om denne her skulde opnaae sit Diemeed, maatte han betiene sig af Kong Harald, denne sig igien af List og Behændighed, hvilken ogsaa lykkedes, paa følgende Maade.

§. 37. Efterat Kong Harald, som tilforn er berettet, havde sadt sig paa Marsen, sender han strax Bud til Hagen Jarl, som endnu laae med sine Skibe i Liimfiorden, med Anmodning, at komme sig til Hielp; Hagen Jarl kommer ufortøvet: thi denne vidste intet af Sagernes rette Tilstand; han troede derfor, at han maatte understøtte sin Bundsforvante, den felles Sag, det beste skee kunde, eller som var det fornemste, see til at redde sine egne Folk, som endnu vare i den Danske, eller i den Svenske Krigshær, hvilke ved hans Bortreise kunde blive et Offer for hans Fiender: men her faaer han, af Kong Harald det Forslag at høre, at han med sine Folk skulde lade sig døbe q), af Keiseren den Erklæring, at han skal tage en Deel Prester med sig til Norge, og love der at fremme den Christne Religion, under Trudsel, at miste sit Rige, hvis det ei skeede r). Intet kunde vel klinge meere ubehageligt, end dette, i en Mands Øren, som Hagen, der var, i Religions Sagerne, af en gandske anden Tænkemaade, og ei vant at lade sig tvinge: men han saae sig her forladt af alle

Hagen Jarl nødes til at lade sig døbe.

p) See foregaaende §. 23. i dette Kapitel not. (e).
q) See Snorre i Olaf Tryggv. Saga, Kap. 26 og Olafs Saga af Flat. Bok, Kap. 86, S. 90, samt Torfæi Histor. Norv. loc. cit. pag. 284.
r) Saa siger Oddur Monk, Kap. 12, S. 59.

alle sine Bundsforvante, sig selv for svag, til at kunne giøre den behørige Modstand; Hagen maae derfor lade sig døbe, tillige med alle dem, som vare i hans Følge s); han nødes til at modtage endeel Præster og andre lærde Mænd, som Kong Harald gav ham med; og han maae love, at lade heele Norge, alle dette Riiges Indbyggere, døbe og omvende til den Christne Troe. Denne uventede og voldsomme Medfart kunde ei andet, end i høieste Grad fortryde og forbittre en Prints af Hagen Jarls Character, der var vant til at befale, ei at adlyde, at besnære, ei selv at besnæres, mindst af Kong Harald, hvis Lættroenhed han saa ofte havde brugt, til sin Fordeel; han fatte sig for at søge Hævn, saa snart skee kunde; og i det Forsæt søger han strax tilbage til sine Skibe, medens Keiseren, Kong Harald og Oluf Tryggveson, ventelig høist fornøiede over deres Sagers saa lykkelige Fremgang, i Hensigt til Hagen i sær, tractere hinanden i et Giæstebud, og ved Skilsmissen aflæggge den eene den anden med store Foræringer t). Saasnart Hagen Jarl derfor var ankommen til Hals i Limfiorden, og saasnart Børren blæste op, efter hvilken han endnu en Tiid lang maatte vente, slaaer han strax sine Skibe løs, og søger den rumme Søe, efterat have i Forveien skilt sig af med Kong Haralds Prester, og kastet dem i Land. Ei længe derefter gaaer Vinden for ham om til Sydvest, siden til Vesten; den føier saaledes hans Forsæt, at søge Hævn, efter hvilken han brændte; og nu seiler han liige til Øresund, hvor han lægger sig med sin Flaade, skiændende og brændende overalt i de

paa

s) See Olafs Saga, Kap. 86, S. 90. Hertil har Adam af Bremen uden Tvil sigtet, naar han siger, at Kong Harald giorde Prints Hagen fredelig mod de Christne, og forsonede ham med dem. Hist. Eccles. Lib. 2. pap 20, og efter ham Flateyar-Bok.

t) See Oddur Munk, Kap. 12, S. 61. Denne Omstændighed bestørker meget hvad tilforn er sagt, at Keiseren og Kong Harald have været i Raad sammen med Hagen Jarl.

paa begge Siider af Sundet liggende Lande. Herfra seiler han langs Kysterne af Skaane, hvor han paa samme Maade taer afsted med Roven og Plyndren: men da han var kommen til de saa kaldte Gauta-Skiær, eller til Skiærgaarden, uden for Kysterne af Øster-Gotland u), anretter han der en stor Offer-Fest, for at sporge Guderne til Raads, om hans Forehavendes lykkelige Udfald. Dette skeede ved et Offer, ved et under Offringen givet Svar, en Spaadom, som derover blev kaldet Blot-Spaa eller Blot-Spaan uu); og dette Svar blev ham givet, som han meente, ved tvende forbi farende Ravnes Flugt og Skrig. To Ravne vare Othins eegne Sendebude; ved dem anseer Hagen Jarl sig derfor forvisset om, at Othin havde antaget hans Offer, at hans Forehavende skulde lykkes, og i det at udfore en bestandig Seir folge ham overalt. I denne Forvisning taer han nu ei længer i Betænkning, at udfore sit store Forehavende, at soge Hævn, for den Uret, ham var skeet, enten af Gotherne eller af de Svenske, eller af Kong Erik selv, der i Jylland havde taget Partie imod ham; dette beslutter han at udfore, paa en Maade, der skulde være ham selv til liigesaa stor Ære, som hine og alle hans ovrige Fiender, til Trods og Spot; her sætter han strax Ild paa sin Flaade; og han taer Veien, midt igiennem Fiendens Land, forst igiennem Øster-Gotland, hvor han overalt faer frem, med Mord og Brand, med Roven og Plyndren, siden giennem Smaaland og Vester-Gotland, hvor han paa

u) See Snorre, i Olaf Tryg. Saga, Kap. 28.

uu) See Landnama-Saga, S. 212, det nye Oplag. Torfæus meener, i Hist. Norveg. Par. 2. lib. 7. cap. 7. pag. 285. at man dertil har brugt Greene af visse Frugt-Træer, saadanne som Tacitus, i hans Germania, beretter at de gamle Tydske, i liige Tilfælde have brugt. Kan være, at vore Forfædre have og, under de herved brugelige Ceremonier, betient sig af en Green, en Spon, helliget dertil ved Offringen.

paa samme Maade tog afsted, inddriivende tillige svære Skatter overalt x) hvori han gik saa vidt, at det største, det fornemste Tempel i Götland, hvori 100de Guder vare, men Templet selv Guden Thor især indviet, nedbrød og udplyndrede han, for at bemægtige sig de der værende Riigdomme y). Den i Vester-Gotland da værende Ottar Jarl z), giorde vel alt hvad han kunde, for at sætte sig imod denne saaledes fremrasende Fiende; han stævner et offentligt Thing a), han lader der Hagen Jarl erklære for fredløs, for en Røver, for en Fiende af Guderne, hvis Tempel han havde ødelagt; han bringer tillige en Krigsmagt i Marken imod ham, og gaaer ham dermed i Møde: men han bliver slagen b), og som endeel berette, selv nedlagt c).

Han forkaster igien den Christne Troe og udrydder den i Norge.

§. 38. Imedens Hagen Jarl, paa benieldte Maade tog afsted, særdeles i Vester-Gotland, udbreeder Rygtet derom, og om hans Hiemkomst til Norge, sig liige indtil Viiken, hvor foromtalte 2de Keiserens Jarler da opholdte sig, i fuldt Arbeide, med at fremme den dem overdragne Forretning, med at udbrede den Christne Religion, hvori de havde giort en saa mærkelig Fremgang, understøttede deels af den Krigsmagt, de førte med sig, deels af Kong Haralds forbemeldte strænge Befaling, deels deraf, at paa desse Steder var den Christne Troe tilforn temmelig bekiændt d), at heele Viiken igiennem, liige

x) See Snorre, i Olafs Saga, Kap. 27. og Torfæi Hist. Norv. l. c. pag. 285.
y) See Oddur Monk, Kap. 12, S. 59.
z) See om ham noget meere i Olafs-Saga af Flateyar Bok, Kap. 223. S. 231.
a) See Oddur Monk paa anførte Sted.
b) Saa siger Fagurskinna; Oddur Monk, at han satte efter Hagen Jarl, men kunde ei naae ham.
c) Saa siger Snorre, Kap. 27.
d) See Snorre, i Olafs Helga Saga, Kap. 62.

Kiige indtil Lindesnes, havde de omvendet Indbyggerne til den Christne Religion, og overalt nedbrudt de der værende Afguds Templer e). Men Hagen Jarls Fremfart i Danmark og Gotland, det grumme Optog, hvori han nærmede sig de Norske Grændser og Viiken i sær, overbeviiste dem meere end nok derom, at dem vilde det ei være raadeligt der at oppebie hans Ankomst. Med de Skibe de havde fort med sig didhen, med 8 til 9 andre, alle laddede med Folk, med Gods og Løsøre f), som formodentlig enten have tilhort de nyelig omvendte Christne, eller været Skibe, som Kong Harald havde sendt didhen, bemeldte Jarler til Undsætning, tage desse derfor Flugten, og de vare, ved Hagen Jarls Ankomst, fra Vester-Gotland til Viiken, allereede borte. Herover fandt han der ikke mindste Modstand; han laer derfor den Befalning strax overalt udgaae, at ingen maatte understaae sig at hænge ved den, af de Keiserlige Jarler indførte nye Guds-dyrkelse; alle som ei strax adlydde, afstraffede han paa det haardeste, ved at røve og plyndre overalt i Viiken g); og han befaler, at de nedbrudte Afguds Templer skulde allesteds strax igien opbygges; hvilket foraarsagede, at adskillige, der ei vilde forlade den Christne Religion, maatte gaae i Landflygtighed, andre derimod vendte tilbage til den hedenske Guds-dyrkelse. Hvorpaa Hagen Jarl, efter saaledes at have sat alle Ting i Viiken i den forrige Skik igien, drog Lande-Veien nord til Throndhiem, og sad der en Tiid lang i Rolighed,

e) See Olafs Saga Tryggvas. af Flat. Bok, Kap. 87, S. 91.

f) See Oddur Munk, Kap. 12. S. 60.

g) At han plyndrede i Viiken, vidne Einer Skalaglam, i det Vers Vellekio, og Eivind Skaldaspiller. See Torfæi Histor. Norveg. loc. cit. pag 285. Vore Skribente henføre og dette til Aar 988, Torfæi Trifol. Hist. pag. 46.

Danmark. Dog bleve de begge, fra den Siide af, for det første ubesværede. For Keiseren laae Norge og Sverrig alt for meget afsiides dertil, at han torde vove noget mod de Riiger; og Kong Harald i Danmark fik siden, deels med sin eegen Søn Svend, deels med sine, over hans sidste Adfærd i Krigen, over den Vold, han brugte, for at indføre den Christne Religion, misfornøiede Undersaatte n), saa meget at bestille, at han ei vel kunde tænke paa Norge. Han blev ogsaa, kort derefter, Aar 990 eller 991 omtrent, tagen af Dage; og ved samme Tider, eller noget derefter, synes den gamle Kong Erik i Sverrig tillige at være død o).

n) I Flateyar-Bok meldes, at de Høvdinger, som Kong Harald havde tvunget til den Christne Religion, vare Svend behielpelige, mod hans Fader.

o) I Þattr Haralds Grænska staaer, at Kong Erik døde, ofarla a dögum Hakonar Jarls, i Hagen Jarls sidste Tider, mod Slutningen af hans Regiering; men i Olafs Saga Tryggvasonar, 1 Deel Kap. 40. S. 35, at Kong Erik døde 10 Vintre, efter foromtalte hans Brodersøns Styrbiørns Fald. Dette skeede rimeligst ved Aar 982, see foregaaende §. 17. i det 2det Kap. og altsaa maae Kong Erik være død Aar 992 eller 993.

Tredie

Det 3 Kapitel.

Norges Riiges Historie, under Hagen Jarl, kaldet den Mægtige a), som Eenevolds Regent.

---

§. 1. Efterat Hagen Jarl, paa oven anførte Maade, havde ganske revet sig løs, fra al Forbindtlighed med Kong Harald i Danmark, deels ved foromtalte med ham sluttede Tractat, deels ved de, i hans Riige, mod ham og hans Stater øvede Fiendtlighed, saae han sig endelig ved Enden af det store Maal, det hvortil hans Hoved-Øiemeed havde været henvendt, og alle hans hidindtil omtalte, saa kunstig sammenspundne Anlægge indrettede. Heele Norge saae han nu under sin Lydighed, Kong Haralds Herredømme der ganske kuldkastet b), og det Forsøg, som Keiseren havde foretaget, deels der at indføre den Christne Religion, deels mueligt tilliige, didhen at udviide sin Myndighed, sit Herredømme, til intet giort. Dette kunde Hagen giøre, med saa meget Hagen den 2den.

a) Han kaldes af Skribenterne ogsaa undertiiden Hakon Hlada-Jarl, fordi han fornemmelig boede paa Hlade; eller Hakon Blot-Jarl, fordi han var bestandig hengiven til de Hedenske Offringer; eller Hakon Jarl, hin Illi, see Niala, S. 41, Kap. 19, et Navn, som ham blev tillagt efter hans Død, i det Sted han, ved Begyndelsen af sin Regiering, kaldtes Hagen den Gode. Cognominatus est Malus, siger Theodor, Monachus, de Regibus Norvegiæ, cap. 4. pag. 10.

b) De som regne, at Hagen Jarl betalte Kong Harald Skat i 13 Aar have uden Tvil regnet fra Kong Harald Graafelds Død Aar 977 til 989.

meget større Sikkerhed, som Tilstanden i Danmark skaffede Kong Harald andet at bestille, end at befatte sig med Hagen Jarl, eller Norge: han fik der at bestille med sin oprørske Søn Svend, med den mægtige Palnatoke, og andre af sine egne Undersaatte; han omkommer endelig i Krigen imod dem; og imidlertiid havde Hagen Jarl Leilighed nok, til ei alleene at sætte sine Sager paa en sikker og fast Fod i Norge, men ogsaa derfra at strække sin Omhue til Rigets, uden for Norge, beliggende Provincer. Vi have tilforn seet c), hvorledes han, ved visse dertil udsendte, ved en Thorgils Orrabein og en Thorstein Hvite, bragte Sudurøerne igien under sin Lydighed; vi have ogsaa, paa et andet Sted berettet d), hvorledes Færøerne, i Kong Harald Haarfagers Tiid især, deels noget for de Tiider, bleve af de Norske besatte og beboede. Een af de fornemste, som der satte sig ned, var en Grim Kamban, en Mand, der var saa hoit elsket, at man, efter hans Død, offrede til ham, som til en Gud e). Hans Søn var Þorstein Skrofa, men dennes Søn Þorolf, kaldet Smør, der blev en af den bekiændte Flokes, Jislands første Beboeres, Staldbrødre dibhen; og med ham troer jeg, det maae have været, at bemeldte Floke giftede sin Dotter paa Færøe f), men at med en Søn af dem, er Olufa bleven gift, en Dotter af den Skotske Konge Þorstein Raude og dennes Dronning Audur g), eftersom de saa kaldte Gøtuskiægger, den fornemste Familie paa Færøe, berettes at have nedstammet, saa vel fra sidstnævnte Konge og Dronning, som fra omtalte Floke h). Færøerne ligge

c) See foregaaende Kap. 2. §. 18.
d) See Norske Histories 2den Deel, S. 101. 105. 6.
e) See Landnama, 1ste Deel, Kap. 14.
f) See Landnama, 1ste Part, Kap. 2.
g) See sammesteds, 2den Deel, Kap. 16.
h) See Landnama, paa ovenanførte Steder. See og Laxdæla, Kap. 1.

ligge i en Strækning, imellem Synden og Norden, dog de fleeste mod Nord. Sytten af dem ere beboede, men fire smaae Øer allene besatte med Øxne og Faar, foruden hvilke her findes adskillige smaae Holme og Skiær i). Blandt de beboede Øer, er Øen Austurøn, saa kaldet, fordi den ligger østen for Øen Straumsøn, den største blandt Færøerne, en af de fornemste k); og paa bemeldte Austurøn ligger den Gaard Gotu, hvor forbenævnte Gotuskiægger have boet, og deraf faaet dette Navn. Af denne Familie boede, paa Gaarden Gotu, i Harald Graafelds Tid, en ved Navn Þorbiorn, uden Tvil en Sønnesøn af foromtalte Þorolf, men Þorbiorns Broder var en Sigmund, som da boede paa den Øe Skufen, eller som den nu kaldes Skuøn, beliggende mellem den Øe Sandøn og Suderøn, den sydligste blandt Færøerne. Þorbiorns Sønner vare Þorlak og Þrand, men Sigmunds heede, den eene Brester, den anden Beiner, tvende meget dulige og berømmelige Mænd. Disse vare Hagen Jarls Hofmænd, de stode hos ham i stor Yndest, og han forleenede dem, med den halve Deel, af Færøerne, over hvilken de, paa hans Vegne, blede Høvdinger og Regentere l). Over den anden halve Deel regierede imidlertiid en ved Navn Hafgrim, der havde sin Boepæl paa den Gaard Hofsle eller Hofi m), beliggende paa foromtalte Øe Suduren, en vel riig og mægtig, men tillige ond og haard Mand, hvis Sviger-Fader, Snæulf, boede paa forbenævnte, norden for Skufen

i) See Lucas Debes, i Færøernes Beskrivelse, S. 77.
k) See nysanførte Beskrivelse, S. 7.
l) See Olafs Saga Tryggvas. of Flateyar-Bok 1ste Deel, Kap. 97. S. 104.
m) Uden Tvil har den faaet sit Navn deraf, at der stod et Afguds Tempel: Thi Hafgrim siges at have været en stor Blotmand. Desuden giver Navnet, Hof, selv det tilkiende.

Skufey liggende Oe Sanden n). Bemeldte anden Deel af Færoerne havde Hafgrim i Forleening, af Kong Harald Graafeld og hans Brødre; hvoraf kan sluttes, at Færoerne maae, fra gamle, fra ældre Tider af, have været regnede til det Nordenfieldske, eller de der regierende Konger skatskyldige, uden Tvil fordi deres første Beboere, eller de Vikinger, de Soerøvere, som der først satte sig fast, have været derfra, især fra Halogaland og Throndelagen, fra Horda- og Rogaland. Rimelig er det ogsaa, at den eene halve Deel af Øerne er tilfalden Hagen Jarl, efter hans Fader) og ham siden overladt, i den mellem ham og Kongerne sluttede foromtalte Fred. Men denne deelte Regiering kunde ei andet, end paa Færoe, ligesom paa andre Steder, foraarsage Fortrydelse, Misundelse og Ueenighed, imellem de der værende fornemste Hoveder, især efterat Uvenskabet var paa nye brudt løs, mellem Hagen Jarl og Kongerne o). Imellem bemeldte Hafgrim især paa den eene, Brester og Beiner paa den anden Side, udbrød en Trette, angaaende et Slagsmaal, mellem deres Venner; den kom for paa Thinget, som allerede den Tid blev holdt paa foromtalte Straumøe, i Thors-Havn p) hvor Lav-Thinget her paa Landet endnu holdes: men den fik ikke det Udfald, som Hafgrim havde ønsket.

Tildragelser paa Færøerne.

§. 2. Denne søgte først forgieves Hialp, hos sin Svigerfader, siden søgte og fandt han den hos foromtalte Þorbiørns Søn, Þrand i Gotu, hvilken enten af Gierrighed, eller af Ære- og Herske-Syge, var saa nedrig, at han, mod

Løfte

n) See sammesteds, S. 105.
o) See foranførte Olafs Saga, Kap. 98, S. 105.
p) Dette Sted er nu som en Bye og en Kiøbsted, hvor endeel Kiøbmænd, Embedsmænd og andre boe. Stedet har 2de smaae Forter til sit Forsvar, og desse en Kommendant. Thorshavn ligger paa den sydøstre Ende af Øen.

Løfte af Hafgrim, om en viß aarlig Tribut, i Selskab med sin Moder-Broder, Biorn paa Svinøy, en ond og underfundig Mand, tog Hafgrims Partie, imod sine egne Fettere, og var ham behiælpelig i at overrumple dem uformodentlig, da de fra Den Litla Dimun vilde fare hiem til den Gaard, som de eiede, paa Store Dimun, tvende Øer, som ligge i Sydost fra Skufey q). Her naaede Brand sit Øiemerke. Ao. 973.
I en Træfning, mellem Brester og Beiner, paa den eene, Hafgrim og Biorn, understøttede af 24 Mænd, paa den anden Siide, under hvilken Brand var blot Tilskuer, blive saavel benævnte Brødre, som Hafgrim nedlagde. Da det var skeet, tilegner Brand sig ei alleene Herredømmet over alle Færøerne, men ogsaa alle de Eiendeele, som havde tilhørt hans Fettere, Brester og Beiner. Disse havde vel ei været givte, men dog avlet, uden Egteskab, hver sin Søn, Brester en, ved Navn Sigmund, som var 9, Beiner ogsaa en, ved Navn Thorir, som var 11ve Aar, da bemeldte skeede. Disse vilde Brand strax have dræbt, men da hans Morbroder satte sig derimod, stillede han sig an, som det ei havde været hans Alvor, og førte dem hiem med sig, for at opfostre dem. Men her vilde han først sælge dem, som Slaver, til en i Tønsberg boende Kiøbmand, ved Navn Rafn, som da laae med sit Skib i Thorshavn, for hans lange Seilats til Holmgaard, gemeenlig kaldet Rafn Holmgardsfare; og da denne vegrede sig ved at tage Deel, i en saa nedrig Gierning, formaaede han ham dog, ved en Foræring af 2de Mark Sølv, til at føre dem bort med sig fra Færøe, og det under Løfte, at de aldrig meere skulde komme did igien. Rafn taer imod dem, ventelig for at frie dem ud af Brands Hænder, han fører dem med sig til Tønsberg, beholder dem hos sig, Vinteren

q) See foranførte Olafs-Saga, Kap. 100de, S. 208.

keren over, i sit Huus: men da han følgende Foraar agtede at giøre en nye Reise til Holmgaard, forærer han dem de 2de Mark Sølv, han havde faaet af Prand, og giver dem Frihed at gaae, hvorhen de selv vilde.

Sigmund Bresteson Historie.

§. 3. Brester og Beiner bleve dræbte samme Aar eller Sommer, i hvilken Kong Harald Graafeld blev tagen af Dage r). Þorer Beiners Søn er da fød Aar 966, men

Ao. 977. Sigmund Brestes Søn, Aar 968; hvilket for Tiids-Regningens skyld her fortiener at anmærkes. Efterat desse vare, paa bemeldte Maade, satte paa frie Fod, opholdte de sig 2de Aar over i Vilken: men da af bemeldte Penge, som Rafn havde givet dem, intet meere var tilovers, besluttede de at søge Hielp hos Hagen Jarl, i hvis Tieneste deres Fædre havde

Ao. 979. de staaet. De tage til den Ende Veien giennem Uplandene, over Heedemarken, og saa viidere til Dofrafiæld s); de begive sig til Fiælds, ved Vinterens Ankomst: men her overfaldes de af et haardt Veir og stort Snefog. De fare derover vilde fra den rette Vei, maae ligge nogle Nætter ude, paa aaben Mark, uden at nyde noget til Føde, og derover bliver Þorer til sidst saa udmattet, at han ei længer kunde gaae. Sigmund maae derover bære ham paa Ryggen; og nu ere de begge, i den yderste Fare for at omkomme: men endelig en Dag mod Aftenen, komme de til en liden Dalstrækning; de tage Veien ned ad den, lukte Røg af antændt Ild, og finde der en Gaard for sig, hvor de gaae ind. Her blive de, af Hustruen og hendes Dotter, vel imodtagne, forsyne-

De

r) See foranførte Olafs Saga, Kap. 103, S. 116.

s) Man seer af dette saavel, som af andre Steder, at i de Tider, i gamle Dage, har Veien, mellem det Synden — og Nordenfieldske, og saa gaaet over Dofre-Fiæld, skiønt man da gemeenligen tog den igiennem Østerdalen.

de med tørre Klæder, forfriskede med Mad og Drikke, og lagde i en god Seng: men Huusbonden selv kommer hiem af Jagten, han lugter t) at fremmede der vare ankomne, og viiser sig meget ilde tilfreds dermed, at man, imod hans Forbud, havde taget imod dem. Dog Giæste-Rettigheden var en af vore Forfædres helligste Pligter, som de mindst turde og vilde overtræde; han lader sig let stille tilfreds, og fatter selv saadan Yndest for sine unge ankomne Giæster, at han tilbød dem at blive hos sig Vinteren over, eftersom de vare komne langt af Veien, fra de beboede Steder u). De tage med Glæde imod Tilbudet, bliver der, for det første, den Vinter over, siden i tree Aar, og imidlertid af Huusbonden, som kaldte sig Ulfur eller Ulv, paa det beste oplærte, i alle Slags da brugelige Legems Øvelser, i at svemme, i at skyde, i at kaste med Spyde eller Steene, og fleere deslige, i hvilke Ulf var en stor Mester, men hvori Sigmund især ei gav ham meget efter, saaledes tiltog han i Vært og Størke, i Behændighed og Færdighed, udi alle Slags Øvelser, i hvilke han gik Thorer langt over; og derpaa viiste han engang en betydelig Prøve, ved at fælde en grum og stor Biørn, som Ulf selv ei havde vovet at give sig i Kast med. Saaledes hendreve Sigmund og Thorer, foruden foromtalte 3, endnu fire Aar hos Ulfur, indtil den første var bleven 18, men sidstnævnte 20 Aar gammel: men nu forlange de af Ulf, og faae Tilladelse, at reise derfra. Ulf ledsager dem selv, over Dofre-Fiæld, til de nordlige Kanter af Fiældet, indtil man fik Aabningen eller Begyndelsen til Orkedalen at see x). Men Ao. 985.

 nu

t) At vore Forfædre have befordret Sandsernes Brug i en høi Grad, blandt dem Lugtens, derom see meere, i Norske Histories 1ste Deel, 1 Kap. §. 18, S. 28.

u) See Olafs-Saga, Kap. 104, S. 112.

x) Man mærker heraf, at det Sted, hvorpaa Ulf havde opslaaet sin Bopæl, maae enten have ligget, paa Dofre-Fiæld selv, i en af der værende Afdale,

nu kunde eller vilde han ei længer følge dem, for ei at blive kiendt; han tager derfor Afskeed: men førend det skeer, spørger han dem om, og faaer nu af dem at vide deres Herkomst, deres Fødeland, deres Skiæbne, om hvilket han enten, i heele 7 Aar, ei havde spurgt dem, som synes riimeligst, saa meget vidste vore Forfædre at tvinge deres Nysgierrighed, eller som de før ei havde villet aabenbare; og han fortæller dem tillige sin eegen Skiæbne, som var følgende.

Þorkell Purrafrosts Historie.

§. 4. Foromtalte Ulf, eller, som var hans rette Navn, Þorkell Purrafrost, var fød paa Uplandene, paa Heedemarken, og der boede, ved samme Tider, en anseelig Mand, ved Navn Þoralf, som var der en af de Uplandske Konger hans Leensmand eller Sysselmand. Þorkell voxte op, blev stor og stærk, hurtig og vel dreeven, i alle Slags Øvelser, men især en stor Bue-Skiøtter. Hver Høst derfor, saa snart Frosten begyndte, blev det hans fornemste Forretning, med endeel sine Selskabs-Brødre, at søge hen til de vilde Marke og Fiælde, hvor han laae ude paa Jagt, paa Skiøtterie, og bekom deraf det Tilnavn Purrafrost. Imidlertiid fatter vor Jæger Kiærlighed til foromtalte Þoralfs Dotter, Ragnhilld kaldet; han forlanger hende til ægte: men han faaer Afslag, af hendes Fader, som agtede at skaffe sin Dotter en fornemmere Mand til ægte, end Þorkell var. Men denne lod sig derved ei afskrække fra sit Forsæt; han fører Ragnhilld bort fra hendes Faders Huus om Natten; og med hende, samt 12 sine Selskabs-Brødre, stikker han sig af

Veien,

Afdale, eller paa den Syndenfiældske Kant deraf. De tage altsaa Feil, det vitse ogsaa adskillige andre Ting, som meene, at Ulf har været den første, som har bebyaget nu værende Opdal: den har vist været beboet længe tilforn. Ved Orkadal, som her nævnes, forstaaes da den heele Dalstrækning, hvorigiennem Orkna-Elv løber, lige fra Fieldet af, ei nu værende Orkedal allene.

Veien, i en stor Skov, hvor han tænkte at være i Sikkerhed. Þoralf, forbittret over dette dristige Foretagende, samler til sig en Skare af 100de Mænd, ventelig et stort Hundrede, eller 120 y), og dem deeler han i Partier, saaledes at i hvert vare 30 Mænd. Dermed randsager han først den Gaard, paa hvilken Þorkells Fader, Steingrim, boede, siden bemeldte Skov; og her træffer han selv, med sit Partie, paa Þorkell og hans Følge. Desse søge derover hen til et Sted, hvor de syntes best at kunne forsvare sig; de satte sig der i den beste Forsvars-Stand, og det kommer til en Træfning: men denne havde det Udfald, at vel bleve, paa Þoralfs Siide 12 Mænd nedlagde, og Þoralf selv dødelig saaret, men 7 dræbte af Þorkells Partie, som derover selv saaret, med sine 5 overblevne Selskabs-Brødre, maae tage Flugten, og lade Ragnhilld blive tilbage. Þoralf døer derpaa af sine Saar, men Þorkell søger hiem til sin Faders Gaard, hvor han hemmelig bliver lægt. Dog maae han strax forlade den igien: for at søge Hævn, for at faae den af Þorkell øvede Vold tilbørlig afstraffet, lade Þoralfs Venner Thing stævne, paa det erklæres Þorkell landflygtig og fredløs; og denne maae søge Tilflugt og Skiul, i en Heller eller en Hule, under et stort Vandfald, hvilken ingen kiendte, uden hans Fader, mens man var paa det ivrigste, i at leede efter ham: men Þorkell bliver snart keed af at være der eene; han bort- Ao. 967.
fører derfor Ragnhilld anden Gang; og nu begiver han sig med hende, hen til Dofrefiæld, hen til det Sted, hvor Sigmund og Þorer funde dem, hvor de nu havde opholdt sig i 29 Aar, men vare nu endelig blevne keede af at føre længer dette eensomme Liv, i en Udarken. Þorkell beder derover Sig-

y) At ved Hundrede forstaaes, hos vore gamle Skribente, et Store-Hundrede, derpaa haves Beviis, foruden andresteds i foranførte Olafs Saga, Kap. 134, S. 155, og 156, samt S. 159.

Sigmund især, at giøre sit beste, for at skaffe ham Sikkerhed og frie Leide hos hans Landsmænd, at komme tilbage; dette loves ham; og dermed skilles de fra hinanden.

Sigmunds Bedrivter.

§. 5. Sigmund og Porer toge derefter Veien til Hlade, hvor Hagen Jarl da residerede. Her fremstille de sig for Jarlen, som taer vel imod dem, imod Sigmund især, og erkiender ham for at være Brestes Søn, men erklærer tillige, at uagtet han var af saa høi, saa fornem Herkomst, maatte hans eegen Opførsel, hans Dyd og Duelighed være den, der skulde giøre ham værdig, til at ansees, for en Søn af Brester z), og anviiser ham samt hans Fetter Sted blandt Giæsterne. Sigmund havde ei længe været ved Hoffet, førend han giør sig kiendt og yndet af Jarlens Søn Sveind, som endnu den Tiid var ung, men fandt megen Behag i den usædvanlige Færdighed, som Sigmund besad, i alle Slags Øvelser, der skal have været saa stor, at ingen deri kom Kong Olaf Tryggvesøn nærmer, end han a). Nogen Tiid derefter kommer ogsaa Jarlens ældste Søn, foromtalte Eirik Jarl, som da havde sin Residence i Viiken, til sin Faders Hof b); hos ham veed Sigmund ogsaa at sætte sig i Yndest; og han bringer det, ved begges Hiælp, saa vidt, at Hagen Jarl selv udruster ham med et Krigsskib, besat med 40 bevæbnede Mænd, dog ei af de beste, de udvalteste, eftersom kun faae, saa sagde Jarlen, havde Lyst til at følge med Sigmund, en udenlandsk ubekiendt Mand; Erik Jarl, som synes Sigmund dermed at være ei behørig forsynet, skaffer ham der-

z) See herom Olafs Saga, Kap. 107, S. 117.
a) See dette nysanførte Sted, Kap. 106, S. 114.
b) Dette kommer vel overeens med vor Tiidsregning og foregaaende Fortælling. Hagen Jarl havde den anden Gang sluttet Forlig med Kong Harald i Danmark, og ved den Leilighed forsonet sig med sin Søn Eirik. See foregaaende 2det Kap. §. 16.

derfor et andet Krigsskib, ogsaa med 40, men duelige Stridsmænd, og med andre fornødne Ting, paa det beste udrustet; og det 3die faaer han af den unge Svend, paa samme Maade udrustet, og besat med 40 Mænd, af Svends egne Tienere eller Huuskarle. Hensigten med disse Tilrustninger var et Søerøver-Tog, paa hvilket Sigmund agtede at forsøge sig, sin Lykke, og hvad han duede til; han gaaer derfor, med sine Skibe, igiennem Øresund, til Øster-Søen; men her var for ham ei meget at udrette. At binde an med andre Vikinger, eller med dem, af hvilke noget betydeligt kunde være at vinde, dertil var han for svag; og at røve fra Kiøbmænd, det blev af alle ærekiære Vikinger anseet for skammeligt og uanstændigt c). Mod Høsten agter han at gaae tilbage til Norge, og lægger sig en Aften, med sine Skibe, under en af de Øselske Øer d), hvor da var et stort Vikinge-Bol, et Sted som af Søerøvere meget blev besøgt. Her gaaer Sigmund op paa Øen, for at see sig om, og bliver vaer, at paa hin Side Øen vare 5 Skibe, blandt dem et af det Slags store Krigsskibe, som man kaldte Drager; dette beretter han sit Følge, og opmuntrer dem til at vove et Forsøg; de samtykke deri, de ladde, til den Ende, deres Skibe med saa mange Kaste-Steene, som de kunde naae, de lagde dem derpaa jævnsides

An. 985.

c) Derover kunde, i vor Norden, midt iblandt de mange omsværmende Søerøver-Hobe, dog føres en bestandig og vidt udstrakt Handel. Fandtes der iblandt Vikingerne en og anden, som tilføiede de handlende Skade, saa vare der dog endnu fleere, der søgte en Ære, i at jage efter hine slemme Vikinger, og i at udrydde dem. Vikinge-Krigen blev saaledes, for en stor, eller den største Deel, ført mellem Vikingerne selv indbyrdes.

d) I Olafs Saga, paa anførte Sted, Kap. 109, S. 139, siges Elfarskier, Skiærene ved Elven, Goth-Elven: men det kan ei være, som følgende viiser; her maa læses Eiaskiær, Skiærene, Øerne ved Eysysel eller Øsel.

sides hos hinanden, i en trang Vaag, hvor fleere ei kunde ligge jævnsides, hvor Fienden altsaa ei kunde lægge an med fleere Skibe imod dem, end de selv havde; og de blive følgende Dags Morgen, af Anføreren, for foromtalte Skibe, af en stor Viking, ved Navn Randver fra Holmgaard, opfordrede til at overgive sig. Man havde i Forveien besluttet, hvad Svar der skulde gives, Randver faaer Afslag, og han lægger an med 3 Skibe: men disse blive, først med Skud, af de Norskes Kaste-Steene, siden med deres Skyde-Vaaben, dernæst af deres Hugge-Vaaben e), saaledes imodtagne, at de med stort Forliis maae viige tilbage. Her lægger nu Randver selv an, med Dragen og et andet Skib, hvilke ei havde tilforn været i Striiden, understøttede af det 3die Skib, der blev besat med friske og usaarede Folk; Slaget begynder paa nye, med større Heftighed, end før; og Seieren er længe uvis, indtil Sigmund selv 12te, og Porer selv femte, bestiige Dragen, og giøre der et stort Nederlag. Herover gaaer Randver selv Sigmund i Møde; denne kaster, i et Øieblik, Sværdet om i den venstre, Skioldet i den høire Haand, og hugger Randver først den høire Fod, siden Hovedet fra; de Norske istemme derover et Fryde-Skrig; og Sperøverne tage Flugten, med 3 Skibe, men maae lade Dragen, paa hvilken ikke een eeneste Mand blev levende, med endnu et andet Skib i Stikken. Med disse Skibe, samt et rigt Bytte, men med 30 Mænds Forliis, gaaer nu Sigmund, giennem de Danske Farvande, først til Viiken, hvor han besøger Eirik Jarl, og lader efter sig 2de Skibe, som slet vare bemandede, men siden til Hagen Jarl, som næste Juul derefter ophøiede saavel Sigmund, som Porer, til Hofmænd. Et Beviis paa denne Herres store Sindighed, som herved lod see, at han vidste meget vel at skiønne, paa

Dyd

e) See bemeldte Olafs-Saga, samme Sted.

Dyd og Duelighed, vel at belønne den, men ei, uden foregaaende Prøver.

§. 6. Denne havde nu Sigmund viist, saa Hagen Jarl kunde være dermed fornøiet, og ansee Sigmund for beqvem, til at udføre Ting, af større Betydenhed. Da denne derfor, næstfølgende Foraar, ruster sig til et nyt Tog, forsyner Jarlen ham selv, med et udvalgt Mandskab, saavel af hans eegne Hof-Folk, som af andre, dertil opbudne: thi nu havde alle faaet Lyst til at giøre Sigmund Selskab; og han befaller denne, saaledes at indrette sit Krigstog, at han kunde komme paa de Svenske Grændser, og giengiælde de Svenske hvad de havde brudt mod Jarlen og hans Undersaatte. Sagen var denne: For kort Tiid siden, havde 12 Norske Kiøbmænd reist om Vinteren, med deres Handels-Varer, efter over Kiølen, til Sverrig, til en Kiøb-Stevne, eller et Marked; under Markedet, reiser sig en Ueenighed, mellem de Norske og de Svenske, og denne gaaer saa vidt, at en af de Norske slaaer en Svensk Mand ihiel; hvilket saasnart Kong Erik Sigursæl i Sverrig faaer at viide, udsender han sine Giæster f), for at afstraffe denne Gierning, hvilke dræbe bemeldte Kiøbmænd, og venteligt bemægtige sig deres Gods; dette var ei hævnet: men Hævn skulde søges, og den vilde Hagen Jarl nu have udført. Sigmund seiler afsted; han lander undervejs i Viiken, hvor Eirik Jarl udruster ham til Toget, med endnu fleere Skibe og Folk; hans Følge opvoxer derved til meere, end 300 Mænd, hans Flaade bestaaer nu af 5 vel udrustede Skibe; og med dem gaaer han, giennem Danmark, til de Svenske Kyster. Her giøre de Norske Landgang, med 300de Mænd, de tage der, paa det verste, afsted med Mord, med Brand, Plyndren og

Fortsættelse af Sigmunds Bedrivter.

Ao. 986.

f) See Olafs-Saga, Kap. 110, S. 121.

Ødelæggelse; og det heele der omliggende Land sattes derved i den Skræk, at man allevegne søgte at redde sig med Flugten, til Skove og Marke. Biørn, saa heed en Kong Eriks Sysselmand, som boede ei langt derfra, samler herover strax en Krigsmagt sammen, og med den sætter han sig mellem de Norske og deres Skibe: her maatte da gode Raad søges, de tienligste Anstalter føies. For at slaae sig igiennem de Svenske, opstiller Sigmund sine Folk, i den af vore Forfædre saa kaldte Svin-fylking, i en Slagtordning, der foran løb spids sammen, som et Svine-Hoved, hvoraf den havde sit Navn. Sig selv og Porer stiller han fremst i Spidsen, i den næste Rad 3de af sine Mænd, i den følgende 5, derefter 7, og saa fremdeeles i samme Progression, men alle de, som stode yderst, paa begge Siider, i hver Rad, med Skiolde vel bedækkede g). I denne Forfatning gaaer han løs paa de Svenske, og hans Anslag lykkes. Efter en hæftig Træfning, under hvilken først Biørns Merkesmand, eller Fanedrager, bliver dræbt af Sigmund, siden Biørn selv, efterat den Skioldborg var brækket, som bedækkede ham, maae de Svenske tage Flugten. De Norske, fornøiede med at have naaet deres Hensigt, ansee det dog ei for raadeligt, at forfølge dem, i et fremmet, ubekiendt Land; med et lidet Bytte

g) Denne Taktik maae fra ældgamle Tider af have været brugelig her i Norden. Den blev brugt, i det bekiendte Bravalla Slag, see Saxo, Hist. Dan. lib. 8 pag. 138, edit. Stephanii, og Stephanii Notæ pag. 164; samt Sognskrot om Bravalla Slaget, S. 23; den blev og brugt af de gamle Franker. Agathias Histor. lib. II, ap. Grotium, in Histor. Gothorum &c. pag. 565, vidner at deres Anfører, Butilinus, indrettede sin Slagordning saaledes, at den løb sammen foran, næsten som et Svine-Hoved, hvis Spids var med Skiolde giort fast og stærk. See og viidere herom det gamle Speculum Regale, S. 384, og Noterne sammesteds, samt flere Exempler hos Snorre i Heimskringla, i Olafs Helga Saga, Kap. 216 og 233.

bytte søge de tilbage til deres Skibe, og dermed gaae de vidtere til Holmgaard, hvor de plyndre langs Kysterne, ved Øerne omkring og Forbiergene. Men imidlertiid bliver Kong Erik i Sverrig underrettet, om de Norskes foromtalte Fremfart i hans Riige, og han sender Bud, til 2de sine Landværnsmænd, tvende Brødre, Vendill og Adill, at de skulde søge Hævn, ved at tage Sigmund med hans Følge af Dage. Desse Brødre vare stedse udrustede med ei mindre end 8te andre Skibe og tvende Drager, naar de droge ud paa noget Søe-Tog; med denne Flaade forsyne de sig nu ogsaa, til bemeldte Forehavende; og med den lægge de sig, i de saa kaldte Sviaskiær, de Svenske Skiær, for der at oppasse de Norske, under deres Tilbagekomst fra Holmgaard. Men her bliver Sigmund dem af en Hændelse vaer, da han, under sin Tilbagereise, landede en Aften, under en af bemeldte Øer eller Skiær; her føies derfor de fornødne Anstalter, til en Træfning, paa de Norskes Siide, især ved at udlosse alt deres Gods af Skibene, og derimod at ladde dem med Steene; de hendriive dermed næsten den heele Nat, og blive næste Morgen af de Svenske angreebne, med den Hæftighed, at Sigmund og hans Følge syntes sig ingensinde at have været i den Fare, for at overvældes, som da. Men her kommer Sigmunds Hurtighed og Behændighed dem atter til Hielp. I Selskab af en udvalgt Trop, bestiiger han Vandills Drage, omkaster der, paa foromtalte Maade, sine Vaaben fra den eene Haand, i den anden, og hugger Vandill først hans høire Haand fra, siden ham selv til døde. Over hans Fald reiser sig strax, fra de Norskes Siide, et Fryde- og Seier-Skrig; Adill taer Flugten, med sin Drage, og med fire andre Skibe: men de fem andre blive af de Norske erobrede, og deres Besætning nedlagt. Saasnart denne Seier var vunden, seile de Norske til Danmark, hvor de ansaae dem

 for

for at være i Sikkerhed h); her hvile de sig ud; her forbinde de deres Saar; og derefter seile de hiem ad, først til Viiken, og derfra nord til Throndhiem, til Hagen Jarl.

Hans Striid og Forliigelse med Harald Jarnhaus. Ao. 987. §. 7. Denne var, med Sigmunds Forretninger, høist fornøiet; han saae, hvad Manden duede til, og derfor overdrager han, følgende Foraar, ham den Forretning, i Vester-Havet, især ved Orkenøerne, at opsøge en Mand, Harald Jarnhaus kaldet, der havde i Norge giort sig skyldig i mange Misgierninger, og var derfor af Hagen Jarl dømt fredløs. Hans Hoved befaller han nu Sigmund at bringe sig. Sigmund adlyder og lover det; han gaaer ud med en Flaade, paa 8te Skibe, blandt dem Vandils Drage, som Sigmund selv anførte, men Randvers Porer; og de fare vidt omkring i Vester-Havet, uden enten at giøre synderlig riigt Bytte, eller hitte Harald: men endelig komme de hen til den Øe Aungulsey eller Mona, hvorhen de Norskes Herredømme, i gamle Dage, strakte sig i); og der finde de den længe søgte Harald. Efterat have aftalt med ham en Søe-Træfning til næstfølgende Morgen, sove de paa begge Sider rolig Natten over, men gaae, saa snart Solen rinder op, løs paa hinanden. Her fegtes nu den heele Dag igiennem, af alle Kræfter paa begge Siider, alle Kunster bruges, alle Fordeele anvendes: men Seieren er uviis, og man berammer en nye Træfning, til følgende Morgen. Man møder: men her giør Harald et Skridt, han aldrig tilforn havde giort; han tilbyder Sigmund Fred, Forliig og Staldbroderskab, Forslaget understøttes af begges Tilhængere og Sigmund taer, efter nogen Vegring, derimod; man lægger der-

h) Dette kommer og overeens med vor Tiidsregning og foregaaende Historie; Hagen Jarl var endnu den Tiid Kong Haralds Ven.

i) See Norske Historiens 2den Deel, S. 121.

derpaa sammen, hvad Bytte man havde giort, paa begge Siider, og Søerøveriet fortsættes indtil Høsten, med foreenede Kræfter. Nu gior Sigmund sin Staldbroder det Forslag, at følge med sig til Norge, til Hagen Jarl; Harald vidste, hvad Sigmund havde lovet Jarlen, men tør dog sætte den Tilliid til sin Staldbroders Ærlighed, til hans Løfte, om Beskyttelse, at han vover sig i sin verste Fiendes Hænder; saa høit agtedes da Troe og Løfter, og saa megen Tilliid kunde man sætte dertil. De ankomme til Norge, de lande ved Hordeland, og der faae de viide, at Hagen Jarl var i Borgund, paa Sundmære k). Didhen begive de sig, de tage der Havn i Steinavog, og der blive de andre liggende, mens Sigmund paa en Skude, besat med 12 Mænd, drager hen til Borgund. Her gaaer Sigmund ind for Jarlen, da Audience-Tiid var, da Jarlen sad ved Drikke-Bordet; denne taer paa det beste imod ham, og lader, for at beviise ham des større Ære, en Stol sætte for ham. De tale længe sammen; Sigmund fortæller adskilligt om sin Reise, men intet om Harald, Jarlen spør derover til sidst om ham. Her fortæller Sigmund den heele Tildragelse med ham, at de vare blevne Venner og Staldbrødre, at han, efter Løfte, havde bragt did Haralds Hoved, men den levende Haralds; han tilbyder Jarlen, for dennes Liv, Lemmer og Lande-Fred, den nøiagtigste Forsikkring af sig, i Hensigt til Haralds Opførsel, saa mange Penge, som Jarlen selv vilde forlange; og da denne, fortrydelig over Sigmunds Opførsel, afslog hans Begiering, springer han i Vrede op fra sit Sæde, erklærer at han ei længer vil blive i Landet eller i Jarlens Tieneste, truer at ville sælge ham Haralds Liv paa det allerdyreste, og gaaer ud af Stuen. „Nu var Sigmund vred,

sagde

k) I Olafs-Saga, Kap. 112, S. 124, staaer Nordmære: men det er en Forseelse, en Feil af Skriveren, eller Copiisterne.

„ sagde Jarlen, efterat have betænkt sig lidt; Skade for mit „ Rige, om det skulde miste saadan en Mand; kalder ham „ tilbage; vi skulle nok blive forligte. „ Dette skeer, Jarlen tilstaaer Sigmund hans Forlangende; han forliger sig med Harald, og denne drager derefter nord til Halogaland, hvor altsaa hans Hiem, hans Boepæl maae have været.

Sigmund gaaer til Færøerne.

§. 8. Sigmund opholdt sig siden i Jarlens Hof, Vinteren over: men følgende Foraar aabner han for ham sit Forsæt, at drage over til Færøerne, for at fralægge sig den Bebreidelse, at han ei hævnede sin Faders Død. Deri samtykkede Jarlen strax; han var med dette Forslag ventelig saa meget meere fornøiet, som ham derved gaves Leilighed, at bringe bemeldte Øer igien under sin Lydighed: men han giver Sigmund at forstaae, at formedelst det urolige Hav, omkring ved Færøerne, formedelst den hæftige Søegang (Briim) der ved Kysterne, var det ei raadeligt, at søge didhen med Lange- eller Krigs-Skibe: „ jeg vil derfor, sagde han, lade bygge „ dig 2de Knarrer (Skibe, som vare høie paa Borderne) og „ udruste dem med det fornødne Mandskab. „ Dette blev iverksat. Harald Jarnhaus indfinder sig, til den bestemte Tiid, for at giøre Sigmund Selskab; denne var een af de Tiiders stærke Mænder l), efter lang Paakaldelse, formaaer dog Hagen Jarl sin Skyts-Gudinde, Porgierd Horgabrud m), til at forsikkre ham, saa sagde Jarlen, om hendes Bistand, i paakommende Tilfælde; Jarlen forærte ham desuden en Guldring, som havde siddet paa benævnte Gudindes Haand, med Forbud, ingensinde at lade den komme fra

An. 988. sig n); og dermed gaaer Sigmund over til Færøerne. Her havde

l) See Olafs-Saga, Kap. 114. S. 127.
m) See Olafs Saga, sammesteds.
n) Man seer heraf, at et Tempel maae have staaet paa Borgund, som var denne Gudinde indviet, hvori hendes Billede maae have staaet.

havde forommeldte Prand i Gotu, efter Bresters og Beiners Dod, eene regieret, eller skaltet og valtet, efter eget Behag o). Foromtalte Hafgrims Son, Ossur ved Navn, som var 10 Aar gammel, da hans Fader blev dræbt, havde Prand opfostret hos sig, indtil han blev fuldvoxen; han havde siden skaffet ham et anstændigt Givtermaal; og han havde deelt Herredømmet over Oerne med ham, paa den Maade, at Ossur fik den Deel af Oerne at raade over, som hans Fader tilforn havde havt, samt til Erstatning for sin Faders Drab, det Gods og de Gaarde, som Brester og Beiner tilforn havde eiet; hvorimod Prand havde tilegnet sig den Deel af Oerne, hvilken nysnævnte Brodre havde havt i Forleening af Hagen Jarl; eller retter: han forte eegentlig Herredommet alleene, som den, der i Klogskab, i Snedighed og Forstand, langt overgik Ossur, som den riigeste og mægtigste Mand der paa Oerne p). Saadan var Tilstanden paa Færoe, da Sigmund nu kom did over, og med sine Skibe nær under Landet; her berette de, af hans Selskab, som vare kiændte der paa Stederne, ham, at den Oe, de nærmede sig, var Austurrey; og dette horte Sigmund med Fornoielse, da her var Prands Bopæl, og Prand den, han fornemmelig onskede at faae i sin Magt. De ere allereede nær under Landet: men i det samme blæser en Storm op imod dem, saa det var dem ei mueligt der at lande, og de maae holde af, under Svinoy, hvor de, ved Hiælp af kiændte og duelige Folk, som de havde inden Skibsborde, endelig naae Havn. Dette skeede om Natte-Tiid, og blev dem saa vidt til Fordeel, at de derved faae foromtalte Biorn i deres Magt, Prands Morbroder, en af deres Selskab, som havde

Han kommer til Færoe.

o) See Olafs-Saga, Kap. 102, S. 110.
p) See foranforte Olafs-Saga, Kap. 113, S. 126.

de dræbt Brester og Beiner. Han skiænker dog Sigmund Livet, for at giengiælde liige med liige: men han maae overlade Sigmund Selv-Domen, den Magt, at dømme dem imellem, efter eeget Godtbefindende, og da Veiret ei vilde tilstæde, at gaae til Aisturey, da følge med til Stufey, hvor forbemeldte Ossur havde fæstet Boepæl, som foruden denne Gaard paa Stufey, eiede sin Faders Gaard, paa Suduroy, samt endnu en anden, paa Store Dimun. Saasnart Rygtet, om Sigmunds store Bedrivter, om hans Tilberedelser, udbreedte sig til Færøe q), havde Ossur ladet giøre Volde eller Fæstningsværke, om sin Gaard paa Stufey, hvilken Øe var for Resten af Naturen selv giort fast og ubestigelig, eftersom den rundt omkring, paa alle Kanter, havde høie og steile Biærg-Siider, og kun een eeneste Opgang, saa at 20 eller 30 Mænd vare, som berettes, i Stand til at forsvare sig, imod den største Mængde. Imellem bemeldte Gaarde, reiste Ossur aldrig med mindre end et Følge, af 20 bevæbnede Mænd, og naar han opholdt sig paa nogen af dem, havde han stedse 30 Mænd hos sig, hans Tieneste- eller Arbeids-Karle iberegnede r). Ossur var just paa Stufey, da Sigmund og Biørn i hans Følge, Natten derefter komme didhen, paa en for Sigmund saa beleilig Tiid, at Vagten var ei tilstede, som skulde passe paa Opgangen til Øen. Sigmund bestiiger derfor ubehindret Øen, med 50 Mænd, men da han nærmer sig Gaarden, var Ossur, med sine 30 Mænd, allereede paa Fæstningens Volde, færdig til at forsvare sig. Saasnart denne faaer vide, hvo Anføreren er for de ankomne, tilbyder han Sigmund Forliig, under Vilkaar, at de beste, de forstandigste og fornemste Mænd, paa Færøerne, skulde dømme dem imellem: men det Tilbud vil Sigmund ei imod-

q) See Olafs-Saga, Kap. 113, S. 126.
r) See Olafs Saga, Kap. 113, S. 126.

smodtage; han vil have Selvdom; det vil hin et tilstaae ham; og det kommer til Angreb. Fæstningsværkene vare høie og stærke, derover vanskelige at bestorme; dette indsaae Sigmund, og han søger derfor at udtænke et beqvemt Middel, til at naae sit Oiemærke. Som berettes s), har denne Mand, efter Venners saavel, som Uvenners Tilstaaelse, et havt sin Lige blandt alle dem, der have været paa Færøerne; og han beskrives denne Gang, som klædt og væbnet paa følgende Maade. Paa Hovedet bar han en Hiælm, et Sværd ved sin Side, en Øxe i sin høire Haand, et ypperligt Vaaben, som var indlagt med Sølv, og paa Skaftet omvæbet, venteligt med Sølv-Traad, men om Kroppen bar han et let Pantser, uden over en rød Kiortel. I denne Rustning gaaer Sigmund langs Fæstningsværkene, for at udspeide Leiligheden; her blir han vaer, at paa et vist Sted var Fæstnings-Væggen noget udfalden, og følgelig der noget lettere at bestiige, end andrestedes; han gaaer derfor et Stykke bort fra Fæstningsværkene, han giør et Løb, et saa stærkt Spring imod dem, at han, med Spidsen af sin Øxe, naaer den øverste Kant deraf, og efter dens Skaft klavrer op paa Fæstningen. Den første, som hev løber ham i Møde, hugger han strax ned; Ossur bliver selv dette vaer, han springer frem, og hugger til Sigmund: men denne afbøder først Hugget, hugger hin siden den høire Haand fra, men med det andet Hug ham selv ihiel; og springer derpaa ned igien af Fæstnings-Værkene, da alle der gaae løs paa ham. Desse overgive dog Fæstningen strax til Sigmund, samt alting i hans Vold og Selvdom; og nu støder ogsaa Porer til ham, som under Reisen var skilt ham fra, og kommen mod Sudurey.

Gg 2 §. 9.

s) See ovenanførte Sted, Kap. 115, S. 129.

Forliig mellem ham og Prand i Gøtu.

§. 9. Sigmund havde nu hævnet sin Faders Død, men endnu ei den Uret, ham selv var vederfaren, i sær af Prand i Gøtu; For denne maatte ogsaa Erstatning søges. Ved Venners Mellemhandling, paa begge Sider, kommer det for det første saavidt, at en Sammenkomst bliver berammet, i Porshafn, hvor Thinget stod. Prand indfinder sig; han stiller sig her meget glad og fornøiet an; han tilbyder endogsaa Sigmund, at slutte Forliiget mellem dem, paa den Maade, han selv fandt for godt: men Sigmund vil, at Hagen Jarl skal dømme dem imellem, og at de begge, for den Skyld, skulde næstkommende Sommer, begive sig over til Norge. Dette maae Prand indgaae; det bliver mellem dem besluttet; og det eene Sigmunds Skib, tillige med mange af dem, som havde fulgt Sigmund til Færøerne, gaaer tilbage til Norge: men Sigmund bliver tilbage paa Færøe, tillige med Porer, Harald Jarnhaus og flere, hvor de, Vinteren over, opholde sig paa Skufey. Næste Sommer gaae de til Norge, hvor de finde Hagen Jarl for sig paa Sundmøre, og fortælle ham hvad som var skeet og sluttet paa Færøe. Denne siger strax Sigmund, at Prand havde været dem for slug, at han neppe kom til Norge; og han sluttede ret. Ved Sigmunds Afreise havde Prand vel udrustet en Byrding, et Lastdrager-Skib, stillende sig an, som han dermed vilde gaae til Norge; han gaaer ogsaa dermed til Søes; men en Modvind driver ham tilbage, og han faaer saa stor Skade paa sit Skib, at det ei kunde holde Søen; saa foregav han, og saa berettede de Skibe, som efter Sigmund komme fra Færø over til Norge. Prand blev da ude: men ikke desto mindre paastod Sigmund, at Dommen mellem dem skulde afsiges; og den afsagde Hagen Jarl paa følgende Maade. For hver af de 2de Brødres, Bresters og Beiners Drab, skulde Prand betale dobbelt Mandebod; men for hans Forræderie, mod Sigmund og Porer, udviist

An. 989.

udvüst da han vilde lade dem dræbe, skulde betales een Mandebod; een ogsaa, fordi han solgte dem til Slaver. Den eene halve Deel af Øerne, som Prand og Øssur havde tileegnet sig, skulde tilfalde Sigmund; den anden halve Deel derimod, som Hafgrim havde havt, skulde være tilbagefalden, under Hagen Jarls Herredømme, fordi Hafgrim og Prand havde dræbt hans Hofmænd, Brester og Beiner; for Hafgrim ingen Bod betales, som den der havde anfaldet og dræbt Brester, uden Sag; ei heller nogen betales for Øssur, eftersom han havde sat sig, i en anden Mands Eiendom, og var der bleven dræbt. For Resten skulde Sigmund faae alle Færøerne til Leen, den eene halve Deel, som sin Eiendom, den anden, som Hagen Jarls, hvoraf ham aarlig Skat skulde betales; Penge-Boderne maatte Sigmund deele med Poret, som ham billigt og best syntes; og hvad Prand angik, skulde han beholde Fred og Sikkerhed i Landet, samt sit Gods, sine Eiendeele, saa fremt han ellers holdt sig denne Dom, dette Forliig efterretligt. Dette kunde saa meget meere fordres, som Dommen, efter da værende Forfatning, synes i alle Maader at have været ret og billig t). Man seer ellers, saavel af den, som endeel andre Omstændigheder, at af endeel Norske Leene, blev ingen aarlig Skat betalt. Man fordrede da, af deslige Leene, intet andet end Lydighed og Leidanger eller Leding, den Forbindtlighed, at den Leenhavende skulde følge Leensherren i Krig, naar paaæskedes, med et Antal Krigsfolk. Saadant Leen var den Nordenfieldske Deel af Norge, som Kong Harald Blaatand overdrog til Hagen Jarl u), saadant

Leenenes ældste Beskaffenhed i Norge.

t) Den kommer temmelig og i Hoved-Sagen overeens med den Dom, som Kong Oluf fældede mellem de Ørkenøiske Jarler, samt mellem sig og dem. See Snorre, i hans Saga, Kap. 106 og 107.

u) See foregaaende 2det Kap. §. 4.

vant ogsaa Orkenøerne, i de ældste Tiider x); og rimeligt have alle, de ældste Leene, været saadanne, af Aarsag, at de Leenhavende maatte anvende alle Leenenes Indkomster, paa at holde Krigsfolk til deres Forsvar, mod de idelige fiendtlige Anfalde: men ved Forbrydelser og andre Tilfælde, ere de efterhaanden blevne Kongernes eller Kronens Eiendeele, og de da, som finge dem til Leen, forbundne til at betale en vis aarlig Skat. Saaledes skeede nu, med den eene Deel af Færøerne, som tilfaldt Hagen Jarl, efter foromtalte hans Dom, men

A. 990. som han derpaa overlod til Sigmund. Denne gaaer, med Jarlens Dom vel fornøiet, følgende Foraar, over til Færøe, i Selskab med Porer; der stævner han Prand til Things, i Porshafn, forkynder ham Jarlens Dom, og befaler ham, strax at vælge, enten romme Landet, eller adlyde. Prand søger vel Udflugter: men han maae adlyde; saa meget udvirker han dog, ved sine Venners Forbøn, at i Stedet for, han inden eet Aar skulde betale omtalte Penge-Bøder, forundes ham dertil 3 Aars Frist. Den eene tredie Deel betaler han

A. 991. ogsaa næstfølgende Sommer, skiønt nødig og ugierne, og derefter gaaer Sigmund, med Skatten af Øerne, over til Norge.

Sigmunds Giftermaal. §. 10. Her havde han, da han forlod foromtalte Porkell Purrafrost, efterladt sig hans Dotter Puride frugtsommelig: men han havde lovet at ægte hende, og tilligemed, som før er meldt, at skaffe Porkell Landefred og Sikkerhed. Dette var skeet: Sigmund havde, ved sin Forbøn, hos Hagen Jarl, ei alleene forhvervet Porkell bemeldte Fred, men denne var ogsaa bleven Jarlens Sysselmand i Orkedal; og nu holdt Sigmund sit Bryllup, med hans Dotter, hos Hagen Jarl selv, paa Hlade, hvor denne Hoitiid varede i 7 Dage,

x) See Norges Historie 2den Deel. S. 123.

Dage, da Þorkell, ved samme Leilighed, blev Jarlens Hofmand, og siden en af hans fortroligste Venner. Næstfølgende Høst drog Sigmund, med sin Brud, over til Færøe, hvor han opholdt sig den Vinter over, men møder Prand følgende Foraar, paa Þorshavns Thing. Prand bruger her atter adskillige Udflugter, for at undgaae at betale de endnu ubetalte Penge-Boder: men Sigmund driver paa deres Betaling, og han sætter hin endelig Spidsen af sin Øxe for Brøstet, under Trussel, at borre ham dermed igiennem paa Stedet, dersom han ei strax betalte. Prand maae da betale: og derefter giør Sigmund en kort Reise, over til Norge, for at tilbringe Hagen Jarl Skatten af Færøerne, men kommer strax tilbage, og bliver atter paa Færøe Vinteren over. Imidlertid var Biørn paa Svinøy den, som ved sin Megling forekom, at det ei udbrød til aabenbar Fiendskab, mellem Sigmund og Prand; ved hans og andres Mellemhandling kom det tvertimod saa vidt, at paa følgende Aars Thing gav Sigmund sit Samtykke dertil, at den 3die Deel af bemeldte Penge-Boder maatte, som en Sone for Øssurs Drab, henstaae ubetalt, indtil videre; og derpaa reiser Sigmund atter over til Norge, til Hagen Jarl, med den Færøiske Skat. Denne Helt var, som vore Skribente berette y), 27 Aar gammel, da dette skeede, en Omstændighed, som fuldkommen stadfæster og stemmer overeens med vor vedtagne Tiidsregning, men neppe kan foreenes med nogen anden, allermindst med Torfæi. Sigmund var tilstede, i det store, det bekiendte Søeslag, som Hagen Jarl holdt med de saa kaldte Jomsvikinger; dette maae være skeet, næste Aar, efter Sigmunds sidst omtalte Reise og Ankomst til Norge: det sees tydelig, af den saa kaldte Þattr Prandar og Sig-

(Margin: Ao. 992. — Ao. 993. — Tiidsregningen, især Kong Harald Graafelds Døds-Aar, fastsættes videre.)

y) See Olafs-Saga, Kap. 117, S. 134.

Sigmundar Breskissunar z) i Flateyar-Boken, som paa det noieste, ved Vintre og Somre, antegner Sigmunds Reiser og Bedrivter, men slet intet, ham angaaende, mellem sidstmeldte hans Reise, og omtalte Slag. Dette Slag stod Aar 995, eller retter, som jeg troer, Aar 994; det er en afgiort Sag; men hvilket man antager, løber her ud paa eet og det samme. Sigmund var 28 Aar gammel, da bemeldte Slag stod; regner man brudne Aar, fra 994, eller heele fra 995, er han, i begge Tilfælde, fød Aar 968 a): men han var, da hans Fader Brester blev dræbt, 9 Aar gammel, og Brester dræbt samme Aar, hvori Harald Graafeld omkom. Denne Konges Døds-Aar maae da nødvendig blive Aar 977, og kan paa ingen Maade være Aar 962, som Torfæus regner.

Anledning til det store Jomsvikingske Tog til Norge.

§. 11. At Sigmund ellers denne Gang forblev hos Hagen Jarl b), og ei som sædvanlig, samme Aar, drog tilbage hiem igien til Færoe, hvor han havde efterladt sig sin Hustrue, det maae ei være skeet, uden en sær vigtig og nødvendig Aarsag; og den kan man, af Tiidernes da værende Omstændigheder, af den Forfatning især, i hvilken Hagen Jarl da stod i Hensigt til Danmark, læt slutte sig til. Denne forsigtige og kloge Regent saae uden Tvil i Forveien, at et farligt Uveir vilde reise sig imod ham, fra de Danske Far-Vande, allerhelst da man, ved de Tiider, lod i Danmark de Trusler falde, at man agtede at hiemsøge Norge med et nyt Krigstog c); og derfor maatte det være ham derom at giøre, at trække til sig alle dem, af hvilke han kunde vente den kraftigste Hielp og Bistand. Han havde, som tilforn er berettet,

z) Den staaer indført i Olafs-Saga Tryggvasonar, Kap. 94—107, S. 100.
a) See foregaaende §. 2 og 3, i dette Kapitel.
b) See Olafs-Saga Tryggvas. af Flateyar-Bok, Kap. 117, S. 134.
c) See Snorre, i Olaf Tryggvasons Saga Kap. 37.

tet, ei alleene ganske revet sig løs fra Kong Harald i Danmark, men ogsaa øvet de grummeste Fiendtligheder i hans Riige; dette kunde han vente engang at ville blive hævnet: men de i Danmark indfaldende indvortes Krige og Uroligheder giorde, at Hævnen en Tiid lang blev opsat. Mange af Undersaatterne, mange af de fornemste, der i Riiget, som Kong Harald havde tvunget til den Christne Religion, vare af den eller andre Aarsager, blevne misfornøiede, blandt dem formodentlig ogsaa foromtalte Palnatoke, som havde opfostret hans Søn Svend; denne opmuntret heraf, opvækker nye Uroligheder i Riiget, imod sin Fader; desse vedvare i tvende, til paa tredie Aar d); og de bryde omsider ud til en aabenbare Krig imellem dem, i hvilken Kong Harald omkommer, hemmelig ombragt af benævnte Palnatoke e), som derved synes deels at have villet hævne sin Farbroders Død, som Kong Harald havde ladet tage af Dage f), deels bane sin Foster-Søn Vei til Konge-Riiget, hvilket han ogsaa, efter sin Faders Død, strax tiltraadde. Men Svend fik siden med adskillige Ting at bestille; det varede til hen paa tredie Vinter (fra 992 til 994) forend han kunde drikke sin Faders Grav-Øll, forend han kunde ansee sig for, med Rette at have

Ao. 989.

Ao. 991.

d) See Jomsvikinga-Saga, af Flateyar-Bok, i Olafs Saga 1ste Part, Kap. 128, S. 143. og følgende.

e) See sammesteds, Kap. 129. S. 147. Vel siges der, at Svend var den Tiid kun 18 Aar; men dette maae være skeet ved en Forbyttelse, af denne og en langt ældre Tildragelse; kan ei heller have Sted, efter Skribentens egen Beretning, som fortæller, Kap. 27. S. 143, at Svend og Palnatokes Søn, Ake vare jævn-gamle; hvilken Ake havde en Søn, Vagn, som var ved 18 Aar, da bemeldte skeede, efter Skribentens egne Ord. Svend maae altsaa have været langt ældre end 18 Aar, da dette skeede.

f) See foranførte Jomsvikinga-Saga, Kap. 123, S. 139.

have beseyret, eet at være fast paa Thronen g); og imidlertiid skaffede en Palnatoke, en Sigvald Jarl, og fleere af de saa kaldte Jomsvikinger, ham nok at forrette. Bemeldte

Beretning om Jomsborg og Jomsvikingerne.

Jomsvikinger udgiorde den Tiid en egen, en Søe-Røver-, en besynderlig Republik i sit Slag; og de faae nu saa megen Indflydelse, i den Norske Historie, at vi her kortelig maae melde noget om dem. Efterat Kong Harald Blaatand havde bemægtiget sig en stor Deel af Venden h), formodentlig i hans Regierings første Tiider i), lod han der anlægge en stor, en fast Stad, til Forsvar for sine der giorte Erobringer, og til deres Udbreedelse. Til den Ende indlagde han en stærk Besætning, i bemeldte Stad, gav dem en vis, en staaende Sold, og forsynede dem med visse Love, hvad enten denne Stad har været de gamles Julin, eller en anden, som fordi den blev anlagt, i det Pomerske District Jome k), blev kaldet Jomsborg, og af den, dens Indvaanere, som bestode af lutter Søerøvere, Jomsvikinger. Julin, efterat være af Kong Harald anlagt, stod en Tiid lang, under foromtalte Svenske Printses Styrbiørns Anførsel l): men efterat han var dræbt, efterat Kong Harald var fordreeven, hans Søn Svend bleven Konge m), og sidstnævnte havde raget i Uenighed med sin Fosterfader Palnatoke, slog denne sig til foromtalte Polske og Vendiske Konge Burislaf, hvilken gav ham bemeldte District Jome, mod Løfte af Palnatoke, at forsvare hans Lande, mod andres Anfald. Palnatoke lod der

g) At denne Tiid er bortgaaen mellem Kong Haralds Død og hans Grav-Øl sees af foranførte Saga, Kap. 130. S. 149.
h) See herom Knytlinga-Saga, Kap. 1.
i) See Norske Histories 2den Deel, S. 334. og not. (f).
k) See bemeldte Jomsvikinga-Saga, Kap. 132, S. 152.
l) Saa beretter Saxo, Histor. Dan. pag. 182. edit. Stephanii.
m) See herom foregaaende Kap. §. 17.

der bygge en stor, en velbefæstet Stad n), med en, i Fæstningsværkene indsluttet Havn, saa stor, at den kunde romme 300 Krigs-Skibe; altsammen anlagt i og ved Havet, hvorfor vore gamle Skribente kalde Staden en Søborg o). Her stiftede Palnatoke en nye Søerøver-Republik, og den satte han disse Love, Love som svarede til hans Diemeed, saasom (1) at i Selskabet maatte ingen antages, yngre end 18, eller ældre end 50 Aar; (2) ingen sukke, klage, eller lade noget frygtsomt Ord falde, hvor haardt han end blev saaret, hvor skrækkeligt det end saae ud; (3) ingen i Jomsborg have hos sig Hustrue, eller anden Qvindes-Person; (4) ingen bagtale eller besore den anden; (5) alting, som de forhvervede, deeles dem lige imellem, med meere. Desse Love stode ved Magt, saa længe den gamle Palnatoke førte Herredømmet over Jomsvikingerne: men han døer; en anden bliver deres Anfører, en Sigvald, en Søn af Strutt-Harald, Jarl over Sieland p), der var en meere listig og underfundig, end tapper Herre, og under hvilken den Jomsvikingiske Republiks Love allereede begyndte at svækkes, at forfalde q).

§. 121. Bemeldte Sigvald havde Astrid, en Dotter af Kong Burislaf, en Søster til føromtalte Geira, der havde været gift med Olaf Tryggvesøn; til ægte. For at tiene benævnte sin Svigerfader, førte han med List Kong Svend fra — Handel mellem ham og Kong Svend Tveskieg.

n) Forfatteren af Jomsvikinga Saga taler om dette, som skeet, efter Kong Haralds Død. Men det er urigtigt; alle Omstændigheder vise, at ei saa kan være; han har forbyttet den senere Tildragelse, imellem Kong Svend og Palnatoke, med en ældre; og Sigvald var da allerede Jomsvikingernes Anfører, som Snorre vidner, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 37.

o) See oftanførte Jomsvikinga Saga, Kap. 132, S. 152.

p) Snorre siger, i Olaf Tryggves. Saga, Kap. 38, at han var Jarl over Skaane.

q) See Jomsv. Saga, Kap. 140, S. 163.

fra Danmark over til Venden, og nøder ham der at give sig med Kong Burislafs 3die Dotter Gunhilld, samt at eftergive Venderne, saa mange, som stode under Kong Burislaf, den aarlige Skat, de vare skyldige at betale til Danmark. Dette maatte Kong Svend fordøie: endnu var han ei fast paa Thronen; endnu havde han ei drukket sin Faders Grav-Øl, som havde henstaaet til paa 3die Aar, men nu ei længer maatte henstaae r); dette sætter han sig da for at fuldføre: men han beslutter at giøre det saaledes, at han paa eengang kunde saavel afstraffe Sigvald Jarl og Jomsvikingerne, som søge Hævn, for hvad Hagen Jarl i Norge havde brudt, mod hans Fader, mod Danmark. Dette skeer paa følgende Maade. Sigvalld Jarls Fader, benævnte Strut-Harald, var død; død var ogsaa en anden af de fornemste Mænd i Danmark, en Vesete paa Bornholm. Sidstnævntes Sønner, Bue hin Digri, eller den Tykke, og Sigurd Kappi, eller Kiæmpe, vare af det Jomsvikingiske Selskab s); i det vare ogsaa Strut-Haralds Sønner, foruden Sigvalld, Porkel Hafvi, eller den Høie, og Hemming; ligeledes var i samme og Vagn, Palnatokes Sønneson, men Veseteꝭ Dotterson. Alle disse lader nu Kong Svend indbyde til et stort Giæstebud, hvori skulde holdes Grav-Øl, ei alleene efter Kong Haralld, men ogsaa tillige over Strut-

An. 994. Harald og Vesete t); de indfinde sig, med alle de dueligste,

de

r) See bemeldte Jomsvikinga Saga, Kap. 130, S. 149.
s) See sammesteds, Kap. 133, S. 154.
t) Bemeldte Saga, Kap. 144, S. 168, taler om dette Grav-Øl, som det skede, efter Strut-Harald alleene; men retter er Snorres Beretning, at Grav-Øllet blev holdt efter Kong Haralld og bemeldte 2de tillige. See anførte Sted, Kap. 38. Forfatteren af bemeldte Saga siger selv dette, paa et andet Sted, Kap. 148, S. 173, at Kong Svend og Jomsvikingerne drukke tilsammen Grav-Øl efter deres Fædre.

Denne

de tapperste, som vare blandt Jomsvikingerne; Grav-Øllet gaaer for sig; og deri blive alle paa det beste tracterede; men ingen meere, end Jomsvikingerne: for dem lader Kong Svend alle Horn, alle Skaale paa det fuldeste iskænke; og dette gior den Virkning, hvortil han sigtede. Da Giæstebudet var paa det herligste, alle, men blandt dem især Jomsvikingerne, som meest muntre og lystige, saa de ei agtede, hvad de talede, eller hvad der faldt dem af Munden u), foreslaaer Kongen, saa snart han mærker dette, en Leeg eller en Lystighed, efter de Tiiders Smag, for end meere at oplive Selskabet, men en Leeg, som skulde være Selskabet værd, af hvilken længe derefter kunde gaae Rye og Rygte; dette overlader Sigvalld og de andre Jomsvikinger, til Kongens eeget Valg; og denne vælger, hvad han tilforn havde foresat sig at vælge. Efterat have opmuntret Jomsvikingerne, og saa her at viise Prøver, paa deres Mood og Tapperhed, at lægge for Dagen, hvor meget de deri overginge alle andre, lader han sit Valg falde paa den saa kaldte, blandt de gamle brugelige Heitstrenging, paa hoitidelige Løfter at giøre, om noget stort, noget sær berømmeligt at udføre, det hvorved megen Ære, et udødeligt Navn kunde forhverves; og han giør selv først et Løfte, som han troede at ville trække Jomsvikingerne til det Maal, hvorhen han sigtede. Kong Svend stiger op fra sit Sæde; han lover, efterat have drukket sin afdøde Faders Skaal eller Minde, at inden den 3die Vinter-Nat var forbi, skulde han have dreevet Kong Ethelred i Engelland fra Riiget, eller selv lade Livet derved; saa snart den Skaal var af alle udtømt, lader han strax for Jomsvikin-

Denne Forfatter har gode, meere udførlige Efterretninger, end Snorre, men han forbytter ofte Tiiderne, og blander adskillige Tildragelser sammen.

u) See bemeldte Saga, Kap. 144, S. 168.

kingerne de største Horn fuld iskiænke, med den stærkeste Drik, der var at faae x), derblandt et for Sigvalld Jarl især, og opmuntrer ham til et ei ringere, ei mindre betydeligt Løfte at giore, end det Kongen selv havde giort. „Jeg „gior det Løfte „, sagde Sigvalld, efterat have udtømmet sit Horn, og dermed tillige drukket sin Faders Minde, „at „førend den 3die Vinter-Nat kommer y), skal jeg have giort „et Krigstog til Norge, og drevet Hagen Jarl der fra Ri„get, eller døe derover „ z). Dette var just det, Kong Svend sigtede til, det han helst ynskede; Løftet var ham derfor overmaade kiært, og han takkede Sigvalld paa det kiærligste derfor, med Opmuntring, vel og mandelig at udføre det giorte Løfte. Og nu kom Turen til de andre, hvilke bleve hver især af Kongen tilspurgte, om deres Løfte. Þorkell, Sigvallds Broder, lover, at følge ham, at staae ham trolig bie paa Toget, og ei at vende Ryggen, førend han saae ham at flye; Bue, at følge Sigvalld, indtil fleere af deres Folk laae slagne, end stode tilbage, eller saa længe Sigvalld selv vilde; Bues Broder Sigurd, at følge Bue, saa længe han levede; Vagn, at giøre Bue Selskab, mens han var i Live, eller saa længe han vilde, samt tilliige, hvis han kom til Norge, da der at sove hos Ingeborg, en Dotter af Þorkell Leira i Viiken, hvad enten det skeede med hendes Frenders Villie, eller ikke; men Biørn hin Bretski, Vagns Fosterfader, at følge sin Fosterson, saa længe ham dertil gaves Evne og Formue.

De giøre et Løfte at bekrige Norge.

§. 13.

x) See Snorre, paa anførte Sted, Kap. 38.

y) Man maae mærke, at dette Giæstebud skeede, ved Vinter-Nats Tiiden, midt om Vinteren. See Jomsv. S. Kap. 144, S. 168.

z) Det er mærkeligt, at Sigvald Jarl faldt, med sit Løfte, just paa et Tog mod Hagen Jarl. Skulde dette ei tiene til at bestyrke den af os tilforn anførte Formodning, at Jomsvikingerne havde engang tilforn giort et Tog mod ham, i Selskab nemlig med Kong Harald, men været vanhældige? en gammel Giæld, som nu skulde betales.

§. 13. Her havde nu Kong Svend faaet Spillet vundet; han kunde vente, at faae det Puds afstraffet, som Sigvalld og Jomsvikingerne havde spillet ham, deres Hovmod og for meget tiltagende Magt, paa en behændig Maade, men med Eftertryk dempet, naar de komme i Kast med saa striidbar en Helt, som Hagen Jarl, med saa haarde og kiække Karle, som da værende Nordmænd vare; men han kunde ogsaa tilliige vente meere; vente at faae Hævn over Hagen Jarl selv, for hans Frafald, vente at faae see den eene af sine Uvenners Sværd at trækkes mod den anden, begge mueligt, derved at omkomme; og deraf maaskee Udfaldet blive, at Norge kunde paa den eene Siide faaes tilbage, men paa den anden de stolte Jomsvikinger bringes til Lydighed. At dette var Kong Svends Anlæg, indsaae siden Sigvalld selv, men for silde, allerførst følgende Morgen, da Ruset var forbi; han angrede nu hvad han havde lovet; og han agtede at stille sig an, som han et meere erindrede hvad som var skeet, for paa den Maade at slippe ud af denne Snare, og at blive det Løfte qvit, som han nu mærkede at være giort alt for letsindig og overiilende: men dette fraraadde ham hans Hustrue; hun bad ham, ei viise mindste Fortrydelse over hvad heri var skeet, eller over det giorte Løfte, tvertimod at stille sig an, som munter, som glad og fornøiet, naar han traf Kong Svend; naar denne bragte det giorte Løfte paa Tale, da alleene at forlange af ham en tilstrækkelig Understøttelse, til saa vigtigt et Foretagende ret at udføre, saavel med Folk, som med Skibe; og for Resten strax, uden mindste Opsættelse, at tiltræde Toget. Sigvalld følger hendes Raad; under næste Samtale, mellem ham og Kongen, hvori det giorte Løfte kom paa Tale, fordrer han dertil Hiælp af Folk og Skibe; og Kong Svend lover ham, efter nogen Betænkning, vel Hiælp, naar hin var færdig til Toget, men lover

De udruste sig til et Tog didhen.

kun

kun 20 Skibe. „Denne Hiælp, svarede Sigvalld, kunde „være anseelig nok, naar den kom fra en mægtig Bonde, „men ei af en Konge „; og han forlanger 40 af Kong Svends største Krigsskibe, alle paa det beste bemandede, lovende, at skaffe Kongen liigesaa mange og liigesaa gode Skibe igien, som de vare, der bleve tabte: „thi det er „meget uvist, lagde han til, om de Skibe, vi tage med os, „komme alle tilbage „. Her lover nu Kong Svend, at de forlangte Skibe skulde han faae, naar han var færdig til Toget. „Til Toget, svarte Sigvalld, er jeg færdig, saa snart „Giæstebudet er forbi; og længer, lagde Astrid til, som var „tilstæde, maae I ei bie, hvis I tænke at ville overvinde „Hagen Jarl: Seieren er uvis, om end Rygtet ei bebuder „ham i Forveien Eders Ankomst; men spørges den, og „faaer han Tiid at bereede sig, til at tage imod Eder, er for „Eder ingen Seier at vente „. Ved dette Svar studsede Kong Svend a): hans Anlæg var formodentlig for det meeste stilet paa Sigvalld, paa Jomsvikingerne; nu frygter han, at Seieren over Hagen Jarl skal blive dem for let, de alt for stolte Jomsvikinger derved end meere mægtige, og hans heele Anlæg gaae overstyr, der uden Tvil var stilet saaledes, at naar Hagen Jarl og Sigvalld havde, ved en lang, en haardnakket Træfning, udmattet hinanden, vilde han selv blive den tredie Mand i Spillet, selv med den Flaade, han havde udrustet, til det Engelske Tog, komme dem begge paa Halsen, og eene deele Byttet. Men ved den Gang, som Sagerne her havde faaet, laae nu dette store Anlæg kuldkastet: selv var Kong Svend ubereed, og ingen Flaade ved Haan-

a) See Jomsvikinga-Saga, S. 172. Men følgende og fleere Reflexioner, angaaende Kong Svends Anlægge mod Hagen Jarl tillige og Jomsvikingerne, ere mine, anbragte som jeg meener, ei uden Grund og Anledning.

Haanden, til at udføre Anlægget; de fleeste, de beste af hans Skibe, vare derimod bortlovede til Sigvalld, og denne derved sat i Stand til at udføre Sagen, paa en Maade, som var lidet overeensstemmende med Kongens Hensigter: men Løftet var giort, det maatte holdes; og Jomsvikingerne ruste sig, det snareste skee kunde, til Toget. Til Giæstebudet havde de fort med sig 190 Skibe b): men mange af dem vare ventelig, til dette store Forehavende, ubrugelige; dem lave de blive tilbage, de udruste 120 store Krigsskibe, laddede med Vaaben, med andre kostbare Sager c); og med dem, samt endeel smaae Skibe, som tilhobe udgiorde en Flaade af 185 Skibe d), reise de afsted, i Forsæt, at komme saa hastig over til Norge, at de der uforvarendes kunde overrumple Hagen Jarl. Til den Ende gaae de først til Limfiorden e), hvor ventelig en Samlings-Plads var sat for fleere af deres Partie; de seile derfra med føielig Vind, som befordrede deres Diemeed; de komme derved i en Hast over til Viiken, hvor de en Aften silde, eller ved Natte-Tiide, lande ved Tønsberg f): men her driiver deres indgroede Begier-

Jomsvikingernes Udrustninger dertil.

b) Snorre i Olafs Saga Trygg. Kap. 40, regner kun 60, ventelig alleene Krigsskibe. Desse, siger et haandskrevet Exemplar af Jomsv.-Saga, efter Sæmund Frodes Beretning, vare overmaade store, deres Folk af de udvalteste, og at, som mange berettede, havde Jomsvikingerne 200 Skibe med sig til Giestebudet, og den halve Krigsmagt af Jomsborg.

c) See Jomsvikinga-Saga. Kap. 144. S. 168.

d) Oddur Munk siger 190, Kap. 15. S. 69. Snorre sætter, paa anførte Sted, Kap. 41, kun 60, liigesom tilforn. See og Torfæi Hist. Norv. Par. 2, lib. 8. cap. 6, pag. 308.

e) See Snorre i Olafs Saga Tryggvasonar, i Heimskringla Tom. 1, Kap. 41.

f) Man holder gemeenlig for, at dette er den ældste Kiøbstæd i Norge: men dette er uvist. Kongehelle, Stavanger, Steinkiær, Levanger have maaskee været liigesaa gamle Kiøbstæder, om ei tildeels ældre.

gierlighed efter Rov, efter Bytte at giøre, dem til at røbe deres Ankomst for Tiiden, og at handle imod deres eegen Hensigt. De giøre uformodentlig Indfald i bemeldte Stad, som da var en af de fornemste, om ei den riigeste Handels-Stad i Norge; de tage der, efter deres Søerøver-Maade, paa det verste afsted, med Drab, med Røven og Plyndren g); af den Tumult, den Allarm og det Vaaben-Brag, som dette deres pludselige Indfald, bemeldte Fremfart der foraarsagede, opvogner blandt andre en Øgmund h), kaldet Hvite, som førte Regieringen der i Staden, paa Hagen Jarls Vegne, hvis Leensmand og fortrolige Ven tilliige han var: denne springer derover op af Sengen, griiber til sine Vaaben, og sætter sig, i Selskab med dem, han i en Hast kunde faae samlede, paa et Loft, eller i en Svale, for der at forsvare sig, eftersom ham gaves ei Sted, ei Leilighed, at undflye eller at undkomme til Skoven. Men her angribes han strax af de ankomne Giæster, af en saa stor Mængde Fiender, at han ei saae sig mægtig, til længer at giøre Modstand; for at redde sig, om skee kunde, giør han derover et Spring, fra Loftet af, ned paa Strædet; der kommer han vel ned staaende: men til Uhæld stod Vagn, en af de tapperste blandt Jomsvikingerne, nær derhos; da han kommer ned, faaer Vagn ham at see, og i det samme Øgmund løber afsted, frahugger hin ham hans ene Haand, oven for Ledet i). Øgmund undkommer dog med Livet, han naaer den tæt derhos liggende Skov, og da han der seer sig i Sik-

g) I et haandskrevet Exemplar af Jomsvik-Saga, blandt Ar. Magnæi MSt. No. 209. 4, berettes, at de dræbte alle Stadens Indbyggere, og brændte Staden selv, som var bygt meest af Træ.

h) Nysmeldte Exemplar af Jomsvik-Saga kalder ham Geirmund, og henfører dette til Jadar, liigesom Snorre, men med Omstændigheder, som ei passe sig paa det Sted.

i) See bemeldte Jomsvikinga-Saga, Kap. 148, S. 173.

Sikkerhed, bliv han staaende, for at høre sig om, og indhente Kundskab, om skee kunde, saavel angaaende desse ubudne Giæster, hvo de vare, som hvem han havde sin Haands Forliis at tilskrive; at løbe derfra, uden at vilde dette, uden at kunne sige Hagen Jarl, hvo desse fremmede vare, syntes ham vilde røbe en alt for stor Frygt, at ville blive sig til Skam og Vanære k). Dette lykkes ham. Da Vagn taer op den afhugne Haand, finder han den besat, med en Guld-Ring eller et Guld-Arme-Baand; de omkringstaaende udraabe da den Skat, Vagn havde fundet; hans Navn faaer Øgmund derved at høre; han hører tilliige Bue, Sigvalld, at nævnes; og nu er han ei meere uvis eller uviidende om, hvilke desse Fiender vare, af hvilke Landet saa pludselig, og paa en Aarets Tiid, da saadant allermindst kunde ventes, var blevet overfaldet. Efter denne indhentede Kundskab, haster Øgmund afsted, for at bringe vedkommende den: men han farer længe vild i Skove og øde Marker, og ligger ude i 6 Dage, forend han kom til beboede Steder. Der faaer han, som en bekiændt Mand, strax den fornødne Hielp, og han fortsætter derpaa sin Reise, for at bringe Hagen Jarl den ham høist fornødne Kundskab.

§. 14. Bemeldte Jarl var den Tiid i et Giæstebud, hos en af sine Leensmænd, ved Navn Erling, som boede paa Sola eller Solum l), hvor ogsaa hans Søn Erik Jarl var

Hagen Jarl bringes Kundskab om Jomsvikingernes Ankomst.

k) Dette, med fleere Steder, viiser ellers tillige en stor Prøve paa vore Forfædres Haardførhed saa vel, som Færdighed, i at standse Blodet, i at forbinde og læge et Saar. En Haands Forliis omtales, som en næsten ubetydelig Ting; og den, der havde mist den, udrettede dog hvad han vilde og burde, som her Øgmund.

l) See bemeldte Saga. S. 174. Sola er en bekiændt Gaard paa Jæderen; der har en ei mindre bekiændt Mand Erling boet, og deraf har man meent,

var tilstede m). Vid kommer Ögmund en Aften silde n), han bringer Hagen Jarl Tidende, om et nyt fiendtligt Indfald i Viiken, og denne, som ei strax kiændte Ögmund, udskiælder i Begyndelsen hans Tidende for Løgn, og truer ham med Galgen o): men han kiænder Ögmund igien, han hører hans Forklaring, han seer hans Arm, hvilken Haanden var frahuggen, et overtydende Beviis paa hans Beretnings Sandhed p); og han tviler ei længer paa Tingens Rigtighed, men erklærer tilliige, at blandt alle Fiender, om blandt dem skulde vælges, skulde desse være de sidste, han vilde vælge, saa her, sagde han, behoves nu baade Forstand, samt Mood

meent, at dette Sola laae paa Jaderen. See Torfæi Histor. Norv. l. c. pag. 308. Men dette kan ei være. Ved Sola maae her være meent Solum eller Solem, omtrent paa Remerike, hvor Snorre siger, paa anførte Sted, Kap. 39, at Erik Jarl den Tiid var. J bemeldte haandskrevne Exemplar af Jomsvik.-Saga staaer, at Erling boede paa Skugga, hvilken Gaard ligger paa Sundmør, og der maae Hagen have været, under det forrige Jomsvikingske Tog, da Geirmund bragte ham Kundskab.

m) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 48, S. 174.

n) Den Gaard, paa hvilken Hagen Jarl da var i Giæstebud, kalder Fagurskinna Hasking. See Torfæi Hist. Norv. l. c. pap. 309.

o) Det var en meget magtpaaliggende Sag, at Landet, ved falske Krigs-Tidender, ei skulde sættes i Allarm og Bekostninger. Man seer af vor Histories 2den Deel, at Kong Hagen Adelsteens Foster har sat stor Straf for dem, som antændte Varderne, i urette Tiid; samme Konges Gulathings Lov befaler, at den skulde være fredløs, som bragte falske Krigs-Tidender; og mueligt har Hagen Jarl skiærpet Straffen ved at giøre det til Livs-Brøde, om nogen fandtes skyldig i bemeldte Forseelse.

p) Her kunde det maaskee give nogen Mistanke, at Tingen maae ei være skeet meere, end eengang, at foromtalte Geirmund bragte Hagen Jarl liige saadant Tegn, see foregaaende 2det Kap. §. 13: men baade kan Tingen virkelig være skeet 2de Gange, eller da Skribenterne her have giort 2de Tildragelser til een, denne Handelse af dem være henført til 2de Personer, til begge bud-førende, lad være kun een af dem havde virkelig mistet Haanden.

Mood og Mandighed q). Men her behovedes desuden Hurtighed og de hastigste Anstalter. Hagen Jarl begiver sig derfor i Selskab med Gudbrand Hvite, hans fortrolige Ven og nær Forvante, det snareste han kunde, til det Nordenfiældske, i Hensigt, at foie der alle muelige Anstalter, til at kunne, med en nogenledes tilstrækkelig Magt, gaae en saa farlig Fiende i Mode. Selv farer han ned igiennem Romsdalen r), ventelig ogsaa over Nordmor og Sundmor; han lader Varderne antænde, han sender Krigsbud fra sig, paa alle Kanter, især til sin Son Svend paa Hlada, at samle Krigsfolk, over heele Throndelagen s); han befaler, at overalt skulde alle Skibe, som dertil vare tienlige, udsættes paa Soen, alle som kunde bære Vaaben, ruste sig til Striid; han opfordrer alle, baade Venner og Uvenner til Hiælp, de sidste, under Tilbud og Lofte om Forliigelse, om hans fuldkomne Venskab, hvis de vilde indfinde sig, paa det forestaaende Krigstog; og paa dette driver han af al Magt. I samme Erinde og Forretning lod han sin Son Erling reise om paa Rogaland og Hordeland, i Sogn, i Fiala- og Fiordafylke t): men imidlertiid samler hans ældste Son, Erik Jarl, en anseelig Krigsmagt sammen, paa Oplandene, den forer han med sig, over Dofre-Fiæld til Throndhiem u), hvor hans Broder Svend overalt lod opbyde Almuen, til det fore-

 staaende

q) See bemeldte Jomsvikinga-Saga, Kap. 148, S. 175.

r) Saa siger nysnævnte Saga udtrykkelig, Kap. 149, S. 175. Man seer altsaa heraf, at Hagen Jarl er ingen andensteds kommen fra, end fra Uplandene.

s) See sammesteds, Kap. 149. S. 175.

t) Bemeldte Saga beretter, at Erik Jarl blev sendt didhen, Kap. 149, S. 175: men det kan ei være; det maae være en Feiltagelse, og her sat Erik, for Erling. Forfatteren siger selv strax efter, at Erik var i Romsdalen, for at samle Krigsfolk. Han kan altsaa ei være sendt til Rogaland, o. s. v.

u) Dette vidner Snorre, i Olafs-Saga Trygg. Kap. 39.

staaende Ledingstog; dertil lod man ogsaa opbyde Almuen paa Halogaland, saavidt Tiid dertil gaves, samt i Nomedalen, hvorhen Erik Jarl selv, i det Ærinde, begav sig, opbydende der overalt Landets Indvaanere, men især dem, som boede paa Øerne; under hvilken Forretning han der træffer den store Viking, den største paa de Tider x), en Þorkell Midlang, med sex Skibe; denne tilbyder han Fred, Forliigelse og sin Faders Venskab, dersom han nu vilde komme ham til Hiælp, med sine Krigsfolk og sine Krigsskibe; dette Tilbud modtager Þorkell, under Forsikkring af Erik, at staae inde for Løftets Fuldbyrdelse, han slaaer sig derefter til dennes Selskab, og de begive sig med hinanden, samt Følge, norden fra y), som berettes i det gamle Vers, kaldet Eriks-Drapa z), til Sundmør; didhen begav sig ogsaa Svend Jarl; der foreene alle Brødrene sig a), og de gaae med deres samlede Krigsmagt, til det af Hagen Jarl berammede Samlingssted, hvorhen denne allereede var ankommen med sine Folk og Skibe. Samlingsstedet var Hiørundar-Fiord b) eller den nu saa kaldte Jorgenfiord paa Sundmør c), hvorhen

x) See Torfæi Hist. Norv. loc. cit. pag. 312.

y) Altsaa viiser dette tydelig, at Erik Jarl ei havde været sendt, til Rogaland o. s. v. da han, i det Tilfælde, maatte være kommen sønden fra.

z) Giort til Erik Jarls Berømmelse af den gamle Þordr Kollbeinsson. See Snorre, anførte Sted, Kap. 39.

a) See Jomsvikinga-Saga, paa bemeldte Sted, Kap. 149. S. 176.

b) At Hagen Jarl der laae, siger Bonden paa Haud, til Jomsvikingerne, hos Snorre, Kap. 41.

c) Snorre siger, Kap. 42, at Samlings-Pladsen var i Halkells-Viik (paa Sundmør:) men dette Sted synes at ligge alt for meget afsides, at det kunde være beqvemt dertil; hvorimod bemeldte Hiørundar-Fiord ligger omtrent midt i Districtet. I Halkels-Viik har muueligt, i liige Tilfælde, som nu, været Samlings-Plads, men engang tilforn, da Jomsvikingerne besøgte Hagen Jarl forrige Gang. See foregaaende Kap. 2, §. 13. Det især som Snorre beretter om Jomsvikingernes Tog, synes for en stor Deel at høre didhen.

hen mange Leensmænd, Hovdinger og Krigs-Anførere samlede sig til dem, saa at Hagen Jarl fik derved en Flaade samlet, af halvandet hundrede d), det er, 180 Krigsskibe, eller som andre berette, næsten af tree hundrede Skibe, hvoriblandt dog fandtes mange smaae e), endogsaa Skuder og Kiøbmands-Skibe, og andre saadanne Fartøier, som man havde taget med, naar de kun vare noget høie paa Bordene f).

Deres Ankomst til Sundmør, og Fremfart der.

§. 15. Imedens Hagen Jarl og hans Sønner havde saaledes Hænderne fulde af bemeldte Forretninger, fortsætte Jomsvikingerne deres Krigstog, fra Tønsberg, til Agder, forbi Agder og Lindesnes, til Jæderen g), derfra til Rogaland, og saa videre nord efter, for at opsøge Hagen Jarl, men opholdte sig mange Steder under Veis, med hist og her at giøre Landgange, i adskilte store Hobe, med at røve og plyndre, paa Kysterne, med at tage det saa kaldte Strandhugg, eller nedslagte Qvæg, til deres Føde, med at dræbe alle dem, de kunde faae fat paa, med at brænde og skiænde, eller fare med Hærskiold, som det heeder, langs Landet. Under denne Fremfart, komme de endelig nord til Ulfasund, beliggende i Nordfiord, sønden for Stat; de spørge imidlertiid flittig efter Hagen Jarl, hvor han var at finde: men de kunde

d) See Snorre, i Olafs Saga Tryggu. Kap. 42.

e) Saa siger Jomsvikinga Saga, Kap. 149, S. 176. I den Danske Oversættelse af Snorre, S 134, staae 120 Skibe, eller 140. Denne ulige Beregning kan muelig komme deraf, at her er sigtet til adskilte Tildragelser.

f) Saa beretter forbemeldte Haandskrivt af Jomsvik.-Saga.

g) I Bemeldte Danske Oversættelse, S. 133; staaer at de her især giorde Landgang, selve Juule Nat: det samme siges ogsaa, i bemeldte Haandskrivt af Jomsvik-Saga; det kan være, naar her forstaaes de gamles eller Hedningernes Juul, som indfaldt, paa sine Steder, en temmelig Tiid efter Vinter-Natten.

kunde ingensteds faae Sandheden derom at vide, enten hvor hans Opholdssted var, eller hvad han tog sig for h): saa troe vare alle d[illegible]re deres elskte Regent, saa omhyggelige for hans Beste. Ukyndige om ham og hans Forehavende, bleve derfor Jomsvikingerne ved at fortsætte deres Tog viidere frem; de seile forbi Stat, et af de farligste Farvande langs de Norske Kyster, hvor paa en Strækning af 6 Uger Siøes i) (6 store Søe-Mile), er aabet Hav, ingen Øer uden for Kysterne, som paa de fleeste andre Steder; og de tage endelig Havn ved Øen Herrey, norden for Stat, paa Sunnmør. Her spørge de, som ellers, om Hagen Jarl, men faae intet vist at viide: nogle sagde, han var inde i Fiordene, andre, han var endnu langt nord i Landet; de giøre her, som paa fleere Steder, Landgang, især for at forsyne sig med Slagte-Qvæg og andre Mad-Varer; de føre til Skibene baade Fæ og Mennesker, men dræbe alle Vaabenføre, de overkomme k); og i samme Erinde gaaer en af deres fornemste Anførere, forommtalte Vagn Aagesøn med sit Skib, til den ei langt fra Herrey liggende Øe Haud nu Hareidslandet kaldet l). Han lander her, ved Øens vestre Siide, giør Landgang, og møder en Bonde, ved Navn Ulf, der drev sex (andre sige tre) Kiøer og 12 Geeder for sig. Da Vagn befaller sine, at tage og drive dem til Skibene, raaber den derover forbittrede Ulf dem til, og: „I fare ei frem, siger han, som „rette Krigsmænd, men som Røvere; I rane os vore Køer, „vore

h) See Snorre, anførte Sted, Kap. 42.

i) Saa siger bemeldte Jomsvikinga-Saga, Kap. 150, S. 176.

k) See Snorre, sammesteds, Kap. 41, som tillægger Bue, hvad Jomsvikinga-Saga beretter om Vagn, og melder intet om Herrey, men nævner kun Haud.

l) Haud og Harund, som forekomme hos vore gamle Skribente, synes at være lutter fordreiede Navne, og ved Kopiist-Feil satte, i Stedet for Hareid.

„ vore Kalve og Geeder fra: men her var dog en langt „ større Fangst for Eder at giøre; den lade I fare, og søge „ ei Biørnen selv, som nu er kommen ei langt herfra ind i „ Biørne-Baasen „ m). Hvad siger den Karl, spørger her Vagn? „ kan du, sagde han til, berette os noget om Hagen „ Jarl, skal du faae dine Køer og Geeder igien „. Hagen Jarl, svarede Ulf, „ laae i Gaar Aftes, her inden for Øen „ Haud n), hos Almundhammeren o), med to eller tree „ Skibe, ventende paa sin Krigsmagt og øvrige Flaade; han „ har ei hørt noget om eders Ankomst, og derfor kunne I „ nu let overrumple og dræbe ham „. Dette var i visse Maader rigtigt. Ulf, for enten at blive des snarere af med desse ubudne Giæster, eller for at bringe dem ind i Snaren, løi vel deri, at Hagen Jarl havde ei fleere, end eet, to til tree Skibe hos sig, men i det øvrige sagde han sandt. Bemeldte Jarl havde, saa snart han fik Tidende om Jomsvikingernes Ankomst ved Øen Herrey p), begivet sig med sin Flaade, sønden fra q), fra Hallkelsviik eller Hiøringsfiord, nord efter, for at opsøge dem, og lagt sig med bemeldte sin Flaade, i den Vaag eller Bugt, Hiørunga-Vaag, nu Lie-

m) See Snorre, paa anførte Sted, Kap. 41, og Jomsvikinga-Saga, Kap. 160, S. 176.

n) Snorre beretter, at Ulf svarede: „ Hagen Jarl foer i Gaard, ind i „ Hiørundar-Fiord " men det kan ei være, med mindre her er sat Hiørundar-Fiord, for, Hiørunga-Vog.

o) Dette lægger Fagurskinna til, hos Torfæus, Hist. Norv. loc. cit. pag. 311. Stedet maae have ligget paa den sydlige Siide af Øen Haud, hos Gaarden Alme. See H. Strøms Sundmørs Beskrivelse, 2den Deel, Siide 411.

p) Snorre siger Haud; men deri maae være begaaet en Hukommelses Feil, og Haud sat for Herrey, da Snorre ellers ei nævner sidstmeldte Øe.

q) Snorre paa anførte Sted, Kap. 42.

Ekevaag r), som ligger paa den nidre eller østre Siide af benævnte Øe Haud eller Hareid. I Haab om, her at kunne overrumple ham, lade nu Jomsvikingerne alt Bytte og alting fare, de springe strax ind paa deres Skib, for at bringe deres Staldbrødre Kundskab om saa vigtig en Tidende, dem træffe de, med deres heele Flaade, saa snart de lægge fra Landet s), og strax begynde de alle at giøre sig færdige, som til den haardeste, den skarpeste Træfning: thi Ulf troe de ikke tilfulde, ham nøde de derfor ogsaa at følge med, som Veiviiser, hvor ugierne han end vilde; og de reise endnu samme Dag afsted, for at opsøge Hagen Jarl. Til den Ende roe de, eftersom Vinden blæste østlig t), først norden omkring Øen Haud, siden ind eller øster omkring den u), de nærme sig bemeldte Hiørunga-Vaag, og nu faae de paa engang Hagen Jarls heele Flaade at see. Saa snart det skeer, springer Ulf over Bord, for at redde sig med Flugten, men Vagn skyder et Kaste-Spyd efter ham, det borer ham midt igiennem, og Ulf omkommer.

Hiørunga-Vogs Beskrivelse.

§. 16. Derefter lægge Jomsvikingerne ind i bemeldte Vaag, som af de gamle beskrives saaledes x). Dens Bund, eller det inderste af den, strakte sig mod Østen, mod Vesten

r) Navnet Hiørunga-Vaag bruges ei meere, dog vilde Indbyggerne paa Stedet at berette, at Vaagen har tilforn ført det Navn, og at et stort Slag der fordum har staaet. H. Strøms Beskrivelse over Sundmør, 2 den Deel, S. 409.

s) Jomsvikinga-Saga beretter, at de droge til Herrey tilbage, for at bringe Kundskab, Kap. 169, S. 177: men naar man sammenlianer denne Beretning med Snorres, Kap. 41, kan man slutte, at Sigvald Jarl selv, med den hele Jomsvikingske Flaade var da allerede ankommen til Haud.

t) Saa siger bemeldte Haandskrive.

u) See Snorre, anførte Sted, Kap. 41.

x) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 151, S. 178.

Vesten dens Munding eller Indlob y), hvor 3de Steene stode opreiste, den eene noget storre, end de andre, hvoraf Vaagen havde sit Navn z). Midt i den laae et Skiær, lige langt fra Bunden, og fra Landet paa begge Sider a); norden for den havde man den De Prindsigd b), sonden for den Hærund (eller Hareid), men der inden eller osten for Harundarfiord. Saaledes beskaffet, og saaledes beliggende beskrive de gamle os det Sted at have været, hvor et af de storste, de meest haardnakkede, og de langvarigste Soeslage haver staaet, som nogensinde ere holdte her i Norden; hvilket derover fortiener her noget noiagtig at beskrives, samt de gamle Skribenters adskilte Beretninger derom, saa vidt skee kan, at bringes i Rigtighed. Slagtordningen paa begge Sider var omtrent denne. Jomsvikingerne havde vel faae Skibe, men som alle vare af de storste, de udvalgteste, der havde været at bekomme: de Norske derimod havde vel omtrent tree Gange saa mange, men de fleeste smaae imod hint, i en Hast sammenraffede Skibe. For at raade Bod paa denne Mangel, paa sidstmeldtes Side, blev derover den Anstalt foiet, at mod eet af Jomsvikingernes Skibe skulde sættes tree af de Norskes, og liigeledes, mod een af hines, tree

Slagtordningens Indretning i det Jomsvikingske Slag.

y) Dette kommer ei overeens med Strækningen af Lievaag, hvor det modsatte heller har Sted, da dens Bund vender mod Vest, dens Munding mod Ost. See H. H. Strøms Kart, bemeldte Sted, 1ste Deel.

z) Desse Stene ere nu ved Lievaag ingensteds at finde, hvilket synes underligt. I bemeldte Haandskrivt, af Jomsvikinga-Saga beretes, at de stode i eller ved Vaagen.

a) I Lievaag ligge endeel Skiær eller Klipper, men som ere kun at see, ved Ebben; ved Flod-Tiden ligge de under Vandet. See bemeldte Beskrivelse 2den Deel, S. 409.

b) Dette Navn er nu gandske ubekiendt; den folgende Beskrivelse ei heller ret passelig paa Lievaag; saa jeg er nær ved at troe, at med bemeldte Beskrivelse er tildeels sigtet, paa et andet Sted, hvor en Træfning tilforn havde staaet med Jomsvikingerne.

tree c) af de Norskes Anførere. Efter denne Plan, blev da den Norske Flaades Slagtordning indrettet. Midt i den Fylde Hagen Jarls eget Skib have ligget d), men nu kom der, i hans Sted, hans Søn Erling eller Erlend e) at ligge, med 60 Skibe f), for hvilke, foruden eller med ham, de fornemste Hertuger g) og Høvdinger, paa de Norskes Siide, vare: Porer Hiort, fra Bogum (paa Halogaland, eller i Nordlandene); Sigurd Stæiklingur, sammesteds fra (uden Tvil fra Steigen); Storkar af Gimsum; Skiegge eller Jærnskiegge, ogsaa kaldet Jrarskiegge, fra Upphaug paa Yrjom eller Ørelandet, hvilke vare de berømteste blandt alle Høvdinger norden for Stat h); samt foruden en Skopte (uden Tvil fra Sunnmør) en Rognvalld frå Ærviik paa Stat i), og foromtalte Gudbrand

c) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 152, S. 178. men i bemeldte Haandskrift af den staaer, at som Biørn Biskop berettede, i hans Vers om dette Slag, vare fem af Hagens Mænd mod een Jomsviking; hvilket i Henseende til Anførernes Antall i det mindste er urigtigt, som af følgende Opnævnelse af dem kan sees.

d) Snorre siger, paa anførte Sted, Kap. 42, at Hagen Jarl laae der selv. Efter Sædvane var det saa: men nu skeede derfra en Undtagelse, som følgende viiser.

e) Jomsvikinga-Saga, som er udførligst i at fortælle Tildragelserne i dette Slag, siger at Hagens Søn Svend var den, som her laae i hans Sted; Fagurskinna derimod, hos Torfæum i Hist. Norv. loc. cit. pag. 312, sætter Erling; og dette troer jeg at være rettest, da man finder, at Hagen har elsket denne sin Søn særdeles høit, stedse havt ham om sig, og i sit Sted brugt ham i andre Forretninger. Desuden er rimeligst, at ligesom han betroede sin ældste Søn Eirik den høire Fløi at anføre, saa har han sat den anden, Svend, til Anfører for den venstre, for ei at opvække Fortrydelse.

f) Den Danske Oversættelse af Heimskringla, ved Klaussøn, har kun 40: men det rette Tal har uden Tvil været 60.

g) Dette Ord bruger Snorre selv, paa bemeldte Sted, Kap. 42.

h) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. lib. 8. cap. 9. pag. 312.

i) Disse 2de sidstmeldte navner Fagurskinna hos Torfæum, og gaaer de andre forbi.

brand fra Gudbrandsdalen k). Alle desse lagde an, tree af dem mod Sigvalld Jarl selv, men tree andre mod hans Broder Þorkell Hafe, eller den Høie, hvilke laae, med 20 Krigs-Skibe, midt i Jomsvikingernes Slagtordning. Mod Bue derimod, og mod hans Broder Sigurd Kappe, laae paa de Norskes høire Fløi, eller det som vendte mod Norden l), med 60 Skibe, mod 20, Hagen Jarls ældste Søn, Eirik Jarl m), og med ham, som Anførere for de Norske, foromtalte Þorkell Midlaug, en Hallstein Kellingabane fra Fliotum n), og en Þorkell Leira fra Viiken, desse tree imod Bue selv: men mod hans Broder Sigurd Kappe, en Armoder den Gamle, fra Aumundarfiord, Armods Søn Arne, og Þorkell Purrafrost o). Endelig lagde frem, paa de Norskes østre eller søndre p) Fløi, under Hagen Jarls anden Søns Svends q) Anførsel, liigeledes med

k) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 152, S. 278.

l) See bemeldte Saga sammesteds.

m) Bemeldte Saga sætter paa dette Fløi ingen af Hagen Jarls Sønner, som Hoved-Anfører, men Erik Jarl, mod Vagn, paa den venstre Fløi. Dette er vel urigtigt, og som jeg troer, Snorres Beretning her meere antagelig, Kap. 42, allerhelst da den stadfæstes af fleere Omstændigheder.

n) Foranførte Haandskrivt siger: fra Fiolum (fra Fialafylke) og at Hallstein var en stor Kiæmpe.

o) Desse vare fra det Søndenfieldske, aller stode i Venskab med Erik Jarl; og rimeligst derfor, at de have fulgt ham.

p) See Jomsvikinga-Saga Kap. 152, S. 178. a. og Kap. 153, S. 180.

q) Fagurskinna og oftmeldte Haandskrivt berette, at foruden forbenævnte var endnu den 4de Hagen Jarls Søn, en Sigurd, med i Slaget, hvor han blev sat mod Bues Broder Sigurd, see Torfæi Histor. Norv. loc. cit. Det kan være, og er ei urimeligt, at han, som endnu ung, har været paa en af sidstnævnte Anføreres, uden Tvil Þorkell Purrafrostes Skib, og der figtet under hans Opsyn.

60 Skibe, mod 20, enten en Gissur Hvite, fra Valdres r), eller rettere Eyvind Finnsson, Herse i Romedal s), en Erling af Skugga (fra Sunnmør) t), og foromtalte Ogmund Hvite, desse mod Vagn Aagesøn selv, hos hvilken Ogmund nu havde Leilighed at søge Hævn, for sin afhugne Haand u): men mod hans Staldbroder, Biorn den Bretske, vare skikkede en Leensmand, ved Navn Einar Litle, en Havard Upsla, samt dennes Broder, Havard af Flidrunes (ogsaa fra Sunnmør) x). Saaledes blev de Norskes Slagtordning indrettet, og tilliige fastsat, at Hagen Jarl skulde selv, det længste skee kunde, holde sig uden for Slagtordningen, for at komme til Hielp, hvor meest behov giordes, og styre for den heele Krigshær y); til hvilken Ende han havde i sit Følge, saavel foromtalte Sigmund Brestes-

r) Denne nævner Fagurskinna blandt dem, som vare mod Vagn: men uden Tvil har han rettere været paa Hagen Jarls eeget Skib, og vel ladet sig bruge, mod Vagn især, dog ei førend mod Enden af Slaget, da Hagen selv angreb bemeldte Vagn.

s) Ham tilliige med en Erling Steik, begge som Herser i Romedalen, sætter bemeldte Fagurskinna, med Hagens Søn Sigurd, mod Bues Broder: men riimeligst ere de komne Sigurd til Hielp, da Bue og hans Broder begyndte at blive de Norske for mægtige, som siden berettes. Det er for Resten ei at tvile paa, at den her omtalte Eyvind Finsson jo er den berømte Skald Eyvind Skaldaspiller selv, som altsaa af Hagen Jarl maae være bleven ophøiet til Herse i Romedalen. Eyvind har giort et vidtløftigt Vers, om Jomsvikinga-Slaget; det beviser end vildere, at han selv har været tilstede i det: thi i de Tilder giorde ei letteligen nogen Vers om det, hvori han ei havde selv været tilstede, selv seet og erfaret Tingen.

t) At Skugga ligger paa Sunnmør, see H. H. Strøms Beskrivelse over Sunnmør 2 Deel, S. 68.

u) Saaledes omtrent udtrykker oftanførte Jomsvikinga-Saga sig herom, paa anførte Sted, Kap. 151, S. 178. b.

x) Flidrunes ligger paa Sunnmør, bemeldte Sunnmørs Beskrivelse, 2den Deel, S. 79. Upsla, som her nævnes, er maaskee Upskar, ogsaa sammesteds beliggende. See S. 139.

y) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 152. S. 178. b.

fleesson z), der var Anfører for et vist Antal Skibe og Folk, som formodentlig en Gudbrand Hvite a), der var Jarlens Frende, og stod hos ham i stor Yndest b), samt andre fleere, deriblandt den Jislandske Skald, Einar Skalaglam c); foruden hvilken trende eller fire andre Jislandske Skallde vare med i dette Slag, paa Erik Jarls Skib, nemlig en Vigfus, Søn af Vigaglum, en Þordr, kaldet Aurvaund, en Þorleif Skuma d), paa hvis, samt bemeldte Eyvind Skaldaspillers, en Tindur Hallkellssøns, og en Þordr Kolfbeinssøns e) Vers vore gamle Skribente have grundet deres Beretninger, om Jomsvikingerne, især om deres til Norge fore-

z) See sammesteds, Kap. 153. S. 180. b.

a) Denne synes at være den samme, som forommeldte Gudbrand af Dalene, der var en af Anførerne mod Sigvald Jarl, og at have føiet sig til Hagen Jarl, da han under Slaget, som siden berettes, i sin Søns Erlings Sted, anførte de Norskes middelste Slagtordning: thi at Gudbrand Huitz og Gudbrand af Dalene er samme Person, sees af Jomsvikinga-Saga, Kap. 149. S. 175. a. Kap. 152. S. 178. Kap. 157. S. 186. Kap. 158. S. 187.

b) Saa siger Jomsvikinga-Saga, Kap. 149. S. 175. a. Muligt er denne den samme, som Gissur Hvite, eller disse 2de ere blevne forbyttede med hinanden: thi den, som Jomsvikinga-Saga kalder Gudbrand af Dalene, Jarlens Frende, Kap. 157. S. 186. a. 187. a, kalder Snorre, i Olafs Saga Trygguas. Kap. 47, Gitzor Huite.

c) Han kaldes ogsaa Skalldmeyar-Eynar, og var en Søn af Midbiorg, hvis Fader var den Skotske Konge Biolan. See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. pag. 313, og Jomsvikinga-Saga Kap. 152. S. 279 og 280. b.

d) See Jomsvik. Saga sammesteds. Han døde kort efter Slaget. See bemeldte Saga, Kap. 158, S. 187, af et Saar, som Vagn havde givet ham med sit Sværd, da Þorleif slog til ham over Hiælmen, med sin Kiølle, saa Hiælmen gik i tu, og Vagn maatte vige tilbage til sit Skib. See sammesteds Kap. 153. S. 181. b.

e) Han er ei den samme, som nysnævnte Þord. See sammesteds Kap. 163. S. 196. Forbenævnte Tindur skal ogsaa have været med i Slaget, som bemeldte Haandskrift af Jomsvikinga-Saga beretter.

foretagne Tog, og om det mellem dem og Hagen holdte berømte Slag f), hvis Beskaffenhed og Udfald var følgende.

Søe-Slaget i Hiorunga-Vaag.

§. 17. Efterat alle Ting, paa foranførte Maade, vare dertil satte i Orden, gik bemeldte Søe-Slag, hvis liige, for den Tiid, neppe har været holdt her i Norden g), for sig med en mageløs Grumhed og Hidsighed, paa begge Siider, i Begyndelsen, som sædvanligt var, med Steene, med Kaste-Spyd, med Piile af Laas- og Haand-Buer, og andre Slags Skyde-Vaaben. Jomsvikingerne, som bestaaende af lutter udvalgte, hærdede, bestandig i Krig, i Søeslage, i Søerøverier øvede Krigsfolk, som forsynede med lutter store, stærke og udvalgte Krigsskibe, som udrustede paa det beste med Vaaben og andre Krigs-Redskabe, som fulde af Mood og Iver, for Seieren at tilsigte sig, forend deres Fiender bleve meere bestørkede, havde i Begyndelsen Fordeelen paa deres Siide. Kun faae af deres Folk bleve slagne h), men mange fleere paa de Norskes Siide, som vel overginge hine, baade i Skibe- og Folke-Mængde, men havde, for den største Deel, mindre i) eller smaae i en Hast samlede Skibe, og paa samme Maade opbudne, baade af øvede og uøvede Krigsfolk bestaaende Tropper. Desse faldt det derfor, sær i Begyndelsen af Slaget, overmaade besværligt, at holde Stand, mod saadanne stive Karle, som Jomsvikingerne da vare, hvilke nu, af forommeldte Aarsager, figtede med en ugemeen Dristighed, Fyrighed, Styrke og Eftertryk, men især tilføiede deres Fiender megen Skade, ved deres skarpe Skud,

f) See nysnævnte Saga, Kap. 163. S. 196, Kap. 152, S. 179. 180, og Snorre i Olafs Saga Trygguas. Kap. 39—42.
g) See Oddur Munk i Oluf Tryggvesøns Historie, Kap. 15, S. 69.
h) See sidst anførte Sted.
i) See Snorre Kap. 43, og den Danske Oversættelse af ham, S. 134.

Skud, hvorved de igiennemborede hines Skiolde k) og giorde dem i en Hast ubrugbare. At holde ud mod dem, skulde derfor i bemeldte Omstændigheder, neppe have været muligt for andre, end for Nordmænd, og for en Hagen Jarl. Denne var overalt tilstede, hvor det helst giordes fornødent, men søgte, for det første, fornemmelig at understøtte sin Søn Erling, som laae midt i Slagtordningen l), hvor han havde med Sigvald Jarl selv, med hans Brødre, og ventelig med Kiærnen af Jomsvikingernes Krigsmagt, at bestille. Her var formodentlig og Størken af de Norskes Krigshær, hvilke derfor ogsaa forsvarede sig her med megen Tapperhed: men imidlertiid angriber Vagn Aageson m) deres venstre Fløi, under Svend Jarl n), med den Hæftighed, at her begyndte de Norske at trække sig tilbage, færdige at tage Flugten. Dette bliver saavel Erik Jarl, som hans Broder Erling vaer, de haste didhen, hver med sit Skib o), og her gaaer Erik Jarl især, med den Tapperhed, løs paa Vagns Skib, at denne maae viige tilbage, til det Rum, hvor han tilforn havde ligget p). Herved bliver Slagtordningen igien liige, og Slaget sat paa nye, i den forige liige Vegt. Men imidlertiid gaaer det ei mindre skarpt til, paa andre Steder. Medens

k) See Snorre sammesteds, Kap. 42.

l) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 153. S. 180. b.

m) Jomsvikinga-Saga, Kap. 153, S. 180. b. tillægger dette Bue, hvilket er urigtigt, en Hukommelses-Feil.

n) See Snorre Kap. 43, i Olafs Saga Tryggvas., der sætter at Svend anførte den venstre Fløi, paa de Norskes Side; hvilket vel og er det rigtigste.

o) Saa siger Jomsvikinga-Saga, Kap. 153, S. 180. Snorre tillægger det Erik Jarl allene.

p) Hvad som siden fortælles om Slaget mellem Erik Jarl og Bue, hvilket Jomsvikinga-Saga tillægger Vagn, kan om man heller saa vil, hid henføres.

dens Erling er fraværende, anfører Hagen Jarl selv den mid-delste Slagtordning q); og her angribes han og hans Følge af Fienden, især med Piile og Skud-Vaaben, saa ivrig, med den Hæftighed, at hans eeget Harnisk blev tilsidst ganske sønderslidt, og saa ubrugeligt, at han maatte kaste det fra sig r). Han holder dog Stand indtil Aftenen; og med ei mindre Tapperhed fægter hans Søn Erik Jarl. Denne finder, ved sin Tilbagekomst fra de Norskes venstre Flot, at den høire Arm af Slagtordningen, som han selv anførte, var bleven nødt til at trække sig tilbage, at hans Folk der begyndte at flye, da de ei længer kunde udholde Bues hæftige Anfald, og at denne havde allereede hugget sit Skib løst, for at forfølge de flygtige. Ved dette Syn bliver Erik Jarl heftig forbittret; han lægger med sit eeget Skib, Jarnbarden kaldet, an mod Bues, paa den eene, befaller 2de andre Skibe, at giøre det samme, paa den anden Siide; og her begynder derfor en haard, en blodig Striid, med Hug-Vaaben s): men under den bestiger Bue t), med sin Staldbroder, en Aslak Holmskalle, Eriks eeget Skib; desse giorde der et stort Nederlag, hvor de fore frem, hver langs sin Side af Skibet, mange omkomme, blandt andre forbenævnte Ar-moder den Gamle, en riig og mægtig Mand u); og Seieren eller Udfaldet var meget uvist, indtil endelig benævnte Aslak x) blev

q) See nysanførte Sted.

r) Det vidner den gamle Sk[ial]d Tindur Hallkelsson, hos Snorre, Kap. 42. Venteelig har han siden iført sig et andet Harnisk, i det ubrugeliges Sted.

s) See Snorre, Kap. 43.

t) Oftmeldte Haandskrivt tillægger Vagn dette.

u) See den Danske Oversættelse af Snorre paa anførte Sted.

x) Endeel meene, at denne Aslak er maaskee den samme Slag, som var Stamme-Fader for den bekiendte Erkebisp Absolon. Det synes ei urimeligt. See Langebeks Scriptores Rerum Danic. Tom. 4. pag. 545, not. (h).

blev af Vigfus Vigaglums Søn nedslagt y), men Bue dreven tilbage over til sit eget Skib.

§. 18. Saaledes tumlede man sig om med hinanden, den første Dag z) med større Fordeel end Forliis, for Jomsvikingerne, mod hvilke de Norske, som foregaaende viiser, havde den største Vanskelighed at kunne holde Stand. De vare en og anden Gang, nu paa den venstre, nu paa den høire Fløi, bragte i den Knibe, at de trukke sig tilbage, færdige at flye. Erik Jarl afværgede vel dette, ved sin Tapperhed, ved hastig og vel føiede Anstalter: men derover havde han paa sine Folk lidt det Nederlag, at han maatte lade sit Skib besætte med friskt Mandskab, taget af andre Skibe a); og al den Umage, Hagen Jarl anvendte, mod desse farlige Fiender, syntes at ville blive spildt, alle de Løfter, alle de Bønner, han giorde til sine Guder, for Seier at vinde, aldeeles frugtesløse b). Men Slaget kan den første Dag ei have varet ret længe; det gik for sig ved Midvinters Tid c), eller kort efter Juul, da Dagene nordenfields i Norge ere kun korte d); Natten adskiller derfor Slaget, og under den

Slaget fortsættes anden Dag.

 faaer

y) Der berettes, at Aslak bar sit skallede Hoved i Striden, hvis Skalle var saa haard, at intet Sværd, ingen Øxe kunde bide derpaa; hvorfor Vigfus knusede den, med et Smidested. Jomsvik. Saga, Kap. 153, S. 181,

z) Skribenterne tale om Slaget, som det varede kun een Dag: men det kan ei være. Denne Mistagelse har givet Anledning til megen Forvirring i deres Fortællinger.

a) See Jomsvik. Saga, Kap. 153, S. 181.

b) See Oddur Monk, Kap. 15, S. 69.

c) See sidst anførte Sted.

d) Slaget kan ei vel have begyndt, førend ved Middags Tid, eller om Eftermiddagen, eftersom Jomsvikingerne droge samme Dag, fra de vestlige Kanter af Øen Haud eller Hakeid, nord omkring den, til dens østlige Kanter, til Hiørunga-Vaag, og det rpende; See Jomsvikinga-

Ekebaag r), som ligger paa den nidre eller østre Side af benævnte Oe Haud eller Hareid. I Haab om, her at kunne overrumple ham, lade nu Jomsvikingerne alt Bytte og alting fare, de springe strax ind paa deres Skib, for at bringe deres Staldbrodre Kundskab om saa vigtig en Tidende, dem træffe de, med deres heele Flaade, saa snart de lægge fra Landet s), og strax begynde de alle at giøre sig færdige, som til den haardeste, den skarpeste Træfning: thi Ulf troe de ikke tilfulde, ham nøde de derfor ogsaa at følge med, som Veiviiser, hvor ugierne han end vilde; og de reise endnu samme Dag afsted, for at opsøge Hagen Jarl. Til den Ende roe de, eftersom Vinden blæste østlig t), først norden omkring Den Haud, siden ind eller øster omkring den u), de nærme sig bemeldte Hiørunga-Vaag, og nu faae de paa engang Hagen Jarls heele Flaade at see. Saa snart det skeer, springer Ulf over Bord, for at redde sig med Flugten, men Vagn skyder et Kaste-Spyd efter ham, det borer ham midt igiennem, og Ulf omkommer.

Hiørunga-Vogs Beskrivelse.

§. 16. Derefter lægge Jomsvikingerne ind i bemeldte Vaag, som af de gamle beskrives saaledes x). Dens Bund, eller det inderste af den, strakte sig mod Østen, mod Vesten

r) Navnet Hiørunga-Vaag bruges ei meere, dog vilde Indbyggerne paa Stedet at berette, at Vaagen har tilforn ført det Navn, og at et store Slag der fordum har staaet. H. Strøms Beskrivelse over Sundmør, 2 den Deel, S. 409.

s) Jomsvikinga-Saga beretter, at de droge til Herrey tilbage, for at bringe Kundskab, Kap. 169, S. 177: men naar man sammenligner denne Beretning med Snorres, Kap. 41, kan man slutte, at Sigvald Jarl selv, med den hele Jomsvikingske Flaade var da allerede ankommen til Haud.

t) Saa siger bemeldte Haandskrive.

u) See Snorre, anførte Sted, Kap. 41.

x) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 151, S. 178.

Vesten dens Munding eller Indløb y), hvor 3de Steene stode opreiste, den eene noget større, end de andre, hvoraf Vaagen havde sit Navn z). Midt i den laae et Skiær, lige langt fra Bunden, og fra Landet paa begge Siider a); norden for den havde man den Øe Primdsigd b), sønden for den Hærund (eller Hareid), men der inden eller østen for Harundarfiord. Saaledes beskaffet, og saaledes beliggende beskrive de gamle os det Sted at have været, hvor et af de største, de meest haardnakkede, og de langvarigste Søeslage haver staaet, som nogensinde ere holdte her i Norden; hvilket derover fortiener her noget nøiagtig at beskrives, samt de gamle Skribenters adskilte Beretninger derom, saa vidt skee kan, at bringes i Rigtighed. Slagtordningen paa begge Siider var omtrent denne. Jomsvikingerne havde vel faae Skibe, men som alle vare af de største, de udvalgteste, der havde været at bekomme: de Norske derimod havde vel omtrent tree Gange saa mange, men de fleeste smaae imod hine, i en Hast sammenraffede Skibe. For at raade Bod paa denne Mangel, paa sidstmeldtes Side, blev derover den Anstalt føiet, at mod eet af Jomsvikingernes Skibe skulde sættes tree af de Norskes, og ligeledes, mod een af hines, tree

Slagtordningens Indretning i det Jomsvikingske Slag.

y) Dette kommer ei overeens med Strækningen af Lievaag, hvor det modsatte heller har Sted, da dens Bund vender mod Vest, dens Munding mod Øst. See H. H. Strøms Kart, bemeldte Steds 1ste Deel.

z) Desse Stene ere nu ved Lievaag ingensteds at finde, hvilket synes underligt. I bemeldte Haandskrivt, af Jomsvikinga-Saga berettes, at de stode i eller ved Vaagen.

a) I Lievaag ligge endeel Skiær eller Klipper, men som ere kun at see, ved Ebben; ved Flod-Tiden ligge de under Vandet. See bemeldte Beskrivelse 2den Deel, S. 409.

b) Dette Navn er nu gandske ubekiendt; den følgende Beskrivelse ei heller ret passelig paa Lievaag; saa jeg er nær ved at troe, at med bemeldte Beskrivelse er tildeels sigtet, paa et andet Sted, hvor en Træfning tilforn havde staaet med Jomsvikingerne.

tree c) af de Norskes Anførere. Efter denne Plan, blev da den Norske Flaades Slagtordning indrettet: Midt i den Fulde Hagen Jarls eget Skib have ligget d), men nu kom der, i hans Sted, hans Søn Erling eller Erlend e) at ligge, med 60 Skibe f), for hvilke, foruden eller med ham, de fornemste Hertuger g) og Høvdinger, paa de Norskes Siide, vare: Porer Hiort, fra Vogum (paa Halogaland, eller i Nordlandene); Sigurd Stæikltugur, sammesteds fra (uden Tvil fra Steigen); Storkar af Gimsum; Skiegge eller Jærnskiegge, ogsaa kaldet Jrarskiegge, fra Upphaug paa Yrjom eller Ørelandet, hvilke vare de berømteste blandt alle Høvdinger norden for Stat h); samt foruden en Skopte (uden Tvil fra Sunnmør) en Rognvalld fra Ervijk paa Stat i), og forommtalte Gudbrand

c) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 152, S. 178, men i bemeldte Haandskrift af den staaer, at som Biørn Biskop berettede, i hans Vers om dette Slag, vare fem af Hagens Mænd mod een Jomsviking; hvilket i Henseende til Anførernes Antall i det mindste er urigtigt, som af følgende Opnævnelse af dem kan sees.

d) Snorre siger, paa anførte Sted, Kap. 42, at Hagen Jarl laae der selv. Efter Sædvane var det saa: men nu skeede derfra en Undtagelse, som følgende viiser.

e) Jomsvikinga-Saga, som er udførligst i at fortælle Tildragelserne i dette Slag, siger at Hagens Søn Svend var den, som her laae i hans Sted; Fagurskinna derimod, hos Torfæum i Hist. Norv. loc. cit. pag. 312, sætter Erling; og dette troer jeg at være rettest, da man finder, at Hagen har elsket denne sin Søn særdeles høit, stedse havt ham om sig, og i sit Sted brugt ham i andre Forretninger. Desuden er rimeligst, at ligesom han betroede sin ældste Søn Eirik den høire Fløi at anføre, saa har han sat den anden, Svend, til Anfører for den venstre, for ei at opvække Fortrydelse.

f) Den Danske Oversættelse af Heimskringla, ved Klaussøn, har kun 40: men det rette Tal har uden Tvil været 60.

g) Dette Ord bruger Snorre selv, paa bemeldte Sted, Kap. 42.

h) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. lib. 8. cap. 9. pag. 312.

i) Disse 2de sidstmeldte nævner Fagurskinna hos Torfæum, og gaaer de andre forbi.

brand fra Gudbrandsdalen k). Alle desse lagde an, tree af dem mod Sigvalld Jarl selv, men tree andre mod hans Broder Þorkell Hase, eller den Høie, hvilke laae, med 26 Krigs-Skibe, midt i Jomsvikingernes Slagtordning. Mod Bue derimod, og mod hans Broder Sigurd Kappe, laae paa de Norskes høire Fløi, eller det som vendte mod Norden l); med 60 Skibe, mod 20, Hagen Jarls ældste Søn, Eirik Jarl m), og med ham, som Anførere for de Norske, foromtalte Þorkell Midlang, en Hallstein Kellingabane fra Fliotum n), og en Þorkell Leira fra Viiken, desse tree imod Bue selv: men mod hans Broder Sigurd Kappe, en Armoder den Gamle, fra Aumundarfiord, Armods Søn Arne, og Þorkell Þurrafrost o). Endelig lagde frem, paa de Norskes østre eller søndre p) Fløi, under Hagen Jarls anden Søns Svends q) Anførsel, liigeledes med 60

k) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 152, S. 278.

l) See bemeldte Saga sammesteds.

m) Bemeldte Saga sætter paa dette Fløi ingen af Hagen Jarls Sønner, som Hoved-Anfører, men Erik Jarl, med Vagn, paa den venstre Fløi. Dette er vel urigtigt, og som jeg troer, Snorres Beretning her meere antagelig, Kap. 42, allerhelst da den stadfæstes af fleere Omstændigheder.

n) Foranførte Haandskrivt siger: fra Fiolum (fra Fialafylke) og at Hallstein var en stor Kiæmpe.

o) Desse vare fra det Søndenfieldske, eller stode i Venskab med Erik Jarl; og rimeligst derfor, at de have fulgt ham.

p) See Jomsvikinga-Saga Kap. 152, S. 178 a. og Kap. 153, S. 180.

q) Fagurskinna og ofte meldte Haandskrivt berette, at foruden forbenævnte var endnu den 4de Hagen Jarls Søn, en Sigurd, med i Slaget, hvor han blev sat mod Bues Broder Sigurd, see Torfæi Histor. Norv. loc. cit. Det kan være, og er ei urimeligt, at han, som endnu ung, har været paa en af sidstnævnte Anføreres, uden Tvil Þorkell Þurrafrostes Skib, og der fægtet under hans Opsyn.

60 Skibe, mod 20, eften en Gissur Hvite, fra Valdres r), eller rettere Eyvind Finnsson, Herse i Nomedal s), en Erling af Skugga (fra Sunnmør) t), og foromtalte Ogmund Hvite, desse mod Vagn Aageson selv, hos hvilken Ogmund nu havde Leilighed at søge Hævn, for sin afhugne Haand u): men mod hans Staldbroder, Biorn den Bretske, vare skikkede en Leensmand, ved Navn Einar Litle, en Havard Upsia, samt dennes Broder, Havard af Flidrunes (ogsaa fra Sunnmør) x). Saaledes blev de Norskes Slagtordning indrettet, og tilliige fastsat, at Hagen Jarl skulde selv, det længste skee kunde, holde sig uden for Slagtordningen, for at komme til Hiælp, hvor meest behov giordes, og styre for den heele Krigshær y); til hvilken Ende han havde i sit Følge, saavel foromtalte Sigmund Brestes-

r) Denne nævner Fagurskinna blandt dem, som vare mod Vagn: men uden Tvil har han rettere været paa Hagen Jarls eeget Skib, og vel ladet sig bruge, mod Vagn især, dog ei førend mod Enden af Slaget, da Hagen selv angreb bemeldte Vagn.

s) Ham tilliige med en Erling Steik, begge som Herser i Nomedalen, sætter bemeldte Fagurskinna, med Hagens Søn Sigurd, mod Bues Broder: men riimeligst ere de komne Sigurd til Hiælp, da Bue og hans Broder begyndte at blive de Norske for mægtige, som siden berettes. Det er for Resten ei at tvile paa, at den her omtalte Eyvind Finsson jo er den berømte Skald Eyvind Skaldaspiller selv, som altsaa af Hagen Jarl maae være bleven ophøiet til Herse i Nomedalen. Eyvind har giort et vidtløftigt Vers, om Jomsvikinga-Slaget; det beviser end vildere, at han selv har været tilstede i det: thi i de Tilder giorde ei lettelig nogen Vers om det, hvori han ei havde selv været tilstede, selv seet og erfaret Tingen.

t) At Skugga ligger paa Sunnmør, see H. H. Strøms Beskrivelse over Sunnmør 2 Deel, S. 68.

u) Saaledes omtrent udtrykker oftanførte Jomsvikinga-Saga sig herom, paa anførte Sted, Kap. 151, S. 178. b.

x) Flidrunes ligger paa Sunnmør, bemeldte Sunnmørs Beskrivelse, 2den Deel, S. 79. Upsia, som her nævnes, er maaskee Upskar, og saa sammesteds beliggende. See S. 139.

y) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 152. S. 178. b.

flekssøn z), der var Anfører for et vist Antal Skibe og Folk, som formodentlig en Gudbrand Hvite a), der var Jarlens Frende, og stod hos ham i stor Yndest b), samt andre fleere, deriblandt den Islandske Skald, Einar Skalaglam c); foruden hvilken trende eller fire andre Islandske Skallde vare med i dette Slag, paa Erik Jarls Skib, nemlig en Vigfus, Søn af Vigaglum, en Pordr, kaldet Aurvaund, en Porleif Skuma d), paa hvis, samt bemeldte Eyvind Skaldaspillers, en Tindur Hallkelssøns, og en Pordr Kolbeinssøns e) Vers vore gamle Skribente have grundet deres Beretninger, om Jomsvikingerne, især om deres til Norge fore-

z) See sammesteds, Kap. 153. S. 180. b.

a) Denne synes af være den samme, som forommtalte Gudbrand af Dalene, der var en af Anførerne mod Sigvald Jarl, og at have føiet sig til Hagen Jarl, da han under Slaget, som siden berettes, i sin Søns Erlings Sted, anførte de Norskes middelste Slagtordning: thi at Gudbrand Huitr og Gudbrand af Dalene er samme Person, sees af Jomsvikinga-Saga, Kap. 149. S. 175. a. Kap. 152. S. 178. Kap. 157. S. 186. Kap. 158. S. 187.

b) Saa siger Jomsvikinga-Saga, Kap. 149. S. 175. a. Muligt er denne den samme, som Gissur Hvite, eller disse 2de ere blevne forbyttede med hinanden: thi den, som Jomsvikinga-Saga kalder Gudbrand af Dalene, Jarlens Frende, Kap. 157. S. 186. a. 187. a, kalder Snorre, i Olafs Saga Tryggvas. Kap. 47, Gitzor Hulte.

c) Han kaldes ogsaa Skalldmeyar-Eynar, og var en Søn af Nidbiorg, hvis Fader var den Skotske Konge Biolan. See Torfæi Histor. Norv. loc. cit. pag. 313, og Jomsvikinga-Saga Kap. 152. S. 279 og 280. b.

d) See Jomsvik. Saga sammesteds. Han døde kort efter Slaget. See bemeldte Saga, Kap. 158, S. 187, af et Saar, som Vagn havde givet ham med sit Sværd, da Þorleif slog til ham over Hiælmen, med sin Kiolle, saa Hiælmen gik i tu, og Vagn maatte vige tilbage til sit Skib. See sammesteds Kap. 153. S. 181. b.

e) Han er ei den samme, som nysnævnte Þord. See sammesteds Kap. 163. S. 196. Forbenævnte Tindur skal ogsaa have været med i Slaget, som bemeldte Haandskrift af Jomsvikinga-Saga beretter.

foretagne Tog, og om det mellem dem og Hagen holdte berømte Slag f), hvis Beskaffenhed og Udfald var følgende.

Søe-Slaget i Hiørunga-Vaag.

§. 17. Efterat alle Ting, paa foranførte Maade, vare dertil satte i Orden, gik bemeldte Søe-Slag, hvis liige, for den Tiid, neppe har været holdt her i Norden g), for sig med en mageløs Grumhed og Hidsighed, paa begge Siider, i Begyndelsen, som sædvanligt var, med Steene, med Kaste-Spyd, med Piile af Laas- og Haand-Buer, og andre Slags Skyde-Vaaben. Jomsvikingerne, som bestaaende af lutter udvalgte, hærdede, bestandig i Krig, i Søeslage, i Søerøverier øvede Krigsfolk, som forsynede med lutter store, stærke og udvalgte Krigsskibe, som udrustede paa det beste med Vaaben og andre Krigs-Redskabe, som fulde af Mood og Iver, for Seieren at tilfigte sig, forend deres Fiender bleve meere bestørkede, havde i Begyndelsen Fordeelen paa deres Siide. Kun faae af deres Folk bleve slagne h), men mange fleere paa de Norskes Siide, som vel overginge hine, baade i Skibe- og Folke-Mængde, men havde, for den største Deel, mindre i) eller smaae i en Hast samlede Skibe, og paa samme Maade opbudne, baade af øvede og uøvede Krigsfolk bestaaende Tropper. Desse faldt det derfor, sær i Begyndelsen af Slaget, overmaade besværligt, at holde Stand, mod saadanne stive Karle, som Jomsvikingerne da vare, hvilke nu, af forommeldte Aarsager, figtede med en ugemeen Dristighed, Fyrighed, Styrke og Eftertryk, men især tilføiede deres Fiender megen Skade, ved deres skarpe Skud,

f) See nysnævnte Saga, Kap. 163. S. 196, Kap. 152, S. 179. 180, og Snorre i Olafs Saga Trygguas. Kap. 39—42.
g) See Oddur Munk i Oluf Tryggvesøns Historie, Kap. 15, S. 69.
h) See sidst anførte Sted.
i) See Snorre Kap. 43, og den Danske Oversættelse af ham, S. 134.

Skud, hvorved de igiennemborede hines Skiolde k) og giorde dem i en Hast ubrugbare. At holde ud mod dem, skulde derfor i bemeldte Omstændigheder, neppe have været muligt for andre, end for Nordmænd, og for en Hagen Jarl. Denne var overalt tilstede, hvor det helst giordes fornødent, men søgte, for det første, fornemmelig at understøtte sin Søn Erling, som laae midt i Slagtordningen l), hvor han havde med Sigvald Jarl selv, med hans Brødre, og ventelig med Kiærnen af Jomsvikingernes Krigsmagt, at bestille. Her var formodentlig og Størken af de Norskes Krigshær, hvilke derfor ogsaa forsvarede sig her med megen Tapperhed: men imidlertiid angriiber Vagn Aageson m) deres venstre Fløi, under Svend Jarl n), med den Hæftighed, at her begyndte de Norske at trække sig tilbage, færdige at tage Flugten. Dette bliver saavel Erik Jarl, som hans Broder Erling vaer, de haste didhen, hver med sit Skib o), og her gaaer Erik Jarl især, med den Tapperhed, løs paa Vagns Skib, at denne maae viige tilbage, til det Rum, hvor han tilforn havde ligget p). Herved bliver Slagtordningen igien liige, og Slaget sat paa nye, i den forige liige Vegt. Men imidlertiid gaaer det et mindre skarpt til, paa andre Steder. Medens

k) See Snorre sammesteds, Kap. 42.

l) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 153. S. 180. b.

m) Jomsvikinga-Saga, Kap. 153, S. 180. b. tillægger dette Bue, hvilket er urigtigt, en Hukommelses-Feil.

n) See Snorre Kap. 43, i Olafs Saga Tryggvas., der sætter at Svend anførte den venstre Fløi, paa de Norskes Side; hvilket vel og er det rigtigste.

o) Saa siger Jomsvikinga-Saga, Kap. 153, S. 180. Snorre tillægger det Erik Jarl allene.

p) Hvad som siden fortælles om Slaget mellem Erik Jarl og Bue, hvilket Jomsvikinga-Saga tillægger Vagn, kan om man heller saa vil, hid henføres.

dens Erling er fraværende, anfører Hagen Jarl selv den mid-delste Slagtordning q); og her angriibes han og hans Følge af Fienden, især med Piile og Skud-Vaaben, saa ivrig, med den Hæftighed, at hans eeget Harnisk blev tilsidst ganske sønderslidt, og saa ubrugeligt, at han maatte kaste det fra sig r). Han holder dog Stand indtil Aftenen; og med ei mindre Tapperhed fægter hans Søn Erik Jarl. Denne finder, ved sin Tilbagekomst fra de Norskes venstre Fløi, at den høire Arm af Slagtordningen, som han selv anførte, var bleven nødt til at trække sig tilbage, at hans Folk der begyndte at flye, da de ei længer kunde udholde Bues hæftige Anfald, og at denne havde allereede hugget sit Skib løst, for at forfølge de flygtige. Ved dette Syn bliver Erik Jarl heftig forbittret; han lægger med sit eeget Skib, Jarnbarden kaldet, an mod Bues, paa den eene, befaller 2de andre Skibe, at giøre det samme, paa den anden Siide; og her begynder derfor en haard, en blodig Striid, med Hug-Vaaben s): men under den bestiiger Bue t), med sin Staldbroder, en Aslak Holmskalle, Eriks eeget Skib; desse giorde der et stort Nederlag, hvor de fore frem, hver langs sin Siide af Skibet, mange omkomme, blandt andre forbenævnte Armoder den Gamle, en riig og mægtig Mand u); og Seieren eller Udfaldet var meget uvist, indtil endelig benævnte Aslak x) blev

q) See nysanførte Sted.

r) Det vidner den gamle Sk[ia]ld Tindur Hallkellsøn, hos Snorre, Kap. 42. Venteelig har han siden iført sig et andet Harnisk, i det ubrugeliges Sted.

s) See Snorre, Kap. 43.

t) Ofttmeldte Haandskrivt tillægger Vagn dette.

u) See den Danske Oversættelse af Snorre paa anførte Sted.

x) Endeel meene, at denne Aslak er maaskee den samme Slag, som var Stamme-Fader for den beklændte Erkebisp Absolon. Det synes ei urimeligt. See Langebeks Scriptores Rerum Danic. Tom. 4. pag. 545, not. (h).

blev af Vigfus Vigaglums Søn nedlagt y), men Bue dreven tilbage over til sit eeget Skib.

§. 18. Saaledes tumlede man sig om med hinanden, den første Dag z) med større Fordeel end Forliis, for Jomsvikingerne, mod hvilke de Norske, som foregaaende viiser, havde den største Vanskelighed at kunne holde Stand. De vare en og anden Gang, nu paa den venstre, nu paa den høire Fløi, bragte i den Knibe, at de trukke sig tilbage, færdige at flye. Erik Jarl afværgede vel dette, ved sin Tapperhed, ved hastig og vel føiede Anstalter: men derover havde han paa sine Folk lidt det Nederlag, at han maatte lade sit Skib besætte med friskt Mandskab, taget af andre Skibe a); og al den Umage, Hagen Jarl anvendte, mod desse farlige Fiender, syntes at ville blive spildt, alle de Løfter, alle de Bønner, han giorde til sine Guder, for Seier at vinde, aldeeles frugtesløse b). Men Slaget kan den første Dag ei have varet ret længe; det gik for sig ved Midvinters Tiid c), eller kort efter Juul, da Dagene nordenfields i Norge ere kun korte d); Natten adskiller derfor Slaget, og under den

Slaget fortsættes anden Dag.

 faaer

y) Der berettes, at Aslak bar sit blotte Hoved i Striden, hvis Skalle var saa haard, at intet Sværd, ingen Øxe kunde bide derpaa; hvorfor Vigfus knusede den, med et Smidested. Jomsvik. Saga, Kap. 153, S. 181,

z) Skribenterne tale om Slaget, som det varede kun een Dag: men det kan ei vare. Denne Mistagelse har givet Anledning til megen Forvirring i deres Fortællinger.

a) See Jomsvik. Saga, Kap. 153, S. 181.

b) See Oddur Munk, Kap. 15, S. 69.

c) See sidst anførte Sted.

d) Slaget kan ei vel have begyndt, førend ved Middags Tiid, eller om Eftermiddagen, eftersom Jomsvikingerne droge samme Dag, fra de vestlige Kanter af Øen Haud eller Hareid, nord omkring den, til dens østlige Kanter, til Hiørunga-Vaag, og det ovende; See Jomsvikinga-

faaer Hagen Jarl Leilighed, til at sætte sig i nye Forfatning, at trække fleere Folk og Skibe til sig: dette bevidner foranførte Haandskrivt af Jomsvikinga-Saga e); det bevidner og en anden gammel Skribent udtrykkelig f); og saa snart Solen gaaer op anden Dag, binde begge Partier igien an med hinanden g), ventelig i samme Slagtordning, som før. Men i Begyndelsen er Lykken endnu Hagen Jarl imod eller meget uvis; han bliver derover meget bekymret om Udfaldet; han tænker paa alle muelige Midler, tienlige til Seieren at vinde; og da Menneske-Hiælp syntes her ei at være tilstrækkelig, vender han sig til Guderne. Efterat Slaget havde varet til henimod Middag h), holder man paa begge Siider en Tiid lang inde dermed. Denne Frist betjener Hagen sig af; han raadslaaer med sine Sønner; han farer siden nord over til forbenævnte Øe Prinsigd i); han stiger der i Land, vender sig mod Nord (ventelig mod Borgund, hvor hans Skyts-Gudindes Thorgerd Horgabruds Tempel var) hende anraaber han

vikinga-Saga, Kap. 150, S. 177. a. Naar derfor bemeldte Haandskrivt siger, at Slaget begyndte for Solens Opgang, maae det forstaaes om Slaget anden Dag. Med mindre man vil meene, hvilket vel kan være, at Jomsvikingernes Ankomst til Hiørungavog er skeet saa silde ud paa Aftenen, at Slaget maatte opsættes til næste Morgen.

e) I det staaer, at der komme fleere Folk til Hagen Jarl alle Dage. Dette Mst. er omtrent overeensstemmende med den trykte Jomsvikinga-Saga, men har endeel Tillægge, som synes at være af en yngere Forfatter, der har været meget paa Jomsvikingernes Partie.

f) See Oddur Monk, anførte Sted. Uden Tvil have ogsaa Hagen Jarls Hensigter været stilet derpaa, og for at udtrække Slaget, for det første, eller den første Dag, ladet sine Folk kun gaae forsvarsviis frem, det beste dem muligt var.

g) See sammesteds.

h) Ogsaa dette sammesteds.

i) See Jomsvik. Saga, Kap. 154. S. 182.

han om Hiælp, han bevæger hende, som berettes k), ved at give eller at offre hende sin Søn Erling, da syv eller nie Aar gammel l); og nu vender han tilbage, forsikkret om sin Gudindes Hiælp, eller forsikkrende sine Folk derom m), til hvilke han, tilliige med sin Søn Erik, farer allevegne omkring, føiende de fornødne Anstalter, og opmuntrende sine Krigsfolk, til Tapperhed, til at griibe sig ret an af alle Kræfter, til at figte, for deres Fædreneland, for deres Hustruer og Børn, til at erindre sig deres Landsmænds forige Tapperhed, den Ære, desse stedse havde indlagt sig i Kriigen, fornemmelig til Søes, og til at betænke, de vare selv Nordmænd n). Dette, tilliige med et hældigt Tilfælde, der ofte udretter meere, end de beste Anstalter, de fornuftigste Anlægge, giorde sin gode Virkning. Da Slaget om Morgenen begyndte, havde Veiret, liigesom forige Dag, været særdeles godt og varmt, og Solen skinnet saa stærkt, at mange havde afført sig sine Klæder, næsten indtil de bare Vaaben o): men da Slaget nu, efter nogen Tiids Forløb, var begyndt paa nye, da det leed noget ud paa Eftermiddagen, og Klokken var ved tree, eller noget derover p), trækkede fæle tykke Skyer op fra Norden; desse betakte i en Hast heele Himmelen, de bragte

 med

k) See Oddur Munk, bemeldte Sted, Jomsvik.-Saga, Kap. 154, S. 182, og Snorre, Kap. 46,

l) Enten maae Hakon Jarl have havt 2de Sønner af det Navn Erling: thi en hans Søn Erling, var den Tid voxen, selv en af Anførerne i Slaget, og levede efter det, eller og maae den eene af dem have heedt Erlend, med hvilket Navn sidstomtalte Søn ogsaa af endeel kaldes.

m) See Jomsvik.-Saga, Kap. 154. S. 182. b. og 183. a.

n) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 135.

o) See Jomsvik.-Saga, Kap. 153, S. 181. og Kap. 154. S. 183. a.

p) See sammesteds, Kap. 154, S. 183. a. Det leed henimod Eykt, heeder det, d. e. Klokken var $3\frac{1}{2}$ eller derover. See Finni Johannæi Histor. Eccles. Island. Tom. 1. pag. 156.

med sig en overmaade stærk Blæst, en forfærdelig Eling, der nedkastede saa store Hagel-Steene, at deriblandt vare de, som veiede et Øre, eller 2de Lod q); og det syntes, som med dette Uveir fulgte baade Torden og Lynild r). Det forekom derfor mange, som meere end et blot naturligt Uveir, men især giorde det de striidende Jomsvikinger stor Meilighed, og var dem til største Hinder, i at figte, i at forsvare sig: de stode her blottede næsten fra alle Klæder; de bleve derfor haardt trængte, af den meget stærke Blæst og den svære Kulde, dette Uveir førte med sig; de store Hagel-Steene sloge dem liige i Ansigtet; Vinden var derhos saa overmaade stærk, at man neppe kunde staae paa Skibenes Dække; og Jomsvikingerne maatte figte, vendte liige mod Veiret, da de Norske derimod havde det paa Ryggen. De stive Jomsvikinger udholdte dog den første Eling; endeel af dem, Bue især og hans Følge, begyndte end ogsaa efter den at figte med større Iver, med fornyede Kræfter s): men Nød og Frygt har ofte været en Moder for Overtroe, og denne igien tient hin til Skalke-Skiul. En nye Eling kommer, verre som man syntes, end den forige: under den første havde en Havard Høggvande, som omkom efter Slaget, men efter ham mange fleere blandt Jomsvikingerne, indbildet sig at see, paa Hagen Jarls Skib, eller i hans Flok, en Trolld, og hvilket andet kunde det vel være, end benævnte Hagen Jarls Skyts-Gudinde, end Thorgerd Horgabrud? hun var, i den første Eling, kommen

q) See Snorre, Kap. 43 og Jomsvik.-Saga, Kap. 157, S. 186. Hagen Jarl lod dem efter Slaget selv Veie.

r) See sidstnævnte Sted, Kap. 154, S. 183. At det tordner og lyner midt om Vinteren, er ei usædvanligt, ved Søesiden af Norge, end ogsaa i de nordligste Kanter af Landet.

s) See sammesteds, Kap. 154, S. 183. b.

men fra Norden, sin Frende Hagen til Hiælp t); fra hver af hendes Fingre udfløie Piile; og hver Gang de bleve udskudte, bleve de hver for sig en Jomsvikings Bane u): men, i den anden Eling, blev det endnu verre, end før; da var hendes Søster, Irpo, ogsaa kommen i Slaget; nu saae man tvende Trolle, begge i Qvinders Skikkelse, begge, fra Hagen Jarls Skib, striidende mod Jomsvikingerne x); og heraf tager den, af Striiden allereede keede, den for Slagets Udfald fryg- tende, og forsagte Sigvald Jarl, Anledning til at redde sig med Flugten: „Jeg har, udraaber han, ei giort Løfte, at „figte her i Norge, med Trollde, men med Mennesker; jeg „vil derfor flye, men jeg flyer ei for Mennesker, men for „Trollde; det samme skulle alle mine Mænd giøre; og vi „kunne giøre det uden Skam „ y), befallende strax, at man skulde hugge Skibene løse, og vende dem om, for at tage Flugten. Dette efterkommes; Sigvalld raaber, eller lader raabe, til alle sine Jomsvikinger, at de skulde følge hans Exempel, til Bue, til Vagn især z), hvilken sidstnævnte just laae paa den Fløi, som Sigvalld maatte passere forbi: men denne maae ei have seet de Trollde, som de andre saae, de Spøgelser, som dreeve Sigvalld paa Flugt, eller han har ei været saa let at skrække, eller været en af de Tiiders stærke Aander; han anseer derfor denne Flugt, som skammelig, bebreider Sigvalld den, som Feighed, griiber i det samme fat paa

Sigvald og endeel af hans Følge flyer.

t) At hun var fra Halogaland, hvor Hagen Jarls Forfædre havde regieret, og Kong Hæloges Dotter, See den Norske Histories 1ste Deel, Kap. 1. §. 17.

u) See Jomsvikinga-Saga sammesteds, S. 183. a.

x) Jomsvikinga-Saga beraaber sig heri, og i meere angaaende dette Slag, paa en Hallbiørn Hales, en Steingrim Thorarinssøns og Are Prestes Vidnesbyrd. See Kap. 155, S. 185. a.

y) See sidstmeldte Saga, Kap. 155. S. 184.

z) See sammesteds, Kap. 156, S. 185. b.

paa et Spyd, og skyder det ud mod Sigvallds Skib, i Tanke, at han selv sad der ved Roret, i det fulde Forsæt, at dræbe ham. Men Sigvald, betagen af Kulde, havde selv sat sig ved Aarene, for at roe sig varm, Spydet traf en anden, som Sigvalld havde ladet sætte sig ved Roret, i sit Sted, og den blev dræbt.

Slaget fornyes 3die Dag.

§. 17. Paa denne Maade unddrog Sigvalld Jarl sig fra Slaget, med 24 a) eller 30 Skibe b); hans Exempel bliver strax efterfulgt, af hans Broder Þorkell, som gik derfra, med et Følge af 6 Skibe; og de seile strax tilbage til Danmark. Men dermed var Slaget endnu ikke endt, og de sværeste, de stiveste Karle, en Bue, en Vagn, en Havard, en Sigurd Kappe, med fleere, endnu tilbage. Med Sigvallds Flugt, var Dagen næsten til Ende c); Slaget med hine tilbage blevne Jomsvikinger, maatte altsaa opsættes, til den næste, den tredie Dag; og da gaaer det atter for sig med den sædvanlige Hidsighed. Men nu havde Hagen Jarl selv faaet friere Hænder, end tilforn; han kommer derfor til Hiælp, hvor meest behov giordes; og det var mod Bue. Denne stive Karl havde atter lagt an, mod Erik Jarls Skib, tilliige med hans Staldbroder, benævnte Havard Hoggvande,

a) Saa siger sidstmeldte Saga, Kap. 156. S. 186. a, og det angaaer de Skibe, som Sigvald selv førte med sig.

b) Saa siger Oddur Munk, Kap. 15, S. 70. som har regnet deriblandt de 6 Skibe, som Sigvallds Broder Þorkel førte med sig af Slaget. Jomsv.-Saga, Kap. 156, S. 185.

c) Dette sees af Oddur Monk, S. 70, som udtrykkelig beretter, at Slaget gik endnu 3die Dag for sig, mod Bue, skiønt Jomsv.-Saga siger Kap. 156, S. 185, at Bue var død, førend Sigvald flydde, anførende endog et Vers, til Beviis derfor, giort af Vagn. Men Verſets Indhold fører det ei med sig, at Bue var dræbt, førend Sigvalld flydde; hin Fortælling, at dette skeede først efter Sigvallds Flugt, kan gierne forenes dermed.

vande, den fornemste blandt Bues Kiæmper, en Mand, af overmaade store Kræfter, paa hvilken, som berettes, intet Jærn kunde biide, og som tilføiede de Norske stor Skade. Havard bliver vel, efterat Erik Jarl, med sine Folk, havde besteget Bues Skib, af foromtalte Thorleif Skuma, med en stor Træe-Kolle, saa lemlæstet, at begge hans Fødder knu- stes, saa han faldt omkuld, og blev liggende i Skibet d); Bue selv faaer ogsaa, af Þorkell Midlang, en saadan Skramme over Ansigtet, at Næseborerne, med endeel af Tænderne, samt Hagen, bleve ham frahugne: „ei megen „ Lyst skulde nu de Danske Moer, paa Bornholm, have til „ at kysse mig„ sagde den derover skiemtende Bue, men hug i det samme Þorkell tverts over, da denne faldt, i det han vilde springe tilbage, og slog siden saaledes om sig, at ingen kunde staae imod ham. Dette seer Hagen Jarl, han frygter for Udfaldet, opmuntrer sine Hovdinger, at komme til Hiælp, og da ingen dertil havde Lyst: thi alle vare trætte, alle saa- rede e), formaaer han endelig Sigmund Bresteson, at be- mande sit Skib, med de beste og friskeste Folk, og haste Erik Jarl til Hiælp. Hagen Jarl lægger selv an til Bues Skib, paa den eene Siide f), og Sigmund paa den anden, ved dets Forstavn, hvor han med 30 Mand bestiiger Skibet g). Her begyndes atter en skarp Striid, ogsaa mellem Bue og Sigmund; hin var stærker, men denne rasker, meere øvet i Krigs-Kunster; hvorover Sigmund endelig hugger ham begge Hænder fra: „ for Borde, for Borde, alle Bues Mænd „ raabte da Bue, med høi Røst, i det han stak Stumpene af sine

d) See bemeldte Jomsv.-Saga, Kap. 158. S. 187. b.
e) See sidstnævnte Saga, Kap. 155. S. 184.
f) See Snorre, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 44.
g) See Jomsvikinga-Saga, paa sidstanførte Sted.

sine Arme, en i hver Hank, paa de tvende Kister, fulde af Guld, som han førte med sig, og størtede sig med dem ud i Havet; de fleeste af hans Folk fulgte hans Exempel, Resten af dem blev nedlagt, og hans Skib saaledes giort ganske ryddigt, at man intet levende Menneske meere saae derpaa: men hans Broder Sigurd Kappe tog Flugten h), nu da hans Løfte var opfyldt, og drog tilbage til Danmark. Nu var da ingen tilbage, uden Vagn, af alle Jomsvikingske Hovdinger; til ham søgte derfor alle de af Jomsvikingerne, som endnu vare tilovers; med deres Hiælp forsvarte han sig og sit Skib endnu med stor Tapperhed, indtil det blev mørkt; og Mørket afbrød Træfningen. Hagen Jarl vilde ei heller spilde fleere af sine Folk, som alle, efter saa meget Arbeide, saa langvarig en Striid, behøvede Hvile, alle Forfriskning; han lod derfor nu alting beroe indtil følgende Morgen, men udsatte dog en tilstrækkelig Vagt, paa det ingen af de tilbageblevne Jomsvikinger skulde undkomme i), til hvilken Ende, han ogsaa lod deres Skibe alle Aarer, samt alle andre Redskabe fratage. De Norske begive sig derefter til Landet, de opslaae der deres Telte, de forbinde der deres Saar, af hvilke mange dog døe, saavel den Nat, som siden, og de ere sysselsatte med andre Ting, hvormed den heele Nat hendriives. Hagen Jarl er imidlertiid selv stedse aarvaagen, for at passe paa, for at have Øie med alle Ting, en Mand, der saavel nu, som ellers, selv vilde være tilstede, hvor noget vigtigt var

h) See Jomsvik. Saga, Kap. 156. S. 185. b. Han har ventelig taget endeel Skibe med sig, hvilke Snorre maae have regnet til dem, som fulgte Sigvalld og hans Broder, naar han siger, Kap. 43, at Sigvalld havde 35 Skibe med sig, og at kun 25 bleve tilbage, Kap. 46. hvor Tinde Hallkelsens Vers anføres til Beviis derfor. I den Danske Oversættelse af Snorre staaer derimod, at Jomsvikingerne mistede 35 Skibe.

i) See Jomsv. Saga, Kap. 157. S. 186.

var at forrette, selv see, selv høre, og som, i hidindtil omtalte, for Landet saa høist farlige Tilfælde, viiste overalt en tilstrækkelig, en næsten overnaturlig Prøve, paa en stor Forstand og Indsigt, paa dybe og viise Overlægge, paa Færdighed i at anvende dem, i alle Tilfælde, hvor de best kunde være tienlige, og til at føie de tienligste Anstalter. Desse store Egenskabe, hos Hagen Jarl, lagde til hans eegen, og hans Søns Erik Jarls Tapperhed, maatte det uden Tvil fornemmelig tilskriives, at Norge denne Gang blev reddet, fra den overhængende Fare, at Slaget mod Jomsvikingerne blev vundet. Men dette skeede næsten mod alles Formodning; den Lykke, der havde kronet saa store Egenskaber, med et saa uforventet Udfald, den Ære, som bemeldte Jarl derved havde indlagt sig, var større, end man vilde tilstaae, end man vilde unde en Mand, som ved Slutningen af sin Regiering, og efter sin Død, var bleven saa meget forhadt; derfor maatte han nu enten være Troldmand, eller bemeldte være skeet, ved andre, end naturlige Midler. Saa tænkte man da gemeenligen; og efter de Tiders Omstændigheder kunde man neppe tænke anderledes. Hagen Jarl, næsten ubereed, næsten overrumplet, havde overvundet Jomsvikingerne selv; desse vare hidindtil anseete for næsten uovervindelige: men de vare nu blevne overvundne, og overvundne af en, i visse Maader svagere Fiende; det maatte derfor være dem, være Sigvald især, derom at giøre, at dette kunde paa beste Maade undskyldes, en Farve, en Sminke sættes derpaa; og dertil gave, foromtalte Tildragelser under Slaget, god Anledning, Tildragelser, som skeede pludselig, som syntes derfor overnaturlige. Hagen Jarl var den sidste hedenske Regent i Norge, en stor Forfegter af den hedenske, en Forfølger af den Christne Religion, og han var meget hengiven til sine Forfædres Gudsdyrkelse, til de hedenske Afguder.

Betænkning over endeel Tildragelser i omtalte Slag.

Mm 2 For-

Foruden det store almindelige Tempel, paa hans Hoved-Gaard Hlade, foruden et andet i Gudbrandsdalen, han havde tilfælles med Dale-Hovdingen, Gudbrand, havde han et særdeles Tempel, paa Sundmør, paa den Gaard Borgund, ei langt fra det Sted, hvor Slaget stod; disse Templer vare bygde fornemmelig for hans fornemste Skyts-Gudinde, en af hans eegne Forfædre k), for Thorgerd Horgabrud, som han fornemmelig dyrkede; og ved hendes Hiælp maatte det nu være skeet, at Hagen Jarl vandt Slaget. Da bemeldte Slag mellem ham og Jomsvikingerne, havde varet en Tiid lang, saa har man siden fortaalt, holdt man inde dermed, paa begge Siider l); Hagen Jarl, som frygter for et slet Udfald paa sin Siide, betiener sig af denne Leilighed; han farer over til den Øe Prinsigd, gaaer der ind i Skoven, kaster sig ned paa Jorden, vendende sit Ansigt mod Nord m), og anraaber paa det indstændigste sin Thorgerd om Hiælp. Denne er i Begyndelsen ubøielig (ventelig vilde hun betiene sig af Leiligheden, for at faae et godt Offer); hun viiser sig vred og ugunstig; her maae Hagen derfor tinge op med hende: han giør hende det eene Tilbud over det andet; og han gaaer endelig til Menneske-Offere, saa vidt, at han derfra ingen undtager, uden sig selv, samt sine 2de Sønner, Erik og Svend; dette modtager hun; hun udvælger sig til Offer hans

k) See Norske Histories 1ste Deel, Kap. 2. §. 17 og 20. S. 99. 114. For Thorgerd Horgabrud havde Hagen Jarl ogsaa et Tempel ei langt fra Hlade. See Ol. Tryggvas. Saga af Flateyar-Bck. 2den Part, Kap. 53, S. 198.

l) Man har vel tilforn, §. 18, berettet at dette skeede, ved Middags Tiider anden Dag: men uden Tvil bør det rettere henføres til Natten, mellem den første og anden Dag: da havde Hagen Tild nok at gaae over til Primsigd, om ei til Borgund selv,

m) Muelig har han fra det Sted, hvor han da var, kundet see over til Borgund.

hans unge Søn Erling, en Prints af et stort Haab n); ham overleverer Hagen i en sin Træls, Skoptes Hænder, for at lade ham dræbe, paa den i saadant Tilfælde brugelige, paa den Maade, som Hagen selv foreskrev o); og nu vender denne tilbage, forvisset om et godt Udfald, opmuntrer sine Folk til et nyt Angreeb, forsikkrer dem om Seieren, om Thorgerds kraftigste Bistand; strax derefter kommer bemeldte Uveir; Thorgerd indfinder sig med sin Søster; de giøre et stort Nederlag paa Jomsvikingerne; desse maae derover flye, og Hagen beholder Seieren.

Fortsættelse deraf.

§. 20. For Læsere, af Indsigt og Begreeb, behøves her vel ei, vidtløftig at forklare, hvori Sagen eegentlig har bestaaet. Hagen har gaaet over til benævnte Øe, det er, uden al Tvil, rigtigt nok; han har der begivet sig i Eenrum; han har vendt sig mod Nord; han har paakaldet Thorgierd om Hielp; han har, ved Tilbagekomsten, forsikkret sine Folk om hendes kraftigste Bistand; ja han har ladet dem vide, hvor meget denne Bistands Forhvervelse havde kostet ham; alt dette kan være, og er uden al Tvil sandt, det er troværdigt, riimeligt ogsaa, at Hagen Jarl, i Stedet for at lade sine Folk for det meeste gaae forsvarviis tilværks, som hidindtil var skeet, har nu anført dem, til selv at giøre Angreb: men har han derfor været en Troldmand, har han dræbt sin Søn, eller har Thorgierd, paa fortaalte Maade, været med i Træfningen? det troer vel ingen, især det sidste p).

 Alt

n) Saxo, som efter sin Maade giør vidt og bredt af alle Ting, beretter her, at Hagen offrede 2de sine Sønner, 2de fortræffelige Printser. Hist. Dan. pag. 183.

o) See Jomsvik.=Saga, Kap. 154. S. 182. b.

p) Det sidste bildte man sig ind, eller foregav man, i Anledning af det pludselig opkomne Uveir; deraf har man sluttet, at det første og maate være skeet.

Alt dette viiser kun en Prøve, paa Hagens store Politik, paa hans Stats-Kunst, paa hans Kundskab og Færdighed, i at betiene sig, hvor behov giordes, af alle Omstændigheder, og hvor vel især han har kiændt Mennesket. Ved at vende sig mod Nord, eller ved at see sig om, mod Norden, mueligt fra et høit Sted, har han forud seet det Uveirs Komme, som siden paafulgte: det er en Ting, som af kyndige Bønder i Norge, især ved Søe-Kysterne, daglig skeer; dette har han, som en slug, en forfaren Feldtherre, vidst at føre sig ret til Fordeel, mod sine Fiender, til at fravinde dem Seieren; han giorde her, hvad en Hannibal i liige Tilfælde, med samme Fremgang, giorde mod de Romere; og den gemeene Mands Overtroe vidste han, til rette Tiid, paa det rette Sted, at føre sig til Nytte. Kort: Natur, og Overtroe, og Politik, og List, og Behændighed, har han sat sammen, paa sit rette Sted, just da det galt derom; dette blev i de eenfoldiges Øine, til lutter Hexerier; de store Hagel-Steene, Ting, som ellers gemeenlig følge med de Elinger, som om Vinteren pludselig komme fra Nord-Vest, fra Norden, maatte være lutter Piile, i den anraabte Porgerds Fingre, og Seieren Hagens, som havde hende og hendes Søster til Hiælp, paa sit Skib. Der saae en Havard først, en Sigvalld selv, og siden fleere af Jomsvikingerne dem; hvo kunde da tvile derom; men underligt, at desse striidbare Damer vare usynlige, for en Bue, for en Sigurd Kappe, for en Vagn, med fleere, som havde ret Mood i Brøstet, som holdte ud i Slaget, til det yderste, som bleve i Stikken, da hine

skeet. Kan være, at Hagen selv, som Politicus, har foregivet det: men neppe kan jeg troe, at han har opoffret sin Søn derfor. Mueligt er han omkommen i Slaget, dette er den riimeligste Formodning, man herom kan giøre sig, eller ved samme Tiid omtrent, død paa anden Maade, eller Hagen har faaet ham af Veien, saa man har troet ham død.

hine rømte, og straffede for deres Uagtsomhed, eller Vantroe q); underligt ogsaa, at da vore Amazoner skiøde saa vist, da deres Piile kunde udrette saa meget, de da ei skaffede Hagen Jarl strax en Sigvalld selv, men fornemmelig en Bue, en Vagn, en Havard, med fleere, af Halsen, som siden tilføiede ham og de Norske saa megen Skade r). Dog nok herom. Anførte har jeg anseet fornødent at erindre Læseren om: men for ei at trette ham, begiver jeg mig til Historien igien.

§. 21. Vagn, Biørn den Brittiske, med fleere af de overblevne Jomsvikinger, forlode vi paa Vagns Skib, da de Norske begave sig til Lands. Her raadsloge nu bemeldte Jomsvikinger om, hvad de skulde foretage dem, enten blive paa Skibet, eller forlade det. Det første var ei andet, end følgende Dag at overvældes af Mængden, at dræbes eller fanges: man beslutter derfor at giøre et Forsøg, paa at komme til Lands, for der at tilføie Hagen og hans Folk al muelig Skade, men siden komme af Veien og i Skiul s). Dette sættes i Værk: man skyder til den Ende Skibets Mast og Segelstang ud for borde; paa dem sætte de sig alle tilsammen, henimod 80 Mænd i Tallet; og de lade sig derpaa driive afsted for Vinden eller Bølgerne, for at bringes til lands: men de feile i deres Forsæt; de driives hen til forom-

Vagn, med endeel andre Jomsvikinger blive giorte til Fanger.

q) Snorre har, som en skiønsom Skribent, ei anført noget i Historien selv, om Hagens Offring, Þorgerds Hiælp, m. m., det ansaae han for en Fabel: men han har dog ei ganske gaaet det forbi; at det har været ham bekiændt, seer man paa oft anførte Sted, Kap. 46.

r) Om dette Slag handler og Th. Bartholinus, in Antiqvitatibus Dan. Lib. 2, cap. 1. See ogsaa de Danske Kiæmpe-Viiser, S. 414. Kong Sverre var en af Nordens største Mænd; ham beskylder derover Guilhelmus Neubrigensis, de rebus Angl. Lib. 3. cap. 6. for, at have overvundet sine Fiender, ved en Heres Hiælp.

s) See Jomsvik.-Saga, Kap. 158, S. 186.

omtalte Skiær, som laae midt i Vaagen; her døe strax 20 af dem, der vare meest saarede, de øvrige vare saa trætte, og bleve nu saaledes af Kulde betagne, at de ei kunde komme viidere: thi efterat omtalte Storm eller Elinger havde udraset, var Luften bleven ganske klar, men Veiret tilliige meget koldt t). For desbedre at holde ud mod Kulden, havde Hagen Jarl, med fleere, sat sig paa en lang Stok u), ventelig ved en optændt Ild, for at varme sig; og der sidder en af hans fornemste Leensmænd, enten hans Frende, Gudbrand af Dalene x), eller foromtalte Gitzor af Valders y), næst ved hans Side, iført en prægtig Kiortel. Mens de saa sidde, hører man en Bue-Stræng at klinge, en Piil kommer i det samme flyvende, og den faer bemeldte Gudbrand eller Gitzor ind under Armen, som deraf falder strax død til Jorden. Skudet kom fra Bues Skib; saa snart det blev lyst, farer derfor endeel af de Norske, under Svend Jarls Anførsel, didhen, man randsager Skibet, man finder der foromtalte Havard Høggvande endnu levende, skiønt begge hans Fødder vare forige Dag blevne sønderkuusede under Knæerne, og han selv anseet for Død; denne tilstaaer, at den udskudte Piil var kommen fra ham, men beklager høilig sit Vanhæld, da han fik høre, at Piilen ei havde truffet den rette Mand, den han egentlig havde sigtet paa, Hagen Jarl selv; og han bliver derpaa, af Porkell Leira, ihielslagen z). Vagn der-

t) See sammesteds. Det er en giængs Ting, at efter saadan Storm og Hagel-Elinger, bliver Luften klar og kold.

u) See Snorre i Olafs Saga Tryggvas. Kap. 47.

x) Saa siger bemeldte Saga, S. 187. a.

y) Saa siger Snorre, Kap. 47, men som her har sat Tingen ud af sin rette Sammenhæng; hvilket hos denne, ellers ypperlige Skribent, ei er usædvanligt.

z) See Jomsvik. Saga, Kap. 158, S. 188.

derimod og hans Følge, enten 60 eller kun 30 i Tallet a), blive fangne bortførte b), fra Skiæret til Lands, og der satte hos hinanden, paa en lang Stok, med Fødderne bundne sammen paa dem alle tilhobe, med en lang Streng eller Trosse, men med Hænderne løse c), i det Forsæt at de alle skulde henrettes. Her bleve de siddende, indtil Hagen Jarl havde ladet udrette og bringe i Orden, hvad den paakommende Nat havde, forrige Dag, været til Hinder i at tilveiebringe, saasom at lade de erobrede Skibe føre til Lands, alt det Bytte, som paa dem fandtes, bringe sammen til eet Sted d), og siden deele det altsammen, sig og sine Krigsfolk imellem. Efterat dette var skeet, forføier man sig hen til de fangne Jomsvikinger, for at lade dem henrette. Denne Forretning paatager sig en af Hagen Jarls Leenshøvdinger og Krigs-Anførere selv, forbenævnte Þorkell Leira, enten det skeede, fordi den Forretning, i de Tider, blev anseet for at være end og saa høi en Person anstændig, og Lodden nu var tilfalden Þorkell, eller fordi denne bar et særdeles Had, til Jomsvikingerne i Almindelighed, til Vagn især e). Þorkell udruster sig til den Ende med en breed, en stor Øxe, og ham gives ade af Hagen Jarls

a) Det første siger bemeldte Saga sammesteds, samt Kap. 159, det sidste derimod Snorre, Kap. 45.

b) Saxo beretter pag. 188, at blandt de fangne var Sigvald og en Karlsefni. Men hans Beretninger ere her, som paa mange andre Steder, urigtige og sig selv modsigende. Sigvald (skal være Svend) tillægger han hvad her siden, §. 22, fortælles om en anden Jomsviking, som af Þorkell blev dræbt, og samme Sigvalld anfører han dog siden, som levende.

c) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 135.

d) See Jomsvik.-Saga, Kap. 159, S. 188.

e) Man kan slutte dette, ogsaa af Vagns foranførte Løfte. Þorkell maae, ved en vis Leilighed, have tilforn tilføiet ham og Jomsvikingerne nogen Skade og Fortræd.

Jarls egne Trælle med, Skopte og Karkur, foruden endeel fleere, der skulde staae ham bie, i sær ved at holde deres Hoveder faste, som skulde halshugges, og det efter Vidier, som man indsnoede i deres Haar.

Tildragelsen med de fangne Jomsvikinger.

§. 22. Ved denne Leilighed havde saavel Hagen Jarl selv, som fleere, Lyst til at sætte Prøve paa disse Jomsvikinger, at forsøge deres Mood, og om de vel alle vare saa haarde Karle, saa hærdede end ogsaa mod Døden selv, som de gemeenlig bleve udraabte for. Til den Ende træder Þorkell frem, han hugger trende, som vare hæftig saarede, først Hovedet fra, og spørger derpaa den fierde: „hvad synes dig vel „om at døe? Godt, svarede hin, min Fader er død, jeg „skal og engang døe „; hvorpaa han dræbes. Nu træder Þorkell til den femte, gior samme Spørsmaal, og faaer dette Svar: „Ilde maatte jeg erindre mig vore Love, hvis „jeg var ikke tilfreds med at døe, eller klagede, eller lod et „frygtsomt Ord falde „. Þorkell slaaer ham derpaa Hovedet fra, han vender sig til den siette, men maae høre dette trodsige Svar, paa sit Spørsmaal: „Mig synes det være „ret godt at døe, og efterlade mig et berømmeligt Eftermæle: „men Du, Du skal leve Dig selv til Skam „. Her hugger Þorkell, for at forekomme fleere saadanne Bebreidelser, ham strax Hovedet fra, vender sig mod den syvende, og faaer at høre af ham denne Anmodning: „Mig synes vist, „sagde han, ganske vel om at døe; men der er ofte mellem „os blevet omtalt, om den, hvis Hoved bliver i en Hast af„hugget, sandser noget, eller har nogen Følelse, efterat „Hovedet er ham afhugget, eller ei? men see, nu holder „jeg her et Fiskebeen f) i Haanden; viiser jeg det frem, „efter-

f) I en deel Haandskrivter af Jomsvikinga-Saga, staaer, at det var en Pigill-Kniv, Tolle-Kniv, som Jomsvikingen holdt i Haanden.

„ efterat mit Hoved er borte, er det Tegn, at jeg endda har no„gen Samling, nogen Kundskab eller Følelse: hvis ikke, „falder det strax paa Jorden, men skynd dig, og giør din „Gierning til gavns„. Et mærkværdigt Spørsmaal, omhandlet mellem Folk, som man vil ansee for at have været Barbarer. Þorkel giør, som han forlangte, han frahugger ham Hovedet, i en Haande-Vending, men Beenet falder paa Jorden, som kunde formodes g). Ei mindre mærkelig var den næstfølgendes Anmodning: „Jeg vil ei, sagde han, „leedes som et Faar til Slagterbænken; jeg skal sidde ganske „stille: men mellem os Jomsvikinger er ofte omtalt, om „det vel skulde være mueligt, ei at blinke med Øinene, naar „man blev hugget midt i Ansigtet; giør nu dette med mig; „og giv nøie agt, om jeg da blinker„. Þorkell efterkommer hans Begiering; han hugger ham lige i Ansigtet: men ingen seer ham at blinke derved h). Paa denne Maade blev Þorkell ved, at skille den eene efter den anden af med Hovedet, indtil ei fleere af de fangne Jomsvikinger, end 12 vare tilovers. Hidindtil havde alting, under denne Forretning, gaaet Þorkell efter Ynske: men nu kom Touren til en ung Person, beprydet med et deiligt guult Haar, som hang ham ned over Skuldrene. „Mig falder det ei tungt, svarede „denne Þorkell, paa hans Spørsmaal, at døe, men dette „alleene, at mit Haar skal besudles med Blod, og at mit „Hoved skal holdes fast af Trælle; bevis mig derfor den „Tieneste, at lade det holde af en, ligesaa fornem og ansee„lig Mand, som Du er„. Dette skeer, en Mand træder

g) Saxo taler ogsaa om dette, pag. 183, men beretter, at det skeede med Sigvalld.

h) Som Saxo fortæller, Hist. Dan. lib. 7. pag. 139, maatte ingen blandt Kong Haralld Hyldetands Hofsindere blinke med Øinene, naar han blev huggen mod Ansigtet; giorde nogen det, blev han strax dreven fra Hoffet.

frem, een af Hagen Jarls egne Hofmænd i), denne stiller sig liige for Jomsvikingen, og med blotte Hænder holder hans Haar for over, som dertil syntes at være langt nok. Þorkell hugger derpaa til: men hin røkker med Magt Hovedet tilbage, og Hofmanden mister derved begge hans Arme, som bleve ham frahugne ved Albuen. Her springer den fangne Jomsviking op, glad og høist fornøiet over dette Puds; Vagn leer og udraaber: „endnu ere ei alle Jomsvikinger døde, endnu leve nogle af dem „; den herover høist fortørnede Hagen Jarl, befaller strax at henrette Fangen: men i det samme træder Erik Jarl frem k); han beer, at han maatte faae viide den fangnes Navn, og spørger: „hvo er denne smukke unge Person? hvad heeder han? vil „Du have din Frihed? Man kalder mig Svend, svarte „hin, man siger, jeg er Bues Søn, og Frihed vil jeg have, „om Du kan give mig den „. Det har jeg Magt til l), sagde Erik, „Friihed skal Du have „; og han befaller, at Svend skulde løses, som da var 18 Aar gammel, givende tilliige tilkiende, for sin Fader, at han ynskede, det alle de overblevne Jomsvikinger bleve løsladne. „Vil Du, sagde „her den herover forbittrede Þorkell, end give alle de andre „løs, saa skal dog Vagn m) ei undkomme herfra med Li„vet

i) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 161, S. 191.

k) See Snorre, Kap. 45.

l) Muleligt vare desse Fanger faldne i hans Lod, hvorfor han havde des meere Magt at handle med dem, efter eeget Tykke. Man seer ellers saavel heraf, som af fleere Omstændigheder, at Erik Jarl kunde udrette meget hos hans Fader, og at denne var ei saa haard eller grum, som han af endeel udraabes for at have været. I det mindste viiser det, at Hagen Jarl var en stor Mester i at dempe sit grumme Sind, naar Tiid og Omstændigheder udfordrede det.

m) Saxo kalder ham Karlshesni, pag. 183. hvilket kan skiønnes deraf, at han tillægger denne, hvad de Jislandske Skribente fortælle om Vagn.

„ det „ n); han springer derpaa til Vagn med Øxen i veiret, for at dræbe ham: men her kaster enten en Skarde o), eller Vagns Fosterfader, den gamle Biørn den Brittiske, som sad ved Vagns Siide, ælker Vagn selv p), sig i det samme ned tverts for den tilløbende Þorkell; denne falder da over hin, med den Fart, at Øxen hugger Strengen over, med hvilken Fangerne vare bundne, og den falder Þorkell af Hænderne. Vagn springer hurtig op, griiber Øxen, og giver med den Þorkell sit Banesaar.

Vagn dræber Þorkell Leira.

Her paastaaer atter Hagen Jarl, at Vagn med alle de øvrige skulde strax dræbes: men Erik sætter sig atter derimod; han stiller sin vrede Fader tilfreds, giør ham det Forslag, at Vagn, det fortiente dennes Tapperhed, skulde antages, i den dræbte Þorkells Sted q); han udvirker sin Faders Samtykke og Tilladelse, at ei alleene Vagn, men ogsaa alle de andre overblevne Fanger, skulde friegives; og han bringer det saa vidt, at Vagns Fosterfader, den gamle Biørn den Brittiske især, skulde faae den i Slaget dræbte Hallstein Kellingabanes Gaard tilliige med hans Embede qq); foruden hvilken Hallstein, i Slaget mod Jomsvikingerne, tvende andre af Hagen Jarls fornemste Leensmænd og Krigs-Hovdinger berettes at være om-

Han og de øvrige Jomsvikinger løslades.

n) Þorkell havde, paa sin Siide, gyldig Aarsag til at see dette forekommet: thi Vagn havde giort forommtalte Løfte, om hans Dotter, og tilliige, at ville dræbe Þorkell selv. Jomsv. Saga, Kap. 162, S. 193.

o) Saa siger Snorre, Kap. 45.

p) Det første siger Jomsvikinga-Saga, eller retter, at Biørn med Fødderne stødte Vagn, saa han faldt; det sidste beretter et haandskrevet Exemplar af Jomsvikinga-Saga, blandt A. Magnæi MSSter. No. 209. 4.

q) Dette var overeensstemmende med hvad, i deslige Tilfælde, den Tiids ellers var brugeligt. Saxo fortæller ogsaa, at Hagen tilbod Sigvalld (skal vel være Svend) og Karlshefni, at træde i hans Tieneste, men at de ei vilde.

qq) Efter de gamles, i saadant Tilfælde, brugelige Omgangs-Maade at dømme, maae da Biørn den Brettiske have været den, der havde dræbt Hällstein.

omkomne, nemlig foromtalte Þorkell Midlaung og Armodr den Gamle, og efter Slaget tvende, Gudbrand Hvite og Þorkell Leyra. Ved Erik Jarls Hielp bleve da Vagn, Biorn og deres overblevne Selskabs-Brødre, ei alleene befriede fra Døden, men ogsaa, for deres kiække Mood, for deres Tapperhed, belønnede. Saa vel vidste man, i de Tider, at sætte Priis paa det, man ansaae for Dyd, for stort og berømmeligt, end ogsaa naar det fandtes hos den verste Fiende. Hver af Jarlene taer derpaa sine Hoffolk, sit Følge til sig; de skilles ad: Hagen Jarl reiser til Throndhiem, vel fornøiet med sin Seier over saa farlig en Fiende, som Jomsvikingerne, men som berettes, ilde tilfreds med sin Søns Eriks Opførsel r), mod bemeldte fangne Jomsvikinger, især mod Vagn, skiønt for Resten ham meget forbunden, for den af ham, under det farlige Slag mod dem, udviiste store Tapperhed og vigtige Tieneste, hvilken det, for en stor Deel, maatte tilskrives, at de Norske ginge af med Seieren. Af denne Seier s) ei mindre, end af sit gode Sindelav, sin Ædelmodighed, blev Erik Jarl siden viide berømt og navnkundig; han drager nu tilbage til Uplandene og Viiken; og didhen har han Vagn i sit Følge, hvilken han der givter med Þorkel Leiras Dotter Ingebiorg, hvorved Vagn fik sit giorte Løfte opfyldt, men udruster ham følgende Foraar, med et Krigsskib, forsynet paa det beste med alt Tilbehør, paa hvilket Vagn seilede tilbage til Danmark, hvor han siden levede længe, i stor Anseelse, og holdt oprigtig alt hvad han havde lovet Erik Jarl t); men Biorn

r) Muesligt er dette tillagt Hagen Jarl, da han siden blev saa almindelig forhadt. See Snorre, Kap. 46. Af Historien selv kan man ei see, at Hagen var saa særdeles ilde tilfreds dermed.

s) See Snorre, i Olafs Saga Helga, Kap. 22, Tom. 2 Heimskringla.

t) See Jomsvikinga-Saga, Kap. 162. S. 194. ventelig har det bestaaet deri fornemmelig, at han ei meere skulde bekrige Norge.

Biørn den Brettiske drog til Bretland (til Valles) og levede der sin øvrige Tiid.

§. 23. Paa denne Maade endtes foromtalte Krig, det store Jomsvikingske Tog u), som truede Hagen Jarl selv med Død og Nederlag, men hele Norge med en næsten almindelig Ødelæggelse. Dette vidste Hagen Jarl at forekomme eller afværge: jo større Faren var, jo værre Fienderne, man havde med at bestille, som Striidsmænd, der vare hærdede i idelige Hærfærde og Søerøverier, hvis eeneste Handtering var Krigen, som bleve derover anseete for de største Krigshelte i Norden; jo meere tiente dette, til at giøre ham og hans Sønner endnu meere mægtige, berømte, ærede og elskede x). Hagen Jarl fortiente det, og han fortiente det meere end de fleeste have villet tilstaae. Endeel af hans Fiender selv have ei kundet negte, at han i Stats- og Regierings-Sager, i Mandom og Tapperhed, i dybe Indsigter og Overlæg, i gode Indretninger og Love at give, i Gavmildhed og fleere Egenskaber, havde et stort Fortrin for

Betænkning over Hagen Jarls hidtil førte Regiering, hans Magt og Character.

u) Bemeldte Saga beretter, at dette Slag stod halsom þridea Tyge Vetra, eller 25 Aar efter Kong Harald Graafelds Fald, Kap. 151. S. S. 177. Denne skulde da være død Aar 969: men dette kommer ei overeens med nogens, ei med Torfæi, ei med vor Regning; ei heller kan det bestaae med foranførte Sigmund Bresteßøns Alder. Her er da vist begaaet en Feil, og sat, halsom þridea Tyge Vetra, for, þridea Tyge Vetur, 25 Aar, i Stedet for Tredive, og tillige her, som paa fleere Steder er skeet, Kong Harald Graafeld sat i Stedet for Kong Hagen Adelsteens Fostre. Fra dennes Død, til 994, ere tredive fulde Aar. Eller og maae her, ved en Kopiist-Feil, som let kunde indsnige sig, være læst eller skrevet: halsom þridea Tyge, for halsom tveggia Tyge, 25 for 15 eller 16. Fra 978 til 994 exclusive ere 16 fulde Aar. Skribenten har her brugt de saa kaldte runde Tal, og derfor ei regnet saa nøie paa eet Aar meere eller mindre.

x) See Jomsvik. Sag. Kap. 163, S. 195.

for andre y). Hans Berømmelse, siger derfor en af de gamle Skallde om ham, strakte sig til Himmelens Ender, og hans Magt sig saa vidt z), at han, alleene langs Strand-Kanten af Norge, havde 16 Fylker at regiere over, og under sit Herredømme der 16 Jarler, efter den af Kong Harald Haarfager giorte Indretning, som siden længe stod ved Magt, at i hvert Fylke skulde være en Jarl. Saa stor var Hagens Magt, saa megen hans Berømmelse, ogsaa i hans Regierings første Tiid, kort efterat Kong Harald Graafeld var dræbt, om hvilken Tiid dette bør forstaaes, da heele Viken stod under Kong Haralds Regiering i Danmark, da Uplandene havde sine Under-Konger, da over Gudbrandsdalen regierede en Gudbrand Kulu, uden Tvil Fader til foromtalte Gudbrand Hvite a); da Heedemarken, Hadeland og Toten, og Hringariike, havde hver sin Konge, af Kong Harald Haarfagers Familie; da over Vestfold med tilgrændsende Fylker foromtalte Harald Grænske førte Herredømmet; da Hagens Søn Erik Jarl havde Romerlige og Vingulmark, med samme Ret og Myndighed, som Under-Kongerne; og da alle desse havde hver i sine Districter, deres Jarler, deres Herser, deres Leensmænd under sig, over hvilke de eene havde at befalle. Hagen Jarl havde altsaa i den Tiid kun det Nordenfieldske, hvorfor Skaldene, og efter dem de gamle Skribente sige, at han regierede over Søe-Kysterne, hvoraf det Nordenfieldske ogsaa virkelig for det meeste bestaaer; men siden havde han langt viidere udbreedet sin Magt, først ved at faae Viiken og Oplandene tilliige under sit

y) See þattr Þorleifs Jarlaskalld, af Flateyar-Bok, i Olafs Saga, Kap. 169. S. 205.
z) See Snorre, Kap. 49.
a) See Snorre Kap. 47, og i Olufs Helga Saga, Kap. 34, samt den Danske Oversættelse, S. 140.

sit Herredomme, dernæst ved at rive sig ganske løs fra al Forbindlighed med Kong Harald Blaatand, og nu ved at have vundet en saa stor, saa berømmelig Seir over Jomsvikingerne, og have vundet den, ved en ringe Deel af Riigets Krigsmagt b), maatte han af sine egne, af fremmede, nødvendig ansees for langt større, end han tilforn var anseet for, for næsten uovervindelig. Uden al Tvil var han ogsaa bleven det, og bleven en af de største, de berømmeligste Regente, Norge har havt, dersom han indtil sit Endeligt var bleven den han i Begyndelsen og næsten sin heele Leve-Tiid igiennem havde været. Saa længe Hagen Jarl regierede over Norge, var Landet velsignet med Frugtbarhed og gode Tiider c); Forfædrenes ældgamle Guds-dyrkelse, den som næsten det heele Riige, dets fornemste Indbyggere vare ivrig hengivne til, haandthævede han med Nidkiærhed; og Landets gamle Love og Vedtægter, den indvortes Fred og Rolighed, Tryghed og Sikkerhed inden Riiget, vidste han at vedliigeholde. Alt dette giorde, at han hos Undersaatterne stod i stor Yndest; det forhvervede ham Tilnavn af den Gode; ligesom hans store Magt, hans Tapperhed, hans vidt udstrakte Herredomme giorde, at han fik Tilnavn af den Mægtige. Hagen Jarl besad desuden adskillige store Egenskaber, som tilforn er viist, han øvede Dyder, han skyede Laster: men dette giorde han, for den største Deel, meere af politiske Hensigter, end af Tilbøielighed til Dyden selv, eller Afskye for Lasterne. Saa længe han endnu ei havde ret naaet sit Øiemeed, eller han havde at frygte især for Danmark, viiste han sig derfor stedse

b) Som berettes i en haandskreven Kronike hos Torfæus, Hist. Norv. Par. 2. pag. 310, var hans Krigsmagt kun fra Helgeland, fra Nummedal, fra Throndhiem, fra Mørene og Romsdal.

c) See Snorre i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 47.

stedse fra den gode Siide, skiulte de Laster, til hvilke han af Naturen var tilboielig, thi foruden en utæmmelig Æregierrighed og Herskesyge, var han hævngierrig, stræng, begierlig efter Riigdomme, og hengiven til Losagtighed, eller han vidste saaledes at dempe desse Laster, at de ei skulde skade, ei være ham til Hinder, i at opnaae hans Hoved-Hensigter. Men desse Laster tiltoge med Aarene, den sidstmeldte især; og da, efter den sidste store Seier mod Jomsvikingerne, intet meere var fra Danmark at frygte, intet fra andre Naboer eller fremmede, intet ogsaa fra Undersaatterne; da han troede sig saa stadfæstet i desses Yndest, at de intet vilde, saa frygtet af hine at de intet turde foretage, som kunde være ham til Skade: saa begyndte han at tage Masken af, eller uden Frygt, uden videre Tilbageholdenhed, at ove de Laster, af hvilke han tilforn, men med Varsomhed, med al muelig Forsigtighed, havde ladet sig beherske.

Hvorfor han ei lod sig give Navn af Konge.

§. 24. I alt dette synes en Omstændighed at fortiene en særdeles Opmærksomhed, denne nemlig: at Hagen Jarl, efter alle desse Fordeele, efterat see sig nu saa vel befæstet paa Thronen, ei tiltog sig Konge-Titel, men lod sig noie med Titel af Jarl, han som havde saa mange Jarler under sig, han som selv regierede over Konger. Mueligt har det været hans Forsæt, at giore det, hvis han længer havde levet; mueligt har han, af blot Ærgiærrighed, for at være den mægtigste blandt alle Jarler, ei villet giore det: men vist er det, at det aldrig blev giort, at han aldrig enten antog eller forte Titel af Konge; saa aldeles urigtigt er hvad Adam af Bremen, og efter ham vor A. Hvitfeld beretter d), at Hagen var den forste, der i Norge tiltog sig Konge-Titel.

Vor

d) See Otth. Sperlingii Commentar. de nomine Konung, pag. 76.

Vor lærde Olt. Sperling meener e), at Hagen Jarl ei antog sig Konge-Titel, for des bedre at kunne bedrage Kong Harald Blaatand. Kan være, saa længe han stod i nogen Forbindtlighed med benævnte Konge, hvis Jarl, hvis Statholder over Norge, han selv havde tilbudet, selv forbundet sig til at ville være. Men hvorfor ikke nu, da den Forbindtlighed aldeeles ophørte? da Hagen var bleven eene øverste Regent over heele Norge, og regierte der med fuldkommen Kongelig Myndighed? Vist nok, det jeg troer, af ingen anden Aarsag, end fordi Hagen Jarl ansaae det for ligegyldigt, liige ærefuldt omtrent, enten han lod sig kalde Jarl, eller Konge. Man seer af Edda f), at der blandt de Gamle ei er giort stor Forskiæl, mellem Titel af Konge, eller af Jarl: begge bleve af de gamle Poeter samme Kiændemærker, samme Benævnelser tillagde, og en Jarl blev, liigesaa vel som en Konge, end ogsaa kaldet Allvalldur, Eenevolds-Herre, eller alting styrende, alting formaaende. Det kunde altsaa gierne bestaae med Hagen Jarls Ærgierrighed, med hans høie Mood, og det høie Æres-Trin, han beklædde, at føre Titel af Jarl, endogsaa efterat han var bleven Eenevolds-Regent over heele Norge. Mueligt ansaae han det for større Ære, med Titel af Jarl at herske over dem, der lode sig kalde Konger, af hvilke i de Tiider vare adskillige, især paa Oplandene i Norge, end selv at kaldes Konge; mueligt vilde han ei engang optage denne Titel, efterat den, i hans Familie, saa længe havde været nedlagt, i hvilken man finder de ældre blandt hans Forfædre, at have ført Konge-Titel, de seenere derimod kun Titel af Jarler; eller mueligt har han, i Hensigt til visse Omstændigheder, ei kundet, en Pligt forhindret ham fra, at antage bemeldte Titel, hvorom haves en ældgammel Beret-

Oo 2 ning,

e) See hans Commentar. de nomine Konning, pag. 116.
f) See Edda i Konga-heite eller Kenningar.

ning, der fortiener saa meget meere at troes, som Forfatteren heri beraaber sig paa den gamle troeværdige Skallds Eyvind Skalldaspillers Vidnesbyrd, i hans Vers om Hagen Jarls Forfædre, kaldet Halevgia-Tall. Beretningen er denne g). „En af Hagen Jarls Forfædre, en ved Navn „Kong Hersir h), som boede i Nommedal, mistede ved „Døden sin Dronning, ved Navn Vigda i). Dette Tab „gik ham saa nær til Hierte, at han af Sorg derover satte „sig for, at tage Livet af sig selv, saa fremt der forefandtes „Exempel af en Konge, som i liige Tilfælde havde tilforn „giort det samme: man søgte derefter, man lod lede og efter„spørge, dog forgieves: intet saadant Exempel var at finde; „man fandt alleene, at en Jarl havde i fordum Dage en„gang giort det, man søgte om. For at kunne, uden at „forsee sig mod Anstændigheden, efterfølge hans Exempel, „satte Hersir sig da paa en Høi, (hvor formodentlig en „Throne var oprettet); her væltede han sig, af Konge-Sæ„det, ned i Jarls-Sædet, tillagde sig selv Titel af Jarl, og „ophængte sig selv siden, som Jarl. Fra hvilken Tiid af „ingen af hans Efterkommere vilde meere føre Konge-Titel, „og derfor ei heller Hagen Jarl.„

Overgang til Fortsættelsen af Olaf Tryggvesøns Historie.

§. 25. Saaledes fortæller bemeldte gamle Skribent denne Tildragelse, og med den Aarsagen, hvorfor Hagen Jarl ei antog Konge-Titel. Den kan være rigtig; intet hindrer os fra at troe det: men mueligt have fleere Omstændigheder desuden giort sit dertil, mueligt denne blandt andre, at uagtet

g) See foranførte Fragment af Noregs Konunga-Søgor.
h) Denne levede ved Aar 410 omtrent. See den 3die Tabel til min Afhandling om Tiidsregningen.
i) Mueligt have de Øer i Nomedalen, som man nu kalde Vigda eller Vigten, af hende deres Navn.

tet al den Magt, som Hagen Jarl besad, og uagtet al den Anseelse, han havde forhvervet sig, især ved sidste store og høist betydelige Seir, ansaae han sig dog endnu ei fast, ei sikker nok paa Thronen, saa længe en Prints levede, paa hvis Tapperhed, Forstand, Mood og kloge Overlæg han selv havde seet de største Prøver, i Krigen med Keiser Ottho den 3die, og som vi troe engang tilforn at have sadt Hagen Jarl i Frygt for at miste sit Rige, eller Herredømmet i Norge. Denne Prints var den tappre, den foromtalte Olaf Tryggvesøn, eller den saa kaldte Oli hin Gerdski. Ham forlode vi seeneste Gang k), hos Dannevirke, i Keiser Ottho den 3dies Krigshær, hvor han, ved sit kloge Raad og sine gode Anlæg, giorde en saa vigtig Tieneste, at benævnte Fæstnings eller Volds Erobring, og med den heele Krigens lykkelige Udfald, ham fornemmelig maatte tilskrives, som den gamle Hallfred Vandrædaskalld udtrykkelig bevidner l). Herover giorde benævnte An. 988.
Keiser ham det Tilbud, at Olaf skulde følge ham hiem til Saxen eller Tydskland, hvor Keiseren lovede at ophøie ham til stor Ære og Værdighed m): men Olaf takker ham paa det høfligste for Tilbudet, undskylder sig med de Lande og Besiddelser, han havde i Venden, hvilke udfordrede hans Nærværelse, og didhen følger han sin Sviger-Fader Kong Burisleif. Her opholdt han sig dog ei længer, end eet Aar, eller retter kun Vinteren over, og maae imidlertiid være kommen i Bekiendtskab med foromtalte Sigvald Jarl, Anføreren for de bekiendte Jomsvikinger, der siden blev hans Svoger n), og som det synes bemeldte Vinter over, for det meeste have opholdt

k) See foregaaende 2det Kap. §. 34 og 35.
l) See Olafs Saga Trygguasonar 1 Part Kap. 86. S. 90. og Snorre i Olaf Tryggu. Saga, Kap. 28.
m) See nysanførte Olafs Saga i Flateyar-Bok, og Snorre sammesteds.
n) Uden Tvil er Sigvald just ved denne Leilighed, om ei før, kommen i Bekiendskab med Kong Bugislaf, og har siden faaet hans Dotter til ægte.

holdt sig i Jomsborg. Dette har man Aarsag at skikke, af hvad en af vore gamle Skribente o) fortæller os, dette nemlig, at Kong Olaf boede om Vinteren i Jomsborg, men stridde paa Vindland, Flæmingialand, England, Skotland, Irland. Alle desse og fleere Lande bleve siden af vor Olaf hiemsøgte: troeligt er det derfor, at anførte Skribents Ord saaledes bør forstaaes, at han ei alleene næste Vinter, forend han tiltraadde Toget til Vesterlandene, har opholdt sig paa bemeldte Sted, men ogsaa endeel fleere Vintere, saa længe hans Krigstoge paa de Kanter varede. Denne unge Helt havde nu sat sig for at forsøge Lykken, ogsaa paa andre Steder, end

A. 989. i Øster-Søen; han udruster til den Ende, næste Foraar, efter sin Tilbagekomst til Venden, sine Skibe p); mueligt tager han en Trop af Jomsvikingerne i sit Selskab, Folk som havde Lyst, som vare vandte, til Haandværket, og derpaa tiltræder han Toget. Dette gaaer nu til Vesterhavet, hvor man driver de da giængse Søerøverier, dog saaledes, at man røvede alleene paa de Folk, som vare Hedninger, men lode de Christne fare i Fred q). Man maae slutte, at herved ere de Vikinger, de Søerøvere meente, som Kong Olaf og hans Selskab traf paa, under desse deres Toge, hvilke uden Tvil fornemmelig have været stilede mod hine Vikinger r): thi desse Toge berettes, at have gaaet for sig, langs Kysterne af Saxen s), og Frisland, siden længer hen, langs de Flandriske Kyster, hvorom den gamle Skalld, **Halfredr Vandrædaskalld**, saaledes har siunget:

Hans Søerøver-Toge i Vester-Havet.

Gav

o) Foranførte Fragment af Noregs Konunga-Sogur.
p) See Olaf Tryg. Saga af Flateyar-Bok. 1 Part Kap. 88, S. 91.
q) See Oddur Munk nysanførte Sted.
r) See foregaaende §. 5, i dette Kapitel.
s) See Olaf Tryggvas. Saga af Flateyar-Bog, 1 Part, Kap. 88, S. 91.

Gav Saxernes Krigshær Tryggves Søn den liekke
Vargene til Føde, Blodet af Frislænderne
Den berømte Konge Ulverie til Drikke,
Men Kiødet af Flæmmingerne Ravnene til Spise.

men: Alle disse Folk, som her nævnes, vare den Tiid ei Hedninger meere; de vare Christne, mod hvilke det ei ansaaes Christne tilladeligt at øve Søerøverie. Efter Christendommens Indførsel her i Norden, blev det derfor Vikingernes almindelige Mundheld: at de røvede ei paa Christne, alleene paa Hedninger og deres Lande; og saaledes er det vel ogsaa her skeet. Thi Kong Oluf udstrakte sine Søerøver-Toge ogsaa til Kysterne af Engelland selv; i Selskab t) med en Oystein (de Engelske kalde ham Justin) samt en Gudmund Steytans Søn, udplyndrer han Aar 991 Staden Ipsviik, og nedlægger i et stort Slag hos Meldun den Ostangelske Hertug Brithnoth eller Beorthnoth u); siden ginge bemeldte Toge til Northumberland; han fortsatte dem langs Ao. 991.
Kysterne af Skotland, omkring de Hebudiske Øer eller Sudurøerne, hvor han holdt adskillige Træfninger, venteligen deels med Indbyggerne, deels med andre Søerøvere; han gaaer derfra videre til Øen Man, fra Man til Irland, hvor han røvede, skiændte og brændte vidt omkring i Landet, fra Irland til Bretland eller nu værende Valles, hvor han ogsaa lagde Landet vidt omkring øde, fra Bretland til Kumraland (uden Tvil Korn-Walles) x); og derfra til Valland eller Frankeriige, som Marcus Skeggiasøn beretter i det Vers Rekstefio y). Intet Land i Vester-Havet af alle dem, som vore

t) At han har været i dettes Selskab, sees af Forbundet mellem ham og Kong Ethelred, hvorom siden.

u) See Sim. Dunelmensis ap. Twysden: ad an. 991, pag. 162.

x) See Snorre i Olafs Saga Tryggv. Kap. 30.

y) See Olafs Saga af Flat.-Bok, Kap. 91. S. 98.

vore Forfædre pleiede at besøge, er da af ham bledet urørt; og er det venteligt, at paa alle desse Toge meere end eet Aar er medgaaet, da Kong Olaf, som af foregaaende kan sluttes, har vel for det meeste opholdt sig, Vintrene over i Jomsborg, men dog som slutteligt er, ogsaa undertiiden i de vestlige Lande.

Han lader sig døbe.

Ao. 993.

§. 26. Fire Aar, fra den Tiid af at regne, da Kong Olaf forlod Venden z), eller ved Aar 993 omtrent, agtede han engang, med en Flaade paa 6 Krigsskibe a), at gaae fra Engelland over til Irland b): men her bliver han af en stærk Modvind dreven hen til de Scillyske Øer, som vore Forfædre have kaldet Syllingar. Under desse Øer kommer han i Træfning med en mægtig, ham overlegen Fiende, og i den bliver han saa heftig saaret, at han paa et Skiold maae bringes tilbage til sine Skibe, men bliver dog, inden syv Dages Forløb, igien fuldkommen lægt. Dette Tilfælde, hans tilkommende Skiæbne, at han skulde engang blive regierende Konge, en mægtig Regent, fortæller oft anførte Olufs Saga os vidtløftig b), at en paa bemeldte Øer værende Eremit, skal have spaaet ham forud, og at dette, tilliige med Eremitens Prædiken, om den Christne Religions store Herlighed og Fortrin, skal have giort det Indtryk paa vor Olafs Sind, der endnu blev ved at kalde sig Ola den Gerdske, at han lovte at lade sig døbe. Løvtet blev fuldført; Olaf gik med sin Flaade til et Kloster der paa Øerne, hvor Abbeden, som skal have hedt Bernhard c), gik ham udi en prægtig Proces-

z) Dette siger Snorre udtrykkelig, paa anførte Sted, Kap. 30. og Olafs Saga, Kap. 92. S. 98.

a) See Oddur Munk, Kap. 11. S. 47.

b) See 1ste Part, Kap. 92. S. 98.

c) Hans Navn findes hos Theodoricus Monachus, Hist. Norv. cap. 7. pag. 13.

cession i Møde, døbte ham med hans heele Følge, underviste ham siden en Tiid lang i den Christne Religion, og spaaede ham, at han skulde blive Konge i Norge. Dette beretter forbenævnte Saga at være skeet, da Olaf var 25 Aar gammel, ni hundrede tre og halvfemsindstyve Aar, efter Christi Fødsel, men i Keiser Ottho den Unges 8de, og den Engelske Konges Adalsteins (Ethelreds) 21de Regierings-Aar d). Efterat bemeldte var forrettet, giver Kong Olaf endeel af sit Selskab Tilladelse at fare ud paa Kiøbmandskab, under Vilkaar, at møde ham om Høsten igien i Engelland e): men selv gaaer han over til Northumberland, hvor han hørte at en Sigurd Jarl regierede, der uden al Tvil har været her fra Norden, eller af Nordisk Herkomst. Her giver han sig Navn af Ale hin Augdi eller Ole den Rige, og for det første ud for en Kiøbmand, kommen fra Gardarike, men slaaer sig siden i Felleskab med bemeldte Jarl, for at fare i et samlet Selskab ud paa Fribytterie, dog kun mod Vikinger, Ransmænd og andet saadant slemt Pak f), som da havde i bemeldte Land underlagt sig store Eiendeele. At de paa denne Maade vilde drive Søeroveriet, blev mellem dem vedtaget, som en Lov, og tillige fastsat, angaaende Byttets Deeling især, at

d) See Olaf Tryggvas. Saga af Flateyar Bok, P. 1. Cap. 93. S. 100. Dette kommer ei ganske overeens med vor Skribents egen Regning: thi Keiser Ottho den 3dies 8de Regierings Aar bliver ei 993, men 991 omtrent, og Kong Ethelreds 21 Riges Aar, om man end regner fra 975, ei 993, men 995 eller 996. Hans Tiidsregning er altsaa ei overalt paalidelig, i det mindste ei saa paalidelig, at jo ofte hos ham, og andre hans Landsmænd, kan være feilet i eet eller et Par Aar.

e) See Oddur Munk, Kap. 11. S. 48.

f) Oddur Munk taler først om dette, som skeet for Toget hos Dannevirke, Kap. 11, 12, siden som skeet efter bemeldte Tog, Kap. 13, hvilket sidste er det retteste.

at det skulde skiftes i syv Deele, deraf Ale selv faae tree, Jarlen een, Ales Krigsmænd to, men Jarlens derimod kun een Lod, og det i Betragtning af Ales og hans Mænds større Tapperhed, Mod og Dristighed, saavel i Krigen, som til Bytte at giore. Toget gik fornemmelig for sig i Irland, men mod Hosten gaaer Kong Oluf tilbage til Engelland g), saavel for der at samle sig igien med dem af hans Selskab, som havde været ude paa Kiobmandskab, som for der at tage Vinterleie h). Til den Ende farer han der fredelig frem, allerhelst da han nu selv var Christen, Landet liigesaa: men hans Ankomst didhen traf ind i en Tiid, da Landet, hvor han tog Havn, var i fuld Bevægelse, for at samles til et stort Thing eller Stævne. Vor Ale spør om Aarsagen dertil, og faaer vide, at den der regierende Dronning, en Søster til Kvaran, Konge i Dublin i), ved Navn Gyda, som tilforn havde været givt med en Jarl, hvis Lande hun nu forestod, var bleven begieret til ægte af en Alfuine k), en stor Kiæmpe og Holmgangsmand, men havde givet ham det Svar, at paa en Sammenkomst, et almindeligt Møde af alle (formemmeentelig) Mands-Personer, som fandtes udi hendes Riige, vilde hun vælge sig den til Mand, som hende best anstod. Dette giorde Dronningen uden Tvil, for at blive denne fortrædelige Frier qvit: men Alfume var dermed vel tilfreds; uden Tvil giorde han sig den Indbildning, at Vallet ei kunde falde paa nogen anden, end ham; at Dronningens Hensigt var kun at giore det saa meget meere heitiidelig; og han indfinder sig, ifort sin beste Stats. Der indfinder sig, foruden ham

g) I Olafs Saga staar Kap. 118, S. 134, at han gik fra Kolni over til Engeland.
h) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. lib. 8. cap. 27 pag. 340.
i) Oddur Munk, Kap. 14, S. 65, kalder ham Skotta-Kong.
k) Andre kalde ham Alfvin. See Torfæi Histor. Norv. ovenanforte Sted. Oddur Munk kalder ham Alpin. Kap. 14. S. 64.

ham, alle, som kunde giøre sig Haab om en saa stor Lykke at vinde, en Mængde især af de fornemste Mænd og Hovdinger i Landet; Ale den Gerdske indfinder sig ogsaa, men ifort sine Reise-Klæder, en Kappe især af grovt Toi, med en sid Hat eller Hette paa Hovedet; og han posterer sig med sit Selskab yderst i Hoben. Dronningen kommer derefter paa Thinget, med et Følge af 30 Fruentimmere; her sad Alfsme paa en Stol, udpyntet paa det prægtigste med Guld og Ædelsteene: men Dronningen rider ham forbi, beseer noie enhver Mands-Person, som fortiente nogen Opmærksomhed, nærmer sig endelig, efterat have redet saaledes tvende Gange omkring den heele Kreds, til det Sted, hvor Ale stod, seer ham noie under Oinene, og spør, hvo han er. Ale siger sig at være en Udlænding, og giver sig det antagne, det brugelige Navn: men dette var uden Tvil blevet Dronningen bekiendt, af hans mange tappre Bedrivter; uden Tvil vidste hun allerede hvo han var l); Kong Olaf var desuden en Herre, som i Vært, Deilighed, Mandighed og Anseelse overgik alle andre Mands-Personer m), i hans Tiid; Dronningen lader nu derfor sit Valg strax falde paa ham, og Ale taer derimod: men Alfsme blir dermed meget ilde tilfreds; han udfordrer Ale til en Eenekamp; denne bliver dem imellem aftalt og berammet, under den Betingelse, at de skulde møde hinanden, hver med et Følge af ellev Personer; og Kampen gaaer for sig. Ale forsyner sine Mænd hver med sin Striids-Øxe, og han befaller dem, naar de komme paa Kampe-Pladsen, da at følge hans Exempel, og at giøre

 efter,

l) Vore gamle Skribente fortælle ofte Tildragelserne lige frem, uden at vise os deres egentlige Drive-Fiædre, hvilke ofte have været skiulte for dem selv; hvilket ei sielden givet deres Fortællinger, en Slags Lighed af Fabler.

m) See Snorre i Olaf Trygguas. Saga, Kap. 31.

efter, hvad de saae ham giøre. Dette skeer: ubrynjet med en stor Striids-Øxe i Haanden, gaaer Ale sin Fiende i Møde; da Alfume vilde hugge til ham, slaaer Ale ham, med sin Øxe, Sværdet af Haanden, men med det andet Slag ham selv til Jorden, og binder ham. Det samme giorde Ales Mænd med Alfumes Følge; de bringes alle bundne til Ales Huus eller Herberge: men der sætter Ale dem paa frie Fod, mod Eed og Løfte, at de skulde forlade Engelland, at de aldrig meere skulde komme der, og at alle deres Eiendeele skulde være Seierherren n) tilfaldne.

Kong Oluf Tryggueson bliver 2den Gang givt.

§. 27. Ved dette Tilfælde blev da Olaf Tryggueson anden Gang givt, og han opholdt sig siden en Tiid lang, nu i Engelland, nu i Irland, hvor han ved sine Bedrivter giorde sig alt meere og meere bekiendt o), især i Engelland, hvor en nye Bane aabnede sig for ham, paa hvilken Ære og Rigdomme kunde indsamles. Kong Svend i Dannemark havde, som tilforn er fortaalt p), giort det Løfte, at han vilde hiemsøge Engelland med Krig, indtil han der havde dreevet Kong Ethelred fra Thronen; dette Løfte troer jeg, at han har foretaget sig at fuldbyrde Aar 994, kort efterat foromtalte Jomsvikingske Tog til Norge var skeet; og her seer man af de Engelske Skribentes Vidnesbyrd, skiønt vore intet melde derom, at Olaf Tryggueson har slaaet sig til bemeldte Kong Svends Partie, som for nogen Tiid siden var bleven hans Svo-

Ao. 994.

Hans Krigs-Toge i Engelland.

n) Oddur Munk viger her noget fra Olafs Saga, og fortæller at Ale havde kun 12 Mænd med sig, men Alpin 24; at af disse bleve 22 nedslagde; at Ale, efterat have selv taget Alpin til Fange, lod ham binde til en Heste-Rumpe, og saaledes slæbe til Staden; og at Alpin derpaa maatte romme Landet. Kap. 14, S. 67.

o) See Snorre paa anførte Sted, Kap. 50, og Olafs Saga, Kap. 166, S. 199.

p) See foregaaende 2det Kap. §. 12.

Svoger, nemlig givt med Kong Olufs første Dronnings Søster Gunhilld q), og at han har understøttet bemeldte sin Svoger med sine Folk og Skibe, i Krigen mod Kong Ethelred. „Aar 994, siger den gamle Engelske Skribent „Rogerus Hovedenus r), kom Anlaf (Olaf) de Norskes „Konge, og Svan Konge i Danmark, til London, med „97 Skibe„. Det samme beretter ogsaa den saa kaldte Chronicon Saxonicum, med Tillæg, at Anlaf og Svan komme til London, paa Mariæ Fødsels-Dag eller den 8de September: men fortæller tilliige, at Anlaf eller Unlaf var Aaret forud, 993, med 93 Skibe kommen til Stane i Engelland. Ventelig er hermed sigtet til et af Kong Olufs forige Toge, paa hvilket han uden Tvil har havt fleere Søe-Konger i sit Selskab, dem især, som havde fæstet Sæde i Northumberland, hvilket Land deels Danske, deels Norske Konger, længe havde havt i Besiddelse, og hvor en Engelsk Skribent s) beretter, en Halden, en Gudfert, en Nigel, en Sidrik, en Reginald, en Anlaf især at have været Konger, undertiiden een paa engang, undertiiden fleere tilsammen. Desse og andre fleere have uden Tvil der efterladt sig Børn og Efterkommere, andre ere efterhaanden fra Norden komne did over, og i deres Selskab har vor Olaf, med saa talrig en Flaade kundet angriibe Engelland. Siden slaaer han sig til Kong Svend, som havde foretaget sig at bekrige Engelland, ogsaa førend bemeldte Løfte var giort, der gik ud paa Engellands heele Undertvingelse; og i hans Selskab tilføiede nu Kong Olaf Engelland stor Skade t).

 Men

q) See foregaaende §. 12. i dette Kapitel.
r) See hans Annales, fol. 245. b.
s) Henricus Huntingdonensis fol. 205.
t) Chronicum Saxonicum ad an. 993. Uden Tvil har Kong Olaf anseet sig, for at kunne giøre dette med saa meget meere Føie, som de Norske

Ao. 995. Men efter nogen Tilds Farløb døer hans unge Dronning, foromtalte Gyda; dette med meere giør ham keed af Engelland; og didhen kommer imidlertiid den gamle Biørn den Brittiske, forbenævnte Vagns Foster-Fader u); denne veed at give vor Oluf fuldkommen Underretning om Tilstanden i Norge, om Hagen Jarls Afguderie og Ondskab, om det Jomsvikingske Tog, om det Offer, som nysnævnte Jarl, under Slaget med Jomsvikingerne, bragte Gudinden Thorgerd; dette erindrer Oluf om hans Ret til benævnte Riige; det opvækker hos ham Længsel efter Fædrenelandet, Lyst til at blive dets Regent, hvortil hans Fødsel gav ham en saa vel grundet Rettighed; og han troer sig at kunne giøre det en vigtig Tieneste, ved at indføre der den Christne Religion, i Stedet for det Afguderies Mørke og Vildfarelse, hvori Hagen Jarl havde indsnæret det x). Heri seer han vel næsten uovervindelige Hindringer: sin eegen alt for ringe Magt, paa den eene, Hagen Jarls og hans Søns Eriks, ved en herlig nylig indlagt Seier, ved Indbyggernes almindelige Yndest, saa vel grundfæstede Vælde, paa den anden Siide: men dette giorde ham tvilsom, ei ganske mistroende eller haabeløs; andre Omstændigheder støde dertil, som oplive end meere hans Lyst at komme til Norge, det Forsæt at forlade Engelland, især, som synes riimeligt, en Ueenighed mel-

ſke havde, fra ældre Tiider, et Slags Ret til Engelland. See Rog. Houedeni Annales. fol. 346. a, og som man af foromtalte hans Tog, i Sigurd Jarls Selskab, seer at han har giort sig Umage for at befrie Northumberland, fra de Vikinger og Søerøvere, som der havde sat sig fast i Landet, uden Tvil i Hensigt, at faae det selv. Ei uriimeligt desuden, at Kong Svend, for at trække ham paa sit Partie, har giort ham løfte om Northumberland, hvilket han siden har brudt, og derved især saaledes stødt Kong Olaf for Hovedet, at han siden ei vanskelig lod sig bevæge til igien at forlade hans Partie.

u) See foregaaende §. 12 og 22. i dette Kapitel.

x) See Olafs Saga, Kap. 166. S. 199.

mellem ham og Kong Svend; han laer sig derover des lættere, ved Løfter, ved Foræringer fra Kong Ethelred, bevæge til at forlade Kong Svends Partie; og han begiver sig hen til den Engelske Konge. Denne udbetaler en stor Sum Penge, nemlig 20,000 Pund i Guld og Sølv, til hans Krigsfolk; der oprettes et Forbund imellem dem y), mellem Kong Ethelred paa den eene, Anlaf de Norreganers, Norskes Konge, samt Justin (Eystein) og Gudmund Stegians Søn, paa den anden Siide; der stiftes Fred mellem de Danske (saa kaldte man ofte de Norske i de Tiider) og de Engelske; Sikkerhed loves Kiøbmænd og de Søefarende, der fastsættes, hvor meget skulde betales i Mandebod, med videre; Anlaf lover at forlade Engelland, og ei at komme did meere, som Fiende; han bliver derpaa, som endeel Skribente berette z), døbt og Ethelred selv hans Fadder, eller retter, som fortælles af andre a), bliver han af Elfeg, Biskop i Vincester, den som synes at have stiftet Forliiget, mellem ham og Kong Ethelred b), i dennes Overværelse høitiidelig confirmeret, derpaa af nysnævnte Konge, antagen i Søns Sted, og som de Engelske Skribente berette, med store Foræringer, samt den største Æres-Beviisning, sendt til sit Fædreneland c).

§. 28.

y) See Gu. Lambardi Archæonomia, S. 91. 92. Sim. Dunelmensis ap. Twysden, p. 163. Joh. Bromton in Chron. sammesteds, p. 899. Wilkins leges Anglo Saxon. p. 104.

z) See Matth. Westmonasteriensis, Flor. Histor. S. 196, og Flor. Vigorniensis, S. 610. Chron. Saxonicum, ad an. 994.

a) See Chron. de Mailros, in Scriptor. Rerum Anglicarum per Gale, Tom 1. pag. 152.

b) See Ranulphi Higdeni Polychronicon i 15 Scriptor. per Gale, pag. 271.

c) Joh. Wallingford, paa sidstanførte Sted pag. 548. beretter, at Grunden til det Had, som Kong Svend og hans Søn Kong Knud, bar til

Han gaaer tilbage til Østersøen.

§. 28. Dermed endtes vor Olafs Krigs-Toge paa Engelland og i Vester-Havet. Dog gaaer han ei strax over til Fædrenelandet: deri vare foranførte Omstændigheder ham for meget hinderlige, men han gaaer, som jeg troer, og som endeel af vore gamle Skribente bevidne, for det første, tilbage igien til Venden, til Jomsborg, enten for at begive sig til Garderike, eller for at passe paa Leiligheden, om nogen skulde gives, at udføre sin Ret, som fød og baaren til den Norske Throne. At han tog Veien fra Engelland til Gardarike eller Øster-Søen, det bevidner Oddur Munk udtrykkelig d). Sandt nok, vore andre Skribente, Snorre, Olafs-Saga Trygguasonar, Theodorik Munk og fleere, berette Sagen anderledes, at han gik nemlig liige fra Engelland over til Norge: men at desse Skribente have forbyttet denne Reise, som Kong Oluf nu giorde, med en anden, foretagen af ham, efterat han var bleven Konge i Norge, det skal jeg, paa et andet Sted, om jeg ei feiler, tydelig viise. Her blive vi i vor Histories Tour. Ei længe efter Kong Olufs Ankomst fra Engelland til Øster-Søen, enten den nu var skeet i bemeldte Hensigt eller ei, træffer det saaledes ind, at han, ved et besynderligt Tilfælde, faaer Leilighed til at udføre, hvad han tilforn havde ønsket sig, men neppe kundet haabe, det Ønske, nemlig at komme til Riiget i Norge, det Forsæt, der at indføre den Christne Religion, og det Løfte, han derom havde giort i Engelland e), men da maattet overlade blot til Forsynets Styrelse. Dette skeede paa følgende Maade.

Medens

til Kong Olaf, var dette, at han forlod Kong Svends Partie. Dette er i visse Maader rigtigt, skiønt adskillige andre Aarsager stødte dertil: men for Resten seer man, saavel her, som siden, pag. 550, at han forbytter Kong Oluf Tryggueson med Kong Oluf den Hellige.

d) See hans Olafs Saga, Kap. 16, S. 71. 73.

e) See Olafs Saga af Flateyar-Bog, Kap. 166, S. 200.

Medens Kong Oluf, ved foromtalte sine Søe-Bedrivter, i de vestlige Farvande, giorde sig alt meere og meere bekiendt, udbreedte Rygtet om vor Oluf, eller om Ale den Girdske sig ogsaa til Norge, og der bliver Hagen Jarl, som der søgte, paa alle mulige Maader, at sætte sig ret fast paa Thronen, nu meere end tilforn opmerksom paa denne der berømte, saa kaldte Ole eller Ale den Gerdske f). Vel hørte han, at denne Ale sagdes at være fra Gardarike: men han erindrede sig, uden al Tvil, meget vel, at en Printz, af samme Navn g), havde tilforn giort sig berømt i Øster-Søen, og han havde fleere end een Aarsag, til at slutte, at denne Printz maatte være af den Norske Konge-Familie. Han vidste, at Kong Tryggve i Viigen havde en Søn, at denne var kommen fra Norge over til Sverrig, fra Sverrig til Gardarike; det var ham ei ubekiendt, at denne Printz var der, ved Kong Valdemars Hof, bleven opdragen, og at han heed Olaf, Ole eller Ale; han havde selv, i Krigen ved Dannevirke, seet Prøver paa en Ole den Gerdskes Mood, Forstand og Tapperhed, selv uden Tvil samme Gang, været sat af ham i Bekymring for Norge; nu havde han hørt, at en Printz af samme Navn, en Ale den Gerdske, sværmede omkring i de vestlige Farvande, og giorde sig der, ved sin Tapperhed, sine Bedrivter, vide berømt; af alle disse Kiendemærker blev han næsten forvisset om, at denne Printz, denne Ale, maatte være Olaf Tryggueson selv; han udforskede derfor om ham alle Ting paa det nøieste; hans Frygt for ham voxte, da han fik høre, at han havde slaaet sig til de Danskes, til Kong Svends Partie; og han ansaae det for raa-

f) See Snorre, Kap. 50, og sidstmeldte Olafs Saga, sammesteds.

g) See §. 32. i foregaaende 2det Kapitel.

raadeligst, paa en eller anden Maade, som best skee kunde, at skaffe sig denne farlige Prætendent til Riget af Halsen, den eeneste, for hvilken han selv, hans Børn og Arvinger nu havde at frygte h). Efterat have nøie overveiet den Sag, greeb han endelig til følgende Middel, for at naae sit Oiemærke.
An. 995. Næste Foraar, efterat foromtalte store Jomsvikingske Søeslag var holdet, lader Hagen Jarl sammenkalde et almindeligt Thing, øster i Landet, og dertil indstævne, foruden mange andre af de fornemste Høvdinger i Riget, 2de Oluf Trygguesøns Moderbrødre, Sønner af foromtalte Erik paa Ofrustad, ved Navn Jostein i) og Karlshofud. Til dette Thing indfandt sig ogsaa en Mand, ved Navn Thorer Klak, et forslaget Hoved k), som længe havde svermet omkring udenlands, nu paa Søerøverier, nu paa Kiøbmandskab, til mange Lande, og var derfor vidt omkring bekiendt. Thorer havde og tilforn været en Tid lang i Oluf Trygguesøns Selskab, end ogsaa, som berettes, en svoren Staldbroder af ham l), men var nu bleven en af Hagen Jarls fortroligste Venner, hvilken besluttede, at betiene sig af bemeldte 3de Mænd, som Redskabe til at udføre det fattede Anlæg mod Oluf Trygguesøn; og dertil var benævnte Thorer let at bevæge, ved Løfter, ved store Foræringer: men de 2de andre maatte man bringe dertil ved andre Midler. Til den Ende lader Hagen Jarl de fornemste Høvdinger, blandt dem bemeldte Brødre, sammenkalde til et Huus-Thing, en privat

h) See Olafs Saga, Kap. 174. S. 111. og Theodoricus Monachus de Regibus Norvegiæ, cap. 7. pag. 13.

i) J Theodorici Mon. Hist. Regum Norveg. kaldes han, ved en Læse-Feil, urettelig Isleim, cap. 7. pag. 13.

k) Ovennævnte Theodoricus kalder ham en gammel Skielm, pag. 14.

l) See Oddur Munk, Kap. 16. S. 72.

vat Stavne, paa hvilken han tiltalede de tilstædeværende omtrent paa følgende Maade m).

§. 29. „Jeg har, sagde han, faaet vide, at paa „hin Side Vester-Havet opholder sig en Mand, som fører „Navn af Ole eller Ale den Gerdske; jeg har Aarsag at „troe, at denne Mand er ingen anden end Olaf Tryggue„son, men hvis saa er, maae vi af ham vente os en nye, „en høist farlig Krig paa Halsen, saasnart han dertil seer „sig Evne og Leilighed. At forekomme denne, at vi til„sammen beholde Fred og Rolighed i Landet, er mit Raad, „om I ville følge det: jeg er nu keed af længer at leve i „Krig, i bestandig Uroe, især saadan en Ufred, som Joms„vikingerne for nylig paaførte os; hvilken Ulykke, om Ri„get atter skulde indvikles i saadan en! Jeg har derfor, „om Eder saa synes, tænkt paa et Middel, hvorved dette „Onde kan forekommes, nemlig ved List og Behændighed „at faae bemeldte Person i vore Hænder, hid over til Nor„ge, uden at det skal koste os megen Umage „. Med dette Jarlens Forslag vare alle tilstædeværende vel tilfreds, som det beste Raad, her var at tage, og de sagde alle med een Mund, at saa længe Hagen Jarl levede, vilde de ingen anden, ingen Udlænding især, have til deres Regent. Efter at dette var aftalt og fastsat, lader Jarlen bemeldte Porer Klak indkalde for Forsamlingen, befaler ham næstkommende Sommer, efter Sædvane, at giøre som Kiøbmand en Reise, over til Dublin i Irland, hvor de Norske da dreeve Handel og Kiøbmandskab, der nøie at spørge efter en Mand, som førte Navn af Oli den Gerdske, og dersom han fik til visse at vide, at bemeldte Mand var enten Olaf Tryggvesen, eller

Hagen Jarls Anslag at forraske ham.

m) See Olafs Saga Tryggvasonar af Flatøyar Bok, 1 Part Kap. 174. S. 211.

eller nogen anden Prints, af den Norske Konge-Familie, da skulde han, enten paa en behændig Maade faae ham leveret Jarlen i Hænderne, eller om Leilighed dertil gaves, rydde ham af Veien. Alt dette var mellem Hagen Jarl og Porer tilforn aftalt; denne giver derfor strax, uden lang Betænkning, derom sit Løfte: men man havde Aarsag at frygte, at den vedkommende Person ei saa let skulde lade sig fange, eller fæste Troe til Porers Udsagn, allerhelst da Hagen Jarls List og Rænker nu vare overalt bekiændte. Denne Hindring maatte da ryddes af Veien; Hagen Jarl havde udtænkt Maaden, paa hvilken han meente dette best kunde skee; og han vender sig derfor til de 2de Brødre, Jostein og Karlshofut, hvilke ogsaa bleve kaldte ind i Forsamlingen, eller vare der, blandt andre Hovdinger tilstæde, befallende dem, at de skulde giøre Porer Selskab paa Reisen over til Irland, men i Forveien, under den stærkeste, den dyreste Eed, love saavel Jarlen, som de andre tilstedeværende Hovdinger, at være Porer behiælpelige, i alt hvad han tog sig fore, at stadfæste hvad han sagde, og paa ingen Maade aabenbare for Olaf Trygguesøn, der helst skulde ville troe dem, som sine saa nær paarørende, hvad Anlæg der var smidet imod ham, forend han havde sat Fod paa det faste Land i Norge, „ da skal jeg nok, sagde Jarlen til, vide at føie „ de Anstalter, at det skal ei skade os noget, om han da faaer „ det at vide; og for Resten ere I saa brave, saa ærekiære „ og ærlige Mænd, at hvad I under eders Eed love mig og „ de andre her værende Hovdinger, det ville I ei rygge „. I Begyndelsen afsloge vel begge Brødre med een Mund denne Begiæring, at paatage sig saa skammelig en Forretning, som at forraade deres egen Blodsforvandte, deres Frænde: men her var det om heele Rigets Frelse at giøre, for Statens Vel maatte alle andre Hensigter sættes til Side; og

man

man tog derfor ei i Betænkning, at true Jostein og Karls-hofut med den skammeligste Død, hvis de vegrede sig ved at samtykke i Regieringens Begiering, paa den eene, men lovte dem derimod, paa den anden Side, de største Fordeele og Belonninger, Hagen Jarls og alle tilstædeværendes Venskab, hvis de adlydede. Her saae da hine Brødre, at ingen Undskyldning vilde hielpe; de paatage sig til sidst Forretningen, vel tvungne dertil, men mueligt i den Tanke, at de ved deres Nærværelse, skulde kunne hindre Porer i hans onde Forsæt, mueligt tillige i det Haab, at det paa en eller anden Maade kunde lykkes dem, at redde deres Sosterson, uden at handle mod deres Løfte n), deres Eed, eller den dem paalagde Forbindelse; de aflægge den forlangte Eed til Hagen Jarl samt de andre tilstædeværende Hovdinger, og dermed reise de i Porers Selskab, strax afsted.

En Porer Klak sendes i det Erinde over til Irland.

§. 31. Reisen skeede med 3de Skibe, af hvilke bemeldte 2de Brødre førde hver sit, Porer det tredie. Efterat denne var kommen over til Engelland o), og havde der efterspurgt, hvor Ale maatte være at finde, blev det ham der sagt, at den Ale hin Gerdske, som han søgte efter, var nu ei længer i Engelland, men reist derfra, og i Dublin, hos sin Svigerfader, Kong Olaf Kvaran p), eller retter, hos den-

 nes

n) Som Theodoricus Monachus, loc. cit. pag. 14 fortæller Sagen, have Olafs Morbrødre selv betinget sig det Vilkaar, at saa snart de satte Fod paa fast Land i Norge, ved Agdenes, skulde de være frie fra deres Eed. Dette gav dem uden Tvil hemmelig Haab; i Henseende til Hagen Jarl og tilstaae dem det, i Tanke at foie saa gode Anstalter, som han sagde, at Olaf skulde være ham vis, naar han først var kommen saa langt.

o) Saa siger Oddur Munk, Kap. 16 S. 73. Uden Tvil har Porer Klak faaet vide, at Ale havde, ogsaa der, en Tid lang opholdt sig.

p) See Olafs Saga, Kap. 174 S. 213.

nes Søn Sitrik q); Porer begiver sig derfor strax didhen med sit Følge: men her faaer han vide, at Ale var allerede reist derfra til Gardarike r). Porer seiler derfor didhen efter ham; han faaer Ale der opspurgt; han kiender strax ham igien, sin forrige Ven Olaf; og denne faaer paa det beste imod hans og sine Mordbrødres Komme r). Porer, som ham først i Tale, forend det blev hine tilsteedt at indfinde sig; for denne Skielm, som tilforn bekiendt, som beleven og artig i Omgang, som snild og forstandig i Tale, var det ei vanskeligt at sætte sig i Olafs Fortrolighed; og efter nogen Tiids Forløb, begynder denne at udspørge ham nøie om Tilstanden i Norge, først angaaende Kongerne paa Upland, hvilke der nu vare, hvilke af dem i Live, hvilke Lande de havde at regiere over, siden om forommtalte Kong Harald Grænske især, som ved de Tiider var bleven dræbt, hvorom videre skal meldes paa sit Sted, og endelig om Hagen Jarl, om han var saa elsket, som berettedes, saa mægtig, som Rygtet gik? Porer svarede dertil, at vist nok var Hagen Jarl en meget mægtig Herre, saa mægtig, at ingen driftede sig til at sige eller giøre andet, end hvad han vilde have sagt eller giort: „ men, lagde han „ til, den rette Aarsag til dette, er ingen anden, end at man „ ei har nogen anden uden ham, ingen bedre at holde sig til. „ Naar jeg skal sige min rette Sandhed, saa kiender jeg „ mange af de fornemste Høvdinger i Riiget, mange ogsaa „ iblandt Almuen, der ere saa sindede, at de helst ønskede den „ til Konge, som var af Harald Haarfagers Familie: men „ nu have vi ingen i Landet, som dertil er beqvem, ei heller „ tør nogen vove det, fornemmelig af den Aarsag, at Erfa„ renhed nu har noksom viist, at det ei er tienligt at binde

„ an

q) See Torfæi Histor. Norv. Par. 2. pag. 329.
r) See Oddur Munk, Kap. 16, S. 73. og Olafs Saga, nylanførte Sted.

„ var med Hagen Jarl, han som for nylig har vundet Seier „ over saadanne Karle, som Jomsvikingerne ere, den store „ vældige Krigsmagt uagtet, som de førte imod ham „. Efterat herom var ofte blevet talt dem imellem, spurgte endelig Kong Olaf Porer ad, om hans Meening, om han vel troede, at Almuen i Norge skulde ville antage ham til deres Konge, om han kom didhen a)? Her begynder nu Porer at anvende al sin Veltalenhed; for at opmuntre ham desmeere, roser han, paa det hoieste, Olafs store Mood, hans Mandighed, hans store Bedrivter, og under en paatagen større Fortroligheds Maske, tiltaler ham saaledes: „ Nu giorde „ Du vel deri, Olaf, at Du ei længer vil dølge din Per„ son, ei skiule dine Tanker for mig; vi have i Norge hørt „ meget fortælle om Dine store, Dine mange mandige Be„ drivter; og at jeg reent ud skal bekiænde det for Dig, saa „ har den fornemste og egentlige Hensigt af min Reise i Ve„ ster-Havet denne Gang været, at jeg, efter de fornemste „ Hovdinger paa Oplandene, og andre Dine Frænders For„ langende, skulde faae vis Underretning om, hvo den Ole „ den Gerdske var, om hvilken der gik et saa stort, saa be„ rømmeligt Rygte, hvilken hvis jeg befandt at være Olaf „ Tryggvesen, som jeg nu det befinder, skulde jeg, paa alle „ hans Frænders og heele Almuens Vegne i Norge, bede „ ham, det snareste skee kunde, at komme did over, for at „ blive deres Konge; thi saa mægtig lagde han til, mægtig

„ er

a) Theodoricus Monachus, cap. 7, pag. 14, hvormed og Odduz Munk Isleimmer, Kap. 16. S. 71, fortæller om Porer at han efter Hageir Jarls Befaling, foregav for Olaf Tryggvesen, at bemeldte Jarl da var død. At Rygtet saaledes har berettet Sagen, kan være, men for Resten er det i sig selv ei rimeligt, da af Porers og de andres Følge let kunde erfares, at Sagen ei forholdt sig saa; hvorved da Porer vilde tabe al sin Kredit. See Torfæi Hist. Norv. Par. 2. pag. 345.

„ er han, det er sandt nok, og saa uovervindelig, som Hagen
„ Jarl har været, i at forsvare sig og Riget, mod fremmede
„ Fiender og Vikinger, saa længe han har havt Almuen paa
„ sin Side, saa afmægtig vil han blive, hvis Almuen er ham
„ imod. Desuden er det vist, hvad jeg har sagt Dig tilforn,
„ at Almuen ynsker at faae en til Konge over Norge, som
„ er af Harald Haarfagers Ætt. Og at Du, sagde Porer
„ endnu til, ei skal tvile om min Beretnings Rigtighed, da
„ ere, efter dine andre Frænders Raad og Tilskyndelse, Dine
„ Morbrødre, Jostein og Karlshofut, komne hid over med
„ mig, som kunne berette det samme „. Kong Olaf, underrettet om sine Moderbrodres Ankomst, lader dem strax kalde til sig, taer imod dem, som før er sagt, paa det beste, det venligste, og spørger paa nye, angaaende hvad tilforn er ommeldt. Porer fortæller Sagen atter, som tilforn, hvorimod hine talede kun lidt derom, men sagde dog, i Følge af deres Eed, at Porers Forebringende var sandt t). Kong Olaf havde, som sees af det foregaaende, længe været længselfuld efter, at komme til sit Fædreneland, sine Paarørende, sit Fædrene-Rige, hvilket hans Fiender saa længe havde udelukt ham fra; han havde ynsket, at kunne befrie Fædrenelandet fra det Afguderies Mørke, som overhyllede det; og han havde giort det Løfte, at hvis han blev Konge i Norge, skulde han fordriive bemeldte Mørke, ved den Christne Religions Lys. Denne Længsel og Attraae, dette Ynske og Løfte, havde næsten uovervindelige Hindringer hidindtil kuldkastet: men nu syntes Forsynet selv at bane Veien dertil; den Lyst, Kong Olaf havde tilforn havt, at reise over til Norge, bled derved paa nye oplivet, endnu meere heftig; og han

t) Porers Forebringende, naar man betragter det ret, var ogsaa for det meeste saaledes indrettet, at de, uden at viige fra Sandheden, kunde stadfæste hvad han sagde.

han taer tii ei længer i Betænkning, at sætte sit Forsæt, at begive sig over til Fædrenelandet, ufortøvet, saa snart skee kunde, i Værk.

§. 31. Snorre tillige med endeel andre Skribente fortælle her, at Kong Olaf gik med 5 Skibe, fra Irland til Sudurøerne, derfra til Orkenøerne, fra desse over til Norge; at han paa denne Reise førte saavel sin Hofprest Thangbrand, som en Thermo eller Pormod u), en Biskop Sigurd, som dertil var bleven ordineret x), samt en Hob fleere Prester med sig; at han, under Reisen, hos en af Orkenøerne, angreeb den Orkenøiske Jarl Sigurd, som han tvang til den Christne Religion, og til Lydighed under sig; at han, efterat have landet i Norge, giorde der Anlæg til at bygge en Kirke paa Øen Mostur, med meere, som paa sit Sted udførligere skal berettes. At desse Anstalte, Anlægge, Foretagender kunne være skeede eller passe sig paa denne Kong Olufs Reise, da det nu maatte være ham alleene om at haste, da han endnu ei eiede en Fodbreed Land i Norge, da han var ganske uvis om sin Reises Udfald, indseer vel enhver eftertænksom, ei at være rimeligt. Her ere vist Tiider og Tildragelser og Reiser forbyttede, som siden skal viises; vi maae derfor her gaae bemeldte Tildragelser forbi, og vi komme tilbage til Olaf, for at følge ham lige fra Østersøen til Norge. Med 5 eller 6 y), af sine egne Skibe, med forommeldte 3 desuden, som Porer og Olafs Morbrødre førte, tiltræder han den besluttede Reise til Norge, efterat nysnævnte hans Giæster havde været hos

Han formaaer Kong Olaf at gaae over til Norge.

u) Saa siger Theodorik Munk, S. 21, Kap. 12, at han kaldtes paa Norsk.

x) See Theodoricus Monachus, cap. 7. pag. 14.

y) Oddur Munk siger 6 Skibe, Kap. 16. S. 73.

hos ham Vinteren over z); han fører en riig Ladning med sig af allehaande Kostbarheder og Varer, som ei vare giængse i de Nordiske Lande a); Vinden er ham særdeles føielig, han seiler derfor glad og fornøiet afsted, uviidende om den overhængende Fare, sikker for al Efterstræbelse, enten af Frænder, eller andre, skiønt ofte forundret over sine Morbrødres Taushed, over den Misfornøielse, de stedse havde udviist, fra den Tiid, da de vare komne til ham b); de lande ingensteds, uden naar Modvind imellemstunder paakom, hos Skiær og Udøer, men haste afsted baade Nat og Dag, fornemmelig efter Porers Tilskyndelse, der forestilte det som høist nødvendigt, for at forekomme Rygtet, for des bedre at kunne overrumple Hagen Jarl, skiønt den rette Hensigt var, at forebygge at Oluf, ved at lande i Norge, hvor han af sine store Bedrivter var allereede overalt bekiændt, især ved at komme til Viigen, hvor han havde mange og mægtige Forvante, ei skulde blandt Almuen, som altiid er begierlig efter nyt, altiid for Forandringer, samle sig et mægtigt, et for Jarlen farligt Anhang; og de komme efter en hastig Reise, endelig en Dag mod Aftenen til Indløbet af Throndhiems Fiord, under Agdenes, hvor de ankrede med deres Skibe, og sloge deres Telte over dem. I det Throndhiemske var Hagen Jarls fornemste Hoved-Gaard eller Sæde paa Hlade, der var ogsaa hans fornemste Styrke, hans fleeste Tilhængere; did var det da, at Porer helst maatte søge

De lande ved Agdenes.

z) See Oddur Munk sammesteds. Samme beretter, at Olaf var 9 Aar i Vesterlandene. Denne Regning kan antages, naar man begynder den fra an. 988 omtrent, da han forlod Venden, see §. 33 i 2det Kap. og regner til an. 996, da Olaf kom til Norge. For Resten er denne Skribents Tiidsregning meget usikker, og selv er han vaklende i den. See Kap. 32, S. 98. 99.

a) See Oddur Munk nysanførte Sted, S. 74.

b) See om dette og følgende, Oddur Munk Side 73. 74. og Olafs Saga, Kap. 183. S. 226 og følgende.

søge at faae sit Følge henbragt; did var det ogsaa, som foregaaende viiser, i Forveien aftalt, at Olaf skulde bringes; og ved at bringe ham didhen, troede Thorer, at han lettest kunde forraskes, og at der kunde Hagen Jarl, om det paa anden Maade ei vilde lykkes at naae Øiemærket, ved sin Forstand, sin Snildhed, sit Mod og sin overlegne Magt, best faae ham ryddet af Veien, allerhelst naar han kom did, ei med en større Krigsmagt, end den han da havde. Dette var Thorers Anlæg, overeensstemmende med den Aftale, som mellem ham og Hagen Jarl var giort, for hans Afreise: men Udfaldet blev langt anderledes, end desse havde formodet; og hvad de havde sammenspundet til Kong Olafs Skade eller Undergang, det vidste Forsynet saaledes at lempe, at det just blev til hans største Fordeel, og at lempe saa vel, ligesom alle Ting deref-ter vare afpassede og indrettede.

Tilstanden i Norge meget forandret.

§. 32. Dermed forholdt det sig saaledes. Medens Thorer Klak havde at bestille med foromtalte Erinde, med at reise omkring, med at opsøge Ole den Gerdske, hvortil en temmelig Tiid medgik, som jeg troer eet Aar, eller halvandet omtrent, havde Sagerne i Norge, fornemmelig i det Throndhiemske, faaet en ganske anden Skikkelse, end tilforn, saa at Almuen der var nu bleven Hagen Jarl liigesaa hadsk og fiendsk, som han tilforn af dem var elsket c). Da bemeldte Jarl begyndte at stiige til Alders, da han, især efter Seieren over Jomsvikingerne, ansaae sig for at være fast paa Thronen, og sig nu ei at have meere for nogen at frygte: saa begyndte han ganske at forandre sin forige Opførsel, at give sine onde Tilbøieligheder, som han tilforn for det meeste havde vidst at skiule, at skiule for Almuen især, den fulde Toiel, at blive stolt

c) See Snorre, Kap. 49. og Olafs Saga, Kap. 174, S. 201, og følgende. Odbur Munk, Kap. 17. S. 78.

stolt og hovmodig, haard og gierrig, men især i en høi Grad hengiven til Qvinde-Kiønnet og løsagtig, i hvilken Last han gik saa vidt, at foruden adskillige, derihlandt især en Thora paa Romul, som godvillige vare ham til Tieneste, lod han med Magt, naar anderledes ei kunde skee, de fornemste, de mægtigste Mænds Hustruer eller Døttre, som stode ham an, hente til sig, havde dem i sit Hof, en Tiid lang, en Uge eller tvende, og sendte dem derpaa, misbrugte og beskiæmmede, hiem igien; et Exempel, hvilket, som gemeenlig skeer, hans Hofmænd strax begyndte at efterfølge d). Hertil kom, at han tilliige begyndte at blive haard og stræng, mod den gemeene Mand, mod Almuen i Almindelighed, for hvis Yndest og Kiærlighed han tilforn havde giort sig saa megen Umage, saa at mange derover allereede den Tiid gave ham Navn af Hakon den Onde e). Thronderne, som ei vante at taale saadan Behandling, som stedse knurrende, strax i Opror og Bevægelse, saa snart noget skeede, som ei var efter deres Sind f), begyndte nu over dette hæftig at besværge sig; ved bemeldte Opførsel, hvori Hagen Jarl ei alleene vedblev, men immer gik viidere, paatrak han sig alt meere og meere deres, samt andre Vedkommendes, største Vrede og Fortrydelse; og denne brød endelig ud til aabenbare Opstand imod ham, ved følgende Anledning. I den store vidtløftige Dalestrækning, Gaulardal, nu Guuldalen kaldet, der begynder en Miil omtrent fra Staden Throndhiem, men strækker sig derfra liige op til Grændserne af Jamteland, boede den Tiid en riig og mægtig Mand, ved Navn Brynjulf, som stod i megen Yndest hos Almuen. Denne Mand havde en deilig Hustrue, hende fatter Jarlen Kiærlighed til, og han sender en Nat sine Trælle

d) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. lib. 8. cap. 32, pag. 349.
e) See Oddur Munk, cap. 17, S. 79.
f) Saa siger Snorre, paa anførte Sted, Kap. 49.

Trælle til Brynjulfs Gaard, for at føre hende til sig. Brynjulf, over dette Budskab paa det hæftigste fortørnet, driiver vel Trælene bort: men Jarlen sender strax didhen en saa mægtig Skare, med Befalling, at dræbe Brynjulf, hvis han ei vil lade sin Hustrue følge med dem, at Jarlens Villie maatte opfyldes. Brynjulf over denne Skam og Voldsomhed som heftigst forbittret, klager derover for sine Naboer, for Almuen, som han uden Tvil havde ladet sammenkalde til et Thing eller en Stævne; han forestiller dem Jarlens voldsomme Fremfart, at hvad ham nu var vederfaret, havde enhver anden at frygte for, og raader strax at samle en Krigsmagt sammen, med den at angriibe ham, eller brænde ham inde g). Almuen var ei uvillig dertil, den stod færdig til at giøre Opstand: men den blev dog for den Gang dempet, enten af Frygt for Jarlen, eller paa anden Maade, som nu er os ubekiendt, da de gamle Skribente intet melde derom. Dog varede det ei længe, førend denne nogenledes dempede Ild, udbrød i fuld Lue. Kort efterat bemeldte var skeet, agtede Hagen Jarl sig til et Giæstebud paa Medalhúsum, nu Melhuus, i bemeldte Gaulardal; under Reisen didhen lader han sine Skibe blive liggende efter sig, ude ved Viggio eller Viggen h), og gaaer derfra, som det synes, over Byenesset, hvor han eiede den Gaard Aungrom i), til bemeldte Medalhus. Paa mysnævnte Byenæs, uden Tvil paa Gaarden Stein, boede den Tiid en mægtig Bonde (en Herremand),

g) See Olafs-Saga, Kap. 184, S. 231. og Oddur Munk, Kap. 17, S. 80. Sidstnævnte Skribent taler ei om Orm, men alleene om Brynjulf, som han udgiver for Ophavsmand til Oprøret mod Hagen Jarl: Snorre derimod fortæller intet om Brynjulf, men Olafs-Saga om dem begge.

h) Dette Sted ligger paa hin Silde Fiorden, liige mod Byenesset, mod Vest og S. V. derfra.

i) See Olafs Helga Saga, i Flateyar Bok, Kap. 38.

mand), ved Navn Orm, kaldet Lyrgia, venteelig fordi han var fra den Gaard Lyrgia, nu Lioré, i oftnævnte Gaulardal, ei langt fra hvilken den Gaard Lundum, nu Lunde ligger, hvor en ligeledes meget mægtig og anseelig Mand boede, ved Navn Berghor. Dennes Dotter, som heed Gudrun, var givt med foromtalte Orm paa Bynes, og en af de deiligste Qvindes-Personer i sin Tiid, hvorfor hun blev kaldet Lunda-Sol, eller Solen paa Lunde k). Venteelig har Hagen Jarl, under Reisen over Bynes til Melhuus, aflagt et Besøg hos Orm, og der faaet denne Skiønhed at see, som strax satte ham i Flamme. Her giør han nu det samme, som forige Gang mod Brynjulf, og sender sine Trælle til Bynes, for at hente Gudrun til sig: men Orm griiber Sagen an paa en anden Maade. Han stiller sig an, som villig og færdig at lade sin Hustrue følge dem, og befaller at man skal give dem at spiise til Aftens, mens Gudrun laver sig til Reisen. De sætte sig til bords: men inden de finge afspiist, havde Orm fra Naboerne, paa alle Kanter, samlet til sig saa mange Folk, at han saae sig i Stand til at afviise Trællene med Afslag, og Gudrun dem med det Svar, som hun bad bringe Jarlen, at hun ei vilde komme til ham, forend han sendte efter hende Þora l) paa Rimol (en af Jarlens Kiærester, en mægtig og anseelig Dame, som boede paa benævnte Gaard i Guuldalen, nu Romul kaldet). Trællene skiældte vel og truede,

k) See Snorre i Olafs Saga, Kap. 52. Oddur Munk beretter, at Gudruns Broder var Asgaut i Sælvog, men deres Moder Þuridur, Søster til Þorodd fra Hves (paa Jisland), hvilken Þorodds Søn var Skopte, Lavmand paa Jisland. See Oddur Munk, Kap. 50, S. 178, og Torfæi Hist. Norv. loc. cit. pag. 350. Et Fragment af Noregs Konunga-Sogur paa Pergament 4to, siger at Gudrun boede paa Lundum i Gaulardal. Venteelig har man her forbyttet hendes Fødselsted med hendes Boepæl.

l) I et Fragment af Olaf Trygguesøns Saga staaer, at hun var Husfreya Þrands, eller en Þrands Hustrue.

truede, at komme saaledes anden Gang igien og saa mandsterke, at saavel Orm som Gudrun skulde see sig nødte til at adlyde Jarlens Befalling: men de maatte dog drage af med uforrettet Sag, og deres Trussel blev den Gang uopfyldt.

Almuens Opstand mod Hagen Jarl.

§. 33. Thi saa snart Trællene vare bortdragne, eller endnu mens de vare paa Orms Gaard, opskiærer denne den saa kaldte Heror (en Piil, tegnet med et vist Mærke, hvilket forkyndte Krig, Opbud til Strid, som i muerligste Iil blev sendt fra den eene Gaard til den anden) han opbyder dermed Almuen at griibe til Vaaben, og sender til den Ende bemeldte Heror fra sig rundt omkring til fire Kanter, men især Bud til en af de mægtigste Høvdinger i Guuldalen, som boede ei langt fra Melhuus, hvor Jarlen var, til Haldor paa Skiæringstad, hvilken ogsaa opskiærer sin Hæror, og sender med den sit Bud til alle de fornemste og mægtigste Mænd, som boede der omkring i Egnen. Ved dette kommer den heele Almue strax i Allarm; alle som kunde bære Vaaben, væbne sig; man samler sig fra alle Kanter; og man søger hen til Medalhusum eller Midhusum m), i Forsæt, at angriibe Jarlen og tage ham af Dage. Men denne faaer, for deres Ankomst, Kundskab om det mod ham skeede Opløb; tidlig om Morgenen bringe nogle af hans Mænd ham Tidende derom n); han stikker sig, med sit Følge, strax af Veien, hen i en dyb

m) Saa siger Snorre og Olafs Saga, hos hvilken sidstmeldte Stedet kaldes Medalholm, uden Tvil, ved en Læse- eller Kopiist-Feil. Oddur Munk beretter, at de søgte hen til Hlade, og at Jarlen da var der. Vist nok maae en Skare af Almuen have begivet sig didhen, enten i Tanke, at Jarlen var der at finde, eller for der at passe paa ham, naar han kom, kan og være, at Jarlen har siden søgt did.

n) Saa beretter Oddur Munk, men tilliige at dette skeede paa Hlade, hvori vel stikker en Feiltagelse. Til Hlade er Jarlen, uden Tvil kommen, som i det efterfølgende skal viises, dog ei strax efter hans Flugt fra Melhuus, ei førend nogen Tiid derefter.

dyb Dal, som siden blev kaldet Jarlsdal o), men hår sine Speidere ude paa alle Kanter om sig; man leeder forgieves efter ham, den heele følgende Dag; man besætter alle Veie, alle Stier, især dem, som førte hen til Jarlens Skibe, hvilke laae ude hos Viggio, som tilforn er berettet, (venteligt ogsaa alle Veie, som laae hen til Hlade) og man giør sig endelig de Tanker, at da han ingensteds var at finde, maatte han have fundet Leilighed at undkomme til Skibene. Imidlertid blev Hagen Jarl, i bemeldte Dal, indtil Natten kom paa: men da det var blevet mørkt, lod han sit Følge gaae fra sig, befallende dem at tage Lande-Veien, men afsiides giennem Skovene, over til Orkedalen, og der at bringe hans Søn Erlend, som da var Anfører for hans Skibe, den Befalling, at han med bemeldte Skibe skulde begive sig ud til Møre, og der oppebie sin Faders Ankomst: „ingen, lagde han til, skal giøre Eder „noget ondt, naar jeg ei er i eders Følge; jeg skal nok viide „at søge Skiul, at stikke mig af Veien, mens Almuen er „samlet, og søger efter mig, som heftigst: men naar de gaae „fra hinanden, skal jeg strax indfinde mig paa Møre." Med denne Befalling droge derpaa nogle af dem hen til bemeldte Erling, men andre hiem til deres Gaarde, og ingen bliver tilbage hos Jarlen, uden alleene en hans Træl, ved Navn, Þormodr Karkr p), af liige Alder med ham, som var given ham til Foræring, i Tandfæe, da han endnu var et Barn

o) Jeg har, under min Reise, flittig spurgt efter denne Jarlsdal, i Egnene ved Melhuus, men intet Spor fundet efter den. Ved Elvebrude især og andre Tilfælde ere desse Steder blevne meget forandrede, saa at bemeldte Jarlsdal er maaskee ei meere til.

p) See Olafs Saga, Kap. 184. S. 233. Fagurskinna kalder ham Skopte. See Torfæi Histor. Norv, loc. cit. pag. 351. Skopte heed og en Hagens Træl, men en anden, end Thormod. See foregaaende §. 19 og 20 i dette Kapitel.

Barn q). I Selskab med denne alleene, venteligt for desbedre at blive skiult, søger nu Jarlen, giennem hemmelige Veie, ud til Hlade, i Tanke derfra at undkomme til Søes, da alle Veie vare for ham tilsperrede til Lands r).

§. 34. Imidlertiid da dette tildrog sig i det Throndhiemske, var Olaf Tryggueson, som vi tilforn have berettet, ankommen til, eller henimod, Agdenes s), beliggende fire Mile omtrent fra Staden Throndhiem. Ved at spørge om Tilstanden i Landet, faaer han og hans Følge her Underretning, om Sagernes hidtil omtalte Tilstand i Throndelagen, at Hagen Jarl vel var der, men at han tilliige var indviklet i aabenbare Ufred og Krig, saavel med Almuen, som med de fornemste i Landet, hvilke havde grebet til Vaaben imod ham. Denne Tidende om Sagernes saa store, saa uventede Forandring, satte Porer Klak i den største Forlegenhed, og i en grundet Frygt, at hans Forehavende vilde faae et slet Udfald, han som nu havde giort det Onde dobbelt værre, ved at bringe i Sagernes bemeldte Omstændighed, en saadan Person ind i Landet, ind i Throndhiem selv, Hagens fædrene Riige t), som Olaf Tryggueson var, der var fød til Riiget, overalt navnkundig af sine Bedrivter, selv tapper, hurtig, samt af Person høi og stærk, deilig og anseelig. Porer, herover bekym- Porer Klak dræbes.

q) Tanfie kaldte vore Forfædre de Foræringer, som gaves Børn, naar de begyndte at faae Tænder. See derom noget meere hos Torfæum, paa nysanførte Sted.

r) Saa siger Oddur Munk, Kap. 17, S. 82, og for den Beretning maae han vist nok have havt nogen Grund, saa den ei med Føie kan forkastes, lad end være, at den ei forekommer hos andre.

s) Infra Agthanes, siger Theodoricus Monachus, cap. 10, pag. 17, et Stykke uden for Agdenes. See og Oddur Munk, Kap. 18. S. 84.

t) See Olafs Saga, S. 227. Kap. 183.

kynnet, indlader sig i en lang Samtale med Jostein og Karlshofut, han takker og roser dem paa det høieste, for den Troskab, de hidindtil havde viist u), han opmuntrer dem, ved store Løfter, til fremdeles at staae sig bie, fremdeles at være Jarlen troe, og formaner dem, nu ei at bryde deres Eed x): men disse, opmuntrede af hvad de havde hørt, om Hagen Jarl, om Sagernes Tilstand i det Throndhiemske, ansaae nu Tiiden for beqvem dertil, sig selv derover forbundne, til at redde deres Søstersøn, dog uden at bryde deres Eed. De afslaae ventelig ei Porer hans Begiering, tvertimod de viise sig føielige og fortrolige imod ham, for at giøre ham sikker, og faae hans Anlæg at viide: men saasnart det bliver Nat, og alle vare faldne i Søvn, klæde og væbne de sig i al Stilhed, de stige derefter alleene ind paa en liden Baad, roe hen til Olafs Skib, og begive sig hemmelig hen til hans Leie, med Begiering, at han vil følge dem til Lands, hvor de havde en Sag, af yderste Vigtighed, at forebringe; Olaf giør hvad de forlange, og han følger dem didhen. Nu havde nysnævnte deres Søstersøn sat Fod paa det faste Land i Norge, paa det ligger bemeldte Agdenes; nu havde hine Brødre derfor opfyldt paa det nøieste deres Eed; til den vare de nu ei meere bundne; og her kaste de sig derover ned for Olafs Fødder; de bede med den inderligste Fortrydelse om Forladelse, for den imod ham begangne Svig, og efter Tilspørgsel bekiende ei alleene for ham reent ud Sagens heele Sammenhæng, men de aabenbare ogsaa for ham det Anlæg, Porer nu havde for, det de af ham havde faaet at viide, under forommeldte Samtale, hvilket gik ud derpaa, at følgende Morgen vilde han bringe Olaf hen i Eenrum, som for at raadslaae med ham, om en vigtig Sag, og her, sagde de, her

u) See samme Olafs Saga, S. 228.
x) See sammesteds. S. 227.

her var det at befrygte, at han vilde udføre sit onde Anslag, det han havde aftalt med Haggen Jarl, og lovet ham, det nemlig, at tage Olaf af Dage, om han saae sig Leilighed dertil. Kong Olaf tilgiver lettelig sine Morbrødre den begangne Forseelse; han anhører for Resten deres Beretning, med et mindre Forundring, end Opmærksomhed; han anseer denne Tildragelse, som udflydende fra Forsynets besynderlige Styrelse, og raadfører sig med dem, hvad i denne Sag nu var det beste, det raadeligste at giøre. Efter hvad man af Omstændighederne kunde giette y) sig til, i Hensigt til Porers Anlæg, blev da besluttet, at bruge List mod List, at fange Porer i hans eget Garn, og at Kong Olaf vel skulde indfinde sig paa det Sted, hvorhen Porer vilde føre ham, men sætte nogle af sine Mænd i Vaghold, i nærmeste Skov, for at passe paa Porer, og saa snart man mærkede, at han vilde foretage noget mod Olaf, eller naar denne gav dem det ved Tegn at forstaae, da strax springe frem og dræbe ham. Dette skeer: Olafs Morbrødre paatage sig, efter hans Befaling, selv denne Forretning; de blive til den Ende tilbage paa Landet, og de forstikke sig i den nærmeste Skov: men Olaf drager uformærkt tilbage til sit Skib. Porer er tidlig om Morgenen paa Færde, han lader ogsaa tvende af sine Mænd skiule sig i Skoven, for at anfalde og dræbe Olaf, naar et vist mellem dem aftalt Tegn blev givet, han indfinder sig siden hos Olaf, og kalder ham til en hemmelig Samtale, ved et Sted,

 kal-

y) Olafs Tryggvas. Saga, paa anførte Sted, og Oddur Munk fortælle vidtløftig, at Olaf, efter sine Morbrødres Tilskyndelse, har spurgt en Fin, som opholdt sig paa Fiældet hos Agdenes, til Raads i denne Sag, faaet af ham Porers Anlæg at vide, og hvad han derimod havde at giøre. Kan meget vel være at dette er skeet: men Snorre taler ei det mindste derom, og deri har denne fornuftige Skribent, uden Tvil, giort ret.

kaldet Thialfahellir z). Olaf følger ham bidhen: men han giver nøie agt paa Porer, og saa snart han mærker, at Porer giver et Tegn fra sig a), giver han og strax sine det mellem dem aftalte Tegn, ved at løfte sin Handske i Vairet, med den høire Haand; nu springe de paa begge Siider udsatte frem af Skoven: men Olafs Mænd ere raskere, end Porers; denne bliver dræbt og de tvende ligesaa, som han havde udsat paa Olaf, for at dræbe ham. De øvrige af Porers Selskab overgive sig strax, de sværge Kong Olaf Troskabs-Eed, og lade sig døbe. Hvorefter Kong Olaf, uden at opholde sig længer, endnu samme Dag, næste Dag efterat han var kommen ved Agdenes, med 5 eller 6 sine Krigsskibe, samt de 3de andre foromtalte, gaaer forbi bemeldte Agdenes, ind ad Throndhiems Fiord, hvor han følger den nordre Land-Siide b), men bliver opmærksom paa 2 eller 3 Skibe, som komme ham i Møde, og vare af større Betydenhed, end han selv forestillede sig.

Hagen Jarls Søn, Erlend, dræbes af Kong Olaf.

§. 35. Da vi seenest forlode Hagen Jarl, havde han ladet sit Selskab fare fra sig, og kun beholdt Karker i sit Følge. Snorre og Olafs Saga lade ham derefter strax begive sig til Rimol: men Oddur Munk beretter, at han søgte til sine Skibe, for at redde sig til Søes. Dette synes mig meget riimeligt, og at Hagen Jarl, for det første har søgt,

z) Under min Reise søgte jeg flittig efter dette Sted; jeg fandt og et, som temmelig vel passer dertil, dog ei hos Agdenes, men et temmelig Stykke længer hen mod Vesten; hvilket og kommer overeens med Theodorici Monachi Beretning, at Stedet, Thialfaheller, laae infra Agthanes.

a) De skulde bryde frem, naar Porer satte sig ved Olafs høire Siide.

b) See Oddur Munk, Kap. 18, S. 83. Bemeldte nordre Land-Siide er ogsaa den, man nu om Dage følger, under Reisen ind eller ud ad Throndhiems Fiord.

søgt, paa den Maade at undkomme, enten han nu har meent, igiennem skiulte Veie, at kunne komme hen til sine Skibe, som laae hos Viggio, og just i det Oiemerke, ladet sit Følge bringe bemeldte Budskab, til hans Søn, at han med Skibene skulde gaae til Møre, for at bringe Almuens Opmærksomhed fra det Sted, eller han har havt Skibe liggende paa andre Steder, og hos dem en anden sin Søn Erling c), eller han ved et hemmeligt Bud har befallet benævnte sin Søn Erlend at møde sig paa et vist dertil udnævnt Sted d). Paa desse Skibe, 2de e) eller 3 f) i Tallet, som laae ved en af hans Gaarde g), stiger Hagen Jarl om Bord, man lægger fra Landet: men da man var kommen et kort Stykke derfra, seer Jarlen, at ni Skibe komme dem i Møde, og at de desuden forfølges af andre Skibe, som komme fra andre Kanter h). Her stiger derfor Jarlen strax i en liden Baad, for at redde sig med Flugten, men sin Søn, bemeldte Erling eller Erlend, laer han blive tilbage, foregivende, at naar han ei selv var tilstede, skulde man ei giøre denne hans Søn noget ondt, som den, der var vel lidt iblandt Almuen: thi endnu vidste man ei af andre Fiender, end de oprørske Thrønder.

Hagen Jarl søger forgieves at undkomme til Søes.

 Hagen

c) Snorre kalder ham Erling, Kap. 53. Olafs-Saga Erlend, Oddur Munk deels Erling, deels Erlend.

d) Dette er riimeligst; kan og være, at den unge Prints Erlend, af Kierlighed til sin Fader, ei har villet forlade ham, men har taget ham ind paa sine Skibe, for at sætte ham i Sikkerhed, eller føre ham med sig til Møre.

e) Saa siger Oddur Munk, 2de Skibe, som i en Hast vare at faae, Kap. 17. S. 83, og maae altsaa have været andre, end de, som laae ved Viggen.

f) Saa berette Snorre og Olafs-Saga.

g) See Oddur Munk, nysnævnte Sted. Uden Tvil har Gaarden været foromtalte Aungrom paa Næsset (Bynesset). Stedet ligger yderst paa bemeldte Bynæs, altsaa beqvemt for Hagens Flugt, der uden Tvil agtede herfra at gaae til Møre.

h) See Oddur Munk sammesteds.

Hagen roer til Lands, og undkommer til Skoven: men hans Søn træffer paa et andet Møde, end det man havde forestillet sig. Da denne nærmer sig Kong Olafs Skibe, blir han vaer, at der vare fremmede Krigsfolk eller Fiender, andre end Bønder, eller af Landets egne, der inden Borde; han vender derfor med sine Skibe, søger det snareste mueligt var Landet, og da Skibene bleve staaende paa Grunden, springer han og hans Folk for borde, for at svemme til Lands. Olafs Skib, som den, der af al Magt forfulgte de flygtige, i Tanke at her var Hagen Jarl selv i), kommer i det samme dertil i fuld Fart, selv stod han hos Roret, og seer blandt de svemmende en overmaade prægtig og deilig Person. Uden Tvil tænkte Olaf, at denne var Hagen Jarl selv k), han griiber derfor til sin Roer-Pind eller Roer-Stang, svinger den med al sin Størke mod den svemmende, og rammer ham i Hovedet med den Fart, at Hoved-Skallen knusedes indtil Hiærnen. Saaledes omkom denne unge Prints, endeel af hans Følge bleve ogsaa dræbte, andre reddede sig med Flugten, men nogle bleve fangne. Af disse faaer Olaf Underretning om, at den, han havde dræbt, var Hagen Jarls Søn Erlend, at Almuen havde giort Opstand mod Jarlen selv, at denne havde taget Flugten, og at alle hans Folk vare adspredde.

Han taer Flugten op ad Guldalen til Rimol.

§. 36. Da denne ulykkelige Herre havde anden Gang taget Flugten, som tilforn er meldt, og stukket sig af Veien i en Skov, fornam han derfra, at der vare overalt Personer udsatte, som skulde opsporre ham k). Her fandt han

i) See Olafs Saga, Kap. 185. S. 233.

k) See Oddur Munk, Kap. 18. S. 84.

han det derfor ei raadeligt, at opholde sig længer l), men tog Veien, i Folge med nogle af sine Mænd, efter ud til Guldalen m), i Forsæt, da anden Udflugt ei var at finde, at søge Skiul og Redning, hos foromtalte hans fortrolige, Thora paa Rimol. Didhen begiver da Jarlen sig, men bliver under Flugten, enten efterhaanden saaledes forladt af alle, eller giver dem selv Affkeed, og skiller sig fra deres Selskab, at til sidst var ingen tilbage hos ham, uden bemeldte Karkur alleene. Desse to toge Veien hen til Guuldalen, som tilforn er berettet, Karkur gaaende, men Jarlen selv ridende, indtil de komme til den store Elv Gaul eller Guula, som nedløber giennem Guuldalen. Bemeldte Elv var den Tiid belagt med Jis, men dog saaledes, at der vare hist og her Vaker, store Huller eller Aabninger, i Jisen. I en af desse nedstyrter Jarlen sin Hest, han kaster ogsaa sin Silke-Kiortel af sig og ud i Aaen, dog saaledes, at den kunde blive hængende fast paa Bredden af Jisen, uden at bortføres af Strømmen; og dette altsammen giorde denne snedige Herre, for at indbilde dem, som formodentlig vilde komme efter, for at opsøge ham, at han giennem Jisen var falden i Elven, og der druknet. Efterat dette var giort, begiver han sig med sin Træl hen i en Heller eller en Huule, siden kaldet Jarlshellir, hvor de lægge sig at sove. Karkur falder i Søvn, men han er urolig og lader ilde i Søvne, og han fortæller Jarlen, da han vaagner, sin Drøm, at ham

l) Efter tilforn anførte Omstændigheder at dømme, maae Jarlen have skiult sig i Skovene hos bemeldte Aungrom eller hos Gaarden Haugom paa Byenesset. Derfra falder ogsaa virkelig Veien mod Øst, eller Sydøst, naar man reiser fra Byenesset til og op ad Guuldalen.

m) Forbemeldte Fragment af Noregs Konunga-Søgur siger og, at Jarlen drog op ad Guuldalen, da Almuen satte efter ham; hvilket ei kan forstaaes om hans første Flugt fra Melhuus, som ligger i Guuldalen selv.

ham nemlig syntes, en meget hæslig Mand at komme ned fra Fiældet, at stille sig for Indgangen til Helleren, og sige: „nu er Ulle død„. Derefter falder Karkur anden Gang i Søvn, han drømmer atter, at samme Mand kommer til Helleren, og befaller Karkur, at sige Jarlen, at nu vare alle Sund tillukte. Denne Drøm fortæller han ogsaa Jarlen, og denne skal, af den første have spaaet, at hans Søn Erlend var død, men af den anden, at hans eeget og Karkurs Endeligt ei var langt borte. At Karkurs Drøm var sand, at Jarlens Forklaring derover rigtig, det viiste Udfaldet, det seer man af følgende. Efterat begge havde endnu en føie Tiid opholdt sig i Helleren n), begive de sig derfra til Gaarden Rimol: men Jarlen anseer det for tienligt, her at bruge al muelig Forsigtighed; han sender derfor sin Karkur i Forveien for sig, med den Hilsen til Thora, at hun, men ganske hemmelig, skulde indfinde sig hos ham. Thora indfinder sig, hun taer venligen imod Jarlen, lover ham ogsaa al muelig Hiælp, da han forlangte at blive nogle Nætter over i Skiul, paa hendes Gaard, indtil Almuens Opløb var forbi, og den af dem samlede Krigsmagt havde igien adspredet sig: men hun forestiller ham tilliige Sagens Vanskelighed, og hvad ufeilbarlig vilde skee, at hendes Gaard vilde vist nok, frem for nogen anden, blive randsaget baade ude og inde i hvert Rum, da man vidste, hvilket fortroligt Venskab der var mellem hende og Jarlen, og at hun, for den skyld, vilde giøre sig al muelig Umage, for at hiælpe, at redde ham: „dog, lagde hun til, skulde jeg søge efter en saa for-
„nem Herre, som Du er, her paa Gaarden, da er her et
„Sted, hvor jeg mindst skulle ville søge efter ham, nemlig
„min

n) See Snorre, Kap. 52, i Olafs Tryggvesons Saga, og Olafs Saga, Kap. 185, S. 234. Denne Heller veed ingen nu meere af at sige, og var, uagtet al Forespørsel, ei at finde.

„ min Svine-Stie „; og dIdhen begiver hun sig med Jarlen, for at besee Stedet. „ Livet, sagde da denne, maae „ man nu først og fornemmelig søge at redde, Stedet maae „ være, som det være kan „; og han befaller sin Træl, at opgrave et Rum, under Svine-Stien; dette skeer: Karkur graver en temmelig stor Huule, bær Jorden bort derfra, paa det man ei skulde see, at der var gravet, og dækker til over Hullet, med Træer, Riis og Greene. Medens han havde dermed at bestille, holder Thora og Jarlen Samtale med hinanden, der snakkes om adskilligt, formodentlig om da værende Tildragelser, og ved den Leilighed fortæller Thora Jarlen den nye men ubehagelige Tidende, at Kong Olaf Trygguesøn var kommen ind i Throndhiems Fiord, og at han der havde dræbt Jarlens Søn, Erlend. Imidlertiid var Huulen bleven færdig, Jarlen gaaer der ind med sin Træl, forsynet af Thora, med Mad, Drikke, Lys, samt andre Fornødenheder; hun dækker siden selv til over Indgangen til Huulen, med Riis og Træer, feier Møg og Muld der oven paa, og driver siden Svinene derhen over, alt for at betage de søgende al Anledning til Mistanke, om noget der at finde. Bemeldte Sted og Svine-Stie var ellers under en stor Steen o), og at Jarlen var der, ingen bekiændt, uden for Thora alleene, da alt bemeldte skeede ved Natte-Tider: men der ville vi nu forlade vor flygtige Jarl, og følge det andet Partie op ad Guuldalen, for at oplede ham: thi

o) Da jeg, under min Reise besøgte Gaarden Romul, fandtes der virkelig en temmelig stor Steen, ei lant fra den saa kaldte Jarls-Høi, hvor man berettede, at ommeldte Svinesti skal have været. Det kan være, det er ei urimeligt, da Stenen ligger bemeldte Høi saa nær, at man under den kunde høre hvad som blev talt paa Høien, hvorom viidere siden, not. (q).

thi Thoras Formodning, at man paa hendes Gaard vilde leede efter Jarlen, traf rigtig nok ind.

Man søger der forgieves efter ham.

§. 37. Efter Jarlens Flugt til Guuldalen, og efter hans Søns Død, begav Kong Olaf Tryggueson sig hen til Nidarnes, til det Sted, hvor Staden Nidaros eller Throndhiem siden blev bygt p), hvorhen ventelig den største Deel af den oprørte Almue havde begivet sig q), for der, eller paa næstliggende Hlade, at opleede den flygtige Jarl, efterat han havde, som tilforn er berettet, taget sin Tilflugt til sine Skibe, for at redde sig til Søes. Her faaer nu Almuen den ankomne Prindses Navn og Herkomst at vide; nogle havde allereede under veis slaaet sig til hans Selskab r); andre søgte hen til ham, fra alle Kanter; alle vare høist glade over hans Ankomst, paa en saa høist beleilig Tiid, og tilstode, at den Dag ansaae de nu, som den lykkeligste for sig, for det heele Riige, i det Sted de tilforn havde tænkt, især efter det store Slag mod Jomsvikingerne, at ingen var Hagen Jarl i Riige, saavel i Lykke til Seier at vinde, som i mange andre Ting, der pryde en Regent; alle vare og derfor eenige i, ei at ville have nogen anden til Regent, end ham: nu derimod da hans Ondskab gik over alle Grændser, da den var bleven saa stor, at den ei længer kunde taales, var det Almuens fulde Forsæt, at rydde ham af Veien; dertil udbad man sig nu Olafs Hielp, hans Anførsel, han som allereede havde været saa lykkelig at dræbe Jarlens Søn; og man udbad sig den saa meget meere, som alle vidste, at Riigets heele Almue helst ønskede at regieres af en Prints, der nedstammede fra Harald Haarfager, om han end ei var saa anseet, saa berømt, ei havde saa store Egenskaber

p) Saa beretter Theodoricus Monachus, cap. 10. pag. 18.
q) Dette siger Oddur Munk, Kap. 17. S. 81.
r) See Oddur Munk, Kap. 18, S. 85.

skaber og Fortienester, som Olaf Tryggueson s). Kong Olaf heist fornøiet over, at see sit Ønske saa let, saa lykkelig, at opfyldes, samtykker strax i deres Begiering, han paatager sig at være deres Anfører, bliver af de tilstædeværende strax antagen til Konge, og man beslutter strax, uden videre Opsættelse, med foreenede Kræfter at opsøge Hagen Jarl, om hvis Flugt man ventelig, enten havde udspeidet saa meget, eller af andre Omstændigheder kundet formode, at den var skeet op ad Guulsdalen. Didhen begiver man sig; man giætter, at om Jarlen var det paa nogen Gaard at finde, maatte det være paa Rimol, hvor hans beste, hans fortroligste Ven der i Dalen, Thorn boede t), og man tager derfor Veien didhen. Da man kommer til Elven Gaul, over hvilken Veien gaaer, naar man enten fra Throndhiem, eller fra Melhuus, vil reise til Rimol, blir man der Jarlens Kiortel vaer, hængende paa Iisen; man seer ogsaa hans Hest, som laae død paa en af Ørene eller Bankerne ved Elven, og deraf giorte mange sig den Tanke, at Jarlen maatte selv i Elven være omkommen, sigende, at nu behøvede man ei længer, at leede efter ham, da han var allereede død og druknet i Elven: men her tog en gammel Mand Ordet, og sagde: „Kiænde I ei bedre Hagen Jarls Træskhed? troe I, at „han er omkommen her i Aaen? Nei, vist ikke, I maae „være forvissede om, at dette er kun et Bedragerie af ham, „alleene giort for at narre eder, og bilde eder noget ind„. Kong Olaf var af samme Tanker, som den gamle; alle blive derfor eenige om, at fare fort, for at leede efter Jarlen, og man kommer til Rimol. Her bryder man op alle Døre, saa mange som vare lukte, man søger efter Jarlen baade ude

 og

s) See Olafs Saga, Kap. 186. S. 234. og Oddur Munk, Kap. 18. S. 86.

t) See Olafs Saga, S. 235. og Oddur Munk, S. 88.

og inde, ogsaa lige ind i Svine-Stien selv: men alt var forgieves, og Jarlen er ingensteds at finde. Dette uagtet, var man dog næsten forvisset om, at Jarlen enten maatte være der paa Gaarden, eller ei langt derfra; Kong Olaf lader derfor alle sine Folk, alle tilstædeværende, kalde til et Huus-thing, en Stævne, som han holdt ude paa Gaarden u), selv stiger han op paa foromtalte Steen, som laae ved Svine-Stien, og her udraaber han med høi Røst, at da man, paa dette Sted, forgieves havde søgt efter Hagen Jarl, saa skulde det nu for alle være bekiændt, og vitterligt giort, at hvo der kunde omkomme ham, eller bringe ham frem, enten levende eller død, den lovede hermed Kong Olaf at aflægge med store Belønninger, og ophøie til stor Ære og Værdighed; hvorefter Kongen, med sit Følge, drog tilbage, fra Rimol til Hlade.

Han dræbes af sin Træl Karkur.

§. 38. Denne Kong Olafs Tale, dette hans Løvte, hørte saavel Jarlen selv, som hans Træl Karkur, og den satte begges Sind i en hæftig men uliige Bevægelse, Jarlens i en usædvanlig Frygt, Trællens i en stor Uvished, i Balance, mellem Troskab paa den eene, Begiærlighed efter Ære og Riigdom, paa den anden Siide. „Der maae „følge, sagde Jarlen, efterat Kong Olaf var bortfaren, en „særdeles Kraft med denne Mands Ord: thi aldrig er mit „Sind blevet saa rørt, eller sat i den Frygt, i saa heftig „Bevægelse, som ved hans Tale; jeg har ofte været sat paa „Prøve, ofte i store Farer, hvor det galt om Mood, om

Mands

u) Nogle faa Skridt fra bemeldte Steen, hos hvilken Svine-Stien meenes at have været, ligger forommtalte, saa kaldte Jarls-Høi, og hos den en aflang Plads, som man af dens hele Indretning kan see at have fordum været et Dommer-Sæde eller en Thing-Plads. Paa den har Kong Olaf uden Tvil holdt bemeldte Thing, og derefter steget op paa Steenen, for des lydeligere at høres.

„ Mands Hierte; man har og sagt om mig, at jeg ei har „ været frygtsom, ei læt at giøre bange; men alleene ved „ denne Olafs Ord, er mit Hierte blevet saa betaget af „ Frygt, som aldrig tilforn „; og i det samme seer Jarlen Karkur stift under Øinene, han mærker en stor Forandring i hans Ansigt, og siger derfor: „ Hvi er Du, Karkur, nu „ sort i dit Ansigt, som Jord, nu igien bleg, som et Liig? „ tænker Du at svige mig „? Her skiød Karkur Skylden paa Kong Olafs Tale: „ det maae, sagde han, ei komme „ dig underligt for, at jeg ræddes for dennes Mands Ord, „ ligesom Du; det maae vel komme deraf, sagde han til, at „ ligesom vi ere fødde paa een Dag, saa vil det ogsaa blive „ kort mellem vor Død „. Da det led mod Natten, holdte Jarlen og Trælen Aftens-Maaltiid sammen, og drukke begge af samme Kar x): men for Resten turde nu Jarlen ei meere troe sin Træl; han foresatte sig derover at vaage, hvorimod Trælen faldt i Søvn, sov stærkt og længe, men vaagnede endelig, og fortaalte da Jarlen sin Drøm, at det i den forekom ham, som han var paa Hlade, syntes og der sin Hals at omhænges med en Guld-Kiæde, af Kong Olaf Tryggueson, som desuden forærede ham en Hest y). „ Tag Dig „ vel vare, sagde da Jarlen, det betyder, at han lader Dig „ binde en blodrød Traad om Halsen (lader dig halshugge), „ hvis han faaer Dig fat, og siden ophænge „. Derefter sov Trælen ind igien, drømmer atter, og fortæller liigeledes Jarlen denne hans anden Drøm, hvori ham syntes, at han og Jarlen fore tilsammen paa eet Skib, men sig at sidde ved Roret. „ Det betyder, saa udlagde Jarlen den Drøm, at

 „ Du

x) Oddr. Olafs Saga, Kap. 186, S. 236.
y) Oddur Munk melder intet om Guld-Kiæden, men henfører derimod alle Karkers Drømme, ogsaa foranmelte, som han drømte i Helleren, til dette Sted.

„ Du nu raader for beggės vort Liv, men svig mig nu ikke; „ jeg skal belønne Dig vel derfor „. Siden vaagede de en Tiid lang begge tilsammen z): men da det leed hen mod Morgenen, blev Jarlen saa søvnig, at han ei kunde vaage længer; han falder da i Søvn, men han giver i Søvne et forfærdeligt Vraal fra sig, brød Kroppen op og ned, og skiød Fødder samt Hals og Hoved under sig, ligesom han paa den Maade vilde reise sig i Veiret. Dette satte Trælen i Forskrækkelse, saa foregav han siden, vehtelig for at sætte en Sminke paa sin Gierning a), som skeet, for at redde sig selv; han griber i bemeldte Forskrækkelse, til en stor hvas Kniv, som han havde siddendes i sit Belte, med den stikker han Jarlen ind i Struben b), skiær den siden tvært over, og derpaa Hovedet fra, med hvilket han derefter løber bort af Hulen, og bringer det anden Dag tidlig om Morgenen, med sig til Hlade c). Her fremstiller han sig for Kongen, fortæller omstændelig alt foranførte, som sig med Jarlen havde tildraget, under hans Flugt, og tilstaaer, da Kong Olaf spurgte om

z) See Snorre, anførte Sted, Kap. 54.

a) Man mærker dette af hans Svar, som han gav Kong Olaf. See Olafs Saga, S. 437. at han dræbte Jarlen, vel meest i Anledning af Kong Olafs prægtige Løfte, men dog tillige, fordi han vidste ei, hvad han skulde tage sig for, da Jarlen lod saa forfærdelig ilde i Søvne.

b) See Snorre, i Olaf Tryggvesøns Saga, Kap. 55, S. 253, det nye Oplag. I oftanførte Fragment af Noregs Konunga Sogur, staaer, at Hagen Jarl, for ei at blive pint af sine Fiender, lod selv Karker frastiære sig Hovedet: men det er, efter alle Omstændigheder, ei riimeligt.

c) Bemeldte Fragment beretter, at da man kom med Jarlens Hoved oven fra det saa kaldte Steinberg, saa man den heele Fiord fuld af Skibe, som alle komme, i Hensigt, at dræbe Jarlen. Dette bestyrker hvad Oddur Munk beretter, Kap. 17. S. 83, og Kap. 18. S. 86, at man ogsaa til Søes farte efter Jarlen, og giør det tillige riimeligt, at han har til Søes søgt at undkomme.

om Aarsagen til denne hans Adfærd, at Jarlen havde han dræbt, fornemmelig for at blive deelagtig i de Fordeele, som Kongen havde lovet: men Trælle vare ei lodtagne i frie Borgeres Rettigheder, Love og andre Fordeele; Kong Olaf ansaae derfor med Foie, sit giorte Løfte ei at vedkomme Karke, hans Forseelse derimod, at svige, at dræbe sin egen Herre, saa vigtig, af den Betydenhed, at den, til Exempel for andre, nødvendig maatte paa det alvorligste afstraffes d). Han befaller derfor, at til Skræk for andre hans Lige, skulde de ham strax Hovedet frahugges; dette skeer, og med dette hans, samt Hagen Jarls Hoved, drager derpaa Kongen selv, tillige med en stor Deel af Almuen, ud til den mod Nidar-Elvens Udløb liggende Holme, da Nidarholm, nu Munkholm kaldet, hvilken den Tid laae øde, og blev alleene brugt, som et Rettersted, for Tyve og andre Misgierningsmænd at afstraffe, hvorfor der da stod en Galge. Paa denne lod man da opfæste saavel Hagen Jarls, som Karkers Hoved e), under den tilstædeværende Almues Raab og Forhaanelse, som kastede med Steene mod Jarlens Hoved, og sagde, at saadant Endeligt, saadan Medfart tilkom denne Skalm, denne Niding, med andre Nidinger.

§. 39. Saa stor var da Almuens Forbittrelse mod denne deres tilforn saa hoit elskte Regent, og saa let kan en Første, ved en slet Regiering, ved Ondskab og voldsom Fremfart især, tabe sine Undersaattes Kiærlighed. Saa stor som den almindelige Kiærlighed tilforn havde været, saa stor var nu den almindelige Forbittrelse mod Hagen Jarl, hvilken gik end ogsaa, nu da han var død, til den Yderlighed, at man

Betænkning over Hagen Jarls Endeligt, Regiering, Character.

d) See Olaf Tryggvesøns Saga af Flatøyar-Bok, 1 Deel, Kap. 186. S. 235. b.

e) See nysanførte Sted, og Snorre i Olafs-Saga Tryggvasonar.

man ei alleene ved visse, til den Ende op i Guuldalen udsendte, lod hans døde Legeme slæbe op af forommeldte Hule, kaste paa et Baal og opbrænde, men ogsaa strængelig forbyde, at nævne ham derefter med noget andet Navn, end Hagen den Onde, hvilket Navn derover kom i almindeligt Brug, ei alleene i det Throndhiemske, men ogsaa vidt omkring paa andre Steder, saavel uden- som indenlands f). Paa en saa hastig Forandring, fra den største Høiagtelse og Kiærlighed, til den yderste Grad af Had og Forbittrelse, findes faae Exempler i Historien. Men jo meere man elskte Hagen Jarl, jo høiere Tanker man havde giort sig, om Rigets, om Undersaatternes tilkommende Lyksalighed, under ham; jo større maatte Hadet blive, da man saae sig saa skammelig bedragne, og dette Had maatte voxe i samme Grad, med samme Hast, i hvilken hans Ondskab tiltog. Man finder ogsaa i faae, neppe i nogen af vore gamle Regente, en større Blanding, paa den eene Siide, af de største Dyder og Egenskaber, som kunne zire en Første, paa den anden, af hæsligere Laster. Hagen Jarl nedstammede fra de ældste, de fornemste Konge-Familier og Regente her i Norden: paa fædrene Siide, fra den berømte Haleygia-Ætt g), og giennem den fra Seming, fra Othin selv h); paa mødrene Siide, deels fra den gamle Norske Konge-Stamme, som regnede sin Herkomst, fra Norr og Gorr i); deels fra Ynglingerne, fra Niord og Frey k), fra Harald Haarfager selv; deels som det synes, fra

f) See Olafs Saga, paa anførte Sted, S. 237.

g) Saa siger oftmeldte Fragment.

h) See min Afhandling om Tiids-Regningen 1 og 3 Tabell, og Norske Historie 2 Deel, S. 31.

i) See den Norske Historie. 2den Deel, 1ste Kap. §. 20, S. 68. I sær nedstammede han fra de gamle Hordalandske Konger, giennem sin Oldemoder Gyda. See den Genealogiske Tabel til 2den Deel.

k) Snorre i Heimskringla, 1ste Tome, S. 174. nye Oplag, kalder uden Tvil derfor Sigurd Jarl Tyrs Afkom.

fra den Lodbrokiske Familie, fra Regner Lodbrok, eller en af hans Sønner, eftersom Adam af Bremen l) og andre m) berette, at han var af Ingvars Slægt n). Han nedstammede, siger et Fragment af de Norske Konunga-Sogur, fra Halevgia-Ett og fra Mørene o), fra Jarls-Ett, paa fædrene saavel som mødrene Siide, og derfor vilde han ei tillægge sig Konge-Titel. Kort: i Hensigt til sin Herkomst, var Hagen fød til at regiere, og hans Ret dertil grundet: men dette var hos ham det ringeste. I Skarpsindighed, i dybe Indsigter, lang Erfarenhed og vidt udbreedt Kundskab, i Viisdom og Forstand, i Stats- og Regierings-Kunster, kunde ingen af alle hans Tiids Regente, her i Norden, sættes ved Siiden af ham; og er det en Egenskab hos en Regent

l) In Histor. Eccles. pag. 20, edit. Lindenbrogii.

m) Alb. Stadensis e. g. ap. *Schilterum* in Scriptor. rerum German. pag. 219, og fleere.

n) Regner Lodbroks Søn, Ingvar, omtales meget i de fremmede, særdeles de Engelske Historier, af Middel-Alderen.

o) Hagen Jarls Moder Bergliot, var en Dotter af Thorer Jarl paa Møre, og denne en Søn af den berømte Rognvalld Møre-Jarl; hvoraf indsees Hagen Jarls Forvandtskab med Jarlene paa Møre: men hvorfra bemeldte Adam af Bremen har faaet den Beretning, at han var ex sangvine giganteo, af Risernes, af Joternes Familie, er vanskeligt at giætte. Hans Forfædre maae ventelig have besvogret sig med de gamle Joters Afkom, enten paa Helgeland eller paa Hrafniste i Nommedalen, hvilken sidstnævnte Gaards Beboere nedstammede fra de gamle Joter; derom maae i de Tilder visse Beretninger have været gængse, hvilke nu ere os ubekiændte, saadanne omtrent, som Sagann af Huld Trollkonu er, en Qvinde, der baade paa fædrene og mødrene Siide var af Risa Ett, ex sangvine giganteo, og som berettes, Moder til Thorgierdr Holgabrud og hendes Søster Yrpu, hvilke riimelig have været af Hagens ældste og første Forfædre, eftersom de vare hans fornemste Skyts-Guder. Benævnte Hulds Farbroder skal have heedt Gigas. Sagann af Huld Trollkonu enu Rika. Kap. 8.

gent, at være falsk, at skiule sig anderledes ud, end man er, at skiule sine Tilbøieligheder, saa besad vist Hagen Jarl den i en meget høi Grad, i en høiere Grad end ogsaa, end den snedige Dronning Gunhilld selv p). Den for en Første, en Regent i de Tider fornødne Formon, at have et stort og stærkt, et smukt, et af Naturen ei mindre end ved Kunsten, ved idelige Øvelser til Krig, til Arbeide, til alleslags Forretninger dannet og hærdet Legeme, besad Hagen Jarl ogsaa i en høi Grad. Han var desuden, ei i mindre Grad, tapper, stridbar, uforfærd i alle modende, i de største Farligheder, forsigtig og hurtig i alle sine Foretagender, og i de Krige, han førte, i de mange Træfninger, han holdt med sine Fiender, saa lykkelig, at som den gamle Skalld Thorleif Raudfelldsson, beretter i en Sang, som denne har sammensat, Hagen Jarl til Ære, havde han sendt ni, i Krigen nedlagde Konger for sig til Vallhalla, eller Othins Bolig. I disse Krige, paa sine mange Søe-Toge især, havde Hagen Jarl samlet store Rigdomme, han besad saa mange, som ingen for ham havde eiet, af alle dem, hvilke tilforn havde regieret i Norge q), og dem, tilliige med foranførte Egenskaber, vidste han saa mesterlig, med saadan Snildhed og saa vel overlagt at betiene sig af, til sin Fordeel, i alle Tilfælde, at han derved satte sig hos sine Undersaatter især, i den største Yndest og Anseelse, og var frygtet saavel uden- som indenlands, af Venner ei mindre end Fiender. Men Hagen var mod begge næsten liige utroe, liige svigefuld og underfundig, naarsomhelst han blev dreven, enten af Haab, eller Frygt, eller Vrede; han var desuden af Naturen haard, hengiven til

Ukydsk-

p) Theodoricus Monachus, Cap. 6. pag. 11, giver beggers Character kort men syndigt, naar han siger, at hos dem var ingeniosa malignitas, at de vare klygtige og forstandige, men tilliige ondskabsfulde.

q) See Snorre, den Danske Oversættelse, S. 148.

Ukyskhed; og man beskylder ham tillige for Tyrannie og Giærrighed, Udyder, som ere høist lastværdige hos enhver, men aldeeles utaalelige og af de verste Følger hos en Regent. Men Hagen Jarl var den sidste hedenske Regent i Norge, han var ivrig i sin Religion, den forsvarte han med Eftertryk, og satte sig med al Magt mod den Christne, ei uden billig, uden retmessig Aarsag, som ham syntes, da fremmede, blandt dem Keiser Otho og Kong Harald i Danmark havde søgt, ei uden den største Fare for Rigets Frihed og Rettigheder, der at indføre den. Endnu meere: han var bleven døbt, men faldt fra og forfulgte de Christne. Dette, det sidste især, kunde da ei andet, end giøre ham høist forhadt blandt de Christne, blandt deres Geistlige især, der ansaae ham, som en anden Julianus, som en Apostat, for verre end en Hedning; selv giorde han sig, ved Slutningen af sin Regiering, forhadt, saa forhadt, at han fik Tilnavn af den Onde, som tilforn er fortaalt; og just ved samme Tider omtrent, fik vor Norden sine Skribente, som alle vare Christne, de fleeste af dem Preste eller Munke. Ei Under derfor, at disse have afmalet ham, som den arrigste Tyran, ofte med langt sortere Farve, end han fortiente. Hagen Jarl skal selv have vidst, at han, end ogsaa iblandt fremmede, var i Udraab for at være ond: man lægger ham elsteds r) de Ord i Munden, om sig selv, at endskiønt han overalt var beromt, som en stor og mægtig Første, var han dog ei elsket blandt Regentere i fremmede Lande; og man lader den saa kaldte Kong Jon i Grækerland sige om ham: „at han havde ofte „hørt tale om Hagen Jarl, dog stedse til det verste, aldrig „til det gode„ s). Men heri saavel, som i andet meere, der anføres Hagen Jarl til Last, er vist meget af det over-

 drev-

r) See Sagan af Jomsvikinga (?)
s) See nysanførte Saga, Kap. 15.

drevne, om ei tillige af det falske og urigtige; at saa maae være, kan af foranførte Omstændigheder let sluttes; og samme omtrent kan siges om den Gierrighed, for hvilken man beskylder ham. At Hagen Jarl har været for at samle Riigdomme, det seer man af Historien; kan og være, at han deri, ved et eller andet Tilfælde, har gaaet for vidt; skiønt intet tydeligt Exempel derpaa gives: men Hagen var en af de Regente, som have forstaaet deres Regierings-Kunst, og forstaaet den tilgavns; han vidste, hvor lidt en Regent, uden Penge, uden et riigt Skat-Kammer, kan udrette; og liigesom han vidste at være gavmild, at være det i høieste Grad t), naar Tid, Personer og Omstændigheder udfordrede det, saa vidste han tilliige saaledes at anvende sin Gavmildhed, en Egenskab, uden hvilken en Regent, i de Tider, ei kunde være en ret Regent, at den ei lettelig faldt paa andre, end paa værdige Personer, ei uden paa dem, som ved særdeles Prøver viiste, at de fortiente den u). Desuden maae mærkes, at de Skribente, som have optegnet os vor Hagens Bedrivter, og skildret hans Egenskaber, hans Dyder og Lyder, ere Jislændere; og disse kunne ei overalt frietages fra et Slags Partiskhed, naar Fortællingen angaaer Sager, som ere skeede mellem deres Landsmænd og andre, allerhelst naar desse Sager have angaaet mit og dit. Et Par Exempler, som af bemeldte Skribente anføres, paa Hagens Grumhed og Gierrighed, kunne heri tiene os til Beviis. De ere desse.

§. 40.

t) See Olafs Saga af Flateyar-Bok, 1 Part. Kap. 186, S. 238.

u) See Exempel herpaa, i Sigmund, foregaaende §. 5te i dette Kapitel. Hagen forærede Finboge Ramma et Skib med alt Tilbehør. See Sagan af Finboge Ramma, Kap. 16.

§. 40. En Jislænder, ved Navn Þorleif, siden kaldet Jarlaskalld, en Sostersøn af den bekiendte Midfiardar-Skegge x), maatte for et Drabs skyld forlade sit Fædreneland, og kom til Viigen i Norge, hvor Hagen Jarl da var. Þorleif førte en Deel Jislandske Varer med sig, som Jarlen vilde kiøbe ham af: men det afslog Þorleif, hvorover Jarlen blev høist fortørnet, eftersom Regenten, eller hans Ombudsmand, havde, efter Landets Love y) Forkiøbs-Rettighed, eller første Kiøb paa alle Varer, som bleve solgte, naar Regenten havde Lyst eller trængte til at kiøbe dem, eller noget deraf z). Ikke destomindre vovede Þorleifur at lade sine Varer sælge til andre: men Hagen Jarl var ei af de svage Regenter, som taale at man giør Indgreebe i deres Rettigheder, deres Værdighed, eller Lovene overtrædes, end ogsaa under deres egne Øine; saa snart han faaer dette at viide, sætter han sig for at søge Hævn; til den Ende faer han selv, med sit Mandskab hen til Þorleifs Skib, laer hans heele Følge fængsle og siden ophænge, men erklærede alt Godset at være forfaldet under Kronen, og lod Skibet opbrænde. Þorleif selv kom derfra, og drog siden til Danmark, hvor han satte sig i stor Yndest hos Kong Svend, ved et Vers giort til hans Ære, for hvilket Kongen belønnede ham med et Guld-Armbaand, som vog en Mark, og med et Sverd, der var en halv Mark Guld værdt. Men Þorleif tænkte imidlertiid paa Hævn, for den Uret, han meente sig af Hagen Jarl at være tilføiet; han sammensatte følgende Vinter et

Handel mellem Þorleif Jarlaskalld og Hagen Jarl.

x) See Norske Historiens 2den Deel, i Anhanget §. 8. S. 454. og Þattr, Þorleifs Jarlaskallds, i Flateyar-Bok, og Olafs Saga, 1 P. Kap. 168.
y) See Kong Magni Lagabæters Gulathings Lov, Kiøbe-Balken, Kap. 9.
z) Denne Omstændighed har Forfatteren af Þattur Þorleifs, enten ei vidst, hvilket dog neppe er at troe, eller udeladt den, paa det Þorleifur skulde ansees for uskyldig, og Hagen Jarls Fremfart mod ham, som fuld af Ondskab, Tyrannie og Gierrighed.

Vers om ham, kaldet Kone-Visene; han faaer Tilladelse af Kong Svend at fare til Norge, for at bringe ham Verset; og han kommer Jule-Aften, til Hlade, hvor Hagen Jarl da havde ladet tillave et stort Jule-Giæstebud. Her forklæder han sig, som en Stakkarl eller Staader, han gaaer ind i Giæstebuds-Salen, sætter sig der blandt de andre Stakkarle a), men kiører saaledes omkring med dem, og foraarsager derved saadan Tummel, at Jarlen underrettet om den nye ankomne Stakkarls Uregierlighed, lader ham kalde for sig, og spørger om hans Navn, hans Ætt og Herkomst. Her giver Porleif sig Navn af Neidungur Gialdandason, siger sig at være fra Synglisdal i det kolde Svithiod, at have besøgt mange Hovdingers Hoffe, og nu vel at være meget gammel, men dog at have fattet Lyst til at hiemsøge Hagen Jarl, da han havde hørt saa meget at tales om hans Regiere-Kunst og Tapperhed, hans store Viisdom og Forstand, den Mildest, i hvilken han stod blandt Undersaatterne, de Love, han havde udgivet b), om hans Venlighed mod alle, hans Gavmildhed, hans Manddom, hans store Foretagender og Bedrifter. „Da Du saa længe har været i mægtige Re„gentes, i store Hovdingers Hoffe, spurgte her Jarlen, „hvad kan Du da vel, hvilke Kunster, hvilke Idrætter har „Du lært?„ Her faaer Porleifur Leilighed til at sætte sit Fore-

a) For saadanne vare da, i Kongernes Spiise-Stuer, et vist Rum, nederst ved Indgangen. I at give dem og andre, som søgte derom, der Føde, satte de Tiders Regente et Slags Ære, det ansaae de for en Pligt.

b) At Hagen Jarl har udgivet Love, finder man neppe noget andersteds berettet. Sagen er dog uden Tvil rigtig: men Forandring af Religion, af Skikke, af Regiering, tillige med det almindelige Had, som Hagen Jarl tilsidst paadrog sig, har ventelig foraarsaget, at alle hans Love bleve afskaffede eller reent forglemte.

Forehavende i Værk; at udføre den Hævn, han havde tiltænkt Jarlen. han beretter, at han var Skalld eller Poet, at han tilforn havde siunget adskillige Hovdingers Berømmelse, og beder derfor om Tilladelse, nu her at siunge, at fremføre den Sang, som han havde sammensat til Jarlens Berømmelse. Dette tilsteder Hagen Jarl, Porleifur begynder at synge, han synger den halve Sang til Ende, og Jarlen synes, at i hver Strophe, hvert Vers og Viise, vare lutter Lovsange, ham og hans Søn Erik til Ære. Men siden begyndte Porleifs Sang at stemmes i en anden Tone, og Hagen Jarl ved den at sættes i en besynderlig Forfatning: Jo længer Porleif blev ved at synge, jo hæftiger Kløde paa kom der Jarlen, som derover maatte, paa hemmelige Steder, lade sig rive med Kamme og Duge; nu syntes ham ogsaa Porleifs Sang at være ei mindre en Nid-Viise, end en Lovsang; han begynder at true, hvis Porleif fremturede længer dermed, og denne lover vel Forbedring, men begynder en endnu verre Sang, kaldet Tokuvisur (Taage-Visene), der giorde den underlige Virkning, at der blev overalt mørkt i Salen, eller i Jarlens Spise-Stue; og strax istemmer Porleif den tredie Sang, en Nid-Viise, mod Hagen Jarl; hvis Virkning var saa stor, at ei allene alle Jarn, alle Sværde og Spyde, som vare i Salen, komme derved i Gang af sig selv, hvorved mange bleve dræbte, men at ogsaa Jarlen selv faldt derover i Afmagt, i en hæftig Besvimelse, og at alt hans Skiæg, samt en Deel af hans Haar, faldt ham af Hovedet. I den Forvirring, som herover reiste sig, kom Porleifur imidlertid derfra, og drog til Danmark, til Kong Svend, der uden Tvil maae have været i Raad og Daad med Porleif, i bemeldte Forretning, men som nu gav ham Tilnavn af Jarlaskalld, og i Navn-

fæste

fæste c), som man kaldte det, forærede ham et Skib, med alt Tilbehør, hvormed han drog over til Jisland. Her satte han sig ned. Men Hagen Jarl, som længe skal have ligget syg af den, ham ved Porleifs Vers, tilføiede Legems Skade, brændende af Begierlighed efter Hævn, da den paa ingen anden Maade kunde faaes, skal have taget sin Tilflugt, til sine Skyts-Gudinder, Porgierd Horgabrud og dennes Søster Irpu, ved hvis Hielp, eller ved Troldoms Kraft, han af et Træe-Billede, som han fik oplivet ved Hiertet, taget af et dræbt Menneske, skal have dannet en Mand, kaldet Porgard, og sendt samme over til Jisland, hvor han dræbte Porleif paa Althinget.

Handel mellem ham og Thrain.

§. 41. Man vil her forbigaae at melde om det overtroiske, det overnaturlige, det som i denne Fortælling alleene smager af de Tiiders Tænkemaade, om Troldom, Hexerier, Signelser og Vers, hvorved alle hedenske Folk, endogsaa de meest polerte, have troet, at ellers utrolige, meere end naturlige Virkninger kunde tilveiebringes; man vil ei heller giøre sig Umage med at viise, hvorledes en Tildragelse, som denne nys fortaalte, af de gamle, der vare meget for det store, det overdrevne, det forunderlige, blot ved visse Omstændigheder i Fortællingen derom at forandre, tillægge, eller lempe efter deres Hensigt, kan have faaet et Sving, som giver den Anseelse af en Fabel; dette bliver ei her vor Sag: enhver fornuftig indseer let, hvor meget eller hvor lidt deraf bør troes; men man vil her kun overlade enhver eftertænksom at dømme, hvorvidt en Regent kan med Rette beskyl-

c) Det skeede ei sielden i gamle Dage at man, ved visse Tilfælde, gav en eller anden et Ø.e. eller Til-Navn; dette Navn maatte stedse have en anstændig Foræring i sit Følge; og den Foræring kaldte man Navnfæste.

beskyldes, som man i denne Sag gior med Hagen Jarl d); for Gierrighed, for Tyrannie eller Ondskab, fordi han afstraffer en Lovenes Overtræder, en som overmodig handler mod Regentens Befalinger; eller beskyldes for Troløshed, fordi han vred, skiønt langt fraværende, at søge Hævn over den skyldige. Det meeste, om ei alt af det lastværdige, falder her, naar man ret beseer Tingen, paa Porleff selv, ei paa Hagen Jarl. Det samme kan ligeledes siges om følgende Tildragelse, der anføres, som Exempel paa hans Haardhed og Strenghed, ogsaa mod uskyldige. En Person, ved Navn Thrain Sigfussøn, der var en Sønnesøn af Sigvat den Røde e), men en Faderbroder til den navnkundige Gunnar paa Hlidarenda, og der i 7de Leed nedstammede fra Kiarvall, Konge paa Irland f), drog, som mange fleere i de Tider, paa en Norsk Mands, Hogne den Hvides Skib, fra Iisland, over til Norge, hvor han blev antagen i Hagen Jarls Hof, for benævnte Gunnars skyld, der havde været Jarlens Hofmand, blev der Vinteren over, og fik Sted blandt Giæsterne. Ved samme Tider havde en berygtet Søerøver, en ved Navn Koll, en Søn af Asmund Eskisida fra Smaalandene, efterat have med 5 Skibe og en anseelig Krigsmagt, en Tid lang ligget i Elven, begivet sig derfra, og gaaet ind i Folden eller Follo-Fiorden, hvor han uforvarendes, ved Natte-Tider, anfaldt en Halvard Sote, uden Tvil en af Hagen Jarls Leens-Hovdinger, og dræbte ham, imod given Leide, da Halvard, efter en tapper Modstand, havde overgivet sig; hvorefter Koll rode-

d) See Indledningen til Pattr Porleifs i Olafs Saga Tryggues. 1ste Part, Kap. 168, S. 201 af Flateyar-Bok.
e) See Niala, Kap. 34. S. 49.
f) See Torfæi Histor. Norveg. Par. 2. lib. 8. Mantissa 2. pag. 361,

røvede alt hans Gods, og drog dermed til Hodhers eller Kodese g). Hagen Jarl høist fortørnet over dette, lod stævne Thing, Koll erklære for fredløs og sætte en Priis paa hans Hoved: men ingen skiøttede om at fortiene den. Da Jarlen derfor engang sad i sit Hof, blandt sine Hofmænd, og havde der atter bragt denne Materie paa Bane, uden at naae sin Hensigt, udbrød han med disse Ord: „nu maae jeg savne „Gunnar af Hlidarenda; han skulde vist nok have taget den „af Dage, som jeg har giort fredløs; nu er han fraværen„de: men nu ville vel hans Landsmænd, de her værende „Islændere, giøre det „. Efter de Tidens Skikke og Vedtægter ved Hofferne, var det Giesternes, især de nylkomnes Pligt, at paatage sig de vanskeligste, de farligste Forretninger, for at viise Prøver paa deres Duelighed, for derved at bane sig Veien til høiere Æres-Trin; Thrain mærkede derfor strax, hvorhen Jarlen sigtede, han sagde, at skiønt han ei var Gunnar, var han dog hans Nærpaarørende, og han lovede at paatage sig den Forretning, som Jarlen vilde have udført. Denne, høist fornøiet dermed, tilsagde ham al fornøden Understøttelse til Toget mod Koll h); han forsyner Thrain dertil med 5 Krigs-Skibe, alle paa det beste udrustede; Erik Jarl gaaer ham desuden til Haande, med det beste Mandskab, de beste Vaaben for ham at udsøge, ved at skaffe ham Veiviisere til Reisen, ved at forsyne ham med Proviant, samt fleere fornødne Ting; og Thrain gaaer til Kodese, for at opsøge Koll. Men her faaer han vide, at Koll var gaaen derfra til Danmark. Didhen begiver der-
for

g) See Niala-Saga eller Niala, Kap. 83.

h) Man beretter, at Hagen Jarl skal her have faaet den Erindring af sin Søn Erik, at han havde ofte lovet mange gode nok, men at alle hans Løfter syntes ei at være lige vel opfyldte. Vist en stor Feil hos en Regent, hvis Løfter bør være ubrødelige.

som Thrain sig svar, thi han traffer Koll hos Helsingborg, og det kommer strax imellem dem til en haardnakket Træfning, under hvilken Koll bestiger Thrains eget Skib, og giør der et temmeligt Nederlag; men Thrain gaaer ham selv i Møde, Kolls Haand rammes med en Steen saa haardt, at Sværdet falder ham fra, og han dræbes; hvorefter Thrain frahugget ham hans Hoved, bringer det til Hagen Jarl i Throndhiem, og endskiønt Thrain ei havde giort stort videre, end hvad ham, som Giest i Jarlens Hof, tilkom at giøre, det hvorved han for sig selv havde indsamlet Ære og Berømmelse, noget som burde giøres, hvis han vilde tænke at giøre Lykke i Hagen Jarls Hof, saa faaer han dog, efter Erik Jarls Tilskyndelse, til Belønning for denne sin Tieneste, et prægtigt nyt bygget Skib, kaldet Gamm, eller Griffen, vel ei bygt som et Langskib, men dog bygt i Skikkelse af en Drage i). Hagen Jarl tilsiger ham derhos sit Venskab, tager ham i sit Selskab, da han med en Flaade seilede til Grændserne af Riget, til en Sammenkomst, som der skulde holdes med den Svenske Konge k); han lod desuden Thrain nyde den Ære, under denne Reise, selv at styre bemeldte sit prægtige Skib, og satte alle dem haardelig til Rette, som af Misundelse over Thrains Lykke, søgte at besorte ham hos Jarlen, hos hvilken han endnu opholdt sig følgende Winter.

§. 42. Men for alle disse Velgierninger betalte Thrain Jarlen meget slet, og det paa følgende Maade. Et skarns Menneske, ved Navn Hrapp, af de mange Nederlage, han

Tildragelse mellem Hagen Jarl og Hrapp.

han

i) See Torfæi Histor. Norv. paa nysanførte Sted.

k) Rimeligt er det den Gang skeet, at Kong Erik fik Hagens Dotter Audur til Egte. Dette viser ellers, at Hagen Jarl, ogsaa for Jomsvikinga Slaget, har havt Wigen i Besiddelse, med andre Lande, som laae ved de Svenske Grændser.

han giorde; ogsaa Viga-Hrap kaldet, kommer, for et paa Jisland begaaet Drab derfra, og kommer paa en Mands fra Throndhiem, ved Navn Kolbein Arnliotsson, hans Skib over til Norge. Her begiver han sig til den da værende Gudbrandsdalske Regent Gudbrand, Hagens Frænde og fortrolige Ven, og bliver antagen i hans Hof: men her krænker han Gudbrands Dotter Gudruna, dræber en af hans Hofmænd eller Tienere, ved Navn Asvard, som Gudbrand havde sat til at passe paa benævnte sin Dotter, og stikker sig siden af Veien i en Skov, hos en der boende Rømnings-Mand, ved Navn Tofe, hvor ingen kunde finde ham, uagtet Gudbrand og hans Søn Thrand giorde sig al Umage for at faae ham fat. Hagen Jarl var, som nylig er erindret, en fortrolig Ven af Gudbrand, for hvem beklager denne sin Nød, og Hagen lader ei alleene Hrapp domme fredløs, samt sætte en Penge-Sum paa hans Hoved, men kommer ogsaa selv følgende Sommer, til et Giestebud hos Gudbrand, paa hvis Gaard da stod et Afguds-Tempel, et af de største og prægtigste i heele Norge l), hvilket Hagen og Gudbrand havde tilfælles, men som aldrig blev aabnet, uden naar Hagen Jarl selv var tilstede. Ved hans Ankomst bliver det nu og saa denne Gang aabnet: men dette fører det slemme Menneske, den ugudelige Hrapp sig til Nytte. Han sniger sig ved Natte-Tiider til Templet, udplyndrer det, fratager Gudinden Porgerd Horgabrud, som der sad paa en Stol, i Legems Størrelse, en stor meget kostbar Guldring, som hun havde om sin Arm, en fiin Dug, hun havde om Hovedet; Thor, som

l) See foranførte Niáls-Saga, Kap. 88, hvor dette Tempel og det paa Hlade (jeg skulde heller troe det paa Mære) siges at have været de største i Norge. Kan være, at dette er at forstaae, som private Folkes Templer, saadant som det paa Hlade synes at have været, alleene for de der boende Jarler, ligesom det paa Gudbrands Gaard alleene for ham og Hagen Jarl.

som sidder paa en Vogn, fraraver han den anden; Thora eller Irpa den tredie Guldring, de øvrige Afguds-Billeder alt, hvormed de vare udprydede; dem slæber han siden ud af Templet, sætter saa Ild paa det, og lægger det i Aske. Efter denne Gierning søger han Skoven, men angribes af 6 Mænd, som vilde afskiere ham Veien didhen, af hvilke han dræber 3de, giver benævnte Thrand, som var i deres Selskab, et næsten dødeligt Saar; bliver siden eftersøgt, ogsaa af Hagen selv, og af denne opsporet, men undkommer dog, ved Hielp af sine raske Been, og tager Flugten nord til Throndhiem, eller til Hlade, hvor Thrain da laae færdig med sit Skib, at gaae over til Jisland, men 2de en Nials Sønner fra Jisland, Grim og Helge, Sigurd Jarls Hofmænd paa Orkenøerne, med et andet Skib, ogsaa færdige at gaae til Søes. Hrapps Flugt var imidlertiid bleven bekiendt, han blev eftersat af Jarlen selv m), og han tog derfor sin Tilflugt, først til Nials Sønner, for hos dem at finde Skiul, og da disse ei vilde eller ei turde tage imod ham, da til Thrain, hvilken han tilbyder det Bytte, han havde røvet af Templet. Thrain tilstaaer selv, at det var ham uanstændigt at skiule Hagen Jarls Fiende, af hvilken han havde nydt saa meget godt: forbenævnte Nials Søn, Grim, fraraader ham at befatte sig med Hrapp, forestillende den Fare, for hvilken man derved udsatte sig: men ikke destomindre tager han dog Hrapp til sig, og veed med den Behændighed at skiule ham paa sit Skib, at da Jarlen kommer did, efterat have først randsaget Nials Sønners Skib, kunde han med al sin Skarpsindighed og Eftertanke ei finde Skielmen, uagtet han trende adskilte Gange igien-

m) Fortællingen herom er i Nials-Saga temmelig indviklet, og taler den om Hraps Flugt, ligesom Hlade laae i eller tæt hos Gudbrandsdalen. Venteligt ere endeel Omstændigheder der udelukte, eller forglemte, som vare fornødne at vide, for ret at indsee Sagens Sammenhæng.

nemsøgte Skibet; hvor Hrap var skiult, første Gang i et Par Vand-Fade, som hængde i Søen uden Skibsborde, anden Gang blandt endeel Sække, som laae henslengte i Skibet, tredie Gang i Seilet, som var ophidset i Masten. Imidlertid var dog Jarlen saa vis paa, at Hrap var paa Prains Skib, at han fierde Gang vilde fare didhen, for at søge; men i det samme faaer Thrain Bør, og segler sin Vei. Dette kunde ei andet, end sætte Hagen Jarls Sind i Forbittrelse, ogsaa mod Nials Sønner: disse havde selv tilstaaet for ham, at have seet Hrap; han kunde af alle Omstændigheder slutte, at de maatte være Medvidere i hans Flugt; med fire Krigs-Skibe angriber han derfor deres Skib, hvormed de havde lagt sig under en Øe; de forsvare sig længe, de dræbe end og en Aslak af Langey, en Eigil, Jarlens egen Fanedrager, men blive fangne, og kastes i Fængsel, for at aflives: men de undkomme følgende Nat til en Kare Solmundarsons, deres Landsmands Skib, ved hvis og Erik Jarls Mellemhandling, de af Hagen Jarl tages til Naade, og drage med bemeldte Kare, først ud paa Søerøverier, siden hiem til Island n).

Betænkning derved.

§. 43. Her have vi det andet Exempel paa Hagen Jarls saa kaldte Grumhed og rasende Tyrannie o). Om Sagen fortiener Navn deraf, om man ei retter, saavel heri, som i meget andet, har giort Hagen Jarl Uret, maae Læseren selv dømme. Man vil fremstille Nials Sønner, som uskyldige i Hrapps og Prains Forseelser, Hagen altsaa som Tyran, i at velte Skylden og Straffen paa dem. Men kan man kalde dem uskyldige, som unddrage en Skiælm, en Niding, en af Regieringen for fredløs erklæret, fra den vel for-

n) See foranførte Nials Saga, Kap. 90.
o) See Torfæi Histor. Norveg. paa nysanførte Sted, pag. 365.

fortiente Straf? dem, der søgte at dræbe Regenten? dem, der handlede mod deres bedre Vidende og Overbeviisning? De vidste meget vel, hvor Hrap var p), men skiulte det; de giorde sig derved skyldige, i hans og Prains grove Forseelser, i den Straf, de havde fortient; det vidste de selv, og at saa var: det gave de tydelig tilkiende, da de, efter Hiemkomsten til Island, fordrede Erstatning af Prain, for den Overlast, de for hans Skyld havde lidt. Ingen sige os, at Hagen her dog handlede som Tyran, da han ei vidste, hvad Niols Sønner havde giort. For en Herre af hans Klogskab, Indsigter og Dybsindighed, kunde det ei være skiult, at de vare skyldige; alle Omstændigheder kunde overtyde ham derom; og lad ham end i Iverighed, i Overilelse, have gaaet noget for vidt, det kan undskyldes, enten med en retmæssig Følelse af den Uret, den ringe Agtelse, man havde, paa saa kiendelig en Maade, viist mod ham og hans Befallinger, eller med en Nidkierhed, for at haandhæve Lovene; men fortiener da ei tillige den Sindighed at roses, hvormed han siden lod sin Vrede falde, og tog de skyldige igien til Naade. Saaledes handler vist ikke en rasende, en blodtørstig Tyran. Man har berettet om ham q), at han i sit Hof havde en Blaamand, en Morian, af Kiempe-Størke, og sin Fornøielse af, at lade ham brydes, eller prøve Størke med andre, ved hvilken Leilighed mange maatte tilsætte Livet; man fortæller ogsaa r), at han ved sit Hof underholdt en stor, stærk Biorn, som han kaldte sit Aledyr, og som forstod Mands-Tale, hvilken han brugte til samme Forretning, eller til at afstraffe visse skyldige. Kan være, at Hagen Jarl her, og ved visse andre Tilfælde, har handlet for strængt;

p) See bemeldte Niala og Torfæus sammesteds, som nys er anført.
q) See Gunnar Kieldugnups Fisles Saga, og Sagan af Finboge Ramma.
r) See Sagan af bemeldte Finboge Ramma, Kap. 17de.

strængt; en Morian brugt til at [illegible] andre, for Lyst og Tidsfordriv, en Biorn brugt som Boddel, ere Prover og Beviis nok paa et haardt Gemytte; langt fra at saadant bor undskyldes; men i dette og meere andet at fastsætte det sande, det rigtige, er for Resten vanskeligt. Hagen Jarl var een af de vanheldige Regenters Tal, som have regieret vel, men tilsidst giort sig almindelig forhadte; det traf sig saa ind, at efter hans Dod blev Religion, Regiering, den regierende Familie, Tænkemaade, næsten alting forandret; om ham blev derfor alt hvad man sagde troet; og man kunde paa hans Hals sige og digte, hvad man vilde. Hans Dyder, hans gode Bedrivter ere dirovet, for det meeste, ikkun fortiede, hans Feil derimod foragede eller afmalede med de sorteste Farver. Heraf den Forvirring, den Mangel i hans Historie; naar man undtager de Vers, som Snorre og Olafs Saga anforer, af en Einar Skalaglams Sang, digtet Hagen Jarl til Ære, Vellekla kaldet, findes meget faae af de gamle Skaldes Vers tilovers om ham, han som dog stedse havde Skalde ved sit Hof, hvoraf fem paa eengang nævnes, som vare tilstede paa hans og hans Sons Erik Jarls Skib, i Jomsvikinga Slaget, nemlig en Vigfus Vigaglums Son, en Þorleif Skuma, en Þordr kaldet Aurvaund, en Tindur Hallkellsson, og en Skaldmeyar-Einar eller Einar Skalaglam s), af hvilken sidstnævntes Exempel man seer, at de gode Skallde ei giorde ved Hofferne deres Tieneste for intet, og at Hagen Jarl, skiont paaholden, dog i behorige Tilfælde har været rund og gavmild. Da bemeldte Slag skulde gaae for sig, var Einar paa Jarlens Skib, men ham syntes, Jarlen nu en Tiid lang ei at have viist den Gavmildhed mod sig

Hagen Jarls Skallde.

s) See Olafs Saga 1ste Part, Kap. 152. S. 179. Einar var en Dotter-Son af den Skotske Konge Biolan, giennem dennes Dotter Æid-biorg. Torf. 312.

sig, som enten var ham sædvanlig, eller Einars Begierlighed udfordrede; han betiener sig derfor af Leiligheden, han stiller sig an, som hans Forsæt var, at løbe over fra Hagen Jarl, til Fiendens Partie, og han udtrykker dette sit Forsæt i et Vers; Hagen, der uden Tvil kiendte Mandens Duelighed, som Skald og Soldat tillige, der var om for sin Ære, der nu trængte til al den Hielp, der var mulig at have, kalder ham tilbage, og for at stille ham tilfreds, forærer ham tvende Vegt-Skaale, giorte af purt Sølv, og overalt forgyldte, med tilhørende tvende Lodde, det eene af Guld, det andet af Sølv, begge med paastøbte eller indgravede Menneske-Billeder t), Skaale, som Hagen Jarl pleiede at betiene sig af, som Orakler, i tvilsomme Tilfælde, i at udforske tilkommende Ting u), og bleve derfor anseete, som særdeles kostbare x). Foruden bemeldte finde vi endeel andre Skalde enten at have været i hans Hof, eller siunget om hans Bedrivter, saasom en Thorleif Raudfellidsson, af hvis

t) Eller rettere, Guders Billeder: thi i den saa kaldte Vatsdæla berettes, at Kong Harald Haarfager forærede Ingemund Lodder, som han siden bar i sin Pung, paa hvilke Freyrs Lignelse af Sølv var indgravet.

u) Naar han vilde betiene sig af dem, lagde han bemeldte Lodder i Skaalene, betegnende i Forveien hvad enhver af dem skulde bemærke. Det af dem, som derpaa begyndte at bevæge sig i Skaalen, og at støde an mod dens Kanter, saa den klingede, ansaae man for det spaaende; dog gik det sævnlig saa, at Spaadommen blev, som Hagen vilde have den. See Jomsvikinga Saga, af Flateyar-Bok, i Olafs Saga, 1 P. Kap. 152, og Torfæi Histor. Norv. Par. 2. lib. 8. cap. 10. pag. 313.

x) En endnu kostbarere Forærning fik denne Skald, af Hagen Jarl, til Belønning for bemeldte hans Sang, Vellekla, nemlig en Skiold, hvorpaa gamle Historier stode skrevne, saaledes, at den mellem Linierne var belagt med Guld-Spanger, og for Resten besat med Ædel-Steene. See Eigla, Kap. 59. Vist et kostbart Stykke.

hvis Vers, til hans Ære, endnu noget er tilovers y); en Skapte Þorodsøn, siden Lavmand paa Jisland, der har sammensat et Vers om vor Hagens Bedrivter z); en Hallfred Vandrædaskalld, der aabnede sig Adgang til hans Hof, ved en Sang, sammensat til hans Ære, og opholdt sig der siden en Tiid lang a). Desuden har foromtalte Thind Hallkellsson b), samt en Eivind Skalldaspiller c), men især en Biorn, Bisp paa Orkenøerne, død Aar 1222, sammensat Viiser, den sidstmeldte en vidtløftig Sang d), om det store og berømte Jomsvikinga-Slag, som indeholder ei andet, end hvad af oftomtalte Jomsvikinga-Saga, og andre Beretninger derom tilforn er anført.

De Kilder hvoraf denne Deels Historie er tagen, og dens Troeværdighed.

§. 44. Af desse Kilder have vore gamle Skribente øst deres Beretninger om Hagen Jarl og hans Bedrivter, om hvis samt øvrige Historiers Rigtighed, som i denne Tome er afhandlet, man derfor ei har mindste Aarsag at tvile, saa meget mindre, som endnu tildeels skeede Udvandringer, fra Norge over til Jisland, og som de fornemste Mænds Sønner og andre, paa nysnævnte Øe, derfra bestandig droge over til Norge, og opholdt sig der, for en Deel, ved det Norske Hof-selv; ei at tale om dem, som paa Kiøbmandskab, og i andre Forretninger, hvert Aar reiste derimellem, hvilke, efter de Tiiders Maade, ei vare af de ringe, men af de fornemste Folk i Landene. J Hagen Jarls Tiid drog en Norsk Mand, ved Navn Þorhalldur, en Mand af store Ind-

y) See Snorre; i Harald Graafelds og Hakons Saga, Kap. 55.
z) See Gunlaugs Saga Ormstunga, i Anmærkningerne, pag. 63.
a) See Olafs Trygguas. Saga. Par. 2. Kap. 31. S. 86.
b) See Snorre i Hakons Saga, og Gunlaugs Saga, i Anmærk. S. 43 og 47.
c) See Torfæi Hist. Norv. Par. 2. pag. 260.
d) See Not. ad Pals Biskups Saga, not. 24.

Indsigter, hvorover han blev kaldet Spamadr eller Spaamand, der formodentlig ogsaa var Skalld, over til Jisland, og satte sig der ned paa Horgsland i Syrleikar-Os e). I samme Tiid flottede ogsaa en anden Mand, som var en stor Skalld, nemlig Sigmund, en Søn af Lambe, men Sønneson af Sigvat den Røde, fra Norge over til Jisland f). Der boede ogsaa ved desse Tiider en Gisle Surssøn, en af Landets beste Skallde, som drog didhen fra Norge i Hagen Adelsteens Fosters Tiid, men stod siden, som riimeligt er, i Samfund med sine der værende Frender g). At man her ej skal melde om andre, som enten ved samme, eller noget for bemeldte Tiider, havde nedsat sig paa Jisland, saasom en Asbiørn Gunbiørnsøn fra Halogaland, en Porgeir, en Bretting, en Juge h), med fleere, uden Tvil sammesteds fra; at man og intet skal Tale om adskillige fornemme Personer, Mænd af første Rang fra Jisland, som ved de Tiider, om hvilke handles i denne Deel af vor Historie, opholdte sig ved det Norske Hof, eller paa andre Forretninger vare i Norge, saasom foromtalte Rutr og Olaf Pa i); en Hordr og en Geir; en Tind Hallkellssøn k); en Sigurdr Torfa-Fostre l); en Porgils Orrabein m); en Porgrim og Porkell; en Gisle Surssøn og Vestein n), i Kong Harald Graafelds Tiid; en Kare Solmundarsøn, med foromtalte Prain og Nials Sønner

Yy 2 Helge

e) See Olafs Saga Tryggvas. Par. 2. S. 211.
f) See Nials Saga, Kap. 41. S. 61.
g) See hans Saga.
h) See Sagan af Finboga Ramma, Kap. 1.
i) See foregaaende 1ste Kap. §. 40.
k) Er uden Tvil den samme, som foromtalte Skald, der var med i Jomsvikinga-Slaget.
l) See om alle desse Sagan af Hørde og Holmverium.
m) See Flaamanna Saga, Kap. 12.
n) See Gisle Surssons Saga, Kap. 7.

Helge og Grim; en Finboge den Ramme o); en Gunnar af Hlidarenda p); en Grimr Droplaugsson q); en Biørn og Asbiørn Asbrandssønner; den siden paa Jisland af sin Viisdom, Træskhed og Lovkyndighed saa meget berømte Snorre Gode, med hans Fostbrødre, Þorleif Kimbe og Þorodd r); en Vermund og en Þorarin s); en Halgrim Asbrandsson, en Torfe og Eyolf Valbrandssønner, en Þórer og Oddr Þorbrandssønner, en Þorstein og Grim Þorbiarnssønner, hvilke alle være, i Hagen Jarls Tiider i Norge, hvorfra sidstnævnte droge ud paa Søerøverier t). Til benævnte, og til dem fra Jisland, som opholdte sig i Norge, under bemeldte Jarls Regiering, kunne endnu lægges: en Þorkell Hakr fra Jisland, men af den berømte Hrafnista-Slægt i Norge, hvor han giorde sig berømt af sine Bedrivter til Søes, hvilke han siden lod udskiære over sin Seng og paa den Stol, som stod i hans høie Sæde u); en Gunbiørn, Finboge den Rammes Søn, en Vigfus, Vigaglums Søn, en Øgmund Ditt x), med mange fleere, hvilke opholdte sig deels kort, deels længe, i Norge. Hvorimod ogsaa adskillige anseelige Mænd fra Norge, i de Tiider, besøgte Jisland, saasom en Finboge Bardarson, en Bardr y), en Brynjulfr Þorbiarnarson

o) See Sagan af Finboga Ramma, Kap. 1.
p) See foranførte Niáls-Saga.
q) See Sagan af Katli Þrym.
r) See Eyrbyggia eller Thorsnesinga-Saga, Kap. 13.
s) See sammesteds, Kap. 26.
t) See Sagan af Havarde Jisfirdingi.
u) See foranførte Niala eller Niáls Saga, Kap. 120, S. 183.
x) See Olafs Saga Tryggvasonar, 2 Deel, S. 116. Kap. 29.
y) See Sagan af Finboga Ramma, Kap. 8 og 10. En Bardr Styrmand, en Norsk Mand, der seilede paa Jisland, omtales ogsaa i Gunlaugs Saga Ormstunga, Kap. 2; om den samme, eller en anden,

som z), en Hreidar, der var en Mand af høi Byrd, fra Vors a), en Hallvardr Hvite b), en Geirmundr Gnyr fra Hordaland, som var Hagen Jarls Hofmand, og i trende Aar boede paa Jisland c), en Arnfinn fra Vigen d), en Pórer, og en Porarin, ogsaa sammesteds fra e), en Biorn f), og mange andre; blandt hvilke jeg her ei kan forbigaae at anføre endnu tvende vel udenlandske Personer, men som en Tiid lang havde været i Norge, tvende Svenske Bærsærker, Halke og Leikner, der af Kong Erik i Sverrig vare sendte Hagen Jarl, som en stor Foræring, men af ham, efter deres Begiering, bleve overladte til forbenævnte Vermund fra Jisland, en Mand af høi Byrd, som nedstammede fra Ketill Flatnef, af hvilken Vermund, som i Norge var bleven Hagen Jarls Hofmand, de bleve bragte over til Jisland, hvor de begge omkomme. Af disse med flere have da de Tiiders Skallde og andre paa Jisland kundet faae af den Efterretning, om de Norske Sager, som de enten selv manglede, eller ei kunde indhente hos deres Landsmænd, hvilke ellers ei forsømte, ved deres Hiemkomst til Jisland, der i offentlige Forsamlinger, at fortælle den nysgierrige Almue, og andre, som vare derefter begierlige, alt hvad nyt

 og

anden, er uvist. Den Hrafn Styremand fra Norge, som omtales i Broddhelga Saga Kap. 4, og blev dræbt paa Jisland, synes og at henhøre til disse Tiider.

z) See Sagan af Hørde.

a) See Sagan af Viga-Glum, Kap. 1.

b) See Nials Saga, cap. 28. pag. 41.

c) See Eyrbyggia, cap. 21.

d) See sammesteds, Kap. 76, S. 111.

e) See Gisla Surssons Saga, Kap. 7.

f) See Laxdæla.

og mærkværdigt, som havde tildraget sig, under deres udenlandske Reiser, for i Norge; hvorpaa Magnus, Biskop paa Skalholt, her skal tiene os til Exempel. Denne Mand kom hiem fra sin Reise til Norge, hvor han var bleven viet til Biskop, just da Althinget blev holdt, og Dommerne sade i Retten: men saa snart man horte, at Bisp Magnus nærmede sig Thinget, saasnart man ventede her, at faae nye Tidender at høre fra fremmede Steder, forlode alle strax Retten, og samlede sig omkring den nye ankomne Biskop, som da paa Kirkegaarden maatte fortælle, for det heele Folk, alt det nyt, som havde tildraget sig i Norge, medens han var udenlands g). Saa stor var da Begierligheden efter Nyt paa Jisland, og ei mindre var den i ældre Tiider, da man paa alle muelige Maader søgte at fornøie den. Herover skeede da, at saasnart noget fremmet Skib, det er, noget Skib fra Norge der landede, begave de i Nærheden boende fornemste og anseeligste Mænd sig til Stedet, hvor det havde taget Havn, og tilbøde Styrmanden (Eieren af Skibet) at tage Herberge hos sig, hvilke Styremænd eller Skippere da ei vare ringe Folk, men af de riigeste og anseeligste Mænd h), saa at end ogsaa Kongernes egne Hofmænd i), ja Printserne undertiiden ei undsaae sig ved selv at være Kiøbmænd; hvorpaa man har et mærkværdigt Exempel i Kong Harald Haarfagers egen Søn, Biørn, som lagde megen Vind paa Kiøbmandskab og Handel, hvorover han fik Navn af Kiøbmand.

§. 45.

g) See Hungurvaka cap. 13 p. 92.
h) See Anmærkningerne til Gunlaugs Saga, pag. 23. og Jo. Erici disqvis. de peregrinatione Jslandorum.
i) See Laxdæla, hvor berettes om en Aurn ɔ: Ørn, en Kong Harald Graafelds Hofmand, der drog som Kiøbmand eller Styremand til Jisland.

§. 45. Efter forskiellige Beregnings Maader, have Skribenterne tillagt Hagen Jarl forskiellige Regierings-Tider. Theodorik Munk beretter k), at han regierede alleene i 30 Aar; Adam af Bremen tillægger ham en Regierings-Tiid af 35 Aar l). Den første har uden al Tvil regnet Hagens Regierings-Aar, fra hans Faders Død; denne Regning er uden Tvil den rigtigste, den stemmer og meest overeens med den, vi have antaget. Den sidste synes at giøre hans Regierings-Tiid for lang: men den kan dog forsvares, naar man antager, at han har regieret, som Jarl, med sin Fader, og dette giver foranførte Theodorik Munk og Anledning til at troe, naar han siger, at Hagen regierte alleene (solus) i 30 Aar; han har da en Tiid lang regieret med en anden, førend han eene førte Regieringen, og med hvem kunde det vel være, uden med hans Fader? thi at ville forklare Sagen paa den Maade, at Hagen regierede eene over Norge i 30 Aar, efter Kong Harald Graafelds Død, det kan, efter forommeldte, og som vi meene tilstrækkelig fastsatte Tiidsregning, ei have Sted. Har denne da antaget ham til Medregent Aar 960 eller 961, kan Hagen siges at have regieret i 35 Aar. Man har Aarsag at troe, at Forfatteren til Olafs Saga Tryggvasonar i Flateyar-Bok m) har sigtet til samme, naar han beretter, at Hagen regierte i 33 Aar, lad være han selv siger, at disse Aar skulde regnes fra hans Faders Sigurd Jarls Fald; hvori uden Tvil er en Irring, og sat Sigurd Jarls Fald, i Stedet for, Kong Hagens Fald n).

Tiids-Regningen i Hagen Jarls Historie.

Fra

k) See de vetustis Norveg. Reg. cap. 5. pag. 10.

l) See hans Histor. Ecclesiastica, lib. 2. pag. 20, edit. Lindenbrogii.

m) See 1ste Part, Kap. 186, S. 238.

n) See den 37 §. i det 1ste Kapitel, i denne Deel.

Fra Kong Haralds Graafelds Død derimod regierede Hagen Jarl i 19 Aar omtrent, naar man regner fulde, eller i 20, dersom man regner efter begyndte Aar, og paa sidstmeldte Maade maae Forfatteren af Noregs Konunga Sogur, efter oftomtalte Fragment, have regnet, som siger, at Hagen Jarl førte Regieringen i 20 Vintre, efter bemeldte Kong Haralds Fald. Men som Eenevolds-Regent sad han ved Roret næsten i 10 Aar, og døde 58 Aar gammel o). Han førte aldrig Titel af Konge, som tilforn er viist. Des meere ubegribeligt synes det at være, hvad Adam af Bremen beretter p), og vor Hvitfeld med fleere af ham har udskrevet, nemlig at Prints Haqvin eller Hackon i Norge var den første, som der tiltog sig Konge-Navn, i det Sted, at de Norske tilforn bleve regierede af Hertuger (Jarler). Saa ubestemte og urigtige ere de fremmede i vor Historie, i de ældre Tider. Adam af Bremen har da ei vidst, eller ei erindret, at Norge før omtrent halv andet hundrede Aar siden havde havt Monarker eller Eenevolds-Konger, og fra mindelige Tider baade Konger og Jarler; han har da giort, som endeel andre, ogsaa i vore Tider giøre, snakket noget hen i Veiret, som han syntes det kunde passe sig, efter hans Kundskab og Begreeb; og da han havde hørt, at Hagen, som var Jarl over Norge, havde tiltaget sig Eenevolds-Herredømmet, over det Rige, efterat have tilforn der været en andens Jarl, men siden revet sig løs fra al Forbindelse med Kong Harald i Danmark, har han faldt paa den Tanke, at denne Prints maatte være den, der først havde ladet sig kalde Konge i Norge. Dette kan da temmelig vel lade

Vildfarelser af fremmede i hans Historie.

sig

o) Saa siger bemeldte Olafs Saga, paa anførte Sted.

p) Histor. Eccles. pag. 20 ed. Lindenbrog.

sig forklare: men naar han lægger til, at bemeldte Hacqvin efterlod sig, som sit Scepters eller sit Riges Arving, en Hartild q), som eiede baade Danmark og Norge, at Hacqvins Søn var Trucco, men Olaf Kraccabeen, en Søn af Trucco (eller Tryggve) r), saa er hans Fortælling endnu meere forkeert og indviklet. Her har han, forført af Navnenes Liighed, forbyttet Hagen Jarl med Kong Hagen Adelsteins Fostre, som efterlod Riget til Harald Graafeld; denne igien med Kong Harald Blaatand, der en Tiid lang besad baade Danmark og en Deel af Norge; Kong Hagen Adelsteins Fostre har han giort til Kong Tryggves (Truccos) Fader, da han dog var hans Farbroder, eller giort Kong Olaf Tryggueson til Hagen Jarls Sønneson, fordi han kom paa Thronen i Norge efter ham; og det, som egentlig tilkommer Hagen Jarl, om det tilkommer nogen, nemlig at han faldt fra den Christne Religion, at han var dreven i Tegns Udlæggelse, at han spaaede af Fugle-Skrig, at han var en Hexemester, og havde Troldmænd bestandig om sig i sit Hof, med meere, det tillægger han den uskyldige Olaf Tryggueson s), og har deri faaet en heel Sværm af Skribente til Efterfølgere. Adam af Bremen havde hørt bemeldte og meget andet, om Hagen Jarl, at fortælles af Kong Svend Estridsson; han havde ogsaa hørt, mueligt ved samme Tiid, meget af samme at fortælles om Kong Olaf Tryggueson; paa begge havde bemeldte Konge

q) See sammesteds, cap. 15. Endeel kalde ham Harald.

r) See sammesteds, cap. 25. 26. pag. 22 23.

s) See sammesteds, cap. 29.

ge havt meget at udsætte, meget at laste, som Fiender tilsidst af de Danske, af Kong Svends Forfædre; dette har den skiødesløse Adam ei vidst ret at skille fra hinanden, forbyttet derover det eene med det andet, og henkastet det paa Papiret, liigesom det faldt ham ind, eller hans Hukommelse fremstillede det.

Første Tillæg,

Indeholdende de Norskes Bedrivter udenlands, adskillige berømte Mænds Levnet, og andre Tildragelser, som i Historien selv tilforn ei ere anførte.

---

§. 1. At de Norske endnu bleve ved at drive deres Søe-røverier, at de sværmede omkring, i Øster-Søen, men fornemmelig i Vester-Havet, derpaa have vi seet adskillige Prøver, i foranførte Historie, og vi skulle i det efterfølgende faae fleere at see: men vi have dog derpaa, i denne Deel af vor Historie, ei saa mange Exempler at op-viise, som i de forige. Aarsagen er, at baade indeholder denne Deel en meget kortere Tiid end hine, og nu ophørte desuden næsten gandske de Norskes tilforn saa meget giængse Udvandringer til fremmede Lande. Desuden blive de frem-mede Skribente endnu ved, at forbytte Nordmænd og Dan-ske med hinanden, saa man ei til visse veed at skille hines Be-drivter, sær i Engelland, fra desses: men at de Norske, i sidstnævnte Land, have endnu stedse været paa Færde, at meget derfor af det, som tillægges hine Danske, bør forstaaes om dem, derpaa have vi tilforn seet Exempler, i Kong Ha-rald Graafelds, og hans Broders, Kong Sigurds, i Olaf Trygguesons Historie; og hertil gav Tilstanden i Engelland dem selv Anledning. Kong Edgar, som der besteg Thro-nen, Aar 959, var vel en mægtig Herre, og en af de be-

De Norskes Krige og Søerøve-rier i Vester-Havet.

rommeligste Konger, som Engelland, i de ældre Tider, har havt; han holdt ogsaa en meget stor Flaade i Søen a), ved hvilken han, ligesom Kong Alfred for ham havde giort, hemmede de Nordiske Folkes Indfald og Streiferier, for en Tiid; han blev derved sat i Stand, til at undertvinge sig adskillige Lande, og smaae Konger, som tilforn er erindret: men hvad her blev vundet, paa den eene Siide, blev igien tabt, paa den anden. For at sætte sig i bemeldte Forfatning, trak Kong Edgar mangfoldige fremmede, især her fra Norden, af de saa kaldte Danske, til sig, foruden dem, som af sig selv komme hen til ham. Dette blev Engelland til stor Skade i Fremtiiden b); han blev derover, sige de Engelske Skribente c), lastet af mange: „ thi herved lærte de Engel„ske, af de Danske, at drikke d), af Saxerne (eller de Tydske) „ Vildhed og Fremfusenhed, af Flæmingerne Kiælenhed og „ et qvindagtigt Væsen „. Ei nok dermed; jeg troer, man endnu kunde lægge til: at derved lagdes Grund til de Danskes paafulgte Overmagt i Engelland, under Kong Edvard og Kong Ethelred, hvortil de finge anseelig Hiælp og Tilstod, af de Norske, der tilforn havde bekriget de nordlige Kanter af Engelland, som kan sees af Olaf Tryggvesøns og fleere

a) Paa 3600 stærke Skibe, sige de Engelske Skribente, 1200 i det østlige, 1200, i det vestlige Hav, og 1200, i Nord-Havet. See Matth. Westmonast. in Flor. Histor. pag. 193.

b) See Continuator Bedæ de gestis Anglorum, lib. 2. cap. 9. pag. 302, int. Rer. Angl. Scriptores per Hieron. Comelinum.

c) See *Wilh. Malmesburensis* de gestis regum Angliæ Lib. 2. int. Savillii Scriptores 5 post Bedam. *Rogeri Hovedeni* Annales ad an. 974. og fleere.

d) Engellands Frugtbarhed gav bemeldte Danske Anledning at henfalde til Drik. For at dempe dette Fylderie, udgav Kong Edgar den Lov, at der skulde drikkes efter Maal, og lod sætte et Mærke paa hvere Drikke-Kar, hvor vidt det skulde fyldes, Wynnes History of Wales. pag. 59.

fleere Exempler. Bemeldte fremmede her fra Norden, som i Mængde vare komne over til Kong Edgar, hvilke denne havde der giort spage og fredelige, som det heeder e), venteligh ved Penge, ved en anseelig Sold f), finge derved Smag, ei alleene paa de Engelske Riigdomme, men ogsaa paa deres frugtbare Lande, hvor Kong Edgar tillod dem at nedsætte sig overalt, hvor de vilde; de bleve ved den Leilighed der ligesaa mægtige, som de Engelske selv g): men da Kong Edgar var død, da den forige Sold formodentlig ei blev dem betalt, bleve de ei længer saa fredelige, som for; de begyndte paa nye, at plyndre overalt i Engelland; Kong Ethelred maatte derover, ved Sølv og Penge, stille dem tilfreds, eller kiøbe sig dem af Halsen h): men dette opvakte end meere deres eller andres Begierlighed, fleere vilde have det samme, som hine havde faaet; og de Norske, hvilke endnu, liigesom i de forige, de ældre Tiider, vare frem for andre Nordiske Folk, hengivne til Søerøverier, forsømte ei saa god en Leilighed. Vi have tilforn berettet, at Kong Harald Haarfager bemægtigede sig alle Øer i Vester-Havet, liige indtil de Øer Man og Mona i); over desse Øer i Vester-Havet satte han sine Jarler eller Statholdere; og saa længe denne mægtige Konge regierede, venteligh ogsaa saa længe hans Søn, den hurtige Hagen Adelsteens Fostre, sad ved Roret, vovede formodentlig

De Norskes Herredømme paa Den Man.

e) „ Ipsi etiam Dani ad eum freqventes navigarunt, Eadgaro jam cicures „ effecti." Wilh. Malmesb. loc. cit. pag. 56. Continuator Bedæ, int. Scriptor. rerum Brit. per Comelin. pag. 302.

f) Paa anden Maade var det den Tiid ei muligt at spæge de Nordiske Søe-boer.

g) See Caradoc of Lhancarvan, eller W. Wynnes History of Wales, pag. 56.

h) See Rogerus de Houeden annal. part. 1ma pag. 62, inter Scriptor. 5 post Bedam. Wilh. Malmesburiensis siger pag. 62, at Kong Ethelred drev dem tilbage, ved Sølv og Penge.

i) See Norske Histories 2den Deel, S. 120, Kap. 1. §. 33.

lig ingen at skille Norge ved de Besiddelser. Men de Engelske havde Aarsag at være misfornøiede med dette nære Naboeskab, af saa stridbart et Folk, hvilke her sadde dem liigesom paa Halsen; de maatte ofte føle Virkningen deraf; og ei Under derfor, at bemeldte Kong Edgar tog Leilighed af Norges da værende forvirrede og afmægtige Tilstand, til at bringe Øerne Mona og Man især, med fleere, under sin Lydighed k). At de saavel tilforn, som paa den Tiid, værende Jarler eller Konger paa Man, have været Norske, det viise Navnene selv; det stemmer og overeens med hvad Indbyggerne paa Øen Man have selv vidst at berette, om deres gamle Konger. Den anden der regierende Konge-Familie, saa fortælle de l), havde sin Oprindelse fra en Prints, Søn af en Konge i Danmark og Norge m), en lykkelig og tapper Herre, som først indtog Orkenøerne, siden Sudurøerne, og tilsidst fæstede sin Residence paa Øen Eubonia (eller Man). Han regierede længe og fredelig n). Hans Eftermand var hans Søn Guttred (Gudrod) o), som lagde megen Vind paa at giøre sine Undersaatte meere civiliserede. Efter ham regierede en Reginald (Regner eller Ragnvalld), som havde Ord for at være Troldmand, og blev dræbt p); da efter ham en Olave blev Konge, som fordi han uden den Norske Konges Minde havde tiltraad Riget, blev indbuden at komme over til Norge, men der strax dræbt. Hans Broder og Eftermand, Olain (Oleif), en dydig og retfærdig Prints, døde efter 23 Aars Regiering i Irland, og efterlod

k) See foregaaende Kap. 2det §. 18. i denne 3die Deel.

l) See an Account of the Isle of Man by W. Sacheverell. S. 25.

m) Denne Vending har man ventelig givet Tingen, i de nyere Tiider, da bemeldte Riger havde begge kun een Konge.

n) Mueligt er denne Prints Kong Harald Haarfager selv.

o) Det kan passe sig paa Kong Haralds Søn Gudraud.

p) Dette passer sig meget godt paa Kong Haralds Søn, Ragnvald Rettilbein.

lod Riget til en Allen (Ale ɔ: Ole), der var ligesaa udydig, som hans Formand havde været dydig, og blev forgiven; da hans Søn Fingal blev Konge, og efter denne hans Søn Goddard (Godrand), i eller efter hvis Tiid en stor Forandring, i Stats-Forfatningen paa Øen Man, maae være skeet: thi ved desse Tiider, eller ved Midten af det 10de Hundrede-Aar, finder man en Harold, med hans Søn Hakon q), at have regieret over Man. Med en Krigsmagt, bestaaende af Norske r), angreb denne Øen Mona eller Anglesey, ventelig efterat de Engelske havde bemægtiget sig den, udplyndrede der Penmon, og indtog heele Øen: men han blev af Kong Edgars Flaade nød til at forlade den, og at gaae hiem igien. Hans Søn, benævnte Hakon, blev ogsaa dreeven fra hans Kongeriige paa Man s), fordi han ei vilde hylde den Engelske Konge: dog beqvemmede han sig endelig dertil; han hyldede Kong Edgar t); og han blev ei alleene indsat i sit Kongeriige igien, men ogsaa Anfører over foromtalte store Engelske Flaade, hvormed man, tvende Gange hvert Aar, seilede rundt omkring de Brittaniske Øer, for at rense Havet fra de Nordiske Søe-røvere. Macon skal derfor og have nydt den Ære at være den tredie i Rangen, blandt de otte Konger, hvilke engang, som fortælles u), roede Kong Edgars Baad, da han selv styrede. Men en anden Kong Harolds Søn, ved Navn Godfryd, eller Godred, var

(Margin notes: A. 969. De befrige Øen Mona. — A. 970. — A. 972.)

q) Hon kaldes, ventelig ved en Kopiist-Feil, overalt Macon, af andre meere forkeert, Mactus eller Macutus.

r) De Engelske kalde dem her, som paa fleere Steder, Danske.

s) See foranførte Account of Man, S. 26. Denne Makon eller Hakon ommeldes ei i de Maniske Traditioner, men des meere af de Engelske Skribente.

t) See foranførte Wynnes History pag. 59.

u) See foregaaende 2det Kap. §. 18, og foranførte account of Man, S. 27.

var ventelig ei fornøiet med det Partie, som hin Hakon havde taget x); med en Trop Norske, som han anførte, lod han sig derover leie for Sold af den Valliske Første, Constantin den Sorte, og med denne Hiælp gaaer Constantin mod Howel, en anden Vallisk Første; de brække ind i Nord-Walles, og de udplyndre derpaa Øen Anglesey, samt Lhyn: men Constantin bliver slagen, og de Norske lide et temmeligt Nederlag. Derimod lykkedes det de Norske Søerøvere (piratis Norwinensibus, som det heeder) samt de saa kaldte Danske, bedre paa endeel andre Kanter i Engelland, hvor de først meldte udplyndrede den Øe Thenetland især, samt Provincen eller Landet omkring Staden Chester y), men de sidstnævnte oversvømmede Devonshire samt Cornwall, og udplyndrede Southamton z). Forom-talte Godfred lod sig ei heller afskrække af det forige mislin-gede

Ao. 979.

Ao. 980.

x) Navnet, Tiden og andre Omstændigheder passe sig meget vel dermed, at denne Godfrid eller Godred har ingen anden været, end een af Gunhilds Sønner, den Gudraud, som efter Kong Harald Graafelds Fald maatte med sin Broder Kong Regnfred rømme Norge, og gaae over til Ørkenøerne, men var siden ei med paa det Tog, som hans Broder, hin Ragnfred, giorde til Norge, for der at sætte sig igien paa Thronen, Aar 979, og 980, see foregaaende 2det Kap. § 6—8, en Sag, som synes at være besynderlig, men som heraf kan oplyses: Kong Gudraud ansaae enten sin Broders Foretagende for ugiørligt; eller rettere, vare de den Tid enten blevne uenige, eller Kong Gudraud saaledes indviklet i andre Krigstoge, i Vester-Havet, at han ei kunde være med paa hint Tog til Norge. Harold, som af anførte Skribente udgives for Gudrauds Fader, har uden Tvil ingen anden været, end Kong Harald Graafeld selv, som opholdt sig en lang Tid i Vester-Havet, førend han kom til Regieringen i Norge. At han sættes som Gudrauds Fader, giør heri intet Hinder. Det kan være en pur Vildfarelse, af fremmede, det kan og komme af det fordum giængse, men ubestemte Ord, Maag.

y) See Chronicon de Mailros apud Gale, in Scriptor. Rerum Brit. Tom. I. p. 151, og Roger. de Houeden. Annal. fol. 245. a.

z) See Wynne anførte Sted.

gede Forsøg, især efterat Kong Edgar nu var død, og den unge, den svage Ethelred kommen paa Thronen i Engelland; for at hævne og afstryge den Skam, ham i forige Slag var skeet, falder han paa nye ind i Vest-Wales, og han tilsig- Ao. 981.
ter sig der en stor Seier hos Lhanvanoc a). Efter nogle Aars Forløb, fra sidstomtalte Tildragelse, giør han endnu det tredie Forsøg mod Øen Anglesey, og han er deri saa lyk- Ao. 986.
kelig, at han faaer den Walliske Første Lhyarch, Owens Søn, med 2000 af hans Mænd, til Fange, og laer derpaa hans Øine udstinge. Dog maae han ei have været i Stand til at bemægtige sig Øen, eller til at forsvare sig længe i dens Besiddelse; hvorover de Norske atter giorde der Landgang, Ao. 991.
og udplyndrede den heele Øe, medens en anden Trop af dem, under deres Anførere, Jostein (Justine) og Gudmund b), sværmer om ved Kysterne af Engelland, og der blandt andre Steder, udplynder Staden Ipsvik c). Hvorefter en Svend, (Swane) en Søn af Harold (ventelig ei en Søn af foromtalte Harald, men rettere Kong Svend Tveskiæg, Søn af Harald Blaatand, muelig kaldet til Hiælp af foromtalte Godfred) angriber Øen Man, som han udplyndrer, og lander siden i Nord-Wales, hvor han i en Træfning nedlægger den Walliske Første Edwal d).

§. 2.

a) See Wynne paa anførte Sted, om dette og følgende, pag. 61 og 67.
b) De kaldes vel Danske: men Navnene selv, Jostein og Gudmund, giængse i Norge, neppe eller sielden brugte i Danmark, give tilkiende, at de maae have været Nordmænd. Det var ogsaa just ved disse Tider, at den Norske Prints eller Konge, Olaf Tryggueson, sværmede omkring, ved de Engelske Kyster. See Kap. 3die §. 27, i det foregaaende.
c) See Lelandi Collectanea P. 1. p. 127.
d) See Wynne, pag. 68.

Fortsættelse af den Orkenøiske Historie.

§. 2. Saaledes fore da de Norske frem, især langs de Vestre Kyster af England, i Walles, paa Øerne Man e) og Mona; Uroligheder, som for en stor Deel synes at være foraarsagede, af Kong Edgars Forsøg, at underlægge sig bemeldte og fleere Øer i Vester-Havet. Efter hvad derom tilforn er anført f), synes dette Forsøg at have strakt sig, ei alleene til Suduröerne, men ogsaa til Orkenøerne og Hetland, lad være hverken hos vore, ei heller hos de Engelske Skribente, nogen Efterretning derom findes. Vi have tilforn berettet g), at Kong Erik Blodøxes Sønner, havde sidstnævnte Øer en Tiid lang i Besiddelse, at de derfra begave sig over til Danmark, og at de da overlode desse Øer, til deres Svoger-Broder, Arnfinn eller Arnvid, som havde deres Søster Ragnhilld til ægte.

Arnfinn Jarl.

Arnfins Fader var Porfin Hausakliufur (Hoved-Kløver) en stor Stridshelt, hvilket hans Tilnavn ogsaa udviiser, som ved sine Bedrivter giorde sig vidt bekiændt, og efter sin Død, paa Sotte-Seng, blev begraven paa Haugaheede h) eller Haugagerde i), paa Øen Raugnvallsøy k). Foruden benævnte Arnfinn efterlod Porfinn sig adskillige Sønner, nemlig Havard, kaldet Arsæl, Liotr, Skule og Hlaudver

e) I de følgende Deele af vor Historie skal viises, at denne Øe har i de seenere Tiider længe været i de Norskes Eie, hvorhen høre de Steene med Rune-Paaskrivter, som findes i Cambdens Britannia, pag. 1458. Tom. 2.

f) See det 3die Kap. §. i denne Deel.

g) See den Norske Histories 2den Deel, Kap. 3. §. 95. S. 364.

h) See Olaf Tryggvesøns Saga, af Flatøyar-Bok. Part. 1. S. 221, Kap. 179.

i) Saa heder Stedet, i Torfæi Orcades, pag. 24.

k) Uden Tvil er denne Rognvaldsøy den samme, som nu kaldes, af de Engelske, Ranalsa (den søndre) conf. *Buchanani* Hist. Scot. Lib. 1. Kiønt Torfæus meener, paa ovenanførte Sted, at Ranalsa er de gamles Rinarsey.

ver eller Ludvig, hvilken sidstmeldte l) han avlede med Gerstiod, en Dotter af Dunkader, Jarl paa Katanes, som havde Gyda, den Skotske Konges, Porstein Randes m) Dotter til ægte n). Arnfinn blev, efter sin Faders Død, og efter Kong Eriks Sønners Bortreise, paa bemeldte Maade, eene raadig over Orkenøerne og Hetland: men hans Regiering synes ei at have varet ret længe. Hans Hustrue Ragnhilld, et ægte Billede af hendes Moder, i List, Ondskab og Renker, foranstaltede det saaledes, at han blev tagen af Dage, paa Myrkhool, beliggende paa Katanes, hvilken Skotske Province da stod under de Orkenøiske Jarler, men havde gemeenlig sin egen Jarl, der følgelig var en Vasal af de mægtige Jarler paa Orkenøerne, og giennem dem af de Norske Konger. Efter Arnfins Død giftede Ragnhilld sig med hans Brøder, forbenævnte Havard, som da blev regierende Herre over Øerne, og fik siden Tilnavn af Arsæll, i Anledning af de frugtbare Tider og gode Aaringer, som indfulde under hans Regiering. Han var desuden en god, en brav Regent, følgelig alle hans Undersaatte med ham og hans Regiering vel fornøiede: Ragnhilld alleene var ei tilfreds med den, og ønskede Forandring. Hun havde nu fattet Kierlighed til en anden, som Udfaldet viiste, til sin Mands yngre Broder, Liotr, men stillede sig an, som hun havde fattet den til Havards Søstersøn, en ved Navn Einar Klining, en stor Søerøver-Helt, som holdt en stor Søerøver-Trop i sin Tieneste, og drog hver Sommer ud paa Søerøverier. Ham giver hun, under et Giæstebud hos Havard, Egteskabs-Løfte, gior ham Haab om at blive Jarl, og formaaer ham derved, til den skammelige Gierning, uformodentlig at over-

Havard Arsæll Jarl.

Aaa 2 falde

l) See Torfæi Orcades pag. 24.
m) See om ham Norske Histories 2 Deel, S. 160. 449. x.
n) See den Danske Oversættelse af Snorre, S. 234.

falde sin egen Moderbroder, Havard Jarl, paa et Sted, som siden blev kaldet Havardsteig, beliggende paa Steinsnes, paa Oen Rosfey o). Men Udfaldet svarede ei til Einars Haab: han fælder vel Havard, efter en tapper Modstand, men han bliver for den af ham begangne skammelige Gierning, overalt ansoet og udraabt for en Niding; Ragnhilld, som efter alle Omstændigheder at domme, aldrig havde tænkt at opfylde sit Lofte, eller om det havde været hendes Tanker, nu undsaae sig ved at sætte det i Værk, eller ansaae det for at være mod sin Fordeel, udraaber ham ogsaa for en Logner, da han vilde besmykke sin Giærning med hendes Vidende og Samtykke; hun sender derpaa Bud efter hans Fetter, en anden Soster-Son af Havard, ved Navn Einar Hardkiopt (Haard-Kiæft); ham opmuntrer hun, med Haab om Herredommet over Oerne, til at dræbe hin Einar Klining, paa en Tiid, da denne mindst ventede sig saadant; og nu sender hun Bud til hendes tvende forige Mænds tredie Broder Liotr, med hvilken hun derpaa gifter sig. Liotr bliver ogsaa Jarl efter Havard, venteligen som den ældste af de overblevne Brodre; og han vidste siden, ved

Liotr Jarl.

sin Tapperhed, sine Bedrivter, at sætte sig i megen Agt og Anseelse: men sidstnævnte Einar skaffede ham dog derhos temmelig meget at bestille. Einar havde, ved at dræbe sin Fetter, tænkt at bane sig Veien til Herredommet over Oerne; Ragnhilld havde og, som tilforn er berettet, giort ham Haab derom: men der dette slog ham Feil, da han saae sig bedragen, blev han forbittret, og sogte med Magt at skaffe sig det, som han ellers ei kunde faae: men han kunde ei skaffe sig Tilhængere nok; Indbyggerne paa Oerne vilde ingen

o) Saa kaldte vore Forfædre den storste blandt Orkenoerne, den paa hvilken Staden Kirkvog, nu Kirkvall ligger, den man nu om Dage gemeenlig kalder Mainland, fordum, som man meener, Pomona.

ingen tiene, uden Thorfinn Jarls Sønner; og Liotr fandt kort derefter Leilighed til at rydde ham af Veien. Saaledes blev man hannem qvit: men en nye, en verre Fiende reiste sig imod Liotr, hans egen Broder Skule. Denne begav sig over til Skotland, til den Skotske Konges Hof; bemeldte Kon: giver ham der Titel af Jarl, og dette skeer, uden al Tvil, ei uden meget betydelige Hensigter. Man kan læt forestille sig, at det Skotske Hof ei kunde andet, end med skeele Øine ansee de Erobringer, som de Norske, men deres Jarler paa Orkenøerne især, havde giort i Skotland, hvor de besadde adskillige anseelige Provincer i Riiget p); de Skotske Konger giorde derfor adskillige Gange Forsøge paa at tage bemeldte Provincer tilbage; Duff, Micolumbi eller Melcoms Søn, angreb Sudurøerne, som de Norske den Tiid besadde, tilliige med Murray, Røss og Katanes q); hans Broder, Kong Kenneth den 3die, giorde et Tog mod Øeboerne, da desse streifede omkring i Provincen Røss r); og samme Kenneth er det, uden al Tvil, til hvilken foromtalte Skule begav sig s); den Skotske Konge ansaae dette, som en ynskelig Leilighed, til at opnaae sine Hensigter: ved at give Skule Titel af Jarl, giorde han ham til sin Vasal; og derved banedes ham Vei, som han haabede, ei alleene til at faae de tabte Provincer i Skotland tilbage, men ogsaa Over-Herredømmet over Orkenøerne selv.

p) Sigurd Jarl paa Orkenøerne indtog ei alleene Katanes, men ogsaa Sudurland, Røss og Murray i Skotland. See Norske Histor. 2den Deel, Kap. 1. §. 45, S. 160.

q) See Buchanani Histor. Scot. Lib. 6. pag. 178. 179. edit. Elzev: 1643 8.

r) See Buchanani Histor. Scot. Lib. 6. pag. 188.

s) Denne Kenneth regierede fra Aar 969 til Aar 994.

Indbyrdes Krig imellem Jarlerne.

§. 3. Uden Tvil har man vidst at trække saavel den Katanesiske Jarl, som andre af de fornemste i bemeldte Provincer, paa Partiet. Skule begiver sig nu, ei alleene med Titel af Jarl, men ogsaa med en Krigsmagt, som han havde samlet, fornemmelig paa bemeldte Katanes, over til Orkenøerne, og paastaaer, at Liotr Jarl skal deele Øerne med ham t). Men dertil var hin ei at formaae, som for at forsvare sig i Øernes Besiddelse, samler strax en Krigshær sammen, og gaaer sin Broder i Møde. Liots Flaade var større end hins, hans Krigsmagt stærkere: men Skule var dog ei at formaae til at lade sin Paastand falde, hvad Umage end Liotr giorde sig derfor; han vil, at Sværdet skal afgiøre Tretten; og det kommer derover til en meget skarp Træfning: men i den bliver Skule slagen, og maae tage Flugten over til Katanes, hvorhen Liotr forfølger ham, og opholder sig der siden en Tiid lang, med en talriig Krigsmagt, ventelig saavel for at passe paa Skules Foretagender, som for at bringe den Provints igien til Lydighed. Skule begiver sig imidlertiid paa nye hen til den Skotske Konges Hof, denne understøtter ham atter med en mægtig Krigshær, under Anførsel af en Magbiodr eller Magbragdr u) Jarl, og med den gaaer Skule løs paa sin Broder. I Begyndelsen af Slaget angribe Skoterne de Norske med megen Hidsighed; Liotr befaller derfor sine Folk, for det første, kun at forsvare, at bedække sig med deres Skiolde, men dog at staae fast, alle som een Mand. Dette skeer, Skoternes Anfald bliver derved til intet giort, deres Hidsighed falder, hvilket saasnart Liotr mærker, opmuntrer han sine Folk til et Angreb, og figtede selv med stor Tapperhed. Skoterne giorde vel en Tiid lang Modstand: men endelig bliver deres Slagtordning splittet; de

t) See foranførte Olafs-Saga, S. 222.

u) Saa kalder Torfæus ham, i hans Orcades pag. 25.

de tage derfor Flugten; Skule fortsætter vel, det uagtet Slaget, men han bliver tilsidst nedlagt, og Slaget dermed endt. Efter denne Seier underlagde Liotr sig igien heele Katanes, men han bliver paa nye angreben af Skoterne, der med dette og med forbemeldte Feltslags vanhældige Udfald, vare hoist misfornoiede. For at søge Hævn, samle de uformærkt en anseelig Krigsmagt sammen, under forbenævnte Magbiods Anførsel, med den gaae de løs paa Liotr, som da var paa Katanes, forsynet kun med en maadelig Hob Krigsfolk, men dette uagtet gaaer han Fienden i Møde, det kommer til en Træfning i Skidamyre paa bemeldte Katanes, og Liotr figter med den Tapperhed, at Skoterne maae atter tage Flugten. Seieren blev altsaa ogsaa denne Gang Liots: men alle hans Folk vare saarede, og blandt dem havde Liot selv faaet saa mange og farlige Saar, at han kort derefter maatte opgive Aanden.

§. 4. Nu var da, af alle forbenævnte Porfinn Jarls Sønner, ei fleere tilovers, end Hlodver eller Ludvig alleene, som efter Liotrs Død blev Jarl over Orkenøerne, og var ei mindre striidbar, berømt og mægtig, end nysnævnte hans Broder havde været x). Men om hans Bedrivter finder man dog intet optegnet, og ei viidere, ham angaaende, end at han havde Audur, en Dotter af Kiarvall, Konge i Irland, til ægte, at han døde Straa-Død, og at han blev begraven i en Hoi, beliggende i Havn paa Katanes, hvor han formodentlig, for det meeste, har havt sit Tilhold, for desbedre at sætte sig mod Skoternes Foretagender. Hans Eftermand, i Regieringen over Orkenøerne og tilhørende Lande, var hans Søn Sigurd, kaldet den Digre, avlet med benævnte Audur. Denne Herre var striidbar og tapper, hoi-

Hlodver Jarl.

Sigurd den 2den Jarl.

x) See Olafs Saga paa anførte Sted Kap. 181, S. 223.

heimodig og lykkelig i sine Foretagender; han blev derover meget mægtig, og udviidede sit Herredømme, lignende deri sin Formand eller en af sine Forfædre, Sigurd Jarl den 1ste. Den med Skotland begyndte Krig fortsatte han med Eftertryk, forsvarede sig med Magt i Besiddelsen af Katanes, og for at holde Naboerne bestandig i Ave, deels ogsaa for at samle de til Krigen fornødne Midler, drog han hvert Aar ud paa Søerøverier, nu til Suduroerne, hvilke han atter giorde sig og Regieringen i Norge skatskyldige y); nu til Øen Man, hvilken Øe han ogsaa tvang til Skatskyldighed, til at betale Skat, som skulde erlægges for det meste i brændt Sølv z); nu til Skotland og Irland: men herover bliver han endelig af den Skotske Jarl, Finnleik, udfordret til en Træfning, der paa en fastsat Dag skulde holdes mellem dem, paa Skidamyre. Da Træfningen skulde gaae for sig, mærker Sigurd Jarl sin Krigsmagt at være saa svag, mod Skoternes, at han kunde ei stille fleere i Marken, end een imod syv; i desse Omstændigheder begynder han at frygte for Udfaldet; og han raadfører sig med sin Moder, en Dame af stor Forstand og dybe Indsigter, men faaer af hende et Svar, værdigt vore gamle Forfædres kiække Mood og høie Tænkemaade. „Havde jeg vidst, sagde hun, at Du skulde „leve bestandig, saa skulde jeg længe have ladet Dig ligge i „min Uld-Løb a). Viid at Skiæbnen raader for Livet, ei „den Fare b) eller de Omstændigheder, hvori man er bested. „Det er bedre at døe med Ære, end leve med Skam. See „der,

Hans Krige med Skoterne.

Ao. 985. August.

y) See Nials Saga, Kap. 73. S. 126.

z) See Eyrbyggia. Den Skat, her omtales, synes dog kun at være tilstaaet og betalt for een Gang.

a) Den Æske eller Kasse, hvori forrige Tiders Damer havde den karrede eller tilredde Uld liggende, af hvilken de spandt.

b) Saa oversætter Torfæus det, i hans Orcades pag. 27.

„ der, tag denne Fane, paa hvilken at udarbeide jeg har an-
„ vendt al min Kundskab og Kunst; efter min Formodning,
„ skal den stedse gaae af med Seieren, for hvilken den bæres,
„ den derimod, som bær den, maae vente sig Døden „. Saa
talede den kiække Audur, der paa bemeldte Fane, som berettes, skal have anvendt saa meget Haand-Arbeide, og ladet den giøre saa fortræffelig kunstig, at naar Vinden blæste i den, saae den ud, som en Ravn, der udstrakte Vingerne, færdig til at flyve c). Sigurd tog Fanen, men heftig opirret over Audurs Ord; han griber sig derfor an af alle Kræfter; for at formaae Oeboerne desbedre til at staae sig bie d), lover han at give dem deres Odel tilbage, som de havde mist i Einar Jarls Tiid e); han samler derved en anseelig Krigsmagt sammen, og med den gaaer han Fienden i Møde. Paa det bestemte Sted kommer det imellem begge Partier til en Træfning; tre af dem, som bare foromtalte Sigurds Fane, blive under den nedlagde, den eene efter den anden, men Seieren blev Sigurds, og denne giver derpaa, efter Løfte, dog under visse Vilkaare, Oeboerne deres gamle Odels-Ret tilbage.

§. 5. Denne Seier var det uden Tvil, som banede Sigurd Jarl Veien til fleere Erobringer, og lettede ham Tilbagetagelsen og Erobringen af de Skotske Provincer, Ross, Murray, Suderland og Dal, som han besad foruden Katanes (Sigurd Jarls videre Bedrifter.)

c) See Olafs Saga paa nysanførte Sted.
d) Torfæus gior heraf med Føie den Anmærkning og Slutning, at paa Orkenøerne ligesaa lidt, som i Norge, havde Regenten Magt til at opbyde Almuen, efter Behag, for at føre Krig udenlands. Gialdt det om Landets eget Forsvar, burde derimod alle adlyde.
e) See Norske Hist. 2den Deel, Kap. 1. §. 47. S. 171.

tanes f). Men dette kunde ei andet, end bringe de Skotske endnu meere i Harnisk imod ham, saa de søgte paa alle muelige Maader at skaffe sig Hævn, eller giøre ham og de Norske Afbræk, som sees af efterfølgende. Vi have tilforn erindret g), at Bestyrelsen af Suduröerne havde de Norske Konger overdraget til Jarlerne paa Orkenöerne, hvilke hævede Skatterne af hine Suduröer, og sendte den siden over til Norge. I denne Forretning havde Sigurd Jarl engang udsendt en af sine Hofmænd, ved Navn Kare Solmundarsøn, en Sønnesøn af Porbiørn Jarlakappe fra Nörge h), som ved den Leilighed kom endeel af sine Landsmænd til Hiælp, imod endeel Skotske Søerøvere, paa følgende Maade. De Norske, saavel Norden- som Søndenfiælds fra, dreeve da en vidtløftig Handel paa Jisland, blandt andre en Bardr Hvite, og en Olaf Kettilsøn fra Elldo i). Under Hiemreisen til Norge, paa hvilken de havde Nials Sønner paa Jisland, Helge og Grim, i Selskab med sig, bleve de overfaldne af en Storm fra Norden; de drive længe om i Søen, uden at vide, hvor og hvorhen, men komme endelig paa et Sted, hvor de mærkede at Søen var grund, og sluttede deraf, at de vare nær ved Land, enten under Orkenøerne, eller Skotland eller Irland. Siden klarede Veiret op, de seer Land paa begge Siider, og kaste Anker, men blive tillige vaer, at 3 Skibe k) komme ansættende, ud af den saa kaldte

f) See Nials Saga Kap. 77. S. 127.

g) See foregaaende Kap. 2, §. 18 i denne Deel.

h) See Torfæi Orcades, pag. 28.

i) Uden Tvil den Gaard Ellden, beliggende paa det nu saa kaldte Rommedals-Eid, i det Throndhiemske.

k) I Nials-Saga, Kap. 84, S. 124, staaer 13, hvilket vel neppe kan være. Torfæus i Orcades, pag. 28, har i sit Exemplar af Nials-Saga læst 2de; og det bliver uden Tvil det retteste.

kaldte Skotlandsfiord l), for at angribe dem. Anførerne for desse Skibe vare Griotgard og Snækalf, Moldan Jarls Sønner fra Dungalsbœ i Skotland, men Fettere til den Skotske Konge Melkolf (Melkolm m), hvilke strax angrebe hine, da de Norske, efter Helges og Grims Tilskyndelse, ei strax vilde overgive sig, og under Træfningen nedlægge de Olaf: men i det samme bliver man 10 Skibe vaer, som haste hen til Stedet, hvor Slaget stod, alle beprydede rundt om Bordene med Skiold hos Skiold; man seer paa det foreste af dem, en Mand staaende hos Masten, ifort en Silke-Troie og en forgyldt Hiælm; og denne var foromtalte Kare, som nu kom tilbage fra Sudurøerne, med Skatten af benævnte Øer, som han der, paa Sigurd Jarls Vegne, havde indsamlet, eller imodtaget af den der værende Jarl Gille n), og nu, efter Anmodning, slog sig til sine Landsmænds Partie, hvilke han giorde den Bistand, at bemeldte Skotske Printser bleve nedlagde, deres Skibe erobrede, og alt deres Gods giort til Bytte. Efter denne Forretning indbyder Kare hine fremmede at giøre sig Følge til Sigurd Jarl, til Rossey, paa hvilken Øe, fornemmelig i Kirkevog, de Orkenøiske Jarler maae have havt deres fornemste Sæde; de tage imod Tilbudet, og de blive Vinteren over i Jarlens Hof: men imidlertiid faaer denne, af forbenævnte Helge Nials Søn fra Island, den Advarsel o), at Skoterne havde paa det faste Land tilføiet ham en betydelig Skade; Jarlen lader derpaa Sagen strax undersøge, ved at sende Bud der-

l) Den samme, som ellers kaldes Petlandsfiord.
m) Uden Tvil Micolomb den 1ste.
n) See Nials Saga, Kap. 86. S. 126.
o) Han skal, ligesom hans Fader, have været Forspar, d. e. vidst at sige forud fraværende eller tilkommende Ting. Venteligt har han kundet slutte sig noget saadant til af visse Omstændigheder, eller han har, ved et eller andet Tilfælde, faaet Nys derom.

derom til sin Sysselmand Arnliot paa Straumey p), denne underrettes derom, ved at udskikke Speidere, for at udgrandske Sagen, over til Skotland; og nu faaer man viide, at tvende Skotske Jarler, Hunde Jarl, og Malsnat Jarl, havde giort Indfald i Sigurd Jarls Lande, og der dræbt hans Maag (Svigerson formodentlig) Havard i Trasvik). Sigurd Jarl opbyder strax derpaa en anseelig Krigsmagt, han har foromtalte Kare, samt Nials Sønner, i sit Selskab, med dem gaaer han over til Skotland, og han møder Skoternes Hær ved et Sted, Dungalsnipa kaldet. Her kom det til et haardnakket Slag; i det er Seieren en Tiid lang meget uvis: thi Skoterne havde her en mægtig stor Krigshær samlet, og foruden de Krigsfolk, som stode i Slagtorden, en Hob løse Tropper, med hvilke de fulde Ørboerne ind i Flanken. Disse leede derover et temmeligt Nederlag: men Kare og de andre fremmede, som vare i Sigurd Jarls Krigshær, hiulpe ei lidet til at oprette igien hans og hans Krigsfolks forfaldne Sager. Helge driiver bemeldte løse Tropper paa Flugten; men Kare gaaer mod Melsnart Jarl, hvilken han nedlægger; og dette indjog Hunde Jarl saadan Frygt, at han tog Flugten. Sigurd Jarl forfølger vel en Tiid lang den flygtige Fiende: men ham bringes Kundskab, at forbenævnte Melkolf (uden Tvil Meldan) Jarl samlede hos Dungalsbæ q) en dem overlegen Krigsmagt; han holder derfor Krigsraad med sine Folk, alle ansee det for tienligst

p) Den ligger mellem Ørkenøerne og Skotland, sidstnævnte nærmer end hine, og derfor er den i de seenere Tider, da den tilhørte Greverne af Katnes, bleven regnet til Skotland. Buchanani Hist. Scot. Lib. 1.

q) Med dette Navn kan her ei vel være ment Dunisbey, Dungsbey eller Dunansbey, som ligger ved det yderste Forbierg af Skotland, mod Nordvest, men rettere enten Staden Dunkel, eller og Dingwel i Provincen Roff.

ligst at gaae tilbage r), og man farer over, først til forbenævnte Straumey, hvor man deeler Byttet, men siden viidere til Rossey, hvor Sigurd Jarl, i et stort Giestebud, uddeeler anseelige Foræringer til dem, som fornemmelig havde indlagt sig Ære i foromtalte Slag, til Kare især, et skiønt Sværd og et med Guldtraad omvundet Spyd; til Helge, et Guld-Armbaand og en kostbar Kappe; til Grim, et Skiold og et Sværd.

§. 6. I desse Omstændigheder vare Sagerne mellem Orkenøerne og Skotland, da bemeldte Helge og Grim, efterat være blevne Jarlens Hofmænd, i Selskab med Kare og fleere, droge ud paa Søerøverie, uden Tvil for ogsaa paa den Maade at fortsætte Krigen med Skotland, under hvilket Tog de streifede viide omkring, indlagde dem overalt Seier og Bytte, og blandt andre, i et Søeslag, overvunde Gudrod, Tildragelse mellem Ulf og Helge.

r) At Sigurd Jarl saaledes drog bort, synes tilkiendegive, at Fordeelen, i bemeldte Træfninger, ei altiid maae have været paa hans Siide, men at hans Folk maae tilsidst have lidt noget Nederlag. Hidhen hører derfor uden Tvil hvad de Skotske Skribente fortælle om et Slag, holdt i Kong Kenneth den 3dies Tiid, mellem de Skotske og de Danske (saa kalder man gemeenlig de Norske). Man havde længe havt Fred i Skotland, saa fortælle de, see J. Leslæus de rebus Scotorum, Lib. 8. pag. 186, indtil de Danske angrebe Kong Kenneth hos Berth. I Begyndelsen af Slaget blive de Danske overvundne og flye; Skoterne glade over den vundne Seier, i Stedet for at forfølge de flygtige, vende sig mod de slagne, og frahugge dem Hovederne. Saasnart de Danske mærke dette, samle de sig paa nye, de anfalde Skotterne saa hidsigen, at desse tage Flugten, uagtet al den Umage, som deres Konge giorde sig, for at holde dem derfra, og deres Nederlag skulde have blevet almindeligt, dersom en Bonde, ved Navn Haji, med hans 2de Sønner, som arbeidede paa Marken med sin Plov, da dette skeede, ei havde sat sig i en hunl Vei, hvor hans flygtige Landsmænd vilde igiennem, drevet dem tilbage til deres Konge, og mod Fienden, og derved nødt dem at falde an paa Fienden, som atter blev slagen.

rod, Konge paa Øen Man, uden Tvil den samme Gudred eller Godfryd, Haralds Søn, hvorom tilforn er meldt. Men følgende Sommer begave Njals Sønner, paa et Skib, som Jarlen forærede dem, sig over til Norge, hvor foromtalte Fortrædeligheder for Hraps skyld mødte dem; Kare drog ogsaa, nogen Tiid derefter, sammesteds hen, for at bringe Hagen Jarl Skatten af Sudurøerne s). Derfra droge de samtlig tilbage til Sigurd Jarl, men følgende Sommer atter ud paa Søerøverier, hvilke de fortsatte langs Sudurøerne, ventelig for at udrydde der andre Søerøvere, samt langs Kysterne af Øen Aunguløey eller Mona, ved Salltiri (Kantire), hvor de giorde Landgang, og holdte en Træfning med Indbyggerne, og saa viidere langs Kysterne af Bretland eller Valles, hvorpaa de hiemsøgte Øen Man, og komme, ved den Leilighed, atter i Træfning med foromtalte Godraud, Konge paa Man. Hām overvunde de paa nye, dræbte hans Søn Dungal, giorde et stort Bytte, men droge siden nord til Kolni t) paa Sudurøerne, til Gille Jarl, hos hvilken de opholdte sig nogen Tiid, men begave sig siden, i hans Selskab, til Orkenøerne, hvor nysnævnte Jarl fik Sigurd Jarls Søster Nereide u) til ægte, og drog med hende hiem til Sudurøerne. Saaledes var Orkenøerne, al denne Tiid, bestandig indviklede i Urolig-lig-

s) Det synes riimeligt, at denne Skat ei er bragt hvert Aar over til Norge, men kun hvert 4de Aar, som af foranførte Fortælling kan sluttes: thi efterat have indsamlet Skatten paa Sudurøerne, opholdt Kare sig 2de Aar paa Orkenøerne, forend han drog til Norge med den, først den 3die Sommer derefter.

t) Synes at være det Sted Kolle, liggende norden paa Øen Lewis, den nordligste og største blandt Sudurøerne, hvilken de gamle kaldte Liodhus, see Cambdens Britannia, uden Tvil de gamle Norske, som der have boet: thi Navnet er altsammen af det Nordiske Sprog.

u) See Njals Saga, Kap. 86. S. 138, men Kap. 154, S. 268, kaldes hun Svanlaugu.

ligheder, med de Skotske, især efterat Skule havde hyldet den Skotske Konge; bemeldte Øer vare ei heller imidlertiid frie for indbyrdes Uroligheder, som sees af foranførte, hvortil endnu dette kan lægges. Paa Sanden, en af de nordligste blandt Orkenøerne, boede i ofttomtalte Sigurd Jarls Tiid, en Mand, ved Navn Ulf, kaldet hin Ille, eller den Onde; denne levede i Misforstaaelse med en Harald, boende paa Rinarsøen, hvilken han overfaldt og dræbte, fordi denne ei vilde sælge ham sine Gaarde, som Ulf havde forlanget. Ulf bliver for denne Gierning ilde omtalt af alle, Sigurd Jarl befaller ham at giøre den dræbtes Arvinger Erstatning, og Ulf lover det: men imidlertiid faaer Haralds Søn Helge, sin Faders Drab at vide, denne var en af de Tiders store Søehaner, der sværmede om langs Kysterne af Skotland, men en af de ædelmodige, saadanne som alle de vare, der vilde ansees for rette Søerøver-Helte, der lode Kiøbmænd, Bønder og andre ubevæbnede fare i Fred, men søgte kun andre Vikinger eller Røvere, der ginge ud alleene for at plyndre. Desse vare altsaa i de Tiider Handelens og de Handlendes Forsvarere, ei Forstyrrere, og blandt deres Tal Helge, som underrettet om sin Faders Død, nu vender hiem, for at søge Hævn, hvilken falder paa en uskyldig, paa Ulfs Forvante Bard. Denne, høist misfornøiet med bemeldte paa Harald begangne Mord, havde skilt sig fra hans Selskab, og vilde drage bort fra Ragnvalldsøen, men træffer paa Helge, som uagtet Bard beviser sin Uskyldighed, dog efter en tapper Modstand nedlægger ham. Helge overdrager derpaa Sagen til Jarlens Kiændelse, undskylder det paa Bard begangne Drab, med Uvidenhed om hvad mellem Jarlen og Ulf var aftalt, og begiver sig hiem: men han mærker, at Ulf havde andet i Sinde, end at lade Sagen komme til Jarlens Kiændelse; han seer sig ei sikker hiemme; han

sæl-

sælger derfor sine Gaarde, i Forsæt at reise bort; dog maatte Hævn først søges over Ulf, og for at faae den, begiver Helge sig til hans Gaard. Ulf er ei hiemme; dog udplyndrer Helge Gaarden, bortfører Ulfs eeneste Dotter, Helga, som ei var uvillig at følge med, og gaaer derfra. Saa snart Ulf faaer dette at viide, samler han en anseelig Skibs-Flaade sammen, og opsøger Helge, som vel er langt svager, men forsvarer sig dog med megen Tapperhed, indtil Natten. Denne adskiller Træfningen: men Helge seer forud, at al Modstand vilde være forgieves, om han bier der til Dagens Ankomst; en Storm reiser sig i det samme, han springer derfor over Bord, med Helga, og svemmer til Lands, hvor han begiver sig ind i Skoven, og kommer til en Hytte, beboet af en fattig Mand, ved Navn Thorfin, som kiender Helge, roser ham heilig, for hans Opførsel, ogsaa som Søerøver, og tager med Glæde imod ham. Hos denne Mand forblev Helge Vinteren over, holdt imidlertiid Bryllup med Helga, og leiede sig af Porfinn en liden Gaard, at boe paa, i Formodning, at Ulf inden føie Tiid skulde døe. Denne hans Formodning slog ham ei heller Feil. Efter to Aars Forløb, var Ulf død; Helge kommer da tilbage, faaer saavel Ulfs som sine egne Gaarde i Besiddelse, og avler siden, med sin Hustru, blandt andre en Søn, ved Navn Bard, der skal være bleven Biskop i Irland x).

Tildragelsen med Porkell Krafla. §. 6. Foruden hidindtil anførte, skeede ved samme Tider endeel andre Tildragelser, paa Orkenøerne, der ogsaa høre hidhen. Porkell Krafla fra Jisland, der nedstammede fra Rognvalld Møre-Jarl, og var følgelig i Forvantskab med de Orkenøiske Jarler selv, drog i sin Ungdom, med en Norsk

x) See Torfæi Orcades, lib. 1. cap. 10. pag. 32.

Norsk Kiøbmand, ved Navn Biørn, fra Jisland til Orkenøerne. Biørn, som tilforn bekiændt med Sigurd Jarl, skaffede her Þorkell Adgang til Jarlens Hof; denne opfører sig der til Jarlens Fornøielse; han fortæller ham, efter Tilspørgsel derom, sin Herkomst; han ophøies derefter til større Værdighed, og han følger siden med Jarlen, paa et Krigstog, under hvilket de sværmede viide omkring, og engang giorde Landgang paa de Skotske Kyster y). Efter Tilbagekomsten til Skibene, lader Jarlen sine Folk mynstre, man savner ingen, uden Þorkell alleene, man søger strax efter ham, og man finder ham i en Skov, staaende ved en Eeg, hvor tvende angreebe ham, men fire laae døde om ham paa Jorden. Desse vare Skoter, som han havde nedlagt, hine toge strax Flugten, og Þorkell bringes til Skibene, hvor han undskylder sin Udeblivelse dermed, at han vel havde hørt Jarlen befale, at de skulde gaae af Skibene paa Land, men ei at de skulde rende fra Landet til Skibene, den eene fra den anden, at ved at gaae forbi et gammelt Slot, havde han fundet en Sum Penge, 20 Mark Sølv omtrent, som der af Muren med endeel Steene vare udfaldne; at de paa Slottet, som vare blevne det vaer, havde derover sat efter ham; og at han ved den Leilighed var kommen i Kamp med dem. Den fundne Skat vilde han nu skulde høre Jarlen til: denne paastod, den var Þorkells, men tillod siden, at den maatte deeles dem imellem, og fastsatte det, som en Lov, for Fremtiden, at hvo som forlod Banneret, og løb fra de andre til Skibene z), naar Landgang skeede, skulde ingen Deel have i det

y) Sc-Vatsdæla, og Torfæi Orcades, pag. 30. Formodentlig har Toget fornemmelig sigtet paa Skotland.

z) De Norske have da altsaa taget Flugten til Skibene, forfulgte af de Skotske; hvilket bestærker hvad tilforn i §. 5 er anført.

det giorte Bytte. Men Þorkell, som siden opholdt sig hos Jarlen tvende Aar, blev af denne ophøiet til Hofmand, og aflagt med anseelige Foræringer, da han reiste hiem til Jisland igien. Sammesteds fra komme, foruden bemeldte, i de Tiider, hvorom nu handles, endnu fleere over til Orkenøerne; dem ville vi her gaae forbi, og derimod kortelig anføre, hvad sig tildrog mellem en Þorodd fra Jisland og endeel af Sigurd Jarls Mænd. Bemeldte Þoroddr var en viide bereist Mand, som med sit Skib drog omkring paa Kiøbmandskab, ogsaa til Dublin i Irland a), hvorfra da han engang skulde reise hiem, traf han paa en øde Øe ved de nordlige Kyster af Irland, endeel af Sigurd Jarls Mænd. Desse skulde bringe hiem til ham den Skat af Øen Man, som Jarlen paa et af sine Søerøver-Toge havde tvunget nysnævnte Øes Indbyggere til at betale, men de havde underveis været saa vanhældige, i en Storm at liide Skibbrud ved bemeldte øde Øe, hvor de vare i yderste Fare for at omkomme. Desuden frygtede de nu for at komme, enten til Sudurøerne eller Irland, hvor Þorrod, enten strax eller under sin Hiemreise, kunde sætte dem i Land, af Aarsag, at de under bemeldte Tog, paa begge Steder, havde nylig udøvet Fientligheder; de anmodede derfor Þorod om, at bringe dem til Orkenøerne: men denne, under den betydelige Forevending, at han ei vilde fare af sin Vei, som laae liige til Jisland, vidste saa vel at føre sig den Nød, hvori hine vare bestedde, til Nytte, at de maatte give ham en stor Deel af Skatten, for hans Skibsbaad, som dem blev overladt, og paa hvilken de komme hiem til Orkenøerne. (Ao. 982. omtrent.)

§. 7.

a) See Eyrbyggia eller Thorsnesinga-Saga.

§. 7. Paa denne Maade søgte de Norske at vedligeholde det Herredømme i Vester-Havet, liige indtil Øen Man, Øen Mona og Engelland selv, som de enten havde havt fra ældre Tiider, eller forhvervet sig, under Harald Haarfagers Regiering. Vi have paa et andet Sted viist b), hvor vidt udstrakt dette deres Herredømme var, i Irland især, hvor mange, og hvor næsten idelige Krige de derom maatte føre med de indfødde, og desse varede endnu ved i det Tiidsrum, hvorom her handles, dog ei i den Styrke eller Mængde, som før, ved det Ostmændenes Magt der efterhaanden begyndte at aftage, ligesom de indføddes tiltog, ventelig deels formedelst de bestandige Uroligheder, hvori deres Landsmænd, de Norske, nu hiemme hos dem selv, vare indviklede, deels ogsaa formedelst de Engelskes nu paa en Tiid tiltagende Magt, især under Kong Edgar, der indtog saavel andre Steder i Irland, som Dublin selv. Men de Engelskes Magt vedvarede der denne Gang ei længer, end til Edgars Død; og nu begyndte Ostmændene igien at reise Hovedet i Veiret, især under den berømte Olaf Sigtrygs Søn, som til sine Tider var meget mægtig, saavel i Engelland, som i Irland, og derfor kaldes af endeel Over-Konge i Irland c). Denne søgte, saa længe de Engelskes Overmagt i Irland vedvarede, kun at forsvare sig selv, og at vedliigeholde Ostmændernes Magt i bemeldte Land, saa vidt skee kunde; i Anledning af en Krig, som reiste sig mellem de tvende indenlandske Printser, Donald Konge i Irland, og en anden Donald, den fordum mægtige Irske Konges Kongelaks Søn, holdt han den sidstes Partie, i et Feldtslag, hvori vel mange paa begge Sider omkomme, men Kong Donald dog leed det største Nederlag; og kort efter Edgars Død, var

Fortsættelse af de Norskes o: Ostmændenes Bedrivter i Irland.

An. 975.

Kong Olaf Sigtrygsson.

An. 970.

b) See Norske Histories 2den Deel, i Tilhanget, §. 3. 4. S. 430.
c) See sidst anførte Sted S. 446.

var Kong Olaf bleven igien saa mægtig i Irland, at han der
Ao. 977. i en Træfning nedlagde foromtalte Kong Donalds tvende Sønner, Murtach og Kongelach. Bemeldte Murtach er uden Tvil den, som vore gamle Skribente kalde Myrkiarkan, hvis Dotter Melkorka var saa vanhældig, at hun 11te eller 15 Aar gammel blev fangen af endeel Søerøvere, og siden solgt til en Dotter-Søn af den foromtalte Skotske Konge Þorstein Røde, til en Mand, ved Navn Hoskuld, som boede paa Iisland, og med hende avlede en Søn, ved Navn Olaf, der for sin Deilighed, blev kaldet Pa eller
Ao. 979. & 980. Paafugl d). Men Kong Donald døer; hans Søn Melachlin, som ogsaa kaldes Melsechlin e), af andre Malachias, følger ham i Regieringen; og denne søger strax at hævne paa Ostmændene, den Skade, som de havde tilføiet hans Fader og Brødre. Til den Ende griber han sig an af alle Kræfter; han samler en mægtig Krigshær, og med den
Ao. 980. angriber han Ostmændene hos Temor, i et Feldslag, hvori ei alleene nogle tusinde af dem berettes at være omkomne, men ogsaa næsten alle deres fornemste Anførere, tillige med Kong Olafs Søn Reginald (eller Ragnar) nedlagde. Et Vanheld, der skal have gaaet Kong Olaf saaledes til Hierte, at han næste Aar derefter giorde en Pelegrims Fart til den Øe Hu, Hy eller Iona f), og døde der af Sorg. Disse sammenstødende Vanheld svækkede vel meget Ostmændenes Magt i Irland, eller gave den et Stød, som siden ei var at forvinde; de Irske giorde ogsaa kort derefter Indfald i den strax norden for Dublin beliggende, og Ostmændene da tilhørende Provints Fingal, en af de frugtbareste i Landet, der

d) See Kristni-Saga, pag. 191.
e) See *Jac. Waræi* Antiqvit. Hiberniæ, pag. 18 & 113.
f) See *Cambdens* Britannia, de Insulis Britanicis.

der var som et Forraads-Huus for Riget g), hvilket Landskab de nu hiemsøgte med Ild og Sværd, og befriede alle de Irske, som Ostmændene der holdte fangne: men dette hindrede dog ikke, at jo Olafs Søn, som de Irske kalde Glunjarand h), ei alleene kom til Regieringen over Ostmændene, som endnu vare i Besiddelse af Dublin, med omliggende Lande, men at samme ogsaa bragte det saa vidt, at Melachlin ansaae det for raadeligt at slutte Fred med oftnævnte Ostmænd; hvilke derpaa, et alleene, for igien at kunne oprette deres forfaldne Sager, med adskillige, ventelig af deres Landsmænd, eller de Norske, hvervede eller leiede Tropper, giorde Indfald i den Leinsterske Konges, Brian Murchards Søns Lande, som da han vilde sætte sig til Modværge, af dem blev fangen, og kort derefter dræbt; men ogsaa, som bemeldte Kong Melachlins Bundsforvante, i en Træfning overvunde og sloge Donald Klæn, Lorcans Søn, Konge i Leinster, paa Flugt; i hvilken Træfning, blandt andre af de fornemste, ogsaa omkom Patrik, en Søn af den Ostmanniske Under-Konge Ivar, der boede i Waterford, en Stad, som i de ældre Tider, af de Norske var bleven bygt og anlagt i). Men ei længe derefter blev Glun-Jarand dræbt k), af hans egen Tiener. Ham fulgte hans Broder Sitrik, eller som det rette gamle Navn heeder, Sigtryg, i Regieringen: men med ham vare ei heller de Ostmænder fornøiede; de dreeve ham derfor, efter nogle Aar i Land-

Glunjarand

Ao. 983.

Ao. 988.

Kong Sitrik.

 flyg-

g) See Cambdens Britannia de Hibernis, provincia Leynster.
h) Uden Tvil har Navnet været det blandt de Norske brugelige Hiarande, som efter de Gamles Maade er blevet formeeret med et Nye-Navn Glun, taget af et vist Sted, eller andet Tilfælde.
i) Norske Histories 1ste Deel, Kap. 7. §. 27-29.
k) Den Elixman Abloks Søn, som Karadok beretter, ved denne Tiid at være dræbt, er uden Tvil ingen anden, end denne samme Hiarande.

flygtighed; dog betænkte de sig strax igien anderledes, og antoge ham, næste Aar derefter, atter for deres Konge.

De Norskes Bedrivter i Østersøen.

§. 8. Saaledes lykkedes det da de Norske, enten at forsvare, eller at udvide, eller at forsikkre sig de Eiendeele, som de besadde i Irland især, hvor de saa kaldte Ostmanniske Konger dog synes meere at have arbeidet for dem selv, end for den Norske Krones Beste, og heller at have været frie u-afhængige Printser, end erkiændt de Norske Kongers Over-Herredomme. I det mindste troer jeg, det sidste vil være vanskeligt at bevise. Vist bliver det derimod, at bemeldte Norske Konger førte Over-Herredømmet, paa Orkenøerne og Hetland, paa Sudurøerne, samt over en Deel af Skotland liige indtil Øerne Man og Mona, Steder som de deels havde eiet fra meget gamle Tiider af, deels giort sig underkastede eller skatskyldige, under Kong Harald Haarfagers Regiering. Vester- og Nord-Havet var ogsaa, fra de ældste Tiider af, de Norskes fornemste Tummel-Plads, didhen ginge de fleeste af deres Søerøver-Toge, og de førte der virkelig, for det meeste, Herredømmet til Søes: men dog forsømte de ei heller at indfinde dem, paa de sydlige og østlige Kanter, sær i Øster-Søen, som af foranførte Kong Harald Graafelds, Hagen Jarls, Oluf Tryggvesøns og fleeres Exempler kan sees. Til disse Exempler paa de Norskes Bedrivter i Øster-Søen, kunne dog endnu følgende lægges. Gunnar Hamundssøn, fra Hlidarenda i Fliotshlid paa Jisland, var i de Tiider en af de største, de berømmeligste Mænd der paa Landet: han nedstammede ei alleene fra de Romedalske Jarler, fra den berømte Hrafnistiske Familie, og fra Ketill Hæng den yngre især h), men besad ogsaa usædvanlig store og rare personlige Egenskaber,

h) See Arngrimi Jonæ Crymogæa, Lib. 2. Genealogia 11ma.

skaber, fremfor de fleeste andre af sine Landsmænd m), han var stor, stærk, færdig i at føre Sværdet, saavelsom i at skyde, saa han kunde hugge og skyde med begge Hænder paa eengang, hugge især med den Hurtighed, at 3de Sværd syntes at være i hans Haand, og skyde saa vist, at han traf alt hvad han medede til. Iført sin heele Rustning kunde han springe ligesaa høit i Veiret, som han selv var høi, og ligesaa færdigt tilbage, som frem; han kunde desuden svømme saa hurtig, som en Sælhund, og var i alle andre da brugelige Legems Øvelser saa dreven, at ingen (paa Iisland) deri opnaaede hans Maal n). Denne Mand, som prydede alle disse herlige Egenskaber, med moralske Dyder, med saadanne endog, som vare rare i de Tiider, besluttede i Selskab med sin Broder Kollskieg at forsøge Lykken udenlands, en Ting, som da var meget giængs blandt hans Landsmænd. Til den Ende stiger han om bord paa et Skib fra Tunsberg i Viigen, hvis Eier var Hallvard Hvite, en meget fornem Mand, som da var i Iisland, men havde tilforn seilet vidt omkring, til alle Lande mellem Norge og Gardarike, som det heeder, ogsaa til Biarmeland, og de komme til Tunsberg, ved de Tiider, da Kong Harald Graafeld og Dronning Gunhilld vare døde, men Hagen Jarl kommen til Regieringen i Norge o). Efterat Gunnar havde været Vinteren over i Tunsberg, spør Hallvard ham ad, om han vilde drage til Hagen Jarl. Gunar havde uden

Gunnars af Hildarenda og Hallvard Hvites.

m) Sagan af Gunnlaugi Ormstunga, S. 18, nævner kun 2de paa Iisland, som kunde sættes ved Siden af ham, nemlig Gunnar Hlifarson og Steinþor a Eyre.

n) Saa siger Niala, Kap. 19. S. 29.

o) See nysanførte Niala, Kap. 29. S. 41. Man mærke, at her tales om Haralds og Gunhillds Død, som skeet paa eengang, eller kort efter hinanden, og skeet førend Hagen Jarl kom til Regieringen over Norge. En Beregning, som bestærker, hvad om Dronning Gunhillds Død tilforn er anført.

uden Tvil lært at kiende denne Herres Tænkemaade; han vidste ventelig, at han ei satte ret Priis, uden paa dem, som havde viist Prøver paa Mood, paa Tapperhed, sær i Hærfærde; han svarer derfor Hallvard, at de først skulde fare ud paa Søerøverie; dermed er Hallvard fornøiet p); han lader strax udruste tvende lange Skibe, som han havde der i Viigen; dem fattes ei Følgesmænd eller Personer, som i deres Selskab havde Lyst til at viise sig paa de Tiiders store Ærens og Lykkens Bane, eftersom Gunnar var allereede bekiændt for en tapper, en duelig Mand; han med sin Broder anfører det eene, Hallvard selv det andet af Skibene: men denne Krigsmagt syntes dog ei tilstrækkelig nok, til noget ret vigtigt at udrette; og de seile derover for det første til Hisingen, til en Ølver, som var Hallvards Frende, for at faae Hiælp og Understøttelse af ham. Ølver forstærker dem ogsaa med tvende Langskibe, det eene paa 20, det andet paa 30 Roerbænke; han bemander med sine Huus-Karle det eene, det andet med Bønder; og han lader dem viide, at fiendtlige Skibe laae i Elven, for hvilke en Vandill og en Karl, Siolf den Gamles Sønner østen fra Gautland, vare Anførere. Dette standser dog ei deres Afreise, men giør heller, at den des hastigere gaaer for sig; de ruste sig til en Træfning; de komme midt ind imellem Fiendens Skibe; et Søe-Slag begynder, det drives med megen Hidsighed paa begge Sider: men faaer det Udfald, at benævnte tvende Brødre nedlægges, Vandill af Gunnar, Karl af Kollskieg, og de Norske forhverve sig et riigt Bytte. Dermed gaae de siden til Danmark, og saa viidere til Smaaland; de komme der atter i en Søe-Træfning, de vinde Seier, og for at være des tidligere paa Færde, til et nyt Tog, næstkommende

Aar,

p) Man seer her, hvorledes de gamle have ført Kiøbmandskab og Søerøverie om hinanden, og hvor færdige de have været til begge Deele.

Aar, reiste de ei hiem om Hosten, men blive Vinteren over i Oster-Soen. Der fortsatte de folgende Sommer deres Tog; de træffe hos Refall (Revel) en Soerover-Bande, den overvinde de, og de drage siden viidere oster ud til Eysyslo (Osel). Her gaaer Gunnar i Land, han træffer der en Dansk Mand, ved Navn Toke, som var bleven fangen af endeel Soerovere, og her kastet paa Land; af ham faaer Gunnar viide, at her under Oen laae en Soerover-Flaade, under Anforsel af 2de Brodre Hallgrime og Kollskieg, to store Stridsmænd, en trediedeel stærkere paa Skibe og Folk, end Gunnars Selskab var, samt udrustede med Vaaben, som ei havde deres liige, Halgrim med en forhexet Atgeir q), Kollskieg med et fortreffeligt Sax-Sverd r); og desuden beretter Toke, at bemeldte Brodre havde giort et meget riigt Bytte, som de havde skiult paa Landet, men som han vidste at aabenbare for Gunnar og hans Selskab, og han lægger til, at hine Soerovere allerede havde udspeidet Gunnars og hans Selskabs Ankomst. Denne vender efter en saa beleilig indhentet Kundskab, strax tilbage til sine Skibe, han bringer sit Selskab denne Tidende, og de sætte sig i den beste Forfatning, for at tage imod hine. Det varer ei heller længe, forend de forventede Fiender indfinde sig, en haard Træfning folger strax derpaa, under hvilken Halgrim bestiger Gunnars Skib, men denne nedlægger forst Halgrim med sin egen Atgeir, siden hans Broder Kollskieg; de ovrige Soerovere udbede sig derpaa deres Liv

q) Et Slags Spyde, eller Vaaben, giorte til at stinge med. See Lexicon til Landname, S. 478. Uden Tvil have de været forsynede med skiærende Mod-Hager, for at giore des storre Virkning, i sær for ei at kunne trækkes ud af Saaret, uden med den saaredes Drab.

r) hvor stor Priis de gamle have sat paa gode Vaaben, og hvor megen Kraft tilskrevet dem, see vor Histories 2den Deel, S. 392-394.

Liv og Frelse, deres Vaaben og Klæder at beholde, samt Frihed at reise til deres Hiem; det tilstaaes dem; man faaer et rigt Bytte, man bemægtiger sig ogsaa foromtalte Skib, og dermed vender Gunnar og hans Selskab, i Følge med Toke, nu forsynede med en Flaade paa 10 Skibe; til Hædaby i Danmark, hvor Kong Harald Blaatand da var. Denne Konge lod Gunnar indbyde til sig, forsøgte hans Færdighed i alle Slags Øvelser, hvori ingen, i noget Slags, var hans liige, beviiste ham megen Ære, tilbød ham et godt Giftermaal, anseelige Forleeninger, hvis han vilde blive i Danmark, og da Gunnar ei vilde tage derimod, aflagde ham med anseelige og store Foræringer s), saasom med sin egen Stats-Klædning, med et Par med Guld bordyrede Hansker, med et saa kaldet Skoebond med Guld-Knuder paa, med en Gardisk Hat, en Hat, giort eller kiøbt i Gardarike, samt med et skiønt Langskib, og meget andet Gods. Dermed droge de tilbage til Norge, først til Hisingen, hvor de lode Olver faae sine Skibe igien, med den Part af Byttet, som paa bemeldte Skibes Deel kunde falde, men siden til Throndhiem, til Hagen Jarl t), hos hvilken Gunnar opholdt sig følgende Vinter over, og fik af ham ei alleene et Guld-Armbaand til Jule-Gave, men ogsaa sit Skib ladet med Meel og Veed, lad være der endnu var nogen Dyrtid i Landet, da han tog Afskeed, for at drage til Jisland.

§. 9.

s) Det synes af denne Kong Haralds store Gavmildhed mod Gunnar og hans Selskab, at være tydeligt, at ved bemeldte Søerøveres Nederlag er skeet benævnte Konge og hans Riige en vigtig, en betydelig Tieneste. Uden Tvil have de længe plaget Danmark med Røverier, og været af de slemme Søerøvere eller Vikinger.

t) Af denne havde han nu ei at vente sin Afviisning: „nu, sagde han, er „jeg sindet at fare (til Hagen Jarl) thi nu har jeg noget forsøgt mig. „men det var jeg ei, da man forrige Gang foreslog det" Niala, Kap. 31. S. 46.

Ruturs og hans Selskabs Bedrivter i Østersøen.

§. 9. Nogen Tiid forend sidstanførte skeede, endnu i Kong Harald Graafelds Tiid, men uden Tvil ei længe for hans Død, kom en anden anseelig Mand, en Rutur, som vi i den foregaaende Historie have omtalt, fra Jisland over til Norge. Denne Mand nedstammede ei alleene fra en af de fornemste Familier i Norge, hvor han ogsaa var født u), fra Biørn Buna, Herse i Sogn, der kunde regne sin Herkomst fra de gamle Norske Konger x), men han var ogsaa en Dotter-Søn af den Skotske Konge, den oft omtalte Thorstein Raude y), til hvilken adskillige af de fornemste Familier paa Jisland kunde regne deres Herkomst. Hans Dotter Thorgerd, tilforn givt med en Dalla-Koll paa Jisland, drog efter hans Død derfra, over til Norge, hvor mange af hendes Paarørende boede, der indlod hun sig i andet Ægteskab med en Norsk Mand, Herjolf, uden Tvil fra Sogn, og ham fødde hun Eyvind og Rutur, begge i Norge, hvor Eyvind blev boende, men Rutur fæstede sin Boepæl paa Jisland. Eyvind døer, efterat have ladet paa Gulathing Rutur erklære for sin Arving; denne faaer Tidende derom, ved sin Faderbroder Øzur, som drev Handel og Seilads til Jisland; og Rutur begiver sig strax over til Norge, hvor de først landede ved Herno z): men her havde en Sote allerede sat sig i Besiddelse af Arven; og nu begiver Øzur og Rutur sig til Vigen, hvor Kong Haralld og Dronning Gunhilld da havde deres Tilhold i Kongahelle. Da Dronningen faaer deres Ankomst at viide, sender hun sin Kammer-Tiener til dem; hun lader dem indbyde til sig med Løfte

u) See Laxdæla.
x) See Norske Histories 2den Deel, S. 157.
y) See Arngrimi Jonæ Crymogæa Genealog. 4to og Landname, S. 114. edit. nov.
z) See Niala, Kap. 2. S. 4. Herna er uden Tvil Øen Herdø, beliggende uden for Bergen.

om sit Venskab, om sin Hielp, i Hensigt til ommeldte Arv, i at bringe Rutur an hos Kongen; og dette Tilbud imodtoge de, efter Özurs Raad. „Jeg kiender, sagde denne, „Dronning Gundhillds Sindelav; saa snart vi ei giore, „hvad hun forlanger, driver hun os bort af Landet, og „frarøver os alt vort Gods: begive vi os derimod hen til „hende, vil hun vist opfylde hvad hun har lovet„. De søge da hen til Kongahelle; de blive der paa det kiærligste imodtagne af deres Venner og Paarørende; de begive sig, efter Dronningens Befalling, først hen til Kongen, 12 tilsammen i et Selskab, iblant dem Rutur, ifort den Stats-Klædning, som Dronningen havde sendt ham til Foræring; og her fremb ringer Rutur sit Erende, deels angaaende Arven, deels at blive antagen ved Hoffet, som Hird- eller Hof-mand. Kongen giver ham Løfte om sin Hiælp, i Hensigt til det første efter Dronningens Raad eller Tilskyndelse tilstaaes ham ogsaa det sidste, dog med det Vilkaar, at da Kongens Ære og Høihed paa den eene, Landets Skikke og Vedtægter paa den anden Side, det udfordrede, maatte Rutur endnu bie en halv Maaned, førend den forlangte Tieneste ved Hoffet kunde ham tilstaaes, og da skulde han paa Dronningens Bekostning, blive giort til Hofmand. Rutur adlyder; han indqvarteres imidlertid i Dronningens eget Huus, bygt af Steen a), hvor han skal, som man beretter, have nydt felles Sæde, Bord og Seng med hende, formodentlig ei med megen Smag, da Dronning Gunhilld da maae have været gammel, 70 Aar, om ei derover. Men Dronningens Venskab

a) See Niala, Kap. 3, §. 6. Det er mærkeligt, at allerede i saa gamle Tider have Steen-Bygninger været brugelige her i Norden, især i Norge. Her skulle de og være ældre, end i Skotland, og de Norske først lært Skoterne at bygge Steen-Huuse, som Macpherson beretter.

skab var ham magtpaaliggende; han gav hende derfor, ved Skilsmissen, Foræringer oven i Kiøbet, og fremstillede sig derpaa, efter den halve Maaneds Forløb, atter for Kongen, men nu med et anseeligt Følge af 30 Mænd. Efter Løfte bliver han da af Kongen optagen iblandt Hofmændenes Tal, og ham indrømmes blandt dem et anseeligt Sæde, det som Dronning Gunhilld, efter Kongens Tilstaaelse, selv anviiste ham. Rutur opholdt sig følgende Vinter i Kong Haralds Hof: men næste Foraar faaer han viide, at foromtalte Sote var, med Arven, som Rutur skulde have, dragen af til Danmark; dette melder han for Dronningen; han faaer af hende 2de Krigsskibe, besatte med det fornødne Mandskab, under Anførsel af Hovidsmanden for hendes Giester, en Ulf Uhveginn; han bestørkes desuden med 2de andre Krigsskibe af Kong Harald, som selv følger ham til Skibs; og dermed seiler han afsted til Øresund: men her traf han en uventet Fiende. Vi have i den foregaaende Deel af vor Historie b) seet den Værnelandske Jarl Arnvid, for sin Utroskab, af Kong Hagen Adelsteens-Foster, at drives i Landflygtighed, og at tage Flugten til Øster Gothland c). Denne blev siden formodentlig en Fiende af de Norske: men hans Søn Atle foer saaledes afsted, at han baade af den Svenske og Danske Konge blev erklæret for fredløs. Denne Atle, efterat være gaaen ud af Mæleren, giennem Stoksund, havde nu lagt sig med en talriig Skibsflaade i Øresund, da Rutr og Ulf der ankomme; han angriiber dem strax da han hører, at de ere Kong Harald Graafelds og Dronning Gunhillds Hofmænd; han dræber selv Ulf, efterat denne havde fægtet, som en modig og tapper Mand; han bestiger derpaa Ruts Skib, men her blev han saa modtagen, at han faldt for Ruts

Ruts Strid med Atle.

Ddd 3

b) See Norske Histories 2den Deel 3 Kap. §. 88. S. 330.
c) Saa siger Niala, Kap. 5, S. 8.

Ruts Haand, som efter denne Seier fik baade et stort Bytte, og forøgede tillige sin Flaade med 2de af Atles beste Skibe. Men imidlertid Rutr har med dette at bestille, seiler Sote ham uformerkt forbi, og tilbage til Norge, hvor han lander ved den saa kaldte Linggrds Sida d), og gaaer der i Land. Her træffer ham Dronning Gunhillds Kammertiener Augmund, den samme, hun havde sendt til Rut, hvorom tilforn er berettet; han faaer af Sote at viide, at efter 3 Nætters Forløb agtede han at drage derfra over til Engelland, og aldrig at komme til Norge, saa længe Dronning Gunhilld regierede; Augmund beretter dette strax til Dronningen, som er ei langt derfra, tillige med hendes Søn Kong Gudraud; denne overrumpler, efter hendes Anmodning, Sote, uforvarendes, lader ham ophænge, og bringer Arve-Godset til sin Moder, som fører det med sig til Kongahelle, hvorhen hun siden selv begav sig. Der indfinder sig Rutur om Høsten næst efter, han faaer sin Arv: men af Erkiendlighed overlader han Dronningen den halve Deel deraf; og Kong Harald faaer den tredie Deel af det store Bytte, som Rutr paa bemeldte Tog havde giort. Hvorefter Rutr blev Vinteren over i Kong Haralds Hof, men drog følgende Foraar paa Øzurs Skib og i hans Selskab e) til Jisland, aflagt af Dronning Gunhilld, til Afskeed, med et skiønt Guld-Armbaand, og forsynet med saa meget Meel, som han vilde have, lad være Landet var den Tiid plaget af en svær Hungers Nød.

d) Hos andre heder det Lungbards Sida, som maaskee er rettere. Det er uvist, hvilken Strækning af Norge de gamle har kaldet med dette Navn, men rimeligst har det været Strandkanten af Thelemarken, Landene om Porsgrund, Skeen, Langesund o. s. v.

e) Laxdæla beretter, at Kong Harald da forærte Rut et Skib, hvorpaa han ventelig seilede over til Jisland.

§. 10. Ei længe efter Ruts Tilbagekomst til Jisland, synes hans Broderson, foromtalte Olaf Pa, at have begivet sig over til Norge, hvor Olafs Fader Hoskulld havde mange mægtige Paarørende, især paa Hordeland. Olaf kom didhen paa en Kiøbmands Skib, som tilliige var Kong Haralds Hofmand. Her fik han derfor strax Adgang til Hoffet; og der vidste han at sætte sig i den Anseelse, i saadant Venskab hos Kong Harald saavel, som Dronning Gunhilld, at da Olaf ynskede at kunne giøre en Reise over til Irland, for der at besøge sin Morfader Kong Myr Kiartan, udrustede de ham dertil med et Skib, besat med 60 vel bevæbnede Mænd, og fulgte ham selv til Stranden. Efter en lang, besværlig og farlig Reise, komme de endelig ind under Irland, men i en nye Fare: de vare ved Natte-Tiider komne ind mod Landet, langt fra den Havn, fra den Kiøbstad, hvor det var fremmede Kiøbmænd tilladt at komme; de rundt om dem liggende Skiær og Klipper hindrede dem fra at komme bort; de angriibes af Indbyggerne, men forsvare sig med megen Tapperhed; den Irske Konge, bemeldte Myr-Kiartan, kommer dertil, Olaf havde af sin Moder lært det Irske Sprog, han aabenbarer sin Herkomst for Kongen, ham og hans Selskab gives da Fred og Leide, de følge Kongen til Dublin, hvor han erkiender Olaf for sin Dotter-Søn, de giøre ham ogsaa Selskab paa endeel Krigstoge; de vende derpaa tilbage til Norge, og derfra drager Olaf hiem til Jisland. Der ville vi lade ham efter os, for at følge endeel fleere af hans Landsmænd paa deres udenlandske Reiser. Ved eller nogen Tiid førend sidst anførte Steede, var en **Haurd**, en Søn af Grimkell Gode, men Sønneson af **Biørn Gullbere**, fra Orkedalen i det Throndhiemske, komme fra Jisland over til Norge, paa en Kiøbmands Skib fra Viigen, ved Navn Brynjulf, hvilket Skib havde en

Olaf Pa hans Reise til Norge og Irland.

Be-

Besætning inde af ei mindre end 30 Mænd f), og maae altsaa have været anseelig stort. Haurd havde en Geir og en Helge Sigmundsøn i Selskab med sig; de lande ved Biørgvin eller Bergen, hvor Brynjulf skaffer Haurd med hans Selskab Herberge, og hvor Kong Harald med hans Moder Dronning Gunhilld den Gang opholdt sig. Her gaaer Geir ud for at see sig om, han træffer under Veis endeel af Hofmændene, blandt dem Dronningens Fehirde eller Skatmester Arnþor, desse begynde at drive Giæk med Geir, de forsøge at fratage ham en Skindpels, da han ei vilde sælge dem den: men Geir frahugger derover Arnþor den eene Arm, denne døde kort efter af dette Saar, og Geir løber hiem til Haurd. Denne forsamler strax til sig alle Jislændere, som vare tilstæde, blandt dem en Tindr Hallkelsson g): men imidlertiid blæses Allarm i Byen, man sender Bud til Kongen, at en af hans Hofmænd var dræbt, han indfinder sig strax, og befaler, at den skyldige skal udleveres: men Haurd vegrer sig ved at giøre det, han tilbyder derimod Kongen Penge og Selvdom; Brynjulf kommer til i det samme; for hans, som en Vens skyld, modtager Kongen Tilbudet, dog for sin Deel alleene, ei for sin Moders h), at Arnþors Mord maae forsones med Penge, og Brynjulf udbetaler ei alleene selv Penge-Brøden, men giver desuden ogsaa

f) See Sagan af Hørdr og Holmverium, Kap. 11te.

g) See nysanførte Sted Kap. 12. Her er uden al Tvil det første Sted, hvor den siden saa meget berømte Stad Bergen nævnes, og det paa en Maade, som viiser, at den allereede da har været en Bye, et Handels-Stæd, skiønt ingen ordentlig Kiøbstad, som den først i seenere Tiider blev. Den her omtalte Tind blev siden Hagen Jarls Skalld, og vār med i foromtalte Søeslag mod Jomsvikingerne.

h) Man seer her atter en Prøve, hvor megen Indflydelse Dronning Gunhilld havde i Hoffets Sager, hvor meget især over Hoffolkene at byde, allerhelst i Hensigt til dem, som stode i særdeles Tieneste hos hende, som her Arnþor.

saa Kongen anseelige Foræringer. Dog turde Brynjulf, af Frygt for Dronning Gunhilld, ei lade dem være længer i Bergen; han sender dem derfor til Viigen til sin Fader Porbiorn Griotgardssøn, hvor de opholdte sig Vinteren over, men folgende Foraar, da Dronning Gunhillds Ankomst forestod, sender Porbiorn dem fra sig til sin Ven Haralld Jarl i Gautland. Her stiftes et noie Venskab mellem Haurd og Jarlens Søn Hroar; denne gior i næstfolgende Jule-Giæstebud det Løfte, at bryde den berømte Vikings Sootes i) Høi. Haurd lover at giøre ham i den Forretning Selskab, og Geir ei at undfalde sin Staldbroder. Saasnart Foraaret kommer, begiver Hroar sig paa Toget; de vare tilsammen 12 i Selskab; de komme til Høien; denne begyndte de at bryde, og de naae, efter en Dags Arbeide, ned til Træe- eller Tømmer-Værket k); men om Morgenen funde de Høien ligesaa heel, som tilforn l); og samme skeer den følgende Dag. Her-

i) Det er mærkværdigt, at i næstnævnte Saga, Kap. 18, siges denne Sote at have været en Broder til den bekiændte Porgerd Hørgabrudr, hvis Tempel stod paa Haurds Faders, benævnte Grimkells Gaard, Gullberastad kaldet. Porgerd var fra Helgeland i Norge, see Norske Historie 1ste Part, S. 99. §. 17; derfra maae da benævnte Viking, hendes Broder, Sote, ogsaa have været, og egentlig den, efter hvilken een eller fleere smaae Øer, blant de saa kaldte Sviasker (Svenske Søe-Klipper) have faaet Navn, og ere kaldte. Sotaskier, uden Tvivl, fordi han der er død og bleven begraven.

k) De gamles Begravelser, inde i Høiene, vare tildeels optømrede, som Stuer og Kamre, see Nor. Histor. Tom. 2. S. 379. hvorpaa man har et betydeligt Exempel i en Høi, der i vore Tiider er opgraven paa Øen Lekøy i Nommedalen i det Throndhiemske; og tydelig viiser Spor efter saadanne Tømmer-Værker. Hvorom meer i min Norske Reise-Beskrivelse.

l) De gamle bildte sig ind, at de Dødes Giengangere havde overnaturlige Kræfter, og kunde tilveiebringe Ting, som for andre vare ugiørlige, især ved at til intet giøre alle Forsøge mod de Dødes Høie, der bleve anseete for hellige.

Herover maae de søge Othin selv m) om Hielp, den han, under Navn af Biørn, havde lovet Haurd, da de vare paa Reisen til Høien; Haurd faaer af ham et Sværd, det stinger han i Høien, efterat de den tredie Gang havde opkastet den, indtil Tømmer-Værket; nu arbeide de ei længere forgieves: den fierde Dag bryde de alle Stokke fra hinanden, og den femte aabne de Høien, af hvilken saa slem og giftig en Stank udbrød, at tvende Mænd døde deraf. Haurd, efterat have betinget sig i Forlods 3de af de kostbareste Sager, som i Høien vare at finde, hidser sig der ned, efter et fastgiort Toug, som Hroar og Helge bleve satte til at paapasse, for at trække ham op, naar fornødent giordes, men han tager Geir i Høien til sig, forsynet med Vox og Ild, tvende kraftige Ting mod Døde og Giengangere. Haurd søger nu og finder Dørren til Sotes Grav, den bryde de op: men i det samme høres et Jordskiælv n), Lysene slukkes ud, og en fæl Stank kommer dem i Møde. Her sad Sote i Stavnen paa sit Skib, forfærdelig af Udseende; som, da Haurd greeb til den der liggende Skat og Penge, tiltalede ham først i et Vers o), for at raadde ham derfra, og da Haurd ei vilde adlyde, greeb fat paa ham,

m) Othin var de Dødes Gud, og raadde især for Høiene, see *Th. Bartholin* Anthiqvitat. Dan. Lib. 2. cap. 5., hvorfor han kaldtes Haugedrotten, eller Høienes Herre.

n) Det første skulde vel være en Virkning af den Dødes foromtalte overnaturlige Kraft; Lysets Slukning og Stanken derimod skeede meget naturlig: men i saadanne Tilfælde, som dette, blev alting anseet for overnaturligt, for Virkninger af Giengangerne, og alting overdrevet.

o) Dette ogsaa efter vore gamle Forfædres System og Tankemaade. De holdte for, at saa længe et dødt Legeme var heelt og holdent, kunde Siælen atter forene sig med det, til visse Tiider, og bruge det til sine Hensigter. Heraf alle de Fabler hos de gamle, om de Dødes Foretagender. Om den berømte Gunnar af Hlidarenda, beretter Nials-Saga, Kap. 79. at han i sin Grav-Høi sang et Vers, som der anføres; om flere berettes det samme paa andre Steder.

ham, og knugede hans Krop saaledes, at den overalt løb op i Knorter. Geir fik imidlertid Lyset atter tændt, ved dets Syn faldt Sote afmægtig ned, og nu træker Haurd et Guldarmbaand af hans Haand, saa kostbart, at dets Mage ei var seet paa Jisland. Men intet feedt Stykke, kan jeg troe, skal være uden Kiærtel; Sote lagde den Forbandelse paa Ringen p), at den skulde blive hans og andres Bane, saa mange som eiede den. Haurd, uden at kiære sig derom, tog den; han tog desuden Sotes Sværd og Hiælm, tvende meget kostbare Stokker; han og Geir bare frem til Tauet alle Kister, alt det Gods, de der funde: men Frygten over det opkomne Jordskiælv havde drevet deres Selskabsbrødre bort fra Tauet; Haurd maatte derfor selv klavre sig op efter det; alt Godset blev siden optrukket af Høien, og deelt mellem ham og de andre; men Haurd beholdt, foruden sin Part, bemeldte Armbaand, Hielm og Sværd, trende af de kostbareste i Høien fundne Ting, som han i Forveien havde betinget sig; dermed drage de hiem, og der faaer Haurd Jarlens Dotter Helga til ægte.

§. 11. Imidlertid kommer en anden Jislænder, en Sigurd Torfa-Fostre, over til Norge, bliver der Vinteren over, men gaaer siden med endeel Kiøbmænd til Danmark, hvor han først var nogen Tiid, i Kong Haralds Hof, men drog siden ud paa Søerøverie, hvori han viiste saadanne Prøver paa Mood og Tapperhed, at han endelig blev Anfører for en Flaade paa 5 Skibe. Med den lægger han engang under Balagards-Sida, (under de Pomerske Kyster) ind i et

Sigurd Torfa-Fosters Bedrivter.

p) At saadanne Forbandelser havde deres store Virkninger, var en i gamle Dage almindelig Tanke, ei alleene blandt vore Forfædre, men og blandt andre Folk.

et Sund, Svinasund kaldet q), der træffer han for sig en beromt Soerover, der var Anforer for 6 Skibe, en Biorn Blaaside, som nedstammede fra Ulf den Hamramme; med ham giver Sigurd sig i en Træfning: men han overvindes, fanges og sættes i Forvaring, for at dræbes følgende Dag. Dog Sigurd undkommer. Sex Mænd vare satte til at passe paa ham, dem foresynger han adskillige Viser, og han synger saa længe, at de alle falde i Søvn; han faaer Hænderne løse, ved at skiære Baandene over, paa en hosliggende Øxe, siden Boltene af Fødderne, skiønt med Forliis af et Stykke af Hælene; han dræber derpaa sine sovende Vogtere, og han svemmer over til hin Siide, hvor han er saa lykkelig at finde foromtalte Hroar og Haurd, hvilke laae der, paa en Søeroverfærd, med 4 Skibe. Dem fortæller nu Sigurd den heele Tildragelse mellem ham og Biorn, han opmuntrer dem til et nyt Forsøg mod denne, de ruste sig dertil, og det kommer til en nye Træfning, hvori Biorn af Haurd bliver nedlagt. Af Biorns Følge undkommer ei fleere, end eet Skib, de andre toge Seiervinderne, tillige med et stort Bytte, og de gaae tilbage til Gautland, hvor Haurd og Helga endnu bleve en Tiid lang; men Geir faaer Lyst at drage hiem til Iisland, og kommer under Veis ind i Vigen, hvor den aarvaagne Dronning Gunhilld faaer hans Ankomst at viide, og lader ham uforvarendes overfalde; dog undkommer Geir, men alleene, og søger hen til Brynjolf og Porbiorn, ved hvis Hielp han kom ombord paa et Skib, og med det over til Iisland.

Haurd nedlægger Biorn Jærnside.

§. 12.

q) At dette Svinasund har været ved det nu saa kaldte Svinemynde i Pomeren, er ei at tvile paa; og altsaa bestyrkes herved min Meening, at den, af de gamle saa kaldte Balagards Siden har ei været i Finnland, men under Pomern ved Kysterne uden for Staden Belgrad, som vore Forfædre maae have kaldet Balagard.

Om Torvalld Vidforle og Biorn Kappe.

§. 12. Der havde, ved desse og andre saadanne Tilfælde, de der værende Skallde og andre Leilighed nok til at indhente Efterretninger, saavel fra Sverrig og Gothland, som fra Danmark, i sær angaaende de Ting, som der tildroge sig, i det Tildsrum, hvorom vi nu handle. Da vare idelige Seilatser imellem Jisland og Norge, mellem Norge og Danmark. Foruden andre, som fra Norge handlede paa Danmark, nævnes i sær en Bialfe, ogsaa Skeggbialfe kaldet, som handlede, i Kong Harald Graafelds Tiid, paa Vebierg eller Viborg, som da allereede var Kiobstad r). I Danmark, blandt Svend Tveskiægs Hofmænd, endnu forend han blev Konge, opholdt sig og længe en Jislænder, Porvalld Kodransson, kaldet Vidforle eller den Vidtbereiste, en af dem, som siden forst forte Christendommen ind paa Jisland. Denne giorde bemeldte Kong Svend Selskab paa hans Soerover-Toge i Vester-Havet s), fatte sig ved sin Fromhed, sin Goddædighed ei mindre, end ved sin Tapperhed i stor Yndest, saavel hos bemeldte Konge, som hos andre, hos Fiender saavel, som Venner, og var derved saa lykkelig, at han engang reddede saavel Kong Svend, som sig og sit Selskab, fra Fængsel, og formodentlig fra Doden selv, da de i Bretland (Valles) vare giorte til Fanger. Porvalld blev derefter i Saxen dobt af en Bisp Frederik, han forte denne med sig til Jisland, for der at omvende fleere, og didhen vidste han tilliige at bringe Efterretninger saavel fra Danmark, som fleere Lande. Men frem for andre er, i denne Henseende en Biorn Asbrandsson fra Jisland mærkværdig, som for et der begaaet Drab var bleven domt i tre Aars Landsflygtighed, og

 drog

r) See Sagan af Gisle Surssone, Kap. 8. Biorns Broder Arnbiorn drog ogsaa til Danmark, for at lede efter sin Broder, Eyrbyggia, Cap. 36.

s) See Porvallds Vidfarla Saga Kap. 2.

drog derfor, som mange fleere i de Tiider, derfra over til Norge, men siden viidere til Danmark, hvor han satte sig i den Anseelse, at han blev optagen i de da berømte Jomsvikingers Selskab, i Staden Jomsburg t), medens Palna-
Ao. 983. toke selv endnu der var Regieringens Forstander. Her fik han Tilnavn af Kappi eller Kiæmpe, og var siden med i adskillige haarde Kampe, først den Tiid den Svenske Printz Styrbiørn indtog Jomsborg, siden, da Jomsvikingerne giorde ham Selskab over til Sverrig, hvor han blev nedlagt i det store Feldtslag paa Fyrisvoll, fra hvilket Biørn med fleere reddede sig ved Flugten til nærmeste Skov u). Siden han endnu en Tiid lang var blant Jomsvikingerne, saa længe bemeldte Palnatoke levede, og der havde han den beste Leilighed til at indhente de sikkerste Efterretninger, om bemeldte Jomsvikinger, for siden at meddeele dem, sine Landsmænd, hos hvilke enhver var saa meget meere kiærkommen, jo fleere og jo bedre Efterretninger han kunde give dem fra fremmede Steder. Desse var Biørn saa meget meere i Stand til at give, som han selv var Skalld; Han kom og siden ud til Island, hiem til Fædrenelandet igien, hvor han blev kaldet Breidvikinga Kappi, og sang ved forefaldende Leiligheder Viiser om sine Bedrivter, af hvilke endeel endnu ere tilovers x). Siden agtede han sig atter udenlands; han steg til den Ende om bord paa et Skib, men en Storm fra Nordost reiste sig, da de vare komne til Søes, og man vidste siden ei, hvor Skibet var afblevet, indtil en Gudleif, mod Slutningen af Kong Oluf den Helliges Regiering, da han paa en Kiøbmands Reise til Dublin, seilede Vesten for Irland, blev der overfalden af en Storm fra Østen og Nordost, som for-

t) See foregaaende 3die Kapit. §. 11.
u) See Eyrbyggia eller Thornesinga Saga.
x) De findes i anførte Eyrbyggia, af hvilken følgende ogsaa er taget.

fordrev ham langt fra sin Kurs, langt henne i Vester-Havet mod Sydvest, saa de intet Land kunde see, og ei vidste, hvor de vare; men endelig faae de Land i Sigte, et mægtig stort Land, de beslutte at søge Landet, og de komme ind i en god Havn, hvor Indbyggerne strax indfunde sig hos dem, hvis Sprog de ei forstode, men som dem dog syntes mest at ligne, det Irske. Af dem bleve alle paa Skibet fangne og bundne opførte paa Landet, til et Møde eller en Stævne, paa hvilket det forekom dem, som de indbyrdes ei kunde ret blive eenige, om de fremmede skulde dræbes eller giøres til Slaver: men i det samme bliver man en Skare Ryttere vaer, for hvilke en Fane blev ført; de fremmede see under denne Fane en stor og anseelig Mand at ride, med et af Alder graat Haar; denne at æres af alle, som deres Herre, og da Sagen, hvorom der handledes, blev ham forebragt, høre de ham at tilspørge sig paa Norsk, fra hvad Land de vare? hvortil da de svarede, at de fleeste af dem vare Jislændere, spurte han nøie om Sagernes Tilstand paa Jisland, om Tilstanden især i Borgarfiord og Breidafiord, om Snorre Gode, om Kiartan og fleere der boende, af de berømteste og mægtigste Mænd; han forskaffer dem ogsaa Frihed, at reise hiem igien til deres Land, han sender med dem Kiartan et Sverd, og Kiartans Moder Puridi et Guldarmbaand til Foræring: men han vil ei give sit Navn tilkiende for de fremmede, og forbød dem alle at komme oftere hen til dette Land, hvor Indbyggerne viiste sig yderst fiendske mod alle fremmede, saa det var at ansee for en særdeles Lykke, at Gudleif og hans Følge, for denne Gang, komme saavel derfra. Desse ginge derpaa, med en føielig Vind igien under Seil, de komme silde ud paa Høsten under Irland, de bleve Vinteren over i Dublin, men droge følgende Sommer til Jisland, hvor de bragte Vedkommende de tilsendte Foræringer, og hvor alle ansaae det for en afgiort Sag,

at

at Senderen af bemeldte Foræringer maatte have været foromtalte Biørn Breedvikinga Kappi, der var bleven borte, uden at nogen vidste hvor, og følgelig ved et liige saadant Tilfælde, som ommeldte Gudleif, maatte være bleven dreven hen til omtalte ubekiendte Land mod Vesten.

De gamles Hvitramannaland eller Irland det Store.

§. 13. Hvor og hvilket Land dette har været, er heel vanskeligt at bestemme. Men mærkeligt er det, at omtrent i samme Strog, hvori foromtalte Land, efter anførte Beretning maae have ligget, sætter den Græske Skribent Plutarch y) den store Øe Ogygia, 5 Dages Seilats Vesten for Britannien z), berettende at hos denne Øe laae trende andre mindre for ved den a). Paa samme Maade, og næsten overeensstemmende med Plutarch, berette ogsaa vore gamle Skribente, blandt dem Forfatteren af Landnama i sær b), at en Are, som nedstammede fra Ulf Skialge, er engang af en Storm, paa samme Maade omtrent, som foromtalte Biørn og Gudleif, bleven fordreven hen til et Land, kaldet Hvitramanna-Land c), af nogle ogsaa kaldet Irland det Store, beliggende i Vester-Havet, nær hos Vinland det Gode d) men saa langt fra det rette Irland mod Vesten, at Did-

y) I hans Afhandling de facie in orbe lunæ.

z) Dette Land, denne Ogygia, synes vel herved at komme Britanien for nær at ligge: men i en vis Omstændighed, der fortælles om en Ting, kan let være feilet, uden at Tingen selv derfor bør ansees for urigtig.

a) Vil her sige: paa dens østre Side.

b) See dens anden Deel Kap. 22.

c) Det er: de hvide Mænds Land, et Navn som dem maae været givet, fordi de vare Hvidklædde. See Torfæi Vinlandia pag. 63.

d) At dette har været et Stykke af Nord-America, skal siden viises.

hidhen var 6 Dages Seilats e). Derfra fik Are ei Tilladelse at drage til sit Hiem, men blev der døbt f). En Tildragelse, hvorom ei alleene en ved Navn Rafn vidste at give Efterretning, som længe havde boet i Staden Limmerik i Irland, hvorfor han blev kaldet Hlimreks-Fare, men ogsaa en Þorkell Geitisson, der havde hørt Þorfinn Jarl paa Orkenø fortælle, at bemeldte Are var bleven seet og kiændt i bemeldte Hvitramannaland, men kunde ei komme derfra, skiønt han for Resten var der i megen Anseelse. Er der i denne Fortælling noget sandt, noget rigtigt, og hvorfor skulde man negte det? saa seer enhver, hvor megen Overeensstemmelse i desse Ting der tilliige er, imellem Plutarchs og vore gamle Skribentes Beretninger, om bemeldte store, Vesten for Irland, beliggende Land eller Øe, saavel i Hensigt til Beliggenheden, som det omtalte Mellemrum. Men hvor finder man et saadant der beliggende Land? At ville her tænke paa den Øe Frisland, med fleere der omliggende, som Nic. Zeno har beskrevet os g), er forgieves, saa længe man ei veed, om den Øe nogensinde har været til, uden i Skribentens egen Hiærne h); at meene det herved kan være sigtet til de Azoriske Øer, er meget riimeligt,

e) Det er omtrent ligesaa langt, som fra Stat i Norge til Jisland, hvorimellem man regnede 7 Dages Seilats, Landnama 1 Deel, Kap. 1. Paa et Døgns Seilats regnede man gemeenlig 24 Norske eller 36 Tydske Mile.

f) Her er vel skeet en Feiltagelse. Er Are bleven døbt, maae det være skeet i det rette Irland, hvor adskillige Norske og Jislændere da bleve omvendte og døbte.

g) See Hieron. Megiseri Septentrio Nov-Antiqvus; og J. J. Pontani Chorographia Danica.

h) Man vil meene, at Landet er sunket, at Levninger deraf ere de Klipper og Banker, som Hollænderne siden have kaldet: Landt de buys.

ligt, naar man antager, at desse Øer ved Jordskiælve og Oversvømmelser have lidt et anseeligt Tab: hvilket Tab de ogsaa uden al Tvil have lidt: men riimeligst er, det viise alle Omstændigheder, at omtalte Land har været et Stykke af Nord-Amerika, hvilket Land ingen med Føie kan nægte de Norske eller Jislandske Æren for at have først blandt Europæerne opdaget, længe førend Spanierne komme didhen, efterat de i Forveien havde fundet Grønland, hvilket skeede paa følgende Maade.

Grønlands Opfindelse. §. 14. Þorvalld, en Søn af Asvalld, men Sønnesøn af Ulf eller Ulfar, og Sønnesøns Søn af Yxna-Þorer i), boede paa Jæderen i Norge, men drog, i Anledning af et der begaaet Drab, i Selskab med sin Søn Eirek, kaldet Raude, eller den Røde, derfra over til Jisland k), og satte sig der ned paa Draungom eller Drange paa Hornstrandene, hvor han døde. Hans Søn, benævnte Eirek, som en Tiid lang, medens han endnu var ung, havde ophyldt sig i Hagen Jarls Hof, givtede sig siden med Þiodhilld l), en Dotter af Jorund, men Sønne-Dotter af Ulf Skialge m), og opryddede sig en nye Boepæl i Haukadal, som han gav Navn af Eireksstad, men kom i Anledning deraf, i Trette med Naboerne, og dræbte af dem 2de Mænd, en Eyolf Saur, og en Holmgongo-Rafn. Erik blev derover dømt landflygtig af Haukadal, og satte sig ned paa et

i) Denne Mand boede i Harald Haarfagers Tiid paa Agde, og eiede 3 Øer, hver med 80 Øxne paa, af hvilke han engang forærede den ene, med alle derpaa værende Oxer, til Kongen, da denne bad ham om Strandhug, eller Slagter Qvæg til sine Krigsfolk. Landnama Appendix, S. 389. edit. nov.

k) See Landnama, 2den Deel, Kap. 14. og Kap. 22.

l) Þorhilld kaldes hun i Sagen af Eyreke Rauda.

m) See Floamanna-Saga, Kap. 15.

et andet Sted: men ogsaa her giorde han nye Nederlage, i Anledning af en nye Trette, med en Mand Thorgiest kaldet, og blev derover paa Thornes-Thing dømt fredløs og landflygtig. Dette gav Anledning til et nyt og ubekiendt Lands Opdagelse. En ved Navn Gunbiørn, en Søn af Ulf Krake, var engang n) af en Storm bleven fordreven Vester ud om Jisland, og havde der fundet for sig een eller fleere smaae Øer, siden efter hans Navn kaldede Gunbiørnarsker, fra hvilke af han havde seet et andet langt henne derfra mod Vesten beliggende Land. Gunbiørn drog til Jisland, uden videre Undersøgelse at giøre, i Hensigt til bemeldte mod Vesten seete Land: men nu førte Erik Røde sig bemeldte Opdagelse til Nytte, for at undgaae sine Forfølgeres Efterstræbelser, og satte sig for at opleede det Land, som bemeldte Gunbiørn havde seet. Til den Ende seiler han ud fra Snæfellsnæs paa Jisland, finder lykkelig det, han søger, og lander ved Midjøklene, under det Fiæld Blaaserk o), hvorfra han seiler langs med Landet fører ud, og længer mod Vest, forbi det Forbiærg Hvarf p), for at oplede sig et Sted, som var beqvemt for ham til Boepæl. Det finder han for det første, paa en Øe, efter ham Eireksey kaldet, Ao. 981.

 Helig-

n) Dette maae være skeet længe for denne Tiid, og Gunbiørn levet ved eller noget efter de Tiider, da Jisland blev bebygget: Thi hans Broder Grinkell var en Landnamsmand, en af dem, som først satte sig der ned. See Landname 2den Deel, Kap. 8. Fra den Tiid af havde altsaa Erindringen derom vedvaret.

o) Det kaldtes saa fordi det var bestandig betækt med Jis. I Sagann af Eyreks Rauda, Kap. 3, staaer Hvitserk, hvilket var et andet Fiæld, saa kaldet, fordi det laae stedse betækt med Snee.

p) Det var det østligste Forbiærg paa Grønland, siger Landnama, 1 Part, Kap. 1. S. 4. og derfra til Snæfellsnes paa Jisland var den korteste Fart mellem Jisland og Grønland.

beliggende næsten midt i den siden saa kaldte Østerbygd q),
Ao. 982. hvor han blev næste Vinter over. Næstfølgende Foraar undersøgte Erik Landet endnu viidere, og fandt da den store Fiord, som laae inden for nys omtalte Øe, efter ham kaldet Eriksfiord, hvor han valgte sig en nye Boepæl, men foer endnu samme Sommer viidere fort, med at undersøge det nye fundne Land mod Vesten, liige indtil den siden saa kaldte Vester-Bygd r), hvor han gav adskillige Stæder Navne. Følgende Vinter opholdt han sig paa de siden saa kaldte
Ao. 983. Eriksholme, men drog den 3die Sommer alt nord til Snæfells s), og ind i den saa kaldte Hrafnsfiord, hvor han meente sig at være kommen liige mod Bunden eller den inderste Ende af Eriksfiord. Her vendte han derfor tilbage, og blev Vinteren derefter paa foromtalte Eriksøy, beliggende ved Mundingen af benævnte Eriksfiord. Eriks Landflygtighed var uden Tvil fastsat til en vis Tiid, paa tre Aar, som da gemeenlig var brugeligt; han havde, ved sin Afreise givet sine Venner det Løfte, at hvis han var lykkelig i sit Foretagende, skulde han, saa snart skee kunde, bringe dem Under-
Ao. 984. retning derom; og derfor drager han nu, følgende Sommer, tilbage til Jisland t). Men her møde ham paa nye de forrige Uroligheder; han kommer ei før hiem, førend han følgende Foraar maae indlade sig, i en nye Træfning med sin forige Fiende, med foromtalte Thorgest, han bliver i den over-

q) I det nye Oplag af Landnama staaer næsten midt i Vesterbygd, hvilket vist er urigtigt.

r) See Thattr af Eyreke Rauda i Olafs Saga Tryggvasonar, 2den Deel, Kap. 61. S. 223.

s) Er uden Tvil det samme, som ellers gemeenligen kaldes Hvitsærk, et Fiæld, som stedse var hvidt af Snee.

t) I Sagann af Eyreke Rauda staaer Kap. 3. at han blev 4de og 5te Vinter over i Eyreksfiord; men det er mindre riimeligt, det maae høre til andre eller til følgende Tiider.

overvunden, men dog siden forligt med ham; og nu tænker han fornemmelig paa, at faae sit nye fundne Land besat med Indbaanere, hvoraf endeel vel tilforn imellemstunder havde der indfundet sig, men dog kun Vilde, kun af dem, som de Norske og Jislænderne siden kaldte Skrælinger u). Til den Ende, og for at opmuntre des fleere dertil, roste han Landet ved alle Leiligheder, kaldte det Grønland (det smukke grønne græsriige Land), og vandt derved sit Diemeed saa vel, at endnu samme Sommer, som Are Frode, bevidner, droge 25 Skibe, forsynede med de fornødne Ting, til Kolonier at anlægge, ud fra Borgerfiord og Breidefiord paa Jisland, for at nedsætte sig paa Grønland: men af dem komme kun 14 Skibe lykkelig didhen, de øvrige bleve deels drevne tilbage, deels af Storm og Uveir ødelagde. Dette skeede 15 eller 16 Aar x), for Christendommens Indførsel paa Jisland, eller forend den der lovformig blev antagen, følgelig Aar 985 y), og fra den Tiid af blev Grønland af Jislænderne og de Norske, alt meere og meere beboet, hvilke sidstnævnte i sær, ogsaa didhen dreeve en anseelig Handel. Det varede ei længe, forend de nye ankomne udbredde sig end ogsaa hen til

Ao. 985.

u) At Landet for Eriks Ankomst havde, i det mindste imellemstunder, været beboet, vidner Are Frode, i hans Jislendinga-Bok, Kap. 6. hvor han saa siger: „De funde, baade øster og vester paa „Landet, Spor efter Menneskers Tilhold, saasom Stakker af „Keipe (Roer-Tolle) og Steen-Arbeide (venteligt til Kiedler, „Lamper), hvoraf man kunde skiønne, at didhen vare de Slags „Folk komne, som have beboet Vinland, og Grønlænderne kal- „de Skrælinger.„

x) Nogle regne 18 Aar: men desse have regnet fra den Tiid, da Landet blev, af Erik Røde, først opfundet.

y) Christendommen blev paa Jisland samtykt og antagen paa Althinget Aar 1000de. Derfra til 935 er 16 Aar, naar man regner sidstnævnte Aar med, men udelader man det, bliver Regningen 15 Aar: Eyrbyggia Saga sætter 14 Aar.

til de vestre Kanter af Landet, hvilket man derover deelte i twende Hoved-Deele, den eene Østerbygd kaldet, fordi den indbefattede den østre Kant af Landet, som var den største og fornemste Deel, beliggende liige over for Jisland, og som bestod af mange bebyggede Fiorde-Øer og Kirke-Sogne; den anden blev kaldet Vesterbygd, fordi den laa Vesten for den sydlige Odde af Grønland, nu gemeenlig Staten-Huk kaldet; og denne tilliige med Østerbygd udgiorde siden et Bisskopsdømme, hvis Sæde var Garde. Men herom videre paa et andet Sted. Her erindres endnu kun dette, at blandt dem, som endnu fulgte Erik Røde over til Grønland, og bleve denne Kolonies første Stiftere, var en af de fornemste, en Herjolf, en Søn af Bard, men Sønnesøn af den Herjolf, som var en af Jislands første Beboere, og fulgte med Ingolf didhen. Det laae altsaa til denne Herjolfs Familie, at stifte Kolonier. Den yngre Herjolf nedsatte sig i eller ved den efter ham saa kaldte Herjolfsfiord, paa Herjolfsnes, et Forbierg, og et af de meest berømte Steder i Grønland, da det var et Hoved-Meed for dem, som fra Norge eller fra Jisland seilede til Grønland z). Erik Røde fæstede sin Boepæl i Eriksfiord, paa den Gaard Brattahlid, hvor ogsaa hans Søn Leif, med fleere af Familien, efter ham boede.

Anledning til Vinlands Opdagelse.

§. 15. Saaledes blev Grønland fundet og beboet, et Land, som i forige Tiider var for Norge ei af liden Betydenhed, i Hensigt i sær til den Handel, man der dreev, de Varer

z) Han synes ei at have boet der længe, førend han døde: Thi kort efter at Grønland var bleven bebygget, boede der en Þorkell, Sagann af Eyreke Rauda, Kap. 6. eller rettere der maae have været fleere Gaarde, end een: thi Biørn siges at have boet paa Herjolfsnes efter sin Fader.

Varer, man derfra hentede. Dette Lands Opdagelse gav Anledning dertil, at et andet Land, af endnu langt større Betydenhed, kort derefter blev fundet; og dette maae upaatvilelig have været en Deel af den fierde Part af vor Jord-Klode, eller en Deel af Nord-Amerika, hvis første Opdagelse altsaa ustridig tilkommer vore Forfædre, de gamle Norske og Jislændere, længe førend noget andet Europæisk Folk fik Kundskab derom. Hermed gik det saaledes til. Biørn, en Søn af foromtalte Herjolf, som først satte sig ned paa Herjolfsnes, havde fra Ungdommen af vant sig til at fare omkring til fremmede Lande; herved erhvervede han sig megen baade Riigdom og Erfarenhed, og han pleiede at opholde sig Vinteren over skivtesviis, nu paa fremmede Steder, nu hos sin Fader. Samme Aar, da Herjolf drog eller flottede over til Grønland, var det Biorns Forsæt, at blive følgende Vinter over hos sin Fader paa Jisland a). Til den Ende drog han fra Norge over til sidstnævndte Øe: men da han landede der, fik han den uformodentlige Beretning, at hans Fader havde forandret Boepæl, og fløttet den fra Jisland over til Grønland. Hverken havde Biorn, ei heller nogen af dem, som vare paa hans Skib, tilforn været i Grønland; ikke desto mindre besluttede han dog at drage didover, for efter Sædvane, at blive hos sin Fader Vinteren over, uagtet dette Foretagende, som han selv tilstod, kunde ansees som daarligt b). Som besluttet, saa giort.

De

a) See foranførte Þattr Eireks Rauda, i Olafs Saga Tryggvas. Kap. 61. S. 226.

b) Man seer heri en Prøve paa de gamles Dristighed, Færdighed og Kundskab i Søevæsenet, som ei alleene har turdet foretage sig saadanne Reiser, men ogsaa, naar de vare komne af deres rette Kurs, som det her hendte Biørn, og er skeet flere, da have, uden Vanskelighed, vidst at finde den rette igien.

De gaae under Seils, de seile i 3 Dage fort, indtil Jisland kom dem ganske af Sigte: men derpaa lagde Værren sig, de seilede med en Norden Vind og en bestandig Taage, i mange Dage; endelig fik de Solen at see, saa de kunde skille Nord og Soer, Øst og Vest fra hinanden, og efter et Døgns Seilats kom et Land dem i Sigte. Dette Land sagde Biorn sig viide, ei at kunne være Grønland, dog seilede de nær under Landet, og saae, at derpaa vare ingen Fiælde, men Skov overalt og smaae Høie; dets Beskaffenhed var altsaa langt anderledes, end Grønlands; de tage derover Kursen derfra c), de seile i to Døgn d); og nu faae de et andet Land at see, hvilket Biorn ogsaa sagde ei at være Grønland e): thi da man nærmede sig Landet, saa man at det var jævnt og overvoxet med Skov. Her lagde Vinden sig; Skibsfolkene forlangte derfor, at man her skulde gaae i Land, for at forsyne sig med Veed og Vand, som man frygtede at ville mangle: men det vilde Biorn ei tilstæde, skiønt han derover maatte høre hines Knur, og befalede dem at hidse Segl; det skeede; man seilede atter i tre Døgn med en Sydvest Vind, og fik derpaa det tredie Land at see, hvilket var høit, fuldt af Fiælde og Jisbiærge; dette Land ansaa Biorn ei heller for at være det rette, da det forekom ham som ganske uduelig; man blev derover ved at segle, da man blev vaer

Det sees af en Biorn.

c) De lode Landet ligge paa Bagbord-Siden, eller den venstre Haand, staaer i Oluf Tryggvesons Saga hos Snorre, 1 Deel, Kap. 105. følgelig toge de Kursen mod Nord.

d) Hos Th. Torfæus i hans Vinlandia, pag. 2, staaer at de seilede derfra med Sydvest Vind, hvilket ventelig har staaet i den codex han har brugt.

e) Det er at formode, at Biørn har paa Jisland, førend han begav sig paa denne farlige og uvante Reise, paa det nøieste udforsket alle Ting, Grønland angaaende, som kunde tiene til hans Foretagende.

vaer at det var en Øe, følgelig ei Grønland; Børren blev ved, men saa stærk, at man maatte sætte paa Seilene, og saaledes seglede man fort i fire Døgn f), indtil man saae det fierde Land, hvilket Biørn nu ansaae for at være Grønland, og det blev befundet at være rigtigt: thi da man satte Kursen mod Landet, kom man endelig mod Aftenen ind under et Næs, som man befandt at være det foromtalte Herlofsnæs, det hvorpaa Biørns Fader Herjolf havde fæstet Boepæl. Hos ham slog Biørn sig ei længe derefter, til Rolighed, lod sine forige Reiser eller Seilatser fare, blev hos sin Fader, saa længe han levede, og efter hans Død boede paa bemeldte Herjolfsnæs, ubekymret om de nye Lande, som han havde seet eller fundet. Dog begav han nogle Aar, som det synes, efter nys omtalte skeede Opdagelse, sig for det første fra Grønland igien over til Norge, og det til Erik Jarl Hagensens Hof g), af hvilken han blev vel imodtagen, og siden giort til Hofmand, men tilliige lastet og ilde paatalt af mange, der han der fortaalte sin Reise, og gav Beretning om de nye

f) Vore Forfædre regnede paa et Døgns Seilats 24 Norske eller 36 Tydske Mile, ei fordi man gemeenlig seglede saa meget i et Døgn, men fordi det var det længste, man vel kunde segle. Tvær tylptir eru i dægr-sigling, heder det paa et Blad, blandt Arnæ Magnæi Msta; sammesteds siges og at nogle regnede 14 Tylter Mile omkring Jisland (168 Norske Mile) eller 7 Døgns Seilats, nemlig det første fra Horn til Hiorleifshøfde, det andet til Reikianes, det tredie til Bard, det fierde til Horn, det femte til Skagen, det sierte til Langanes, det syvende til Horn, naar man seilede liige frem, fra det eene Næs til det andet. Det første Land, som Biørn fandt, har altsaa, om man vil regne derefter, ligget 224 Mile fra Grønland, mod Sydvest; og hvilket andet Land kan det da have været, end Nord Amerika?

g) Dette maae være skeet, medens Hagen Jarl endnu levede, og Erik var Jarl paa Uplandene, omtrent ved Aar 988 eller 989.

nye Lande, han havde seet, fordi han ei vidste viidere derom at berette, end at han havde seet dem. Biorn drog følgende Sommer tilbage til Grønland, hvor man nu, efter Biorns Hiemkomst fra Norge, formodentlig efter skeede Opmuntringer fra Regieringen i Norge, begyndte overalt at tale om nye Landes Opdagelse: men Erik Rødes Søn, Leif, var den som satte det omtalte i Værk h). For at oplede de Lande, som Biorn havde seet, kiøbte han denne sit Skib af, forsynede det med 35 duelige Søemænd, samt andre fornødne Ting, og han opmuntrede sin gamle Fader, som særdeles lykkelig i saadanne Foretagender, at være Anfører for Toget: den gamle Erik undskyldte sig længe; han laer sig dog endelig overtale: men da han vilde riide fra sin Gaard, ned til Skibet, snublede Hesten under ham, hvorved han faldt af og vrickede sin Fod; dette ansaae han som et ondt Tegn; han blev derfor hiemme, men Leif drog afsted, og var lykkelig i sit Foretagende; Først fandt han det Land, som Biorn havde sidst seet; han bestiger det, beseer det fra sine med Iis betækte Fiælde, og finder det, fra dem af liige ned til Havet, betækt som med en vedvarende Steen eller Hække, altsaa ganske ubrugbart, saadant som Biorn havde anseet det, hvorfor Leif nu kaldte det Helluland i). Derfra droge de viidere fort, de finde det andet Land, som Biorn havde seet, og samme, efter hans Beskrivelse, at være jævnt, og lavt mod Strandsiden, denne betækt med en hvid Sand, samt Lan-

Det opledes af Leif Eriksson.

h) I Saga af Þorfinne Karlsefni fortælles, at Leif fandt Vinland, da han drog fra Norge til Grønland Aar 1000: og at hans Broder Þorsteinn var den, som efter ham, paa efterfølgende Maade, opsøgte det af Leif seete Land: men det er mindre riimeligt; man har her forbyttet Leif med foromtalte Biorn.

i) Forbisher skal og paa sine Reiser have fundet et Land, kaldet Helleland, fuldt af vilde Folk. See Navigat. Forbisheri à Th. Feygio. Hamb. 1673. pag. 16.

Landet overalt besat med grønne Skove. Dette Land giver derfor Leif Navn af Markland; de fortsatte Reisen derfra, med en Nordost Vind k) i tvende Døgn, og finde det tredie Land, ved hvis nordre Kyst en Øe laae, som de bestige, og finde der i Græsset en Dug, saa sød som Honning. Imellem denne Øe og et Næs, som stak ud fra det faste Land mod Norden, var et Sund, igiennem hvilket de droge Vester ud, om bemeldte Næs, og ginge siden, da Floden kom, op ad en Elv, og ind i en færsk Soe, hvor de lagde Skibet paa et sikkert Sted, oprettede sig siden der Telte og Boder, for det første, men fattede derpaa det Forsæt, at blive Vinteren over i Landet, til hvilken Ende de opbygde sig en stor Vinter-Stue. Hertil bleve de lokkede af Landets Frugtbarhed og Behagelighed. Saavel omtalte Soe, som den derfra rindende Elv var fuld af Laxe, saa store, som de ei tilforn havde seet, og Luften der saa mild, at det ei frøs om Vintereu, og Græsset kun lidt visnede, saa man ei behøvede at indsamle Vinter-Foder for Qvæget. Thi her til Lands var, ved Vinter-Solhvervs Tiide, Dag og Nat hinanden liigere, end paa Iisland eller Grønland, saa at korteste Dag gik Solen op Klokken 7½, ned Klokken 4½ l), og var altsaa 9 Timer lang m).

k) See Olafs Saga Tryggvasonar hos Snorra Tom. 1. Kap. 106.

l) Saadan Forklaring over dette Sted har den lærde Lavmand P. Vidalin giort i en Afhandling, kaldet: Allr dagr til Stefno. Torfæus har i hans Vinlandia, pag. 7. og Addendis pag. 2. forklaret det anderledes, men som han selv maae tilstaae, ei at passe sig til den Beskrivelse, her gives, over Landets naturlige Beskaffenhed. Saavel i Følge af denne, som efter foranførte Forklaring, hvorefter den korteste Dag om Vinteren var i Vinland 9 Timer lang, maae Leif have opdaget Kysterne af Nord-Amerika, lige indtil den 41°, 22' lat., som min Ven, Hr. Prof. Bugge, har underviist mig om, at være den Høide, under hvilken

§. 16. Efterat man saaledes havde lavet sig paa, at blive Vinteren over i Landet, giorde Leif den Indretning, at det heele Selskab skulde deele sig i tvende Hobe, og skifteviis, den eene gaae ud, for at undersøge Landet, men den anden blive hiemme, for at passe paa Skib og Eiendeele. Leif selv var imellemstunder nu med det eene, nu med det andet Partie. Det hændte sig en Gang, da man kom tilbage, fra at randsage Landet, at en af Selskabet blev savnet, en sønderlandsk Mand n), ved Navn Tyrker o), som havde været ude blandt de andre. Over dette blev Leif meget urolig: thi Tyrker havde længe været i Erik Rødes Huus, og der med megen Omhyggelighed opfostret Leif, hvilken derover agtede Tyrker, som sin Fosterfader; denne gaaer derfor strax med et Følge af 12 Mænd ud, for at oplede ham; desse finde ham, ei langt fra deres Boepæl, munter og for-noiet,

ken den korteste Dag om Vinteren er 9 Timer lang, følgelig indtil nu værende Nye-Engelland omtrent. De maae være komne længer end til Nye-Findland: thi der ere Kysterne, især paa Landets østre Siide, høie, og Kulden, om Vinteren meget stræng. I Nye-Engelland derimod er den langt mildere, og der i Landets Hovod-Stad Boston, den korteste Dag om Vinteren just saa lang, som den man havde i Vinland, nemlig 9 Timer. See Neue Erdbeschreibung von ganz Amerika, 1ste Th. 2 B. Kap. 3. S. 146.; Kysterne af Landet ogsaa, som i Vinland, lave og jævne.

m) Landet har altsaa ligget under den 41°, 22′ lat. omtrent.

n) Torfæus erindrer, i hans Vinlandia, pag. 4., at saaledes kaldte vore gamle Forfædre gemeenlig de Tydske. Det er rigtigt: men dog kan herved, paa dette Sted, og være meent en Mand fra de sydlige Lande i Almindelighed.

o) Dette Navn kan give Anledning til at troe, at denne Mand har været fra Ungarn, hvilket Lands Indbyggere de gamle Byzantinske Skribente have givet Navn af Tyrker, uden Tvil, fordi nu værende Ungarers Forfædre have været en Tyrkisk Horde. Viin-Træer have og længe, fra meget gamle, fra Keiser Probusses Tiider, været bekiendte og dyrkede i Ungarn, i Tydskland ikke.

nøiet; man spørger ham, hvor han havde været: men Tyrker, uden at svare dem, talte længe med sig selv paa Tydsk, dreiede Øinene omkring i Hovedet, slog Rynker i Panden, og giørde adskillige andre Ophævelser, som en drukken Mand, hvorved han kom dem alle til at lee; allerhelst da han var tillige liden og uanseelig, skiønt for Resten vel dreven i allehaande Slags Kunster. Endelig kom han ligesom til sig selv igien, og svarte dem paa Norsk, at han var gaaen op i Landet, ei langt fra det andet Selskab, da han, til sin store Fornøielse, fandt det behagelige Nyt, som han nu vilde fortælle dem, nemlig Vinbær og Vintræer p). Da Leif yttrede sin Tvil om denne Tings Rigtighed, forsikkrede hin, at det var sandt, og at han her ei kunde feile, da han var født paa det Sted, hvor man havde Vintræer og Vindruer nok. Tingen befandtes ogsaa, efter nøiere Undersøgning, at være rigtig; man besluttede at ladde Skibet med Viinstokke, som man nedhug; man laddede den store Skibsbaad med lutter Vindruer; man tog desuden med sig adskillige andre Ting, af Landets Produkter, saasom Hvede, hvilken voxte der vild og saaede sig selv p), det Slags kostbare Træe, som vore For-

p) Vintræer og Vinbær have voxet vilde i Nord-Amerika, førend Landet blev besat af Europæer. See Erd-Beschreibung von ganz Amerika 1 Th. 2 B. Kap. 3. i Nye-Engelland, S. 147. ved Mississipi-Floden, S. 98. og flere Steder, i Virginien i sær i stor Mængde og af meget forskiellig Slags, ibid. S. 228.

q) Uden Tvil har det ei egentlig været Hvede, men et Slags Korn, som havde nogen Lighed dermed, uden al Tvil Amerikanernes Maiz, som voxer overalt i Nord-Amerika, og som af endeel kaldes Tørkisk Hvede. See Ch. Klisters Beschreibung des Brittischen Amerika. Ved Hudsons Bay i Nord-Amerika voxer ogsaa vild Riis i stor Mængde. See Neue Erd-Beschreibung von ganz Amerika, 1 Th. S. 19. Kap. 1. conf. S. 98. 2 B. Kap. 12.

Forfædre kaldte Masur r), hvoraf fandtes Stokke saa store, at de bleve brugte til Huus-Tømmer s); og dermed reiste Leif, følgende Foraar, tilbage til Grønland, hvorhen han lykkelig ankom, efterat have under Veis, da man var kom-
Ao. 1000. men Grønland i Sigte, reddet en skibbruden Norsk Mand, ved Navn Thorer, med 14 andre, som sadde paa et Skiær i Havet. Det nye opdagede Land gav han, efter de der fundne Vintræer, Navn af Vinland, og begav sig siden over til Norge, hvor han ei alleene selv antog den Christne Religion, men ogsaa efter den da værende Norske Konges, Olaf Tryggvesøns Tilskyndelse, paatog sig den Forretning, at omvende Indbyggerne paa Grønland; han reiser til den Ende afsted, forsynet med en Præst, og er under Veis, fra Norge hiem til Grønland, atter saa lykkelig at redde endeel skibbrudne og i Livs Fare bestedde Mennesker, som dreve om i Havet, paa Flakerne og Bredderne af et Skib, der var sønderslaget eller siunket t). Med dem kom han hiem til Brattahlid, hvor hans Fader, den gamle Erik Rode, var ilde tilfreds, saavel med de reddede Folk, som i sær med den christne Præst, han førte med sig: men dog lod han sig endelig overtale til at antage Daaben, og døde Vinteren næst efter u).

Hans

r) Masur eller Masurtræ have vore Forfædre kaldet et Slags knortet Birk eller Valbirk, som af dem blev brugt til Kniv-Skafter, Drikke-Boller, Kander, og andre saadanne Ting at giøre deraf.

s) See Olafs Saga Tryggvasonar hos Snorre, Tom. 1. Kap. 107.

t) See nysanførte Sted hos Snorre, Kap. 104.

u) I denne Orden meener jeg at desse Tildragelser ere skeete. Her er en Forvirring i Historien, der gemeenlig fortæller bemeldte Tildragelser saaledes, som om Vinlands Opdagelse ved Leif var skeet efter hans Hiemkomst fra Norge, Aar 100: men det kan neppe være. Forommeldte Biørn saae Vinland, Aar 985, og neppe troligt derfor, at man har opsat Landets Eftersøgning indtil efter Aar 1000; thi at Leif kom det Aar fra Norge, viiser

Historien.

Hans Søn, benævnte Leif, blev da efter ham Beboer af Brattahlid, og førte siden Tilnavn af hin Heppne, eller den Lykkelige, i Hensigt til foromtalte for ham saa vel og lykkelig indtrufne Tildragelser.

Finmarkens Tilstand i denne Periode.

§. 17. Vinlands og med det en nye, en for Europæerne hidindtil ubekiændt Verdens Opdagelse, burde ogsaa med rætte kaldes stor og lykkelig, lad være den ei blev til det, som den med Rette, under andre Omstændigheder, havde kundet blive. Opdagelsen blev vel, efter Leif, af andre fortsat til en Tiid, men endelig vanhældigviis afbrudt; hvorom viidere, i de følgende Deele af vor Historie. Her gaae vi nu fra Vinland og Grønland over til Finmarken, hvilke tvende sidstnævnte Lande vore Forfædre bildte sig ind, at hænge tilsammen, ved en lang Fiældstrækning, og denne at danne en stor Indviig eller Bugt, hvormed Nord- eller Iis-Havet endtes, kaldet derfor Hafsbotnen. At Ordet Mark, bemærker et jævnt og slet Land, har Torfæus rigtig anmærket i Anledning af foromtalte Markland x), det giver ogsaa andre Navne tilkiænde, saasom Danmark, Heidemark, med fleere; Navnet Finmark maae altsaa, i de ældste Tider, have bemærket ganske andre eller fleere Landstrækninger, end dem, som nu dermed betegnes, hvilke for det meste ere fulde af Klipper og Fiælde, det maae nemlig have bemærket ei alleene nu værende Finmark, men fornemmelig de store Skov- og Mark-Strækninger, som man nu kalder de Svenske Lapmarke,

Historien tvdelig. See Snorre sidstanførte Sted. Man har forbyttet Leifs Tilbagereise fra Norge med hans Tilbagekomst fra Vinland: det traf saa ind, at han under begge desse Reiser reddede Skibbrudne Mennesker, og deraf har Forvirringen reist sig.

x) See hans Vinlandia, pag. 5. og foregaaende §. 15.

marke, og at saa har været, at det Finmark, som i fordum Dage var de Norske Konger skatskyldigt, har havt saa stor en Strækning, det have vi tilforn paa andre Steder, ogsaa af andre Grunde beviist y). Denne Skatskyldighed vedvarede endnu, liigesom tilforn, ogsaa i det Tiidsrum, om hvilket nærværende Deel af vor Historie handler, hvorom saavelsom om Tilstanden paa Halogaland, følgende kan tiene til Oplysning. Finnboge, kaldet Ramme, eller den Stærke, fød paa Jisland, hvor hans Fader, Asbiørn Dettiaas fra Halogaland i Norge, en Søn af Gunbiørn, men Sønnesøn af Ingialld z), havde fæstet Boepæl, drog da han var 16 Aar gammel, med en Mand fra Viigen, ved Navn Bardr, fra Jisland, for at besøge Norge: men de fare under Veis vilde fra den rette Kurs, en Storm driiver dem endelig mod de Norske Kyster, længst nord paa Halogaland a), der gaaer baade Skib og Folk til Grunde, og ingen kommer derfra med Livet, uden Finboge alleene. Denne redder sig, sit Gods, sine Vaaben, og kommer i Mørke, Snee og Frost, hen til den Gaard Græmnio, eller Hrenmo, paa hvilken en Bardr boede, der var Formand (uden Tvil Kongens Sysselmand) over Halogaland (eller den nordlige Deel deraf). Ved dennes Hiælp redder Finboge det strandede Gods, og bliver Eier deraf b); han opholder sig paa Græmno Vinteren over, og gior imidlertiid Bardr og Landet en vigtig Tieneste,

og Tilstanden paa Halogaland.

Historien af Finboge Ramme.

y) See Forsøg til Norges gamle Geographie, og den 2den Deel af Norges Riges Historie.

z) See Sagan af Finboge Ramma, Kap. 1 og 10.

a) See Sagan af Finboge Ramma, Kap. 10.

b) Dette skeede efter de da værende Love, som tilholdte, at alt hvad en Haasæte, en Baadsmand, eller Søefarende, som var hyret, efterlod sig naar han døde under Reisen, det tilhørte Styremanden eller Skibets Eiermand; og her eiede Finboge det halve Skib.

neste, ved at dræbe en Biørn, som havde giort stor Skade, baade paa Mennesker og Kreaturer, men ingensteds meere, end paa Grænmo. Denne Biørn havde Bardr derfor, paa et offentligt Thing ladet erklære fredløs, og sat en Sum Penge paa hans Hoved, men ingen hidindtil enten turdet eller kundet dræbe. Dog dræber nu Finboge ham, uden at bruge Vaaben, ved at brydes med ham, og bryde ham Ryggen over; han indlægger sig derved megen Ære, og han blir af denne Giærning viide berømt. Bemeldte Gaard Grænmo laae nær ved Stranden. Følgende Foraar fornøiede Finboge sig derfor ofte ved at gaae ned til Stranden, og der at besee de mange forskiellige smukke Skibe, som seilede frem og tilbage langs Landet; og her bliver han engang, blandt andre, en stor Skude vaer, der kom sønden fra, men blev roet af en Mand alleene. Dette usædvanlige Syn giør Finboge opmærksom, allerhelst da han seer, at denne Mand var ei af de gemeene: thi han var ei alleene stor af Vext, føer og anseelig, men ogsaa klæd i en rød Skarlagens Kiortel, og omgiordet med et tykt Sølv-Belte; desuden roede han saa stærkt, skiønt eene, at Skuden foer afsted, som en Piil. Finboge raaber ham derfor an; her faaer han viide, at denne Mand heed Alf Aptrkemba, at han boede paa den Øe Sandey c), at han var besvogret med Hagen Jarl selv, og havde hans Søster-Dotter Ingebiorg til ægte, at han saaledes, som han nu giorde, sædvanlig foer og roede eene, fordi han

c) Er uden Tvil den Sandøy, som ligger nær ved og inden for den i vor gamle Historie bekiendte Øe Biarkøy. Grænmo maae altsaa, om jeg ei feiler, have ligget i Nord-Senjen, eller og i nu værende Trumsen.

han ei behøvte fleere dertil d), og at hans Reises Hensigt nu var, at fare nord til Marken (Finmarken) for derfra at hente Finne-Skatten, hvorfra han inden en halv Maaneds, eller nogen længere Tiids Forløb agtede at komme tilbage e). Finboge, efterat have fortalt Alf sit Fødestæd, sit Navn, sin Herkomst, forlanger og faaer af ham Tilladelse, at følge med ham paa hans Skude, naar han kom tilbage, for at begive sig med ham til Hagen Jarl, i hvilket Erinde Finboge var reist fra Iisland. Dette skeer, skiønt Bard raadde Finboge derfra, forestillende at Alf var en meget ond og underfundig Mand, der giorde megen Uret og Vold, i Fortrøstning derpaa, at han var Jarlens Svoger og Hofmand; Alf lagde an ved Grænmo, efter sit Løfte; Finboge stiger med sit Gods, sine Penge, om bord paa hans Skude, og de fortsætte Reisen sammen, indtil de komme under en Øe, i Nærheden af Alfs Hiem; der toge de sig Herberge Natten over i en Hekler, og der var det den onde, den Rov-begierlige Alfs Hensigt, at tage Finboge af Dage, for at bemægtige sig de Riigdomme, som han førte med sig: men det Anslag mislykkes; Alf maae selv friste den Skiæbne, han havde tiltænkt Finboge, og denne begiver sig derpaa til Alfs Gaard. Her stiller Finboge sig an, som udsendt af Alf, han beretter, det var Alfs Forsæt, strax uden viidere Ophold, at fortsætte Reisen til Hagen Jarl; han bringer Hilsen og Ordre fra Alf til Ingebiorg,

d) Vore gamle Forfædre vare meget for det store, det usædvanlige, for alt det, hvorved Størke, Mod, Dristighed kunde viises; og følgelig er i denne Beretning intet urimeligt, som den ellers synes at smage af. Alf vilde, ved saaledes at fare afsted, viise Prøver paa et ugemeent Mood, en usædvanlig Størke og Dristighed, og derved sætte sig i Anseelse.

e) Dette Finmarken synes altsaa at have været det Stykke af det gamle Finmark, som endnu fører samme Navn, tilligemed næstgrændsende Lapmarke.

gebiorg, at Finboge nu af ham var sendt, for at bringe ham deres Dotter Ragnhilld, der ofte havde forlanget, men ei faaet Tilladelse, at see Hoffet, hvilket nu skulde hende tilstaaes. Desse Omstændigheder havde Finboge uden Tvil faaet af Alf under Veis at høre; Ingebiorg vidste at dette var sandt, hun lod derfor sin Dotter følge med ham, udpyntet og forsynet med alle hendes kosteligste Sager, skiønt Sagen kom hende meget mistænkelig for; og Finboge reiser afsted, med Alfs Skib, med hans Dotter, med den indsamlede Finne-Skat, som tilkom Hagen Jarl. Finboge havde Penger nok, saa ham ei manglede Opvartning og Tieneste, til Reisens Fortsættelse, hvor han kom; han bringer derfor Jomfruen vel og beholden frem til Hlade, hvor Hoffet var, til tvende hendes Fetterske, Ulfhilld og Ingebiorg, Jarlens Søstre-Dottre, ved hvis Forbønner, samt ved sin egen Mandighed, sit Mood og sin Størke, Finboge slap bedre ud af den Fare, han herved havde sat sig udi, end man kunde formode. Han forsynede sig, strax efter Ankomsten til Hlade, med et Følge af 12 hurtige Mænd eller Huuskarle, som han stedse havde om sig, han førte sig prægtig op, som en Person af fornemme Herkomst, han viiste sig venlig, rund og gavmild mod alle, og fremstillede sig derpaa for Jarlen, der allereede var underrettet om de usædvanlige Prøver paa Mood og Størke, som Finboge havde udviist i at dræbe bemeldte Biørn, men endnu indtet vidste af Tildragelsen med Alf. Her siger Finboge reent ud, hvad han havde begaaet, saavel i Hensigt til Alfs Drab, som hans Dotters Bortførelse, han fortæller, uden at fortie det mindste, Sagens heele Tildragelse, og han tilbyder sig at indgaae i den dræbtes Plads, forsikkrende at Jarlens Tieneste derved intet skulde tabe. Dristighed, et uforsagt Mood, Mandighed og Størke til store Foretagender at vove, og vel at udføre, vare Egen-

 skaber,

skaber, paa hvilke vore Forfædre satte overmaade hoi Priis, og ofte ansaae hoiere, end alt andet. Hagen Jarl blev vel heftig forbittret over Alfs Drab, som han erklærede at have været den kiæreste Ven, han havde i det heele Land, og ingen sig meere liig i Sindelav og alle andre Ting, men han blev dog paa den anden Siide ei mindre forundret over Finboges Dristighed og Mood; han troede, at enten maatte denne Dristighed være et Anstod af Galskab, eller reise sig af usædvanlig hoie Egenskaber, som man ei saa strax kunde indsee, eller at Skiæbnen selv var med i at bestyre denne Ting, og havde bestemt Finboge til noget hoit og anseeligt; og derover sætter han sig for, enten at afstraffe bemeldte hans Dristighed paa det haardeste, eller belonne den. Til den Ende prøver han ham først, ved at lade ham brydes med en fæl og styg Blaamand, den vi tilforn have omtalt: denne overvinder Finboge ved at bryde ham Ryggen over paa en, paa Kampe-Pladsen staaende stor Steen; efter nogen Tiids Forlob befaler han ham at prove Størke og Færdighed i at svomme med en Biorn: denne Prove udholder ogsaa Finboge, han dræber Biornen; den Skat, som Alf havde indsamlet af Finmarken, havde Finboge bragt med sig til Hlade, og ladet den der overlevere, større end tilforn sædvanlig havde været; af alt dette lader derfor Hagen Jarl sig bevæge; han eftergiver ham al Brøde, antager ham i Alfs Stæd, gior ham til sin Hofmand, og sender ham til en Konges Hof i Grækerland f), ved Navn Jon, for at indkræve en Giæld af 12 Mark Sølv, som han havde

f) Hvo og hvor denne saa kaldte Græske Konge har været, er uvist, men formodentlig, enten en Konge i Russland, eller en Stadholder (en Under-Konge) under de Græske Keisere. Man seer af et Mscrpt. blandt Ar. Magnæi Mssta under Titel: Hversu lönd liggia i Verölldinni, at de gamle have kaldet ogsaa Bulgarien Grickland, og der maae denne Konge rimeligst have været.

havde laant en Besse den Hvide, en stor Kiøbmand og sin forige Hofmand, men som nu var bleven Hofmand hos bemeldte Kong Jon; dette Erinde udretter ogsaa Finboge til Fornøielse, efter Tilbagekomsten begiærer og faaer han foromtalte Alfs Dotter Ragnhilld til ægte, deres Bryllup holdes, i Jarlens Overværelse paa Sandey, hvor han paalagde Finboge en stor Mandebod at betale for Alfs Drab, men overlod samme til Ragnhilld, til Hiemmegivt, og med hende drog Finboge derpaa over til Jisland, hvor han fæstede sin Bopæl.

§. 18. Ved samme Tiider omtrent boede en anden anseelig Mand paa Halogaland, ved Navn Biørn, mærkværdig deraf, at Porgils, kaldet Orrabein, fra Jisland, som nedstammede fra den bekiændte, før omtalte g), Atle Jarl i Sogn, opholdt sig en Vinter over hos ham, og nedlagde ved den Leilighed et slemt Menneske, ved Navn Raudver, som vilde tvinge Biørn til at give ham sin Dotter Ynghilld til ægte h). Bemeldte Porgils var ellers en ogsaa i andre Henseender mærkværdig Mand: men det vedkommer andre Tiider og Steder; hvorfor vi nu begive os fra Halogaland til Mørene, hvor følgende mærkværdige Hændelse tildrog sig i det Tiids-Rum, hvorom vi handle. Orm Storolfsson, som nedstammede fra Ketill Hæng, eller fra den bekiændte Hrafnistiska Familie i Norge, en Mand af næsten utrolige Legems Kræfter, som 7 Aar gammel i Størke og alle Slags Øvelser ei eftergav de føreste og stærkeste Mænd i) paa Jisland, drog derfra over til Norge, paa et Skib, som en Norsk

Tildragelser paa Mørene.

Ao. 990.

g) See Norges Historie 1den Deel, S. 55. 57.
h) See Floamanna Saga, Kap. 27.
i) See Pattr Orms Storolfs Sonar, i Olafs Saga Tryggvasonar, i Appendix, S. 5.

Norsk Mand eiede, ved Navn Øssur hin Hordske, eller Øs-
Ao. 991. sur fra Hordland, hos hvilken Orm blev følgende Vinter, og kom ved den Leilighed i et fortroligt Venskab og Staldbroderskab, kaldet Asbiørn Prude, hvis Modrene Familie boede paa Hordaland og Nordmøre, nedstammende fra Bifra-Kare k), hvorover bemeldte Asbiorn ofte der opholdt sig. Om Foraaret gav Asbiørn Orm at forstaae, at han agtede at reise nord til Møre, for der at besøge en Eyvind Snak og en Bergþor Bestil, som vare hans Sødskendebørn eller Fettere. Det var blevet Asbiorn sagt af en Spaaqvinde, at han maatte vogte sig for at komme paa Nordmør, saa fremt han vilde blive gammel: men dette foragtede Asbiorn, han gik i Selskab med Orm, paa 2de Skibe fra Hordeland, og de komme til Nordmør, hvor benævnte Asbiørns Frænder toge imod dem paa det beste. Her blev det Asbiorn berettet, at der norden for Landet laae 2de Øer, begge Sand-
i sær med den Jotun Bruse. ey kaldede, men at for Yttre Sandø raadde en slem Jotun, et stort Troll, en Mandæder, ved Navn Bruse l), som man troede aldrig at kunne overvindes af Mennesker, hvor mange de end vare, saa slem var han, men endnu verre hans Moder, som ei lod sig see, uden under en forfærdelig stor sort Kattes Skikkelse. Asbiorn fattede strax Lyst, at fare hen til bemeldte Øer, thi her gaves en besynderlig Leilighed til at viise Prøver paa Mood, paa Manddom og Dristighed: men Orm fik ham den Gang overtalt til, at lade det Forsæt fare; de
Ao. 992. droge følgende Sommer til Danmark, der bleve de Vinteren over i Vendsyssel, hvor Asbiorns Fader Visill boede, en
Ao. 993. Broder til Vesete paa Bornholm m), de droge om Vaaren derefter med fem Skibe ud paa Søerøverie, men mod Høsten til

k) Norges Historie 2den Deel, i Tilhanget, S. 482.
l) Han skal have været en Søn af Ofotan fra Ofotansfiord.
m) Han var foromtalte Bue den Digres og Sigurd Kappes Fader.

til Gautland, hvor en Jarl, ved Navn Herraud, da regierede. Her holdte de adskillige Træfninger med Indbyggerne, overvunde dem, bemægtigede sig en Deel af Landet, og sade der Vinteren over. Men følgende Foraar droge de derfra, først til Danmark, siden til Norge, hvor de opholdte dem den fierde Vinter over, hos Øssur paa Hordeland. Med ham drog Orm, følgende Foraar, over til Jisland; Asbiorn derimod rustede sig til et nyt Søerøver-Tog: men her paakom ham atter den forige Lyst, at besøge Bruse, og den fulgte han. Paa et Skib besat med 24 Mand, gaaer han til den Ende nord til Møre, han lægger en Aften silde til Lands, ved den Yttre Sandø, hvor de slaae deres Telte op paa Landet, og blive der Natten over. Tilig om Morgenen gaaer Asbiorn eene op paa Øen, for at søge Bruse, han finder der den Heller, hvor han boede, og gaaer der ind: men derinde var temmelig mørkt, en stor Skygge betækte Helleren, og derfor blev Asbiorn det ei vaer, forend han løftedes op fra Jorden og kastedes ned igien saa haardt, at alle Kræfter bleve ham betagne. Dette skeede af Bruse, som for at afskrække andre fra oftere Besøg, besluttede paa en grusom Maade at piine Asbiorn til Døde. Til den Ende river han Klæderne af ham, aabner hans Bug, river den eene Ende af hans Tarme løs, binder den fast ved en Jærn-Stolpe, der stod foran en Biælke, som laae tvert over Hulen, og leedde siden Asbiorn saa længe der omkring, indtil alle hans Tarme vare udtrukne, da imidlertiid Asbiorn, beklagede alleene, at han ei havde faaet Leilighed til at forsvare sig, og derved at viise Prøver paa Mood og Tapperhed; i en Sang n) opregnede sine forige Bedrivter, i Selskab med Orm; trøstede sig derved, at denne vist nok skulde hævne hans Død, saasnart han kunde; og saa-

Ao. 994.

Ao. 995.

n) See Appendix til Olafs Saga Tryggvasonar, S. 13. Den findes ogsaa paa Dansk i de saa kaldte Kiæmpe-Viser.

saaledes opgav Aanden. Ei bedre gik det hans Selskab: Bruses Moder, foromtalte Kat eller Jette-Qvinde o), skal have overfaldet dem i deres Telt, revet eller bidt dem alle ihiel, og alleene tree være komne derfra med Livet, hvilke kunde bringe Tidender om denne Tildragelse, og begave sig til
Ao. 996. Danmark, ved den Tiid, da Hagen Jarl, som tilforn er berettet, blev dræbt, og Olaf Tryggueson kom til Regieringen i Norge. Bemeldte Tidender komme endelig ogsaa over til Jisland, og Orm for Øren; som Asbiorns svorne Staldbroder, var han forbunden til at hævne hans Død; i dette Øie-
Ao. 994. mærke begiver han sig over til Norge; der gaaer han paa et Skib, besat omtrent med ligesaa mange Mænd, som Asbiorn havde havt med sig til Nordmør; de lande ved den lille Sandey p), der blive de Natten over, de begive sig siden til en

o) Man kan læt slutte, at man for at udpynte Historien, og skaffe den Anseelse af det forunderlige, for hvilket vore Forfædre havde saa megen Smag, har faaet Bruses Moder omdannet til en Kat, enten i Anledning af hendes Navn, eller andre os nu ubekiændte Omstændigheder.

p) Paa Mørene findes adskillige Øer af dette Navn, saasom tvende strax sønden for Stat, en blandt de Romsdalske Øer, tvende uden for den Øe Aversøen paa Nordmør: men paa ingen synes mig nu Tingen saa vel at passe sig, som paa førstmeldte, hvilke nu vel er kun een Øe, men har tilforn bestaaet af tvende. See H. Strøms Sundmørs Beskrivelse, 2den Deel, S. 447. Thi her findes den mærkværdige Dolstens Hule, hvori Bruse kan have boet. At Stedet siges at ligge paa Nordmør, giør ei meget til Sagen, da Skribenterne ofte have forbyttet begge Mørene med hinanden, og af den Talemaade: nord paa Møre, giort: Nordmøre. Paa sidstmeldte tvende Sandøer, som ligge ved Aversøen, findes ei nogen saadan Hule, eller Heller, som her omtales, efter den mig af min Ven, Hr. Provst Bull paa Nordmør givne Beretning, som har undersøgt Stedet. Dog findes paa omtalte Avers en stor og mærkværdig Huule, Bremsnæs-Hulen, som jeg har beseet, og som tydelig kan sees tilforn at have

(en anden) Øe q), og her forføier nu Orm sig eene hen til Bruses Heller, hvor han først dræber Bruses Moder, ved at bryde Ryggen over paa hende, siden Bruse selv, ved først at rive ham Skiægget med heele Hagen fra, siden ved at riste paa hans Ryg den saa kaldte Blodørn r); begge brændte Orm siden til Aske, tog bort med sig af Hellerен tvende Kister fulde af Guld og Sølv s), men det øvrige Gods, som der fandtes, skal han have givet til Bruses Halv-Søster, Menglod, tilliige med Øerne Sandey, for den Underviisning og den Hielp, hun skal have givet Orm, til at overvinde Bruse og hans Moder; liigesom hun ogsaa var den, som underrettede Orm om Asbiorns Døds Maade, og vidste tilliige at synge for ham den Viise, som Asbiorn lod sig høre med, under de Piinsler, som forvoldte ham hans Død.

§. 19. At i Hagen Jarls Tiid, en Leensmand boede i Sogn, ved Navn Porstein Hvite, og at samme giorde Porgils Orrabein Selskab, paa foromtalte Tog til Sudurøerne, derom er meldet i det foregaaende t). Bemeldte Porgils var, det første Aar han kom til Norge, hos en mægtig — Berømte Mænd i Sogn paa Hordeland og Vors.

have været beboet. Skulde Bruses Boepæl søges paa Nordmøre, maae han altsaa have boet her, og det giver Historien selv os Anledning til at troe, ved at berette, at Orm, for at finde Bruse, drog fra den lille Sandey til en anden Øe.

q) See bemeldte Appendix S. 15. sammenlignet med S. 14. 6.

r) Det bestod deri, at man skar Ribbene paa begge Sider, fra Rygbeenet, bredde det frasskaarne, tilliige med Armeene ud, hvorved det fik Anseelse af en flakt Ørn, og trak Lungen ud derigiennem.

s) Mueligt har herfra den Sagn reist sig, at i omtalte Dolsteens Huule skulde findes en stor Skat, som blev eftersøgt af den Orkenøiske Jarl, Rognvalld, men ei fundet.

t) See §. 18. i det 2det Kap. i denne Tome.

tig Mand, paa Hordeland, ved Navn Olaf, i Kong Harald Graafelds Tiid, hos hvilken Kongen nogle Dage var til Giæstebuds u). Men under Hagen Jarls Regiering boede der en anden beromt Mand, en Geirmund Gnyr, som tilforn havde været en stor Viking, men blev siden bemeldte Jarls Hofmand. Hos ham var den paa Jisland beromte Olaf Pa en Vinter over, da han var kommen til Norge, for at forsyne sig med Tømmer, og fik ved samme Leilighed, af Hagen Jarl, en med Guld indlagt Striids-Øxe til Foræring x). Ei mindre beromt, men af en anden Tænkemaade, en meere fredelig Handtering, var en Hreidar, som boede paa Vors, en Mand, som berømmes ei alleene for at have været af høi Byrd, men tilliige duelig, tapper, gavmild, og derover meget elsket af alle. Denne Mand drog ofte paa Kiøbmandskab, ogsaa til Jisland, og kom ved den Leilighed, i Bekiændtskab med en Enjolf, en Søn af Ingialld, men Sønnesøn af foromtalte Helge Magre y), til hvilken Ingialld Hreidar forærede alt hvad som behøvedes, til at tapesere en Stue, saa prægtigt, som ei tilforn var seet paa Jisland. Med ham drog Enjolf siden over til Norge, og var der en Tiid lang paa Hreidars Gaard, hvor denne eiede Boe og Formue felles med sin Broder Ivar, en Mand af en ganske anden Sinds-Beskaffenhed, end den Hreidar havde: thi Ivar drog hver Sommer ud paa Søerøverier, men var, med et Følge af 10 til 12 Mænd, Vinteren over hiemme hos Hreidar. Ivar var en Hader af alle Jislændere; han og hans Følge søgte derfor at drive Giæk med

u) See Kloamanna-Saga, Kap. 12.
x) See herom videre, Laxdæla, Kap. 68.
y) See Sagann af Viga-Glum, Kap. 1. Helge Magre nedstammede fra Kong Harálld Hyldetann, efter en Ættartal blandt Ar. Magnæi Msta.

med Eyolf: men for sin Broders skyld, som Ivar hoit agtede, holdt han dog sin og sines Raadmundhed tilbage, det meeste skee kunde, og desuden vidste Eyolf selv saa vel at opføre sig med dem, at han tilsidst vandt Ivars Venskab, i sær efterat have viist Prøve paa Mood og Mandighed, ved at dræbe en grum Biørn. Ivar tog ham derfor i Selskab med sig paa sine Søerøver-Toge, paa dem var han fire Sommere efter hinanden, og han fulgte siden Hreidar og Ivar til Uplandene z), hvor de droge hen, for at komme en deres Frænde, Þorstein, til Hiælp mod en Berserk, ved Navn Asgaut, som havde udfordret Þorstein til en Tvekamp, fordi denne havde negtet ham sin Søster. Eyiolf gaaer i Kampen mod Asgaut, han overvinder ham, og giør sig derved saa elsket af bemeldte Brødre, at de ere ham behiælpelige, til at faae Astrid til ægte, en Dotter af Vigfus, som var Herse paa Vors, men en Sønnesøn af Vikinga-Kare, og tillige en Ven af oftnævnte Brødre. En Søn af Astrid og Eyolf var Glum, gemeenlig Viga-Glum kaldet, som da han var 15 Aar gammel, drog over til Norge, til sin Morfader, Vigfus Herse, af hvilken han blev meget koldsindig imodtagen, som en Person, der intet stort spaaede, tvertimod opførte sig som en Tosse: men inden føie Tiid fik Glum Leilighed, til at viise Prøve paa et usædvanlig hoit Mood og Tapperhed. Om Vinteren næst efter Glums Ankomst, blev hos Vigfus Herse holdt et stort Giæstebud, i Anledning af

paa Uplandene.

Iii 2 et

z) Her boede ved samme Tider, eller rettere nogen Tiid derefter, ogsaa en Fingeir, der blev udfordret til Eenekamp af en Ulting, kaldet Gaus, fordi han havde negtet at give ham sin Søster Fridgerd til ægte; hvilken Gaus havde der tilforn drevet 2de Brønder fra deres Gaarde, men blev af Grim Droplaugson fra Jisland, som gik i Kampen, i Fingeirs Sted, overvunden. See Sagan af Katl. Prym og Droplaugar sonum.

et Disa-Bloot, eller et Offer, indrettet til Gudindernes Ære, som blev holdt ved Vinter-Nattens eller Mid Vinters Tiide. Under dette Giæstebud indfandt sig en stor Berserk, ved Navn Biørn Jærnhos, hvilken her, ligesom ved andre Giæstebuder, efter en af ham vedtagen Sædvane, indfandt sig selv tolvte, og adspurgte Giæsterne Mand for Mand, om nogen turde sætte sig i Liigning mod ham? Vovede nogen det, blev han strax af Biørn udfordret til en Tvekamp. Vigfus Herse havde derfor befalet sine Giæster, ei at give ham Anledning dertil; alle svarte derover Biørn, at de ei vare hans Jævninge; han gaaer saaledes omkring, fra Vigfus selv, Mand for Mand; og han kommer endelig til Glum, som hidindtil var anseet for en Tosse, eller en Nar, til hvilken han gior samme Spørsmaal; men her springer Glum op fra sit Sæde, falder hin an med den Hast og Størke, at han ei fik Leilighed til at giøre Modstand, riiver Hiælmen fra hans Hoved, slaaer ham over Skuldre og Hovet, med en stor Ildbrand, som han rokker til sig af Ildstedet, og jager ham ud paa Dør; hvilket alt Glum giorde med den Eftertryk, at Biørn døde deraf Dagen næst efter. Nu havde da Glum viist sig, som en Mand, værdig til at nedstamme af Vikinga-Kares Æt, Vigfus erkiænder ham derfor strax for sin Dotter-Søn, sætter ham ved Siden hos sig, udruster ham følgende Sommer, da Glum vilde hiem til Iisland, med et Skib, med dets heele Farm eller Ladning, samt med en stor Sum Guld og Sølv, og overlader ham tilliige 3de kostbare Sager, en foret Kiortel, et Spyd og et Sværd, med Formaning, ei at lade dem komme sig af Hænderne, da det vilde gaae ham vel, saa længe han havde dem, men tvertimod, hvis han lod dem fare.

§. 20.

§. 20. At de Norske, i de Tiider, hvorom her handles, ogsaa de i Viigen a) i sær, have dreevet en vidtløftig Handel, kan sees af adskillige Steder i hvad tilforn er anført. Tunsberg paa den eene, Kongahelle paa den anden Side, 2de ældgamle Kiøbstæder Sondenfields, Levanger, Steinkiær med fleere Nordenfields, gave dertil megen Anledning; Handelen blev dreeven, og kunde temmelig sikker drives, de da giængse Søerøverier uagtede; desse befordrede den end ogsaa i visse Maader, og de fleeste Vikinger bleve gierne til Slutning de drivtigste Kiøbmænd. Adskillige Exempler paa Viigværingernes Handel og Kiøbmands-Reiser, i sær til Jisland, have vi anført i det foregaaende, af Niala b), af Finboge Rammes Saga c) og fleere, dog fortiener endnu følgende derom at antegnes, som tienligt til at oplyse vore Forfædres Indretninger, i denne for Staterne saa tienlige Handtering. En Finboge Bardarson fra Viigen, en meget riig og anseelig, samt deilig, stor og stærk Mand, foretog sig engang, med sit Skib, en Reise til Jisland, for der at drive Kiøbmandskab; han gaaer til den Ende til Søes: men her rager han i en stor Storm, Styret paa hans Skib slaaes i Stykker; han drives længe om paa Havet; man begynder paa Skibet at liide Mangel baade paa Vand og Mad-Varer, Skibsfolket at blive syge; endeel af dem døer, de øvrige ere ei i Stand til at føre eller regiere Skibet, eller øse det; og i denne Nød lade de en Ild optænde øverst paa deres Skibs-Mast, og brænde ved Natte-Tiider, for at

Exempler paa de Norskes Handel i denne Periode.

 give

a) Her findes da den Þorstein at have boet, som var Lendermand, hvis Dotter Ranveig, en Asmund Hærulanger fra Jisland fik til ægte, hvorom meldes i Grettirs Saga Kap. 15. Deres Søn var Þorstein Dromund.

b) See herom Kap. 28. S. 41. og Kap. 42. S. 42. o. f.

c) See Kap. 10.

Bedrivter, paa Halogaland og flere Steder, berømt og navnkundig. Til bemeldte Halogaland begav sig ogsaa hans Søn, Gunnbiorn, endnu ganske ung, blev der opfostret, og var ei meere, end 12 Aar gammel, da han drog ud paa et Søerøver-Tog, for at opsøge de saa kaldte Vikinger, af hvilke han endelig traf en, ved Navn Raud, som førte en Drage, et stort Krigsskib; denne dræbte Gunbiorn, endte dermed sine Søe-Togs, og satte sig siden ned paa bemeldte Halogaland, hvor han giorde sig meget berømt af sine Bedrivter, af hvilke gik meget Sagn og Rygte, som de gamle berette, men som dog nu ligger begravet i Forglemmelsens Mørke g).

g) See Sagan af Finboga Ramma, Kap. 35. og 38.

Andet

Andet Tillæg,

indeholdende

Adskillige Tillæge og Forbedringer til de tvende første Deele af den Norske Historie.

Første Deel.

Andet Kapitel, §. 12, S. 29. Som et haandskrevet Exemplar af Halfdan Eysteinssons Saga beretter, skal Næmma ei have været Thrands, men Samings Hustrue. De tvende her anførte stridige Beretninger, om Thrand, kunde saa forenes paa den Maade, at der have været tvende Personer af samme Navn, en eldre, eller Semings Søn, der har fæstet Bopæl paa Halogaland, paa den i seenere Tider bekiendte Gaard Thrandarnes, som da af ham har faaet sit Navn. Dette er saa meget meere riimeligt, som man finder, at de gamle Halogalandske Konger have havt deres Residence, paa de Kanter; hvilket i sær sees af Kong God-Gjests Exempel; som boede paa Aund eller Andenes a). Men en anden, en langt yngere Person har Thrand, Boers Søn været, der har givet Thrandheim eller Throndhiem Navn b), og boet paa et andet Thrandarnes, nu Thrones, beliggende i Værdalen, norden eller østen for

Staden

a) See Norske Histor. 1ste Deel, S. 138.
b) See sammesteds, 2die Kap. §. 3. S. 147.

Staden Throndhiem, en Gaard, som har adskillige gamle Mindes-Mærker, der tydelig viise, at den i fordum Dage af anseelige Mænd har været beboet.

Sammesteds, §. 18. b. S. 106. Den Svenske Konge, som her kaldes Yngve, faaer i et haandskrevet Exemplar af Hervarar-Saga, Navn af Ingiald: men dette kan neppe have Sted, og Navnet er uden Tvil urigtigt.

Siette Kap. §. 4. S. 361. Det samme, som her fortælles om Olaf Trætelgia, at han, for at forsone de vrede Guder, er i en svær Hungers Nød, bleven offret af Folket, berettes i Hervarar-Sago, Kap. XI., at være skeet, i Reidgotaland, hvor man, for at afvende den truende Hungers Nød, som truede Landet med Undergang, efter Svar fra Guderne, besluttede at offre til dem den ypperste Mands Søn, som fandtes i Landet. Hvo denne var, derom reiste sig da Trette mellem den gamle Kong Harald, og hans Svigerson Heidrek, som begge vare Konger i Landet, begge havde hver sin unge Søn: men heraf blev Udfaldet, at Heidrek, for at redde sin Søn, overfaldt den gamle Kong Harald, ihielslog ham tillige med hans Søn, og offrede dem, samt alle som med dem vare faldne, til Odin.

Sammesteds, §. 2. S. 356. Som berettes i den saa kaldte Saga af Upplendinga Konungum, var Olaf, siden kaldet Trætelje, bleven opfostret i Vester-Gautland, hos en Mand, ved Navn Bove, hvis Søn var Saxe, kaldet Flettir.

§. 6. S. 366. I nysmeldte Saga staaer, at Sigtryg var Konge i Vindland (Venden): men det er vist nok en Kopiist-Feil, og her sat Vindland for Vendil.

§. 7. S. 367. Som samme Saga beretter, er Kong Halfdan Hvitbein bleven begraven paa Heedemarken, hvorhen han efter sin Død blev henført? Men uden Tvil har man her forbyttet denne Kong Halfdan med en af hans Eftermænd, nemlig Kong Halfdan Svarte, hvis Høi var paa bemeldte Heedemark, en af de saa kaldte Halfdans Høie, hvoraf man venteligen har giort sig den Tanke, at der var Halfdan Hvitbein bleven begraven.

§. 7. S. 368. I et haandskrevet Exemplar af Sagnbrot, som er noget meere fuldstændigt mod Slutningen end det trykte, berettes, at da Sigurd Hring var bleven gammel, og han engang reiste giennem Vester-Gotland, for at dømme Lands-Loven, kom Gandalfs (Gandalf den Gamles) Sønner, hans Svogre ham i Møde, og bade ham om Hielp imod en Konge ved Navn Eystein, som regierede paa Vestmaur, nu Vestfold kaldet. Eystein har altsaa ført Krig med Kongerne i Alfheim, uden Tvil om Romerige eller Vingulmark.

Sammesteds, S. 369. I bemeldte staaer, at Kong Eystein blev stødt ud for bord og ihielslagen af en Beiti-as, det er en Stang, hvorved Seiglet udspændes, for at kunne drive Skibet, deshøiere op i Vinden.

§. 8. S. 370. Den Valdar, som her omtales, beskrives ei alene, som regierende, men ogsaa som en navnkundig, regierende Konge i Danmark, i et gammelt Vers, der forekommer i endeel haandskrevne Exemplarer af Hervarar-Saga, hvor ogsaa en Humle omtales, som Humernes Konge (i nu værende søndre Deel af Polen og Rusland) men Gissur som Gauternes, Angantyr som Gothernes (i

Reidgotaland, paa den østre Side af Øster-Søen), Kiar som Vanlernes (Konge uden Tvil i Valland, paa de Nederlandske og tilgrendsende Franske Kyster) og Alfrek den Frekne, som regierende Konge over de Engelske (venteligt i Northumberland og paa endeel andre Steder i Engelland, som de Danske og Nordmændene havde bemægtiget sig). Verset er følgende:

Ar kuadu Humla fyrer Her rada, c)
Gizur Gautum, Gotum Angantyr,
Valldar Donum, enn Volum Kiari,
Alfrekr hinn Frækni Enskri þiodu?

Upaatvilelige er det altsaa, at Valdar har regieret i Danmark: men ved en Hukommelses-Feil er i Anmærkningen m) paa anførte Side, sat at Valdar var bleven beskikket til Konge, over Danmark, af Kong Harald Hyldetand; da dette skeede af Ivar Vidfadme, som berettes i Hervarar-Saga, Kap. 20.

§. 19. S. 397. Navnet Upsa, som den østre Deel af Vestfold, i fordum Dage skal haveført, heeder det i endeel Haandskrivter af Pattr Olafs Geirstada-Alfs, Isse, hvilket er uden Tvil urigtigt, eller en Skrive-Feil.

Sammesteds Side 400. I foranførte Saga af Upplendinga Konungum, berettes at Kong Gudreid blev dræbt paa Geirstødum paa Vestfold: men deri stikker uden Tvil en Feiltagelse eller Forbyttelse, som dog tillige kan give et Slags Lys i Sagen, hvorom her handles. Gudreid berettes af andre, at være dræbt i Stifinsund, dette Sted maae

Da

c) Andre have læst, for, fyrir Hær rada, Hunom rada, hvilket uden Tvil er rigtigst. See Peringskiolds Anmærkninger in Vit. Theodorici, pag. 440.

da have ligget paa Vestfold: men Geirastad ligger paa Agder, og didhen begav Dronning Asa sig, efter Gudreids Drab. See følgende §. 26. S. 417. Der har hun ventelig siden opholdt sig, og deraf har man troet, at Geirastad paa Agder, hvor hun formodentlig boede, maatte være det Sted, hvor Kong Gudreid blev dræbt.

Sammesteds, Side 401. Det er vel rigtigt, at Regner Lodbroks og hans Familiers Magt og Besiddelser have en Tiid lang været store Søndenfields i sær i Norge: men dog er det, uden al Tvil alt for overdrevet, naar i den endnu haandskrevne, saa kaldte Pattr af Ragnars Sonum berettes, at Regner Lodbroks Riige strakte sig i Norge alt til Dofrefiæll og til Lidandisnes. Rettere er hvad siden anføres om Regners Søn, Sigurd Orm i Øie, nemlig at han havde heele Vigen og Agder til Lidandesnes, samt en stor Deel af Uplandene; og dog kan dette ei heller have Sted uden vis Indskrænkelse. Thi de Alfheimiske Konger, som vare besvogrede med Regners Familie, besadde en stor Deel af Vigen, og Vestfold i det mindste med en stor Deel af Agder, samt noget af Uplandene, synes stedse at have været i de Ynglingiske Kongers Besiddelse. Mærkeligt er det dog, at i bemeldte Pattr af Ragnars Sonum berettes, at Kong regner lod, til hans Tog til Engelland, bygge tvende Knarre, store og stærke Skibe, i Lidum paa Vestfold; hvilket tilkiændegiver, at han for en Tiid dog maae have eiet noget af bemeldte Vestfold. Vigen var længe i hans Eftermænds Besiddelse, og faldt først fra i Kong Haurda Knuts Tiid, som anførte Fragment bevidner. Ventelig er dette skeet, i Anledning af Kong Halfdan den Svartes Krige, med Kongerne i Alfheim, da hin Halfdan har bemægtiget sig, hvad den Lodbrokske Familie endnu besad i Vigen, og derved foraarsaget den Fortrydelse, som bemeldte

Familie siden udviiste mod den Ynglingske i Norge, mod Harald Haarfagers Efterkommere, hvilke de ansaae for uretmessige Besiddere af bemeldte Vigen, efterat denne engang havde været i den Lodbrokske Families Eie.

§. 25. Side 415. Af bemeldte Sygdom i Fødderne (Podagra), bliver Kong Olaf, af de gamle ogsaa kaldet Olaf Digurbeinn; hvilket viiser, at dette Slags Sygdom maae da have været usædvanlig. I Stedet for en halv Mark Sølv, som her berettes, at de i Pesten døde, skulde hver for sig have med i Høien, staaer i endeel andre haandskrevne Exemplarer, at det var en heel Mark.

§. 30. S. 426. Til viidere Oplysning herom, samt angaaende den Hringarikiske Konge-Familie, og hvad derom Kap. 3. §. 10. S. 165. Kap. 4. §. 8. S. 231. Kap. 6. §. 9. S. 374. og §. 13. S. 385. er sagt, vil jeg her anføre 3de Slegte-Registere over Sigurd Hiortes Forfædre, vel noget uliige, men som dog i Hoved-Sagen stemme overeens med hinanden. Det første er af et gammelt Iislands Fragment d), det andet af Fundinn Norvegur, det tredie af Are Frodes Islendinga-Bok; de ere følgende:

1. Dag. ur Thora Drengiamodir.	1. Dag.	1. Braut Aunund.
2. Hring. — — —	2. Oli.	2. Ingiald.
3. Inge — — —	3. Dag.	3. Olaf Tretelje.
4. Ingiald. — — —	4. Oleif.	4. Halfdan Hvitbein.
5. Hring — — —	5. Hring.	5. Gudrød.
6. Olof. — — —	6. Olof.	6. Olof.
7. Frode Konge paa Hringerige. Gudrød. Helge. Hvasse.	7. Helge.	7. Helge.
8. Sigurd Hiort.	8. Sigurd Hiort.	8. Ingiald

I

d) See Langebeks Scriptores Rerum Danicarum Tom 2. pag. 283.

I først anførte Slegte-Register finde vi, hvad Navn en af den Hringarikiske Konges, Hring den 2dens Sønner har ført, for hvilke den berømte Frithiof en Tid lang var Formynder, men afstod siden Riget til dem e). En Inge maae da, paa det Hringarikiske Konge-Register, sættes næst efter Hring 2den, og efter Inge hans Søn Ingialld. Dennes Søn siges Hring at have været, i forommeldte Fragment, men i Fundat Noregur, siges Hring at have været Olafs Søn. Dette kan paa den Maade forenes, at Hring har været en Søn af den eene, men Dotter-Søn af den anden, formodentlig af Ingialld; og da bliver den Hringarikiske Slegte-Linie denne:

Dag, ux. Thora.
Olf. — Hring 2.
Dag 2. — Inge.
Hring 3. Olafs — Ingialld.
Biorn. — Dotter N.
Bødvar Biarke.
Hring 4. kaldet Sigurd Hring. — Halfdan Hvitbein.
Dotter N. — Gudrød. — Eystein.
Olaf. — Halfdan.
Frode. Gudrød. Helge Hvasse. — Gudreid.
Sigurd Hiort. Ingialld. — Halfdan Svarte.
Ragnhilld Aslaug.

Men

e) See 1ste Deel, Kap. 4. §. 15. S. 248.

Men herved maae mærkes 1) at i denne Slægte-Linie maae vist savnes adskillige Leed, mellem Oleif og Ingiallds Dotter, paa den eene, og Hring den 4de paa den anden Siide; det sees tydelig af Tiids-Regningen: men hvilken Luge vanskelig eller ikke kan fyldes, da de gamle Efterretninger her tie. 2) At naar i anførte Fragment berettes, at Olafs Sønner, forbenævnte Gudraud og Helge Hvasse, vare med i det store navnkundige Nordmanniske Tog mod Keiser Arnulf, at Gudraud deri omkom, tilligemed Sigurd Orm i Oie, men at Helge undkom derfra, som førte tilbage med sig Kong Sigurds Fane, hans Sværd, hans Skiold, til Danmark, og overleverede der samme til Kong Sigurds Moder Aslang, hvilken satte Helge til Landværnsmand for Riiget, da Haurde-Knut endnu var ung, og givtede ham med Sigurds Dotter Aslaug: saa bestørker vel dette, hvad om bemeldte Helge hin Hvasse er berettet, Kap. 6te, §. 30. S. 426. men striider ganske mod Tiidsregningen, eftersom bemeldte Nordmaniske Slag med Keiser Arnulf, stod ved Aar 891 f), følgelig længe efter Sigurd Orm i Oies og Helge Hvasses Tiider. Her er da skeet det samme, som ellers ofte af vore gamle Skribenter, de have forbyttet Tiider og Tildragelser med hinanden; det Nordmanniske Tog, skeet i ældre Tiider, hvori Sigurd Orm i Oie og Gudraud omkomme, med det seenere, meere bekiændte Nordmanniske Tog, mod Keiser Arnulf; og man behøver, for den skyld, ei at danne tvende Personer, af det Navn Helge Hvasse, da Historien for Resten ei giver mindste Anledning dertil. Hvad ellers berettes, at bemeldte Haurde-Knut og Sigurd Hiort vare jævngamle, kan meget vel passe sig med Tiidsregningen. Nysnævnte Sigurd Hiort blev ellers Konge paa Hringarike, ei efter

f) See Herr Kammerherre Suhms Kritiske Historie af Danmark, Tom. 3. S. 439.

efter hans Fader Helge Hvasse g), hvilken synes, for det meeste, at have havt sit Tilhold i Danmark, men efter sin Faderbroder, Kong Frode, som oft omtalte Fragment bevidner; med hvilken Kong Frode altsaa de Hringarikiske Kongers Liste maae foroges, og han indsættes imellem Helge Hvasse og Sigurd Hiort.

Sammesteds, Side 427. Som de gamle berette, skal Sigurd Hiortes Dronning have været Thyri, en Dotter af Harald Klak, men Soster til Thyra, kaldet Dannebod, Kong Gorm den Gamles Dronning i Danmark. Dette synes ei vel at kunne forenes med Tiidsregningen; hvorover man har villet danne tvende Personer, af det Navn Harald Klak, den eene eller ældre, Fader til Sigurd Hiortes Dronning, den anden eller yngre, hvis Dotter Gorm den Gamles Dronning skal have været h). Men jeg frygter, dette er at drive Tingen for vidt; skulde man, for enhver hos de gamle forekommende Vanskeligheder, i Tiidsregningen, som næsten paa hver Side forekommer, danne af een Person fleere, for saaledes at faae Sagen til at jævne sig, sær hvor Forskiellen i Tiiden ei er ret stor, maatte man næsten skabe liigesaa mange dobbelte Personer, som der ere Navne. Sandt nok, man maae undertiiden antage dette for rigtigt, ligesom det upaatviseligt paa mange Steder er rigtigt: men saa maae andre Ting, end en liden Forskiæl i Tiiden, tilliige giore Tingen beviislig. Naar man veed eller eftertænker, hvor ubestemte de Ord: Son, Maag, Soster, Dotter o. s. v. ere hos de gamle, sær hos de gamle Skalldes Vers,

g) Heri bor da rettes, hvad som staaer i Norske Histories 1ste Deel, Kap. 6. §. 30. S. 427.

h) See Suhms Historie, paa anforte Sted, S. 934.

Vers, og hvor ofte den kaldes Broder eller Søster til en, som dog har været hans Faderbroder eller Fader-Søster, Moder-Søster, m. m., saa bliver vel riimeligst, at Sigurd Hiortes Dronning, Dotter af Harald Klak, Thyri eller Thyrin, som ogsaa af endeel kaldes Ingebiorg i), har ei været en Søster til Gorms Dronning Thyra, men en Fader-Søster eller Moder-Søster, og sidstnævnte ei en Dotter af Harald Klak, men en Sønne-Dotter eller Dotter-Dotter; ved hvilket at antage den heele Vanskelighed i Tidsregningen bortfalder. Ei nok dermed: de Islandske Skribentes Beretninger, at Thyra var en Dotter af Harald Klak, kunne paa den Maade best forenes, med Saxos Foregivende, at hun var en Engelsk Princesse: thi saa kan hun have været, om ei en Dotter af Kong Adelstan, som han beretter, saa dog der fød, enten af en Dansk Konge, Jarl, Harald Klakkes Søn, som der havde fæstet Boepæl, og muelig ægtet en nær Paarørende af bemeldte Engelske Konge, eller af en Dotter af bemeldte Harald Klak, der var bleven givt med en Dansk eller med en Engelsk Prints, i Engelland k).

S.

i) Saa kaldes hun i Pattr af Lodbroks Sonum. Det er heel rimeligt, at dette har været hendes egentlige Navn, men Thyri kun et Ogenavn, givet hende af den store Søe Thyri paa Hringerike, hos hvilken hun kan have fundet Behag i at have sin Boepæl, et Navn, som siden er blevet meere gængs, end hendes egentlige Navn, saaledes, som det er gaaet med fleere Oge- eller Til-Navne, som f. Ex. Skialg, Klyppur, Hring, o. s., hvilke ere blevne med Tiiden egentlige Navne, og som saadanne givne Efterkommerne i Familierne. Paa hvilken Maade da den yngre Thyri er her bleven opkaldt efter den ældre.

k) Som Kammerherre Suhm meener, skal en Dansk Konge i Ost-Angeln, Gorm, have fort Tilnavn af Adelsteen, Krit. Historie af Danmark, 3die Deel, S. 945. og saa kan Thyra have været hans Dotter.

S. 428. sammesteds. Som foranførte Pattr beretter, har Kong Sigurd Hiort havt sin Residence, paa den Gaard Stein paa Hringarike. Samme Pattr titulerer ogsaa Hake for Konge, som han uden al Tvil ogsaa har været, men uvist om han har havt fleere Lande, end blot Hadeland alleene, at regiere over.

S. 429. §. 31. Naar oftommeldte Pattr beretter, at Sigurd Hiortes Dotter Ragnhild var XV. hans Søn Guttorm XIIII. Aar gammel, da deres Fader blev dræbt, forekommer denne Beretning mig meere rimelig, end at Ragnhild var 20, men Guttorm kun 4 Aar, da dette skeede. En Feiltagelse, eller en Feil-Skrivelse, kunde heri saa meget lættere have Sted, som vore gamle Skribente have overalt betient dem af Romer-Tall, hvorover læt kan være skrevet IIII for XIIII, men XX og XV forbyttede med hinanden.

Kap. 7de, §. 17. S. 487. Som berettes i et haandskrevet Exemplar af Halfdan Eysteinssons Saga, har Kong Eystein ei været en Søn af Sigurd Orm i Øie, eller rettere, af Sigurd Hring l), men en Dotter-Søn; hvilket vel uden al Tvil er det rigtige, og kommer Sandheden nærmest. Med sin Hustrue, som af endeel kaldes Signy m), af andre rettere Asa n), berettes han at have faaet Thoten og Hadeland, Finmark og Vattadarnes. Hun maae da have været

 fra

l) I bemeldte Saga, saadan som den er trykt, i Biørners Nordiske Kæmpe-Dater, staaer at Sigurd Ring blev og kaldet Sigurd Orm i Øie; hvoraf sees, at desse tvende Navne ere forbyttede med hinanden.

m) See Codex af bemeldte Saga, blandt A. Magnæi Mss. No. 171. B. fol. hvor hun siges at have været en Datter af Hedin Jarl i Holstein.

n) See en anden Codex sammesteds, No. 340.

fra det Sondenfieldske, formodentlig af den Heedemarkiske eller rettere, Hringarikiske Konge-Familie, med hvilken den Sigurdske var noie forbunden. Skulde jeg giette, vilde jeg og helst troe, at Eystein selv, hvis Fader og Fædrene Familie er ubekiendt, har nedstammet fra de gamle Hringarikiske Konger, fra en af Halfdan den Gamles Sonner, hvilke man finder Nordenfields at have mangesteds fordrevet Gorrs Familie fra deres Besiddelser, og fort Krig med Gorrs Efterkommere, hvilke fordreeve Norrs Familie fra deres Eiendeele, ogsaa i det Throndhiemske o). Fra en af bemeldte Halfdans Efterkommere, som havde bemægtiget sig Throndhiem, maae da vor Eystein have arvet Finmarken og Vattadarnes (skal vel være Vatnsnes, et Forbierg i bemeldte Finmarken), tilliige med det Throndhiemske, men faaet Thotn og Hadeland, eller rettere en Deel deraf, med sin Dronning. Dette bliver saa meget meere troligt, som blandt Rognvallds Møre Jarls Forfædre, hvilken nedstammede fra vor Eystein p), en Halfdan den Gamle anfores, som en Son af Sveide Soe-Konge, men Sonneson af Heiter eller Geiter, der var Gorrs Son q). At denne Halfdan den Gamle er bemeldte Hringarikiske Konge, synes Navnet selv tydelig at viise; han kaldes en Son af benævnte Sveide, fordi han havde faaet hans Dotter til ægte; og fra dette Ægteskab har da Eystein Glumra nedstammet, Rognvallds Fader, giennem en Ivar Oplendinga Jarl, eller Jarl paa Oplandene r), som vel siges at have været bemeldte Eystein Glumras Fader,

men

o) See Norske Histor. 2den Deel, S. 249. 250. 145. 148. 220. 248. 309.

p) See Halfdan Eysteinssons Saga ved Slutningen, og Norske Histories 2den Deel, S. 31 og 88.

q) See Fundin Noregur, og Landnama, 4de Deel, Kap. 8.

r) At han her var Jarl, det bestørker hvad jeg tilforn har anført, nemlig at vor Eysteins Familie var fra det Sondenfieldske.

men bør rettere ansees for en af hans Forfædre, der har giort sig berømt ved at bringe Familien i Anseelse igien: thi de faae Leed, som findes i Rognvallds Slægte-Linie, fra Sveide af, samt Tiidsregningen, kunde tydelig viise, at i bemeldte Linie ere store Luger. Med et Fruentimmer af bemeldte Ivars Efterkommere maae Eystein eller hans Fader have givtet sig, hvorfor han kaldes en Søn af ham, og med hende avlet Rognvalld Jarl, hvis Slægte-Register, som opregnes paa forommtalte to Slags Maader, nemlig deels fra bemeldte Throndhiemske Konge Eystein, deels fra Sveide og Halfdan, paa denne Maade kan nogenledes bringes i Rigtighed, og bliver følgende:

			Beiter.
Sigurd Ring.		Halfdan Gamle. —	Filia N.
Regner Lodbrok.	Dotter N.	Ivar Upplendinga Jarl.	
Sigurd Orm i Øye.	Eystein.		
Harde Knut.	Halfdan.		
Gorm den Gamle.	Eystein Glumra.	Thorer Hiort.	
	Rognvalld Møre Jarl.		

Saaledes kan da oplyses, udviides og forbedres, hvad jeg om Rognvalld Jarls Familie har anført, i den 2den Deel, S. 31. og S. 68. hvor jeg just ei har forvildet mig, men vel, for at være kort, ei forklaret mig tydelig nok; hvortil kom en Trykke-Feil, som giorde Tingen endnu meere utydelig, ved det hos Navnet Ivar er sat Fader, da der skulde staae Forfader, men som dog er rettet blandt Trykke-Feilene. For Resten troer jeg, man heraf tydelig kan see, det man ei behøver, af den eene Eystein Glumra, som vore gamle Hi-

storier alleene omtale, at danne tvende Personer, da saavel Slægte-Linien, som Tiidsregningen, ei trænger dertil i mindste Maade. At i et Exemplar af Landnama staaer, at Eystein Glumra var paa Vors, som ellers berettes at have regieret i det Throndhiemske, gior intet til Sagen: thi om man end antager, at dette Tillæg i bemeldte Exemplar er rigtigt, kan samme Eystein, som en Tiid lang var paa Vors, jo siden eller for have været i det Throndhiemske.

I samme Kapitel, §. 29. S. 522. Til vidère Oplysning, angaaende den her omtalte Irlandske Konges, Olaf Hvites Herkomst fra Ynglingerne, saavel som fra den Lodbrokske Familie, kan følgende Slægte-Register tiene.

Gautr.
- Olaf Skygne. — Gautrek den Milde.
- Aløf. — — Algaut.
- Gauthilld m. Ingialld Illraade.
- Olaf Trætelie ux. Solva.
- Ingialld. — Halfdan Hvitbein ux. Asa.
  - Gudraud.
    - Olaf.
    - Helge Hvasse.
    - Ingialld.
    - Olaf Hvite ux. Unnr ɔ: Audur. a)
    - Thorstein Raude.
  - Eystein. ux. Hilldr.
    - Halfdan Milde. ux. Hlif.
    - Gudreid.
    - Halfdan Svarte.
    - Harald Haarfager.

Regner Lodbrok.
- Sigurd Orm i Oye.
- Thora ɔ: Aslaug. — Helge Hvasse.
- Sigurd Hiort.

Anden

a) See Landnama, 2den Deel, Kap. 15.

Anden Deel.

§. 2. S. 15. De, som regne Kong Harald Haarfagers Riges eller Regierings Begyndelse fra 848, grunde sig paa Oddur Munks Beretning t), at fra bemeldte Riges Begyndelse, til den Tiid, da Olaf Tryggueson besteeg Thronen, hvilket skeede Aar 996, vare 148 Aar forløbne. Men denne Skribents Tiidsregninger ere ofte urigtige, og saa meget meere underligt, at han her saaledes har regnet, da han kort tilforn u) beraaber sig paa Sæmund Frodes og Are Frodes Vidnesbyrde, hvilke dog, den sidste i sær, have brugt en ganske anden Regning, efter hvilken Kong Haralds Regierings Begyndelse maae sættes ved Aar 963 x), ved hvilket Aar jeg og her haver sat den, ei ved Aar 965 y).

S. 16. Efter foranførte Beretning, til Kap. 6. §. 31. S. 429. i første Deel, maae Hertug Guttorm, da Kong Harald tiltraadde Regieringen, ei have været 16 Aar gammel, men 26 eller noget derover, og dette sidste troer jeg at komme Sandheden nærmere, end først anførte.

§. 3. S. 19. Not. x). Ved den Eynbygd eller Eyabygd, som her omtales, er rettest meent en Deel af nu værende Nedre-Romerige, den Deel deraf i sær, som ligger ved eller omkring det store Vand, Eya-Vatn af de gamle, nu Dieren kaldet, fornemmelig det Distrikt, som de Gamle have kaldet Eya-Syssel. Her have vi da tvende Konger,

Adils,

t) See hans Saga Olafs Tryggvas. Kap. 23. S. 100.

u) See sammesteds, Kap. 22. S. 98.

x) See min Afhandling om de gamles Tiidsregning, §. 14. S. 24.

y) See Kammerherre Suhms Kritiske Historie, 3die Deel, S. 934.

Adils, Ragnas Fader, og Adils Svarte, hvormed de Romerigiske Kongers Liste kan formeeres.

§. 15. S. 50. Til Oplysning, angaaende det, som her anføres, om Kong Haralds Handel, med den saa kaldte Finn Svase z) og hans Dotter Snæfrid, kan følgende tiene. Et Stokke østen for benævnte Tofte eller Toftheim, ligger Dofre, hvor Dofre-Kirke nu staaer; sønden for denne, paa hin Siide Lauen-Elv, ligger det Fiæld, Jetten eller Jette-Fiældet, fra hvilket nedrinder en Bæk, Jette-Bækken kaldet, ned igiennem en Fiæld-Dal, som kaldes Jette-Dalen. Over bemeldte Fiæld reises, naar man vil tage Veien fra Dofre til Vaage, hvilket sidmeldte Distrikt ligger paa den søndre Siide af Fiældet, men nærmest Fiældet den Landstrækning, som kaldes Fintryen, fra og igiennem hvilken en Tver-Elv nedløber, i den store Otta-Elv, hvilken Tver-Elv kaldes Finna-Elv. Sønden for denne ligger en mindre Biærg-Strækning, kaldet Jotul-Berge, hvis østre Siide har en meget steil og brat-liige opstaaende Hammer eller Biærg-Siide, og i den en af Naturen dannet Skikkelse af en Port, hvilken den fuldkommen ligner, i sær naar man seer den et Stokke fra Biærget. Denne kalder man Jotul-Dørre, og beretter, at en Jotul eller en Jette har i fordum Dage der boet i Biærget a). Dette kan ei lidet tiene til Oplysning, i Hensigt til hvad, om en Svade Jotun, norden fra Dofre b), en Dofre, en Biærg-Fin c), en Finalf d), en Jotun-

z) I et Fragment af Noregs Konunga-Sogar, kaldes han Svase, Finne-Konge.

a) Videre Beretning herom, samt en Tegning over bemeldte Jotul-Dør skal gives i min Norske Reise.

b) See 2den Deel, S. 103. 114. 411.

c) See sammesteds, S. 150. 419.

d) Sammesteds, S. 161. 372.

Jotunbiørn, eller Biørn Jotun, fra Dofre e) tilforn er berettet; alle desse maae have været af de gamle Joters Folkefærd; de maae have, ligesom hine Joter, havt deres Boepæle, for det meeste, paa Fiældene og i Hellere, fornemmelig paa Dofre-Field, og i omliggende Egne, saasom paa foromtalte Jette-Field, og i bemeldte Jette Dal, paa og ved Jotul-Bierge, omkring ved Finna Elv, og i omtalte Fintrye; den Bakke, eller som andre kalde det Brekke, paa hvis anden Side bemeldte Svase Fin eller Svase Jette berettes at have boet, maae et have egentlig været en Bakke, men foromtalte Jette-Field, over hvilket Kong Harald har taget Veien, for at besøge Svase-Finn, eller Svase-Jette, enten i Fintryen, eller paa Jotul-Berge; og her maae tilliige bemeldte Biærg-Fin, samt Fin-Alf have havt deres Boepæle.

§. 16. S. 55. Det, som her fortælles, om Atle Jarl, samt om den Handel mellem ham og Hakon Jarl, som kostede begge Livet, er sat paa et uret Sted, og henhører til noget seenere Tider, saasom uden Tvil skeet allerførst, efter det store Hafursfiords Slag, skiønt noget underligt, at man finder hverken Atle et heller Hakon at ommeldes, som nærværende, ved bemeldte Slag. Meere end een Omstændighed kan have forvoldt, at ingen af dem var der tilstæde; fornemmelig hvad Hakon Jarl angaaer, denne, at han da havde at bestille, med at bringe Halogaland, Finmark og andre nordlige Lande, under Kong Haralds Lydighed. Dermed maae han længe have havt at bestille, og ved den Leilighed tilliige være skeet, at Thronderne, medens Kong Harald selv var ind-

e) Sammesteds, S. 505. Kap. 8. §. 23.

indviklet i Krig med Sverrig, giorde Opstand og Frafald f).

§. 18. S. 63. Det Svar, som Gyda her giver Kong Haralds Gesandter, nemlig at hun undrede sig over, det ingen vilde tilegne sig Eenevolds Regieringen i Norge, ligesom Kong Gorm havde giort i Danmark, Kong Erik i Sverrig, synes at indføre en Knude i denne Tiids Historie, ei just i Henseende til Sverrig, hvor Kong Erik Emundsson da virkelig var eene regierende, men i Hensigt til Danmark, hvor Kong Gorm endnu den Tiid ei kunde siges at være Eenevolds-Regent, da de mægtige Eriker endnu regierede i Jylland, og regierede til Slutningen af da værende Hundrede Aar, til henved 900; hvoraf altsaa maatte følge, ei alleene, at dette bemeldte Gydas Svar ei kan være givet ved Aar 880 omtrent, efter min Regning, men ogsaa, at Kong Gorm allerførst efter Aar 900 har underlagt sig heele Danmark, og Kong Harald Haarfager begyndt seenere at regiere, end ved Aar 863. Betragter man Tingen kun fra een, kun fra bemeldte Siide, synes dette at have Sted: men anseer man den tilliige fra fleere Kanter, vil man blive vaer, at man ved at antage bemeldte Satser eller Slutninger for rigtige, vilde bringe den heele Historie, med samt den heele Tiidsregning i den største Forvirring, og ved at søge at undgaae een Vanskelighed, bringe sig hundrede andre paa Halsen. Desuden troer jeg sikkert, at bemeldte Vanskelighed ei er i sig selv saa stor, eller omtalte Knude saa slem at løse, som man

f) Efter Tilbagekomsten fra bemeldte Halogalandske Tog synes Hakon Jarl virkelig at have taget Sogn i Besiddelse; thi man finder, at en Porolf blev, i Anledning af en Trette med bemeldte Jarl, nød til at forlade Sogn og gaae til Jisland, med Samtykke af Kong Harald selv. See Landnama, 2 Deel. Kap. 31.

man har anseet den for. 1ste fører Gydas Svar det ei med sig, at Gorm var alleerede Monark, allereede Eenevolds-Herre over heele Danmark, da hun gav Svaret; det taaler gierne saaledes at forklares, at Gorm da havde begyndt derpaa, eller allereede bragt det deri meget viidt: han havde underlagt sig alle Danske Øer, heele Skaane, Holland med fleere Landskabe. 2) Desuden beraaber Gyda sig ei paa Gorm alleene, men tilliige paa Kong Erik; denne havde undertvunget sig heele Sverrig; dette var skeet i Naboe-Riget af Norge, dette Exempel var stort nok for Kong Harald at efterfølge, om intet andet var, og ham kan jo Gyda med sit Svar fornemmelig have sigtet til. Men sæt hun (3die) ogsaa har meent Gorm, lige saa vel som Erik, saa bliver det dog vel ingen ret Slutning: i Gorms Tiid vare endnu Konger i Jylland, derfor var han ei Monark, derfor var han ei heele Danmark raadig. Dette er vist intet Følge; Kongerne i Jylland kunne jo have erkiændt Gorm for deres Overherre? der er intet i Historien, som hindrer os fra at troe det; man seer tvertimod, af den heele Beretning om dem, som staaer i Olafs Saga Tryggvasonar, af Flateyar-Bok, at saa har været, at de der kaldes Under-Konger, at de have opfostret Over Kongernes Børn, en Sag, som gierne var Tegn paa Underdanighed, og at de, i bemeldte Over-Regentes Fraværelse, vare Riigets Forstandere. Sandt nok, de Eriker i Jylland beskrives som mægtige: men det kunde de jo iæt være, som heele Riigets, heele Danmarks Forstandere; de vare blandt fremmede bekiændte, hende derimod ganske ubekiændte: det maatte være, da de vare de fremmedes næste Naboer, da de havde saa meget med de mægtige Franske og Tydske Regente at bestille, da de indførte den Christne Religion; hvorimod hine Over-Regente vare borte af Riiget, og sværmede om paa Krigs-Toge. Lad bemeldte Eriker der-

for have været Konger og mægtige Konger i Jylland, Gorm kan vel derfor have været Monark i Danmark, ligesom Kong Harald Haarfager var Monark i Norge, skiønt han deelte Riget med sine Sønner, og altsaa mange Konger vare i Landet tilliige med ham.

§. 21. S. 72. Kvældulf var en Søn af Brunda-Bialf, og af Hallbera, Dotter af Ulf hin Uarge fra Hrafniste. See Landnama, 1ste Deel, Kap. 18. hvor man seer, at de gamle have undertiiden lagt deres døde i Træ-Kister: men det maae dog ei være skeet, uden i visse Tilfælde, som her med Kvældulf.

§. 22. S. 75. Not. k). Den Gaard Berlu, eller Berlo, paa hvilken den saa kaldte Berlu-Kare boede, har rettest været Gaarden Berlo, beliggende i Sumsfiord, paa Grændserne af Nordfiord, paa den Øe Brimangur, eller Brimla, under det berømte høie Fiæld, nu Hornet, eller Horneten, fordum Smalsarhorn kaldet, hvorom videre vil forekomme, i næste Deel, eller i Kong Oluf Tryggvesøns Historie.

§. 23. S. 76. Hvad her berettes om Sigurd Jarl, maae rettes efter hvad tilforn, angaaende hans Faders, Hakon Jarls Døds-Tiid er erindret, og henføres til seenere Tiider, da Kong Harald, efter bemeldte Hakon Jarls Død, maae have giort et nyt Tog til Fiordene og Sogn, for der at bringe alle Ting i Rigtighed igien, og bemeldte Lande til Lydighed, efterat Atle Jarls Sønner en Tiid lang, imod Kongens Villie, havde havt dem i Besiddelse.

Samme-

Sammesteds, S. 78. I et gammelt Ettartal eller Slægte-Register, blandt A. Magnæi Msta. og i Appendix til Landnama, meldes, at Kong Harald underlagde sig først Sogn, da han var 20 Aar gammel. Dette stemmer overeens med foranførte, §. 16. S. 55. Beretning om den Misforstaaelse, som reiste sig mellem Kongen og Atle Jarl, medens Kongen første Gang opholdt sig i det Throndhiemske, ved Aar 873 omtrent, hvilken maae have forvoldet, at Kongen bemægtigede sig Sogn, og drev Atle Jarl derfra; og hidhen hører uden Tvil, hvad sammesteds viidere berettes, nemlig at Atle Jarl da havde indeholdt og aldrig betalt Kongen Skat. Men siden maae han dog være kommen i Kongens Venskab igien, og faaet Fiordene og Sogn til Leen, som han beholdt, indtil en nye Misforstaaelse reiste sig, som gav Hakon Jarl Anledning at tilvende sig Statholderskabet over Sogn, og forvoldte begges paafulgte Død.

Sammesteds, S. 79. Den Kunst ei alleene at smidde Jærn, men ogsaa at virke det af Myre-Malm, som de Gamle kaldte Raude, have Jislands første Beboere bragt didhen med sig fra Norge, hvor endnu mangesteds paa Fiældene sees mangfoldige Spor efter dette Arbeide. En Norsk Mand Biorn var den første, som blæste, d. e. virkede Jærn af bemeldte Malm paa Jisland, hvorfor han blev kaldet Rauda-Biorn. See Landnama, 2 Deel, Kap. 3.

§. 24. S. 80. Not. u). Saaledes som her næst foran Tingen er forklaret, kan man ansee det for rigtigt, at Kong Harald var 20 Aar gammel, da han første Gang underlagde sig Sogn.

for have været Konger og mægtige Konger i Jylland, Gorm kan vel derfor have været Monark i Danmark, ligesom Kong Harald Haarfager var Monark i Norge, skiønt han deelte Riiget med sine Sønner, og altsaa mange Konger vare i Landet tilliige med ham.

§. 21. S. 72. Kvældulf var en Søn af Brunda-Bialf, og af Hallbera, Dotter af Ulf hin Uarge fra Hrafnište. See Landnama, 1ste Deel, Kap. 18. hvor man seer, at de gamle have undertiiden lagt deres døde i Træ-Kister: men det maae dog ei være skeet, uden i visse Tilfælde, som her med Kvældulf.

§. 22. S. 75. Not. k). Den Gaard Berlu, eller Berlo, paa hvilken den saa kaldte Berlu-Kare boede, har rettest været Gaarden Berlo, beliggende i Sumsfiord, paa Grændserne af Nordfiord, paa den Øe Brimangur, eller Brimla, under det berømte høie Fiæld, nu Hornet, eller Horneten, fordum Smalsarhorn kaldet, hvorom viidere vil forekomme, i næste Deel, eller i Kong Oluf Tryggvesøns Historie.

§. 23. S. 76. Hvad her berettes om Sigurd Jarl, maae rettes efter hvad tilforn, angaaende hans Faders, Hakon Jarls Døds-Tiid er erindret, og henføres til seenere Tilder, da Kong Harald, efter bemeldte Hakon Jarls Død, maae have giort et nyt Tog til Fiordene og Sogn, for der at bringe alle Ting i Rigtighed igien, og bemeldte Lande til Lydighed, efterat Atle Jarls Sønner [illegible]
Kongens Villie, havde havt dem [illegible]

Sammesteds, S. 78. I et gammelt Ættartal eller Slægte-Register, blandt A. Magnæi Mſta. og i Appendix til Landnama, meldes, at Kong Harald underlagde sig først Sogn, da han var 20 Aar gammel. Dette stemmer overeens med foranførte, §. 16. S. 55. Beretning om den Misforstaaelse, som reiste sig mellem Kongen og Atle Jarl, medens Kongen første Gang opholdt sig i det Throndhiemske, ved Aar 873 omtrent, hvilken maae have forvoldet, at Kongen bemægtigede sig Sogn, og drev Atle Jarl derfra; og hidhen hører uden Tvil, hvad sammesteds viidere berettes, nemlig at Atle Jarl da havde indeholdt og aldrig betalt Kongen Skat. Men siden maae han dog være kommen i Kongens Venskab igien, og faaet Fiordene og Sogn til Leen, som han beholdt, indtil en nye Misforstaaelse reiste sig, som gav Hakon Jarl Anledning at tilvende sig Statholderskabet over Sogn, og forvoldte begges paafulgte Død.

Sammesteds, S. 79. Den Kunst ei alleene at smidde Jærn, men ogsaa at virke det af Myre-Malm, som de Gamle kaldte Raude, have Jislands første Beboere bragt didhen med sig fra Norge, hvor endnu mangesteds paa Fiældene sees mangfoldige Spor efter dette Arbeide. En Norsk Mand Biorn var den første, som blæste, d. e. virkede Jærn af bemeldte Malm paa Jisland, hvorfor han blev kaldet Rauda-Biorn. See Landnama, 2 Deel, Kap. 3.

§. 24. S. 80. Not. u). Saaledes som her næst foran Tingen er forklaret, kan man ansee [illegible]igt, at Kon[illegible] 20 Aar gammel, [illegible]g un[illegible]

[illegible]

[illegible]am-

me,

fra det Sondenfieldske, formodentlig af den Heedemarkiske eller rettere, Hringarikiske Konge-Familie, med hvilken den Sigurdske var noie forbunden. skulde jeg giette, vilde jeg og helst troe, at Eystein selv, hvis Fader og Fædrene Familie er ubekiendt, har nedstammet fra de gamle Hringarikiske Konger, fra en af Halfdan den Gamles Sonner, hvilke man finder Nordenfields at have mangesteds fordrevet Gorrs Familie fra deres Besiddelser, og fort Krig med Gorrs Efterkommere, hvilke fordreeve Norrs Familie fra deres Eiendeele, ogsaa i det Throndhiemske o). Fra en af bemeldte Halfdans Efterkommere, som havde bemægtiget sig Throndhiem, maae da vor Eystein have arvet Finmarken og Vattadarnes (skal vel være Vatnsnes, et Forbierg i bemeldte Finmarken), tilliige med det Throndhiemske, men faaet Thotn og Hadeland, eller rettere en Deel deraf, med sin Dronning. Dette bliver saa meget meere troligt, som blandt Rognvalld Møre Jarls Forfædre, hvilken nedstammede fra vor Eystein p), en Halfdan den Gamle anfores, som en Son af Sveide Soe-Konge, men Sonneson af Heiter eller Geiter, der var Gorrs Son q). At denne Halfdan den Gamle er bemeldte Hringarikiske Konge, synes Navnet selv tydelig at viise; han kaldes en Son af benævnte Sveide, fordi han havde faaet hans Dotter til ægte; og fra dette Ægteskab har da Eystein Glumra nedstammet, Rognvallds Fader, giennem en Ivar Oplendinga Jarl, eller Jarl paa Oplandene r), som vel siges at have været bemeldte Eystein Glumras Fader, men

o) See Norske Histor. 2den Deel, S. 249. 250. 145. 148. 220. 248. 309.

p) See Halfdan Eysteinssons Saga ved Slutningen, og Norske Histories 2den Deel, S. 31 og 88.

q) See Fundin Noregur, og Landnama, 4de Deel, Kap. 8.

r) At han der var Jarl, det bestyrker hvad jeg tilforn har anfort, nemlig at vor Eysteins Familie var fra det Sondenfieldske.

men bør rettere ansees for en af hans Forfædre, der har giort sig berømt ved at bringe Familien i Anseelse igien: thi de faae Leed, som findes i Rognvallds Slægte-Linie, fra Sveide af, samt Tiidsregningen, kunde tydelig viise, at i bemeldte Linie ere store Luger. Med et Fruentimmer af bemeldte Ivars Efterkommere maae Eystein eller hans Fader have giftet sig, hvorfor han kaldes en Søn af ham, og med hende avlet Rognvalld Jarl, hvis Slægte-Register, som opregnes paa forommtalte to Slags Maader, nemlig deels fra bemeldte Throndhiemske Konge Eystein, deels fra Sveide og Halfdan, paa denne Maade kan nogenledes bringes i Rigtighed, og bliver følgende:

Beiter.
Sigurd Ring. — Halfdan Gamle. — Filia N.

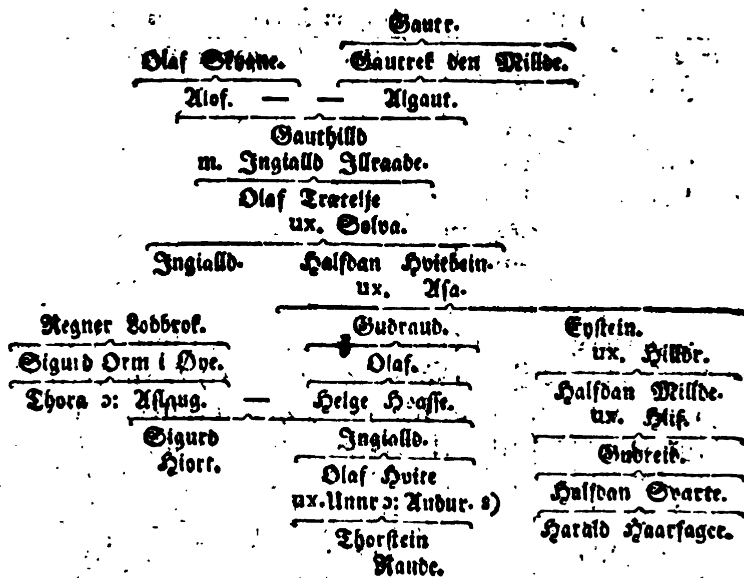
Regner Lodbrok. — Dotter N. — Ivar Upplendinga Jarl.
Sigurd Orm i Øye. — Eystein.
Harde Knut. — Halfdan.
Gorm den Gamle. — Eystein Glumra. — Thorer Hiort.
Rognvalld Møie Jarl.

Saaledes kan da oplyses, udviides og forbedres, hvad jeg om Rognvalld Jarls Familie har anført, i den 2den Deel, S. 31. og S. 68. hvor jeg just ei har forvildet mig, men vel, for at være kort, ei forklaret mig tydelig nok; hvortil kom en Trykke-Feil, som giorde Tingen endnu meere utydelig, ved det hos Navnet Ivar er sat Fader, da der skulde staae Forfader, men som dog er rettet blandt Trykke-Feilene. For Resten troer jeg, man heraf tydelig kan see, det man ei behøver, af den eene Eystein Glumra, som vore gamle Hi-

Storier alleene omtale, at danne tvende Personer, da saavel Slægte-Linien, som Tiidsregningen, ei trænger dertil i mindste Maade. At i et Exemplar af Landnama staaer, at Eystein Glumra var paa Vors, som ellers berettes at have regieret i det Throndhiemske, gior intet til Sagen: thi om man end antager, at dette Tillæg i bemeldte Exemplar er rigtigt, kan samme Eystein, som en Tiid lang var paa Vors, jo siden eller for have været i det Throndhiemske.

I samme Kapitel, §. 29. S. 522. Til videre Oplysning, angaaende den her omtalte Irlandske Konges, Olaf Hvites Herkomst fra Ynglingerne, saavel som fra den Lodbrokske Familie, kan følgende Slægte-Register tiene.

Anden

8) See Landnama, 2den Deel, Kap. 15.

Anden Deel.

§. 2. S. 15. De, som regne Kong Harald Haarfagers Riges eller Regierings Begyndelse fra 848, grunde sig paa Oddur Munks Beretning t), at fra bemeldte Riges Begyndelse, til den Tiid, da Olaf Tryggueson besteeg Thronen, hvilket skeede Aar 996, vare 148 Aar forløbne. Men denne Skribents Tiidsregninger ere ofte urigtige, og saa meget meere undærligt, at han her saaledes har regnet, da han kort tilforn u) beraaber sig paa Sæmund Frodes og Are Frodes Vidnesbyrde, hvilke dog, den sidste i sær, have brugt en ganske anden Regning, efter hvilken Kong Haralds Regierings Begyndelse maae sættes ved Aar 963 x), ved hvilket Aar jeg og her haver sat den, ei ved Aar 965 y).

S. 16. Efter foranførte Beretning, til Kap. 6. §. 31. S. 429. i førske Deel, maae Hertug Guttorm, da Kong Harald tiltraadde Regieringen, ei have været 16 Aar gammel, men 26 eller noget derover, og dette sidste troer jeg at komme Sandheden nærmere, end først anførte.

§. 3. S. 19. Not. x). Ved den Eynbygd eller Eyabygd, som her omtales, er rettest meent en Deel af nu værende Nedre-Romerige, den Deel deraf i sær, som ligger ved eller omkring det store Vand, Eya-Vatn af de gamle, nu Øieren kaldet, fornemmelig det Distrikt, som de Gamle have kaldet Eya-Syssel. Her have vi da tvende Konger, Adils,

t) See hans Saga Olafs Tryggnaf Kap. 23. S. 100.

u) See sammesteds, Kap. 22. S. 98.

x) See min Afhandling om de gamles Tiidsregning, §. 14. S. 24.

y) See Kammerherre Suhms Kritiske Historie, 3die Deel, S. 934.

Adils, Ragnas Fader, og Adils Svarte, hvormed de Romerigiske Kongers Liste kan formeeres.

§. 15. S. 50. Til Oplysning, angaaende det, som her anføres, om Kong Haralds Handel, med den saa kaldte Finn Svase z) og hans Dotter Snæfrid, kan følgende tiene. Et Stykke østen for benævnte Tofte eller Toftheim, ligger Dofre, hvor Dofre-Kirke nu staaer; sønden for denne, paa hin Siide Lauen-Elv, ligger det Fiæld, Jetten eller Jette-Fiældet, fra hvilket nedrinder en Bæk, Jette-Bækken kaldet, ned igiennem en Fiæld-Dal, som kaldes Jette-Dalen. Over bemeldte Fiæld reises, naar man vil tage Veien fra Dofre til Vaage, hvilket sidmeldte Distrikt ligger paa den søndre Siide af Fiældet, men nærmest Fiældet den Landstrækning, som kaldes Fintryen, fra og igiennem hvilken en Tver-Elv nedløber, i den store Otta-Elv, hvilken Tver-Elv kaldes Finna-Elv. Sønden for denne ligger en mindre Biærg-Strækning, kaldet Jotul-Berge, hvis østre Siide har en meget steil og brat-liige opstaaende Hammer eller Biærg-Siide, og i den en af Naturen dannet Skikkelse af en Port, hvilken den fuldkommen ligner, i sær naar man seer den et Stykke fra Biærget. Denne kalder man Jotul-Dørre, og beretter, at en Jotul eller en Jette har i fordum Dage der boet i Biærget a). Dette kan ei lidet tiene til Oplysning, i Hensigt til hvad, om en Svade Jotun, norden fra Dofre b), en Dofre, en Biærg-Fin c), en Finalf d), en Jotun-

z) I et Fragment af Noregs Konunga-Søgar, kaldes han Svase, Finne-Konge.

a) Videre Beretning herom, samt en Tegning over bemeldte Jotul-Dør skal gives i min Norske Reise.

b) See 2den Deel, S. 103. 114. 411.

c) See sammesteds, S. 150. 419.

d) Sammesteds, S. 161. 372.

Jotunbiørn, eller Biørn Jotun, fra Dofre e) tilforn er berettet; alle desse maae have været af de gamle Joters Folkefærd; de maae have, ligesom hine Joter, havt deres Boepæle, for det meeste, paa Fiældene og i Hellere, fornemmelig paa Dofre-Fiæld, og i omliggende Egne, saasom paa foromtalte Jette-Fiæld, og i bemeldte Jette Dal, paa og ved Jotul-Bierge, omkring ved Finna Eld, og i omtalte Fintrye; den Bakke, eller som andre kalde det Brekke, paa hvis anden Side bemeldte Svase Fin eller Svase Jette berettes at have boet, maae et have egentlig været en Bakke, men foromtalte Jette-Fiæld, over hvilket Kong Harald har taget Veien, for at besøge Svase-Finn, eller Svase-Jette, enten i Fintryen, eller paa Jotul-Berge; og her maae tilliige bemeldte Biærg-Fin, samt Fin-Alf have havt deres Boepæle.

§. 16. S. 55. Det, som her fortælles, om Atle Jarl, samt om den Handel mellem ham og Hakon Jarl, som kostede begge Livet, er sat paa et uret Sted, og henhører til noget seenere Tider, saasom uden Tvil skeet allerførst, efter det store Hafursfiords Slag, skiønt noget underligt, at man finder hverken Atle et heller Hakon at ommeldes, som nærværende, ved bemeldte Slag. Meere end een Omstændighed kan have forvoldt, at ingen af dem var der tilstæde; fornemmelig hvad Hakon Jarl angaaer, denne, at han da havde at bestille, med at bringe Halogaland, Finmark og andre nordlige Lande, under Kong Haralds Lydighed. Dermed maae han længe have havt at bestille, og ved den Leilighed tilliige være skeet, at Thronderne, medens Kong Harald selv var ind-

e) Sammesteds, S. 505. Kap. 8. §. 23.

indvikket i Krig med Sverrig, giorde Opstand og Frafald f).

§. 18. S. 63. Det Svar, som Gyda her giver Kong Haralds Gesandte, nemlig at hun undrede sig over, det ingen vilde tilegne sig Enevolds Regieringen i Norge, ligesom Kong Gorm havde giort i Danmark, Kong Erik i Sverrig, synes at indføre en Knude i denne Tids Historie, ei just i Henseende til Sverrig, hvor Kong Erik Emundsson da virkelig var eene regierende, men i Hensigt til Danmark, hvor Kong Gorm endnu den Tiid ei kunde siges at være Enevolds-Regent, da de mægtige Eriker endnu regierede i Jylland, og regierede til Slutningen af da værende Hundrede Aar, til henved 900; hvoraf altsaa maatte følge, ei alleene, at dette bemeldte Gydas Svar ei kan være givet ved Aar 880 omtrent, efter min Regning, men ogsaa, at Kong Gorm allerførst efter Aar 900 har underlagt sig heele Danmark, og Kong Harald Haarfager begyndt seenere at regiere, end ved Aar 863. Betragter man Tingen kun fra een, kun fra bemeldte Siide, synes dette at have Sted: men anseer man den tilliige fra fleere Kanter, vil man blive vaer, at man ved at antage bemeldte Satser eller Slutninger for rigtige, vilde bringe den heele Historie, med samt den heele Tiidsregning i den største Forvirring, og ved at søge at undgaae een Vanskelighed, bringe sig hundrede andre paa Halsen. Desuden troer jeg sikkert, at bemeldte Vanskelighed ei er i sig selv saa stor, eller omtalte Knude saa slem at løse, som man

f) Efter Tilbagekomsten fra bemeldte Halogalandske Tog synes Hakon Jarl virkelig at have taget Sogn i Besiddelse; thi man finder, at en Þorolf blev, i Anledning af en Trette med bemeldte Jarl, nød til at forlade Sogn og gaae til Jisland, med Samtykke af Kong Harald selv. See Landnama, 2 Deel. Kap. 31.

man har anseet den for. 1ste fører Gydas Svar det ei med sig, at Gorm var allereede Monark, allereede Eenevolds-Herre over heele Danmark, da hun gav Svaret; det taaler gierne saaledes at forklares, at Gorm da havde begyndt derpaa, eller allereede bragt det deri meget viidt: han havde underlagt sig alle Danske Øer, heele Skaane, Holland med fleere Landskabe. 2) Desuden beraaber Gyda sig ei paa Gorm alleene, men tilliige paa Kong Erik; denne havde undertvunget sig heele Sverrig; dette var skeet i Naboe-Riget af Norge, dette Exempel var stort nok for Kong Harald at efterfølge, om intet andet var, og ham kan jo Gyda med sit Svar fornemmelig have sigtet til. Men sæt hun (3die) ogsaa har meent Gorm, lige saa vel som Erik, saa bliver det dog vel ingen ret Slutning: i Gorms Tiid vare endnu Konger i Jylland, derfor var han ei Monark, derfor var han ei heele Danmark raadig. Dette er visst intet Følge; Kongerne i Jylland kunne jo have erkiændt Gorm for deres Overherre? der er intet i Historien, som hindrer os fra at troe det; man seer tvertimod, af den heele Beretning om dem, som staaer i Olafs Saga Tryggvasonar, af Flateyar-Bok, at saa har været, at de der kaldes Under-Konger, at de have opfostret Over Kongernes Børn, en Sag, som gierne var Tegn paa Underdanighed, og at de, i bemeldte Over-Regentes Fraværelse, vare Riigets Forstandere. Sandt nok, de Eriker i Jylland beskrives som mægtige: men det kunde de jo let være, som heele Riigets, heele Danmarks Forstandere; de vare blandt fremmede bekiændte, hende derimod ganske ubekiændte: det maatte være, da de vare de fremmedes næste Naboer, da de havde saa meget med de mægtige Franske og Tydske Regente at bestille, da de indførte den Christne Religion; hvorimod hine Over-Regente vare borte af Riiget, og sværmede om paa Krigs-Toge. Lad bemeldte Eriker der-

 for-

for have været Konger og mægtige Konger i Jylland, Gorm kan vel derfor have været Monark i Danmark, ligesom Kong Harald Haarfager var Monark i Norge, skiønt han deelte Riget med sine Sønner, og altsaa mange Konger vare i Landet tilliige med ham.

§. 21. S. 72. Kvældulf var en Søn af Brunda-Bialf, og af Hallbera, Dotter af Ulf hin Uarge fra Hrafniste. See Landnama, 1ste Deel, Kap. 18. hvor man seer, at de gamle have undertiiden lagt deres døde i Træ-Kister: men det maae dog ei være skeet, uden i visse Tilfælde, som her med Kvældulf.

§. 22. S. 75. Not. k). Den Gaard Berlu, eller Berlo, paa hvilken den saa kaldte Berlu-Kare boede, har rettest været Gaarden Berlo, beliggende i Sunsfiord, paa Grændserne af Nordfiord, paa den Øe Brimangur, eller Brimla, under det berømte høie Fiæld, nu Hornet, eller Horneten, fordum Smalsarhorn kaldet, hvorom viidere vil forekomme, i næste Deel, eller i Kong Oluf Tryggvesøns Historie.

§. 23. S. 76. Hvad her berettes om Sigurd Jarl, maae rettes efter hvad tilforn, angaaende hans Faders, Hakon Jarls Døds-Tiid er erindret, og henføres til seenere Tider, da Kong Harald, efter bemeldte Hakon Jarls Død, maae have giort et nyt Tog til Fiordene og Sogn, for der at bringe alle Ting i Rigtighed igien, og bemeldte Lande til Lydighed, efterat Atle Jarls Sønner en Tiid lang, imod Kongens Villie, havde havt dem i Besiddelse.

Samme-

Sammesteds, S. 78. I et gammelt Ettartal eller Slægte-Register, blandt A. Magnæi Mska. og i Appendix til Landnama, meldes, at Kong Harald underlagde sig først Sogn, da han var 20 Aar gammel. Dette stemmer overeens med foranførte, §. 16. S. 55. Beretning om den Misforstaaelse, som reiste sig mellem Kongen og Atle Jarl, medens Kongen første Gang opholdt sig i det Throndhiemske, ved Aar 873 omtrent, hvilken maae have forvoldet, at Kongen bemægtigede sig Sogn, og drev Atle Jarl derfra; og hidhen hører uden Tvil, hvad sammesteds viidere berettes, nemlig at Atle Jarl da havde indeholdt og aldrig betalt Kongen Skat. Men siden maae han dog være kommen i Kongens Venskab igien, og faaet Fiordene og Sogn til Leen, som han beholdt, indtil en nye Misforstaaelse reiste sig, som gav Hakon Jarl Anledning at tilvende sig Statholderskabet over Sogn, og forvoldte begges paafulgte Død.

Sammesteds, S. 79. Den Kunst ei alleene at smidde Jærn, men ogsaa at virke det af Myre-Malm, som de Gamle kaldte Raude, have Iislands første Beboere bragt didhen med sig fra Norge, hvor endnu mangesteds paa Fiældene sees mangfoldige Spor efter dette Arbeide. En Norsk Mand Biorn var den første, som blæste, d. e. virkede Jærn af bemeldte Malm paa Iisland, hvorfor han blev kaldet Rauda-Biorn. See Landnama, 2 Deel, Kap. 3.

§. 24. S. 80. Not. u). Saaledes som her næst foran Tingen er forklaret, kan man ansee det for rigtigt, at Kong Harald var 20 Aar gammel, da han første Gang underlagde sig Sogn.

§. 24. S. 84. Angaaende de tre her først benævnte Kong Haralds Skallde, nemlig Aulver Hnufa, Porbiorn Hornklofe, og Audun Illskiællda, anføres en mærkværdig Tildragelse, i den saa kaldte Kong Haralds Skalldes Historie g), som her fortiener at anføres. Den er følgende. Hos en meget riig og fornemme Dame, af Kong Haralds eegen Familie, ved Navn Ingebiorg den Riige, var Kongen engang til Giæst, paa hendes Gaard Husfodum, uden Tvil Husstodum, ellea Husstad, paa Nordmør eller i nu værende Romsdal. Hun var Enke, saae overmaade deilig ud, og beværtede saa vel sine Giæster, at de fleeste af dem bleve om Aftenen drukne. Blandt desse vare forbenævnte trende Skallde, hvilke Ingebiorgs Deilighed derover stak saaledes i Øinene, at de, uden at erindre sig selv, og hvo hun var, den eene efter den anden, dog uden at viide til hinanden, anmodede hende om Kiærlighed. Den stolte Ingebiorg vidste her saa vel at spille sin Rulle, at hun fik dem alle lokkede i Snaren. Hun stillede sig an, som hun lod sig overtale, hun lovte enhver i sær, hun imodtog til Belønning af hver et kostbart Guldarmebaand, og hun fastsatte for enhver en hvis Tiid om Natten, da de skulde indfinde sig, i hendes Sove-Kammer ellee Frue-Stue, som var omringet med et tredobbelt høit og stærkt Plankeværk, det eene uden om det andet, eller som havde trende Tilgange efter hinanden, med stærke Dørre og Laase for. Audun indfandt sig først, han finder alle de tre Tilgange aabne, men Dørren fra den inderste tilllukt, og sig selv tilliige saaledes indsperret, at han hverken kunde komme ind eller ud. Efter ham kommer Porbiorn; han bliver i den anden Tilgang paa samme Maade fængslet; og endelig Aulver i den yderste. Her maatte de staae heele Natten over, i deres Underklæder, udsatte

g) Saga Skallda Harallds Konungs Harfagra.

satte for Frost og Kulde, og ei nok dermed. Kongen savner følgende Dag sine Skallde, man søger efter dem, og de findes i Indgangene til Ingebiorgs Fruer-Stue, som aabenbarer Kongen den heele Tildragelse. Denne bliver derover saa forbittret, at hans Forsæt var, at lade dem alle dræbe: men de vare af de fornemste, de anseeligste Mænd i Riiget; dette føiet til den Agtelse, Kongen stedse havde baaret for dem, paa den eene, til deres Venners og Paarørendes Forbønner, paa den anden Siide, virkede saa meget, at han skiænkede dem Livet. Men til Straf, til Sone, for hvad de havde brudt, skikkede han dem ud i en Forsending, som de kaldte det, det er, de maatte paatage sig at gaae i et høist farligt Erinde til Sverrig, for der at stille sig an, som de vare komne, for at bringe et Forliig til Veie, med forommtalte Kong Erik Emundsen, imellem hvilken og Kong Harald Fiendskabet var den Tiid paa det heftigste, saa stort, at ingen af det eene Riige kunde komme ind over Grændserne i den andens Lande, uden at blive dræbt. Ikke desto mindre maatte vore Skallde paatage sig dette Erinde at forrette: her var Kongens Venskab paa den eene Siide at vinde tilbage, Ære at indlægge paa den anden. De søge derfor Hiælp, til denne farlige Forretning, hos deres Venner, al den de kunde faae; de tage ei alleene med sig deres egne Opvartere eller Følgesmænd, som Kongen havde givet dem Tilladelse at vælge, blandt Hoffolkene, Audun i sær en Reikuel, Porbiørn en Koll, Aulver en Hialmgrim, som ei vilde skille sig fra dem, i saa betydeligt Tilfælde; de faae desuden adskillige andre af de tapperste Mænd i deres Følge, Aulver i sær sin Morbroder, en Hring den Hvite, som var Leensmand paa Sundmør, Audun sin Frænde, en Porfinn, Kongens Leensmand over Rommedalen, kaldet den Ramme,

me, og Porbiorn en Rolf Vefia paa Uplandene h). Kongen meddeeler dem desuden sin Lykke til deres Reise; alle bemeldte sætte hinanden Stævne, at de skulde mødes paa den Gaard Steig i Gudbrandsdalen, hvor muerligt benævnte Hrolf Nefia har boet, og foromtalte Porfinn bliver udvalgt til Anfører, som havde 12 Mænd i sit Følge, blandt dem en Hermund Bærserk, og en Ingialld Skare, hvilken sidste var hans Foster-Fader. De drage derpaa afsted, 38 Mænd stærke, de faae under Reisen over Kiølen, meget haardt Veir, Vind, Frost og Kulde, og de komme endelig frem til et stort Huus, hvori bare 40 Senge, og ligesaa mange Stalderum for Heste; der tage de Herberge; Husets Beboere komme hiem om Aftenen: men de nye ankomne tage saaledes imod dem, at de maae vige derfra, og begive dem hen til et Slot, et befæstet Sted, som var der i Nærværelsen. Vore Skallde, med Selskab, give sig om Morgenen paa Reisen igien: men her møde de en Skare af 40 Mænd, som havde sperret dem Veien, deriblandt en, som var Hovedet høier, end de andre, en Hama, en Jarls Søn fra Helsingeland, som og var Anfører for den heele Trup. Desse truede de Norske med samme Kaar, som andre deres Landsmænd havde havt, der vilde reise over Kiølen, at her maatte de overlade hine at raade baade for Liv og Gods; dette vilde de Norske ei tilstaae dem, og det kom derover til en Træfning, hvis Udfald var, at Hamas heele Selskab blev nedlagt, og han alleene med en Sioni ved Navn, og nok en anden, undkom til Skoven. Nu vende de Norske tilbage til bemeldte Huus, for at forbinde og læge deres Saar, og efter 7 Dage begive sig paa Reisen igien, de komme fra Fiældet, ned i en Dal, og der til en stor Gaard, paa hvilken just bemeldte Hamas

h) Han var dn Morfader til den berømte Gange-Hrolf eller Rollo, som indtog Nordmandien i Frankerige.

Hamas Moder, Rudda ved Navn, boede. Hama var død af hans Saar; for at hævne hans Død, stiller Rudda sig an, som hun vil ægte Porfinn, og antage ham i Søns Sted: men hendes Agt var, at dræbe ham; hun saarer ham ogsaa med et givtigt Sax-Sværd, saa man maatte skiære meget af Saaret bort, forend man kunde faae det lægt; og man begiver sig atter paa Reisen. Under den møde de en Hialmar, med et Følge af 30 Mænd, som skulde reise til Upsala, ham fortælle de deres Erinde, bede ham om Hielp, den lover han, og de tilsige hinanden paa begge Sider al muelig Tieneste. Denne Hialmar var Hamas Halvbroder: men Hama havde giort ham meget Fortræd; han var derfor ei ilde tilfreds dermed, at denne Stiemand var dræbt, saavel for sin egen, som Kong Haralds skyld, hvilken Hialmar forsikkrede at være blandt alle Konger den, ham mest behagede. Efter Ankomsten til Kong Eriks Hof, giorde Hialmar dem ogsaa god Tieneste; han forsikkrede der, at Porfinn og hans Følge vare udsendte fra Kong Harald, for at stifte Fred; hine stadfæste at saa var; de finge end ogsaa store Foræringer frem, foregivende at de vare sendte fra Kong Harald, da de dog vare af det Gods, som de havde frataget Hama, samt hans Følge og Rudda; efter adskilliges Tilskyndelse, tilstaaer derfor Kong Erik dem Fred og Leide; de blive siden en Tiid lang i hans Hof, hvor Skalldene giorde ham, og adskillige andre af de fornemste Mænd i Riiget, endeel Vers til Ære; og herved blev saa meget bragt til Veie, at Kong Erik sendte bemeldte Hialmar i Gesandtskab til Kong Harald, med store Foræringer, og med Fuldmagt, at slutte Fred. Dette var uden Tvil det, som Kong Harald vilde have, at bringe Kong Erik til at giøre det første Skridt, først at tilbyde Fred; de udskikkede reise derpaa tilbage, for at begive sig til Kong Harald: men da de vare ei langt fra

Grændserne, møde de Kong Harald selv, som efter sine Sendebudes Bortreise, havde angret, hvad han havde giort, ved at bortsende sine Skallde, saa umistelige Personer, de fornemste i hans Hof, i et saa farligt Erinde, at man deri ei kunde andet enü spaae dem den visse Død; han havde derfor samlet en Krigsmagt til sig, med de fornemste Leenshøvdinger, blandt dem, fra Halogaland, Þorolf Kvældulfsson, Sigurd af Sandnes og Rognvalld af Miølu (Mæløe), men fra de Søndenfiældske Kanter, Asbiørn Hamarlioma af Heedemarken, Eystein Eydafork, og andre fra Uplandene. Denne Krigsmagt havde han deelt i tvende Deele. Den eene bestaaende af en anseelig Flaade, som blev anført af hans Søn Erik, samt af Rognvalld Møre Jarl, af Þrond Fialakott, af Hromund Gulltann fra Sogn, af Eystein Kæti fra Vors, med fleere, lod han samle sig i Eikundasund (Eyersund) hvorfra den gik til Got Elven; men selv gik han med den anden Deel, en stor Krigsmagt, bestaaende af Trønder og Uplandske, over Land til Grændserne af Sverrig, i Forsæt, der at giøre et Indfald, og hævne sine Mænds Død: men her møde ham nu saavel Hialmar, som hans Skallde, og øvrige Selskab, som bringe ham den Svenske Konges Foræringer og Tidender om den sluttede Fred. Dette kunde ei andet, end være Kong Harald høist behageligt; og han laer strax Hauk Habrok samt Hrolf Nefia selv 12te reise til Viigen, for at bringe hans Søn Kundskab om den stiftede Fred. De reise afsted, men de træffe, under Veis, paa foromtalte Sioni, som dræber Hrolf med 3de andre af deres Selskab; de øvrige undkomme til Skoven, og før Resten Budskabet, som Hauk siden frembragte, om den sluttede Fred, alt for silde frem: thi nu havde Erik med hans Krigsmagt, allereede giort Indfald i Gothland, og der paa fiendtlig Maade faret viide omkring. Han

vender

vender vel, efter at hans Faders Budskab var indløbet, tilbage, og finder sin Fader i Tunsberg: men da Kong Erik i Sverrig fik Kundskab herom, samt det at viide, at hvad Kong Haralds Skallde og Sendebude foere med, var et noget rigtigt Freds-Tilbud, blev han heftig forbittret, Freden strax brudt, og aldrig siden Forliig mellem begge Konger stiftet. Hialmar fulgte derpaa Þorsinn hiem til Nommedalen, men denne siden hin hiem til Helsingeland, hvor han fik Hialmars Søster Magnilld til ægte, blev med hende tilliige Hialmars Arving, og efter hans Død Jarl over Helsingeland.

Saadant Udfald havde denne Tildragelse, der er mærkværdig, ei alleene i sig selv, men ogsaa i Hensigt til mange andre Ting, hvorom den giver Oplysning. Den viiser (1ste) at vi skulle begynde bagen fra, at skiønt det er uvist, som vi tilforn have erindret, (2den Deel, §. 77. S. 291.) om Jamteland og Helsingeland have i Harald Haarfagers Tiid staaet i nogen Forbindtlighed med Norge, eller været et Slags frie Stater: saa har man dog, af her anførte Fortælling, Aarsag at slutte, at bemeldte Forbindtlighed, ogsaa i Hensigt til Helsingeland, om ei det heele, saa dog en Deel deraf, virkelig maae have havt Sted. At begive sig didhen, at sætte sig der ned, at blive der Jarl, hvis Landet den Tiid havde været under Svensk Regiering, hvorledes kunde det ellers været skeet, af en Hialmar, som var bleven den Svenske Konge utroe, af en Þorsinn fra Nommedalen, Kong Haralds Undersaat, med mindre Landet havde staaet under sidstmeldte Konges Lydighed, og de af ham vare blevne der satte til Jarler? Man seer (2det) af anførte Fortælling, at Fiendskabet mellem Kong Harald og Kong Erik i Sverrig, har varet ved, saa længe den sidstnævnte levede, og at Kong

 Harald

Harald har giort fleere end eet Tog til Sverrig, lad være Snorre og vore andre gamle Skribente kun melde om eet; men dog imellemstunder Fred eller Stilstand at være sluttet dem imellem; i hvilket Mellemrum det da kan være skeet, at en Kong Haralds Dotter, Ingegerd, er bleven gift i Sverrig, om ei med Kong Erik selv, hvori kan være skeet en Feiltagelse i), saa dog med en anden Svensk Prints: thi Forfatteren maae vist nok have forbyttet Tiider og Personer, som sees af eudeel andre Steder hos ham. See 2den Deel, §. 51. S. 190. For det (3die) kan vel sluttes, at den her omtalte Tildragelse maae være skeet temmelig langt henne i Kong Haralds Regiering, og en temmelig Tiid efter det store Hafursiords Slag, efterat Kong Harald var bleven Enevolds Konge over heele Norge; det viise adskillige Omstændigheder: dog kan jeg ikke troe, saa længe frem i Tiiden, at Kong Haralds Søn, Erik, siden kaldet Blodøxe, da kunde anføre Flaaden: thi saa maatte denne Tildragelse være skeet, ved Aar 910 eller 912 omtrent, da bemeldte Erik, som fød ved Aar 897 eller 898 k), ei kunde anføre en Flaade, førend han var 12 Aar gammel; og saa maatte tilliige Kong Erik i Sverrig have levet til henimod bemeldte Aar 910 eller 912, eller noget derefter, en Sætning, som vilde bringe vor heele Tiidsregning ganske i Forvirring. Troligst er det derfor, at Forfatteren af anførte Fortælling har feilet i Navnet eller Personen, og at den Kong Haralds Søn, som anførte Flaaden, var ei Erik, men en anden af hans Sønner, riimeligst Harek, et Navn, som vore gamle Skribente gemeenlig have forbyttet med Navnet Erik.

Til

i) Patr Hauks Habrokar, hvori dette fortælles, vingler i sin Beretning, Kap. 1. saa man ei veed, om der meenes Kong Erik Emundsøn, hvilket dog vel er Forfatterens Meening, eller en anden, hvor der tales om bemeldte Giftermaal.

k) See 2den Deel, §. 51. S. 189. Not. g) og Not. k).

Til Oplysning herom, og til viidere Rettelse, i hvad tilforn §. 18. S. 63. og §. 34. S. 123. er anført, kan følgende tiene. Som Snorre fortæller os Sagen, har Kong Harald ei ægtet Gyda, forend efterat han havde undertvunget sig heele Norge, og derefter haver jeg rettet mig, i at anføre og fortælle denne Sag. Som den fortælles i den saa kaldte Upphaf Rikis Haralds, er den derimod skeet, forend Kong Harald undertvang sig heele Norge; og dette, troer jeg nu, at være det rigtigste. Kong Harald har ægtet Gyda mod det givne Løfte at undertvinge sig heele Norge, Aar 880; hans Søn Harek, avlet med hende, kan da være født Aar 881, og denne, ved Aar 893 omtrent, saa gammel, at han, under andre ældre og forfarne Mænds Opsigt, kunde anføre en Flaade.

§. 26. S. 93. Et Fragment af Noregs Konunga-Sogur melder om en Kong Skeidar Brandr, og ei om fleere, med hvilken Kong Harald sigtede i Hafursvaag, af hvem han blev slagen og flydde til Danmark, men blev siden dræbt i en Træfning i Vindland; hvorpaa til Beviis anføres et Vers, giort til det saa kaldte Konungatall.

§. 30. S. 108. Som berettes i en Kodex af Landnama, see nyeste Oplag, 1ste Deel, 9 Kap. S. 18. var Ingolf af Herkomst fra Hordeland (ventelig paa sin Moders Siide, eller man har forbyttet ham med Leif, der nedstammede fra Horda-Kare) en Søn (rettere Sønne-Søn) af Biørnolf fra Fialafylke og Broder til Heyangur-Biørn. See §. 32. S. 116. hvor altsaa maae rettes, 3 Lin. Faderbroder til Broder.

§. 32. S. 116. Om Vedra-Grim kan mærkes, at han var en Søn af en Asi Herse, men en Søn af Vedra-Grim en Kollr, der var givt med Þorgierd, Dotter af Thorstein Raude. See Landnama, 2den Deel, Kap. 16. En anden Dotter af samme Thorstein var Gro, hvis Dotter Grelad blev givt med den Orkenøiske Jarl Thorfinn Hausakliufr. See Landnama, 2 Deel, Kap. 15. en Anmærkning som henhører til §. 82. S. 303.

§. 25. S. 87. sammenlignet med Appendix §. 12. S. 476. I Hensigt til den berømte Brage Skalld den Gamle, og hans Familie, kan denne Slægte-Linie her tilføies:

Erp Lutande.
Brage Skalld ux Lopthæna.
Arinbiørn Herse ux. Astrid Slækidreng.
Brand — Hroalld Herse.
Vesta ux. Lopthæna. Arnþrud, m. Þorer Herse.
Thorstein. Arinbiørn Herse.

§. 35. S. 124. Not. a). Vigdis var virkelig en Dotter af Þorer Þeyande, men dog kun en Frille-Dotter, og en Frille-Søn af ham var en Jorund Hals. See Landnama, 3 Deel, Kap. 2.

§. 43. S. 152. og §. 46. S. 165. Not. a). Efter foranførte og andre Omstændigheder, hvoraf kan dømmes om Erik Emundsøns Døds-Aar, vil jeg nu helst troe, at naar Snorre siger, han døde 10 Aar, efter at Kong Harald var bleven Konge over Norge, bør det forstaaes, 10 Aar efter Monarchiets Oprettelse; har altsaa Kong Erik Emundsen

regieret i 47 Aar, som berettes i Pattr Hauks Habrokar, Kap. 5. og har Hafursfiords Slaget staaet Aar 885, efter vor Regning, saa maae han være død først Aar 895 eller 896, og saa maae hans Regierings Begyndelse sættes ved Aar 849 omtrent, følgelig 14 til 15 Aar, forend Kong Harald kom til Regieringen.

Sammesteds §. 43. S. 152. Efter hvad vi tilforn have anført og forandret, i Hensigt til Hertug Guttorms Alder, maae han have været, da han døde, ei 44, men 54 Aar gammel, eller der over. Det kan hænde, at en af bemeldte hans Døttre er bleven givt med en Konge eller Jarl i Engelland, og at paa den Maade kan forklares, hvad den gamle Engelske Skribent Knighton beretter om en Hanelec i Engelland, en Søn af Birkelan, Konge i Dacia, at hans fierde Søn Thyrvald blev givt med en Grevinde af Hertowe i Norge, hvis Slægt endda var der, og at dette Ægteskab lagde Grund til det store Venskab, som endda varede ved mellem Kongerne i Norge og Danmark l): thi uden Tvil stikker, i Ordet Hertowe, den Titel Hertug, som Kong Harald Haarfager tillagde sin Morbroder Guttorm, men som da var usædvanlig i Norden.

§. 44. S. 157; om Ketill Flatnefs Forfædre kan efterseees Landnama, af nyeste Oplag, S. 20. Da han blev giort landsflygtig, berettes 10 Aar at være forløbne, fra det Ingolf havde begivet sig over til Island, for at bebygge Øen. See Eyrbyggia eller Thornesinga Saga, Kap. 3. Det maae altsaa være skeet ved Aar 886 omtrent.

§. 45.

l) See Kammerherre Suhms Krit. Hist. Tom. 3. S. 859.

§. 45. S. 161. Den Melbryd, som her omtales, kaldes og Meldun, i Landnama, 2 Deel, Kap. 16, og var givt med Mergiol, en Dotter af den Irrske Konge Gliomal. Hun og hendes Søn Erpr bleve giorte til Slaver, men komme siden over til Jisland, hvor de bleve frigivne.

* Sammesteds, S. 162. Hallads Søn var Thorer, og dennes Dotter Purid. See Landnama 2den Deel, Kap. 23.

§. 46. S. 167. Er Rognvalld Møre Jarl dræbt Aar 993, som her efter Snorres Vidnesbyrd, er fastsat, see S. 164; saa maae foromtalte Tildragelse, med Kong Haralds Skallde, være skeet for den Tiid, eftersom Rognvalld var selv en af Anførerne paa Toget mod Sverrig; saa kan Haralds Søn Erik ei have været med paa det Tog, da han vist nok maae være fød efter bemældte Tiid, eller efter Aar 893, ved Aar 897 eller 898 omtrent. See §. 51. S. 189.

§. 51. S. 188. Som berettes i Upphaf Rikes Haralds Harfagra, har ei alleene Ragnhilld, som der kaldes den Rige eller Mægtige, givet Haralds Gesandtere Afslag, men da det var skeet, alle som vare tilstæde i hendes Faders Hof, baade Mænd og Qvinder, begyndt at spotte dem, og deres Konge, sigende, at Kongen i Jylland turde kun lidet ved at reddes for den Norske Konge, at denne havde endnu kun lidet forsøgt sig, endskiønt han indenlands havde prøvet Styrke med endeel Kot-Karle (fattige Bønder), og at de Danske Hrafne og Ørne vilde blive sultne nok, om de skulde bie derefter, at Kong Harald sigtede. Vist lutter Pralerier, hvilke de maae have sagt, efterat Øllet eller Mioden var

stegen

slegen dem i Hovedet, som Piodolf den Hvinverske ogsaa beskriver dem, i et Vers, giort i Anledning af denne Tildragelse.

§. 51. S. 190. Den af Kong Haralds Dottre, som blev givt med Kong Erik i Sverrig, kan ei være fød af Ashilld, efter Dronning Ragnhillds Død; saa langt frem i Tiden kan Kong Erik Emundsen ei have levet: men har det været nogen af Kong Haralds Dottre, maae det have været en af de ældste, uden Tvil en Dotter af hans Dronning Asa, da Halfdan Svarte berettes at have været den, som førte hende fra Sverrig.

§. 52. S. 190. Not. nn). Desse 20 Sønner opregner oftmeldte Fragment, men i en urigtig Orden. Den første Urigtighed er, at Erik Blodøxe siges at være den ældste blandt dem, hvilket giver kun en slet Formodning om Forfatterens Troværdighed. Efter ham sættes Hagen, som den yngste; dernæst Olaf Digrbein (et Navn, som Kong Haralds Faderbroder havde ført); Biørn Kiøbmand, ogsaa kaldet Buna a); Godorm (eller Guttorm) b); Halfdan Svarte c), Dugr, Hringr, Gudraud Skeria, Rognvalld, Sigtryg, Frode, Hrærek, Tryggve, den 15des og 16des Navn var i Manuscrpt. ulæseligt, men har uden Tvil været Thorgils og Sigriod, eller Halfdan Halegg; Sigurd Hrise, Gudraud Liome, Halfdan Hvitbein d), som

a) Dette findes ei hos andre.
b) Denne har uden Tvil været den ældste.
c) Maae have været en af de ældste, da han førte Kong Haralds Faders Navn.
d) Andre kalde ham Qvite, og vilde intet af det andet følgende Tilnavn.

som endeel kaldede Hafæta, og den 20de Rognvalld, Rækall (Rykkill), som af andre blev kaldet Ragnar.

§. 53. S. 198. I bemeldte Fragment siges om Rognvalld, at han slegtede sin Moder paa, at han var Seidmand, det er Spaamand, og blev kaldet Skratti.

§. 60. S. 224. At man, ogsaa i de hedenske Tider, ofte brode de dodes Hø., sees deraf, at en Porstein derover fik Tilnavn af Hauga-Briotr, som Landnama vidner, 5 Deel, Kap. 2. I bemeldte Fragment af Noregs Konunga Sogur, staaer at Kong Harald blev begraven paa Haugum op fra Halleyarsund.

§. 72. S. 267. Not. gg). I et Fragment af Noregs Konunga-Sogur, staaer, at adskillige forstandige Mænd oster i Landet (i Viigen), kaldede Hagen ind i Riiget, til Frelse og Hiælp, at han kom med 2de Skibe Vesten fra, og at han blev der den Vinter over, uden at have Konge-Navn, og at han var da henimod 20 Aar gammel. Herefter skulde han, ved Aar 937 have været 17 til 18 Aar gammel, og altsaa fød 920 omtrent.

§. 75. S. 282. I et Fragment af Noregs Konunga Sogur berettes, at Kong Erik regierede overalt 5 Vintre, hvilket kommer overeens med vor Regning: men en Forbyttelse er det uden Tvil, naar tilliige siges, at han regierede 2 Aar, mens hans Fader endnu levede, 3 Aar siden.

§. 80. S. 300. I Northumberland, saa fortæller oftbemeldte Fragment, blev Kong Erik, efter Dronning Gunhillds Tilskyndelse, saa grum og haard mod Undersaat-

terne,

terne, at det ei kunde taales. Herover drog han ud i Vikingsfærde og Soeroverier viide omkring i Vesterhavet, og faldt endelig i Spanien. Hvorefter Dronning Gunhilld, med hendes Sonner, drog tilbage til Danmark, og blev der indtil (alle) hendes Sonner vare blevne saa temmelig voxne.

§. 82. S. 303. 307. Kong Erik Blodoxe har faaet Dronning Gunhilld til ægte, uden Tvil ved Aar 920. See §. 62. S. 231. Rognvalld maae have været deres ældste Son, næst ham Gamle, efter denne Guttorm eller Goddorm, og den fierde Harald, hvilken sidstnævnte er riimeligst fød ved Aar 933 eller 934, eftersom hans Fødsel siges at være skeet kort efterat Kong Harald havde afstaaet Regieringen til hans Son Erik. Et Fragment af Noregs Konunga-Sogur tillægger Kong Erik og Gunhilld endeel fleere Sonner, foruden dem, som her anføres. S. 305, saasom en Halfdan, en Eyvind, en Gorm. Det tillægger og Gudrod det Tilnavn Liome, men har mueligt her forbyttet ham med en ældre Gudrod, en af Kong Harald Haarfagers Sonner, som har født det Tilnavn Liome; kan dog være, at Kong Eriks Son Gudrod er bleven opkaldet efter hin, som da uden Tvil var død.

§. 82. S. 303. Skribenterne berette vel i Almindelighed, at Kong Erik, da han maatte forlade Danmark med Dronning og Born, har reist over til Orkenøerne. Bemeldte Fragment af Noregs Konunga-Sogur, alleene beretter, at Kong Erik flydde med hans Hustrue først til Danmark; og dette er vist nok det rigtigste. Da var deres Son Harald, ved fire til fem Aar gammel, og da maae Kong Harald Blaatand i Danmark have knæsat ham, ei først

Ooo 2 efter

efter Kong Eriks Død, da hans Søn Harald var ved 20 Aar gammel.

§. 83. S. 308. og §. 100. S. 387. Not. m). Foromtalte Fragment vidner, at Kong Hagen regierede i Fred XV Aar. Jeg vil helst troe, at Forfatteren her har brugt det runde Tal XX. og at ved en Kopiist-Feil er sat XV. allerhelst da det stemmer overeens med de andre Skribentes Vidnesbyrd, samt med Tiidsregningen, at Kong Hagen har havt Fred omtrent i 20 Aar. See §. 97. S. 371. Not. g). Imidlertiid kan det dog være, at Forfatteren har regnet den Tiid, i hvilken Kong Hagen har havt Fred eller Sikkerhed for Kong Erik, hans Sønner og Danmark, fra Kong Eriks Udvigelse fra Riiget, og til Dronning Gunhillds samt hendes Sønners Tilbagekomst til Danmark: thi fra Aar 938 til 952. da Kong Erik døde, ere just 15 Aar. Men Krigen mod Kong Hagen, blev ei strax efter bemeldte Tilbagekomst begyndt; Dronning Gunhilld, siger vor Forfatter, blev i Danmark, indtil hendes Sønner bleve temmelig voxne; og derved ere endnu 4 til 5 Aar bortgangne, førend Krigen brød ud.

§. 89. S. 333. Oftmeldte Fragment beretter ogsaa, at Kong Hagen havde paa Toget til Danmark kun 2de Skibe, at han med dem ryddede 10 Skibe, og at han paa dette Tog underlagde sig Siæland og Skaane og Gautland. Rimeligst synes det, at enten maae Kong Hagen have havt en større Flaade, eller man her har overdrevet Tingen.

§. 92. S. 350. I anførte Fragment staaer, at nogle forlode de hedenske Offringer, skiønt de ei lode sig døbe, eller antoge den Christne Religion.

§. 96.

§. 96. S. 365. I nys omtalte Fragment berettes, at Kong Hagen havde en hedensk Hustrue, for hvis Skyld, og for at føie Almuen, han afviigede meget fra den Christne Troe, men holdt dog Sondagen hellig og fastede hver Fredag. At Kong Hagen maae meget have afviget fra Christendommen, sees af hans eeget Svar, paa hans yderste. See §. 103. S. 407.

§. 96. S. 366. Foruden Guttorm Eriksson, vidner oftmeldte Fragment, at i dette Slag omkomme, af Kong Eriks Sonner, Halfdan og Eymund.

§. 97. S. 371. Not. k). Under mine Reiser har jeg selv siden beseet Stedet, og fundet at alle Ting passe sig dermed, at dette Slag har staaet paa Nordmør, paa den Oe Frey eller Freden, hvorom meere skal anføres i min Reise-Beskrivelse. Men Ritsesund og Rastarkalf ere der ikke at finde. At Slaget har staaet paa Nordmør, viise endnu endeel andre Omstændigheder, som derom anføres i ovenmeldte Fragment, nemlig at Kong Gamle tog Flugten efter ud til Surnadal (nu Surendalen) siden igiennem den Dal over Land til Throndhiem, og derpaa op ad Guuldalen, hvor Kong Hagens Mænd, bestørkede af Indbyggerne, komme ham i Møde, og nedlagde ham paa den Gaard Leir, som efter hans Navn blev siden kaldet Gamla-Leir e). Det er, for Resten, ei uriimeligt, at Snorre med fleere kan have feilet i den Omstændighed, at Kong Gamle er dræbt ved Freden, og at de flygtige have deelt sig i 2de Hobe, for des lettere at undkomme.

e) I Guuldalen, mod 1 Miil oven for Melhuus, ligger virkelig en eller fleere Gaarde, Leir kaldet.

§. 100. S. 387. Det oftmeldte Fragment beretter her, at Slaget paa Stord stod 9 Aar efter forige paa Møre. Efter sidstmeldte Beretning har da Slaget paa Freden staaet Aar 955, men 957, om man regner 6 fulde Aar mellem begge Træfninger. Fra 938 til 957 ere 20 Aar; har altsaa Kong Hagen regieret Norge i Fred i 19 Aar, saa maae det første Slag, imellem ham og Eriks Sønner paa Øen Karmen have staaet kun eet Aar for det paa Freden, eller 956 omtrent. Det sidste paa Stord, beretter bemeldte Fragment at have staaet hos Biskops-Steenen.

§. 102. S. 401. Tidt nævnte Fragment siger, at i Slaget paa Stord, vare paa Kong Hagens Siide een mod fire paa Fiendens.

§. 103. S. 404. Som bemeldte Fragment beretter, var Kong Hagen ei alleene stærkere, men ogsaa Hovedet høiere, end alle andre; deraf saavel som af hans deilige Skabning var han i Slaget kiændelig blandt alle; han kaster derfor den Hat bort, eller Hette, som Eyvind Skalldaspiller havde trikket over hans Hiælm, og da Eyvind Skreia, i Forsæt at dræbe Kongen, hug til ham med sin store Breed-Øxe, veeg denne lidt tilbage, hvorved skeede, at Eyvind hug feil, og med sin Øxe dybt ned i Jorden; dette giorde, at Eyvind selv ravede frem over, hvilken Kongen i det samme hug tverts over, saa hvert Stykke faldt til sin Siide. Som Fragmentet viidere beretter, komme ei alle Eriks-Sønner derfra, see S. 405. men Gorm og Erling maatte der sætte Livet til. Men dette maae enten være urigtigt, i Henseende til Erling, som levede længe derefter, eller og maae Kong Erik have havt en Søn, der har ført det Navn Erling, en anden, der heed Erlend; hvilke tvende saa meget liige Navne, det

er ei uriimeligt at man har støbt sammen til eet. Hakons-Helle, hvor Kong Hagen var fød, hvor han ogsaa døde, ligger 1 Mil omtrent sønden for Staden Bergen. Kong Hagen, berettes der, blev i Høien, lagt i en Steen-Kiste, ventelig saadan en, som da var brugelig, sammensat af flade Steene ved Hovedet, Fødderne, begge Siider, og med en stor flad Steen der over dækket.

§. 105. S. 415. Den Tiid Kong Hagen af Eriks Sønner, blev overfalden paa Stord, laae omtalte Porgeir der færdig med sit Skib, at gaae til Biarmeland, men lod da Reisen fare, og gik med Kongen i Slaget. See Landnama, 1 Deel, Kap. 17.

§. 7. i Tillægget, S. 451. Asbiørn Jarl paa Sudurøerne, hans Hustrue heed Olofa, hans Dotter Arneide, som bleve bortførte, og solgte til Slavinder. See Landnama 4 Deel, Kap. 2.

§. 8. S. 454. Til dem, som droge fra Halogaland over til Iisland, og der satte sig ned, kunne lægges en Geirrauder, og hans Søster Geirrid, for Navnets skyld. See Landnama, 2den Deel, Kap. 13; samt en Peingill, af hans mange Søe-Reiser, kaldet den meget Seilende; Landnama, 3die Deel, Kap. VI.; og Lodenn fra Aungulsøen, hvor en Nikulas Sigurdarsun siden boede, loc. cit., hvilken Lodenn her anmærkes, fordi en Søn af ham var Eyvind, og en Søn af den Asbiørn Dettiaas, Fader til den berømte Finboge Ramma.

§. 9. S. 458. Bemeldte Porer Snepils Familie var denne:

Grim

Grim Lodinkinn.

Biørnulf.

Ørnulf. Þorgny.

Ketill Brimill. Jorunna.

Þorer Snepill.

Hvad der berettes om Porer, at han var en stor Søerøver ic. maae her rettes, og vedkommer ei ham, men hans Fader. Landnama, 3 Deel, Kap. 17.

S. 460. Den her omtalte Skide blev kaldet den Gamle, og var hans Fader Bár, Jarl i Al. Landnama, 3 Deel, Kap. 6.

Sammesteds. Den Skage Skopteson, som her omtales, var fra Møre, Landnama 3 Deel, Kap. 16; og altsaa maae Eystein Glumra have der en Tiid lang været Jarl.

S. 462. En anden Maade at hellige eller tilegne sig øde Lande, anføres i Landnama, 3die Deel, Kap. 12, denne nemlig, at man optændte en Ild, ved Udløbet af hver Aa eller Bæk, saa vidt man vilde indtage. Endnu en anden, fortælles sammesteds at være brugt af 2de Brødre, Vestmar og Vemund, bestaaende derudi, at de omkring det Land, de vilde indtage, satte her paa en Biærg-Kioll en Øxe, hist en Ørn, og paa det 3die Sted et Kors. See Landnama, sammesteds, Kap. 20. For Qvinder, som vilde indtage Land til Beboelse, var det fastsat i sær, som en Lov, at hun ei maatte indtage meere, end det, hun kunde omkringgaae, ledende med sig en to Aars gammel Qvie, vel fød, om en Vaar-Dag, fra Solens Op- til Ned-Gang. Sammesteds, 4de Deel, Kap. 10. Som fortælles i Svarfdæla, tilegnede

de Thorstein sig Svarfadardal, paa den Maade, at han brød sin Kam i Stykker, og paa 3de Steder, yderst paa Grændserne af den indtagne Dal, nedkastede dem, tilliige med en halv Mark Sølv, han lod efter sig paa hvert Sted.

§. 13. S. 480. Paa Fitjom paa Stord, har uden Tvil den Ulf Fitjomiskegge boet, som var en Søn af Porer kaldet Hlæande, men Farfader til Onuud Breidskegg, som satte sig ned paa Jisland. Landnama, 1 Deel, Kap. 20.

S. 481. Her er skeet, af Vanvare, en Omsættelse, og sat: Alf, en Søn af Eystein, i Stedet for: Eystein, en Søn af Alf.

Sammesteds. Paa Alvidro meldes ogsaa en Pordr at have boet, hvis Broder Onund Vikingsson drog til Jisland. Landnama 2 Deel, 29 Kap.

§. 14. S. 483. Til de berømte Mænd paa Vors maae lægges, en Ofeig Burlofot, som var en Søn af Iver Beitel, men Fader til den berømte Auund Trefot. Landnama, 2 Deel, Kap. 32.

Den Bodvar Hvite, som her omtales, siges i et Exemplar af Landnama, at have været fra Nod i Norge, hvori vel maae stikke en Skrive-Feil. See Landnama 4 Deel, Kap. 7. nyeste Oplag. S. 300.

S. 485. Som staaer i en Deel Exemplarer af Landnama, 2 Deel, Kap. 22. var Hakon Jarl Griotgardsson den, som Orn kom i Ueenighed med, og for hvis skyld han maatte forlade Rogaland. Saa det synes, at bemeldte Jarl

har, en Tiid lang, havt ogsaa over de Distrikter at befale. Til dem, som droge fra Rogaland, kunne endnu lægges, en Gils Skeidarnef, Landnama 2 Deel, Kap. 22. Not. d), samt hans Broder Gudlaug, Landnama, sammest. Kap. 33, og Porer, en Søn af Grim Graafeldarmule. See Land. 3 Deel, Kap. 19.

S. 486. Til berømte Mænd paa Agder kunne lægges, en Eyvind Kne, som foer til Jisland, Land. 2 Deel, Kap. 29; og tilliige erindres, at blandt Herserne paa Agder maae en Rolf regnes, hvis Søn Steinolf den Lave, avlet med Ondott, Aulver Barnakalls Dotter, drog til Jisland, tilliige med en Prand Miobein, og sammesteds fra. Land. 2 Deel, Kap. 19. See og Historiens 2den Deel, S. 491; hvor om den der nævnte Bodolf, endnu dette kan mærkes, at han var en Søn af Grim, Sønneson af Grimulf, Broder til Bodmar, og havde til ægte Porun, en Dotter af Porolf hin Frode, eller Viise, hvilken Porolf følgelig maae have været Skalld, eller en af dem, som bragte med sig Kundskaber, om de ældste Tildragelser, de ældste Slægte-Linier, fra Norge over til Jisland. See Landnama, 3 Deel, Kap. 19.

S. 493. Blandt dem af Porers Familie, som droge over til Jisland, kan i sær nævnes Kraku-Hreidar, en Søn af Ofeig Lafskeeg, men Sønneson af Orna-Porer, som efterat være kommen Jisland i Sigte, ei kastede sine Hoisædes Stotter over Bord, som sædvanlig af andre skeede, i Hensigt at tage Boepæl, hvor de dreve i Land; det ansaae han for uefterretligt: men han paakaldte Thor, (hvis Billede han ventelig havde staaende paa Forstavnen) at ville anviise

sig

sig Sted til Boepæl, i Forsæt, at tilsigte sig Stedet med Sværdet i Haanden, om det tilforn var indtaget. See Landnama, 3 Deel, Kap. 7.

Tredie Deel.

Andet Kap. §. 10. S. 130. Thorleif den Viise, som her omtales, har ei været en Sønnesøn af Thorleif den Viise, den ældre, men en Dotterson. See Olafs Saga Tryggvas. af Flateyar Bok, 2 Part, S. 113, og den 2den her tilføiede Geneal. Tabel.

§. 14. S. 144. Thorleif den Viise, som gik Ulfliot til Haande, i at forfatte den Jislandske Lov, kan ei vel have været Thorleif den yngre, da man finder, at denne har levet endnu i Kong Olaf Tryggvesøns Tiid, til henved Aar 1000de, og mueligt derover; det maae have været Thorleif den ældre: men saa maae denne og være bleven meget gammel. Han hialp Kong Halfdan Svarte, i at forfatte Heidsivia-Lov; sætte vi at dette er skeet Aar 862, Aaret forend Kongen døde, og Thorleif da 25 Aar, maae denne være fød Aar 837, saa maae han da have været 89 Aar, da Ulfliot raadførte sig med ham.

S. 156. Dronning Sigrid maae tiidlig være blevet givt med Kong Erik, uden Tvil endnu for 970. Rimeligst synes det, at hun kan være fød ved Aar 954; hun kan da, 15 Aar gammel, være Aar 968 givt med Kong Erik, og hendes Søn Olaf være fød Aar 969 eller 970; hvilket er saa meget meere troligt, som denne Olaf, siden Konge i Sverrig, havde Aar 1000, saa gammel en Dotter, at hun kunde forloves med Svend Jarl i Norge.

S. 183. Da man her seer, at Dronning Gunhild har staaet i Venskab og Foreening med Kong Erik i Sverrig, saa er at formode, at Venskabet mellem ham og Hagen Jarl er ei stiftet forend efter bemeldte Dronnings Død; i det mindste at hendes Dotter er ei for den Tiid bleven givt med Kong Erik; thi dette kan ei være skeet forend efter Slaget paa Fyrisvall, som i det seeneste maae have staaet ved Aar 984, da de gamle Skribente berette, at Eriks Dronning Sigrid først efter det skilte sig fra ham. Givtermaalet maae være skeet i Anledning af Keiser Ottho den 3dies Tog imod Dannemark, og da Hagen Jarl, ved den Leilighed, holdt en Sammenkomst, med Kong Erik paa Grændserne, ventelig til at formaae ham at tage Deel i Toget, altsaa ved Aar 985 eller 986.

S. 202. Not. b). Heraf kan sluttes, at Kong Harald Blaatand har tvunget Hagen Jarl til Løvte at afstaae Vigen og betale Skat.

Register.

A.

B.

Bar,

Register.

Bøgeslav,

 nem-

Eynar

Godfryd,

H.

faaer

K.

Mark,

P.

R.

Religionen,

S.

Thorer

U.

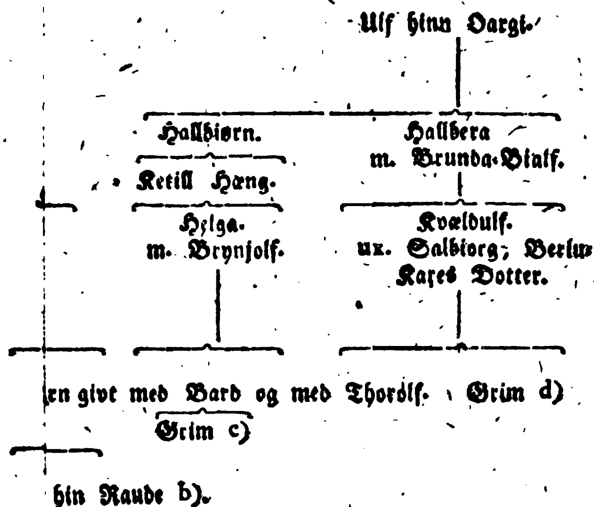
Ulfr,

Y.

Ø.

Tab. I.

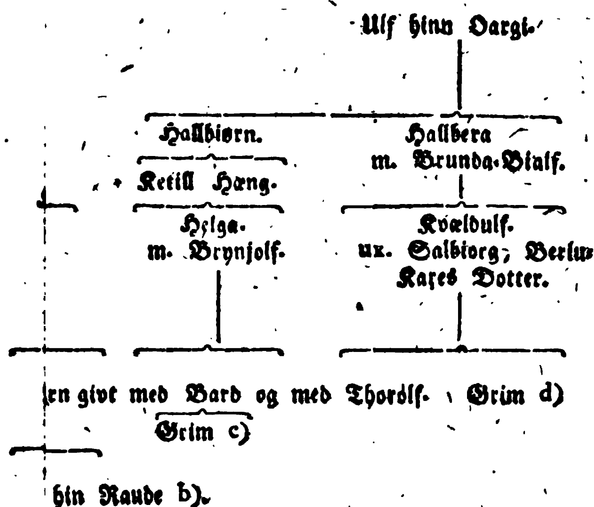

siden med Kong Inge
rker Karlsson i Sver-
Kap. 102.

---

a) See L biorg, Havard Jarls Dotter, men Griotgard
Jar
b) See E
c) See T være af Hlade-Jarlenes Familie, see 3die Tabel.
ee) See

Tab. I.

ǀen givt med Bard og med Thorolf. Grim d)

Grim c)

hin Raude b).

ǀsiden med Kong Inge
ǀiker Karlsson i Sver-
Kap. 102.

---

a) See Lǀbiorg, Havard Jarls Dotter, men Griotgard
Jaǀ
b) See Sǀ
c) See Tǀ været af Hlade-Jarlenes Familie, see 3die Tabel.
cc) See

Vilgerd. Augmund. Aulmod Gamle.

Floke. ld. Thorolf Skialg. Askell.

Erling paa Sola. Aslak Fitjaskalle. e)

Asbiorn.

Eindrid Ill-
breide. c)

a) Con see Landnama, sammesteds, pag. 20. d) See
ga Trygguas. 2den Deel, Kap. 19. S. 64.

α) Ma ill have været af den bekiendte Hrafnistiske Familie,
akon Jarl, og endeel dine Faders Frænder, Ke-

a) See afots beretter, see Olafs Saga Trygguas. 2 Deel,
Ofsteins Urrefots, paa anførte Sted, Kap. 13.

Tab. III.

Griotgard. Griotgard.

Ranveig. m. Þorgrim.

Asdis. m. Þordr Hvite. Liot Spake.

Ulf Stallare. d)

Havardr.

Ingeborg m. Sigurd.

Sigrid. m. 1. Bardr. 2. Thorolf. 3. Eyvind Lambe. b)

Ranveig. c)

g.

ex concub.

En Dot... ...gurd.

Ivar H...

Hakon ... den 4...

Ragnhilld. m. Skopte.

Orm Jarl. ux. Sigrid.

Ingebiorg. ii)

Ragna.

Orm.

...rling Skalke. k)

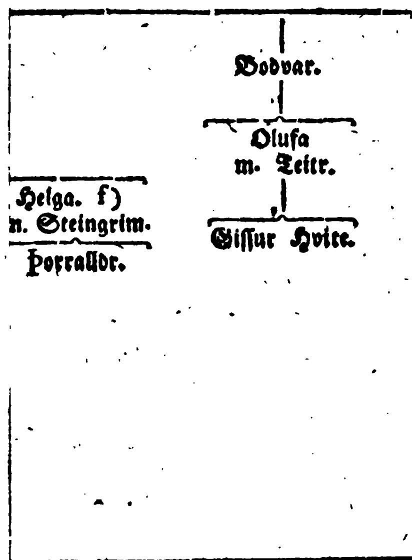
Ogmund.

Monan.

Astrid. m. Sone.

Karl Jarl. l)

a) Sag. 12. 18. 21. Fra en af desse har uden Tvil ...ma, 2den Deel, Kap. 27 og 28. dd) See ... 14. f) Hun var en Dotter-Dotter af Kong ...dur Monk beretter desse at have været Hagen ... 129. Not. c) i denne Deel. k) See Tor... 450.

a) der: men her er uden Tvil Landnama Saga meere
Saga, Kap. 5. Men i Slægte-Linie hos Torfæus,
ere forbyttet med en anden. c) See Viga-
1 Deel, S. 32. f) See nysnævnte Olafs-

Tab. V.

Fiolnir.

...and

Strutt-Harald,
Jarl paa Siælund,
ux. Ingigerd.

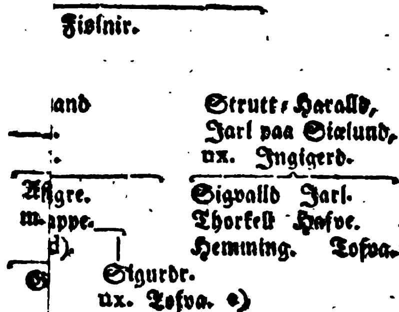
...gre. — Sigvald Jarl.
...ppe. — Thorkell Hafve.
...d). — Hemming. Tofva.

Sigurdr.
ux. Tofva. e)

a) See Ol... S. 320. ... eller steds, S. 158. ... 163. ...at, i Scriptorum Rer. Danic. Tom. 1. pag. 43. ... udgives for en Søn af Vagn, kan rimelig anseee...

e) See bemeldte Olafs-Saga,

f) See sammesteds, S.

a) See Ol S. 320. e) See bemeldte Olafs-Saga, eller ... steds, S. 158. f) See sammesteds, S. 163 ...at, i Scriptorum Rer. Danic. Tom. 1. pag. 43. ... udgives for en Søn af Vagn, kan rimelig ansees

D

m.

a)

